

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Бібліотека ім. Л. Канішенка ЗУНУ

ПРОФЕСОР-ВОЇН

*До 60-річчя
від дня народження та 30-річчя
наукової діяльності українського вченого,
педагога, краєзнавця, громадського
діяча, вояка*

Миколи Лазаровича

Біобібліографічний
ПОКАЖЧИК

Тернопіль – 2023

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Бібліотека ім. Л. Каніщенка ЗУНУ

ПРОФЕСОР-ВОЇН:

*до 60-річчя від дня народження
та 30-річчя наукової діяльності
українського вченого, педагога,
краєзнавця, громадського діяча,
вояка*

Миколи Лазаровича

Біобібліографічний покажчик

Тернопіль
ЗУНУ
2023

Професор-воїн: до 60-річчя від дня народження та 30-річчя наукової діяльності вченого, педагога, краєзнавця, громадського діяча, вояка Миколи Васильовича Лазаровича : біобібліогр. покажч. / Міністерство освіти і науки України, Західноукраїнський національний університет, Б-ка ім. Л. Каніщенка ЗУНУ ; уклад. : Г. Кругляк, Н. Пісоцька, Г. Філіповська. Тернопіль : ЗУНУ, 2023. 571 с. (Серія «Вчені Західноукраїнського національного університету»).

ISBN 978-966-654-694-7

Відпов. за вип.: директор Бібліотеки ім. Л. Каніщенка ЗУНУ, канд. екон. наук К. З. Возьний

У біобібліографічному покажчику, присвяченому Миколі Васильовичу Лазаровичу – докторові політичних наук, кандидатові історичних наук, професорові, Заслуженому працівникові освіти України, Почесному професорові ЗУНУ, добровольцеві російсько-української війни, учасникові бойових дій, висвітлено життєвий і творчий шлях ювіляра. Вміщено основні біографічні матеріали, відомості про педагогічну, наукову, громадську та військову діяльність. Зібрано і систематизовано дані про його друковані праці, видані окремими виданнями, а також опубліковані у наукових збірниках і періодичних виданнях, що охоплюють період від 1986 до 2023 р. Наведено іменний покажчик та абетковий перелік публікацій про вченого і його діяльність тощо.

Біобібліографічний покажчик адресований науково-педагогічним працівникам, ученим, докторантам, аспірантам, викладачам вищих навчальних закладів, студентам, усім, хто цікавиться політичною й історичною наукою.

ISBN 978-966-654-694-7

© ЗУНУ, 2023

Professor-Warrior: to the 60th anniversary of the birth and 30th anniversary of the scientific activity of the scientist, pedagogue, regional ethnographer, public figure, and soldier Mykola Vasyliovych Lazarovych : biobibliography guide / Ministry of Education and Science of Ukraine, West Ukrainian National University, Leonid Kanishchenko Library of West Ukrainian National University ; compiler : H. Kruglyak, N. Pisotska, A. Filipovska. Ternopil : WUNU, 2023. 571 p. (Series «Scientists of the West Ukrainian National University»).

ISBN 978-966-654-694-7

Responsible for the issue: director of the library named after L. Kanishchenko ZUNU, Ph.D. economy Sciences K. Z. Voznyi.

The biobibliography guide is dedicated to Mykola Lazarovych, Doctor of Political Science, Candidate of Historical Sciences, Professor, Honored Worker of Education of Ukraine, Professor Honoris Causa of the West Ukrainian National University, volunteer of the Russian-Ukrainian war, combatant. It highlights the life and career of the jubilee.

The publication contains basic biographical materials, information about the scientist's pedagogical, scientific, social and military activities. Information about his printed works published in separate editions, as well as those published in scientific collections and periodicals covering the period from 1986 to 2023, is collected and systematized. There is also an alphabetical list of publications about the scientist and his activities, etc.

The biobibliography index is addressed to researchers, scholars, doctoral students, postgraduates, university professors, students, and those who are interested in political and historical science.

ISBN 978-966-654-694-7

© WUNU, 2023.

ЗМІСТ

Вступне слово	7
Від упорядників	9
I. Професор-воїн	12
1.1. А професор пішов на війну...: вірш-присвята професору Миколі Лазаровичу (<i>Л. Миргородська</i>)	12
1.2. О мій друже на війні: пісня-присвята Миколі Лазаровичу (<i>Л. Романчук</i>).....	13
1.3. Співанка для земляка: коломийка-присвята професору Миколі Лазаровичу (<i>М. Васкул</i>)	15
1.4. Біографічний нарис (<i>О. Гомотюк, М. Шинкарик</i>).....	16
II. Основні дати життя і діяльності професора Миколи Лазаровича	41
III. Хронологічний покажчик опублікованих праць професора Миколи Лазаровича	109
3.1. Дисертації й автореферати дисертацій	109
3.2. Монографії та брошури.....	110
3.3. Підручники.....	123
3.4. Навчальні посібники.....	123
3.5. Навчально-методичні посібники	132
3.6. Наукові статті, тези допо.....	136
3.7. Публіцистичні статті і дописи	186
3.8. Інтерв'ю	199
IV. Участь у наукових конференціях і симпозіумах	207
V. Науково-організаційна діяльність	218
5.1. Керівництво науковою роботою.....	218
5.2. Участь у персональному складі спеціалізованих вчених рад.....	218

5.3. Перелік дисертацій, виконаних під науковим керівництвом професора Миколи Лазаровича.....	218
5.4. Офіційне опонування дисертацій.....	219
5.5. Рецензування дисертаційних робіт щодо рекомендації їх до захисту.....	221
5.6. Перелік авторефератів дисертацій, на які Микола Лазарович подав відгуки у спеціалізовані вчені ради	222
5.7. Участь у конкурсах на видання книг	226
VI. Редакційно-рецензійна діяльність	227
6.1. Наукове редагування.....	227
6.2. Участь у роботі редакційних колегій наукових видань та збірників	228
6.3. Рецензування наукових праць	229
VII. Навчально-методична діяльність.....	232
VIII. Присутність і виступи в електронних засобах масової інформації та соціальних мережах.....	234
8.1. Телевізійні сюжети про Миколу Лазаровича.....	234
8.2. Виступи на телебаченні	238
8.3. Участь у фільмах	247
8.4. Виступи по радіо.....	247
8.5. Активність у соціальних мережах.....	251
IX. Бібліометричний профіль ученого.....	252
X. Громадська та виховна діяльність	253
10.1. Участь у громадських радах, фахових спілках, товариствах, комісіях	253
10.2. Громадсько-політичні заходи.....	254
10.3. Виховні заходи.....	260
10.4. Репрезентація авторських книг	266

XI. Перелік публікацій про вченого та його діяльність	273
11.1. Праці біографічного характеру.....	273
11.2. Публікації про основні напрямки діяльності	282
11.3. Аналіз, цитування та покликання на опубліковані праці професора Миколи Лазаровича	420
XII. Вибрані публікації про ювіляра	495
XIII. Відомості про нагороди Миколи Лазаровича	520
13.1. Державні нагороди, почесні звання та відзнаки	520
13.2. Галузеві нагороди, почесні звання та відзнаки	522
13.3. Нагороди, почесні звання та відзнаки від громадських установ	524
XIV. Життєвий шлях професора Миколи Лазаровича у світлинах.....	526
14.1. Родина	526
14.2. Навчання.....	527
14.3. Строкова військова служба.....	528
14.4. Робота.....	529
14.5. Революції	530
14.6. Війна.....	531
14.7. Громадська діяльність	532
14.8. Репрезентації книг	533
14.9. Документи, спомини, свідчення	534
XV. Абетковий покажчик назв праць професора Миколи Лазаровича	536
XVI. Іменний покажчик.....	560

ВСТУПНЕ СЛОВО

Шановний Читачу, видання, що ти його тримаєш в руках, – унікальне! Особливе! З одного боку, за своєю формою – це наш традиційний біобібліографічний покажчик, що продовжує уже традиційну і багаторічну серію собі подібних і раніше виданих та приурочених до ювілеїв університетських науковців («Вчені Західноукраїнського національного університету»). З іншого, за своїм змістом – продукт дуже кропіткої праці колективу бібліотекарів, котрі спробували укласти у форму покажчика величезний, багатогранний внесок неординарної й високоповажної особистості – Миколи Васильовича Лазаровича, доктора політичних наук, кандидата історичних наук, професора, Заслуженого працівника освіти України, Почесного професора ЗУНУ, добровольця російсько-української війни, учасника бойових дій ще з 2015 року.

Іноді, коли ми хочемо висловити свою повагу, чи навіть захоплення якоюсь людиною, прагнемо підкреслити її авторитет і вагомість, то поспуговуємося при цьому прислів'ям – **«Не словом, а ділом!»**! У випадку з Миколою Васильовичем цього прислів'я мало! Вірніше, воно потребує такої собі змістової «модифікації»!!! **І Словом, і Ділом!** Вагомим, глибоким авторитетним Словом в науці, а Ділом – вчинками гідного патріота і героя, що безмежно любить свою Батьківщину! Дві грані, два виміри розуму і таланту, патріотизму та відданості своєму народові.

Досягнення та здобутки Миколи Васильовича є прикладом для наслідування прийдешніми поколіннями українців, які бажають стати на шлях науки та служіння своїй країні. Його наукові звершення та бойова звитяга, безумовно, зробили чималий внесок у розвиток вітчизняної науки та уже залишили помітний слід в нашій національній історії.

Цей покажчик – форма нашого скромного, бібліотечного, проте дуже щирого привітання з нагоди подвійного ювілею – 60-річчя від дня народження та 30-річчя наукової діяльності Миколи Васильовича Лазаровича!

Звісно, що ні зміст покажчика, ні його форма повною мірою не охоплюють багатогранність і масштаб особистості Миколи Васильовича! Не все можна укласти в традиційні форми й усталені бібліографічні шаблони. Ймовірно, що щось з багатого і різнопланового доробку ювіляра загубилося і не потрапило на сторінки цього покажчика. Проте усе, що робить Микола Васильович, і те, як він це робить, – не втрачається, залишає позитивний слід у науці, долях людей, які мали честь з ним

працювати, та на сторінках історії рідного йому Західноукраїнського національного університету!

З роси й води Вам, Миколо Васильовичу! Бажаємо Вам успіхів у Вашій подальшій діяльності, щоб Ви продовжували вести науку і нашу молодь до нових вершин. З глибокою повагою, найщирішими побажаннями й нашим бібліотечним поклоном!

Від імені колективу бібліотеки усю повагу, пошанівок і захоплення уклав у передмову до цього покажчика директор Бібліотеки ім. Л. Каніщенка ЗУНУ – к. е. н., доцент Казимир Восьний.

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Біобібліографічний покажчик «Професор-воїн: до 60-річчя від дня народження та 30-річчя наукової діяльності вченого, педагога, краєзнавця, громадського діяча, вояка Миколи Васильовича Лазаровича» продовжує серію біобібліографічних покажчиків «Вчені Західноукраїнського національного університету», присвячених видатним науковцям та освітянам університету.

Особливістю покажчика є те, що він приурочений одразу до двох ювілеїв : до 60-річчя від дня народження Миколи Васильовича Лазаровича та 30-річчя його наукової діяльності.

У цьому виданні, висвітлено основні віхи життя й наукової діяльності доктора політичних наук, кандидата історичних наук, професора, Заслуженого працівника освіти України, Почесного професора ЗУНУ, добровольця російсько-української війни, учасника бойових дій, та зібрано науковий доробок вченого, який є своєрідним підсумком його наукової, навчальної й громадської діяльності, що охоплює період від 1986 до 2023 року.

Розпочинає видання вступне слово директора Бібліотеки ім. Л. Капіщенка ЗУНУ к.е.н., доц. К. З. Возьного та слово від упорядників.

Покажчик містить XVII розділів та декілька структурованих розділів, побудованих за хронологічним принципом, зокрема, біографічні дані та основні дати життєвого шляху ювіляра, відомості про педагогічну, наукову, громадську та військову діяльність, список опублікованих наукових робіт: монографії, підручники, навчальні посібники, методичні матеріали, наукові статті опубліковані у наукових збірниках і періодичних виданнях, виступи на конференціях і симпозіумах. Також у покажчику представлена науково-організаційна, редакційно-рецензійна, навчально-методична діяльність науковця. Зібрано матеріали про виступи в електронних засобах масової інформації та соціальних мережах, інтерв'ю тощо. Відображено бібліометричний профіль вченого. Один із розділів покажчика присвячений громадській та виховній діяльності, участі у громадських радах, фахових спілках, товариствах, комісіях. Окремі розділи містять перелік публікацій про вченого та його діяльність, а також вибрані публікації про ювіляра, відомості про нагороди Миколи Лазаровича та життєвий шлях професора у світлинах, документах, споминах, свідченнях. Завершує видання абетковий покажчик назв праць професора Миколи Лазаровича та іменний покажчик.

Бібліографічний опис та скорочення слів здійснено з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015. За необхідності описи супроводжуються анотаціями довідкового, уточнювального характеру.

Видання не претендує на вичерпність, що зумовлено широкою науковою і громадською діяльністю Миколи Васильовича Лазаровича та, відповідно, великою кількістю документів, надрукованих як у вітчизняних, так і в закордонних джерелах. Загальна кількість бібліографічних записів складає 2704 позиції. Хронологічні рамки: 1986 – 2023 рр.

Біобібліографічний покажчик адресований науково-педагогічним працівникам, ученим, докторантам, аспірантам, викладачам вищих навчальних закладів, студентам, усім, хто цікавиться політичною й історичною наукою.

Укладачі висловлюють щирю подяку всім, хто долучився до роботи над цим виданням.

З нагоди ювілею, колектив Бібліотеки ім. Л. Каніщенка ЗУНУ, щиро-сердечно вітає ювіляра з Днем народження та 30-річчям наукової діяльності. Нехай Ваші глибокі моральні принципи, безмежна відданість справі стануть справжнім прикладом для наслідування всього молодого покоління, студентства. Перемоги і миру Вам, міцного здоров'я, професійних здобутків і багато радісних, щасливих днів, зігрітих любов'ю Ваших рідних та близьких людей.

*Галина Кругляк,
Надія Пісоцька,
Ганна Філіповська.*

Лазарович

Микола Васильович

позивні: «Професор», «Васильович»;

*доктор політичних наук, кандидат історичних наук, професор,
Заслужений працівник освіти України, Почесний професор ЗУНУ,
доброволець російсько-української війни у 2015–2016 та 2022 р.,
учасник бойових дій.*

I. ПРОФЕСОР-ВОІН*

1.1. А професор пішов на війну...: вірш-присвята професору Миколі Лазаровичу

А професор пішов на війну,
залишивши студентів і кафедру:
заплатити найбільшу ціну
у своєму готовий фарватері.
Не за царські офшори пішов
на Донбас – боронити історію,
щоб манкурта козак поборов.
Не за німби примарної глорії
ризикає життям у степах
і світанки стрічає ромашкові
на посту. Побратими – ще в снах.
Запах кави ранково-домашньої
нагадав рідний край, студентів
і дискусії з ними на лекціях:
без політиків, президентів
відкривав Україну в полеміці,
без лукавої горе-Московії –
не була і не стала нам братом.
Щоб нову захистити історію,
у степах він, професор. На варті.

22. 06. 2015 р.

Лариса Миргородська.

*Миргородська Л. А професор пішов на війну:
професору Миколі Лазаровичу присвячується.
В оркестрі дня. Тернопіль : Астон, 2016. С. 46.*

*Вперше термін «професор-воїн» щодо М. Лазаровича вжито 8 липня 2015 р. у публікації : Тернопільський професор: коли московіти знову пішли на українські землі, сумнівів як діяти не було. *0352.com.ua: сайт міста Тернополя.* 2015. 8 лип. URL: <http://www.0352.ua/news/741907> (дата звернення: 08.11.2015).

1.2. О мій друже на війні...: пісня-присвята Миколі Лазаровичу

О мій друже на війні,
Чи примарилось мені,
Що в пекельному вогні
Горить земля
По той бік війни – біда,
Суне люта орда
І палають зорі
Ненависного Кремля.

Приспів:

О мій брате,
Скільки будем воювати?
Скільки будем проливати
Кров ворогів?
Вірний друже,
Ти Вітчизні ще послужиш.
То не чорний ворон кружить,
А народний гнів.

Пам'ятаєш наш Майдан,
Світлу кров гарячих ран,
Чисту віру у святу
Дорогу?
Хтось віддав своє життя,
А вони із небуття
Повилазили і вкрали
Нашу перемогу.

Приспів:

Рідна земле і свята,
Розіп'ятого Христа
Продають щодня твої
Іуди.
Хто нажився на брехні,
Хай палає у вогні,
І прощення їм ніколи вже
Нехай не буде!

*Березень 2016 р.
Леся Романчук.*

*Романчук Л. О мій друже на війні : [текст пісні Л. Романчук
«О мій друже на війні», присвяченої М. Лазаровичу]. Леся Романчук:
блог. 2016. 12 берез. URL: http://lesiaromanchuk.com/pruvitannia-tykoli-lazarovychu-vid-nashoho-duetu/?_utl_t=fb : фот.
(дата звернення: 15.03.2016).*

1.3. Співанка для земляка: коломийка-присвята професору Миколи Лазаровичу

Тебе, брате, баньські дівки не заворожили,
Якось дивно, що в Тернопіль жити відпустили.
А в Франківську нині гонір, їдемо би знали,
Йкого мужа для України Баньки здарували.
Що не кажіть не багато людей від науки
Для захисту від москалів брали зброю в руки.
А Микола Васильович ніби й не журився,
брати на фронт не хотіли, то він упросився.
Хтось проситься в депутати аби грабувати,
Лазарович пішов на Схід, щоб нас захищати.
Дякуємо тобі, брате, за мудрість й відвагу,
За надійність чоловічу, до людей повагу.
Ми тішимось, що ти в нас є, файні книжки пишеш,
Що ні правду, ні Україну в біді не залишиш».

*14. 02. 2018 р.
Микола Васкул.*

1.4. Біографічний нарис

Микола Васильович Лазарович народився 17 березня 1963 р. у мальовничому селі Баня-Березів Косівського району Івано-Франківської області. Його брат Василь старший від нього на три роки, а сестра Ганна молодша на шість років.

Батько – Василь Григорович (15 вересня 1934 – 15 жовтня 2005) ще в дитинстві через надмірну допитливість став інвалідом II групи – навесні 1948 р. йому відірвало кисть правої руки, коли намагався ознайомитися з принципом дії однієї з повоєнних мін. Тому змушений був шукати свого місця в житті через наполегливе навчання – спочатку в сільській школі, куди його одразу взяли до 2-го класу, оскільки вже у 5 років міг читати газети, згодом у Чернівецькому фінансово-економічному технікумі*. Далі, працюючи на посадах завідувача сільського клубу, секретаря та голови сільської ради, фінінспектора, він постійно підвищував свій інтелектуальний рівень. Його рідко можна було побачити без книги в руках. Напам'ять знав чи не весь «Кобзар» Тараса Шевченка, «Співомовки» Степана Руданського, безліч українських пісень, колядок, віршів, легенд¹.

Значною мірою під впливом батька Микола, навчаючись ще в Баня-Березівській восьмирічній школі**, перечитав величезну кількість книг, насамперед історичних, – спочатку з сімейної бібліотеки, яка нараховувала кілька сотень томів, пізніше зі шкільної та сільської².

Миколина мати – Ганна Василівна (6 січня 1942 – 3 листопада 2019) своє життя присвятила сім'ї, передусім дітям, докладаючи зусиль, щоб

* Нині Буковинський державний фінансово-економічний університет; м. Чернівці.

¹ Федьков О. М. Микола Васильович Лазарович. *Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка в особах*. Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2008. Т. 3. С. 692–693; На Донбасі легше знайти спільну мову із собаками, ніж із їхніми господарями / розмову вів Петро Парипа. *Країна*. 2018. № 11 (414). 22 берез. С. 34, 36.

** Нині Баня-Березівська гімназія.

² Командир взводу професор Микола Лазарович: «Українці, не шкодуйте позитивних емоцій для свого війська!» : інтерв'ю з відомим тернополянином провів М. Шот. *Урядовий кур'єр*. 2015. № 158 (29 серп.). С. 7 : фот. (Суботні зустрічі); Федьков О. М. Микола Васильович Лазарович... С. 693.

вони насамперед вирости порядними й працьовитими людьми. Бувши прекрасною майстринею з виготовлення гуцульських килимів, вона своїми руками виткала їх не одну сотню, а також навчила цього ремесла дітей. Її важко уявити без якоїсь роботи – куховарення, прибирання, прання, прасування, порання на городі, коло худоби, вишивання тощо³.

Після закінчення восьмирічної школи з похвальною грамотою, в 1978 р., Микола вступив на механічний відділ Коломийського технікуму механічної обробки деревини*. Нове середовище, нові друзі, заняття спортом – час промайнув дуже швидко. На четвертому курсі проходив державну практику на Берегівському меблевому комбінаті**. Про піврічне перебування на Закарпатті у нього залишилися найкращі спогади. Успішно завершивши навчання в 1982 р., певний час працював старшим майстром Балтського*** меблевого комбінату⁴.

З 1982 по 1984 р. Микола служив у армії – в роті почесної варти Прикарпатського військового округу в м. Львів; був старшим сержантом, заступником командира взводу. Там подружився з багатьма хлопцями, зокрема з Юрком Байдюком із м. Хотин Чернівецької обл., товариські стосунки з яким тривають і досі. Разом із ротою побував на різноманітних урочинах у багатьох містах України. За сумлінну службу неодноразово був відзначений грамотами і подяками командування, публікаціями у військовій пресі, позачерговою відпусткою додому. Його фото як кращого кулеметника були розклеєні по всіх ротних кімнатах відпочинку Залізної дивізії⁵.

Після демобілізації юнак вступив на історичний факультет Кам'янець-Подільського педінституту**** – одного з найпотужніших не лише в Україні, а й у колишньому СРСР. То були найкращі роки, коли поєдналися лекції, семінари, кохання, гуртожитська романтика, товариські вечірки, спорт, осмислення української національної ідеї. Навчання давалося легко. У цьому неможливо переоцінити внесок таких

³ Федьков О. М. Микола Васильович Лазарович... С. 693.

* Нині Коломийський політехнічний коледж Національного університету «Львівська політехніка»; м. Коломия Івано-Франківської обл.

** Розташований у м. Берегове Закарпатської обл.

*** Розташований у м. Балта Одеської обл.

⁴ Командир взводу професор Микола Лазарович...; Федьков О. М. Микола Васильович Лазарович... С. 693.

⁵ Федьков О. М. Микола Васильович Лазарович... С. 693–694.

**** Нині Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; м. Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.

подвижників викладацької праці, глибоких учених і просто приємних, демократично налаштованих людей, як Лев Баженов, Володимир Газін, Жанна Гуменюк, Олександр Завальнюк, Анатолій Копилов, Борис Кушнір, Валерій Степанков, Юрій Тарасов, Олександр Федьков та багато інших професорів і доцентів. Вони заклали фундамент не лише майбутнього викладача вищої школи і науковця, а й значною мірою людини та патріота. Першою пробою сил Миколи на науковій ниві стала праця над дипломною роботою «Соціальні відносини в Україні у середині XVII ст.», яку він виконав і успішно захистив під керівництвом доцента (нині професора) В. Степанкова⁶.

Етапним у житті Миколи став 1986 р., у травні якого він одружився зі своєю однокласницею Наталкою Кушнір. На весіллі, яке відбувалося в Карпатах і про яке ходили легенди, гуляла вся академічна студентська група. Медовий місяць молодого подружжя був доволі екстравагантним – у будівельному загоні. Через рік, 21 березня 1987 р., у них народився синочок Олег⁷.

Під час навчання в інституті М. Лазарович займався активною громадською діяльністю. Впродовж кількох років він був старостою групи. 21 червня 1987 р. його обрали депутатом Кам'янець-Подільської міської ради народних депутатів (1987–1990 рр.)⁸.

Свої обов'язки молодий депутат виконував на окрузі № 189, що складався з п'яти поверхів (із п'ятого до дев'ятого) багатоповерхового будинку. Оскільки він належав до депутатської комісії з питань будівництва, то чимало вільного часу приділяв ознайомленню з умовами проживання молодих сімей, прагнув допомогти їх поліпшити⁹.

На другу половину 1980-х – початок 1990-х рр. припала активна участь М. Лазаровича й у процесах українського національно-демократичного відродження. Зокрема, він був одним з організаторів дискусійного політклубу «Планета», що у 1985–1989 рр. діяв на історичному факультеті Кам'янець-

⁶ Федьков О. М. Микола Васильович Лазарович... С. 694.

⁷ Будзей О. Гарт відбувся в Кам'янці. *Подільанин*. 2018. 15 черв. URL: <http://podolyanin.com.ua/history/12994/> : фот. (дата звернення: 08.07.2018); Федьков О. М. Микола Васильович Лазарович... С. 694.

⁸ Комарніцький О., Зварич Ю. Демократизація суспільно-політичного життя вищів Хмельниччини у другій половині 80-х – на початку 90-х рр. XX ст. *Проблеми дидактики історії*. 2018. Вип. 9. С. 32; Будзей О. Гарт відбувся в Кам'янці...

⁹ Будзей О. Гарт відбувся в Кам'янці...

Подільського педінституту¹⁰. Його члени – Сергій Бабій, Юрій Байдюк, Микола Лазарович, Валерій Нестеренко, Костянтин Тимчук¹¹, виступаючи в багатьох колективах міста та області*, пропагували демократичні цінності, гостро критикували партійно-державне керівництво республіки, передусім першого секретаря Центрального комітету Компартії України (КПУ) Володимира Щербицького, яке не лише пленталося у хвості демократичних змін, а й чинило їм всілякі перепони, ознайомлювали з «білими плямами» української історії, засуджували дискримінаційну політику щодо української мови¹².

Діяльність «Планети» не могла не зацікавити Комітет державної безпеки (КДБ), який почав відстежувати виступи її членів. Зокрема, свідченням цього стала т. зв. нарада комсомольського** активу Кам'янця-Подільського навесні 1989 р., де начальник місцевого відділення КДБ звинуватив М. Лазаровича «...в ідейно невитриманих вчинках у виступах перед учнівською молоддю» та іншій крамолі. Найбільше обурення захисника режиму викликали деякі вислови студента. Так, під час одного з засідань політклубу на запитання, що таке СРСР, М. Лазарович зауважив, що ця аббревіатура поки що не відповідає змістові. Бо владу радам ще тільки збираються повертати, дійсний соціалізм несумісний із командно-адміністративними методами господарювання, та й статус республік як державних одиниць вельми невизначений. Нелояльною з погляду провінційного кадебіста була й Миколина відповідь на запитання про віру в Бога: «Кожна людина в щось вірить. І добре, коли це віра у щось величне і світле. Я глибоко переконаний, що краще віра в Бога, ніж зневіра й цинізм». Спроби випадково присутнього на нараді М. Лазаровича

¹⁰ Федьков О. М. Микола Васильович Лазарович... С. 694–695.

¹¹ Бабій С., Левицька Г. Діє політклуб «Планета». *Радянський студент*. 1986. 27 лют.

* Лише з листопада 1986 р. по березень 1987 р. політклубівці виступили в середніх школах міста № 1, 2, 14, харчовому технікумі, технічних училищах № 5 і 6, у гуртожитку № 4 Кам'янець-Подільського педінституту, у смт Чермерівці Хмельницької обл. [Кукулєнко Я. І. Педагогічні виші і демократизація суспільно-політичного життя в УРСР у роки перебудови. *Гілея*. 2019. Вип. 140. С. 55].

¹² Комарницький О., Зварич Ю. Демократизація суспільно-політичного життя вишів Хмельниччини... С. 30.

** Комсомол (скорочення від «комуністичний союз молоді»; повна назва – Всесоюзний лєнінський комуністичний союз молоді) – комуністичний молодіжний рух у СРСР, членство в якому було фактично обов'язковим, часто примусовим.

захистити свої переконання та вступити в дискусію були проігноровані опонентом¹³.

Доволі сміливим кроком М. Лазаровича, що засвідчив громадянську позицію, став його виступ як депутата на сесії міської ради 17 червня 1988 р. Микола, серед іншого, з боєм говорив про триваючу русифікацію життя Кам'янця-Подільського, про те, що на більшості установ вивіски написані лише російською мовою, а більшість чиновництва воліє розмовляти тільки по-російськи. Навіть вивіски з назвами вулиць, написаними українською мовою, почали міняти на нові, російськомовні. На репліку одного з «батьків» міста про те, що проблеми української мови в Кам'янці-Подільському немає, молодий депутат іронічно зауважив: «Цікаво, чи цієї проблеми взагалі не було, чи ви вже вирішили її».

Після завершення виступу, який із дозволу більшості депутатського корпусу тривав значно довше, ніж дозволяв регламент, М. Лазаровича звинуватили у всіх можливих гріхах. Особливо старалися перший секретар міського комітету КПУ Володимир Козлов*, голова міського виконавчого комітету Володимир Крилов, директор заводу «Електроприлад» Марат Вараниця та деякі інші депутати.

Цікаво, що в місцевій пресі про нашумілий виступ не згадувалося жодним словом¹⁴. А в звіті «З п'ятої сесії міської Ради народних депутатів», опублікованому в газеті «Прапор Жовтня» – «органі кам'янець-подільських міського і районного комітетів КПУ, міської і районної рад народних депутатів Хмельницької області», було зазначено, що у виступі депутата М. Лазаровича йшлося про проблеми житлового будівництва міста¹⁵.

Із 1 жовтня 1988 р. М. Лазарович перевівся на індивідуальний графік навчання і одночасно став працювати завідувачем бібліотеки

¹³ У Кам'янці на риночку... *Листок прес-служби УГС*. 1989. Ч. 64 (8 лют.); *Кукулєнко Я. І.* Педагогічні виші і демократизація суспільно-політичного життя в УРСР... С. 55.

* В. Козлов, обурившись закликами студента розмовляти по-українськи, своє ставлення до проблеми висловив так: «...Я сам українець. Десять лет учился в украинской школе. Разговариваю на том языке, на котором удобно, и не собираюсь ничего менять. Буду говорить и писать на русском языке» [*Будзей О.* Гарт відбувся в Кам'янці...].

¹⁴ *Федьков О. М.* Микола Васильович Лазарович... С. 695–696.

¹⁵ Будувати швидко, добротно: з п'ятої сесії міської Ради народних депутатів. *Прапор Жовтня*. 1988. № 100 (22 черв.). С. 2.

Чемеровецького медичного училища*. Саме там у нього визріла думка організувати в Кам'янці-Подільському акцію збору підписів за надання українській мові державного статусу¹⁶. Маючи вдосталь вільного часу, Микола ретельно опрацював необхідну літературу, підготував звернення. Напередодні акції він повернувся до Кам'янця, скликав у гуртожитку студентську вечірку, на яку зійшлося близько 10 осіб, і повідомив про свій план. Усі присутні погодилися його підтримати. Щоправда, участь в акції взяли лише двоє – сам ініціатор і його колега, також студент п'ятого курсу історичного факультету, Вадим Якубовський.

Недільного ранку 27 листопада 1988 р. студенти вийшли на міський ринок Кам'янця-Подільського. Ставши при вході, вони розклали на столику чисті листки паперу, ручки і плакат: «Ініціативна група студентів історичного факультету Кам'янець-Подільського пединституту. МИ ЗА ДЕРЖАВНИЙ СТАТУС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ! Звернення до Верховної Ради УРСР. Ми, жителі міста Кам'янець-Подільського, поділяємо тривогу широких кіл громадськості України за стан української мови і просимо Верховну Раду УРСР надати українській мові статус державної». На студентську ініціативу люди реагували по-різному: більшість дякувала і ставила свій підпис на підтримку рідної мови, інші – байдуже, треті – доволі агресивно. За короткий час під відозвою підписалися 90 кам'янчан¹⁷. Однак хвилини через 40–50 до хлопців підійшли працівники чи то МВС, чи то КДБ і змусили їх припинити акцію.

Спроба продовжити збір підписів поблизу крамниці «Дитячий світ», через дорогу від ринку, не принесла успіху. Плакат зі зверненням, який М. Лазарович і В. Якубовський установили на новому місці, скинув у калюжу невідомий чоловік. Останнім місцем, де було встановлено вже намоклого плаката, став вестибюль студентського гуртожитку. Там ще декілька десятків студентів підписами підтримали вимогу надання українській мові статусу державної. Згодом підписні листи було надіслано до відомого поета й громадсько-політичного діяча Івана Драча в редакцію газети «Літературна Україна»¹⁸.

Здавалось би, мирний студентський захід не мав мати якихось негативних наслідків. Однак на той час в Україні були ще досить сильні

* Нині Чемеровецький медичний фаховий коледж; смт Чемерівці Хмельницької обл.

¹⁶ Федьков О. М. Микола Васильович Лазарович... С. 696.

¹⁷ У Кам'янці на риночку...

¹⁸ Будзей О. Гарт відбувся в Кам'янці...; У Кам'янці на риночку...

позиції КПУ й її бойового загону – КДБ. Постало питання про звільнення хлопців з інституту¹⁹. До них стали використовувати звичні засоби впливу – розмови в кабінетах за зачиненими дверима. Куратор із КДБ ставив питання про те, хто був «натхненником» ідеологічної диверсії, а один із професорів у грубій формі звинуватив студентів у «націоналізмі*». Дійшло до того, що деякі підписанти зі студентського середовища просили закреслити їхні автографи під зверненням²⁰. Сам М. Лазарович змушений був звільнитися з роботи**.

Для засудження студентської акції в актовій залі історичного факультету було скликано факультетські збори студентів і викладачів. Викладацький колектив «розколовся»: частина була солідарною зі студентами, інші засуджували їхні дії, але більшість зайняла вичікувальну позицію і не з'явилася на збори. Одним із чинників, який зумовив те, що процес «засудження ідейно шкідливої позиції студентів» не вдався, були виступи викладачів Валерія Степанкова, Юрія Тарасова, Олександра Федькова та інших. Зокрема, В. Степанков наголосив, що в країні зовсім не та суспільно-політична ситуація, щоб «засуджувати» людей за їхні переконання. А українська мова справді вимагає захисту, про що говорять видатні представники української інтелігенції – поети, письменники, науковці. Про це йдеться в друкованому органі Співки письменників України – «Літературній Україні»... Ця промова знайшла підтримку інших викладачів

¹⁹ У Кам'янці на риночку...

* На думку професора М. Лазаровича, у радянські часи, щоб дискредитувати термін «націоналізм», йому приписували риси шовінізму і навіть нацизму [Лазарович М. В. «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2020 роки) : моногр. / Міністерство культури та інформаційної політики України. Київ : ПП АВІАЗ, 2020. С. 339].

²⁰ Лазарович М. Українське студентство історичного факультету Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту в контексті горбачовської перебудови. *Гуманітарна освіта у вищій школі: історичний досвід, проблеми та перспективи* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. / [редкол. : С. Копилов (голова, наук. ред., О. Завальнюк, В. Дубінський та ін.]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2018. С. 178–179; Будзей О. Гарт відбувся в Кам'янці...

**Промовистою в окресленому контексті була розмова професора ЗУНУ Валерія Гринчуцького з професорами Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка Олександром Завальнюком та Валерієм Степанковим, яка відбулася 23 лютого 2016 р. З неї він дізнався, що про те, як покарати організатора студентської акції М. Лазаровича, місцеве керівництво навіть запитувало очільників Хмельницької області та міністра освіти (невідомо УРСР чи СРСР).

та студентської громади. Після цього годі було очікувати якихось негативних резолюцій чи організаційних висновків щодо патріотично налаштованих студентів. Навпаки, в резолюцію зборів записали пункт про необхідність допомоги в зборі підписів за вимогу надання українській мові статусу державної²¹. Так, самі того не бажаючи, ініціатори засудження студентської акції ще більше актуалізували проблему безправного становища української мови.

Важливим фактором, який уберег хлопців від розправи, були також репортажі про згадану подію на радіостанціях «Свобода» і «Голос Америки», у спеціальному повідомленні пресової служби Української гелсінської спілки та у листівках з інформацією про студентську акцію, які поширювали у Львові. Це сталося завдяки відомому поетові й дисидентові Миколі Горбалу, котрий тривалий час перебував в ув'язненні за свої переконання. Дізнавшись про проблеми, які спіткали студентів, він, незважаючи на те, що сам знаходився під невсипущим оком КДБ, прийшов на допомогу. Невдовзі на хвилях названих радіостанцій відома правозахисниця і журналістка Надія Світлична виступила з циклом передач «У Кам'янці на риночку», де, серед іншого, повідомила про можливість розправу над студентами*. «Не знаємо, – передала вона в радіоэфір, – що чекає кам'янець-подільських студентів за такий «радикалізм», що його можна сьогодні відшукати на сторінках не тільки центральної, а часом уже й республіканської преси»²².

Не залишилась осторонь студентської акції й місцева преса. Зокрема, 1 квітня 1989 р. орган Хмельницького обласного комітету КПУ та Хмельницької обласної ради газета «Радянське Поділля» помістила на своїх шпальтах пасквіль кореспондента Йосипа Ядухи за назвою «Їжак в цукерковій обгортці», де в традиціях т. зв. соціалістичного реалізму всі факти було перевернуто з ніг на голову²³. 26 квітня за командою зверху пасквіль було передруковано в студентській багатотиражці «Радянський

²¹ Федьков О. М. Микола Васильович Лазарович... С. 697; Будзей О. Гарт відбувся в Кам'янці...

* З невідомих причин у повідомленнях було допущено помилки в прізвищах учасників студентської акції: замість Лазарович – Лазаровський, Лазаревський, замість Якубовський – Якубович.

²² У Кам'янці на риночку...; Федьков О. М. Микола Васильович Лазарович... С. 697–698.

²³ Ядуха Й. Їжак в цукерковій обгортці: памфлет. *Радянське Поділля*. 1989. № 65 (1 квіт.). С. 3; Федьков О. М. Микола Васильович Лазарович... С. 698.

студент»²⁴. Спроби М. Лазаровича домогтися спростування перекручених фактів у газеті «Радянське Поділля» не принесли успіху – редакція поводитися немов у рот води набрала. Тоді він звернувся до редакторки газети «Радянський студент» Юлії Яворської, яка дала згоду на публікацію відкритого листа до редакції газети «Радянське Поділля». 16 травня 1988 р. непоступливий студент, незважаючи на можливі негативні наслідки для його результатів на державних іспитах, які ось-ось мали розпочатися, через студентський друкований орган усе ж зумів донести свою позицію до читачів²⁵.

Надзвичайно важливою підтримкою для М. Лазаровича та його колеги В. Якубовського у важкий період невизначеності щодо продовження навчання в інституті були листи підтримки, які надійшли зі Львова, Харкова, Запоріжжя, Стрия. В одному з них Микола Василега із Запоріжжя, серед іншого, застерігав: «І все ж, хлопці, будьте пильними щодо можливих і мерзенних провокацій (як-ото підкидання в кишеню пакетика з гашишем у транспорті або антирадянських матеріалів у студентській аудиторії під час перерви у ваші дипломати, чи-то інсценізація «спроби звалтування» тощо). Отже, пильність, пильність і ще раз пильність, бо вороги наші – мастаки на подібні витівки...»²⁶.

У 1989 р. М. Лазарович із відзнакою закінчив інститут і разом із дружиною був скерований на роботу до м. Кременець Тернопільської обл., де працював викладачем суспільних дисциплін та головою студентського профспілкового комітету педагогічного коледжу ім. Тараса Шевченка*, а Наталка – вчителем історії і права спочатку в ЗОШ № 5, а згодом у педагогічному коледжі²⁷.

Окрім викладацької та профспілкової роботи, на новому місці Микола продовжив активну участь у процесах українського національного

²⁴ Ядуха Й. Їжак в цукерковій обгортці: памфлет. *Радянський студент*. 1989. № 13 (26 квіт.). С. 2.

²⁵ Лазарович М. Повернення до «Їжака». *Радянський студент*. 1989. № 15 (16 трав.). С. 1; Федьков О. М. Микола Васильович Лазарович... С. 698.

²⁶ Федьков О. М. Микола Васильович Лазарович... С. 698.

* Нині Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка.

²⁷ Будзей О. Гарт відбувся в Кам'янці... [Зараз дружина М. Лазаровича, Наталія Анатоліївна, – викладач вищої кваліфікаційної категорії Циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін Тернопільського кооперативного фахового коледжу. Їхній син Олег закінчив факультет міжнародної економіки ЗУНУ, працює як підприємець та разом зі своєю дружиною Катрусею виховують сина Тимурчика. – *Авт.*].

відродження. Зокрема, разом зі студентами педколеджу допоміг відновити козацькі могили на П'ятницькому цвинтарі в Кременці, демонстративно вийшов із комсомолу, вступив до Народного руху України, на загальноміських мітингах та шпальтах місцевої преси активно виступав за державну незалежність України, повернення національної символіки, демократизацію суспільства²⁸.

26 квітня 1990 р. у кременецькій районній газеті «Прапор перемоги» було надруковано допис М. Лазаровича «Почали кампанію», де він різко засудив наклепи редакції «Прапора перемоги» та міської Ради народних депутатів щодо української національної символіки. «Приводом до цього, як відомо, – зазначав автор, – стала знаменна подія в житті Кременця – підняття в центрі міста синьо-жовтого прапора. Здається, що навколо цього факту немає потреби нагнітати атмосферу напруженості, бо відомо, що синьо-жовтий прапор, тризуб і гімн «Ще не вмерла Україна» є святинями українського народу. Тому дивним видається те, що ви, як і міська Рада народних депутатів, продовжуєте ту роботу, яку виконували протягом семи десятиліть Й. Сталін, Л. Каганович, В. Щербицький, В. Шевченко й інші їм подібні щодо України та її народу. Зрозумійте, що з відродженням наших національних святинь відроджується дух українського народу, його совість, свідомість, пам'ять...»²⁹.

Після прийняття Декларації про державний суверенітет України боротьба демократичних сил за національну незалежність значно активізувалася. Особливо це виявилось під час голодування студентів у жовтні 1990 р. Не залишився осторонь акції й Микола Васильович, який кілька разів виводив студентів педагогічного коледжу на пікетування приміщення райкому КПУ, а згодом, під час путчу ГКЧП у серпні 1991 р., дві доби чергував там, щоб не дати компартійним функціонерам знищувати документи³⁰.

Напередодні Всеукраїнського референдуму на підтвердження Акта проголошення незалежності України впродовж жовтня-листопада 1991 р. М. Лазарович як член організаційно-ідеологічного відділу Всеукраїнського штабу «Референдум» працював у Сумській області. Разом із професором Тернопільського педінституту Богданом Шияном він

²⁸ *Дригуш (Крем'ячанка) Н.* Єдиний в Україні професор університету, який добровольцем пішов на фронт. *Свобода*. 2018. 30 берез.

²⁹ *Лазарович М.* Почали кампанію. *Прапор перемоги*. 1990. № 50 (26 квіт.). С. 2.

³⁰ *Федьков О. М.* Микола Васильович Лазарович... С. 699–700.

займався там організацією обласного і районних референдумних штабів. 21 жовтня завдяки їхній співпраці з народними депутатами від Сумщини Олександром Воробйовим, Олександром Піскуном й Ігорем Козіним, депутатами обласної та міської рад було проведено перше засідання новоутвореного Сумського обласного штабу з проведення Всеукраїнського референдуму. Паралельно М. Лазарович та Б. Шиян працювали зі страйковою координаційною радою Сумщини «Солідарність», товариством «Спадщина», багатьма студентськими колективами; брали участь у мітингах, зборах; готували аудиторії для виступів кандидатів на президентську посаду – Левка Лук'яненка, Вячеслава Чорновола, Ігоря Юхновського, народних депутатів, лідерів національно-демократичних сил; виступали з лекціями, по радіо і телебаченню, в пресі³¹.

25 жовтня 1991 р. М. Лазарович у сумській незалежній газеті «Добрий день» опублікував статтю «Власна держава чи об'їдки з чужого столу?». Про неї один із сумських активістів Михайло Бідаш в інтерв'ю місцевим журналістам зазначив: «...Думаю, хто з нею ознайомився – той зовсім по-іншому погляне і на Україну, і на її роль і місце у світі»³².

У статті йшлося про економічну спроможність України, наводилися принципові показники розподілу спільного загальносоюзного надбання. Зокрема, повідомлялось: тоді як середньомісячна зарплата робітників і службовців наприкінці 1980-х рр. у Росії становила 235, а в Радянському Союзі – 220 рублів, в Україні цей показник дорівнював лише 200 рублям. Капітальні вкладення в розрахунку на мешканця, від яких залежав соціально-економічний розвиток територій, у СРСР становили 761 рубль на рік, у Росії – аж 938, а в Україні – лише 569 рублів. Центральний уряд встановив несправедливі закупівельні ціни на продукцію нібито рівноправних республік. Тоді як за тонну зерна, вирощеного в Росії, колгоспам платили 227 рублів, таке саме українське збіжжя коштувало лише 191 рубль. Український цукровий буряк оцінили в 48 рублів за тонну, а російський – 73. Аналогічні «ножиці» узаконили й для іншої промислової та аграрної продукції. Як підрахував М. Лазарович, у 1988–1989 рр. Україна за виробництвом електроенергії на душу населення посідала п'яте місце в Європі, за видобутком вугілля – третє, а залізної руди – перше. На перше місце в Європі Україна також вийшла за виробництвом

³¹ Всеукраїнський штаб «Референдум». *Тернове поле*. 1996. № 13 (30 листоп.). С. 2; Шиян Б. Боротьба точилася до останнього дня... *Там само*. С. 6.

³² Чернов В. Референдум має штаб. *Добрий день*. 1991. № 50 (1 листоп.). С. 2.

на мешканця стали, картоплі і цукру. Називалось багато інших товарів промисловості та сільського господарства, виробництво яких в Україні порівняно із загальносоюзними показниками «зашкалювало»³³.

Важливою і вдалою акцією, яку зорганізували М. Лазарович і Б. Шиян, також був приїзд на Сумщину двох десятків колективів художньої самодіяльності з Тернопілля. Упродовж 10 днів вони щоденно мали по 3–4 зустрічі з мешканцями міст і сіл області, виробничими колективами, рефреном яких була підтримка незалежності України на Всеукраїнському референдумі. Їхня діяльність широко висвітлювалася в пресі, по обласному радіо і телебаченню³⁴.

Подвижницька праця тернополян дала прекрасні результати. Якщо в середині жовтня Акт про незалежність України підтримувало лише 55,1% населення Сумської області, то під час референдуму 1 грудня 92,6% мешканців Сумщини сказали «так» незалежній Україні³⁵. Для М. Лазаровича, як і його старшого товариша Б. Шияна, це стало справжнім щастям і водночас найкоштовнішою нагородою. Через три десятиліття Микола Васильович зазначить: «...оглядаючись на прожите, з приємністю констатую, що де-факто брав участь у всіх процесах українського національного відродження другої половини 1980-х рр. – дотепер. За винятком одного – 1 грудня 1991 р. не голосував на Всеукраїнському референдумі на підтвердження Акта проголошення незалежності України. Щоправда, мав поважну причину – перебував далеко від дому, оскільки працював у Референдумному штабі»³⁶.

Упродовж 1993–1995 рр. М. Лазарович навчався в аспірантурі з відривом від виробництва при Тернопільській академії народного

³³ Лазарович М. В. Власна держава чи об'їдки з чужого столу? *Добрий день*. 1991. № 48 (25 жовт.). С. 1, 5; Чернов В. Відчинили двері до волі: сьогодні виповнюється 30 років референдуму за незалежність. *Голос України*. 2021. 1 груд. URL: <http://www.golos.com.ua/article/353884> (дата звернення: 04.12.2021).

³⁴ Шиян Б. Боротьба точилася до останнього дня...

³⁵ Андросюк О. В. Референдум першого грудня. 1991. *Енциклопедія історії України* : у 10 т. / редкол. : В. А. Смолій (голова) та ін. Київ : Наук. думка, 2012. Т. 9 : Прил–С. С. 181–182; Федьков О. М. Микола Васильович Лазарович... С. 701.

³⁶ Лазарович М. Про світлий день. *Facebook*. 2020. 1 груд. URL: <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/pfbid02eutoDEJWiDketDd4op4qk04xgq9sWkNVXn471g2cjZU6xnds4MuaeJ3T7UfB8Xydl> (дата звернення: 03.09.2022).

господарства* (ТАНГ) за спеціальністю 07.00.01 – історія України. Тему кандидатської дисертації – «Українське січове стрілецтво: формування, ідея, чин» (науковий керівник – професор Богдан Лановик) обрав за покликом душі. Адже об'єктом дослідження була переважно молодь, яка, об'єднавшись у легіон УСС, добровільно пішла у кривавий вир Першої світової війни, щоб здобути Україні волю. Опрацювавши близько 20 фондів у п'яти архівах України, понад 40 одиниць із опублікованими документами та майже 700 монографій і наукових статей, він 19 березня 1996 р. захистив кандидатську дисертацію у Спеціалізованій вченій раді Д 04.09.01 Інституту українознавства ім. Івана Крип'якевича НАН України.

Після завершення в 1995 р. аспірантури М. Лазаровичу запропонували залишитися у виші на посаді старшого викладача кафедри українознавства. У 1997 р. перевели на посаду доцента. 22 жовтня 1998 р. Миколі Васильовичу присвоєно вчене звання доцента кафедри українознавства Тернопільської академії народного господарства³⁷.

Робота на одній із провідних кафедр престижного вишу вимагала значних зусиль. Тому М. Лазарович старанно готувався до лекцій з історії України та економічної історії, покращував методику викладання, займався науковими дослідженнями. Вже на початку 2000 р. вийшла його перша монографія «Українські січові стрільці: національно-політична та культурно-просвітницька діяльність»³⁸.

Не цурався він і патріотичного виховання студентства, організовуючи відповідні заходи. Значною мірою завдяки Миколі Васильовичу в Кримській філії ТНЕУ, розташованій в смт Форос (у складі Ялтинської міської ради Автономної Республіки Крим), куди він до російської окупації українського півострова регулярно їздив на сесії впродовж десятка років, було подолано упереджене ставлення до державної мови³⁹.

Під час Помаранчевої революції М. Лазарович упродовж двох тижнів перебував у Києві, де разом із викладачами і студентами Тернопільської академії народного господарства, сотнями тисяч українців відстоював ідеали Свободи. Якою мала стати Україна у випадку перемоги

* Із 29 вересня 2006 р. – Тернопільський національний економічний університет.

³⁷ Федьков О. М. Микола Васильович Лазарович... С. 701.

³⁸ Мельничук Б. Озорені славою, оспівані в піснях. *Тернопіль вечірній*. 2000. 23 лют.

³⁹ Катвалюк А. Отже святковий перегук філій. *Академія*. 1998. 28 жовт.; Федьков О. М. Микола Васильович Лазарович... С. 701–702.

провладної команди, він мав змогу оцінити на прикладі історії з написаним ним матеріалом до підручників і посібників, виданих за співавторства з професорами Богданом Лановиком, Зиновієм Матисякевичем і доцентом Романом Матейком у Києві і Тернополі. Об'єктивний аналіз суспільно-політичного та економічного становища в державі наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст., який містився у зазначеному матеріалі, не сподобався представникам правлячого режиму. За деякими даними, з книгами ознайомлювався навіть глава адміністрації Президента України Л. Кучми Віктор Медведчук. Особливу лють можновладців спричинили позитивні відгуки М. Лазаровича про діяльність уряду Віктора Ющенка та критика політики президента Леоніда Кучми – і перше, і друге були об'єктивними. Тому було дано команду «розібратися» з авторами. У 2004 р. їхніми книгами раптом зацікавилися працівники, як раніше казали, «органів глибокого буріння», а одна з найвищих тоді посадових осіб області запропонувала ректорові вишу професорові Сергієві Юрію зробити «оргвисновки» стосовно авторів. Лише особиста порядність керівника ТАНГ, який відмовився виконувати абсурдні вказівки, позбавила їх неприємностей⁴⁰.

Єдиною проблемою М. Лазаровича під час згаданої книжної епопеї були побоювання за долю як співавторів, що могли постраждати через його, можливо, надмірний потяг до правди, так й інших причетних до видавництва, які, наперед знаючи зміст книг, все-таки погодилися видавати. Серед цих мужніх людей – керівники київських видавництв «Знання-прес» і «Вікар» Володимир Карасьов і Володимир Розумний, Видавничого дому «Юридична книга» – Василь Шевченко, директор тернопільського видавництва «Джура» Василь Ванчура. А про те, що ці переживання були небезпідставними, засвідчила доля керівника одного з підрозділів Міністерства освіти і науки, який давав на книги гриф «Рекомендовано МОН для студентів ВНЗ». На його голову посипалися неприємності – внаслідок цього людина отримала два інфаркти...⁴¹.

Власне, бездумні дії влади, спрямовані на забезпечення будь-яким чином необхідного результату для кандидата в президенти України Віктора Януковича та якнайшвидше проголошення його президентом у

⁴⁰ Лазарович М. В. Разом нас багато: Тернопільський державний економічний університет у контексті Української помаранчевої революції. Тернопіль : Економічна думка, 2005. С. 49–50.

⁴¹ Лазарович М. В. Разом нас багато... С. 50, 51.

листопаді 2004 р., до решти збурили українське суспільство. «Суджу по собі, – писав М. Лазарович у книзі «Разом нас багато...». – Коли я ввечері 24 листопада побачив погано зрежисоване шоу у виконанні Ківалова * і К°, то вперше за кілька десятків років заплакав. Заплакав від зневаги до мене з боку держави, якої так палко прагнув і за яку боровся впродовж другої половини 1980-х – початку 1990-х рр., від свого, як тоді здавалося, безсилля, від, зрештою, розпачу за майбутнє свого сина. Та це була лише мить, можливо, найгірша у моєму житті. Вже невдовзі я чітко знав, що буду робити – негайно їхати до Києва! Незважаючи ні на що. Ні на повний розгاردіаш у квартирі через ремонт, який тривав уже кілька місяців, ні на повну невідомість майбутнього, адже, як влучно зазначив доцент ТАНГУ Ігор Дмитрів, «...для кожного з нас це була перша в житті участь у революції, хід і події якої прогнозувати було даремною справою», ні на холод... Ні на що! Сім'я мої наміри підтримала одноставно»⁴².

Далі була романтика Помаранчевої революції, яка стала для М. Лазаровича, як і його товариша Володимира Томахіва, внутрішнім потрясінням й одним із найпрекрасніших, найпам'ятніших вражень у житті. Чимало позитивних емоцій отримав він і під час поїздки до м. Дніпропетровськ (нині – Дніпро) як офіційний спостерігач від кандидата в президенти України В. Ющенко на повторному голосуванні другого туру президентських виборів 26 грудня 2004 р. Зокрема, приємне враження на нього справило знайомство з дніпропетровським подружжям Сергієм та Аллою Долинами, які як справжні патріоти України у доволі непростих місцевих умовах боролися за торжество справедливості⁴³.

Із 2005 р. М. Лазарович очолив кафедру українознавства Тернопільського національного економічного університету**, тому коло його функціональних обов'язків значно розширилося. Передусім він пишається двома здобутками. По-перше, колектив кафедри став ініціатором захисту історії України, яку як навчальну дисципліну чиновники від освіти намагалися вилучити з навчальних програм вищих навчальних закладів

* Ківалов С. В. – у 2004 р. обіймав посаду голови Центральної виборчої комісії України. Був звинувачений у фальсифікаціях під час президентських виборів 2004 р., за що отримав прізвисько «Підрахуй».

⁴² Лазарович М. В. Разом нас багато. С. 117–118.

⁴³ Лазарович М. В. Разом нас багато. С. 231–232.

** Із 25 серпня 2020 р. – Західноукраїнський національний університет.

негуманітарного профілю. Предмет вдалося зберегти, а відповідно залишається й надія, що заклади вищої освіти готуватимуть не лише фахівців, а й патріотів⁴⁴. По-друге, значним звершенням колективу кафедри стало написання історії рідного Університету, письмового варіанта якої до того фактично не існувало⁴⁵.

Під час завідування кафедрою М. Лазарович активніше став долучатися до громадського життя. У 2005, 2010 і 2015 р. його тричі поспіль обирали членом профспілкового комітету ТНЕУ, де він очолював культурно-масову комісію. Брав участь в організації й проведенні відзначень роковин відомих діячів та знаменних дат української історії, організовував екскурсійні поїздки визначними історичними місцями України. Зокрема, в міста Канів, Берестечко, село Нагуєвичі, на гори Маківку й Лисоню, які стали символами звитяги легіону УСС, тощо⁴⁶. Чимало виступав в ефірах теле- і радіопередач, на шпальтах преси, перед громадськістю міста та області. Під час парламентських виборів 2006 р. він був членом Громадської ради з питань забезпечення реалізації виборчих прав громадян при Тернопільській обласній державній адміністрації⁴⁷.

Після об'єднання у 2008 р. кафедр українознавства та документознавства і інформаційної діяльності в одну – кафедру документознавства, інформаційної діяльності та українознавства Микола Васильович став працювати доцентом цієї кафедри. Наступного року Указом Президента України йому присвоєно почесне звання «Заслужений працівник освіти України»⁴⁸.

У першій половині 2010-х рр. продовжилося зростання М. Лазаровича як науковця. У 2010 р. він вступив у докторантуру з відривом від виробництва при Чернівецькому національному університеті ім. Юрія Федьковича за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та

⁴⁴ Шот М. Історія України: наріжний предмет чи камінь спотикання. *Урядовий кур'єр*. 2006. 7 лип.; Федьков О. М. Микола Васильович Лазарович... С. 704.

⁴⁵ Тернопільський національний економічний університет. Історія. Звершення. Особистості. Київ : Світ успіху, 2006. С. 6; Книгу про Тернопільський економічний університет видадуть у вересні. *20 хвилин*. 2006. 13 черв. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/knigu-pro-ternopilskiy-ekonomichniy-universitet-vidadut-u-veresni-43127.html> (дата звернення: 04.07.2006).

⁴⁶ Ліберний О. Покликала звитягою Маківка. *Свобода*. 2005. 4 черв.; Федьков О. М. Микола Васильович Лазарович... С. 701–702.

⁴⁷ Новак Н. Влада хоче чесних виборів. *RIA плюс*. 2006. 22 берез.

⁴⁸ Указ Президента України Віктора Ющенка. *Університетська думка*. 2009. 31 січ.

процеси. Після її закінчення у 2013 р. повернувся до викладання у Тернопільському національному економічному університеті.

Під час Революції гідності 2013–2014 рр. для того, щоб мати змогу перебувати в Києві, переніс захист докторської дисертації. Був одним з активістів Майдану та ініціаторів «Груші», тобто тих подій на вулиці Михайла Грушевського, які започаткували другий етап Революції гідності. Переконалий, що якби не вони, Україна сьогодні перебувала б у російському стійлі⁴⁹.

В останній день лютого 2014 р. Микола Васильович захистив докторську дисертацію «Політика українських урядів періоду визвольних змагань 1917–1921 років щодо національних меншин» (науковий консультант – професор Юрій Макар) у Спеціалізованій вченій раді Д 76.051.03 Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича. У жовтні 2014 р. його обрали на посаду професора кафедри документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ.

У середині лютого 2015 р. 52-річний М. Лазарович, полишивши все – сім'ю, роботу в університеті, комфортне життя, прирік себе на значні випробування і пішов добровольцем захищати Україну від збройної агресії Російської Федерації. Причому йому це вдалося зробити лише з п'ятої спроби⁵⁰. Адже його справу у військкоматі вже було списано в архів. Тому мусив просити відновити її. Зі скрипом, а все ж пройшов медичну комісію⁵¹. Однак на цьому поневіряння не завершилися. «З Тернополя на Рівненський полігон нас поїхало п'ятеро, – згадував професор Лазарович. – Взяли лише одного, а решті сказали: ви не підходите, їдьте додому. Троє хлопців – за сумки й бігом до автобуса. Мене

⁴⁹ Микола Лазарович: «Складні запитання не мають простих відповідей» / інтерв'ю з терноп. істориком провела Г. Садовська. *Вільне життя плюс*. 2016. № 48 (22 черв.). С. 6 : фот. (Що буде з Донбасом); Командир взводу професор Микола Лазарович...

⁵⁰ Професор історії з університету пішов добровольцем з п'ятої спроби / інтерв'ю з істориком М. Лазаровичем провела Д. Олійник. *RIA плюс*. 2015. 25 берез. С. 10 : фот. (Life); «Своим примером научу студентов любить Украину». Профессор из тернопольского университета ушел добровольцем защищать Родину. *Солидарность*. 2015. Июль. С. 4–5 : фот.

⁵¹ *Гуцушвілі Т.* «Якби не пішов, я б себе не поважав»: чому 52-річний професор із Тернопільщини, експерт «Дня» Микола Лазарович, пішов добровольцем на війну. *День*. 2015. 20 берез.; *Брик А.* «Падають снаряди, а потім – клекіт лелек серед ночі...» / [бесіда з командиром взводу професором Миколою Лазаровичем]. *Наш день*. 2015. № 34 (2–8 верес.). С. 7 : фот.

збракували через висновки тернопільської медкомісії. Довго вмовляв, щоб залишитись. Пані, яка відбирала, побачивши мій розпач, сказала: «Бог з тобою, йди!»⁵².

Мотивуючи своє бажання захищати Україну, Микола Васильович зазначав: «...Я перестав би себе поважати, якби не пішов на цю війну. Бо доля Батьківщини для мене є справою не лише принциповою, а й, даруйте за пафос, священною. Ні я, ні мої побратими, ні ті, хто ще сьогодні в окопах, не вчинили жодного подвигу. Як чоловіки ми зробили те, що мали зробити – стали в оборону своєї країни. Так було в усі віки. Це звичайна чоловіча робота – захищати свій рід, свій дім...»⁵³.

Як науковець професор Лазарович старається шукати в усьому причинно-наслідковий зв'язок. Зокрема, аналізуючи комуністичні голодомори 1921–1923 та 1932–1933 рр., репресії 1930-х рр., він дійшов висновку, що було дві головні причини цих трагедій українського народу. Перша, безпосередня, полягала в цілеспрямованій злочинній політиці більшовицького керівництва, яке прагнуло покарати українців за опір так званому соціалістичному будівництву. Друга, глибинна, була віддалена в часі й коренилася в Українській революції 1917–1921 рр., коли українці загалом байдуже поставилися до необхідності збройно захищати державну незалежність. Більшість їх, а це були селяни, передусім турбувалася проблемою земельних наділів. Як наслідок, Україну окупували російські більшовики, що сповідували політику терору. Отже, захищати Батьківщину не лише почесно, а й вигідно, бо якби українці в 1917–1921 рр. відстояли власну державу – зловмисних голодоморів та репресій із мільйонними жертвами не сталось би⁵⁴.

Ще одним фактором походу на війну історика М. Лазаровича стали герої його наукових досліджень. Передусім – це Українські січові

⁵² Микола Лазарович: «Намагаюся бути там, де потрібні добровольці» / інтерв'ю провела Г. Садовська. *Вільне життя*. 2016. 17 лют. С. 6 : фот.: *Паруна П.* Професор на фронті. *Українське слово* (США). 2018. 5 квіт. URL: http://ukrslovo.net/doliludski/ludi_ta_rechi/30901.html : фот. (дата звернення: 04.07.2020).

⁵³ Микола Лазарович: «Перестав би себе поважати, якби не пішов на цю війну» / [інтерв'ю / провела] Г. Садовська. *Вільне життя*. 2018. № 28 (11 квіт.). С. 4 : фот.

⁵⁴ Професор Микола Лазарович: «Якщо б мені запропонували дібрати синонім до поняття «Росія», я обрав би – «брехня» / розмову вів М. Лазарук. *Буковинський журнал*. 2018. № 3 (109). С. 10.

стрільці, котрі свого часу також воювали проти Московії за незалежність України⁵⁵. Їхній подвиг не міг не надихнути на збройний чин.

Та й родинну традицію боротьби за незалежність України потрібно було продовжити. Адже він зростав у національно свідомій родині. Його стрий (батьків брат) Микола Лазарович (псевдо «Недоля») був кулеметником сотні «Мороза» в УПА. 20-річним під час бою поблизу м. Яремча, нині Івано-Франківської обл., він пораненим потрапив у полон і в 1946-му був засуджений на 25 років таборів. Тривалий час сидів в одиночній камері, відтак йому заборонили повертатися до рідного краю. Усі, хто знав його, кажуть, що Микола Васильович дуже схожий на стрія, і вдачі такої самої. Тому й названий на його честь⁵⁶. До речі, свою першу книгу – «Українські січові стрільці: національно-політична та культурно-просвітницька діяльність» (Тернопіль : Екон. думка, 2000. 202 с.) М. Лазарович (молодший) присвятив світлій пам'яті свого стрія⁵⁷.

На війні професор М. Лазарович побоювався слабкодухості й каліцтва. А ось думка, що живим додому може не повернутися, закралася. Тому й залишив рідним «тривожного листа», який починався словами: «Якщо ви читаете ці рядки, значить, щось пішло не так»⁵⁸.

Як старший сержант, командир взводу 14-ї окремої механізованої бригади Збройних сил України Микола Васильович виконував бойові завдання в Зоні АТО – в секторах «М» і «Б»⁵⁹. З легкої руки комбата отримав позивний «Професор». Він і справді певний час був єдиним професором у Збройних силах України⁶⁰. Міг повернутися додому ще в серпні 2015 р., коли вийшла постанова уряду щодо звільнення з війська

⁵⁵ Історик Микола Лазарович «Я просто не міг підвести героїв моїх книжок...» / [за матеріалами бесіди з М. Лазаровичем] Л. Осадчук. *Час і події*. (США). 2016. 18 лют.; Микола Лазарович: «Перестав би себе поважати, якби не пішов на цю війну»...

⁵⁶ Професор Микола Лазарович: «Якщо б мені запропонували дібрати синонім до поняття «Росія», я обрав би – «брехня»... С. 8.

⁵⁷ *Мельничук Б.* Озорені славою, оспівані в піснях...

⁵⁸ *Брик А.* «Микола Лазарович: сьогодні я все ще більше вояк, ніж професор». *Наш день*. 2016. № 6 (10–16 лют.). С. 3 : фот.; *Парина П.* Професор на фронті...

⁵⁹ Микола Лазарович: «Намагаюся бути там, де потрібні добровольці»...; *Брик А.* «Микола Лазарович: сьогодні я все ще більше вояк, ніж професор»...

⁶⁰ *Парина П.* Професор на фронті...; *Брик А.* «Микола Лазарович: сьогодні я все ще більше вояк, ніж професор»...

викладачів вишів. Але написав рапорт, що є добровольцем і залишається воювати далі⁶¹.

До речі, характеризуючи у своїх монографіях, статтях, публічних виступах українсько-російські відносини, професор Лазарович тривалий час був одним із небагатьох, якщо не єдиним із науковців, хто відстоював і відстоює ідею нацистської сутності російського народу. На його думку, проблема не лише в правителях Московії/Росії, а й у її народі – спільноті, яка сформувалася з нацистською ментальністю і ненавидить все, що в її розумінні має ознаки інакшості, чужості, та діє за принципом проєкції, тобто якщо ти брехун – звинувачуй у брехні, якщо ти вбивця – звинувачуй у вбивствах, якщо ти нацист – звинувачуй у нацизмі. Ворогів, звичайно, мають багато народів, але в росіян залежно від часу, настрою й політичної кон'юнктури ворогами є практично всі, хто не хоче визнавати залежність від Московії/Росії. Усюди, куди приходять росіяни, незалежно від особи їхнього правителя чи політичного режиму, – там біль, страждання, смерть. Без цього усвідомлення ми не зможемо ефективно боротися проти російської агресії⁶².

Після демобілізації зі Збройних сил України в другій половині січня 2016 р. М. Лазарович повернувся на кафедру документознавства, інформаційної діяльності та українознавства (від 2020 р. кафедра інформаційної та соціокультурної діяльності) рідного вишу. Того самого року, в лютому, йому присвоєно вчене звання професора, а в березні – звання «Почесний професор Університету». 2 вересня 2019 р. призначений директором Центру інформаційної аналітики (2019–2022). Від вересня

⁶¹ Професор в АТО Микола Лазарович відмовляється від дострокової демобілізації. *Погляд: новинний портал*. 2015. 10 серп. URL: <http://poglyad.te.ua/osobystosti-2/profesor-v-ato-mykola-lazarovych-vidmovlyajetsya-vid-dostrokovoji-demobilizatsiji/> : фот. (дата звернення: 25.08.2015); Лазарович М. В. «Любов до Батьківщини є позачасовою категорією»: історик про війни минулі і війну теперішню / інтерв'ю провів В. Молодій. *«Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)* : моногр. / Міністерство інформаційної політики України. Ічня : ПП «Формат», 2018. С. 251.

⁶² Тернопільський професор-воїн пояснив, чому в Росії правлять нацисти / розмову з професором Миколою Лазаровичем про політичний устрій сучасної Росії вела Ю. Швець. *BezTabu.Te.Ua*. 2016. 15 берез. URL: <http://beztaby.te.ua/novini-ternopilshchini/ternopilskii-profesor-voyin-poinsiv-chomu-v-rosiyi-pravliat-natsisti> : фот. (дата звернення: 23.10.2019); «Не шукайте серед росіян кращих і гірших – за ставленням до України вони однакові» / [інтерв'ю з істориком, політологом, учасником АТО М. Лазаровичем / провів] В. Мороз. *RIA плюс*. 2016. № 51 (21 груд.). С. 19 : фот. (Персона).

2020 р. також працює професором кафедри філософії та політології ЗУНУ (за сумісництвом).

У лютому 2022 р. Микола Васильович вдруге пішов добровольцем захищати Україну від повномасштабної агресії Російської Федерації⁶³. Як розвідник-кулеметник загону спеціального призначення 71-ї окремої егерської бригади Десантно-штурмових військ Збройних сил України (ЗСУ; позивний – «Васильович») воював на Ізюмщині Харківської обл. у районі р. Сіверський Донець та поблизу смт Суха Балка Бахмутського р-ну Донецької обл.

Під час свого другого походу на війну проти РФ професор Лазарович, усвідомлюючи її динамічність, окрім слабкодухості й каліцтва, побоювався потрапити до російського полону. Оскільки у його доробку, напевно, немає жодної книги, в якій би він, як писав незабутній Тарас Шевченко, «...не злим тихим словом» не згадував про російських нацистів. Тому розумів, що у полоні його смерть була б непростюю і довгою. Щоб запобігти цьому, постійно носив із собою гранату, яку готовий був використати у випадку небезпеки оточення⁶⁴.

Чорними для старшого сержанта ЗСУ М. Лазаровича могли стати дні, коли він отримав мінно-вибухові поранення. Свідком першого з них – на Ізюмщині 18 квітня 2022 р. – був його побратим Михась «Грім», котрий також зазнав поранення – мав перебиті ноги – і лежачи спостерігав за ходом бою. «Грім» переконаний, що Микола Васильович фактично не мав шансів залишитися живим у кількогодінному бою. Бо, по-перше, у своєму яскраво зеленому дощовику був чудовою мішенню для окупантів. По-друге, міни так часто і близько лягали біля нього, що, здавалося, його смерть була лише справою часу. Та вороги спіймали облизня – він їм не дався. А поранення за тих умов – то хоч і дошкульна,

⁶³ Професор з Тернополя вдруге став добровольцем російсько-української війни. *Укрінформ*. 2022. 25 лют. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3412614-profesor-z-ternopola-vdruge-stav-dobrovolcem-rosijskoukrainskoi-vijni.html> (дата звернення: 25.02.2022); Професор ЗУНУ вступив до лав захисників України! *Університетська думка*. 2022. № 3–4 (9 квіт.). С. 7 : фот. URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/21510-profesor-zunu-vstupiv-do-lavi-zahisnikiv-ukrayini.html> (дата звернення: 27.04.2022).

⁶⁴ *Козут Т.* «Найбільше боявся потрапити в полон»: професор з Тернопільщини у 60 років став спецназівцем. *0352.com.ua*: сайт міста Тернополя. 2022. 15 жовт. URL: <https://www.0352.ua/news/3479780/najbilshe-boavsya-potrapiti-v-polon-profesor-z-ternopilsini-u-60-rokiv-stav-specnazivcem-foto> : фот. (дата звернення: 12.11.2022).

але дрібниця⁶⁵. Воно давалося взнаки, але обставини тоді були настільки складними, що своїми проблемами ніхто не переймався. Насамперед потрібно було евакуювати побратимів Михася «Грома» й Олеся «Мисливця», котрі мали важкі поранення⁶⁶.

В одному з дописів у соцмережі «Facebook» М. Лазарович пояснив свій порятунок бойовими навичками з першого походу на війну у 2015–2016 рр. та здатністю швидко бігати. Але вважає ці чинники другорядними. «Бо головне... – це віра в Бога і намоленість. Адже за нас, вояків, молилася і молиться вся Україна.

Без сумніву, неможливо переоцінити й молитви наших рідних. Це вже потім мені моя сестра Ганна Квітчук, котра мешкає з сім'єю в Іспанії, розповіла, що їй приснилася наша покійна мама і попросила, щоб вона за мене молилася. І от так сталося, що напередодні та у той важкий для нашого підрозділу день сестра без сну молилася за нас. І її шірі молитви були почуті!»⁶⁷.

Друге поранення трапилося 16 травня 2022 р. на Бахмутщині під час виконання бойового завдання в зоні відповідальності 25-ї Окремої повітрянодесантної Січеславської бригади ЗСУ внаслідок артилерійського обстрілу зі сторони ЗС РФ і було пов'язане з захистом Батьківщини⁶⁸. Ми окопувалися під обстрілами з мінометів, артилерії, касетників і навіть танк один був – згадував М. Лазарович. Єдине, чого на щастя не було, – це авіації⁶⁹. «Довкола бахкали й бахкали ті міни, але копати треба було. Один раз біля мене впало, свідомість я не втратив, трохи пролежався і копав далі. А коли другий раз

⁶⁵ Боденчук Б. «В свої 60 став спецназівцем» – професор з Тернополя Микола Лазарович. *Суспільне: Тернопіль*. 2022. 14 жовт. URL: <https://suspinne.media/295270-v-svoi-60-stav-spesnazivcem-profesor-z-ternopola-mikola-lazarovic/>; фот. О. Максимлюк (дата звернення: 15.10.2022); Професор Західноукраїнського національного університету (м. Тернопіль), учасник російсько-української війни Микола Лазарович: «Коли бачиш, як воюють наші хлопці й дівчата, серце наповнюється гордістю» / М. Лазарович ; [інтерв'ю / провела] Г. Садовська. *Урядовий кур'єр*. 2022. № 264 (14 груд.). С. 3 : фот. – Актуальне інтерв'ю.

⁶⁶ Боденчук Б. «В свої 60 став спецназівцем» – професор з Тернополя Микола Лазарович...

⁶⁷ Лазарович М. Про молитву...

⁶⁸ Довідка про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва). № 5637 від 09. 09. 2022 р. *З особистого архіву проф. М. Лазаровича*.

⁶⁹ Боденчук Б. «В свої 60 став спецназівцем» – професор з Тернополя Микола Лазарович...; Боденчук Б. «Ми окопувалися під обстрілами»: тернопільський історик та політолог розповів про війну. *Суспільне*. 2022. 9 жовт. URL: <https://suspinne.media/291296-mi-okopuvalisa-pid-obstrilami-ternopilskij-istorik-ta-politolog-rozpozviv-pro-vijnu/>; фот. (дата звернення: 12.11.2022).

бахнуло, то мене хлопці [побратими Петрусь «Фізрук» і Сергійко «Флеш». – Авт.] вже звідти [з окопа. – Авт.] без свідомості витягнули...»⁷⁰.

Після двох мінно-вибухових поранень Микола Васильович тривалий час лікувався у шпиталях м. Покровське Донецької обл., смт Петропавлівка Дніпропетровської обл., м. Дніпро, м. Луцьк, м. Тернопіль. Був комісований за станом здоров'я відповідно до постанови Центральної військово-лікарської комісії про непридатність до військової служби з виключенням з військового обліку⁷¹. На початку вересня 2022 р. він знову повернувся до викладацької роботи у Західноукраїнському національному університеті.

Упродовж педагогічної кар'єри професор М. Лазарович викладав правничі дисципліни, суспільствознавство, історію України, історію та культуру України, українознавство, економічну історію, актуальні проблеми українсько-російських відносин, зовнішню політику зарубіжних країн та України, політичний менеджмент, теорію міжнародних відносин, етнополітику України, етнополітичні процеси в Україні, історію та сучасний стан україно-російських відносин, інформаційну аналітику, інформаційно-аналітичні технології в галузі, Україна в сучасних геополітичних процесах та ін.

Сфера його наукових інтересів – політична історія українського національно-визвольного руху 1914–1921 рр., Голодомор 1932–1933 рр., українсько-російські відносини. За час праці в ЗУНУ як автор і співавтор за станом на лютий 2023 р. видав 759 публікацій, зокрема 39 монографій і брошур, 465 наукових статей, 2 підручники, 34 видання навчальних посібників та 33 навчально-методичні праці з історії та культури України, економічної історії, українознавства, політичного менеджменту, етнополітики України, актуальних проблем українсько-російських відносин, етнополітичних процесів в

⁷⁰ Боденчук Б. «Ми окопувалися під обстрілами»...

⁷¹ Світла Я. Про досвід, здобутий на війні, розповідь тернопільський історик і військовий Микола Лазарович. Телеканал «Тернопіль1». 2022. 8 верес. URL: <https://t1news.tv/pro-dosvid-zdobutyj-na-vijni-rozpoviv-ternopilskyj-istoryk-i-vijskovyuj-mykola-lazarovych/>; відео (дата звернення: 10.09.2022); Микола Лазарович: «Головне сьогодні – зберегти Українську державу, а все інше – похідне. Разом переможемо!» / розмову вела М. Баліцька. Університетська думка. 2022. № 10–12 (14 верес.). С. 13: фот.; Відомого тернопільського професора Миколу Лазаровича комісували з ЗСУ. Мисто. 2022. 1 верес. URL: <https://gazeta-misto.te.ua/vidomogo-ternopilskogo-profesora-mykolu-lazarovycha-komisuvaly-z-zsu/> (дата звернення: 02.09.2022); Лазарович : інтерв'ю про російсько-українську війну / ведуча Н. Колтун. UA: Українське радіо. 2022. 12 жовт. 40 хв. URL: https://soundcloud.com/zqi7dkyk81xp/lazarovich?si=c9c2e00d127245d8aa25f382bff29032&utm_source=clipboard&utm_medium=text&utm_campaign=social_sharing (дата звернення: 12.10.2022).

Україні, теорії міжнародних відносин, Україна в сучасних геополітичних процесах, понад 130 публіцистичних статей і дописів, 55 інтерв'ю українським і закордонним друкованим виданням. У 2007–2017 рр. – головний редактор фахового наукового збірника «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє». Учасник 95 міжнародних, всеукраїнських та регіональних наукових конференцій і симпозіумів.

У 2008–2010 рр. Микола Васильович керував науково-дослідною роботою «Історичні проблеми розвитку української спільноти у ХХ ст.» (№ державної реєстрації роботи: 0107U012227). Її результати було впроваджено в практичну діяльність: захищено дисертації, опубліковано монографії, статті, щорічники «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє».

Як науковий керівник підготував 3 кандидати історичних наук за напрямками «історія України» та «всесвітня історія». Брав участь у 13 офіційних опонуваннях дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата історичних та політичних наук, подав у спеціалізовані вчені ради 32 відгуки на автореферати дисертацій. Був рецензентом 23 наукових видань та 4 дисертаційних досліджень.

Член спеціалізованих вчених рад: Д 76.051.03 із захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора та кандидата політичних наук у Чернівецькому національному університеті ім. Юрія Федьковича та Д 11.051.13 із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора та кандидата політичних наук у Донецькому національному університеті ім. Василя Стуса (м. Вінниця).

Член редакційних колегій фахових наукових видань: «Evropsky politicky a pravni diskurz» (м. Брно, Чехія), «Прикарпатський вісник НТШ. Сер. : Думка» (м. Івано-Франківськ), «Вісник Донецького національного університету ім. В. Стуса. Сер. : Політологія» (м. Вінниця), «Україна–Європа–Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Сер. : Історія, міжнародні відносини» (м. Тернопіль, 2017–2018).

Заступник голови редакційної колегії довідково-біографічного видання «Тернопільський національний економічний університет: історія, звершення, особистості» (Київ : Світ успіху, 2006. 335 с.). Член редакційних колегій таких видань, як «ЗУНР, 1918–1923: ілюстр. іст.» (Львів; Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2008. 524 с.), 3-томного енциклопедичного видання «Тернопільщина. Історія міст і сіл» (Тернопіль : Терно-граф, 2014), 4-томного енциклопедичного видання «Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія: До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки» (Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018–2021) та ін.

Професор М. Лазарович залишається діяльним у громадському житті. Лише за останніх 25 років він брав участь у 134 ефірах на телебаченні й радіо та 2 документальних фільмах. Миколі Васильовичу присвячено 34 телевізійні сюжети.

За окреслений проміжок часу М. Лазарович провів понад 180 громадсько-політичних (62) та виховних (66) заходів, репрезентацій своїх книг (53) на різних рівнях – від університетського до загальноукраїнського та міжнародного. Зокрема, вагомими були заходи до Дня пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. в Україні, які відбулися в листопаді 2016 р. у містах Берлін та Ганновер (Німеччина) за назвою «Дискусія з українським істориком професором Миколою Лазаровичем». Від лютого 2022 р. професор М. Лазарович є членом Експертної ради при Міністерстві у справах ветеранів України. Про його біографію, основні напрямки діяльності та опубліковані праці йдеться у понад 1370 дописах.

Миколу Васильовича відзначено більш ніж 50 державними, галузевими і громадськими нагородами, почесними званнями та відзнаками. Окрім наукових звань, він став Заслуженим працівником освіти України, Почесним професором ЗУНУ, лавреатом Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Братів Богдана і Левка Лепких, Обласної премії в галузі культури за підсумками 2013 р. в номінації «Краєзнавство – імені Петра Медведика», Премії імені Стефана Федака, конкурсів «Людина року – 2015» та «100 кращих тернополян 2015». Нагороджений грамотою Верховної Ради України «За заслуги перед Українським народом», відзнаками Президента України «За участь в антитерористичній операції», головнокомандувача Збройних сил України «Учасник АТО», Тернопільської обласної ради «За заслуги перед Тернопільщиною» імені Ярослава Стецька, «Ветеран війни», почесними відзнаками Івано-Франківської, Львівської та Тернопільської обласних рад, почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, Івано-Франківської й Тернопільської обласних рад, Тернопільської й Чернівецької обласних державних адміністрації, міського голови Тернополя, ЗУНУ⁷² та ін.

*Оксана Гомотюк, д. іст. н., професор, декан СГФ ЗУНУ,
Микола Шинкарик, к. фізико-мат. н., доцент, перший
проректор ЗУНУ, почесний професор університету.*

⁷² Професор ЗУНУ вступив до лав захисників України...; Микола Лазарович: «Головне сьогодні – зберегти Українську державу, а все інше – похідне... С. 13.

II. ОСНОВНІ ДАТИ ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ ПРОФЕСОРА МИКОЛИ ЛАЗАРОВИЧА

Дата	Місце	Суть події
17.03.1963	Село Баня-Березів Косівського р-ну Івано-Франківської обл.	Народився у сім'ї Василя та Ганни Лазаровичів.
1970–1978	Село Баня-Березів Косівського р-ну Івано-Франківської обл.	Учень восьмирічної школи, яку закінчив з похвальною грамотою.
01.09.1978– 01.03.1982	Місто Коломия Івано-Франківської обл.	Навчався на механічному відділі Коломийського технікуму механічної обробки деревини.
05.08.1981– 04.01.1982	Місто Берегове Закарпатської обл.	Проходив державну практику на Берегівському мебельному комбінаті: слюсар 3-го (від 14.12.1981 – 4-го) розряду ремонтно-механічної майстерні.
27.02.1982	Місто Коломия Івано-Франківської обл.	Отримав диплом про закінчення Коломийського технікуму механічної обробки деревини та присвоєння кваліфікації техніка-механіка.
01.04–02. 04.1982	Місто Балта Одеської обл.	Працював старшим майстром ремонтно-механічного цеху Балтського мебельного комбінату.
10.05.1982– 11.05.1984	Місто Львів	Служив у лавах Збройних сил (рота почесної варті Прикарпатського військового округу).
01.09.1984– 23.06.1989	Місто Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.	Студент історичного факультету Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту.
1985–1989	Місто Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.	Член дискусійного політклубу «Планета», який діяв на історичному факультеті Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту.
24.05.1986	Село Баня-Березів Косівського р-ну Івано-Франківської обл.	Одружився з однокласницею Наталкою Кушнір, народженою у селі Святець Теофіпольського р-ну Хмельницької обл.
Літо 1986	Хмельницька обл.	Працював у студентському будівельному загоні.

Дата	Місце	Суть події
21.03.1987	Село Святець Теофіпольського р-ну Хмельницької обл.	Народився син Олег.
21.06.1987	Місто Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.	Обраний депутатом Кам'янець-Подільської міської ради народних депутатів (1987–1990).
17.06.1988	Місто Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.	Вперше публічно засвідчив свою громадянську позицію, коли як депутат Кам'янець-Подільської міської ради народних депутатів у виступі на сесії різко засудив місцеву владу за безперервну русифікацію міста.
01.10.1988	Місто Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.	Переведений на індивідуальний графік навчання.
10.10.1988 – 01.12.1988	Смт Чемерівці Хмельницької обл.	Працював завідувачем бібліотеки Червоцького медичного училища.
27.11.1988	Місто Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.	Організував акцію збору підписів за надання українській мові державного статусу.
28.11.1988	Місто Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.	Зустріч у кабінеті ректора інституту проф. А. Копилова щодо студентської акції, організованої М. Лазаровичем.
Грудень 1988	Місто Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.	Зустріч із поетом-дисидентом та в'язнем сумління радянських концтаборів Миколою Горбалем.
Лютий 1989	ФРН, США	Репортажі про студентську акцію, організовану М. Лазаровичем, на радіостанціях «Свобода» і «Голос Америки».
Лютий 1989	Місто Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.	Збори студентів і викладачів історичного факультету Кам'янець-Подільського державного педінституту щодо засудження студентської акції, організованої М. Лазаровичем.
08.02.1989	Місто Львів	Пресова служба Української гельсінської спілки випустила спеціальне повідомлення, а в місті з'явилися листівки з інформацією про студентську акцію в Кам'янці-Подільському, організовану М. Лазаровичем.

Дата	Місце	Суть події
01.04.1989	Місто Хмельницький	Орган Хмельницького обкому КПУ та Обласної ради газета «Радянське Поділля» помістив на своїх шпальтах пасквіль Йосипа Ядухи за назвою «Їжак в цукерковій обгортці», де в традиціях т. зв. соціалістичного реалізму всі факти про студентську акцію, організовану М. Лазаровичем, було перевернуто з ніг на голову.
26.04.1989	Місто Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.	У газеті «Радянський студент» передруковано пасквіль Й. Ядухи «Їжак в цукерковій обгортці».
16.05.1989	Місто Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.	Опублікував у газеті «Радянський студент» відкритого листа до редакції газети «Радянське Поділля» щодо спростування недостовірних даних, уміщених у пасквілі Й. Ядухи «Їжак в цукерковій обгортці».
Весна 1989	Місто Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.	Нарада т. зв. комсомольського активу міста, де начальник місцевого відділення КДБ звинуватив М. Лазаровича «в ідейно невитриманих вчинках у виступах перед учнівською молоддю» та інші кривої.
Червень 1989	Місто Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.	Захистив дипломну роботу «Соціальні відносини в Україні у середині XVII ст.» (кер. – доцент Валерій Степанков).
25.06.1989	Місто Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.	Отримав диплом з відзнакою про закінчення Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту.
01.08.1989–12.01.1993	Місто Кременець Тернопільської обл.	Працював на посаді голови профспілкового комітету студентів та викладачем історії педагогічного коледжу ім. Тараса Шевченка.
Осінь 1989	Місто Кременець Тернопільської обл.	Брав участь у відновленні козацьких могил на П'ятницькому цвинтарі міста.
Осінь 1989	Місто Кременець Тернопільської обл.	Вступив до Народного руху України.
Весна 1990	Місто Кременець Тернопільської обл.	Демонстративно вийшов із комсомолу.
26.04.1990	Місто Кременець Тернопільської обл.	Опублікував у районній газеті «Прапор перемоги» статтю «Почали кампанію», де різко засудив наклеп редакції газети та міської Ради народних депутатів щодо української національної символіки.
22.07.1990	Місто Кременець Тернопільської обл.	Виступив під час мітингу демократичних сил у міському парку ім. Тараса Шевченка.

Дата	Місце	Суть події
Жовтень 1990	Місто Кременець Тернопільської обл.	Під час студентського голодування у Києві кілька разів виводив студентів педагогічного коледжу на пікетування приміщення райкому КПУ.
2-га пол. серпня 1991	Місто Кременець Тернопільської обл.	Під час путчу ГКЧП дві доби чергував у приміщенні райкому КПУ, щоб завадити компартійним функціонерам знищувати документи.
Жовтень – 2 грудня 1991	Сумська обл.	Як член організаційно-ідеологічного відділу Всеукраїнського штабу «Референдум» працював у Сумській обл., де займався організацією обласного і районних референдумних штабів; виступав з лекціями перед трудовими колективами, на радіо і телебаченні, в пресі.
25.10.1991	Місто Суми	Опублікував у газеті «Добрий день» статтю «Власна держава чи об'їдки з чужого столу?», де йшлося про економічну спроможність України.
2-га пол. жовтня 1991	Сумська обл.	Співорганізатор поїздки на Сумщину двох десятків колективів художньої самодіяльності з Тернопілля.
09.12.1992– 08.12.1995	Місто Тернопіль	Навчався в аспірантурі з відривом від виробництва при Тернопільському інституті народного господарства.
26–27.03. 1993	Місто Івано- Франківськ	Виступ на Міжвузівській науковій конференції, присвяченій 150-річчю від дня народження Юліана Целевича.
07–09.04. 1993	Місто Рівне	Виступ на конференції «Актуальні проблеми розвитку міст та міського самоврядування» (історія і сучасність)».
09–11.09. 1993	Місто Житомир	Виступ на Міжнародній науково-краєзнавчій конференції «Велика Волинь: минуле й сучасне».
01–03.11. 1993	Місто Івано- Франківськ	Виступ на Міжнародній науковій конференції, присвяченій 75-річчю Західно-Української Народної Республіки.
1993	Україна	Упродовж року опублікував 4 наукові статті.
16–18.06. 1994	Місто Луцьк.	Виступ на Міжнародній науковій конференції «Волинь і Волинське зарубіжжя».
1994	Місто Тернопіль	Виступ на науковій конференції «Українське козацтво: історія і сучасність».

Дата	Місце	Суть події
10–12. 11.1994	Місто Львів	Виступ на Четвертій науковій геральдичній конференції.
1994	Україна	Упродовж року опублікував 2 наукові статті.
09.12.1995	Місто Тернопіль	Зарахований на посаду старшого викладача кафедри українознавства Тернопільської академії народного господарства (ТАНГ).
29–30.09. 1995	Місто Чернівці	Виступ на III Міжнародній історико-краснзнавчій конференції з проблем історії Чернівецької області, присвяченій 120-річчю заснування університету в м. Чернівці.
1995	Місто Кременець Тернопільської обл.	Виступ на конференції «Волинь у Визвольній боротьбі українського народу XVII–XVIII ст.».
1995	Місто Львів	Виступ на конференції «Гене́за ідеї української політичної самостійності: від «Слова перестороги» до «України ірреденти». 1848–1895».
1995	Місто Тернопіль	Виступ на конференції «Ідеали та система цінностей молоді в умовах становлення української державності».
1995	Місто Тернопіль	Упродовж року опублікував 1 наукову статтю.
19.03.1996	Місто Львів	Захистив кандидатську дисертацію «Українське січове стрілецтво: формування, ідея, чин» (науковий керівник – професор Богдан Лановик) у Спеціалізованій вченій раді Д 04. 09. 01 Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.
19.03.1996	Місто Київ	Присуджено науковий ступінь кандидата історичних наук.
26.05.1996	Місто Тернопіль	Рішенням установчих зборів Тернопільського територіального відділення Всеукраїнського наукового та професійного товариства ім. Миколи Міхновського обраний заступником голови Тернопільського територіального відділення товариства.
18–20.09. 1996	Місто Тернопіль	Виступ на Міжнародній науковій конференції «Українська еміграція в історії та літературі».
1996	Україна	Упродовж року опублікував 5 праць, у т. ч. 3 наукові, 1 публіцистичну, 1 навчальний посібник з історії України.

Дата	Місце	Суть події
26.03.1997	Місто Тернопіль	Переведений на посаду доцента кафедри українознавства ТАНГ.
20–27.05.1997	Смт Форос, АРК	Виступ на Міжнародному симпозиумі «Проблеми інтеграції науково-освітнього потенціалу в державотворчому процесі».
1997	Україна	Упродовж року опублікував 4 праці, у т. ч. 2 наукові, 2 навчально-методичні.
25–27.05.1998	Місто Ужгород	Виступ на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Гуманітарна освіта: досвід і проблеми».
22.10.1998	Місто Тернопіль	Присвоєно вчене звання доцента кафедри українознавства Тернопільської академії народного господарства.
1998	Україна	Упродовж року опублікував 3 наукові статті.
22.09.1999	Місто Тернопіль	Розробив сценарій акції «Від соборності земель до соборності душ», присвяченої 85-річчю легіону/полку УСС та покликаної стати одним із засобів передвиборчої боротьби кандидата на посаду Президента України Євгена Марчука.
10.10.1999	Місто Київ	Отримав листа від кандидата на посаду Президента України Євгена Марчука з вдячністю за сценарій акції «Від соборності земель до соборності душ».
1999	Україна	Упродовж року опублікував 8 праць, у т. ч. 3 наукові, 2 навчально-методичні, 1 публіцистичну, 2 навчальні посібники – з історії України та економічної історії.
Лютий 2000	Місто Тернопіль	Опублікував першу монографію «Українські січові стрільці: національно-політична та культурно-просвітницька діяльність» (Тернопіль: Екон. думка, 2000. 202 с.), присвячену пам'яті Миколи Лазаровича («Недоли»), воєка УПА, багатолітнього в'язня комуністичних таборів, і всім борцям за волю України.
01–02.03.2000	Місто Київ	Виступ на Міжнародній науково-практичній конференції «Економічна теорія: сучасна парадигма та її еволюція на порозі XXI століття».
2000	Україна	Упродовж року опублікував 9 праць, у т. ч. 3 наукові, зокрема 1 монографію, 3 навчально-методичні, 1 публіцистичну, 2 навчальні посібники – з історії України та економічної історії.

Дата	Місце	Суть події
27.09.2001	Місто Тереховля Тернопільської обл.	Виступ на історико-краєзнавчій конференції «М. С. Грушевський – історик, політик, державний діяч».
25.11.2001	Село Денисів Козівського р-ну Тернопільської обл.	Виступ на урочистій конференції, присвяченій 100-річчю від дня народження [військового УГА і Армії УНР, громадського діяча] Михайла Шарика.
2001	Україна	Упродовж року опублікував 4 праці, у т. ч. 2 наукові, 2 навчальні посібники – з історії України та економічної історії.
Березень – квітень 2002	Місто Київ	Наукове стажування з відривом від виробництва при кафедрі новітньої історії України Київського національного університету ім. Т Шевченка.
2002	Україна	Упродовж року опублікував 3 праці, у т. ч. 1 наукову, 2 навчальні посібники – з історії України та економічної історії.
29.04.2003	Місто Львів	Офіційне опонування дисертації Оксани Калищук «Роль галицької інтелігенції в національно-культурному відродженні українців Волині (1914–1918 рр.)», поданої до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 35.222.01 для захисту дисертацій Інституту українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України та Інституту народознавства НАН України за спеціальністю 07.00.01 – історія України.
17–18.09. 2003	Місто Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.	Виступ на II Міжнародному науковому конгресі українських істориків «Українська історична наука на сучасному етапі розвитку».
12.12.2003	Місто Тернопіль	Виступ на II Всеукраїнській науково-практичній конференції, присвяченій 111-річчю Лева Лепкого і 125-річчю Миколи Лепкого.
2003	Україна	Упродовж року опублікував 12 праць, у т. ч. 8 наукових, зокрема 3 монографії і 3 брошури, 4 навчальні посібники – з історії України та економічної історії.
05.02.2004	Місто Тернопіль	Виступ на засіданні круглого столу «Переяславська рада: подія, наслідки і уроки».
27.02.2004	Місто Чернівці	Офіційне опонування дисертації Сергія Олійника «Галицьке військо і визвольні змагання на території Правобережної України (липень 1919 – травень 1920 р.)», поданої до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 76.051.03 у Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича на здобуття наукового ступеня к. іст. н. за спеціальністю 07.00.01 – історія України.

Дата	Місце	Суть події
Жовтень 2004	Місто Тернопіль	Організація відзначення 90-річчя легіону/полку УСС (ТАНГ).
Листопад – грудень 2004	Місто Київ	Активіст Помаранчевої революції, під час якої упродовж 17 днів перебував у м. Київ, де відстоював ідеали свободи.
23.11.2004	Місто Тернопіль	Виступ під час мітингу на Театральному майдані щодо порушень владою України демократичних принципів.
26.12.2004	Місто Дніпро	Офіційний спостерігач від кандидата в Президенти України В. Ющенко на повторному голосуванні другого туру президентських виборів.
2004	Україна	Упродовж року опублікував 6 праць, у т. ч. 4 наукові, зокрема 1 монографію, 1 навчально-методичну, 1 підручник з економічної історії України.
15.02.2005	Місто Тернопіль	Обраний членом профспілкового комітету ТДЕУ; голова культурно-масової комісії.
22.05.2005	Львівська обл.	Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТДЕУ на гору Маківку, присвяченої 90-річчю тамтешньої битви легіону/полку УСС проти російських військ.
30.08.2005	Місто Тернопіль	Призначений виконувачем обов'язків завідувача кафедри ТДЕУ.
30.08.2005–29.08.2008	Місто Тернопіль	Очолював кафедру українознавства Тернопільського національного економічного університету (ТНЕУ).
29.09.2005	Місто Чернівці	Виступ на V Буковинській міжнародній історико-краєзнавчій конференції, присвяченій 130-річчю заснування Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича.
08–09.10.2005	Місто Канів Черкаської обл.	Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів університету до м. Канів.
15.10.2005	Село Бая-Березів Косівського р-ну Івано-Франківської обл.	Помер батько (15.09.1934 р. н.; похований біля церкви у Бая-Березові).
23.12.2005	Місто Чернівці	Офіційне опонування дисертації Олександра Комарницького «Містечка Правобережної України в добу Української революції 1917–1920 років», подану до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 76.051.06 у Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича на здобуття наукового ступеня к. іст. н. за спеціальністю 07.00.01 – історія України.

Дата	Місце	Суть події
2005	Україна	Упродовж року опублікував 8 праць, у т. ч. 6 наукових, зокрема 2 монографії, 1 навчально-методичну, 1 навчальний посібник з економічної історії.
2006	Місто Тернопіль	Подяка ректорату та кафедри спорту ТДЕУ.
2006	Місто Тернопіль	Подяка Бібліотеки ТДЕУ.
03.03.2006	Місто Тернопіль	Зустріч із читачами та ознайомлення їх з новими авторськими книгами: «Леґіон Українських січових стрільців...», «Разом нас багато...», «Історія України» (Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека).
06.03.2006	Місто Київ	Авторська книга «Леґіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» (Тернопіль : Джура, 2005. 592 с.) посіла 12-те місце у Всеукраїнському рейтингу «Книжка року-2005» у номінації «Минувшина».
09.03.2006	Місто Тернопіль	Обраний членом Громадської ради з питань забезпечення реалізації виборчих прав громадян під час парламентських виборів 2006 р. при Тернопільській обласній державній адміністрації.
Березень 2006	Місто Тернопіль	Ініціювання Відкритого листа викладачів українських закладів вищої освіти до керівництва держави щодо неналежного становища навчальної дисципліни «Історія України».
19.04.2006	Місто Тернопіль	Обраний на посаду завідувача кафедри українознавства ТНЕУ.
17–19.05. 2006	Місто Луцьк	Виступ на III Міжнародному науковому конгресі українських істориків «Українська історична наука на шляху творчого поступу».
Січень – липень 2006	Місто Тернопіль	Керівництво колективом науковців із написання «Історії Тернопільського національного економічного університету» (ТНЕУ).
02.08.2006	Місто Київ	Нагороджений Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України.
23.08.2006	Місто Тернопіль	Організація круглого столу, присвяченого 15-річчю незалежності України (ТНЕУ).
08.09.2006	Місто Тернопіль	Організація круглого столу, присвяченого відомим громадсько-політичним діячам ХХ ст., за участю письменників Павла Вольвача, Степана Процюка, Бориса Гуменюка (ТНЕУ).

Дата	Місце	Суть події
12.09.2006	Місто Тернопіль	Виступ на нараді в Тернопільській облдержадміністрації з приводу становища курсу «Історія України» у вишах.
27.09. – 01.10.2006	Місто Львів	Виступ на Міжнародному науковому конгресі «Іван Франко: дух, наука, думка, воля».
29.09.2006	Місто Чернівці	Офіційне опонування дисертації Сергія Бондаренка «Народний Рух України та його роль у національно-політичному житті наприкінці 80-х – на початку 90-х років ХХ століття», поданої до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 76.051.06 у Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича на здобуття наукового ступеня к. іст. н. за спеціальністю 07.00.01 – історія України.
22.10.2006	Бережанський р-н Тернопільської обл.	Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ на г. Лисоня.
01.11.2006	Місто Тернопіль	Виступ на урочистому засіданні з нагоди 88-ї річниці утворення ЗУНР «Любімо нашу історію» (Тернопільський державний медичний університет ім. І. Горбачевського).
30.11.2006	Місто Тернопіль	Організація зустрічі з українськими письменниками та громадськими діячами Романом Ковалем і Романом Пастухом, за участю ансамблю «Веселі галичани» (ТНЕУ).
30.11.2006	Місто Тернопіль	Організація зустрічі з українським письменником та сценаристом, лавреатом Малої Державної премії України ім. Т. Шевченка Олесем Ульяновком (ТНЕУ).
05.12.2006	Місто Тернопіль	«Ми просто йшли...»: організація заходів, присвячених 30-й річниці створенню Української гелсінської групи (ТНЕУ).
2006	Міста Тернопіль – Київ	Заступник голови редакційної колегії довідково-біографічного видання «Тернопільський національний економічний університет: історія, звершення, особистості» (Київ : Світ успіху, 2006. 335 с.).
2006	Україна	Упродовж року опублікував 15 праць, у т. ч. 4 наукові, зокрема 1 монографію, 1 навчально-методичну, 7 публіцистичних, 3 навчальні посібники – з історії України та економічної історії.

Дата	Місце	Суть події
07.02.2007	Місто Тернопіль	«Крути – наша слава, наша історія»: співорганізація заходів, присвячених вшануванню героїв Крут (ТНЕУ).
21.02.2007	Місто Київ	Зареєстрував у Міністерстві юстиції України щорічник «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє» (свідectво серії КВ № 12330-1214Р).
21.02.2007–2017	Місто Тернопіль	Головний редактор фахового наукового збірника «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє».
12.03.2007	Місто Донецьк	Зустріч із міським головою Донецька Олександром Лук'яченком.
12.03.2007	Місто Донецьк	Участь у дискусії в прямому телеєфірі програми «Язык или мова? Проблема выбора» на Першому муніципальному телеканалі.
16.03.2007	Місто Львів	Офіційне опонування дисертації Івана Хоми «Військове формування Січових Стрільців Наддніпрянщини в боротьбі за державність України в 1917–1919 рр.», поданої до захисту в спеціалізовану вчену раду К 35.052.15 у Національному університеті «Львівська політехніка» на здобуття наукового ступеня к. іст. н. за спеціальністю 20.02.22 – військова історія.
Березень 2007	Місто Тернопіль	Подяка міського голови Тернополя.
17.04.2007	Місто Тернопіль	Дискусія в прямому телеєфірі програми «Межа правди» про проблеми української мови (TV-4).
17.05.2007	Місто Коломия Івано-Франківської обл.	Виступ на Всеукраїнській науково-теоретичній конференції «Лицарі рідного краю: січово-стрілецька традиція в історії, культурі та мистецтві України ХХ століття», присвяченій пам'яті організатора січово-стрілецького руху в Галичині, генерального отамана Українського січового союзу, голови Української боевої управи Кирила Трильовського (1864–1941).
27.06.2007	Місто Тернопіль	Доповідь для колективу Тернопільського обласного управління СБУ з нагоди річниці Конституції України (Актова зала Обласного управління СБУ).
09.07.2007	Місто Тернопіль	Виступ під час відкриття виставки «Розсекречена пам'ять», організованої працівниками СБУ і присвяченої Голодомору 1932–1933 років (Картинна галерея).

Дата	Місце	Суть події
27.10.2007	Дрогобицький р-н Львівської обл.	Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ на батьківщину Івана Франка в с. Нагуєвичі.
01.11.2007	Місто Тернопіль	Виступ до річниці Листопадової національної революції (Тернопільське обласне радіо).
02–03. 11.2007	Місто Тернопіль	Співорганізація Міжнародної наукової конференції «Проблеми інтерпретації творчої спадщини Богдана Лепкого» (Актова зала Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка).
03.11.2007	Місто Тернопіль	Виступ на Міжнародній науковій конференції «Проблеми інтерпретації творчої спадщини Богдана Лепкого».
22.11.2007	Місто Тернопіль	Виступ у прямому телеєфірі до роковин Голодомору 1932–1933 рр. (ГТБ).
23.11.2007	Місто Тернопіль	Репрезентація книги за співавторства М. Лазаровича «Не погасне біль Голодомору» (Тернопільська ОДА).
21.12.2007	Місто Чернівці	Офіційне опонування дисертації Тетяни Лахманюк «Науково-педагогічна та громадсько-політична діяльність Івана Горбачевського», поданої до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 76.051.06 у Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича на здобуття наукового ступеня к. іст. н. за спеціальністю 07.00.01 – історія України.
2007	Місто Київ	Участь у фільмі «Українська революція: втрачена держава» (Ч. 1–2 / автори сценарію С. Братішко, В. Загоруйко. Тоніс. 2007. (19 епізодів).
12.2007	Місто Тернопіль	Зредагував щорічник «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє» (Вип. 12. Тернопіль : Екон. думка, 2007. 368 с.).
2007	Україна	Упродовж року опублікував 24 праці, у т. ч. 11 наукових, зокрема 1 монографію, 6 навчально-методичних, 5 публіцистичних, 2 навчальних посібники – з історії України та економічної історії.
01.2008 – 12.2010	Місто Тернопіль	Керівництво науковою роботою «Історичні проблеми розвитку української спільноти у ХХ ст.» (№ державної реєстрації роботи: 0107U012227).

Дата	Місце	Суть події
29.01.2008	Місто Тернопіль	«Крути – двобій між життям і смертю»: організація урочистої академії, присвяченої 90-й річниці подвигу героїв Крут (Актова зала ТНЕУ).
17.03.2008	Місто Тернопіль	Оголошення подяки ректора ТНЕУ.
14.05.2008	Місто Львів	Офіційне опонування дисертації Андрія Кліша «Громадсько-політична та наукова діяльність Кирила Студинського (1868–1941 рр.)», поданої до захисту в спеціалізовану вчену раду К 35.051.12 у Львівському національному університеті ім. І. Франка на здобуття наукового ступеня к. іст. н. за спеціальністю 07.00.01 – історія України.
29.08.2008	Місто Тернопіль	У зв'язку з реорганізацією кафедри переведений на посаду доцента кафедри документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ.
17.09.2008	Місто Тернопіль	Виступ у передачі, присвяченій річниці приєднання західноукраїнських земель до УРСР у 1939 р. (Тернопільське обласне радіо).
01.10.2008	Місто Тернопіль	Актуальне інтерв'ю: до роковин Голодомору 1932–1933 рр. (ТТБ).
18.10.2008	Львівська обл.	Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ «Замками Львівщини».
23.10.2008	Місто Тернопіль	Виступ у прямому ефірі, присвяченому 90-річчю утворення ЗУНР (Тернопільське обласне радіо).
19.11.2008	Місто Тернопіль	Репрезентація авторської книги «І було пекло на землі. Голодомор 1932–1933 років в Україні: передумови, механізми здійснення, наслідки» (Тернопільський обласний краєзнавчий музей).
19.11.2008	Місто Тернопіль	Виступ у прямому ефірі, присвячений роковинам Голодомору 1932–1933 рр. (Тернопільське обласне радіо).
22.11.2008	Місто Тернопіль	Виступ у передачі, присвяченій роковинам Голодомору 1932–1933 рр. (Тернопільське обласне радіо).
8–10.12. 2008	Місто Тернопіль	Виступ на Міжнародній науковій конференції «Просвіта» в національно-культурному житті українського народу: до 140-річчя з часу заснування».

Дата	Місце	Суть події
29.12.2008	Місто Тернопіль	Доповідь на Урочистій академії з нагоди 100-річчя від дня народження Степана Бандери (Обласний драматичний театр ім. Т. Шевченка).
12.2008	Місто Тернопіль	Зредагував щорічник «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє» (Вип. 13. Тернопіль : Екон. думка, 2008. 132 с.)
2008	Місто Тернопіль	Член редакційної колегії ілюстрованої історії «ЗУНР, 1918–1923» (Львів; Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2008. 524 с.).
2008	Місто Київ	Участь у фільмі «Хроніки української революції» (Ч. 1–2 / автор сценарію В. Загоруйко. <i>Національна телекомпанія України</i> . 2008 (4 епізоди).
2008	Україна	Упродовж року опублікував 12 праць, у т. ч. 8 наукових, зокрема 3 монографії й 1 брошуру, 4 навчальні посібники – з історії України та економічної історії.
16.01.2009	Місто Київ	Указом Президента України присвоєно почесне звання «Заслужений працівник освіти України».
21.01.2009	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Актуальне інтерв'ю» з нагоди річниці Акта злуки (ТТБ).
22.01.2009	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Вісті» з нагоди річниці Акта злуки (ТТБ).
22.01.2009	Місто Тернопіль	Доповідь на Урочистому зібранні громадськості області «В єдності сила народу!» з нагоди 90-ї річниці проголошення Соборності України (ПК «Березіль»).
27.01.2009	Місто Тернопіль	Виступ у передачі, присвяченій річниці бою під Крутами (Тернопільське обласне радіо).
05.02.2009	Місто Тернопіль	Виступ у прямому ефірі, присвячений 80-річчю утворення ОУН (Тернопільське обласне радіо).
09.02.2009	Місто Тернопіль	Доповідь на Урочистій академії «Герої української нації», присвяченій 80-річчю утворення ОУН (ПК «Березіль»).
10.02.2009	Місто Тернопіль	Виступ на засіданні круглого столу «Українського клубу» на тему «Українські цінності як світоглядна основа державної нації» (ТНЕУ).

Дата	Місце	Суть події
12.02.2009	Місто Тернопіль	Участь у репрезентації видань, присвячених 100-річчю від дня народження Степана Бандери (Державний архів Тернопільської області).
05.03.2009	Місто Тернопіль	Виступ у прямому ефірі, присвяченому життю і діяльності Івана Мазепи та Романа Шухевича (Тернопільське обласне радіо).
20.03.2009	Місто Чернівці	Офіційне опонування дисертації Юлії Юрків «Українські жіночі організації у національно-політичному житті Східної Галичини (1917–1939 рр.)», поданої до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 76.051.06 у Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.01 – історія України.
24.03.2009	Місто Львів	Як науковий керівник підготував кандидатку історичних наук за напрямом «всесвітня історія» О. Цуп «Чеська Республіка і Україна в міждержавних відносинах кінця ХХ – початку ХХІ ст.» (Львівський національний університет ім. І. Франка).
03.05.2009	Місто Тернопіль	Відкритий лист до міністра освіти і науки України проф. І. Вакарчука щодо спроб вилучення навчальної дисципліни «Історія України» з програм закладів вищої освіти негуманітарного профілю.
05.05.2009	Місто Тернопіль	З нагоди Дня науки адміністрація ТНЕУ оголосила подяку та нагородила цінним подарунком.
16.05.2009	Місто Тернопіль.	Інтерв'ю з нагоди Дня науки (Тернопільське обласне радіо).
23.05.2009	Тернопільська, Чернівецька, Хмельницька обл.	Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ «У вирі історії» (с. Окопи – м. Хотин – м. Кам'янець-Подільський).
Травень – червень 2009	Місто Тернопіль	Наукове стажування без відриву від виробництва при кафедрі історії України Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка.
08.06.2009	Місто Тернопіль	Інтерв'ю з приводу намірів Міністерства освіти і науки України вилучити від 1 вересня 2009 р. з навчальних програм ВНЗ дисципліну «Історія України» (Тернопільське обласне радіо).

Дата	Місце	Суть події
19.06.2009	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Що робити?», присвяченій Конституції України (ТТБ).
21.06.2009	Місто Тернопіль	Участь у підготовці та проведенні Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 20-річчю заснування Народного руху України за перебудову.
22.06.2009	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Вісті» з нагоди річниці початку німецько-радянської війни (ТТБ).
25.06.2009	Місто Тернопіль.	Виступ у прямому ефірі передачі «Маю що сказати», присвяченої Конституції України (Тернопільське обласне радіо).
03.07.2009	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Гість студії «Вісті», присвяченій річниці Полтавської битви (ТТБ).
08.07.2009	Місто Тернопіль	Доповідь на громадському зібранні м. Тернополя, приуроченому 350-річчю перемоги українського війська під проводом гетьмана Івана Виговського над московською армією в Конотопській битві (Приміщення т-ва «Просвіта»).
14.07.2009	Місто Тернопіль	Виступ у прямому ефірі передачі «Ранковий гість», присвяченої особистому науковому доробку (УХ-радіо).
19.07.2009	Місто Тернопіль	Лекція, присвячена річниці Полтавської битви 1709 р., для особового складу 44-ї окремої артилерійської бригади (Будинок культури військової частини).
10.09.2009	Місто Львів	Презентація авторських книг на XVI Форумі видавців у Львові.
11.09.2009	Місто Київ	Виступ на Міжнародній науковій конференції «Рух у відновленні української державності та зламі комуністичної системи».
24.10.2009	Івано-Франківська обл.	Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ «До Манявського скиту» (м. Івано-Франківськ – с. Манява – м. Галич).
27.10.2009	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Вісті» з нагоди 65-ї річниці вигнання з України німецьких окупантів (ТТБ).
28.10.2009	Місто Тернопіль	Виступ на засіданні Обласного методичного об'єднання викладачів історії України та філософії «Історія України у ВНЗ I–II р. а.: теорія і практика».

Дата	Місце	Суть події
28.10.2009	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Вісті» з нагоди 65-ї річниці вигнання з України німецьких окупантів (ТТБ).
28.10.2009	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Актуальне інтерв'ю», присвяченій 65-й річниці вигнання з України німецьких окупантів (ТТБ).
29.11.2009	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Шкільний мередіан» з нагоди роковин Голодомору 1932–1933 рр. в Україні (ТТБ).
18.12. 2009	Місто Чернівці	Як науковий керівник підготував кандидатку історичних наук за напрямом «історія України» Ю. Боднарчук «Особливості розселення й адаптації на Тернопільщині українського населення, депортованого з території Польщі (1944–1947 років)» (Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича).
2009	Україна	Упродовж року опублікував 36 праць, у т. ч. 28 наукових, зокрема 1 монографію, 1 навчально-методичну, 7 публіцистичних.
Січень 2010	Місто Тернопіль	Обраний членом профспілкового комітету ТНЕУ; голова культурно-масової комісії.
01.01.2010	Місто Київ	Подяка від Організації українських націоналістів «за активний внесок у відзначення 100-річчя від дня народження та 50-річчя загибелі видатного державника, провідника ОУН Степана Бандери».
21.01.2010	Місто Тернопіль	Виступ у прямому ефірі передачі «Маю що сказати», присвяченої Дню соборності України (Тернопільське обласне радіо).
29.01.2010	Місто Тернопіль	Доповідь на Урочистому зібранні громадськості міста Тернополя з нагоди річниці подвигу героїв Крут (ПК «Березіль»).
29.01.2010	Місто Тернопіль	Виступ під час відкриття виставки з нагоди річниці подвигу героїв Крут (Державний архів Тернопільської обл.).
29.01.2010	Місто Тернопіль	Інтерв'ю з нагоди річниці подвигу героїв Крут (ТТБ).
29.01.2010	Місто Тернопіль	Інтерв'ю з нагоди річниці подвигу героїв Крут (TV-4).
05.02.2010	Місто Тернопіль	Доповідь «Цивілізаційний вибір: звідки прийшли і куди йдемо» на засіданні круглого столу «Переосмислення національної історії як основний чинник національної ідеї» (Тернопільська ЗОШ № 11).

Дата	Місце	Суть події
09.02.2010	Місто Тернопіль	Виступ у прямому ефірі, присвячений життю й діяльності гетьмана Івана Мазепи (Тернопільське обласне радіо).
14.05.2010	Місто Львів	Як науковий керівник підготував кандидатку історичних наук за напрямом «історія України» І. Гавліч «Українська кредитна кооперація у Східній Галичині (остання третина XIX – 1914 р.)» (Інститут українознавства НАН України ім. І. Крип'якевича).
29.05.2010	Місто Львів	Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ «Вулицями Львова».
21.06.2010	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Вісті» з нагоди початку німецько-радянської війни (ТТБ).
25.06.2010	Місто Тернопіль	Доповідь для колективу Тернопільського обласного управління СБУ з нагоди річниці Конституції України (Актова зала Обласного управління СБУ). <i>Виступ було припинено після критики доповідачем антиукраїнської політики тодішнього президента Віктора Януковича.</i>
02.07.2010	Місто Івано-Франківськ	Офіційне опонування дисертації Юрія Древицького «Громадсько-політична та наукова діяльність Володимира Старосольського (1878–1942 рр.)», поданої до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 20.051.05 у Прикарпатському національному університеті ім. В. Стефаника на здобуття наукового ступеня к. іст. н. за спеціальністю 07.00.01 – історія України.
13.07.2010	Місто Тернопіль	Виступ у передачі, присвяченій річниці ухвалення Декларації про державний суверенітет України (Тернопільське обласне радіо).
18.08.2010	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Актуальне інтерв'ю» з нагоди річниці ухвалення Акта про державну незалежність України (ТТБ).
21.08.2010	Місто Тернопіль	Виступ у передачі, присвяченій річниці ухвалення Акта про державну незалежність України (Тернопільське обласне радіо).
24–26.09.2010	Міста Івано-Франківськ – Яремче Івано-Франківська обл.	Виступ на Міжнародній науково-практичній конференції «Українсько-польські відносини сьогодні: потреба «перезавантаження» чи продовження».

Дата	Місце	Суть події
06.10.2010	Місто Київ	Постановою Президії ВАКУ України № 3–05/6 щорічникові «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє» надано статус фахового видання з економіки.
09.10.2010	Тернопільська, Волинська обл.	Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ «Козацькими шляхами» (м. Кременець – м. Берестечко).
24.11.2010	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Актуальне інтерв'ю» з нагоди роковин Голодомору 1932–1933 рр. в Україні (ТТБ).
Листопад 2010	Місто Тернопіль	Почесна грамота Президії Ради Тернопільської обласної організації профспілки працівників освіти і науки України.
01.12.2010	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Актуальне інтерв'ю» про українську національну ідею в історичній ретроспективі (ТТБ).
12.2010	Місто Тернопіль	Зредагував щорічник «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє» (Вип. 14–15. Тернопіль : Екон. думка, 2010. 340 с.).
01.12.2010–30.11.2013	Місто Чернівці	Навчався в докторантурі з відривом від виробництва при Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси.
2010	Місто Київ	Рецензування наук. вид.: <i>Деревінський В.</i> На гребені боротьби. Діяльність В'ячеслава Чорновола в другій половині 1980-х рр. : моногр. Київ : Укр. вид. спілка, 2010. 220 с.
2010	Місто Івано-Франківськ	Рецензування наук. вид.: <i>Монолатій І. С.</i> Разом, але майже окремо. Взаємодія етнополітичних акторів на західноукраїнських землях у 1867–1914 рр. : моногр. Івано-Франківськ : Лілея–НВ, 2010. 736 с.
2010	Україна	Упродовж року опублікував 5 праць, у т. ч. 4 наукові, зокрема 1 монографію, та 1 навчальний посібник з історії України.
21.01.2011	Місто Тернопіль	Інтерв'ю з нагоди отримання Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Братів Богдана і Левка Лепких (ТТБ).
21.01.2011	Місто Тернопіль	Інтерв'ю з нагоди отримання Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Братів Богдана і Левка Лепких (TV-4).
22.01.2011	Місто Тернопіль	За серію публікацій з історії України став лавреатом Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Братів Богдана і Левка Лепких.

Дата	Місце	Суть події
24.02.2011	Місто Тернопіль	Виступ на Всеукраїнському дитячому форумі «Формула успіху правової держави очима дітей» (Актова зала ТНЕУ).
21.03.2011	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Крізь призму часу», присвяченій ОУН і УПА / ведучий І. Бенцал (ТТБ).
15.04.2011	Місто Чернівці	Офіційне опонування дисертації Олександри Троханяк «Бережанщина в роки Першої світової війни та Української революції (1914–1921 рр.)», поданої до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 76.051.06 у Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича на здобуття наукового ступеня к. іст. н. зі спеціальності 07.00.01 – історія України.
18.04.2011	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Крізь призму часу», присвяченій річниці початку Української національної революції під проводом гетьмана Богдана Хмельницького / ведучий І. Бенцал (ТТБ).
07.05.2011	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Крізь призму часу», присвяченій проблемі спадковості гетьманства в Україні / ведучий І. Бенцал (ТТБ).
13.05.2011	Місто Тернопіль	З нагоди Дня науки адміністрація ТНЕУ оголосила подяку та нагородила цінним подарунком.
21.05.2011	Тернопільська, Івано-Франківська обл.	Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ «Шляхами УПА» (м. Бережани – м. Рогатин – с. Старий Угринів).
06.06.2011	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Крізь призму часу», присвяченій річниці початку німецько-радянської війни 1941–1945 рр. / ведучий І. Бенцал (ТТБ).
14.06.2011	Місто Тернопіль	Виступ у прямому ефірі передачі «Ранок з ТТБ», присвяченій 15-річчю Конституції України (ТТБ).
30.06.2011	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Вісті» з нагоди 70-річчя проголошення Акта про відновлення Української держави (ТТБ).
30.06.2011	Місто Тернопіль	Доповідь на науково-практичній конференції, присвяченій 70-річчю проголошення Акта відновлення Української держави.

Дата	Місце	Суть події
30.06.2011	Місто Тернопіль	Інтерв'ю з нагоди 70-річчя проголошення Акта про відновлення Української держави (Тернопільське обласне радіо).
18.07.2011	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Крізь призму часу», присвяченій річниці Конотопської битви (1659 р.) / ведучий І. Бенцал (ТТБ).
28.07.2011	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Усім миром», присвяченій річниці хрещення Русі (ТТБ).
26.09.2011	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Крізь призму часу», присвяченій річниці початку Другої світової війни / ведучий І. Бенцал (ТТБ).
01.10.2011	Львівська обл.	Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ «Батьківщина Івана Франка» (с. Нагуєвичі – м. Дрогобич).
02.10.2011	Місто Тернопіль	Подяка профспілкового комітету ТНЕУ.
13–14. 10.2011	Місто Київ	Виступ на Міжнародній науковій конференції «Незалежна Україна: виклики, уроки, перспективи», присвяченій 20-річчю проголошення незалежності України.
21–22. 10.2011	Місто Чернівці	Виступ на VIII Буковинській міжнародній історико-краєзнавчій конференції.
31.10.2011	Місто Тернопіль	Інтерв'ю з нагоди репрезентації книги науковця Василя Деревінського про державного діяча України Вячеслава Чорновола (ТТБ).
21.11.2011	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Крізь призму часу», присвяченій роковинам Голодомору 1932–1933 рр. в Україні / ведучий І. Бенцал (ТТБ).
12.2011	Місто Тернопіль	Зредагував щорічник «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє» (Вип. 16. Тернопіль : Екон. думка, 2011. 336 с.)
2011	Місто Тернопіль	Рецензування наук. вид.: <i>Деревінський В. Вячеслав Чорновіл. Нарис портрета політика.</i> Тернопіль : Джура, 2011. 224 с.
2011	Україна	Упродовж року опублікував 14 праць, у т. ч. 7 наукових, 1 навчально-методичну, 4 публіцистичних, 2 навчальних посібники з історії України.
26.01.2012	Місто Тернопіль	Виступ у передачі, присвяченій річниці бою під Крутами (Тернопільське обласне радіо).
22.02.2012	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Особливий погляд», присвяченій походженню т. зв. «Дня захисника вітчизни» (Тернопільське обласне радіо).

Дата	Місце	Суть події
2–3. 03.2012	Місто Івано-Франківськ	Виступ на IV Всеукраїнській науковій конференції з міжнародною участю «Національна революція: загальноєвропейська традиція та український контекст».
17.04. 2012	Місто Тернопіль	З нагоди Дня науки адміністрація ТНЕУ оголосила подяку та нагородила пам'ятним подарунком.
17–18.04. 2012	Місто Київ	Виступ на науково-практичній конференції «Український консерватизм: історія, політика, ідеологія та перспективи розвитку» (Київський національний лінгвістичний університет; Всеукраїнська громадська організація «Союз гетьманців-державників»).
20–21. 04.2012	Місто Тернопіль	Виступ на Міжнародній науково-практичній конференції «Тернопіль і Тернопілля в історії та культурі України і світу (від найдавніших часів до сьогодення)» (Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка).
26–27. 04.2012	Місто Київ	Виступ на Міжнародній науковій конференції «Україна в етнокультурному вимірі століть» (Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова).
11.05.2012	Місто Івано-Франківськ	Виступ на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Відображення українського національно-визвольного руху XX ст. у фалеристиці», присвяченій 80-й річниці одного з перших дослідників української фалеристики Ярослава Семютюка та 70-й річниці УПА.
17–18. 05.2012	Місто Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.	Виступ на IV Міжнародній науково-практичній конференції «Кам'янець-Подільський у контексті українсько-європейських зв'язків».
23.05.2012	Місто Тернопіль	Інтерв'ю з нагоди 20-річчя дипломатичних відносин між Україною та Грузією (TV-4).
23.05.2012	Місто Тернопіль	Інтерв'ю з нагоди 20-річчя дипломатичних відносин між Україною та Грузією (ТТБ).
26.05.2012	Тернопільська обл.	Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ «Історія Трипільської культури» (м. Чортків – печера Вертеба – с. Монастирок).

Дата	Місце	Суть події
07.06.2012	Місто Тернопіль	Участь у репрезентації видання повісті Богдана Лепкого «Сотниківна» (Прес-клуб «Вільного життя плюс»).
21.06.2012	Місто Тернопіль	Участь в організаційному засіданні Тернопільського обласного комітету захисту української мови.
15.07.2012	Місто Львів	Репрезентація авторських досліджень у царині вивчення геноциду окупаційних режимів щодо українців (Національний музей-меморіал жертв окупаційних режимів «Тюрма на Лонцького»).
02.10.2012	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Крізь призму часу», присвяченій постаті Михайла Грушевського в історії України / ведучий І. Бенцал (ТТБ).
13.10.2012	Місто Тернопіль	Доповідь на Урочистій академії з нагоди 70-ї річниці створення УПА (Український дім «Перемога»).
22.11.2012	Місто Тернопіль	Доповідь на зборах Тернопільського обласного відділення Всеукраїнського об'єднання ветеранів, присвячених річниці Помаранчевої революції (приміщення т-ва «Просвіта»).
27.11.2012	Місто Тернопіль	Доповідь на зборах Тернопільського товариства українських студентів-католиків «Обнова», присвячених роковині Голодомору 1932–1933 рр. (приміщення т-ва «Пласт»).
12.2012	Місто Тернопіль	Зредагував щорічник «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє» (Вип. 17. Тернопіль : Екон. думка, 2012. 146 с.)
2012	Місто Тернопіль	Редактор монографії: <i>Боднарчук Ю. Ю.</i> Шлях розпачу і надії. Соціально-економічні умови депортації та розселення на Тернопільщині українців із Польщі. Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ, 2012. 332 с.
2012	Україна	Упродовж року опублікував 43 праці, у т. ч. 22 наукові, зокрема 2 монографії, 1 навчально-методичну, 19 публіцистичних, 1 навчальний посібник з історії України.
31.01.2013	Місто Тернопіль	Виступ у передачі, присвяченій річниці бою під Крутами (Тернопільське обласне радіо).

Дата	Місце	Суть події
30.03.2013	Місто Київ	Виступ на науковій конференції «Другі «Чорноволівські читання», присвяченій 75-й річниці з дня народження В'ячеслава Чорновола.
01.06.2013	Тернопільська, Івано-Франківська обл.	Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ «До Манявського скиту» + «Зарваниця» (Зарваниця – Івано-Франківськ – Манява).
14–15.06.2013	Місто Івано-Франківськ	Виступ на V Міжнародній науковій конференції «Етнонаціональна політика в теорії і практиці українського націоналізму: історія і сьогодення».
25–26.10.2013	Місто Чернівці	Виступ на ІХ Буковинській міжнародній історико-красназничій конференції, присвяченій 95-й річниці Буковинського народно-го віча.
15.11.2013	Місто Тернопіль	Виступ на відкритті виставки «Страчені голодом: невідомий геноцид українців» (Літній майданчик на вул. П. Сагайдачного).
15.11.2013	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Вісті» з нагоди 80-х роковин Голодомору 1932–1933 рр. в Україні (ТТБ).
21.11.2013	Місто Тернопіль	Виступ у прямому ефірі авторського проекту Степана Барни «Насправді», присвяченому роковинам Голодомору 1932–1933 рр. та євроінтеграційним проблемам України (УХ-радіо).
23.11.2013	Місто Перемишль, Польща	Доповідь на Міжнародній науково-популярній конференції, присвяченій вшануванню 80-х роковин Голодомору 1932–1933 рр. в Україні.
24.11.2013	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Крізь призму часу», присвяченій роковинам Голодомору 1932–1933 рр. в Україні / ведучий І. Бенцал (ТТБ).
02.12.2013 – 13.11.2014	Місто Тернопіль	Працював на посаді доцента кафедри документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ.
11.12.2013	Місто Київ	Поїздка на революційний Майдан.
Грудень 2013 – січень 2014	Місто Київ	Активіст Революції гідності, під час якої упродовж кількох тижнів перебував у Києві, де відстоював ідеали свободи.

Дата	Місце	Суть події
12.2013	Місто Тернопіль	Зредагував щорічник «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє» (Вип. 18. Тернопіль : Екон. думка, 2013. 212 с.)
2013	Місто Тернопіль	Рецензування наук. вид.: <i>Палаб'юк Б.</i> Володимир Дідик: сполин про пережите... Тернопіль : Джура, 2013. 152 с.
2013	Україна	Упродовж року опублікував 22 праці, у т. ч. 12 наукових, зокрема 1 монографію, 8 публіцистичних, 2 навчальних посібники – з історії України та політичного менеджменту.
19.01.2014	Місто Київ	Учасник подій на вул. Михайла Грушевського, які започаткували другий етап Революції гідності.
30.01.2014	Місто Тернопіль	Виступ у передачі, присвяченій річниці бою під Крутами (Тернопільське обласне радіо).
28.02.2014	Місто Чернівці	Захистив докторську дисертацію «Політика українських урядів періоду визвольних змагань 1917–1921 років щодо національних меншин» (науковий керівник – професор Юрій Макар) у Спеціалізованій вченій раді Д 76.051.03 Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича.
28.04.2014	Місто Тернопіль	Виступ на засіданні круглого столу «Дивізія «Галичина»: україноцентричний погляд» (Фундація).
13.05.2014	Місто Тернопіль	Нагороджений грамотою Тернопільської обласної державної адміністрації та Тернопільської обласної ради з нагоди Дня науки.
31.05.2014	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Крізь призму часу», присвяченій етнонаціональній політиці української влади доби національно-визвольних змагань 1917–1921 рр. / ведучий І. Бенцал (ТТБ).
14.06.2014	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Крізь призму часу», присвяченій Українській національній революції 1917–1921 років / ведучий І. Бенцал (ТТБ).
21.06.2014	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Крізь призму часу», присвяченій Україні між Першою і Другою світовими війнами / ведучий І. Бенцал (ТТБ).

Дата	Місце	Суть події
26.06.2014	Місто Київ	Присуджено науковий ступінь доктора політичних наук зі спеціальності «політичні інститути та процеси».
26.06.2014	Місто Тернопіль	Виступ у прямому ефірі передачі «Маю що сказати», присвяченої Дню Конституції України (Тернопільське обласне радіо).
28.06.2014	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Крізь призму часу», присвяченій Конституції України в історичній ретроспективі / ведучий І. Бенцал (ТТБ).
16.07.2014	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Крізь призму часу», присвяченій річниці створення легіону/полку УСС / ведучий І. Бенцал (ТТБ).
01.08.2014	Місто Тернопіль	Доповідь на Літературно-музичному вечорі «Січові стрільці в боротьбі за державність: до 100-річчя з часу створення легіону/полку Українських січових стрільців» (Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека).
05.08.2014	Місто Тернопіль	Виступ на засіданні круглого столу «1914, 2014 роки: Перша світова війна, українське питання, уроки історії» (Державний архів Тернопільської області).
04.09.2014	Місто Тернопіль	Виступ у прямому ефірі передачі «Маю що сказати», присвяченої 100-річчю створення легіону/полку УСС (Тернопільське обласне радіо).
24.09.2014	Місто Тернопіль	Виступ на науково-практичній конференції «Перша світова війна в історичній пам'яті людства» (ТНПУ ім. В. Гнатюка).
16.10.2014	Місто Тернопіль	Виступ у передачі, присвяченій річниці Першої світової війни (ТТБ).
20.10.2014	Місто Тернопіль	Організація уроку патріотичного виховання «Реабілітовані історією», присвяченого 25-річчю створення Всеукраїнського товариства політичних в'язнів і репресованих (Читальна зала бібліотеки ТНЕУ).
29.10.2014	Місто Тернопіль	Вчена рада обрала на посаду професора кафедри документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ.
09.11.2014	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Крізь призму часу», присвяченій постаті гетьмана Івана Виговського в історії українського народу / ведучий І. Бенцал (ТТБ).

Дата	Місце	Суть події
15.11.2014	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Крізь призму часу», присвяченій постаті гетьмана Івана Мазепи в історії України / ведучий І. Бенцал (ТТБ).
Від 14.11.2014	Місто Тернопіль	Працював на посаді професора кафедри документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ.
21.11.2014	Місто Тернопіль	Виступ під час відкриття виставки, присвяченої Голодомору 1932–1933 рр. в Україні (Український дім «Перемога»).
21.11.2014	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Вісті» з нагоди Дня гідності і свободи (ТТБ).
21.11.2014	Місто Тернопіль	Доповідь на загальнообласному «круглому столі» «Український відлік», присвячена подіям Революції гідності (Зала засідань ТНЕУ).
22.11.2014	Місто Тернопіль	Виступ у передачі «Крізь призму часу», присвяченій Голодомору 1932–1933 рр. в Україні, його причинам, механізмам, наслідкам / ведучий І. Бенцал (ТТБ).
10.12.2014	Місто Тернопіль	Присуджено Обласну премію в галузі культури за підсумками 2013 р. в номінації «Красзнавство – імені Петра Медведика».
11.12.2014	Місто Тернопіль	Виступ у прямому ефірі передачі «Маю що сказати», присвяченій Голодомору 1932–1933 рр. в Україні та російсько-українській війні (2014 р.) як формам боротьби Російської імперії проти України (Тернопільське обласне радіо).
12.2014	Місто Тернопіль	Зредагував щорічник «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє» (Вип. 19 : у 2 ч. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. Ч. 1, 364 с. Ч. 2, 278 с.).
31.12.2014	Місто Тернопіль	Вручено Обласну премію в галузі культури за підсумками 2013 р. у номінації «Красзнавство – імені Петра Медведика».
2014	Місто Тернопіль	Член редакційної колегії 3-томного енциклопедичного видання «Тернопільщина: історія міст і сіл» (Тернопіль : Терно-граф, 2014).
2014	Місто Тернопіль	Виступ на II Міжнародній науково-практичній конференції «Тернопіль і Тернопілля в історії та культурі України і світу (від найдавніших часів до сьогодення)» (ТНПУ ім. В. Гнатюка).

Дата	Місце	Суть події
2014 – дотепер	Місто Чернівці	Член Спеціалізованої вченої ради Д 76.051.03 із захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора та кандидата політичних наук у Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича.
2014 – дотепер	Місто Брно, Чехія	Член редакційної колегії фахового видання «Evropsky politicky a pravni diskurz».
2014 – дотепер	Місто Івано-Франківськ	Член редакційної колегії фахового видання «Прикарпатський вісник НТШ». Сер. : Думка.
2014	Україна	Упродовж року опублікував 18 праць, у т. ч. 12 наукових, 2 навчально-методичні, 3 публіцистичних, 1 навчальний посібник з історії України.
21.01.2015	Місто Тернопіль	Обраний членом профспілкового комітету працівників ТНЕУ та делегатом ХХ Обласної звітно-виборної конференції профспілок; голова культурно-масової комісії.
22.01.2015	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Вісті» з нагоди Дня соборності України (ГТБ).
22.01.2015	Місто Тернопіль	Доповідь на Урочистому зібранні громадськості області з нагоди річниці проголошення Соборності України (Український дім «Перемога»).
13.02.2015	Місто Тернопіль.	З'явився до військкомату, щоб отримати повістку на війну.
14.02.2015	Міста Тернопіль – Рівне	Пішов добровольцем захищати Україну від збройної агресії Російської Федерації (позивний «Професор»).
2-га пол. лютого – поч. березня 2015	Рівненська обл.	Військове навчання на Рівненському загальновійськовому полігоні.
27.03.2015	Місто Тернопіль	Інтерв'ю щодо участі в Революції гідності та російсько-українській війні (2014–2015 рр.) (ТНЕУ TV).
17.04.2015	Місто Рівне	Призначений командиром взводу 14-ї ОМБР Збройних сил України.
Квітень 2015	Місто Івано-Франківськ	У видавництві «Лілея-НВ» вийшла нова книга за співавторства М. Лазаровича «Станіславів і Український легіон».
15.05.2015	Місто Тернопіль	Лавреат Першого народного праймерізу «100 кращих тернополян 2015» (посів 45-те місце серед 2222 претендентів).

Дата	Місце	Суть події
22.06.2015	Місто Тернопіль	Відома українська журналістка і поетеса Лариса Миргородська написала вірш «А професор пішов на війну», присвячений професору Миколі Лазаровичу.
02.07.2015– 18.11.2015, 13.12.2015– 22.01.2016	Донецька обл.	Брав участь в АТО: сектор «М» і сектор «Б».
06.08.2015	Місто Київ	Згідно з експертним оцінюванням піврічного видавничого репертуару в номінації «Візитівка» – списки Лідерів літа за версією Всеукраїнського рейтингу «Книжка року' 2015», у підномінації «Краєзнавча і туристична література» книга «Станіславів і Український легіон» (Івано-Франківськ, 2015) за співавторства М. Лазаровича ввійшла до семи найцікавіших.
09.08.2015	Донецька обл.	Відмовився скористатися постановою уряду щодо дострокової демобілізації зі Збройних сил України відповідно до Закону № 2620 від 1 липня 2015 р. «Про внесення зміни до статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» щодо звільнення від призову на військову службу під час мобілізації окремих категорій педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників».
26.08.2015	Місто Тернопіль	Військова відпустка на 10 календарних днів.
27.08.2015	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Про важливе» щодо участі у російсько-українській війні (ІНТБ).
02.09.2015	Місто Тернопіль	Як вояк російсько-української війни (2014–2015 рр.) прочитав для студентів першого курсу ТНЕУ лекцію «Україна – єдина країна» (Актова зала університету).
03.09.2015	Міста Тернопіль – Київ	Участь у телесюжеті «Історик на війні: лекція з перших вуст» для програми «Вікна-новини» про участь у російсько-українській війні (2014–2015 рр.) (СТБ).
03.09.2015	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Тема дня» щодо участі у російсько-українській війні (2014–2015 рр.) / ведуча Олена Брода (ГТБ).

Дата	Місце	Суть події
04.09.2015	Місто Коломия Івано-Франківської обл.	Інтерв'ю для програми «Актуальне інтерв'ю» щодо російсько-української війни (2014–2015 рр.) та перспектив розвитку України (ТРК «Нове телебачення краю»).
06.09.2015	Місто Тернопіль	Участь у передачі «Відверті діалоги» з Миколою Лазаровичем / ведуча Лариса Михальська (ТТБ).
09.2015.	Донецька обл., сектор «Б»	Інтерв'ю телеканалові про причини, які спонукали піти добровольцем на війну (Телевізійний центр Ковель).
12.10.2015	Донецька обл.	Лекція, присвячена Дню захисника України, для вчителів і учнів старших класів середньої школи (Сектор «Б»).
24.10.2015	Донецька обл	Закликав тернополян гідно проголосувати на місцевих виборах.
25.10.2015	Місто Тернопіль	Участь у виборах до Тернопільської обласної ради.
03.12.2015	Місто Тернопіль	Модерування секції та доповідь на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Документ у збереженні індивідуальної/соціальної пам'яті».
2015	Місто Тернопіль	Нагороджений грамотою Тернопільської обласної ради «за сумлінну працю, вагомий особистий внесок у підготовку енциклопедичного видання «Тернопільщина: історія міст і сіл».
2015	Місто Київ	Рецензування наук. вид.: Адвокати і правники – діячі Легіону Українських січових стрільців : біографічний альбом / упоряд. І. Б. Василик, О. С. Лугова, Б. В. Луговий. Київ : КВІЦ, 2015. 160 с.: іл.
2015	Україна	Упродовж року опублікував 28 праць, у т. ч. 16 наукових, 1 навчально-методичну, 10 публіцистичних, 1 навчальний посібник з економічної історії.
Перша пол. 2010-х	Місто Київ	Експерт газети «День».
31.01.2016	Місто Тернопіль	За поданням газети «Наш день» став лавреатом конкурсу «Людина року – 2015» (Тернопільський замок).
01.02.2016	Місто Тернопіль	Інтерв'ю в прямому ефірі для програми «Ранок з ТТБ» щодо участі у російсько-українській війні (2014–2016 рр.) (ТТБ).

Дата	Місце	Суть події
02.02.2016	Місто Тернопіль	Інтерв'ю з нагоди нагородження лавреатів конкурсу «Людина року – 2015» (TV-4).
03.02.2016	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Війна очима історика» про участь у російсько-українській війні (2014–2016 рр.) (Radio «ROKS»).
07.02.2016	Місто Тернопіль	Інтерв'ю в прямому ефірі для програми «Наш курс» щодо гібридної війни Росії проти України (2014–2016 рр.) (Тернопільське обласне радіо).
07.02.2016	Місто Тернопіль	Участь у передачі «Відверті діалоги» з Миколою Лазаровичем / ведуча Лариса Михальська (ТТБ).
14.02.2016	Місто Тернопіль	Виступ під час репрезентації поетичної збірки «В оркестрі дня» тернопільської журналістки Лариси Миргородської (Тернопільська міська бібліотека для дорослих № 4).
15.02.2016	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Вісті ТТБ» щодо репрезентації книги поезій тернопільської журналістки Лариси Миргородської (ТТБ).
17.02.2016	Місто Київ	Нагороджений відзнакою Президента України «За участь в Антитерористичній операції».
20.02.2016	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Панорама подій» щодо другої річниці Революції гідності та розстрілів Небесної сотні (ТТБ).
24.02.2016	Місто Тернопіль	Виступ під час відкриття документальної фотовиставки «Лицарі землі української», присвяченої пам'яті Героїв Небесної сотні та Героїв АТО (Виставкова зала ТНЕУ).
25.02.2016	Місто Київ	Присвоєно вчене звання професора кафедри документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ.
Лютий 2016	Місто Тернопіль	Подяка ректора ТНЕУ за особистий внесок у національно-патріотичне виховання студентської молоді університету та участь у документальній фотовиставці «Лицарі землі української».
04.03.2016	Місто Тернопіль	Репрезентація авторської книги «Легіон УСС: формування, ідея, боротьба» (Тернопільський прес-клуб).
04.03.2016	Місто Тернопіль	Інтерв'ю щодо авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», яку видає тернопільське видавництво «Джура» (Тернопільське обласне радіо).

Дата	Місце	Суть події
04.03.2016	Місто Тернопіль	Сюжет у програмі «Вісті ТТБ» про репрезентацію авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», яку видає тернопільське видавництво «Джура», у Тернопільському пресклубі (ТТБ).
10.03.2016	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Про важливе» щодо репрезентації авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», яку видає тернопільське видавництво «Джура» (ІНТБ).
11.03.2016	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Ранок з ТТБ» щодо репрезентації авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», яку видає тернопільське видавництво «Джура» (ТТБ).
12.03.2016	Місто Тернопіль	Репрезентація авторської книги «Легіон УСС: формування, ідея, боротьба» (Тернопільська обласна філармонія). Дійство вів народний артист України В. Хім'як, режесер – народний артист України О. Мосійчук. Виступали: проф. М. Литвин, проф. І. Монолатій, начальник Упр. культури і мистецтв Тернопільської міської ради О. Смик, викладачка, письменниця, бард Л. Романчук-Коковська, актори Тернопільського академічного обласного драматичного театру ім. Т. Шевченка, музичний гурт старовинної музики «Хорєя Козацька» під кер. Т. Компаніченка.
12.03.2016	Місто Тернопіль	Відома українська письменниця Леся Романчук оприлюднила пісню «О мій друже на війні», присвячену М. Лазаровичу.
14.03.2016	Місто Тернопіль	Сюжет у програмі «Вісті ТТБ» про репрезентацію авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» у Тернопільській обласній філармонії (ТТБ).
06.04.2016	Місто Тернопіль	Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», присвяченої 100-річчю битви на горі Лисоня (Бібліотека ТНЕУ).
07.04.2016	Місто Тернопіль	Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», присвяченої 100-річчю битви на горі Лисоня (Історичний факультет ТНПУ ім. В. Гнатюка).

Дата	Місце	Суть події
07.04.2016	Місто Тернопіль	Сюжет у програмі «Новини ІНТБ» про репрезентацію авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» на історичному факультеті Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка (ІНТБ).
15.04.2016	Місто Володимир Волинської обл.	Отримав посвідчення учасника бойових дій.
15.04.2016	Місто Ужгород	Виступ на Міжнародному публічному семінарі-практикумі «Партнерство України та НАТО: від стратегічних декларацій до тактики практичних дій».
15.04.2016	Місто Ужгород	Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», присвяченої 100-річчю битви на горі Лисоня (Ужгородський національний університет).
20.04.2016	Місто Бережани Тернопільської обл.	Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», присвяченої 100-річчю битви на горі Лисоня (Будинок культури військової частини А 1461 Збройних сил України).
20.04.2016	Місто Бережани Тернопільської обл.	Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», присвяченої 100-річчю битви на горі Лисоня (Бережанський агротехнічний інститут).
20.04.2016	Місто Бережани Тернопільської обл.	Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», присвяченої 100-річчю битви на горі Лисоня (Художня зала Обласного музею Богдана Лепкого).
22.04.2016	Місто Львів	Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», присвяченої 100-річчю битви на горі Лисоня (Головна читальна зала Наукової бібліотеки Львівського національного університету ім. І. Франка).
19.05.2016	Місто Київ	Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», присвяченої 100-річчю битви на горі Лисоня (Київський національний університет ім. Т. Шевченка).

Дата	Місце	Суть події
19.05.2016	Місто Київ	Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», присвяченої 100-річчю битви на горі Лисоня (Київський міський будинок учителя).
19.05.2016	Місто Київ	Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», присвяченої 100-річчю битви на горі Лисоня (Київський національний університет будівництва і архітектури).
19–22.05.2016	Село Світязь Шацького р-ну Волинської обл.	Участь у роботі наукового семінару з метою підвищення кваліфікації «Громадсько-суспільний рух в Україні: особливості, тенденції, проблеми», який проводився у рамках Всеукраїнської науково-практичної конференції ««Просвіта» і розвиток громадсько-культурного життя в Україні: історія та сучасність» (Луцьк – Світязь, 18–22 травня 2016 р.).
20.05.2016	Село Світязь Шацького р-ну Волинської обл.	Виступ на Міжнародній науково-практичній конференції «Просвіта» і розвиток громадсько-культурного життя в Україні: історія і сучасність».
21.05.2016	Село Світязь Шацького р-ну Волинської обл.	Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», присвячена 100-річчю битви на горі Лисоня (База відпочинку «Гарт» Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки).
29.05.2016	Місто Тернопіль	Участь у передачі, присвяченій 100-річчю битви на Лисоні (ТТБ).
07.06.2016	Міста Київ – Тернопіль	Нагороджений відзнакою начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних сил України «Учасник АТО».
14.06.2016	Місто Тернопіль	Доповідь про життєвий шлях Євгена Коновальця під час вшанування його пам'яті з нагоди 125-річчя від дня народження (Український дім «Перемога»).
16.06.2016	Місто Теребовля Тернопільської обл.	Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», присвяченої 100-річчю битви на горі Лисоня (Центральна районна бібліотека).

Дата	Місце	Суть події
27.07.2016	Місто Трускавець Львівської обл.	Репрезентація авторської книги «Легион Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», присвяченої 100-річчю битви на горі Лисоня (Трускавецька бібліотека-філія № 1).
27.07.2016	Місто Борислав Львівської обл.	Репрезентація авторської книги «Легион Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», присвяченої 100-річчю битви на горі Лисоня (Читальна зала Центральної міської бібліотеки).
24.08.2016	Місто Тернопіль	Лекція, присвячена 25-й річниці Дня Незалежності України, для особового складу 44-ї окремої артилерійської бригади (Будинок культури військової частини).
26.08.2016	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для проекту «Ті, хто вірить в Україну» / автор Олена Герасименко (ІНТБ).
Літо 2016	Місто Київ	Авторська книга «Легион Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», згідно з даними літературного ресурсу «Буквоїд», посіла в номінації «Дослідження / документи» XVIII Всеукраїнського рейтингу «Книжка року 2016» 8-ме місце серед 43 видань та, згідно з даними газети «Україна Молода», у тій самій номінації була одним із семи лідерів продажів.
02.09.2016	Місто Тернопіль	Участь у репрезентації 2-го тому книги «Золота еліта Тернопілля», до якої увійшли розповіді про номінантів цієї почесної відзнаки за 2014–2015 рр.
03.09.2016	Місто Бережани Тернопільської обл.	Доповідь на Урочистій академії з нагоди 100-річчя бою легіону Українських січових стрільців на горі Лисоня (Конференц-зала Бережанського агротехнічного інституту).
03.09.2016	Місто Бережани Тернопільської обл.	Участь у погашенні спеціальним штемпелем конверта з оригінальною маркою «100 років від часу боїв за гору Лисоню. Пам'яті Українських січових стрільців», виданого «Укрпоштою» (Красназвичай музей).
03.09.2016	Місто Бережани Тернопільської обл.	Подяка Бережанської районної державної адміністрації та Бережанської районної ради.
03–04. 09.2016	Місто Бережани, гора Лисоня, Тернопільська обл.	Участь в урочистих заходах із нагоди 100-річчя боїв легіону Українських січових стрільців на горі Лисоня.

Дата	Місце	Суть події
04.09.2016	Гора Лисоня, Березанщина	Репрезентація авторської книги «Легион Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» та автограф-сесія.
05.09.2016	Місто Тернопіль	Інтерв'ю щодо 100-річчя битви Українських січових стрільців на горі Лисоня (ІНТБ).
05.09.2016	Місто Тернопіль	Інтерв'ю щодо 100-річчя битви Українських січових стрільців на горі Лисоня (ТТБ).
09.09.2016	Місто Борислав Львівської обл.	«Історія столітньої давності та сучасна війна в Україні»: репортаж із презентації книжки М. Лазаровича «Легион українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» (Радіо «Слово»).
15.09.2016	Місто Львів	Репрезентація на «Форумі видавців» у Львові авторської книги «Легион Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», присвяченої 100-річчю битви на горі Лисоня (Палац мистецтв).
15.09.2016	Місто Львів	Отримав Премію імені Стефана Федака за книгу «Легион УСС: формування, ідея, боротьба» (23 Форум видавців у Львові).
15.09.2016	Місто Львів	Доповідь під час круглого столу «Україна і Перші визвольні змагання» (Головна читальна зала Наукової бібліотеки ЛНУ ім. І. Франка).
20.09.2016	Місто Тернопіль	Участь у заходах із нагоди 50-річчя від дня народження відомого громадсько-політичного діяча Івана Гавдики, котрий трагічно загинув 30 серпня 2003 р. у м. Київ.
20.09.2016	Місто Березани Тернопільської обл.	Доповідь на IV Міжнародній науковій конференції «Березанська гімназія: сторінки історії».
02.10.2016	Місто Калуш Івано-Франківської обл.	Участь у книжковому ярмарку, репрезентація авторських книг та зустріч із читачами (Центральна бібліотека ім. Тараса Шевченка).
19.10.2016	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Про важливе» щодо внутрішньополітичних та міжнародних подій (ІНТБ).
26.10.2016	Місто Тернопіль	Урок історичної правди «Невмируща слава Лисоні» : [відеотрансляція з Тернопільської ОУНБ виступу проф. М. Лазаровича, присвяченого 100-річчю боїв за гору Лисоня між російською армією та Українськими січовими стрільцями й австро-угорськими бойовими загонами] (Youtube.com).

Дата	Місце	Суть події
30.10.2016	Місто Бурштин Івано-Франківської обл.	Репрезентація авторських книг та зустріч із читачами (Палац культури «Прометей»).
30.10.2016	Місто Рогатин Івано-Франківської обл.	Репрезентація авторських книг та зустріч із читачами (Центральна районна бібліотека).
Жовтень, 2016	Місто Тернопіль	Нагороджений грамотою Тернопільської обласної державної адміністрації.
25.11.2016	Місто Берлін, Німеччина	Дискусія з українським істориком професором Миколою Лазаровичем у ратуші Шарлоттенбург. <i>Tag des Andenkens an Holodomor 1932–1933</i> (Заходи до Дня пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. в Україні).
27.11.2016	Місто Ганновер, Німеччина	Дискусія з українським істориком професором Миколою Лазаровичем у м. Ганновер. <i>Tag des Andenkens an Holodomor 1932–1933</i> (Заходи до Дня пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. в Україні).
2016	Місто Тернопіль	Подяка ректора ТНЕУ за особистий внесок у національно-патріотичне виховання студентської молоді університету та презентацію авторської книги «Легион УСС: формування, ідея, боротьба».
2016	Місто Тернопіль	Рецензування наук. вид.: Лисоня: сторіччя звитяги / упоряд. : Б. В. Луговий, О. С. Лугова. Тернопіль : ТЗОВ «Тернограф», 2016. 192 с.: іл.
2016 – 2022	Місто Вінниця	Член редакційної колегії фахового видання «Вісник Донецького національного університету ім. В. Стуса». Сер. : Політологія.
2016 – 2022	Місто Вінниця	Член Спеціалізованої вченої ради К11.051.13 із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук у Донецькому національному університеті ім. В. Стуса.
2016	Місто Чернівці	Рецензування наук. вид.: <i>Докаш О. Ю.</i> Політико-культурна трансформація західних областей України під впливом радянської ідеології (1930 – 1950-ті роки) : моногр. Чернівці : Місто, 2016. 384 с.
2016	Місто Косів	Рецензування наук. вид.: <i>Сіреджук П.</i> Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914–1918 рр. Косів : Писаний Камінь, 2016. 536 с.

Дата	Місце	Суть події
2016	Україна	Упродовж року опублікував 49 праць, у т. ч. 13 наукових, зокрема 3 монографії, 1 навчально-методичну, 35 публіцистичних.
20.01.2017	Місто Тернопіль	Доповідь для колективу Тернопільського обласного управління СБУ з нагоди річниці Дня соборності України (Актова зала Обласного управління СБУ).
14.02.2017	Місто Київ	Автограф-сесія під час презентації Тернопільського краю «Благословенне Тернопілля» (Український дім).
17.02.2017	Місто Київ	У номінації «Дослідження / документи» XVIII Всеукраїнського рейтингу «Книжка року '2016» книга М. Лазаровича «Легион Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» посіла 8-ме місце серед 43 видань.
23.02.2017	Місто Тернопіль	Доповідь на Науковій конференції «Освітній простір XXI століття: реалії, новації, перспективи» (ТНЕУ).
24.03.2017	Місто Меджибіж Хмельницької обл.	Виступ на Всеукраїнській науковій конференції «Українська революція 1917–1921 рр.: передумови, процеси, наслідки, уроки» (Державний історико-культурний заповідник «Меджибіж»).
14.04.2017	Місто Тернопіль	Репрезентація науково-популярної книги «Тернопіль : історичні нариси» за співавторства М. Лазаровича (Сесійна зала Тернопільської міської ради).
18.04.2017	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Вісті ТТБ» щодо репрезентації книги «Тернопіль: історичні нариси» (ТТБ).
19–20.05. 2017	Місто Івано-Франківськ	Виступ на VII Всеукраїнській науковій конференції «Соціальна політика в теорії і практиці українського націоналізму: історія і сьогодення».
15.06.2017	Місто Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.	Виступ на регіональній науково-практичній конференції «Поділля в роки Української Центральної Ради».
30.06.–02. 07.2017	Село Конюхи Козівського р-ну Тернопільської обл.	Доповідь на регіональній науковій конференції «Конюхи у Першій світовій війні».
03.07.2017	Місто Тернопіль	Інтерв'ю щодо 100-річчя битви Українських січових стрільців поблизу с. Конюхи, нині Козівського р-ну Тернопільської обл. (ІНТБ).

Дата	Місце	Суть події
28.08.2017	Місто Тернопіль	«Тернопіль – місто, в яке хочеться повертатись»: вітання тернополян із нагоди Дня міста (Перше інтернет-телебачення Тернопільщини «МедіаТОР»).
15.09.2017	Місто Львів	Репрезентація на «Форумі видавців» у Львові авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», присвяченої 100-річчю битви на горі Лисоня (Палац мистецтв).
29.09.2017	Місто Тернопіль	У рамках сьомого «Бібліофесту» в Тернопільській центральній міській бібліотеці презентували нову колекцію арт-буків, у т. ч. патріотичну книгу «З героїчного коріння проростають сходи», яка розповідає про тернопільського науковця, громадського діяча, проф. М. Лазаровича, котрий воював в АТО.
03.11.2017	Місто Тернопіль	Доповідь на семінарі «Україна–НАТО: формула безпеки» / модератор: народна депутатка України, голова Постійної делегації України у Парламентській асамблеї НАТО Ірина Фріз (Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка).
04.11.2017	Місто Київ	Подяка голови Постійної делегації України у Парламентській асамблеї НАТО, народної депутатки України Ірини Фріз.
21.11.2017	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Тема дня» щодо Дня гідності та свободи в Україні (ТТБ).
24.11.2017	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Про важливе» з нагоди 85-х роковин Голодомору 1932–1933 рр. в Україні (ІНТБ).
25.11.2017	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «У фокусі тижня» щодо змін в Україні у четверту річницю Революції гідності (Перше інтернет-телебачення Тернопільщини «МедіаТОР»).
25.11.2017	Місто Тернопіль	Виступ у програмі «Вікно в історію» з нагоди роковин Голодомору 1932–1933 рр. в Україні (Тернопільське обласне радіо).
28.11.2017	Місто Тернопіль	Організація екскурсії для студентів-документознавців 2-го курсу ТНЕУ (Тернопільський історико-меморіальний музей політичних в'язнів).

Дата	Місце	Суть події
30.11.2017	Місто Тернопіль	Організація мистецького проекту «Осіння стрілецька пісня» та виступ у ньому (Тернопільська обласна філармонія).
Листопад 2017	Місто Тернопіль	Наукове стажування без відриву від виробництва при кафедрі стародавньої та середньовічної історії Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка.
01.12.2017	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Вісті ТТБ» щодо ролі Українських січових стрільців в українській історії (ТТБ).
04.12.2017	Місто Тернопіль	Виступ на інформаційно-дискусійній платформі «Україна – НАТО: усвідомлений вибір чи реакція на зовнішні загрози» (Актова зала Юридичного факультету ТНЕУ).
05.12.2017	Місто Тернопіль	Виступ на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Документно-інформаційний простір: історія, теорія, практика».
06.12.2017	Місто Чортків Тернопільської обл.	Подяка голови ініціативної групи «Альтернатива – Чортків».
06.12.2017	Місто Чортків Тернопільської обл.	Доповідь на регіональній науково-практичній конференції «Чортківська офензива: відгомін призабутого тріумфу» (Актова зала Єпархіального управління Бучацької єпархії УГКЦ).
2017	Місто Тернопіль	Нагороджений грамотою ТНЕУ з нагоди Дня науки.
2017–2018	Місто Тернопіль	Член редакційної колегії та редакційної консультативної ради фахового видання «Україна – Європа – Світ : міжнародний збірник наукових праць». Сер. : Історія, міжнародні відносини.
2017	Місто Тернопіль	Рецензування наук. вид.: Конюхи у Першій світовій війні : матеріали Регіональної наукової конференції (Конюхи Козівського р-ну Тернопільської обл., 1 липня 2017 р.) / Козівський районний краєзнавчий музей ; упоряд. А. Улішак. Тернопіль, 2017. 78 с.
2017	Україна	Упродовж року опублікував 19 праць, у т. ч. 6 наукових, зокрема 1 монографію, 1 навчально-методичну, 12 публіцистичних.

Дата	Місце	Суть події
08.01.2018	Міста Тернопіль – Київ	Запрошення голови Постійної делегації України у Парламентській асамблеї НАТО, народної депутатки України Ірини Фріз виступити на черговому регіональному семінарі «Україна-НАТО: формула безпеки» в м. Чернівці 20 лютого 2018 р. за адресою: вул. Коцюбинського, 2 (Червона зала Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича).
22.01.2018	Місто Тернопіль	Виступ у програмі «Вся країна» з нагоди річниці проголошення Акта возз'єднання УНР та ЗУНР / ведучий Сергій Бондарчук (UA: Українське радіо).
22.01.2018	Міста Тернопіль – Київ	Виступ у спеціальному проєкті до Дня соборності та свободи України (UA: Суспільне мовлення).
22.01.2018	Місто Тернопіль	Виступ у програмі «Тема дня» щодо річниці Дня Соборності України / ведуча Оксана Максимлюк (ТТБ).
14.02.2018	Місто Івано-Франківськ	Репрезентація авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» (Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка).
14.02.2018	Місто Івано-Франківськ	Громадський діяч з Косівщини Івано-Франківської обл. Микола Васкул оприлюднив «Співанку для земляка» – коломийку-присвяту професору Миколі Лазаровичу.
20.02.2018	Місто Чернівці	Доповідь на семінарі «Україна–НАТО: формула безпеки» / модератор: народна депутатка України, голова Постійної делегації України у Парламентській Асамблеї НАТО Ірина Фріз (Червона зала Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича).
20.02.2018	Місто Чернівці	Репрезентація авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» (Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. Івасюка).
20.02.2018	Місто Чернівці	Подяка голови Чернівецької обласної державної адміністрації.
20.02.2018	Місто Чернівці	Інтерв'ю щодо авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» (Телеканал «Чернівці»).

Дата	Місце	Суть події
22.02.2018	Місто Тернопіль	Доповідь на заході, присвяченому пам'яті героїв Майдану (Тернопільська центральна міська бібліотека для дітей).
23.02.2018	Місто Київ	Подяка голови Постійної делегації України у Парламентській асамблеї НАТО, народної депутатки України Ірини Фріз.
27.02.2018	Місто Луцьк	Репрезентація авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» (Волинський краєзнавчий музей).
27.02.2018	Місто Луцьк	Інтерв'ю щодо авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» (Національна суспільна телерадіокомпанія України: Волинська регіональна дирекція).
27.02.2018	Місто Луцьк	Подяка Волинського краєзнавчого музею.
01.03.2018	Місто Київ	Подяка Українського інституту національної пам'яті.
12.03.2018	Місто Тернопіль	Прямий ефір, присвячений авторській книзі «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» / ведуча Лариса Миргородська (Тернопільське обласне радіо).
12.03.2018	Місто Тернопіль	Подяка Тернопільської обласної державної адміністрації.
13.03.2018	Місто Тернопіль	Присвоєно звання «Почесний професор Університету».
15.03.2018	Місто Тернопіль	Відзначення цінним подарунком (годинником) голови Тернопільської обласної ради.
16.03.2018	Місто Тернопіль	Репрезентація авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» (Зала засідань ТНЕУ).
16.03.2018	Місто Тернопіль	Інтерв'ю щодо авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» ; сюжет про репрезентацію книги в ТНЕУ та присвоєння М. Лазаровичу звання Почесний професор Тернопільського національного економічного університету (TV-4).
19.03.2018	Місто Чортків Тернопільської обл.	Репрезентація авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» (Чортківська ЗОШ № 2).
19.03.2018	Місто Чортків Тернопільської обл.	Репрезентація авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» (Чортківська ЗОШ № 7).

Дата	Місце	Суть події
19.03.2018	Місто Чортків Тернопільської обл.	Репрезентація авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» (Чортківська гімназія ім. М. Шашкевича).
19.03.2018	Місто Чортків Тернопільської обл.	Репрезентація авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» (Чортківська міська бібліотека для дорослих).
19.03.2018	Місто Чортків Тернопільської обл.	Подяка голови ініціативної групи «Альтернатива – Чортків».
26.03.2018	РФ	На декількох російських інформаційних ресурсах з'явилися неправдиві новини (фейки) про те, що професор М. Лазарович вважає « мешканців Донбасу гіршими за собак».
Березень, 2018	Місто Тернопіль	Подяка міського голови Тернополя.
23.04.2018	Місто Вінниця	Репрезентація авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» (Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ).
24.04.2018	Місто Тернопіль	Організація екскурсії для студентів-політологів 2-го курсу ТНЕУ (Тернопільський історико-меморіальний музей політичних в'язнів).
23.05.2018	Місто Тернопіль	Виступ у прямому ефірі передачі «Файний ранок», присвячений Дню героїв (Тернопільське обласне радіо).
30.05.2018	Місто Київ	Репрезентація на Міжнародному фестивалі «Книжковий арсенал» книг «Ілюстрована історія України» та «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», виданих тернопільським видавництвом «Джура».
07.06.2018	Місто Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.	Репрезентація авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» (Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка).
Літо 2018	Місто Київ	Авторська книга «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», згідно з даними літературного ресурсу «Буквоїд», посіла третє місце в рейтингу найкращих книг 2018 р. «Лідери літа».

Дата	Місце	Суть події
08.09.2018	Місто Тернопіль	Одруження сина.
11–12. 09.2018	Місто Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.	Участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Теоретичні засади і практичний досвід підготовки педагогів історичного та філологічного профілів у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка: історія і сучасність».
13.09.2018	Місто Тернопіль	Участь у засіданні круглого столу «Україна – Ізраїль: історична пам'ять та міжкультурний діалог» (Зала засідань ТНЕУ).
23.09.2018	Місто Львів	Репрезентація авторського 4-го видання «Ілюстрованої історії України» (Наукова бібліотека Львівського національного університету ім. І. Франка).
11.10.2018	Місто Івано-Франківськ	Нагороджений ювілейною відзнакою Івано-Франківської обласної ради «100 років Західноукраїнської Народної Республіки».
12.10.2018	Місто Івано-Франківськ	Виступ на VIII Всеукраїнській науковій конференції з міжнародною участю «Економічний націоналізм».
12.10.2018	Місто Івано-Франківськ	Репрезентація авторської книги «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)», виданої на замовлення Міністерства інформаційної політики України для безкоштовного розповсюдження українською, англійською та російською мовами (Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка).
14.10.2018	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Вісті ТТБ» щодо вшанування пам'яті полеглих українських воєнків (ТТБ).
16.10.2018	Місто Тернопіль	Репрезентація авторських книг «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)» та 4-го видання «Ілюстрованої історії України» (Актова зала ТНЕУ).
18.10.2018	Місто Івано-Франківськ	Доповідь під час засідання круглого столу «100-річчя проголошення незалежності Української держави на території Австро-Угорщини: передумови, перебіг, історичне значення» (Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка).

Дата	Місце	Суть події
25.10.2018	Місто Тернопіль	Репрезентація авторської книги «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)» (Зала засідань Тернопільської обласної ради).
30.10.2018	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Про важливе» з нагоди виходу з друку книжки «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)» (ІНТБ).
31.10.2018	Місто Івано-Франківськ	Доповідь на Міжнародній науковій конференції «Західно-Українська Народна Республіка: революція, державність, соборність: До 100-річчя утворення ЗУНР».
Жовтень 2018	Місто Івано-Франківськ	Нагороджений грамотою Івано-Франківської обласної ради.
01.11.2018	Місто Івано-Франківськ	Доповідь із нагоди 100-річчя Західноукраїнської Народної Республіки на урочистій 25-й сесії Івано-Франківської обласної ради (Зала засідань Івано-Франківської обласної ради).
08.11.2018	Місто Косів Івано-Франківської обл.	Репрезентація монографії «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)» та інших авторських книг (Косівський районний будинок культури).
08.11.2018	Село Бая-Березів Косівського р-ну Івано-Франківської обл.	Репрезентація авторського наукового дорожку перед односельцями (Будинок культури).
21–22.11. 2018	Місто Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.	Член редакційної колегії видання «Політичні репресії в Радянській Україні у 1930-ті рр.: матеріали Всеукраїн. наук.-практ. конф., присвяч. 80-й річниці Великого терору 1937–1938 рр. та Дню пам'яті жертв голодоморів / Подільський державний аграрно-технічний університет (21–22 листопада 2018 р.). Кам'янець-Подільський : ПДАТУ, 2018. 343 с.»
24.11.2018	Місто Тернопіль	Виступ з нагоди 85-х роковин Голодомору 1932–1933 рр. в Україні (Тернопільське обласне радіо).

Дата	Місце	Суть події
26.11.2018	Місто Тернопіль	Коментар про особливості запровадження воєнного стану в Україні (Тернопільське обласне радіо).
26.11.2018	Місто Тернопіль	Коментар для програми «Вісті ТТБ» щодо ставлення до запровадження воєнного стану в Україні (ТТБ).
26.11.2018	Місто Тернопіль	Коментар для програми «Новини» щодо ставлення до запровадження воєнного стану в Україні (ІНТБ).
27.11.2018	Місто Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Файний ранок» про особливості запровадження воєнного стану в Україні (ТТБ).
29.11.2018	Село Гужівка Ічнянського р-ну Чернігівської обл.	Участь у встановленні меморіальної дошки на честь місцевого уродженця, учасника підпілля ОУН і УПА, керівника осередку ОУН, що діяв на території Борзнянського р-ну Чернігівської області, Василя Теребуна.
29.11.2018	Місто Ічня Чернігівської обл.	Доповідь під час вшанування діяча підпілля ОУН і УПА на Чернігівщині Василя Теребуна (Центральна районна бібліотека ім. С. Васильченка).
05.12.2018	Місто Тернопіль	Репрезентація авторської книги «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)» (Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка).
7–8. 12.2018	Місто Харків	Доповідь на форумі «Безпека сходу України в умовах гібридної війни: виклики 2019 року» (Фонд Конрада Аденауера, Фонд місцевої демократії).
2018	Місто Тернопіль	Рецензування наук. вид.: Чорноволівські читання. Візія майбутнього України : матеріали III і IV наук. конф., присвяч. 80-й річниці з дня народж. Вячеслава Чорновола (Київ, 24 груд. 2016 р., 24 груд. 2017 р.) / упоряд. В. Ф. Деревінського. Київ ; Тернопіль : Бескиди, 2018. 212 с.
2018	Місто Івано-Франківськ	Рецензування наук. вид.: <i>Монолатій І.</i> Місто двох республік і диктатури. Коломийські сцени Української революції. Івано-Франківськ : Галицько-Українська накладня ім. Якова Оренштайна, 2018. 656 с.

Дата	Місце	Суть події
2018–2021	Місто Івано-Франківськ	Член редакційної колегії 4-томної енциклопедії «Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923» : до 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки (Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018–2021).
2018	Місто Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.	Член редакційної колегії збірника наукових праць «Сторінки історії Української революції та більшовицьких репресій на Поділлі (1917–1930-ті рр.)» (редкол. : О. Заремба (гол.), Л. Баженов, В. Дубінський та ін. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2018. 300 с.).
2018	Місто Львів	Рецензування наук. вид.: Західно-Українська Народна Республіка в документах і матеріалах Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка: альбом-каталог / упоряд. : Ю. Лисий, М. Ільків-Свидницький. Львів : Львів. нац. ун.т ім. Івана Франка. 2018. 252 с., іл.
2018	Місто Київ	Рецензування наук. вид.: Соціопросторова та символічна інженерія суспільства: до річниці Голодомору та масових репресій [зб. наук. пр.] : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 10–11 травня 2018 р.) / ред. колегія : П. М. Куліков (голова) та ін. Київ ; Тернопіль : Бескиди, 2018. 205 с.
2018	Україна	Упродовж року опублікував 139 праць, у т. ч. 119 наукових, зокрема 4 монографії, 3 навчально-методичні, 15 публіцистичних, 2 навчальні посібники – з історії України та політичного менеджменту.
22.01.2019	Село Гуків Чемеровецького р-ну Хмельницької обл.	Участь у міжобласних заходах Тернопільщини і Хмельниччини, приурочених до 100-річчя проголошення Акта соборності українських земель.
22.01.2019	Місто Львів	Почесна відзнака Львівської обласної ради «100-річчя від дня проголошення Західно-Української Народної Республіки».
22.01.2019	Місто Тернопіль	Виступ у програмі «Тема дня» з нагоди 100-річчя соборності України (UA: Тернопіль).

Дата	Місце	Суть події
22.01.2019	Місто Тернопіль	Дискусія в прямому ефірі програми «Межа правди» з нагоди 100-річчя соборності України (TV-4).
03.02.2019	Місто Тернопіль	Співорганізація фіналу Конкурсу учнівських та студентських робіт (есе) «Viribus unitis» з нагоди 100-річчя соборності України (Молодіжний центр).
05.02.2019	Місто Тернопіль	Участь у прес-конференції ініціативної групи на підтримку чинного Президента України Петра Порошенка як кандидата у президенти на чергових виборах (Готель «Тернопіль»).
14.02.2019	Місто Тернопіль	Доповідь із нагоди Дня гідності та свободи для студентів Галицького коледжу ім. В. Чорновола (Тернопільська бібліотека-філія № 8 для дорослих).
19.02.2019	Місто Березани Тернопільської обл.	Репрезентація авторської книги «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)» (Музей книги).
19.02.2019	Місто Березани Тернопільської обл.	Репрезентація авторської книги «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)» (Читальна зала Бібліотеки Березанського агротехнічного коледжу).
19.02.2019	Місто Тернопіль	Інтерв'ю з нагоди Дня гідності та свободи (UA: Українське радіо Тернопіль).
20.02.2019	Місто Тернопіль	Репрезентація авторської книги «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)» в прямому ефірі програми «Файний ранок» (UA: Тернопіль).
20.02.2019	Місто Тернопіль	Репрезентація авторської книги «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)» (Бібліотека Тернопільського медичного державного університету).
24.02.2019	Місто Тернопіль	Доповідь на публічному заході «Форум єдності», в якій підтримав чинного Президента України Петра Порошенка як кандидата на чергових президентських виборах (Палац культури «Березіль»).

Дата	Місце	Суть події
28.02.2019	Місто Тернопіль	Виступ під час акції «Живімо їхнім подвигом щоденно!», присвяченої вшануванню пам'яті про Героїв Небесної сотні (Актова зала ТНЕУ).
10.04.2019	Місто Тернопіль	Репрезентація книги «Українські січові стрільці у боротьбі за волю України» за підтримки Міністерства інформаційної політики України (Актова зала Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка).
10.04.2019	Місто Тернопіль	Репрезентація книги «Українські січові стрільці в боротьбі за волю України» за підтримки Міністерства інформаційної політики України (Технічний коледж ТНТУ ім. І. Пулюя).
12.04.2019	Місто Тернопіль	Репрезентація книги «Українські січові стрільці у боротьбі за волю України» за підтримки Міністерства інформаційної політики України (Актова зала юридичного факультету ТНЕУ).
16–17. 05.2019	Місто Вінниця	Участь у Міжнародній науково-практичній конференції «Наука, освіта, суспільство: реалії, виклики, перспективи».
23.05.2019	Місто Тернопіль	Виступ під час відкриття виставки «100 перемог України» (Народний дім «Перемога»).
23.05.2019	Місто Тернопіль	Отримав у подарунок від першого віцепрем'єр-міністра України С. Кубіва фоліант про УПА, який передавав Тернопільському історико-меморіальному музею політичних в'язнів (Народний дім «Перемога»).
23.05.2019	Місто Тернопіль	Подарував авторську книгу про війну пану Послу Європейського Союзу в Україні Хюгу Мінгареллі, котрий перебував у ТНЕУ.
09.06.2019	Місто Чортків Тернопільської обл.	Доповідь на Четвертій науковій конференції «Чортківська офензива: звитязна сторінка українського народу».
27.06.2019	Місто Одеса	Офіційне опонування дисертації Світлани Коч «Транскордонні простори та спільноти в політичному процесі: кліважі локальності», поданої до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 41.053.06 у Південноукраїнському національному педагогічному університеті ім. К. Д. Ушинського на здобуття наукового ступеня д. політ. н. зі спеціальності 23.00.02 – політичні інститути та процеси.

Дата	Місце	Суть події
09.07.2019	Місто Тернопіль	Участь у засіданні Міжнародного круглого столу «Гарантії та захист основних прав людини як невід’ємний елемент інтеграції України в ЄС» (Юридичний інститут ТНЕУ).
24.08.2019	Місто Тернопіль	Коментар для програми «Новини» щодо ролі українських вояків у збереженні незалежності України (ІНТБ).
02.09.2019	Місто Тернопіль	Призначений директором Центру інформаційної аналітики Тернопільського національного економічного університету (<i>нині – Західноукраїнського національного університету</i>) – структурного підрозділу університету, що здійснює навчально-просвітницьку, науково-дослідну, інформаційну та аналітичну діяльність (рішення Вченої ради ЗУНУ (протокол № 10 від 26 червня 2019 р.), наказ ректора ЗУНУ (№ 462 від 5 липня 2019 р.).
03.09.2019	Місто Тернопіль	Лекція «З Україною у серці» для студентів-першокурсників (Актова зала ТНЕУ).
17.09.2019	Місто Тернопіль	Доповідь на історичному форумі «Советська окупація Західної України 1939 р: погляд через 80 років» (Український дім «Перемога»).
04.10.2019	Місто Чернівці	Офіційне опонування дисертації Романа Коцана «Формування та функціонування радянсько-польського кордону у 1921–1939 роках», поданої до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 76.051.03 у Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича на здобуття наукового ступеня д. політ. н. зі спеціальності 23.00.02 – політичні інститути та процеси.
08.10.2019	Місто Тернопіль	Організація лекції д. політ. н., професора Прикарпатського національного університету Івана Монолатія «Політико-культурний контекст життя українців періоду Австро-Угорської імперії» для студентів першого курсу Юридичного факультету (Актова зала ТНЕУ).
08.10.2019	Місто Тернопіль	Організація книжкової виставки, присвяченої 100-річчю Українських визвольних змагань, яку представив директор івано-франківського видавництва «Лілея-НВ» Василь Іваночко (Актова зала ТНЕУ).

Дата	Місце	Суть події
08.10.2019	Місто Тернопіль	Презентація книг Миколи Лазаровича «Розпочали стрільці українські з москалями тан...» та Івана Монолатія «Від Донецька до Перемишля» (Бібліотека-музей «Літературне Тернопілля»).
19.10.2019	Волинська, Рівненська обл.	Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ «Дива замку Любарта» (Луцьк – Дубно – Тараканів форт).
23.10.2019	Місто Тернопіль	Репрезентація книги Миколи Лазаровича «Розпочали стрільці українські з москалями тан...» (Офіс громадського руху «Захисти Україну»).
03.11.2019	Місто Коломия Івано-Франківської обл.	Померла мама (06.01.1942 р. н.; похована біля церкви у Баня-Березові).
09.11.2019	Місто Івано-Франківськ	Репрезентація книги «Розпочали стрільці українські з москалями тан...» (Івано-Франківський обласний музей визвольної боротьби ім. С. Бандери).
14.11.2019	Місто Збарж Тернопільської обл.	Доповідь на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Битва під Збаржем 1649 року – один із важливих етапів Національно-визвольної революції в Україні середини XVII ст.».
20.11.2019	Місто Тернопіль	Доповідь на виховному заході «Голодомор: ціна свободи», присвяченому Дню пам'яті жертв голодоморів (Актова зала Тернопільського кооперативного торговельно-економічного коледжу).
22.11.2019	Село Космач Косівського р-ну Івано-Франківської обл.	Виступ на Міжнародній науковій конференції «Гуцульщина – слов'янська Атлантида: історія, етнокультура, персоналістика, туризм».
25.11.2019	Місто Тернопіль	Виступ на заходах із нагоди Дня гідності та свободи (Актова зала Тернопільського кооперативного торговельно-економічного коледжу).
01.12.2019	Місто Тернопіль	Виступ на Західноукраїнському форумі «Рух опору капітуляції» (Конференц-зала Готельно-ресторанного комплексу «Avalon Palace»).
02.12.2019	Місто Тербовля Тернопільської обл.	Виступ із лекцією «Маніпуляції та маніпулювання у сучасному світі» для студентів Університету третього віку (Центр соціальних послуг Тербовлянської ОТГ).

Дата	Місце	Суть події
2019	Місто Івано-Франківськ	Рецензування наук. вид.: Чорноволівські читання : матеріали V Всеукр. наук. конф. (Івано-Франківськ, 15 берез. 2019) / упоряд. В. Ф. Деревінський. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2019. 156 с.
2019	Місто Київ	Рецензування наук. вид.: <i>Рущенко І.</i> Війна цивілізацій: анатомія російсько-українського конфлікту. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 439 с.
2019	Місто Березани Тернопільської обл.	Рецензування наук. вид.: <i>Троханяк О., Троханяк В.</i> Бережанщина в період ЗУНР : моногр. / ВП НУБІП України «Бережан. агротехн. ін-т». Березани : Паляниця В. А., 2019. 176 с. : іл., фот.
2019	Місто Березани Тернопільської обл.	Подяка Відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Бережанський агротехнічний коледж».
2019	Україна	Упродовж року опублікував 114 праць, у т. ч. 100 наукових, зокрема 3 монографії, 4 навчально-методичних, 9 публіцистичних, 1 навчальний посібник з політичного менеджменту.
22.01.2020	Місто Тернопіль	Репрезентація авторської книги «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)», присвячена Дню соборності України (Будинок культури 44-ї окремої артилерійської бригади).
27.01.2020	Місто Тернопіль	Доповідь, присвячена Дню пам'яті героїв бою під Крутами (Будинок культури 44-ї окремої артилерійської бригади).
02.02.2020	Місто Львів	Доповідь на урочистій конференції до 91-річчя ОУН «Націоналізм: традиції і модерн» (Львівський палац мистецтв).
21.02.2020	Місто Краматорськ Донецької обл.	Репрезентація книг «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)» та «Українські січові стрільці в боротьбі за волю України» (Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти Департаменту освіти і науки Донецької ОДА).

Дата	Місце	Суть події
03.03.2020	Місто Тернопіль	Подяка Профспілкового комітету ТНЕУ «За невтомну працю, спрямовану на розвиток профспілкового руху ТНЕУ, особисті заслуги у здійсненні функцій захисту прав та інтересів членів професійної спілки працівників університету, активну громадську позицію, сумлінне ставлення до виконання обов'язків і високий професіоналізм».
04.03.2020	Місто Тернопіль	Виступ під час презентації книг Лесі Романчук-Коковської, яка відбулася 4 березня 2020 р. (Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека).
12.03.2020	Місто Луцьк	Репрезентація книг «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» та «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)» (Волинський краєзнавчий музей).
14.03.2020	Місто Київ	Доповідь на VI Всеукраїнській науковій конференції «Чорноволивські читання» (Інформаційно-виставковий центр Музею Майдану).
16.03.2020	Місто Тернопіль	Доповідь, присвячена річниці проголошення незалежності Карпатської України (Будинок культури 44-ї окремої артилерійської бригади).
04.05.2020	Місто Київ	Переможна онлайн-участь у конкурсі на видання книги (2-ге вид. монографії «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2020 роки)»).
06.05.2020	Україна	Підписав Звернення учасників Революції гідності до громадян щодо зростання в Україні загрози реваншу.
20.05.2020	Місто Тернопіль	Підсумкова відеолекція з актуальних проблем українсько-російських відносин (Актова зала юридичного ф-ту ТНЕУ).
26.05.2020	Місто Тернопіль	Виступ під час презентації проекту головної редакторки грузинсько-українського сайту «UAGE-NEWS» Тамти Гугушвілі «Абхазія – це Грузія. Крим – це Україна» (Тернопільський пресклуб).
26.05.2020	Місто Тернопіль	«Українці мають тримати владу в тонусі, щоб не втратити державу!» : телевізійний коментар щодо політики Української держави (Кругом).

Дата	Місце	Суть події
29.05.2020	Україна – Німеччина	Онлайн-зустріч із Правлінням громадської неприбуткової організації Об'єднання українських організацій у Німеччині (ОУОН), зокрема головою правління ОУОН Ростиславом Сукенником та першим заступником голови правління Андрієм Капроцьким.
15.06.2020	Україна	Підписав Звернення до Президента України В. Зеленського щодо небезпеки повернення в Україну свавілля, вибіркового правосуддя та політичних переслідувань.
25.06.2020	Місто Тернопіль	Виступ на міжкафедральному семінарі (Юридичний факультет ТНЕУ).
06.2020	Місто Київ	Став членом Всеукраїнського об'єднання учасників АТО «Українці разом».
21.08.2020	Місто Тернопіль	«Діалоги» з Миколою Лазаровичем / ведуча Лариса Михальська (UA: Тернопіль).
24.08.2020	Місто Київ	Участь у Марші захисників України.
01.09.2020	Місто Тернопіль	Лекція «З Україною у серці» для студентів-першокурсників (Актова зала ЗУНУ ; онлайн).
10.09.2020	Місто Київ	Онлайн-участь у засіданні національного круглого столу «Культура діалогу» в рамках Національного форуму «Трансформація України» (Центр досліджень політичних цінностей, Міністерство культури та інформаційної політики України).
23.09.2020	Україна – Німеччина	Онлайн-зустріч із Правлінням громадської неприбуткової організації Об'єднання українських організацій у Німеччині (ОУОН), зокрема головою правління ОУОН Ростиславом Сукенником та першим заступником голови правління Андрієм Капроцьким, з приводу роботи Німецько-української історичної комісії щодо визнання Німеччиною Голодомору в Україні геноцидом.
24.09.2020	Місто Чернівці	Офіційне опонування дисертації Юлії Твердохліб «Інформаційно-психологічні операції у російсько-українській гібридній війні», поданої до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 76.051.03 у Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича на здобуття наукового ступеня к. політ. н. зі спеціальності 23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку.

Дата	Місце	Суть події
Від 09.2020	Місто Тернопіль	Професор кафедри філософії та політології ЗУНУ (за сумісництвом).
16.10.2020	Місто Тернопіль	Народився онук Тимур.
30.10.2020	Місто Тернопіль	Хрещення онука.
23.11.2020	Місто Тернопіль	Онлайн-доповідь на Міжнародній науковій конференції «Захист прав дитини в контексті Конвенції ООН: педагогічний, психологічний, правовий та інформаційний виміри».
26.11.2020	Україна – Німеччина	Доповідь на онлайн-зустрічі «Вшанування пам'яті жертв Голодомору в Україні 1932–1933 рр. : Україна пам'ятає – світ визнає» (Центральна спілка українців Німеччини).
27.11.2020	Місто Тернопіль	Виступ із онлайн-лекцією «І було пекло на землі...», присвяченою Дню пам'яті жертв Голодомору (Західноукраїнський національний університет).
06.12.2020	Місто Тернопіль	44-й окремій артилерійській бригаді Сухопутних військ Збройних сил України, яка дислокується в Тернополі, присвоєно почесне найменування «імені гетьмана Данила Апостола». З вибором почесного найменування для військового підрозділу допоміг проф. М. Лазарович.
17.12.2020	Україна – Австралія	Україна-2020: Дещо до підсумків року від професора Миколи Лазаровича / розмову вів кореспондент Василь Томин (SBS-Radio: австралійська державна радіокомпанія).
2020	Місто Івано-Франківськ	Рецензування наук. вид.: <i>Монолатії I. Переможене горе. Мнемонічні фігури (без)державної літератури. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2020. 256 с.</i>
2020	Місто Київ	Рецензування наук. вид.: <i>Рудакевич О. М. Націологічні засади модернізації українського суспільства : наук.-попул. вид. Київ : «Політія», 2020. 360 с.</i>
2020	Місто Одеса	Рецензування наук. вид.: <i>Стеблина Н. О. Цифровізація політики в контексті трансформації сучасного світопорядку : моногр. Одеса : Фенікс, 2020. 358 с.</i>
2020	Місто Тернопіль	Нагороджений грамотою ЗУНУ за багаторічну сумлінну, самовіддану та плідну працю, збереження славних традицій університету.

Дата	Місце	Суть події
2020	Україна	Упродовж року опублікував 58 праць, у т. ч. 55 наукових, зокрема 4 монографії, 1 навчально-методичну, 2 публіцистичні.
22.01.2021	Місто Тернопіль	Виступ у програмі «Сьогодні. Головне» з нагоди Дня соборності України / ведуча Людмила Путькалець (UA: Тернопіль).
22.01.2021	Місто Тернопіль	Виступ з нагоди Дня соборності України (UA: Українське радіо Тернопіль).
26.01.2021	Місто Тернопіль	Онлайн-доповідь, присвячена Дню соборності України (Західноукраїнський національний університет).
02.02.2021	Місто Тернопіль	Коментар для програми «Новини» щодо ставлення до Закону «Про народовладдя через всеукраїнський референдум» (Телеканал «Тернопіль 1»).
21.02.2021	Місто Збараж Тернопільської обл.	Запрошений на урочисту церемонію нагородження лавреатів премії «Людина року 2020» (Збаразький замок).
25.02.2021	Місто Тернопіль	Виступ на дискусійній платформі «Соціальна адаптація військовослужбовців при переході до цивільного життя: відкриті діалоги» (Конференц-зала Соціально-гуманітарного факультету).
26.02.2021	Місто Тернопіль	Виступ у програмі «Сьогодні. Головне» про новітню російсько-українську війну / ведуча Оксана Максимлюк (UA: Тернопіль).
27.03.2021	Місто Київ	Онлайн-доповідь на VII Всеукраїнському науковому форумі «Чорноволівські читання» (Телецентр «Олівець»).
12.04.2021	Місто Тернопіль	Онлайн-доповідь у ході проведення Міжнародного круглого столу «Діяльність наукового фахового видання у світлі академічної доброчесності» (Західноукраїнський національний університет).
16.04.2021	Місто Тернопіль	Онлайн-доповідь на науковій конференції «Український визвольний рух періоду Другої світової війни: пам'ять vs пропаганда» (Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка).
17.04.2021	Місто Івано-Франківськ	Онлайн-доповідь на IX Всеукраїнській науковій конференції з міжнародною участю «Соборність як фундаментальна складова ідеології українського націоналізму».

Дата	Місце	Суть події
		присвяченій 130-ій річниці з дня народження Євгена Коновальця (Зала Обласної ради).
27.04.2021	Місто Київ	Виступ на онлайн-семінарі «Видавництво та промоція ветеранської літератури» (Міністерство у справах ветеранів України, Український інститут книги).
29.04.2021	Місто Київ	Коментар для програми «Bugün / Сьогодні. Live» кримськотатарського телеканалу щодо доцільності переговорів між Україною та Росією (ATR).
30.04.2021	Україна – Німеччина	Онлайн-зустріч із Правлінням громадської неприбуткової організації Об'єднання українських організацій у Німеччині (ОУОН), зокрема головою правління ОУОН Ростиславом Сукенником та першим заступником голови правління Андрієм Капроцьким, з приводу співпраці для допомоги Україні.
07.05.2021	Місто Тернопіль	За вагомий публікаційний внесок в популяризацію наукових здобутків ЗУНУ оголошено подяку та нагороджено грамотою (<i>наказ № 187</i>).
21.05.2021	Місто Тернопіль	Подарував Блаженнішому Митрополитові Київському і всієї України, Предстоятелю Православної церкви України Епіфанію свою книгу «Розпочали стрільці українські з москалями тан...» під час відвідування ним Західноукраїнського національного університету (Зала засідань ЗУНУ).
28.05.2021	Міста Львів – Тернопіль	Інтерв'ю для програми «Без броду» про історію Українських січових стрільців (Локальна історія).
31.05.2021	Місто Львів	Участь у Онлайн-вебінарі-симпозіумі «Інтелектуальна біографія Івана Франка», організованому в рамках спільного проекту Гуманітарного факультету УКУ і Львівського національного літературно-меморіального музею Івана Франка (Дім Франка – Franko House) «Франко в публічному просторі».
09.06.2021	Місто Збарж Тернопільської обл.	Репрезентація книги «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2020 роки)» (Музей російсько-української війни).

Дата	Місце	Суть події
22.06.2021	Місто Тернопіль	Призначений Вченою радою ЗУНУ науковим консультантом к. політ. н., доцента кафедри філософії та політології ЗУНУ Володимира Томахіва.
25.06.2021	Місто Тернопіль	Доповідь, присвячена 25-річчю Конституції України, під час урочистого засідання Вченої ради Соціально-гуманітарного факультету ЗУНУ (Зала засідань СГФ).
29.06.2021	Міста Київ – Тернопіль	Онлайн-дповідь на заході ветеранів та волонтерів України «Від Конституції Пилипа Орлика до Конституції України» з нагоди 25-ї річниці з Дня прийняття Конституції України, організованому Міністерством у справах ветеранів України (Інформаційне агентство «Укрінформ»).
02.08.2021	Місто Київ	Коментар для програми «Vugün / Сьогодні. Live» кримськотатарського телеканалу щодо стратегії України в контексті «Північного потоку – 2» (ATR).
13.08.2021	Місто Тернопіль	Участь у відкритті виставки іконопису відомого українського художника Богдана Ткачика (Тернопільський обласний художній музей).
16.08.2021	Місто Тернопіль	Коментар для програми «Новини» щодо виставки іконопису художника Богдана Ткачика (Телеканал «Тернопіль1»).
17.08.2021	Місто Тернопіль	Доповідь на історичних читаннях «Живи, Україно! Для сили, для правди, для волі!» з нагоди 30-ї річниці відновлення державної незалежності України (Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека).
19.08.2021	Місто Тернопіль	Телесюжет у програмі «Новини» про участь проф. М. Лазаровича в історичних читаннях «Живи, Україно! Для сили, для правди, для волі!», які відбулися 17 серпня 2021 р. у Тернопільській обласній універсальній науковій бібліотеці з нагоди 30-ї річниці відновлення державної незалежності України (Телеканал «Тернопіль1»).
24.08.2021	Місто Київ	Участь у Марші захисників України.
29.08.2021	Місто Тернопіль	Виступ на скорботних заходах з нагоди Дня пам'яті захисників, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України (Український дім «Перемога»).

Дата	Місце	Суть події
01.09.2021	Місто Тернопіль	Лекція до 30-річчя відновлення державної незалежності України для студентів-першокурсників ЗУНУ (Актова зала ЗУНУ).
14–17. 09. 2021	Місто Тернопіль	Пройшов курс підвищення кваліфікації педагогічних працівників: Тренінг-інтенсив розвитку soft- та hard-skills «Перезавантаження: епізод III» на тему «Андрагогіка як мистецтво навчання дорослих».
15.09.2021– 30.06.2022	Місто Ніжин Чернігівської обл.	Професор кафедри політології, права та філософії Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя (за сумісництвом).
24.09.2021	Місто Тернопіль	Як експерт узяв участь у дискусійній платформі на тему «Україна vs Росія: чи можливий діалог?» за участі американського військового діяча, капітана I рангу ВМС США Гарі Табаха; економіста, політика, громадського діяча, радника президента Росії В. Путіна з економічної політики, представника президента Росії зі зв'язків з лідерами «Великої вісімки» (2000–2005 рр.), старшого наукового співробітника Центру глобальної свободи та процвітання Інституту Катона (Вашингтон, США) Андрія Ілларіонова; професійного перемовника, директора Школи перемовин Навчально-наукового інституту комунікацій ЗУНУ Вадима Рахліса (Зала електронних ресурсів ЗУНУ).
01.10.2021	Місто Тернопіль	Зустріч із народною депутаткою України, науковицею, співачкою та волонтеркою Софією Фединою (Конференц-зала соціально-гуманітарного факультету ЗУНУ).
11.10–17.12. 2021	Місто Тернопіль	Пройшов підвищення кваліфікації у період з 11 жовтня по 17 грудня 2021 р. у Почесному консульстві Угорщини в м. Тернопіль за програмою «Сучасні аспекти міжнародного співробітництва України з країнами ЄС» загальною кількістю 180 год. / 6 кредитів (Тернопіль, 17 грудня 2021 р. Сертифікат № 92/21).
12.10.2021	Місто Тернопіль	Зустріч із викладачами й студентами Тернопільського кооперативного фахового коледжу з нагоди Дня захисників і захисниць України (Актова зала Тернопільського кооперативного фахового коледжу).

Дата	Місце	Суть події
13.10.2021	Місто Тернопіль	Виступ на пленарному засіданні Міжнародної наукової конференції «Міжрелігійний діалог та його вплив на суспільство, політику, бізнес, культуру» (Конференц-зала соціально-гуманітарного факультету ЗУНУ).
14.10.2021	Місто Тернопіль	Коментар для телеканалу ІНТБ щодо необхідності суспільної підтримки Збройних сил України (Алея Героїв на Микулинецькому кладовищі).
23.10.2021	Місто Київ	Лекція «Легіон Українських січових стрільців: дорога через сторіччя» та презентація авторських монографій про УСС (Національний музей історії України).
25.10.2021	Україна – Німеччина	Онлайн-зустріч із Правлінням громадської неприбуткової організації Об'єднання українських організацій у Німеччині (ОУОН), зокрема головою правління ОУОН Ростиславом Сукенником та першим заступником голови правління Андрієм Капроцьким, з приводу підготовки вебінару, присвяченого 30-річчю відновлення державної незалежності України.
25.10.2021	Місто Тернопіль	Нагороджений Грамотою Західноукраїнського національного університету за сумлінну, самовіддану та плідну працю, принципову життєву позицію, високу професійну майстерність, вагомі досягнення (наказ № 330-К/тр.).
29.10.2021	Міста Івано-Франківськ – Тернопіль	Онлайн-виступ під час презентації 4-го тому видання «Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923 рр. Енциклопедія» (Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018–2021).
01.11.2021	Україна – Німеччина	Онлайн-зустріч із Правлінням громадської неприбуткової організації Об'єднання українських організацій у Німеччині (ОУОН), зокрема головою правління ОУОН Ростиславом Сукенником та першим заступником голови правління Андрієм Капроцьким, з приводу підготовки вебінару, присвяченого 30-річчю відновлення державної незалежності України.
05.11.2021	Україна – Німеччина	Онлайн-доповідь на Третньому вебінарі Об'єднання українських організацій у Німеччині «Українська незалежність: минуле, сучасне й майбутнє».

Дата	Місце	Суть події
11.11–01.12.2021	Місто Тернопіль	Онлайн-участь у рейтинговому голосуванні телевізійної премії «Гордість Тернопілля» як номінанта «Науковець року».
11.11–01.12.2021	Місто Тернопіль	Онлайн-участь у рейтинговому голосуванні телевізійної премії «Гордість Тернопілля» як номінанта «Громадський діяч року».
22.11.2021	Місто Тернопіль	Коментар для телеканалу «Тернопіль 1» щодо відзначення Дня гідності і свободи.
30.11.2021	Місто Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.	Виступ на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Олександр Завальнюк – особистість, талановитий учений-історик, визначний педагог і менеджер вищої освіти», присвяченій 70-річчю від дня народження академіка, доктора історичних наук, професора О. М. Завальнюка (Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка).
01.12.2021	Місто Тернопіль	Коментар для телеканалу «Тернопіль 1» щодо 30-ї річниці Всеукраїнського референдуму за незалежність.
01.12.2021	Місто Тернопіль	Коментар для телеканалу ІНТБ щодо 30-ї річниці Всеукраїнського референдуму за незалежність.
06.12.2021	Місто Тернопіль	Участь у презентації книжки «Ніхто, крім нас» за співавторства М. Лазаровича, присвяченої 30-річчю відновлення державної незалежності України та героям Революції гідності й російсько-української війни (Тернопільська обласна філармонія).
06.12.2021	Місто Тернопіль	Участь у відзначенні 30-річчя Дня відновлення Збройних сил України (Тернопільська обласна філармонія).
06–19.12.2021	Місто Тернопіль	У Тернопільському обласному краєзнавчому музеї розгорнуто виставку, на якій представлено оригінальне військове спорядження та одяг, передані музеєві учасником бойових дій російсько-української війни Миколою Лазаровичем (псевдо «Професор»).
2021	Місто Дрогобич	Рецензування наук. вид.: <i>Монолатій І. Homo Militaris</i> Євген Побігуций-Рен. Історія українського офіцера в чотирьох арміях і трьох війнах. Дрогобич : Посвіт, 2021. 188 с.
2021	Місто Тернопіль	Рецензування наук. вид.: Володимир Гнатюк у європейському науковому просторі : кол. моногр. / упор. М. Б. Лановик, З. Б. Лановик. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2021. 336 с.

Дата	Місце	Суть події
2021	Місто Тернопіль	Нагороджений Грамотою Західноукраїнського національного університету з нагоди святкування Дня кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності.
2021	Україна	Упродовж року опублікував 47 праць, у т. ч. 43 наукових, 4 публіцистичні.
21.01.2022	Місто Тернопіль	Виступ у програмі «Сьогодні. Головне» з нагоди Дня соборності України / ведуча Оксана Максимлюк (UA: Тернопіль).
01.02.2022 – дотепер	Місто Київ	Згідно з Наказом Міністерства у справах ветеранів України № 32 від 01. 02. 2022 р. затверджений членом Експертної ради при Міністерстві у справах ветеранів України.
02.02.2022	Місто Тернопіль	Виступ під час зустрічі з учасниками Росохацької групи, котрі в 1970-х рр. протистояли радянському режимові (Читацька зала Тернопільської міської центральної бібліотеки).
11.02.2022	Місто Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.	Доповідь на Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Олександр Федьков – авторитетний дослідник, провідний вчений, рушій історичної освіти», присвяченій 60-річчю від дня народження доктора історичних наук, професора О. М. Федькова (Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка; Кам'янець-Подільська міська організація Національної спілки краєзнавців України).
16.02.2022	Місто Тернопіль	Участь у заходах із нагоди відзначення в Україні Дня єднання (Майдан знань ЗУНУ).
16.02.2022	Місто Київ	Коментар для програми «Bugün / Сьогодні. Live» кримськотатарського телеканалу щодо операції стримування російської агресії та нових сценаріїв гібридної російської атаки (ATR).
17.02.2022	Місто Київ	Як член Експертної ради при Міністерстві у справах ветеранів взяв участь в її установчому засіданні, яке модерувала очільниця Міністерства у справах ветеранів – пані Юлія Лапутіна (Онлайн).
22.02.2022	Місто Тернопіль	Виступ у програмі «Сьогодні. Головне» щодо загрози військового вторгнення Росії / ведуча Людмила Пугкалець (UA: Тернопіль).

Дата	Місце	Суть події
24.02.2022	Місто Тернопіль	За пів доби до офіційного оголошення в Україні воєнної мобілізації з'явився до військкомату, щоб отримати повістку.
25.02.2022	Місто Тернопіль	Інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем про його мобілізацію на війну / ведуча Л. Миргородська (UA: Українське радіо).
25.02.2022	Місто Тернопіль	Інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем про його добровільну мобілізацію до Збройних сил України (Суспільне: Тернопіль).
28.02.2022	Місто Тернопіль	Вдруге пішов добровольцем захищати Україну від повномасштабної збройної агресії Російської Федерації (позивний «Васильович»).
28.02–08.03.2022	Село Старичі Яворівського р-ну Львівської обл.	Навчання у 184-му Навчальному центрі Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного.
04.03.2022	184-й Навчальний центр Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного	Склав військову присягу на вірність українському народові.
09–30.03.2022	Місто Кременчук Полтавської обл.	Бойове злагодження.
30.03–03.04.2022	Село Глибочок Новоград-Волинського р-ну Житомирської обл.	Бойове злагодження.
04–06.04.2022	Смт Краснопавлівка Лозівського р-ну Харківської обл.	Бойове злагодження.
06–07.04.2022	Село Петрівське Ізюмського р-ну Харківської обл.	Перша бойова небезпека.
07–18.04.2022	Завгороднівське лісництво в Ізюмському р-ні Харківської обл.	Бойове злагодження.
14.04.2022	Ліс поблизу с. Протопопівка в Ізюмському р-ні Харківської обл.	Виїзд на бойове завдання, зумовлений небезпекою прориву російських диверсійно-розвідувальних груп (ДРГ).
16.04.2022	Завгороднівське лісництво в Ізюмському р-ні Харківської обл.	Бойова тривога, зумовлена небезпекою прориву російських ДРГ.

Дата	Місце	Суть події
17–18.04.2022	Завгороднівське лісництво в Ізюмському р-ні Харківської обл.	Ночівля в лісі, зумовлена небезпекою прориву російських ДРГ.
18.04.2022 (бл. 17:00)	Завгороднівське лісництво в Ізюмському р-ні Харківської обл.	Збройний напад російських ДРГ на військовий табір підрозділу ЗСУ. Ворожі мінометні обстріли. Бій. Отримав мінно-вибухове поранення.
18.04.2022	Завгороднівське лісництво – с. Завгородне Ізюмського р-ну Харківської обл.	Перехід канатним мостом через р. Сіверський Донець до с. Завгородне Ізюмського р-ну Харківської обл. Евакуація поранених.
19.04. – 14.05.2022	Село Завгородне Ізюмського р-ну Харківської обл.	Вартова служба, стеження за дислокацією російських військ та їхніми безпілотниками. Щодобові ворожі мінометні обстріли та спостереження.
20.04.2022	Село Завгородне Ізюмського р-ну Харківської обл.	Бойова тривога, зумовлена небезпекою прориву російських ДРГ.
26.04.2022	Село Завгородне Ізюмського р-ну Харківської обл.	Осколкове поранення побратима Василя з Коломиї.
01.05.2022	Село Завгородне Ізюмського р-ну Харківської обл.	Фіксація під час нічної вартової служби використання російським військом фосфорних боеприпасів.
02.05.2022	Село Завгородне Ізюмського р-ну Харківської обл.	До підрозділу прибилася вівчарка, яку назвали Євою.
09.05.2022	Село Завгородне Ізюмського р-ну Харківської обл.	Осколкове поранення «Сан Санича».
12.05.2022	Село Завгородне Ізюмського р-ну Харківської обл.	Фіксація під час нічної вартової служби використання російським військом фосфорних боеприпасів та враження українськими засобами ППО ворожих ракет.
13.05.2022	Село Завгородне Ізюмського р-ну Харківської обл.	Моторошне нічне мичання сільської корови, яку кинули господарі, що евакуювалися.
14.05.2022	Села Завгородне – Дмитрівка Ізюмського р-ну Харківської обл.	Переїзд під мінометним обстрілом до с. Дмитрівка Ізюмського р-ну Харківської обл.
14.–15.05.2022	Село Дмитрівка Ізюмського р-ну Харківської обл.	Гостювання і ночівля у місцевої родини.

Дата	Місце	Суть події
15.05.2022	Села Дмитрівка Ізюмського р-ну Харківської обл – Малинівка Покровського р-ну Донецької обл.	Переїзд до с. Малинівка Покровського р-ну Донецької обл.
16.05.2022 (бл. 16:00)	Поблизу смт Суха Балка Бахмутського р-ну Донецької обл.	Облаштування бойових позицій та оборона рубежів, згідно з бойовим розпорядженням у зоні відповідальності 25-ї окремої повітряно-десантної Січеславської бригади. Під час виконання бойового завдання, пов'язаного з захистом Батківщини, під невщухаючими артилерійським, мінометним і танковим обстрілами з боку збройних сил РФ отримав друге мінно-вибухове поранення.
16.05.2022	Донеччина	Нічна евакуація до м. Покровськ Донецької обл.
16–17.05.2022	Місто Покровськ Донецької обл.	Перебування у військовому шпиталі.
17.05.2022	Донеччина – Дніпропетровщина	Евакуація до шпиталю в м. Петропавлівка Дніпропетровської обл.
17.05.2022	Дніпропетровщина	Евакуація до шпиталю в м. Дніпро.
17–24.05.2022	Місто Дніпро	Лікування у шпиталі.
21.05.2022	Місто Дніпро	Побував на богослужінні в Українській православної церкві.
21.05.2022	Місто Дніпро	Лекція про причини російсько-української війни (2014–2022 рр.) для молодшого медичного персоналу шпиталю.
24–25.05.2022	Міста Дніпро – Луцьк	Евакуація до шпиталю в м. Луцьк.
25–26.05.2022	Місто Луцьк	Перебування у військовому шпиталі.
26.05.2022	Міста Луцьк – Тернопіль	Переїзд до шпиталю в м. Тернопіль.
26.05–02.08.2022	Місто Тернопіль	Лікування у шпиталях.
14.06.2022	Місто Тернопіль	Лекція про причини російсько-української війни (2014–2022 рр.) для інтернів Тернопільського національного медичного університету імені І. Горбачевського (КНП «ТОКПНЛ»).

Дата	Місце	Суть події
05–30.08.2022	Житомирська обл.	Перебування у 38-й резервній роті 71-ї ОСБр.
19.08.2022	Місто Тернопіль	Нагороджений відзнакою Тернопільської обласної ради «За заслуги перед Тернопільщиною» імені Ярослава Стецька.
06.09.2022	Місто Тернопіль	Лекція «Російсько-українська війна: історичні, соціально-політичні та міжнародні аспекти» для студентів-першокурсників ЗУНУ (Актова зала ЗУНУ).
08.09.2022	Місто Тернопіль	Інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем про його перебування на війні в 2022 р. / ведуча А. Денисюк (Телеканал «Тернопіль1»).
20.09.2022	Місто Тернопіль	Лекція «Російсько-українська війна» для вчителів та учнів 24-ї Тернопільської ЗОШ (Актова зала 24-ї Тернопільської ЗОШ).
Від 09.2020	Місто Тернопіль	Професор кафедри міжнародних відносин та дипломатії ЗУНУ (погодина оплата).
06.10.2022	Місто Тернопіль	Лекція, присвячена російсько-українській війні, для читачів Тернопільської обласної універсальної наукової бібліотеки (Читальна зала ТОУНБ).
12.10.2022	Місто Тернопіль	Інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем про його участь у російсько-українській війні в 2022 р. / ведуча Н. Колгун. (UA: Українське радіо).
14.10.2022	Місто Тернопіль	Інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем про його перебування на війні в 2022 р. (Суспільне: Тернопіль).
21.10.2022	Місто Тернопіль	Лекція-полеміка «Чому українці та росіяни історично – не «братні народи» для студентів і викладачів Соціально-гуманітарного факультету ЗУНУ (ауд. Соціально-гуманітарного факультету ЗУНУ).
25.10.2022	Місто Тернопіль	Інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем про його перебування на війні та поранення в 2022 р. / ведуча О. Максимлюк (Суспільне: Тернопіль).
08.11.2022	Місто Тернопіль	Отримав відзнаку «Ветеран війни».
09.11.2022	Місто Тернопіль	Нагороджений грамотою Верховної Ради України за заслуги перед Українським народом.
10.11.2022	Місто Кам'янець-Подільський	Виступ на пленарному засіданні Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Московсько-українське мілітарне і світоглядне протистояння: історія та сучасні виклики» (Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут»).

Дата	Місце	Суть події
12.11.2022	Місто Тернопіль	Виступ на секційному засіданні Міжнародної науково-практичної конференції «Україна і світ у концептуальних засадах Патріарха Йосифа Сліпого» (Зала засідань Західноукраїнського національного університету).
13.11.2022	Село Острів Великобerezовицької селищної громади Тернопільського р-ну Тернопільської обл.	Доповідь про історію Листопадового чину 1918 р. на пластовому заході «Листопадовий Чин: Нова гра».
18.11.2022	Місто Тернопіль	Виступ на круглому столі-дискусії «Релігійний чинник та його використання у сучасній гібридній війні» (Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя).
21.11.2022	Місто Тернопіль	Лекція, присвячена Помаранчевій революції та Революції гідності (Тернопільський кооперативний фаховий коледж).
02.12.2022	Місто Івано-Франківськ	Онлайн-виступ на пленарному засіданні Науково-практичної конференції з міжнародною участю «Російські воєнні злочини – від документування до покарання» (навчально-науковий Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника).
15.12.2022	Місто Київ	Онлайн-виступ на круглому столі «Українська державність: віхи історії та виклики сучасності» (Інститут історії України НАН України).
15.12.2022	Місто Тернопіль	Участь у презентації виставки портретів православних архієреїв (Управління Тернопільської єпархії ПЦУ).
31.12.2022	Місто Тернопіль	Через Youtube Західноукраїнського національного університету привітав українську спільноту з Новим роком та Різдвом Христовим.
2022	Україна	Упродовж року опублікував 11 праць, у т. ч. 1 підручник, 2 наукових, 3 навчально-методичних, 5 публіцистичних.
27.01.2023	Місто Вінниця	Онлайн-виступ під час освітньо-патріотичного заходу «Національний супротив» у Вінницькому навчально-науковому інституті економіки ЗУНУ.

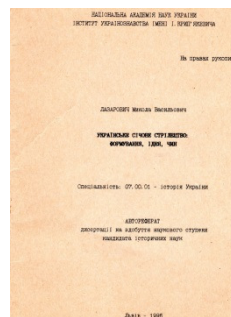
Дата	Місце	Суть події
30.01–07.02.2023	Місто Тернопіль	Прочитав цикл лекцій «Національний супротив» (24 год.) для студентів ЗУНУ.
19.02.2023	Місто Збараж Тернопільської обл.	Представляв на урочистій церемонії нагородження лавреатів премії «Людина року 2022» відому українську волонтерку Христину Феціцу (Збараський замок).
22.02.2023	Місто Тернопіль	Лекція на історичних читаннях «Все буде Україна» для читачів Тернопільської обласної універсальної наукової бібліотеки (Читальна зала ТОУНБ).
26.02.2023	Місто Тернопіль	Виступ «Як бути собою у часі війни, на війні» на заході пам'яті «Бути собою – це єдиний гідний шлях», присвяченому 90-літтю від дня народження Блаженнішого Любомира Гузара (Тернопільський обласний краєзнавчий музей).
02.03.2023	Місто Тернопіль	Виступ на круглому столі-дискусії «Візія Української Перемоги. Ідея великої України» (Читальна зала Тернопільської обласної універсальної наукової бібліотеки).

III. ХРОНОЛОГІЧНИЙ ПОКАЖЧИК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ПРОФЕСОРА МИКОЛИ ЛАЗАРОВИЧА

3.1. Дисертації й автореферати дисертацій:

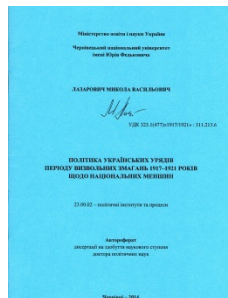
1996

1. **Лазарович М. В. Українське січове стрілецтво: формування, ідея, чин** : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 – історія України / Тернопільська академія народного господарства. Тернопіль, 1996. 228 с. Захищена 19 березня 1996 р. на засіданні Спеціалізованої вченої ради Д 04.09.01 у Інституті українознавства ім. Івана Крип'якевича НАН України.
2. **Лазарович М. В. Українське січове стрілецтво: формування, ідея, чин** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 – історія України / Інститут українознавства ім. Івана Крип'якевича НАН України. Львів, 1996. 24 с.

2014

3. **Лазарович М. В. Політика українських урядів періоду визвольних змагань 1917–1921 років щодо національних меншин** : дис. ... д-ра політ. наук : 23.00.02 – політичні інститути та процеси / Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича. Чернівці, 2014. 546 с. Захищена 28 лютого 2014 р. на засіданні Спеціалізованої вченої ради Д 76.051.03 у Чернівецькому національному університеті ім. Юрія Федьковича. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/1570>.
4. **Лазарович М. В. Політика українських урядів періоду визвольних змагань 1917–1921 років щодо національних меншин** : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра політ. наук : спец. 23.00.02 – політичні інститути та процеси / Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича. Чернівці, 2014. 34 с. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/1589>.

3.2. Монографії та брошури:

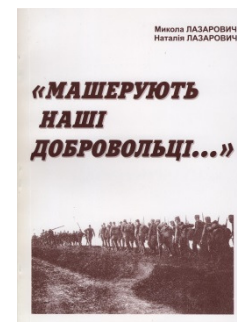
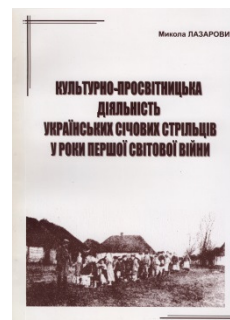
2000

5. Лазарович М. В. **Українські січові стрільці: національно-політична та культурно-просвітницька діяльність**. Тернопіль : Екон. думка, 2000. 202 с. (Б-ка щорічн. «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє». Серія «Історія» ; вип. 1).
- 5.1 **Рец. на кн.:** Мельничук Б. Озорені славою, оспівані в піснях. *Тернопіль вечірній*. 2000. 23 лют.

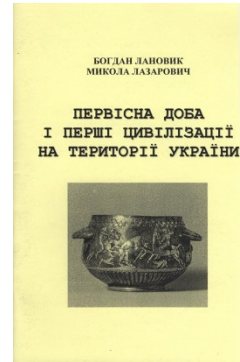

2003

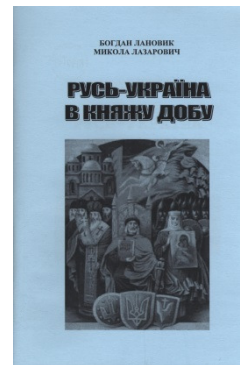
6. Лазарович М. В. **Культурно-просвітницька діяльність Українських січових стрільців у роки Першої світової війни** : монографія. Тернопіль : Тайп, 2003. 114 с.: іл. (Б-ка щорічника «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє». Серія «Історія» ; вип. 7). URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Lazarovych_Mykola/Kulturno-prosvitnytska_dialnist_USS/.
7. Лазарович М. В., Лазарович Н. А. **«Машерують наші добровольці...»**. Тернопіль : Тайп, 2003. 142 с.: іл. (Б-ка щорічника «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє». Серія «Історія» ; вип. 6). URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Lazarovych_Mykola/Masheruiut_nashi_dobrovoltsi/.
- 7.1 **Рец. на кн.:** Ой, на гору, на Маківку зійшли наші добровольці. *Академія*. 2005. 18 черв.

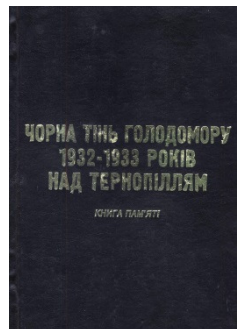
8. Лановик Б. Д., Лазарович М. В. **Первісна доба і перші цивілізації на території України.** Тернопіль : Екон. думка, 2003. 27 с.: іл.

9. Лановик Б. Д., Лазарович М. В. **Русь-Україна в княжу добу.** Тернопіль : Екон. думка, 2003. 59 с.: іл.

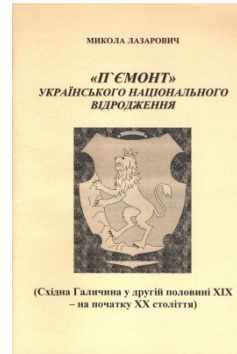
10. Лазарович М. В., Лановик Б. Д., Матейко Р. М. **Чорна тінь Голодомору 1932–1933 років над Тернопіллям : книга пам'яті /** Терноп. облдержадмін., Терноп. облрада, Терноп. акад. нар. госп-ва. Тернопіль : Джура, 2003. 292 с.: іл. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/966-8017-66-8/966-8017-66-8.pdf>.

- 10.1 **Рец. на кн.:** Бридун Є. Голодомор – ненависть Сталіна до України. *Тернопіль вечірній.* 2003. 27 листоп.
- 10.2 **Рец. на кн.:** Грещук Г. Чорна тінь Голодомору. *Свобода.* 2003. 11 груд.
- 10.3 **Рец. на кн.:** Зозуляк Є. Повік не забути Голодомору. *Вільне життя.* 2003. 6 груд.
- 10.4 **Рец. на кн.:** Левицька Л. Тінь голодомору. *Голос України.* 2004. 12 лют.

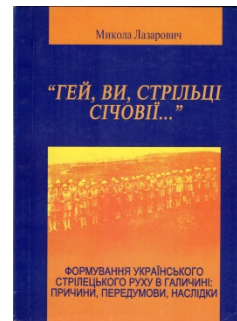
11. Лазарович М. В. «П'ємонт» українського національного відродження (Східна Галичина у другій половині XIX – на початку XX століття). Тернопіль : Екон. думка, 2003. 35 с.: іл. (Б-ка щорічника «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє». Серія «Історія» ; вип. 5). URL: <http://ukrlife.org/main/evshan/piemont.htm>.

- 11.1 Рец. на кн.: Вівсяна І. А. «Український П'ємонт» у висвітленні вітчизняної історичної науки. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2012. Вип. XXXII. С. 79.

2004

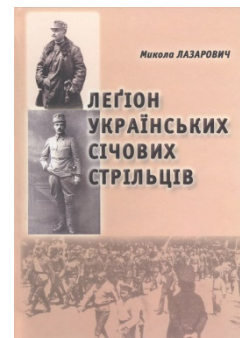
12. Лазарович М. В. «Гей, ви, стрільці січовії...» (Формування українського стрілецького руху в Галичині: причини, передумови, наслідки) : монографія. Тернопіль : Джура, 2004. 80 с.: іл. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Lazarovych_Mykola/Hei_vy_striltsi_sichovii/.

2005

13. Лазарович М. В. Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба. Тернопіль : Джура, 2005. 592 с.: іл. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Lazarovych_Mykola/Lazarovych_M_V_Legion_Ukrainskykh_sichovykh_striltsiv_formuvannia_ideia_borotba_Ternopil_Dzhura_200/.

- 13.1 Рец. на кн.: Ліберний О. Січові стрільці – прародоносці національної революції. *Свобода*. 2005. 29 жовт.

- 13.2 **Рец. на кн.:** У видавництві «Джура» побачила світ книга. *Місто*. 2005. 2 листоп.
- 13.3 **Рец. на кн.:** Чуйко І., Матейко Р. Літопис стрілецької слави. *Свобода*. 2006. 1 лип. (№ 53). С. 4 : фот. (Розповідає книга).
- 13.4 **Рец. на кн.:** Чуйко І., Матейко Р. УСС: данина пам'яті, науковий погляд з висоти ХХІ ст. *Вільна думка* (Австралія). 2006. 25 лип. – 7 серп. : фот.
- 13.5 **Рец. на кн.:** Шот М. Лисоня, Лисоня. Тут юність лежить під травою. *Урядовий кур'єр*. 2006. 23 серп.

14. **Лазарович М. В. Разом нас багато: Тернопільський державний економічний університет у контексті Української помаранчевої революції.** Тернопіль : Екон. думка, 2005. 528 с.: іл.
- 14.1 **Рец. на кн.:** Нас багато... *Академія*. 2005. 30 груд.

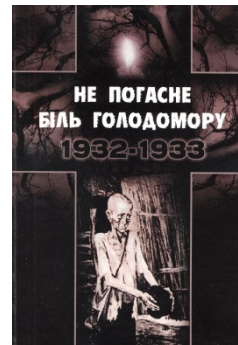
2006

15. **Тернопільський національний економічний університет. Історія. Звершення. Особистості / редкол. : С. І. Юрій, Г. П. Журавель, М. В. Лазарович та ін.** Київ : Світ успіху, 2006. 336 с. : іл.

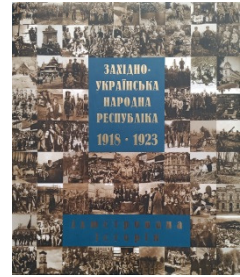
2007

16. **Лазарович М. В., Николин М. М. Не погасне біль Голодомору.** Тернопіль : Новий колір, 2007. 224 с.
- 16.1 **Рец. на кн.:** Атаманчук А. «Не погасне біль Голодомору». *Нова ера*. 2007. 28 листоп. – 4 груд.: фот.
- 16.2 **Рец. на кн.:** Не згасне біль про страшні роки. *Свобода*. 2007. 28 листоп.

2008

17. **Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923 : ілюстрована історія** / голов. ред і кер. авт. кол. Микола Кугутяк ; ред. кол. : В. Анушкевич, М. Вегеш, М. Лазарович та ін.; рец. : Л. Зашкільняк, С. Макарчук, О. Рубльов, Ф. Турченко. 2-ге вид., доп. Львів – Івано-Франківськ : «Манускрипт-Львів», 2008. 524 с.; іл.

- 17.1 **Рец. на кн.:** Вийшла друком ілюстрована історія Західно-Української Народної Республіки. *УНІАН*. 2008. 2 листоп. URL: <https://www.unian.ua/politics/158493-viyshla-druk-om-ilyustrovana-istoriya-zahidno-ukrajinskoji-narodnoji-respubliki.html>.

18. **Лазарович М. В. І було пекло на землі... Голодомор 1932–1933 років в Україні: передумови, механізми здійснення, наслідки = And there was hell on earth... : Holodomor of 1932–1933 in Ukraine: preconditions, mechanisms of realization, consequences.** Тернопіль : Джура, 2008. 620 с.: іл. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Lazarovych_Mykola/I_bulo_peklo_na_zemli/.

- 18.1 **Рец. на кн.:** Вільчинський О. Переосмислення Голодомору. *20 хвилин*. 2009. 27 лют. : фот.

- 18.2 **Рец. на кн.:** Михальчук Я. І було пекло на землі... *Нова ера*. 2008. 26 листоп. – 2 груд. С. 9 : фотокол.

19. **Лазарович М. В. Крути – символ патріотизму і жертвності** / голов. ред. П. І. Козловський. Тернопіль : Новий колір, 2008. 16 с.: іл.

20. **Уніят В., Лазарович М. Нації незгасний смолоскип: постать Степана Бандери на тлі національно-визвольних змагань у Західній Україні в 20-50-х роках ХХ століття.** Тернопіль : Новий колір, 2008. 112 с.: іл.

2009

21. Уніят В., Лазарович М. **Нації незгасний смо-
лоскип: постать Степана Бандери на тлі
Національно-визвольних змагань у Західній
Україні в 20–50-х роках ХХ століття.** 2-ге
вид., допов. Тернопіль : ТзОВ «Терно-граф»,
2009. 96 с.: іл.

21.1 **Рец. на кн.:** В Галичині до цих пір існує вели-
кий попит на книжки про Степана Бандеру.
Muza.in.ua. 2009. URL: [http://muza.in.
ua/kurier_muz/373-v-galichini-do-cikh-pir-
isnuye-velikijj-popit-na.html](http://muza.in.ua/kurier_muz/373-v-galichini-do-cikh-pir-isnuye-velikijj-popit-na.html).

21.2 **Рец. на кн.:** Друге видання книги про Степана Бандеру зробили на
Тернопільщині. *Провсе.* 2010. 22 січ. URL: [http://provse.
te.ua/?page=news&newsid=8959](http://provse.te.ua/?page=news&newsid=8959).

21.3 **Рец. на кн.:** Друге видання книги про Степана Бандеру. *Майдан-
інформ.* 2010. 21 січ. [http://maidan.org.ua/static/news/2010/
1264067446.html](http://maidan.org.ua/static/news/2010/1264067446.html).

2010

22. Лазарович М., Матейко Р., Мельничук Б., Пів-
торак С. **Від Маківки до Стрипи: нариси
історії Українського січового стрілецтва.** Тер-
нопіль : ТзОВ «Терно-граф», 2010. 164 с.: іл.

22.1 **Рец. на кн.:** Галамай О. Вони пробуджували
національну свідомість. *Тернопіль вечірній.*
2010. 20 жовт. (№ 46). С. 8.

2012

23. Лазарович М., Матейко Р., Мельничук Б.,
Півторак С. **Від Маківки до Стрипи. Нариси
історії Українського січового стрілецтва та
Української галицької армії.** 2-ге вид., допов.
Тернопіль : ТзОВ «Терно-граф», 2012. 164 с.: іл.

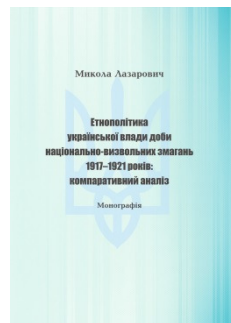

24. Лазарович М. В. **Чин легіону Українських січових стрільців на Тернопіллі (друга половина 1915 – початок 1918 р.)** : монографія. Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2012. 224 с.: іл.
- 24.1 **Рец. на кн.:** Зборовський А. Поховали козака з «Кобзарем». *Народна армія*. 2012. 5 трав. С. 6.
- 24.2 **Рец. на кн.:** Мельничук Б. За Україну, за її волю... *Вільне життя*. 2012. 2 берез.
- 24.3 **Рец. на кн.:** Мельничук Б. За Україну, за її волю... *Літературний Тернопіль*. 2012. Ч. 2. С. 127–128.

2013

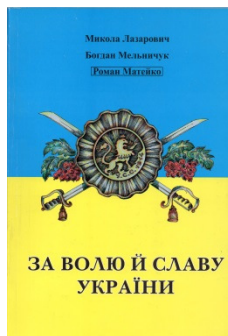
25. Лазарович М. В. **Етнополітика української влади доби Національно-визвольних змагань 1917–1921 років: компаративний аналіз** : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 760 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Lazarovych_Mykola/Etnopolityka_ukrainkoi_vlady_doby_natsionalno-vyzvolnykh_zmahan_19171921_rokiv_komparatyvnyi_analiz/.
- 25.1 **Рец. на кн.:** Алексієвець М., Костюк Л. Етнополітика української влади доби національно-визвольних змагань 1917–1921 років: компаративний аналіз : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 760 с. *Україна – Європа – Світ. Серія «Історія, міжнародні відносини»*. 2013. Вип. 12. С. 307–309.
- 25.2 **Рец. на кн.:** Мамонтова Е. В. Рецензія на монографію Лазаровича М. В. Етнополітика української влади доби національно-визвольних змагань 1917–1921 років: компаративний аналіз. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 760 с. *Грані*. 2013. № 10 (102). С. 171–172.
- 25.3 **Рец. на кн.:** Нестеренко В. Соціально-політичні та економічні аспекти етнополітичної політики в Україні на початку ХХ ст. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. 2013. Вип. 18. С. 201–207.

2015

26. Лазарович М. В., Мельничук Б. І., Матейко Р. М. **За волю й славу України: Нариси з історії Українського січового стрілецтва та Української галицької армії**. Тернопіль : ТзОВ «Терно-граф», 2015. 320 с.: іл.

- 26.1 **Рец. на кн.:** Данина стрілецькій славі. *Колос*. 2016. 15 квіт. С. 5 : фот.
- 26.2 **Рец. на кн.:** Савчук Г. Славне стрілецтво України. *Свобода*. 2016. 26 лют. С. 4 : іл.
- 26.3 **Рец. на кн.:** Савчук Г. «За волю й славу України». *Свобода*. 2016. 3 берез.
- 26.4 **Рец. на кн.:** Салко М. Данина стрілецькій славі. *Вільне життя плюс*. 2016. 26 лют. С. 6.
- 26.5 **Рец. на кн.:** Салко М. Данина стрілецькій славі. *Вільне життя*. 2016. 3 берез. URL: <https://vilne.org.ua/2016/03/dany-na-strilets-kij-slavi/>.

27. **Монолатій І. С., Лазарович М. В. Станиславів і Український легіон.** Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2015. 104 с. (Серія «Мое місто», № 35).

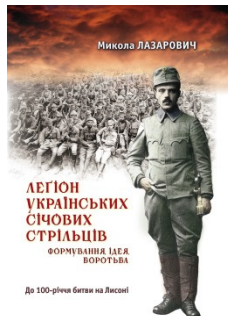

2016

28. **Лазарович М. В. «Як з Бережан до Кадри січовики манджали...»:** Збройна боротьба Українських січових стрільців проти російських загарбників на Бережанщині (друга половина 1916 – середина 1917 р.). Тернопіль : Джура, 2016. 72 с.
- 28.1 **Рец. на кн.:** Мельничук Б. Лисоня очима Миколи Лазаровича. *Вільне життя плюс*. 2016. 23 верес. С. 6.

29. **Лазарович М. В. Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба.** 2-ге вид., допов. Тернопіль : Джура, 2016. 628 с.: іл.

- 29.1 **Рец. на кн.:** Каліщук О. Ґрунтовне дослідження історії українського війська. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія «Історичні науки»*. 2016. № 3 (328). С. 184–186.
- 29.2 **Рец. на кн.:** Мельничук Б. Гей, там на горі Січ іде. *Вільне життя плюс*. 2016. 18 берез (№ 21). С. 5 : фот. URL: <https://vilne.org.ua/2016/03/gej-tam-na-gori-sich-ide-2/>.
- 29.3 **Рец. на кн.:** Небесна І. Січові стрільці і сьогодні. *RIA-плюс*. 2016. 23 берез. (№ 12). С. 20 : фот. (Арт-куток).

30. **Тернопільський національний економічний університет : професіоналізм, престиж, поступ** / Б. П. Адамик, Л. М. Алексеєнко, М. В. Лазарович та ін. ; редкол. : М. І. Шинкарик, З.-М. В. Задорожний, В. Я. Брич та ін. Львів : Українська академія друкарства, 2016. 496 с.

31. **Тернопіль: історичні нариси** / М. В. Лазарович та ін. Тернопіль : Джура, 2016. 191 с.
- 31.1 **Рец. на кн.:** Заморська Л. Жива класика тернопільської історіографії. *20 хвилин*. 2017. 30 квіт. URL: <https://te.20minut.ua/Kult-podii/zhiva-klasika-ternopilskoyi-istoriografii-10605207.html> : фот.

- 2017
32. **Лазарович М. В. Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис**. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2017. 240 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Lazarovych_Mykola/Rosiisko-ukrainska_viina_2014_2017_roky_Korotkyi_narys/.
- 32.1 **Рец. на кн.:** Викладач ТНЕУ Микола Лазарович написав книжку про сучасну війну. *Телекомпанія TV4*. 2018. 19 берез. URL:

<http://tv4.te.ua/vykladach-tneu-mykola-lazarovych-napysav-knyzhku-pro-suchasnu-vijnu/>.

- 33.2 **Рец. на кн.:** Відомий тернопільський науковець-учасник АТО написав книгу про російсько-українську війну. *Тернопіль вечірній*. 2017. 14 жовт. URL: <http://t-v.te.ua/ato/vidomij-ternopilskij-naukovec-uchasnik-ato-napisav-knigu-pro-rosijsko-ukrayinsku-vijnu/> : фот.
- 33.3 **Рец. на кн.:** Гарбарук А., Ковальчук І. Книга «Російсько-українська війна (2014–2017 роки)» М. Лазаровича – важлива платформа у викладанні суспільних дисциплін у вищій школі. *Педагогічний часопис Волині*. 2018. № 2(9). С. 57–62. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/14372> (дата звернення: 08.12.2018).
- 33.4 **Рец. на кн.:** Садовська Г. Микола Лазарович: «Наш найбільший ворог – байдужість. Спробуймо прорватися!». *Вільне життя*. 2018. 11 трав. (№ 37). С. 5 : фот.

2018

33. **Лазарович М. В. «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки) :** монографія. Ічня : ПП «Формат», 2018. 340 с.: іл. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Lazarovych_Mykola/Dushu_i_tilo_my_polozhym_za_nashu_svobodu_Ukraina_v_borotbi_proty_zbroinoi_agresii_Rosiiskoi_Federat/.

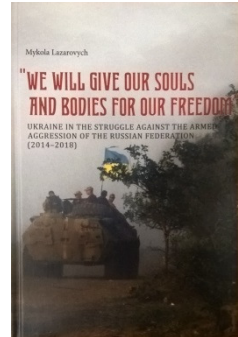

- 33.1 **Рец. на кн.:** Вийшла в світ книга добровольця АТО про події у Східній Україні. *День*. 2018. 7 груд. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/news/071218-vuyshla-v-svit-knyga-dobrovolcya-ato-pro-podiyi-u-shidniy-ukrayini> : фот.
- 33.2 **Рец. на кн.:** Каталог праць викладачів ТНЕУ за 2018 рік : бібліограф. посіб. / уклад. Г. О. Кругляк. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. С. 30. (Видання науковців ТНЕУ).
- 33.3 **Рец. на кн.:** Книга добровольця АТО вийшла двома мовами. *Українформ*. 2018. 6 груд. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2595740-kniga-dobrovolca-ato-vijsla-troma-movami.html> : фот.
- 33.4 **Рец. на кн.:** Макар Ю., Мельничук Л., Павлюк М. Нове свідчення професора Миколи Лазаровича про нинішню російсько-українську

війну. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2018. Т. 37–38. С. 324–327.

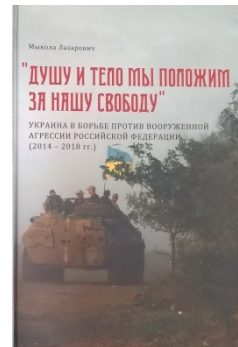
- 33.5 **Рец. на кн.:** Прочитані книги @prochitani. *PicoMico*. 2018. Груд. URL: https://www.picomico.com/p/1920454741412788754_5883204233.

34. **Lazarovych M. «We will give our souls and bodies for our freedom»: Ukraine in the struggle against the armed aggression of the Russian Federation (2014–2018) : monograf.** Ichnia : PC «Format», 2018. 332 p.: ill. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Lazarovych_Mykola/We_will_give_our_souls_and_bodies_for_our_freedom_Ukraine_in_the_struggle_against_the_armed_aggressi/.

- 34.1 **Рец. на кн.:** Книгу про війну на сході тернопільського професора видали трьома мовами. *Реально*. 2019. 4 січ. URL: <https://realno.te.ua/novynu/knygu-pro-viynu-na-skhodi-ternopilskyk/> : фот.

35. **Лазарович М. «Душу и тело мы положим за нашу свободу»: Украина в борьбе против вооруженной агрессии Российской Федерации (2014–2018 гг.) : монография / Ичня : ПП «Формат», 2018. 342 с.: илл.** URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Lazarovych_Mykola/Dushu_y_telo_m_polozhym_za_nashu_svodbu_Ukrayna_v_borbe_protiv_vooruzhennoi_ahressyy_Rossyiskoi_Fed/.

- 35.1 **Рец. на кн.:** Книга добровольця АТО вийшла на двох мовах. *TVi*. 2018. 6 груд. URL: <https://tvi.ua/news/knyha-dobrovol-cza-ato-vy-shla.html> : фот.
- 35.2 **Рец. на кн.:** Книга добровольця АТО з Тернопільщини вийшла російською мовою. *Тернопільська лупа*. 2018. 13 груд. URL: <https://lypa.com.ua/2018/12/13/knyha-dobrovoltsya-ato-z-ternopilschynu-vyjshta-rosijskoju-movoyu/> : фот.

36. Лазарович М. В. **Українські січові стрільці у боротьбі за волю України** : монографія. Ічня : ПП «Формат», 2018. 766 с.: іл.
- 36.1 **Рец. на кн.:** Микола Лазарович презентував книгу «Українські січові стрільці у боротьбі за волю України» / Відділ інформації та зв'язків з громадськістю. *Тернопільський національний економічний університет: офіційний сайт*. 2019. 13 квіт. URL: <http://www.tneu.edu.ua/news/15420-mikola-lazarovich-presentuvav-knigu-ukrayinsk-schov-strlc-u-borotb-za-volju-ukrayini.html> : фот.

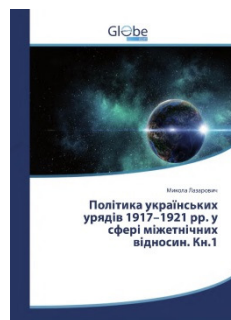

2019

37. Лазарович М. В. **«Розпочали стрільці українські з москалями тан...»: Збройна боротьба Легіону УСС проти російських загарбників на Тернопільщині під час Першої світової війни**. Тернопіль : Джура, 2019. 208 с.: іл.
- 37.1 **Рец. на кн.:** Хоменко О. Тернопільський тан з москалями. *Українська літературна газета*. 2021. 29 січ. (№ 2). С. 4–5.

38. Лазарович М. **Політика українських урядів періоду Національно-визвольних змагань 1917–1921 років у сфері міжетнічних відносин: порівняльний аналіз** : у 2-х кн. Кн. 1 : монографія. Riga : GlobeEdit, 2019. 688 с. URL: <https://my.globeedit.com/extern/listprojects>.

39. Лазарович М. **Політика українських урядів періоду Національно-визвольних змагань 1917–1921 років у сфері міжетнічних відносин: порівняльний аналіз** : у 2-х кн. Кн. 2 : документи і матеріали. Riga : GlobeEdit, 2019. 176 с. URL: <https://my.globeedit.com/extern/listprojects>.

2020

40. **Комунікації в освіті: історія, теорія, практика** : монографія / М. Лазарович та ін. ; за ред. О. Гомотюк. Тернопіль, 2020. 207 с.

Міністерство освіти і науки України
Національний інститут вищої освіти

КОМУНІКАЦІЇ В ОСВІТІ:
ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА

Монографія

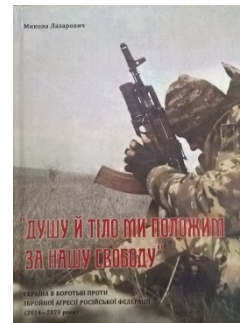
За редакцією
доцента кафедри історії, професора О. С. Гомотюк

Тернопіль, 2020

41. **Лазарович М. В. «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2020 роки)** : монографія. Київ : ПП АВІАЗ, 2020. 452 с.: іл.

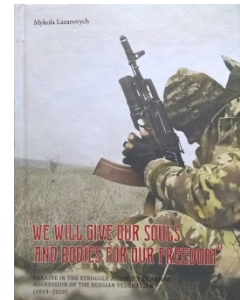
- 41.1 **Рец. на кн.:** Дайджест літературних новин Тернопільщини. *Культурно*. 2020. Вип. № 4 (груд.). URL: <http://www.culturno.te.ua/biography/dajdzhest-literaturnix-novin-ternopilshhini-vipusk-4.html> : фот.

- 41.2 **Рец. на кн.:** Нові надходження до бібліотеки. *Музей «Пам'ять єврейського народу та Голокост в Україні»* : офіційний сайт. 2021. 4 берез. URL: <https://jmhum.org/uk/library-news/937-nov-nadkhodzhennya-do-biblioteki> : фот.

42. **Lazarovych M. «We will give our souls and bodies for our freedom»: Ukraine in the struggle against the armed aggression of the Russian Federation (2014–2020)** : monograf. Kyiv : PE AVIAZ, 2020. 452 p.: ill.

- 42.1 **Рец. на кн.:** Bimo Aria Fundrika. «We Will Give Our Souls and Bodies for Freedom»: Cerita Perjuangan Masyarakat Ukraina di Tengah Agresi Rusia. *Suara.com*. 2022. 5 Maret. URL: <https://www.suara.com/lifestyle/2022/03/05/075500/we-will-give-our-souls-and-bodies-for-freedom-cerita-perjuangan-masyarakat-ukraina-di-tengah-agresi-rusia>.

43. Лазарович М. «Душу и тело мы положим за нашу свободу»: Украина в борьбе против вооруженной агрессии Российской Федерации (2014–2020 гг.) : монография / Киев : ЧП АВИА3, 2020. 452 с.: илл.

3.3. Підручники:

2004

44. Лановик Б. Д., Лазарович М. В., Матейко Р. М., Матисякевич З. М. **Економічна історія України** : підручник / за заг. ред. Б. Д. Лановика. Київ. : Юридична книга, 2004. 456 с.
- 44.1 **Рец. на кн.:** Ліберний О. Новий успіх кафедри українознавства ТАНГУ. *Свобода*. 2004. 8 трав.

2022

45. Лазарович М. В. **Ілюстрована історія та культура України** : підручник. Тернопіль : Джура, 2022. 616 с.

3.4. Навчальні посібники:

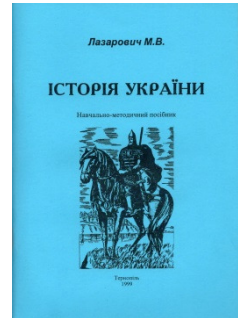
1996

46. Лазарович М. В., Вітко Д. О. **Історія України** : навч. посіб. Тернопіль, 1996. 183 с.

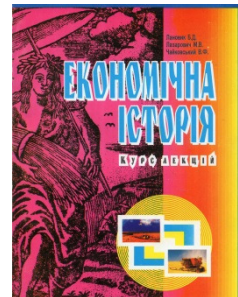

1999

47. **Лазарович М. В. Історія України** : навч. посіб. 2-ге вид., випр. і допов. Тернопіль : Екон. думка, 1999. 147 с. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/557>.

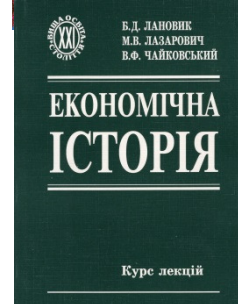

48. **Лановик Б. Д., Лазарович М. В., Чайковський В. Ф. Економічна історія** : курс лекцій. Тернопіль : Екон. думка, 1999. 280 с.
- 48.1 **Рец. на кн.:** Волинська О., Ониськів М. Історія очима науковців. *Академія*. 1999. 28 жовт.

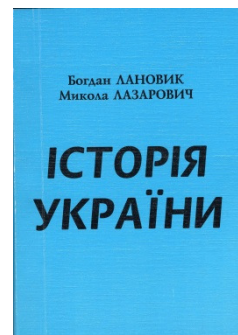

2000

49. **Лановик Б. Д., Лазарович М. В., Чайковський В. Ф. Економічна історія** : курс лекцій. 2-ге вид., перероб. Київ : Вікар, 2000. 300 с. (Вища освіта XXI ст.).

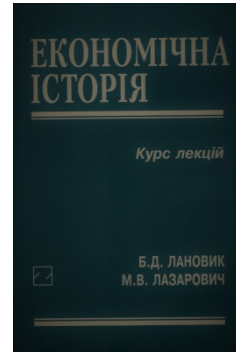

50. **Лановик Б. Д., Лазарович М. В. Історія України** : короткий курс лекцій. Тернопіль : Екон. думка, 2000. 371 с.

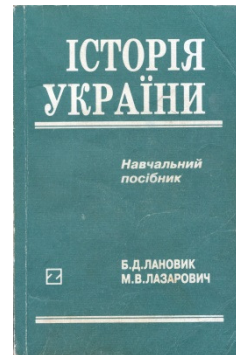

2001

51. Лановик Б. Д., Лазарович М. В. **Економічна історія** : курс лекцій. 3-тє вид., переробл. і допов. Київ : Вікар, 2001. 334 с. (Вища освіта XXI ст.).

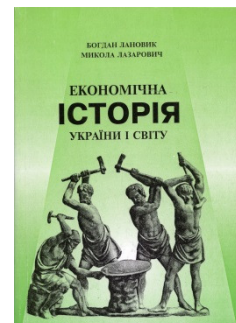

52. Лановик Б. Д., Лазарович М. В. **Історія України** : навч. посіб. Київ : Знання-прес, 2001. 698 с.
- 52.1 **Рец. на кн.:** Доленко А. Н. Как фальсифицируют историю Великой Отечественной войны. *Народ.ру*. URL: http://rnan.narod.ru/vov.htm#_ftnref13.

2002

53. Лановик Б. Д., Лазарович М. В. **Економічна історія України і світу** : навч. посіб. Тернопіль : Збруч, 2002. 256 с.

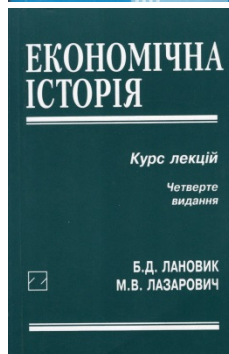

54. Лановик Б. Д., Лазарович М. В. **Історія України** : короткий курс лекцій. 2-ге вид., переробл. і допов. Тернопіль : Збруч, 2002. 382 с.

2003

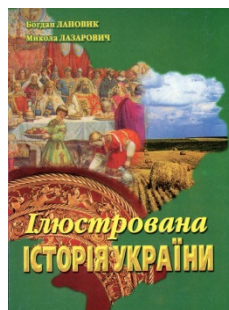
55. Лановик Б. Д., Лазарович М. В. **Економічна історія** : курс лекцій. 4-те вид., переробл. і допов. Київ : Вікар, 2003. 405 с. (Вища освіта ХХІ ст.).

56. Лановик Б. Д., Лазарович М. В. **Економічна історія України і світу** : навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і допов. Тернопіль : Джура, 2003. 316 с.
56.1 **Рец. на кн.:** Економічна історія України. *Академія*. 2004. 25 трав.

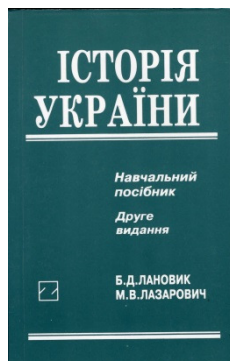

57. Лановик Б. Д., Лазарович М. В. **Ілюстрована історія України** : короткий курс лекцій. Тернопіль : Джура, 2003. 428 с.: іл.
57.1 **Рец. на кн.:** Ілюстрована історія України. *Академія*. 2003. 28 листоп.

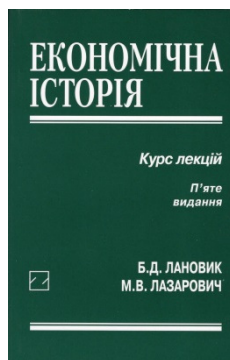
- 57.2 **Рец. на кн.:** Михайленко Н. «Ілюстрована історія України». *Тернопіль вечірній*. 2003. 30 жовт.
- 57.3 **Рец. на кн.:** Нечитайло П. Перипетії підручника «Ілюстрована історія України». *Книжник-Review*. 2004. 6–7 квіт. (№ 7).

58. **Лановик Б. Д., Лазарович М. В. Історія України** : навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Знання-прес, 2003. 733 с.

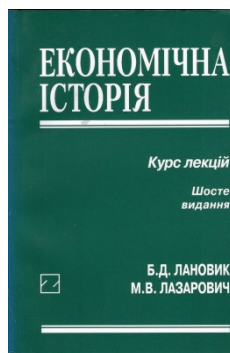
2005

59. **Лановик Б. Д., Лазарович М. В. Економічна історія** : курс лекцій. 5-ге вид., випр. Київ : Вікар, 2005. 405 с. (Вища освіта ХХІ ст.).

2006

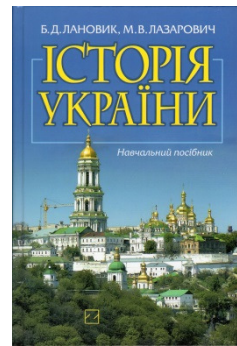
60. **Лановик Б. Д., Лазарович М. В. Економічна історія** : курс лекцій. 6-ге вид., стер. Київ : Вікар, 2006. 405 с. (Вища освіта ХХІ ст.).

61. Лановик Б. Д., Лазарович М. В. **Ілюстрована історія України** : короткий курс лекцій. 2-ге вид. Тернопіль : Джура, 2006. 428 с.

62. Лановик Б. Д., Лазарович М. В. **Історія України** : навч. посіб. 3-тє вид., випр. і допов. Київ : Знання-прес, 2006. 598 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000013156>.

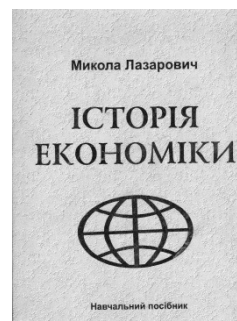
- 62.1 **Рец. на кн.:** Ліберний О. Правда в історії одна. *Свобода*. 2006. 21 січ. (Нові книги).
- 62.2 **Рец. на кн.:** Історія України. *Академія*. 2006. 30 груд.

2007

63. Лазарович М. В. **Ілюстрована історія України** : короткий курс лекцій. 3-тє вид., переробл. і допов. Тернопіль : Джура, 2007. 470 с.
- 63.1 **Рец. на кн.:** Якель Р. Історія, яка дихає сьогоднішнім. *Дзеркало тижня*. 2007. 8–14 груд. С. 23.

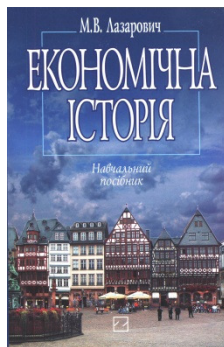

64. Лазарович М. В. **Історія економіки** : навч. посіб. Тернопіль, 2007. 344 с.

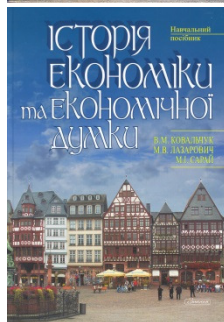

2008

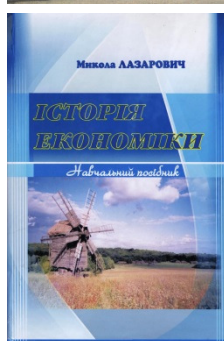
65. Лазарович М. В. Економічна історія : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 431 с.

66. Ковальчук В. М., Лазарович М. В., Сарай М. І. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 647 с.

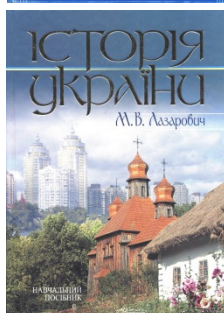

67. Лазарович М. В. Історія економіки : навч. посіб. 2-ге вид., стер. Тернопіль : ПП Шпак, 2008. 356 с.

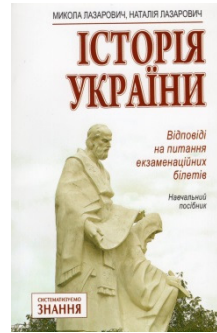
68. Лазарович М. В. Історія України : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 683 с.

68.1 Рец. на кн.: Історія України. Університетська думка. 2008. № 1–3.

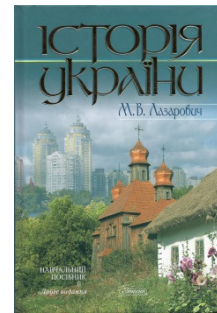
2010

69. Лазарович М. В., Лазарович Н. А. **Історія України: відповіді на питання екзаменаційних білетів** : навч. посіб. Київ : Знання, 2010. 438 с. (Систематизуємо знання).

2011

70. Лазарович М. В. **Історія України** : навч. посіб. 2-ге вид., випр. і допов. Київ : Знання, 2011. 685 с.
- 70.1 **Рец. на кн.:** Кабанов Н. Язык до Киева довел. *Вести сегодня: ежедневная общественно-политическая русская газета Латвии*. 2012. 28 сентяб. URL: <http://www.vesti.lv/article/225402>.

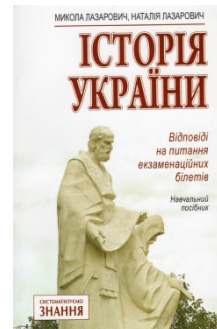

71. Лазарович М. В., Лазарович Н. А. **Коротка історія України** : навч. посіб. Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2011. 304 с. (Сам собі репетитор).

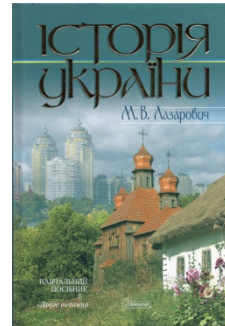
2012

72. Лазарович М. В., Лазарович Н. А. **Історія України: відповіді на питання екзаменаційних білетів** : навч. посіб. 2-ге вид., стер. Київ : Знання, 2012. 438 с. (Систематизуємо знання).

2013

73. **Лазарович М. В. Історія України** : навч. посіб. 3-тє вид., стер. Київ : Знання, 2013. 685 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-162.html>.

74. **Лазарович М. В. Політичний менеджмент** : навч. посіб. Тернопіль, 2013. 88 с.

2014

75. **Лазарович М. В. Коротка історія України** : навч. посіб. Тернопіль : ПП Шпак В. Б., 2014. 268 с.

2015

76. **Лазарович М. В. Економічна історія** : навч. посіб. 3-тє вид., стер. Тернопіль : ПП Шпак, 2015. 356 с.

2018

77. **Лазарович М. В. Ілюстрована історія України** : короткий курс лекцій. 4-ге вид., виправл. і допов. Тернопіль : Джура, 2018. 616 с.
- 77.1. **Рец. на кн.:** Микола Лазарович. «Ілюстрована історія України» *Буквоїд*. 2018. 18 квіт. URL: <http://bukvoid.com.ua/news/history/2018/04/18/095041.html> : фот.

78. **Лазарович М. В. Політичний менеджмент** : навч. посіб. 2-ге вид. Тернопіль, 2018. 88 с.

2019

79. **Лазарович М. В. Політичний менеджмент** : навч. посіб. 3-ге вид. Тернопіль, 2019. 88 с. URL: <https://moodle.tneu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=66897&redirect=1>.

3.5 Навчально-методичні посібники:

1997

80. **Лановик Б. Д., Лазарович М. В., Чайковський В. Ф. Економічна історія світу і України** : програма курсу. Тернопіль, 1997. 20 с.
81. **Лановик Б. Д., Лазарович М. В., Чайковський В. Ф. Економічна історія світу і України** : програма курсу. Київ : ІЗМН, 1997. 20 с.

1999

82. **Лановик Б. Д., Лазарович М. В., Каденюк О. М., Чайковський В. Ф. Історія України** : навч.-метод. посіб. для студ. заочн. форми навч. Тернопіль, 1999. 52 с.
83. **Лановик Б. Д., Лазарович М. В., Чайковський В. Ф. Історія України** : навч.-метод. посіб. для студ. стац. форми навч. Тернопіль, 1999. 44 с.

2000

84. **Лазарович М. В. Історія України** : метод. матеріали для студ. стац. форми навч. Тернопіль, 2000. 41 с.
85. **Лазарович М. В. Історія України** : метод. матеріали для студ. заочн. форми навч. Тернопіль, 2000. 52 с.
86. **Лазарович М. В. Історія України** : метод. матеріали до вивч. курсу. *Порадник для студентів 1-го курсу Інституту економіки і підприємництва*. Тернопіль : ІЕП, 2000. С. 71–155.

2004

87. **Лановик Б. Д., Лазарович М. В. Історія України** : навч.-метод. посіб. Тернопіль, 2004. 48 с.

2005

88. **Лазарович М. В. Історія України** : навч.-метод. посіб. Тернопіль, 2005. 60 с. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/556>.

2006

89. **Лазарович М. В., Матейко Р. М., Родіонова Л. А. Економічна історія** : навч.-метод. посіб. Тернопіль : Екон. думка, 2006. 68 с. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/468>.

2007

90. **Гомотюк О. Є., Лазарович М. В., Стаднійчук О. В. Історія України** : навч.-метод. посіб. Тернопіль : Гал-Друк, 2007. 72 с.
91. **Лазарович М. В. Історія України** : навч.-метод. посіб. Тернопіль, 2007. 62 с. (Б-ка щорічника «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє». Серія «Історія», вип. 10).
92. **Лазарович М. В., Матейко Р. М., Родіонова Л. А. Економічна історія** : навч.-метод. посіб. 2-е вид., переробл. Тернопіль : Гал-друк, 2007. 60 с.

93. **Лазарович М. В., Сивирин М. А. Економічна історія** : навч.-метод. посіб. для студ. заочн. форми навч. Тернопіль, 2007. 28 с.
94. **Лазарович М. В., Сивирин М. А. Економічна історія** : самост. робота студ. Тернопіль, 2007. 20 с.
95. **Лазарович М. В., Сивирин М. А. Економічна історія** : тематика семінар. занять. Тернопіль, 2007. 24 с.

2009

96. **Гомотюк О. Є., Лазарович М. В., Стаднійчук О. В. Історія України** : навч.-метод. посіб. Тернопіль, 2009. 48 с.

2012

97. **Лазарович М. В. Політичний менеджмент** : навч.-метод. посіб. Тернопіль, 2012. 30 с.

2014

98. **Лазарович М. В. Історія України** : навч.-метод. посіб. для студ. заочн. форми навч. 5-те вид. Тернопіль : ПП Шпак, 2014. 32 с.
99. **Лазарович М. В. Політичний менеджмент** : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., випр. Тернопіль, 2014. 30 с.

2016

100. **Лазарович М. В. Історія України** : навч.-метод. посіб. 14-те вид., допов. і переробл. Тернопіль : ПП Шпак, 2016. 34 с.

2017

101. **Лазарович М. В. Історія України** : навч.-метод. посіб. 15-те вид., допов. і переробл. Тернопіль : ПП Шпак, 2017. 40 с.

2018

102. **Лазарович М. В. Актуальні проблеми українсько-російських відносин** : навч.-метод. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 32 с.
103. **Лазарович М. В. Етнополітика України** : навч.-метод. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 28 с.
104. **Лазарович М. В. Політичний менеджмент** : навч.-метод. посіб. 3-тє вид., випр. і допов. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 30 с.

2019

105. **Лазарович М. В. Актуальні проблеми українсько-російських відносин** : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., випр. і допов. Тернопіль : THEU, 2019. 32 с. URL: <https://moodle.tneu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=56032&redirect=1>.
106. **Лазарович М. В. Етнополітика України** : навч.-метод. посіб. 3-тє вид., випр. і допов. Тернопіль : THEU, 2019. 32 с. URL: <https://moodle.tneu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=66893&redirect=1>.
107. **Лазарович М. В. Етнополітичні процеси в Україні** : навч.-метод. посіб. Тернопіль : THEU, 2019. 31 с. URL: <https://moodle.tneu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=66891&redirect=1>.
108. **Лазарович М. В. Українознавство: історичні та культурологічні аспекти** : навч.-метод. посіб. Тернопіль : THEU, 2019. 40 с. URL: <https://moodle.tneu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=56028&redirect=1>.

2020

109. **Лазарович М. В. Методичні вказівки для вивчення навчальної дисципліни «Політичний менеджмент»** : навч.-метод. посіб. Тернопіль : THEU, 2020. 25 с.

2022

110. **Лазарович М. В. Методичні вказівки для дистанційного вивчення дисципліни «Україна в сучасних геополітичних процесах»** для здобувачів ступеня вищої освіти «магістр» галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»: навч.-метод. посіб. Тернопіль : ЗНУ, 2022. 23 с.
111. **Лазарович М. В. Методичні рекомендації щодо проведення практичних занять з дисципліни «Україна в сучасних геополітичних процесах»** для здобувачів ступеня вищої освіти «магістр» галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»: навч.-метод. посіб. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 19 с.
112. **Лазарович М. В. Навчально-методичні матеріали з організації та проведення тренінгу з дисципліни «Україна в сучасних геополітичних процесах»** для здобувачів ступеня вищої освіти «магістр» галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»: навч.-метод. посіб. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 16 с.

3.6. Наукові статті, тези доповідей:

1993

113. Лазарович М. В. Місце стрілецької ідеології в Листопадовій національно-демократичній революції. *Матеріали Міжнародної наукової конференції, присвяченої 75-річчю ЗУНР*, м. Івано-Франківськ, 1–3 листоп. 1993 р. Івано-Франківськ, 1993. С. 11–13.
114. Лазарович М. В. Світогляд та культурно-просвітницька діяльність Українських січових стрільців. *Історик, етнограф, педагог: матеріали Міжвуз. наук. конф., присвяч. 150-річчю від дня народж. Юліана Целевича*, м. Івано-Франківськ, 26–27 берез. 1993 р. / уклад. В. Грабовецький. Івано-Франківськ : ПУС, 1993. С. 47–49.
115. Лазарович М. В. Українські січові стрільці на Волині в 1916 – на початку 1918 р. *Велика Волинь: минуле і сучасне* : тези Міжнар. наук.-краєзн. конф., м. Житомир, 9–11 верес. 1993 р. Житомир, 1993. С. 73–76.
116. Лазарович М. В. Участь міщан у Національно-визвольному русі України в 1648–1657 рр. *Актуальні проблеми розвитку міст та міського самоврядування (історія і сучасність)* : тези Міжнар. наук.-практ. конф., м. Рівне, 7–9 квіт. 1993 р.. Рівне, 1993. С. 101–102.

1994

117. Лазарович М. В., Лазарович Н. А. Національні риси в атрибутиці УСС. *Четверта наукова геральдична конференція* : зб. тез повідомл. та доп. Львів, 1994. С. 48–50.
118. Лазарович М. В., Лановик Б. Д. Українські січові стрільці як «перші воскресителі рідного слова і будівничі рідної школи на волинській Україні». *Волинь і волинське зарубіжжя* : тези доп. та повідомл. Міжнар. наук. конф., м. Луцьк, 16–18 черв. 1994 р. / Фондація ім. В. Липинського, Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, Волин. краєзн. музей, ред.-вид. група «Реабілітовані історією». Луцьк : МП «Медіа», 1994. С. 73–77.

1995

119. Лазарович М. В. Організація Українських січових стрільців. *Тернопіль*. 1995. № 4. С. 61–64.

1996

120. Лазарович М. В. До питання про роль Легіону УСС у поширенні серед світової громадськості ідеї української державності. *Українська еміграція в історії та літературі* : матеріали Міжнар. наук. конф., м. Тернопіль, 18–20 верес. 1996 р. Тернопіль, 1996. С. 34–36.
121. Лазарович М. В. Зародження українського стрілецького руху в Галичині: причини і наслідки. *Розбудова держави*. 1996. № 3. С. 53–58.
122. Лазарович М. В. Просвітницька праця Українських січових стрільців серед українства Галичини в роки Першої світової війни. *Українська еліта: минуле, сучасне, майбутнє* : матеріали Міжрегіон. наук. конф. Тернопіль, 1996. С. 52–57.

1997

123. Лазарович М. В., Лановик Б. Д. Освітня та громадська діяльність Українського січового стрілецтва в контексті Національно-визвольних змагань українського народу. *Проблеми інтеграції науково-освітнього потенціалу в державотворчому процесі* : матеріали. доп. І Міжнар. симпоз., м. Форос, 20–27 трав. 1997 р. Севастополь – Форос, 1997. С. 196–200.
124. Лазарович М. В. Національно-політична думка західних українців в кінці XIX – на початку XX століття. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє* / за заг. ред. проф. Б. Лановика. Тернопіль, 1997. С. 6–11.

1998

125. Лазарович М. В., Лазарович Н. А. Національно-політична діяльність Українських січових стрільців у 1914 – на початку 1917 р. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє* / за заг. ред. проф. Б. Лановика. Тернопіль : Екон. думка, 1998. С. 19–31.
126. Лазарович М. В. Українські січові стрільці в революційних подіях у листопаді 1918 р. в Східній Галичині. *Український історичний журнал*. 1998. № 5. С. 40–52. URL: <http://history.org.ua/JournALL/journal/1998/5/4.pdf>.
127. Лазарович М. В. Формування національно-державницької ідеології легіону Українських січових стрільців (1914 – початок 1917 р.). *Мандрівець*. 1998. № 1. С. 30–39.

1999

128. Лазарович М. В., Лазарович Н. А. **Соборницька ідея Українських січових стрільців: до 80-річчя Акта Злуки УНР і ЗУНР.** *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє* / за заг. ред. проф. Б. Лановика. Тернопіль : Екон. думка, 1999. С. 64–67.
129. Лазарович М. В., Лазарович Н. А. **Українські січові стрільці в Закарпатті: перші кроки на шляху просвітництва (друга половина 1914 – середина 1915 р.).** *Гуманітарна освіта: досвід і проблеми* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. «Трансформація гуманітарної освіти». Ужгород, 1999. С. 169–174.
130. Лазарович М. В. **Українські січові стрільці в період розгортання національної революції в Наддніпрянщині: 1917–1918 роки.** *Історія України: маловідомі імена, події, факти.* 1999. Вип. 5. С. 172–186.

2000

131. Лазарович М. В., Лановик Б. Д. **Економічна історія у вищій школі XXI століття.** *Економічна теорія: сучасна парадигма та її еволюція на порозі XXI століття* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 1–2 берез. 2000 р. Київ, 2000. Ч. 3. С. 156–158.
132. Лазарович М. В. **Просвітницька діяльність Січового стрілецтва серед українського народу в роки Першої світової війни.** *Визвольний шлях.* 2000. № 3. С. 20–42.
133. Лазарович М. В. **Стрілецьке шкільництво.** *Освітянин.* 2000. № 1. С. 22–25.

2001

134. Лазарович М. В. **Воскресителі рідного слова і будівничі рідної школи.** *Мова і культура нації.* Тернопіль, 2001. С. 61–77.
135. Лазарович М. В. **Літературно-видавнича діяльність Українських січових стрільців.** *Дзвін.* 2001. № 2. С. 125–133.

2002

136. Лазарович М. В. **Зародження стрілецького руху в Галичині як вияв прагнення українського молоді до національної державності.** *Актуальні проблеми правознавства.* 2002. Вип. 4. С. 105–114. URL: http://www.vesna.org.ua/txt/history/uss_start.doc.

2003

137. Лазарович М. В., Лановик Б. Д. **Економіка України на зламі тисячоліть.** *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє.* 2003. Вип. 8. С. 3–8.
138. Лановик Б. Д., Лазарович М. В., Матейко Р. М. **Голодомор 1932–1933 років: причини і наслідки.** *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє.* 2003. Вип. 8. С. 93–110.

2004

139. Лазарович М. В., Лазарович О. М. **Економічна та гуманітарна допомога легіону УСС населенню України в роки Першої світової війни.** *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє.* 2004. Вип. 9. С. 83–95. URL: http://www.vesna.org.ua/txt/history/uss_help.doc.
140. Лазарович М. В., Лановик Б. Д. **Голодомор 1932–1933.** *Тернопільський енциклопедичний словник : у 4 т.* Тернопіль : Збруч, 2004. Т. 1. С. 384.
141. Лазарович М. В. **Українські січові стрільці у Першій світовій війні: джерела та історіографія.** *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету. Серія «Історичні науки».* 2004. Т. 12. С. 472–481. URL: <http://www.vesna.org.ua/txt/history/uss.doc>.

2005

142. Лазарович М. В., Лазарович О. М. **Остання каденція Президента Кучми (1999–2004 рр.): соціально-економічний та політичний аспекти.** *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє.* 2005. Вип. 10. С. 155–171. URL: <http://www.vesna.org.ua/txt/history/kuchma.doc>.
143. Лазарович М. В., Лановик Б. Д. **Реформи заради добробуту уряду Віктора Ющенка: передумови, хід, наслідки.** *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє.* 2005. Вип. 10. С. 3–15.
144. Лазарович М. В. **Між війною і політикою: Легіон Українських січових стрільців у 1917 – на початку 1918 р.** *Військово-науковий вісник.* 2005. Вип. 7. С. 128–143. URL: http://www.vesna.org.ua/txt/history/uss_1917.doc.

2006

145. Лазарович М. В. **Від «Реформи заради добробуту» до Помаранчевої революції.** *Vesna.org.ua.* 2006. URL: <http://vesna.org.ua/txt/history/pomaranch.doc>.

146. Лазарович М. В., Матейко Р. М. **Легіон УСС як школа формування національної свідомості юнацтва.** *Другий педагогічний український конгрес* : зб. матеріалів. Львів : ТзОВ «Камула», 2006. С. 527–541.
147. Лазарович М. В., Матейко Р. М. **Три постаті науковців на тлі жорстокої доби.** *Мандрівець*. 2006. № 3. С. 86–88.

2007

148. Боднарчук Ю. Ю., Лазарович М. В. **Земельне питання як основа економічної адаптації українського населення, депортованого з території Польщі і розселеного на Тернопілі у 1944–1946 рр.** *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. 2007. Вип. 12. С. 23–32.
149. Гавліч І. Б., Лазарович М. В. **Зародження української кредитної кооперації у Східній Галичині (1860-ті–1880-ті рр.).** *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. 2007. Вип. 12. С. 37–44.
150. Лазарович М. В. **Культурницька та просвітня праця Легіону Українських січових стрільців під час Першої світової війни.** *Українські січові стрільці – лицарі рідного краю*. Коломия : Вік, 2007. С. 41–48. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8561>.
151. Лазарович М. В. **Культурницька та просвітня праця легіону Українських січових стрільців під час Першої світової війни.** *Лицарі рідного краю: січово-стрілецька традиція в історії, культурі та мистецтві України ХХ століття* : матеріали Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам'яті орг-ра січово-стрілецького руху в Галичині, ген-го отамана Укр. січ. союзу, голови Укр. боєвої управи Кирила Трильовського (1864–1941), 17 трав. 2007 р. / упор., ред. І. Монолатія. Коломия : Вік, 2007. С. 75–83.
152. Лазарович М. В. **Людина з великим серцем: штрихи до портрета доцента кафедри українознавства ТНЕУ Романа Матейка.** *Роман Михайлович Матейко* : біобібліографічний покажчик / Терноп. нац. екон. ун-т ; уклад. Л. Вашишин ; авт. вступ. ст. М. Лазарович. Тернопіль : Екон. думка, 2007. Серія «Вчені ТНЕУ». С. 4–9. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/5051>.
153. Лазарович М. В. **«Ми йдемо за Україну воювати!» (Підхорунжий УСС Левко Лепкий у роки Першої світової війни: штрихи до портрета).** *Проблеми інтерпретації творчої спадщини Богдана Лепкого* : матеріали Міжнар. наук. конф., м. Тернопіль, 2–3 листоп. 2007 р. / за ред. : М. Ткачука, Н. Білик. Тернопіль : Рада, 2007. С. 290–299.

154. Лазарович М. В., Монолатій І. С. Поіменний список стрільців з Коломийщини, військової старшини краю, випускників Коломийської гімназії у Легіоні Українських січових стрільців. *Українські січові стрільці – лицарі рідного краю*. Коломия : Вік, 2007. С. 101–110. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8560>.
155. Лазарович М. В. Українська помаранчева революція: визначення, рушійні сили, соціальна база. *Українська історична наука на шляху творчого поступу* : III Міжнар. наук. конгрес укр. істориків, м. Луцьк, 17–19 трав. 2006 р. : у 3 т. Луцьк, 2007. Т. 2. С. 368–374.
156. Лазарович М. В. Українські січові стрільці у Наддніпрянщині. *Українська історична наука на сучасному етапі розвитку* : доп. та повідомл. II Міжнар. наук. конгресу укр. істориків, м. Кам'янець-Подільський, 17–18 верес. 2003 р. / Укр. іст. т-во, Ін-т історії України НАН України, Кам'янець-Подільський держ. ун-т ; ред. : Л. Винар, О. Завальнюк : у 3 т. Кам'янець-Подільський ; Київ ; Нью-Йорк ; Острог : Вид-во НаУОА, 2007. Т. 3. С. 320–326.
157. Цуп О. В., Лазарович М. В. Торговельно-економічні відносини між Україною та Чеською Республікою (1993–2004 рр.). *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. 2007. Вип. 12. С. 313–319.

2008

158. Лазарович М. В. «Нам пора для України жить!...»: Українські січові стрільці в контексті суспільно-політичних ідей Івана Франка. *Іван Франко: дух, наука, думка, воля* : матеріали Міжнар. наук. конгресу, присвяч. 150-річчю від дня народж. Івана Франка, м. Львів, 27 верес.–1 жовт. 2006 р. : у 2 т. Львів, 2008. Т. 1. С. 194–208. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8220>.
159. Лазарович М. В. Столиці ЗУНР – Тернопіль. *Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923: ілюстрована історія*. Львів – Івано-Франківськ : Манускрипт – Львів, 2008. С. 261–269.
160. Лазарович М. В. Стрілецьке шкільництво. *Літературний Тернопіль*. 2008. № 3. С. 111–117; № 4. С. 101–109.
161. Лазарович М., Лазарович Н., Стаднійчук Т. Україна в умовах більшовицького штурму економіки (кінець 1920-х – початок 1930-х років). *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. 2008. Вип. 13. С. 44–71.

162. **Головин Б., Лазарович М. Гарасимів Петро-Богдан.** *Тернопільський енциклопедичний словник* : у 4 т. Тернопіль : ВАТ ТВПК «Збруч», 2009. Т. 4 (додатковий) : А – Я. С. 135.
163. **Гудима П., Лазарович М. Коваль Теодозій Трохимович.** *Тернопільський енциклопедичний словник* : у 4 т. Тернопіль : ВАТ ТВПК «Збруч», 2009. Т. 4 (додатковий) : А – Я. С. 287.
164. **Гудима П., Лазарович М., Федечко М. Слога Павло Йосипович.** *Тернопільський енциклопедичний словник* : у 4 т. Тернопіль : ВАТ ТВПК «Збруч», 2009. Т. 4 (додатковий) : А – Я. С. 571.
165. **Гуцал П., Лазарович М. Кардаш Адольф Андрійович.** *Тернопільський енциклопедичний словник* : у 4 т. Тернопіль : ВАТ ТВПК «Збруч», 2009. Т. 4 (додатковий) : А – Я. С. 269.
166. **Коваль Р., Лазарович М., Юзич Ю. Біографії вояків, яких згадає Михайло Горбовий.** *Гуцули у Визвольній боротьбі: Спогади січового стрільця Михайла Горбового* / упор., вступ. слово, прим., дод., біограф. дов. Р. Коваля, Ю. Юзича, П. Арсенича. Київ : Іст. клуб «Холодний Яр», 2009. С. 287–320. (Серія «Українська воєнна мемуаристика», т. 4).
167. **Лазарович М. В.** *Ідея українського конституціоналізму. Директор школи. Україна.* 2009. № 10. С. 12–21.
168. **Лазарович М. В.** *Предмет «Історія України» ліквідується. Директор школи. Україна.* 2009. № 7–8. С. 18–25.
169. **Лазарович М. В.** *Предмет «Історія України» ліквідується? Відкритий урок: розробки, технології, досвід.* 2009. № 6. С. 18.
170. **Лазарович М. В.** *Тернопільський період діяльності уряду ЗУНР. Кам'янець-Подільський – остання столиця Української Народної Республіки* : матеріали Всеукр. наук. конф., м. Кам'янець-Подільський, 6–7 жовт. 2009 р. / ред. кол. : В. А. Смолій та ін. Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2009. С. 220–229.
171. **Лазарович М. В., Лазарович Н. А.** *Будівничі рідної школи: освітня діяльність Українських січових стрільців у роки Першої світової війни.* *Директор школи. Україна.* 2009. № 12. С. 3–20.
172. **Лазарович М.** *Зародження стрілецького руху в Галичині як вияв прагнення української молоді до національної державності.* *Українська поетична Мазепіяна від Сосюри до наших днів* / ідея, упоряд. У. Скальської. Івано-Франківськ : Грань, 2009.
173. **Лазарович М. Камінський Лев.** *Тернопільський енциклопедичний словник* : у 4 т. Тернопіль : ВАТ ТВПК «Збруч», 2009. Т. 4 (додатковий) : А – Я. С. 268.

174. **Лазарович М. Камінський Роман.** *Тернопільський енциклопедичний словник* : у 4 т. Тернопіль : ВАТ ТВПК «Збруч», 2009. Т. 4 (додатковий) : А – Я. С. 268.
175. **Лазарович М. Каратницький Роман.** *Тернопільський енциклопедичний словник* : у 4 т. Тернопіль : ВАТ ТВПК «Збруч», 2009. Т. 4 (додатковий) : А – Я. С. 269.
176. **Лазарович М. Кисіль Осип.** *Тернопільський енциклопедичний словник* : у 4 т. Тернопіль : ВАТ ТВПК «Збруч», 2009. Т. 4 (додатковий) : А – Я. С. 279.
177. **Лазарович М. Кучерішка Омелян.** *Тернопільський енциклопедичний словник* : у 4 т. Тернопіль : ВАТ ТВПК «Збруч», 2009. Т. 4 (додатковий) : А – Я. С. 333.
178. **Лазарович М. Мальований Василь.** *Тернопільський енциклопедичний словник* : у 4 т. Тернопіль : ВАТ ТВПК «Збруч», 2009. Т. 4 (додатковий) : А – Я. С. 373–374.
179. **Лазарович М., Матейко Р. Сергійчук Володимир Іванович.** *Тернопільський енциклопедичний словник* : у 4 т. Тернопіль : ВАТ ТВПК «Збруч», 2009. Т. 4 (додатковий) : А – Я. С. 549.
180. **Лазарович М., Мельничук Б. Кадлубицький Григорій Антонович.** *Тернопільський енциклопедичний словник* : у 4 т. Тернопіль : ВАТ ТВПК «Збруч», 2009. Т. 4 (додатковий) : А – Я. С. 264.
181. **Лазарович М., Мельничук Б. Щуровський Володимир.** *Тернопільський енциклопедичний словник* : у 4 т. Тернопіль : ВАТ ТВПК «Збруч», 2009. Т. 4 (додатковий) : А – Я. С. 736.
182. **Лазарович М., Науменко К., Пиндус Б. Гнатевич Богдан.** *Тернопільський енциклопедичний словник* : у 4 т. Тернопіль : ВАТ ТВПК «Збруч», 2009. Т. 4 (додатковий) : А – Я. С. 146–147.
183. **Лазарович М., Окаринський В. Яремкевич Северин.** *Тернопільський енциклопедичний словник* : у 4 т. Тернопіль : ВАТ ТВПК «Збруч», 2009. Т. 4 (додатковий) : А – Я. С. 759–760.
184. **Лазарович М., Окаринський В. Яримович Осип.** *Тернопільський енциклопедичний словник* : у 4 т. Тернопіль : ВАТ ТВПК «Збруч», 2009. Т. 4 (додатковий) : А – Я. С. 761–762.
185. **Лазарович М. Побережний Йосип.** *Тернопільський енциклопедичний словник* : у 4 т. Тернопіль : ВАТ ТВПК «Збруч», 2009. Т. 4 (додатковий) : А – Я. С. 470.
186. **Лазарович М. Скасків Осип.** *Тернопільський енциклопедичний словник* : у 4 т. Тернопіль : ВАТ ТВПК «Збруч», 2009. Т. 4 (додатковий) : А – Я. С. 562.

187. Лазарович М. Стадник Петро. *Тернопільський енциклопедичний словник* : у 4 т. Тернопіль : ВАТ ТВПК «Збруч», 2009. Т. 4 (додатковий) : А – Я. С. 586.
188. Лазарович М. Стеткевич Осип. *Тернопільський енциклопедичний словник* : у 4 т. Тернопіль : ВАТ ТВПК «Збруч», 2009. Т. 4 (додатковий) : А – Я. С. 594.

2010

189. Лазарович М. Активні діячі ЗУНР на Тернопільщині. «*І*». 2010. Ч. 63. С. 78–90. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8259>.
190. Лазарович М. Друга столиця ЗУНР. «*І*». 2010. Ч. 63. С. 56–77. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8260>.
191. Лазарович М. Соціокультурний феномен міжетнічної взаємодії на західноукраїнських землях: рецензія на монографію : Монолатій І. С. Разом, але майже окремо. Взаємодія етнополітичних акторів на західноукраїнських землях у 1867–1914 рр. : моногр. Івано-Франківськ : Лілея–НВ, 2010. 736 с. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Сер. : Міжнародні відносини*. 2010. № 26. С. 169–170.

2011

192. Лазарович М. В. [Рец. на кн.:] Деревінський В. В'ячеслав Чорновіл. Нарис портрета політика. Тернопіль : Джура, 2011. 224 с. *Мандрівець*. 2012. № 1. С. 78–79. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8217>.
193. Лазарович М. В. До питання про причини й передумови єврейських погромів в Україні під час Національно-визвольних змагань 1917–1921 рр. *Науковий вісник Чернівецького університету. Серія «Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини»*. 2011. Вип. 583–584. С. 166–172. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8258>.
194. Лазарович М. В. Етнічний чинник станово-майнової диференціації населення України напередодні Національно-визвольних змагань 1917–1921 рр. *Гілея*. 2011. Вип. 53 (№ 10). С. 89–94. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8261>.
195. Лазарович М. В. Забезпечення прав іноетнічного населення в Українській Державі гетьмана Павла Скоропадського. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2011. Т. 23–24. С. 148–152. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8278>.

196. Лазарович М. В. Професійна стратифікація етнічних меншин України наприкінці XIX – на початку XX ст. *Наукові праці МАУП*. 2011. Вип. 4 (31). С. 42–46.
197. Лазарович М. В. Специфіка розміщення іноетнічного населення України на межі XIX–XX ст. *Панорама політологічних студій*. 2011. Вип. 7. С. 240–247.
198. Лазарович М. В. Українське село в кривавих жорнах комунізму: прелюдія до геноциду. *Психологія і суспільство*. 2011. № 1. С. 34–53.
199. Лазарович М. В. Чисельність і розселення національних меншин України напередодні Національної революції 1917–1921 рр.: історико-політична ретроспектива. *Грані*. 2011. № 6. С. 79–84.

2012

200. Лазарович М. В. Антиєврейський погромний рух в Україні у 1919 році. *Актуальні проблеми політики*. 2012. Вип. 45. С. 367–377. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8221>.
201. Лазарович М. В. «Всі громадяни України – рівноправні...» (до питання про засади етнополітики Другого Гетьманату). *Прикарпатський вісник НТШ. Думка*. 2012. № 3 (19). С. 226–235. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8218>.
202. Лазарович М. В. «Декларація прав націй»: Закон про національно-персональну автономію в контексті Української революції 1917–1921 років. *Грані*. 2012. № 9 (89). С. 106–109. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8219>.
203. Лазарович М. В. Деякі аспекти боротьби влади Другої УНР проти єврейських погромів. *Грані*. 2012. № 6 (86). С. 120–125. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8225>.
204. Лазарович М. В. Деякі аспекти етнополітики Директорії УНР та її урядів наприкінці 1918 – першій половині 1919 р. *Гілея*. 2012. Вип. 62 (№ 7). С. 575–579. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8226>.
205. Лазарович М. В. Деякі аспекти політико-правового забезпечення освітнього розвитку українського та іноетнічного населення України за доби Центральної Ради (1917 р.). *Spheres of Culture. Journal of Philological, Historical, Social and Media Communication, Political Science and Cultural Studies* / Maria Curie-Sklodovska University in Lublin, Faculty of Humanities, Branch of Ukrainian Studies.

- Lublin (Poland), 2012. Vol. II. S. 227–235. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8227>.
206. Лазарович М. В. До питання про вироблення та реалізацію механізму національного представництва в органах української влади середини 1917 р. *Гілея*. 2012. Вип. 61 (№ 6). С. 607–611. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8232>.
 207. Лазарович М. В. Етнополітичні процеси в Західно-Українській Народній Республіці. *Грані*. 2012. № 7 (87). С. 111–115. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8276>.
 208. Лазарович М. В. Єврейська національна меншина в контексті етнополітики Української Центральної Ради. *Науковий вісник. Серія «Економіка, політологія, історія»* / Одеський нац. екон. ун-т ; Всеукр. асоціація молод. науковців. 2012. № 22 (174). С. 98–115.
 209. Лазарович М. В. Історичні детермінанти політичної мобілізації російської національної меншини України на початку Української революції 1917–1921 рр. *Гілея*. 2012. Вип. 63 (№ 8). С. 617–621. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8277>.
 210. Лазарович М. В. Національні аспекти російської окупації Тернопілля у 1914–1915 роках. *Тернопіль і Тернопілля в історії та культурі України і світу (від найдавніших часів до сьогодення)* : матеріали. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 20–21 квіт. 2012 р. / за заг. ред. проф. І. С. Зуляка : у 2 ч. Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2012. Ч. 1. С. 146–152.
 211. Лазарович М. В. Національні меншини України в призмі політики Центральної Ради, Другого Гетьманату та Директорії УНР. *Національна революція: загальноєвропейська традиція та український контекст* : матеріали IV Всеукр. наук. конф. з міжнар. участю, м. Івано-Франківськ, 2–3 берез. 2012 р. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2012. С. 296–306.
 212. Лазарович М. В. Освітній розвиток національних меншин України напередодні Української революції 1917–1921 рр. *Україна в етнокультурному вимірі століть*. 2012. Вип. 2. С. 301–311.
 213. Лазарович М. В. Политико-правовое положение национальных меньшинств Украины в условиях Первой мировой войны. *Вестник ВЭГУ*. 2012. № 6 (62). С. 151–156.
 214. Лазарович М. В. Політика Української Центральної Ради та Другого Гетьманату щодо національних меншин (1917–1918 рр.): компаративний аналіз. *Слов'янський вісник. Серія «Історичні та політичні науки»*. 2012. Вип. 14. С. 160–163.

215. Лазарович М. В. Політика Української Центральної Ради та Другого Гетьманату щодо національних меншин: компаративний аналіз. *Вісник Київського лінгвістичного університету. Серія «Історія, економіка, філософія»*. 2012. Вип. 17. С. 94–100.
216. Лазарович М. В. Секретарство/Міністерство єврейських справ та Єврейська національна рада в контексті розбудови національно-персональної автономії (липень 1917 – квітень 1918 р.). *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія «Питання політології»*. 2012. Вип. 22. № 1031. С. 111–116.
217. Лазарович М. В., Лазарович Н. А. Етнодемографічна специфіка та соціально-професійна стратифікація національних меншин України напередодні національної революції 1917–1921 років. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. 2012. Вип. 17. С. 72–89. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8269>.
218. Лазарович М., Олещук І. Українська Повстанська Армія як символ збройної боротьби за самостійну соборну державу (до 70-річчя створення УПА). *Рада*. 2012. № 10. С. 42–44.

2013

219. Лазарович М. В. [Рецензія на кн.:] Палаб'юк Б. Володимир Дідик: сполин про пережите....Тернопіль : Джура, 2013. С. 150.
220. Лазарович М. В. Болгарська національна меншина України напередодні Національної революції 1917–1921 рр. *Дриновський збірник*. 2013. Т. VI. С. 187–195.
221. Лазарович М. В. Державна етнополітика доби Української Центральної Ради (на прикладі польської національної меншини). *Acta Scientifica Academiae Ostroviensis. Sectio A : Nauki humanistyczne, społeczne i techniczne / Wyższą Szkołę Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Św. Ostrowiec Św. (Poland)*, 2013. Zeszyt 1. S. 207–223. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8223>.
222. Лазарович М. В. Налагодження міжнаціональної співпраці в Україні в період між Першим і Другим універсалами Центральної Ради. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2013. Т. 25–26. С. 65–70.
223. Лазарович М. В. Нормативно-інституційні аспекти боротьби влади Другої УНР проти єврейських погромів. *Етнонаціональна політика в теорії та практиці українського націоналізму: історія і сьогодення* : матеріали V Всеукр. наук. конф. з міжнар. участю,

- м. Івано-Франківськ, 14–15 черв. 2013 р. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. С. 191–199.
224. Лазарович М. В. Політико-правове забезпечення прав національних меншин: генеза світової традиції у XVI – першій половині XX ст. *Прикарпатський вісник НТШ. Думка*. 2013. Вип. 3 (23). С. 260–270.
225. Лазарович М. В. Проблема забезпечення прав національних меншин України на Всеукраїнському національному конгресі 1917 р. *Панорама політологічних студій*. 2013. Вип. 10. С. 229–235.
226. Лазарович М. В. Соціально-економічні аспекти життєдіяльності болгарської національної меншини України напередодні Національної революції 1917–1921 рр. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. 2013. Вип. 18. С. 84–91.
227. Лазарович М. В. «Україна в передсмертних судорогах!...». Реценсія трагедії Голодомору 1932–1933 років серед українства Другої Речі Посполитої. *Український альманах – 2013 / гол. ред. Р. Крамар*. Варшава : Об'ня українців у Польщі, 2013. С. 186–204 : іл.
228. Лазарович Н. В. К вопросу о политико-правовом обеспечении прав национальных меньшинств. *Социально-гуманитарный вестник Юга России*. 2013. № 9 (40). С. 65–71. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8305>.
229. Лазарович Н. В. Особенности образовательного развития этнических меньшинств украинских губерний Российской империи накануне Национальной революции 1917–1921 гг. *Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение: вопросы теории и практики*. 2013. № 2 (28) : в 2-х ч. Ч. 1. С. 109–111.
- 2014
230. Лазарович М. В. До питання про методологію наукового аналізу державної етнополітики. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. 2014. Вип. 19 : у 2 ч. Ч. 1. С. 280–302. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/5571>.
231. Лазарович М. В. До питання про предметне поле етнополітики як наукової дисципліни. *Україна–Європа–Світ. Серія «Історія, міжнародні відносини»*. 2014. Вип. 14. С. 339–343. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8257>.
232. Лазарович М. В. Друга російська окупація Тернопілля (1916–1917 рр.). *Тернопіль і Тернопілля в історії та культурі України і світу*

- (від найдавніших часів до сьогодення) : матеріали II Міжнарод. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 2014 р. / за заг. ред. проф. І. С. Зуляка. Тернопіль : Вектор, 2014. С. 174–182. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8266>.
233. Лазарович М. В. ЗУНР і Тернопільщина. *Тернопільщина: історія міст і сіл* : у 3-х т. Тернопіль : ТзОВ «Терно-граф», 2014. Т. 1. 116–124.
234. Лазарович М. В. Кирило Трильовський у контексті українського січово-стрілецького руху. *Кирило Трильовський і січовий рух*. Коломия : Вік, 2014. С. 101–115.
235. Лазарович М. В., Лазарович Н. А. Українські січові стрільці у фронтових умовах другої половини 1914 – початку 1915 року. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. 2014. Вип. 19 : у 2 ч. : Ч. 1. С. 225–236. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/5566>.
236. Лазарович М. В., Мельничук Б. І. Боротьба Легіону УСС проти російських загарбників на Тернопільщині під час Першої світової війни. *Тернопільщина: історія міст і сіл* : у 3-х т. Тернопіль : ТзОВ «Терно-граф», 2014. Т. 1. С. 99–115.
237. Лазарович М. В. Міжнародний чинник боротьби влади Другої Української Народної Республіки проти єврейських погромів. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія «Міжнародні відносини»*. 2014. № 14 (291). С. 96–102.
238. Лазарович М. В. Національне піднесення України другої половини 1980-х років як переддень Руху. *Другі Чорноволівські читання* : матеріали наук. конф., присвяч. 75-й річниці з дня народження В. Чорновола, м. Київ, 30 берез. 2013 р. / упоряд. В. Деревінський. Тернопіль, 2014. С. 73–86.
239. Лазарович М. В. Російська національна меншина України у XIX – на початку XX століття: соціально-економічний вимір. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. 2014. Вип. 19: у 2 ч. Ч. 1. С. 84–94. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/5733>.
240. Лазарович М. В. Соціально-економічні аспекти життєдіяльності німецької національної меншини Наддніпрянської України напередодні революції 1917–1921 рр. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*. 2014. Вип. 19. С. 83–90. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/5489>.
241. Лазарович М. В., Уніят В. Б. Створення УВО та ОУН і Тернопільщина. *Тернопільщина: історія міст і сіл* : у 3-х т. Тернопіль : ТзОВ «Терно-граф», 2014. Т. 1. С. 142–148.

242. Лазарович М. В. Аналіз документного забезпечення боротьби Директорії УНР проти єврейських погромів. *Прикарпатський вісник НТШ. Думка*. 2015. Вип. 3 (31). С. 169–184.
243. Лазарович М. В. Видавничі проекти Українських січових стрільців під час Першої світової війни. *Вісник Книжкової палати*. 2015. № 5 (226). С. 32–36. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8222> ; http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vkp_2015_5_12.pdf.
244. Лазарович М. В. Державна етнополітика між асиміляторством та мультикультуралізмом. *Вісник Львівського університету. Серія «Філософсько-політологічні студії»*. 2015. № 6. С. 222–229. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8224>.
245. Лазарович М. В. Етносоціальна структура населення України напередодні Першої світової війни. *Проблеми економіки Тернопільщини та інших територій України : зб праць / Тернопільський осередок НТШ ; ТНЕУ ; відпов. ред. М. Андрейчин ; ред. : О. Гомотюк, В. Дерій*. Тернопіль : Екон. думка, 2015. Т. 10. С. 143–156.
246. Лазарович М. В. «Кара на смерть мусить упасти на голову погромників і провокаторів!». До питання про документне забезпечення боротьби влади Другої Української Народної Республіки проти єврейських погромів. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2015. № 1. С. 36–48. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8233>.
247. Лазарович М. Громадські діячі Тернопільщини періоду Українських національно-визвольних змагань 1914–1921 років. *За волю й славу України: нариси з історії Українського січового стрілецтва та Української галицької армії / Лазарович М. В., Мельничук Б. І., Матейко Р. М.* Тернопіль : ТзОВ «Терно-граф», 2015. С. 289–302.
248. Лазарович М. Перша російська окупація Тернопілля під час світової війни 1914–1918 років. *За волю й славу України: нариси з історії Українського січового стрілецтва та Української галицької армії / Лазарович М. В., Мельничук Б. І., Матейко Р. М.* Тернопіль : ТзОВ «Терно-граф», 2015. С. 242–256.
249. Лазарович М., Мельничук Б. Поіменний список уродженців Тернопільщини, які в роки Першої світової війни служили в легіоні Українських січових стрільців. *За волю й славу України: нариси з історії Українського січового стрілецтва та Української галицької армії / Лазарович М. В., Мельничук Б. І., Матейко Р. М.* Тернопіль : ТзОВ «Терно-граф», 2015. С. 158–241.

250. Лазарович М. Тернопілля в умовах другої російської окупації під час Першої світової війни (1916–1917 роки). *За волю й славу України: нариси з історії Українського січового стрілецтва та Української галицької армії* / Лазарович М. В., Мельничук Б. І., Матейко Р. М. Тернопіль : ТзОВ «Терно-граф», 2015. С. 257–271.
251. Лазарович М. Тернопіль – столиця ЗУНР. *За волю й славу України: нариси з історії Українського січового стрілецтва та Української галицької армії* / Лазарович М. В., Мельничук Б. І., Матейко Р. М. Тернопіль : ТзОВ «Терно-граф», 2015. С. 272–288.
252. Лазарович М. В. Наукове розроблення проблеми єврейських погромів періоду Українських національно-визвольних змагань 1917–1921 рр. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2015. Т. 29–30. С. 147–151.
253. Лазарович М. В. Нормативно-правове забезпечення боротьби Української Центральної Ради та Другого Гетьманату проти єврейських погромів (1917–1918 рр.). *Студії з архівної справи та документознавства*. 2015. Т. 22–23. С. 129–134.
254. Лазарович М. В. Політична активізація Українських січових стрільців у контексті революційних подій в Наддніпрянщині (1917 – початок 1918 р.). *Україна–Європа–Світ. Серія «Історія, міжнародні відносини»*. 2015. Вип. 15. С. 63–70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ues_2015_15_9.
255. Лазарович М. В. Теоретичні засади політико-правового забезпечення прав національних меншин. *Актуальні проблеми політики*. 2015. Вип. 54. С. 30–41.

2016

256. Лазарович М. В. [Рецензія на монографію:] Монолатій І. С. Разом, але майже окремо. Взаємодія етнополітичних акторів на західноукраїнських землях у 1867–1914 рр. : моногр. Івано–Франківськ : Лілея-НВ, 2010. 736 с. *Відголосся тожсамостей: західноукраїнські сюжети міжетнічної комунікації, історичної політики та культури пам'яті у дослідженнях Івана Монолатія* / упоряд. М. Арсак. Івано–Франківськ : Галицько-українська накладня ім. Якова Оренштайна, 2016. С. 67–70.
257. Лазарович М. В. Гуманітарна та просвітницька діяльність Українських січових стрільців на Волині (1916 – початок 1918 р.). *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету*

- ім. Лесі Українки. Серія «Історичні науки»*. 2016. № 3 (328). С. 16–22. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8216>.
258. **Лазарович М. В., Лазарович Н. А.** Збройна боротьба Українських січових стрільців проти російських загарбників на Березанщині в другій половині 1916 року. *Бережанська гімназія: сторінки історії* : матеріали IV Міжнар. наук. конф., м. Березани, 20 верес. 2016 р. / Березанський краєзнавчий музей ; упоряд. : Н. Бойко, Н. Голод. Березани, 2016. С. 63–69.
259. **Лазарович М. В., Лазарович Н. А.** Інституційні та нормотворчі заходи Директорії й Уряду УНР щодо забезпечення права громадян на життя (на прикладі єврейської національної меншини). *Вісник Донецького національного університету. Серія «Політичні науки»*. 2016. С. 32–36.
260. **Лазарович М. В., Лазарович Н. А.** Друга російська окупація Тернопілля періоду Першої світової війни (1916–1917 рр.): етнонаціональний аспект. *Прикарпатський вісник НТШ. Думка*. 2016. № 3 (35). С. 193–207.
261. **Лазарович М. В. Петро Сіреджук [Біографія]**. *Сіреджук П. Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914–1918 рр.* Косів : Писаний Камінь, 2016. Задня палітурка.
262. **Лазарович М. В.** Поіменний список уродженців Тернополя, які в роки Першої світової війни служили в легіоні Українських січових стрільців. *Тернопіль : історичні нариси*. Тернопіль : Джура, 2016. С. 63–67.
263. **Лазарович М. В.** Студентство історичного факультету Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту в контексті Горбачовської перебудови: суб'єктивні рефлексії. *Кам'янець-Подільський у контексті українсько-європейських зв'язків* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Кам'янець-Подільський, 17–18 трав. 2012 р. / ред. кол. : О. М. Завальнюк (голова), О. Б. Комарницький (відп. ред.), Л. В. Баженов та ін. Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006», 2016. С. 209–213.
264. **Лазарович М. В.** Тернопіль у контексті російської окупації під час Першої світової війни (1914–1917). *Тернопіль : історичні нариси*. Тернопіль : Джура, 2016. С. 47–62.
265. **Лазарович М. В.** Тернопіль: від минулого до сьогодення. *Тернопіль : історичні нариси*. Тернопіль : Джура, 2016. С. 181–187.

2017

266. **Лазарович М. В.** Документне забезпечення боротьби влади Другої УНР проти єврейських погромів. *Документно-інформаційний простір: історія, теорія, практика* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. С. 11–22.
267. **Лазарович М. В.** Ідеологія Українських січових стрільців крізь призму їхньої атрибутики. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. 2017. Вип. 29. С. 60–66.
268. **Лазарович М. В., Лазарович Н. А.** Бої легіону УСС проти російських військ поблизу с. Конюхи на Тернопільщині (1917) у контексті революційних подій в Наддніпрянщині. *Конюхи у Першій світовій війні* : матеріали Регіон. наук. конф. м. Конюхи Козівського р-ну Тернопільської обл., 1 лип. 2017 р. / Козівський районний краєзнавчий музей ; упоряд. А. Улішак. Тернопіль, 2017. С. 5–11.
269. **Лазарович М. В.** Соціальні аспекти діяльності Українських січових стрільців серед населення України під час Першої світової війни. *Соціальна політика в теорії і практиці українського націоналізму: історія і сьогодення* : матеріали VII Всеукр. наук. конф., присвяч. 75-й річниці УПА, м. Івано-Франківськ, 19–20 трав. 2017 р. / за ред. О. М. Сича. Івано-Франківськ : Лілея НВ, 2017. С. 164–174.
270. **Лазарович М. В.** Українське державотворення 1917–1921 рр. крізь іноетнічну призму: на прикладі російської національної меншини. *Межибіж: науковий вісник з проблем регіональної історії та пам'яткознавства*. 2017. № 1, ч. 1. С. 67–72.

2018

271. **Голод Н., Лазарович М., Мельничук Б. Відацький Станіслав.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 258–259.
272. **Лазарович М. Білозор Володимир.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 130–131.
273. **Лазарович М., Лазарович Н. Дякунчак Юрій.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 610.

274. **Лазарович М. Аліман (Алиман) Степан.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 44.
275. **Лазарович М. Баб'юк Андрій Дмитрович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія*: До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 69–70.
276. **Лазарович М., Мельничук Б. Баб'як Павло.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія*: До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 72–73.
277. **Лазарович М. Бабуняк Володимир Сильвестрович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія*: До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 68.
278. **Лазарович М. Бабуняк Ілярій.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія*: До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 68.
279. **Лазарович М. Базилевич Анатоль.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія*: До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 74–75.
280. **Лазарович М. Баландюк Антін.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 80–81.
281. **Лазарович М. Батюк Антін.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 101–102.
282. **Лазарович М. Бачинський Михайло.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 106.
283. **Лазарович М. Бенцаль Микола Гнатович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя

- утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 113–114.
284. **Лазарович М. Бобинський Василь Петрович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 146–147.
285. **Лазарович М. Бойків Олександр (Олекса) Миколайович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 152–153.
286. **Лазарович М. Бородієвич Євген Омелянович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 165–166.
287. **Лазарович М. Босий Володимир.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 167–168.
288. **Лазарович М. Брикович Володимир Лукич.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 181.
289. **Лазарович М. Брилинський Максим-Володимир.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 185.
290. **Лазарович М. Бріль Степан.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 188–189.
291. **Лазарович М. «Будуччина».** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 197.
292. **Лазарович М. Будз Петро Якович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 191–192.

293. **Лазарович М. Буній Йосиф.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 207.
294. **Лазарович М. Буцманюк Ірина.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 213.
295. **Лазарович М. В.** Джерела дослідження етнополітики української влади доби національно-визвольних змагань 1917–1921 років. *Прикарпатський вісник НТШ. Думка*. 2018. № 5 (49). С. 29–50.
296. **Лазарович М. В.** Заходи мешканців Західної України щодо допомоги підрадянським українцям під час Голодомору 1932–1933 років як вияв українського економічного націоналізму. *Економічний націоналізм* : матеріали VIII Всеукр. наук. конф. з міжнар. участю., м. Івано-Франківськ, 12–13 жовт. 2018 р. / наук. ред. О. М. Сич. Івано-Франківськ : Лілея НВ, 2018. С. 127–138.
297. **Лазарович М. В.** Українське студентство історичного факультету Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту в контексті горбачовської перебудови. *Гуманітарна освіта у вищій школі: історичний досвід, проблеми та перспективи* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. / редкол. С. Копилов (голова, наук. ред.), О. Завальнюк (заст. голови) та ін. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2018. С. 174–181.
298. **Лазарович М. Варивода Антін.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 222–223.
299. **Лазарович М. Васків Микола Миколайович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 231.
300. **Лазарович М. Вахнянин Остап Іванович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 233–234.
301. **Лазарович М. Винниченко Іван Данилович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя

- утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 250–251.
302. **Лазарович М. Вишкіл Українських січових стрільців та Української галицької армії.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 255–258.
303. **Лазарович М. Віндик Северин.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 268.
304. **Лазарович М. Восвідка Ярослав Корнелійович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 282–283.
305. **Лазарович М. Волошин Михайло Іванович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 289.
306. **Лазарович М. Гаврилко Михайло Омелянович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 302–304.
307. **Лазарович М. Гайда Пилип.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 307–308.
308. **Лазарович М. Галущинський Михайло Миколайович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 335–336.
309. **Лазарович М. Гамерський Володимир Олександрович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 337–338.
310. **Лазарович М. Гладчук Андрій.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 368.

311. **Лазарович М. Глушко Степан.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 370–371.
312. **Лазарович М. Гнатевич Богдан Петрович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 371.
313. **Лазарович М. Гнатюк Михайло.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 373–374.
314. **Лазарович М. Голинський Василь Михайлович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 376.
315. **Лазарович М. Голинський-Гурбич Гриць (Григорій) Васильович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 377–378.
316. **Лазарович М. Голубець Микола.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 387–389.
317. **Лазарович М. Гомотюк Евстахій.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 392–393.
318. **Лазарович М. Грималюк Данило Дмитрович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 413–414.
319. **Лазарович М. Гринішак Лесь (Олекса) Матвійович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 416.
320. **Лазарович М. Громницький Володимир Петрович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До*

- 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 422–423.
321. **Лазарович М. Гузар Ярослав Левович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 435–436.
322. **Лазарович М. Габа Іван.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 449.
323. **Лазарович М. Гадзінський Володимир Антонович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 449–450.
324. **Лазарович М. Гец Лев Львович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 455–456.
325. **Лазарович М. Горук Семен (Сень) Васильович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 460–461.
326. **Лазарович М. Девоссер (Вітошинська) Степанія.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 478–479.
327. **Лазарович М. Девоссер Михайло.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 478.
328. **Лазарович М. Демчук Осип.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 485–486.
329. **Лазарович М. Державна етнополітика доби Західноукраїнської Народної Республіки.** *Прикарпатський вісник НТШ. Думка.* 2018. № 6 (50). С. 77–84.
330. **Лазарович М. Дзіковський Василь.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення

- Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 540–541.
331. **Лазарович М. Дмитерко-Ратич Ганна (Анна, Гандзя) Петрівна.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 560–562.
332. **Лазарович М. Дорош Лев.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 584.
333. **Лазарович М. Дудинський Роман Васильович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 602.
334. **Лазарович М. Ерле Альфонс.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 622–623.
335. **Лазарович М. Жан Йосафат.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 636–638.
336. **Лазарович М., Лазарович Н., Щербак Л. Велигорський Іван Миколайович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 234–235.
337. **Лазарович М. Артимович Антін.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 63.
338. **Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців у контексті діяльності Української Центральної Ради (березень 1917 – квітень 1918 р.).** *Сторінки історії Української революції та більшовицьких репресій на Поділлі (1917–1930-ті рр.)* : зб. наук. праць / редкол. : О. О. Заремба (гол.), Л. В. Баженов, В. А. Дубінський та ін. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2018. С. 71–86.
339. **Лазарович М., Мельничук Б. Байрак Григорій (Гриць).** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До*

- 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 77.
340. **Лазарович М., Мельничук Б. Бастюк Петро Іванович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 101.
341. **Лазарович М., Мельничук Б. Біланок Петро Якович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 123–124.
342. **Лазарович М., Мельничук Б. Боднарук Євген.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 151.
343. **Лазарович М., Мельничук Б. Болнох Василь Петрович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 161.
344. **Лазарович М., Мельничук Б. Бонн Франс Ксаверій.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 161–162.
345. **Лазарович М., Мельничук Б. Борецький Павло.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 162.
346. **Лазарович М., Мельничук Б. Брикович Роман Іванович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 183–184.
347. **Лазарович М., Мельничук Б. Вахнюк Михайло.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 233.
348. **Лазарович М., Мельничук Б. Вербицький Юліан.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 238.

349. **Лазарович М., Мельничук Б. Візнюра Микола.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 264.
350. **Лазарович М., Мельничук Б. Волошин Теофіл Іванович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 289–290.
351. **Лазарович М., Мельничук Б. Вояковський Микола.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 296–297.
352. **Лазарович М., Мельничук Б. Гаврилюк Андрій.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 304.
353. **Лазарович М., Мельничук Б. Галій Микола.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 331–332.
354. **Лазарович М., Мельничук Б. Гетьман Михайло.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 359–360.
355. **Лазарович М., Мельничук Б. Гірняк Володимир Йосипович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 363–364.
356. **Лазарович М., Мельничук Б. Гірняк Йосип Йосипович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 364–365.
357. **Лазарович М., Мельничук Б. Гірняк Никифор Йосипович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 365–366.
358. **Лазарович М., Мельничук Б. Гірняк Юліан Йосипович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До

- 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 366.
359. **Лазарович М., Мельничук Б. Гладчук Тимофій Якович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 368.
360. **Лазарович М., Мельничук Б. Горбачевський Іван Якович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 395–396.
361. **Лазарович М., Мельничук Б. Гринкевич Осип.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 417.
362. **Лазарович М., Мельничук Б. Грицина Єронім Степанович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 418.
363. **Лазарович М., Мельничук Б. Громницький Ізидор (Ісидор) Володимирович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 423.
364. **Лазарович М., Мельничук Б. Гігейчук Василь.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 457.
365. **Лазарович М., Мельничук Б. Гудзяк Олександр.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 466–467.
366. **Лазарович М., Мельничук Б. Дацик Іван.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 471.
367. **Лазарович М., Мельничук Б. Демчук Теофіль Семенович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 486.

368. **Лазарович М., Мельничук Б. Джиджора Василь.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 535–536.
369. **Лазарович М., Мельничук Б. Домбчевська Ірена (Грина) Григорівна.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 581–582.
370. **Лазарович М., Мельничук Б. Дурбак Іван Савич.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 605–606.
371. **Лазарович М., Мельничук Б. Жуковський Андрій Кіндратович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 646.
372. **Лазарович М., Мельничук Б., Полатайчук Я. Горецький Іван Степанович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 460.
373. **Лазарович М., Мельничук Б., Савчук М. Гонсьоровський Генрік-Еразм Леонардович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 459–460.
374. **Лазарович М., Мельничук Б., Семчишин М. Баричко Василь.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 93.
375. **Лазарович М., Мельничук Б., Щербак Л. Врублевський Іларій.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 298.
376. **Лазарович М., Мельничук Б., Полатайчук Я. Гінчицький Карло Йосипович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 457.

377. **Лазарович М. Мешканці Західної України в контексті допомоги підрадянським українцям під час Голодомору 1932–1933 рр.** *Політичні репресії в Радянській Україні у 1930-ті рр.* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 80-й річниці Великого терору 1937–1938 рр. та Дню пам'яті жертв голодоморів. Подільський державний аграрно-технічний університет, 21–22 листоп. 2018 р. Кам'янець-Подільський : ПДАТУ, 2018. С. 70–84.
378. **Лазарович М. Соціально-економічна специфіка життєдіяльності чеської національної меншини Наддніпрянської України напередодні революції 1917–1921 років.** *Карпатський край.* 2018. № 1–2. С. 62–70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/kkr_2018_1-2_9.
379. **Лазарович М., Мельничук Б. Баран Фелікс Іванович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 88.
380. **Лазарович М., Мельничук Б. Васишин Євстахій (Остан).** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 227–228.
381. **Лазарович М. Булак Степан (Стефан).** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 207.
382. **Лазарович М., Мельничук Б. Господин Андрій Дмитрович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018. Т. 1 : А–Ж. С. 461–462.

2019

383. **Гуцал П., Лазарович М. Ковалик Тадей.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : З–О. С. 220–221.
384. **Гуцал П., Лазарович М. Нагайло Іван Данилович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : З–О. С. 676.
385. **Гуцал П., Лазарович М. Новаковський Михайло Антонович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* :

- До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 730–731.
386. **Гуцал П., Лазарович М. Носковський Євген Володиславович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 735–736.
387. **Гуцал П., Лазарович М. Олесницький Ярослав Іванович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 757–758.
388. **Гуцал П., Лазарович М. Зарицький Мирон-Людомир.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 50.
389. **Дем'янова І., Лазарович М., Мельничук Б. Король Іван Омелян.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 276–277.
390. **Кобута С., Лазарович М., Мельничук Б. Мурович Володимир.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 668–669.
391. **Кобута С., Лазарович М. Микитюк Дмитро Теодорович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 611–612.
392. **Лазарович М., Мельничук Б. Кордуба Мирон Пилипович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 273–274.
393. **Лазарович М. В., Лазарович Н. А. Національні меншини України наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.: освітній контекст.** *Наука, освіта, суспільство: реалії, виклики, перспективи : зб. матеріалів конф.* Вінниця : ТзОВ «ТВОРИ», 2019. Т. 1. С. 67–69.
394. **Лазарович М. В. Населення Росії в контексті російсько-української війни (2014–2019 рр.).** *Guarantee and protection of fundamental human rights as an integral element of the integration of Ukraine in the EU /* Redakcja : M. Ryżański, S. Banakh, O. Koval.

Olsztyn : Zakład Poligraficzny Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 2019. S. 167–179.

395. **Лазарович М. Андрій Васильович Музичка: основні віхи діяльності.** *Битва під Збаражем 1649 року – один із важливих етапів Національно-визвольної революції в Україні середини XVII ст.* : тези Всеукр. наук.-практ. конф., м. Збараж 14 листоп. 2019. Збараж : ВІК, 2019. С. 55–57.
396. **Лазарович М. Галицькі гуцули у боротьбі за волю України.** *Гуцульщина – слов'янська Атлантида: історія, етнокультура, персоналії, туризм* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. на пошану проф. Петра Сіреджука з нагоди 70-ліття. м. Івано-Франківськ – с. Космач, 22 листоп. 2019 р. Краків–Івано-Франківськ–Космач–Wierchy, 2019. С. 459–486.
397. **Лазарович М., Галушко М., Мельничук Б.** «Збірник декретів, декларацій і постанов Галицького революційного комітету». *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 73.
398. **Лазарович М., Гуцал П. Малицький Микола Лукич.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 511–512.
399. **Лазарович М. Заклинський Богдан Романович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 28–29.
400. **Лазарович М. Заклинський Мирон Романович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 29–30.
401. **Лазарович М. Заклинський Ростислав Романович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 30–32.
402. **Лазарович М. Заяць Матвій.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 69.

403. **Лазарович М. Зелений Зенон Іванович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 81–82.
404. **Лазарович М. Зінь Олекса Остапович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 85–86.
405. **Лазарович М. Іванчук Володимир Михайлович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 108.
406. **Лазарович М. Іванчук Олекса Михайлович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 108–109.
407. **Лазарович М. Історичні уроки і шлях до миру. Безпека Сходу України в умовах гібридної війни: виклики 2019 року** : матеріали Харків. безпек. форуму м. Харків, 7–8 груд. 2018 р. / Фонд Конрада Аденауера ; за ред. І. П. Руценка. Харків : Право, 2019. С. 32–35.
408. **Лазарович М. Ішак Андрій.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 140.
409. **Лазарович М. Їжак Микола Іванович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 141.
410. **Лазарович М. Каровець Михайло.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 174–175.
411. **Лазарович М. Катамай Дмитро Теодорович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 182–183.
412. **Лазарович М. Катамай Олекса Семенович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя

- утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 183–184.
413. **Лазарович М. Кисілевський Володимир Юліанович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 201–202.
414. **Лазарович М. Козак Едвард Теодорович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 229–231.
415. **Лазарович М. Коковський Степан.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 237.
416. **Лазарович М. Комітет народної праці (КНП).** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 257.
417. **Лазарович М. Коссак Василь Йосипович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 290–291.
418. **Лазарович М. Коссак Григорій (Гриць) Йосипович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 291–292.
419. **Лазарович М. Кренжаловський Дмитро.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 320.
420. **Лазарович М. Кривоус Василь.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 321–322.
421. **Лазарович М. Кузьма Василь Степанович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 334–335.

422. **Лазарович М., Лазарович Н. Заваликут Іван Якимович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 11–12.
423. **Лазарович М., Лазарович Н. Залеський Тадей Степанович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 41–42.
424. **Лазарович М., Лазарович Н. Захарчук Василь Тимофійович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 52–53.
425. **Лазарович М., Лазарович Н. Лучанко Григорій Андрійович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 472–473.
426. **Лазарович М., Лазарович Н., Мельничук Б. Кузьма Зиновій Володимирович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 335.
427. **Лазарович М., Лазарович Н., Мельничук Б. Німчук Іван.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 728–729.
428. **Лазарович М., Лазарович Н., Щербак Л. Мартюк Іван.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 529–530.
429. **Лазарович М. Легіон/полк Українських січових стрільців.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 401–408.
430. **Лазарович М. Лесик Роман.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 417–418.
431. **Лазарович М. Лесняк Омелян Іванович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення

- Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 418–419.
432. **Лазарович М. Лотоцький Антін Львович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 461–462.
433. **Лазарович М. Луців Лука Юрійович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 468–469.
434. **Лазарович М. Луцький Микола Іванович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 469.
435. **Лазарович М. Маруневич Михайло Михайлович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 530–531.
436. **Лазарович М., Мельничук Б.** «Наша земля». *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 712.
437. **Лазарович М., Мельничук Б. Залеський Микола.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 39–40.
438. **Лазарович М., Мельничук Б. Зварун Іван Григорович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 77–78.
439. **Лазарович М. Мельничук Б. Калапаца Адам.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 149–150.
440. **Лазарович М., Мельничук Б. Карп'як Павло.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 180.

441. **Лазарович М., Мельничук Б. Касіян Петро.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 181.
442. **Лазарович М., Мельничук Б. Кметь Микола.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 216.
443. **Лазарович М., Мельничук Б. Кметь Осип.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 216–217.
444. **Лазарович М., Мельничук Б. Колодій Франц.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 242.
445. **Лазарович М., Мельничук Б. Коп'яківський Микола.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 271.
446. **Лазарович М., Мельничук Б. Король Антін.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 276.
447. **Лазарович М., Мельничук Б. Косс Олександр Степанович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 290.
448. **Лазарович М., Мельничук Б. Коцик Роман Іванович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 304.
449. **Лазарович М., Мельничук Б. Крамарчук Тадей.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 316.
450. **Лазарович М., Мельничук Б. Курис Максим.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя

- утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 357.
451. **Лазарович М., Мельничук Б. Левицький Юліан-Сергій Йосипович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 399.
452. **Лазарович М., Мельничук Б. Лепкий Лев-Ростислав Богданович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 416.
453. **Лазарович М., Мельничук Б. Лисий Володимир Данилович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 428–429.
454. **Лазарович М., Мельничук Б. Москалюк Теодор.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 656.
455. **Лазарович М., Мельничук Б. Носик Іван.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 734–735.
456. **Лазарович М., Мельничук Б. Олійник Олекса Юрійович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 773.
457. **Лазарович М., Мельничук Б., Полатайчук Я. Лопушанський Микола.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 460–461.
458. **Лазарович М., Мельничук Б., Урман І. Лепкий Микола Сильвестрович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 416.
459. **Лазарович М., Мельничук Б. Кондзьолка Петро.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До

- 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 260.
460. **Лазарович М., Мельничук Б. Кухаришин Микола Володимирович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 363.
461. **Лазарович М., Мельничук Б. Колянківський Степан Іванович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 249.
462. **Лазарович М., Мельничук Б. Носковський Володислав Михайлович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 735.
463. **Лазарович М. Микитка Осип Миколайович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 608.
464. **Лазарович М. Мицик Василь Данилович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 621.
465. **Лазарович М. Мінчак Михайло.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 634.
466. **Лазарович М. Музичка Андрій Васильович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 667–668.
467. **Лазарович М. Навроцький Степан.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 672–673.
468. **Лазарович М. Нагайло Василь.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 675–676.

469. **Лазарович М.** **Національні меншини в контексті державної етнополітики доби ЗУНР.** *Галичина*. 2019. Ч. 32. С. 48–54. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/istgal/article/view/2730/4283>.
470. **Лазарович М. Никифоряк Сава.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 722.
471. **Лазарович М. Новаковський Роман Михайлович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 731.
472. **Лазарович М. Носковський Зенон Володиславович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 736.
473. **Лазарович М. Огоновський Володимир Петрович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 740.
474. **Лазарович М. Олексин Жигмонт-Богдан.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 754–755.
475. **Лазарович М. Опока Микола Іванович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 759–760.
476. **Лазарович М. Осінчук Михайло Іванович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 780–781.
477. **Лазарович М. Островерха Михайло.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 786–787.
478. **Лазарович М., Уніят В., Щербак Л. Мацьків Володимир Васильович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2019. Т. 2 : 3–О. С. 547.

479. **Лазарович М.** Чи можливо домовитися з пальцем не стріляти з автомата, або Донбас у контексті гібридної політики РФ щодо України. *Буковинський журнал*. 2019. № 2 (112). С. 111–116. URL: <https://zolotarektoral.te.ua/буковинський-журнал-ювілеїть/>.

2020

480. **Лазарович М., Гуцал П. Рибак Емануїл Миколайович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 320.
481. **Лазарович М., Мельничук Б. Палінка Олекса.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 30.
482. **Лазарович М., Мельничук Б. Панас Іван.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 50.
483. **Лазарович М., Мельничук Б. Парфанович Костянтин Миколайович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 73.
484. **Лазарович М., Мельничук Б. Петришин Іван.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 119.
485. **Лазарович М., Мельничук Б. Погорецький Михайло Степанович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 173.
486. **Лазарович М., Мельничук Б. Присташ Іван.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 248.
487. **Лазарович М., Мельничук Б. Савчук Іван.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 387.

488. **Лазарович М., Мельничук Б. Соболяк Михайло.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 466–467.
489. **Лазарович М., Мельничук Б. Стангрет Василь.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 484.
490. **Лазарович М., Мельничук Б. Стельмашук Олекса Васильович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 494.
491. **Лазарович М., Мельничук Б. Стрик Дмитро.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 528.
492. **Лазарович М., Мельничук Б. Сапливий Дмитро.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 393.
493. **Лазарович М., Мельничук Б. Синенький Олексій.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 423.
494. **Лазарович М. Павлишин Осип-Лев Іванович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 12–13.
495. **Лазарович М. Палащук Федь (Федір) Михайлович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 24.
496. **Лазарович М. Паньків Осип Миколайович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 66–67.
497. **Лазарович М. Парибус Микола Степанович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 70.

498. **Лазарович М., Патер І. Саєвич Микола-Амвросій Михайлович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 389–390.
499. **Лазарович М. Пласконіс Василь Франкович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 160.
500. **Лазарович М. Побережний Йосип Якович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 166.
501. **Лазарович М., Полянський Ф. Рибак Євген-Володимир Миколайович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 320–321.
502. **Лазарович М., Полянський Ф. Славута Гриць (Григор) Васильович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 452.
503. **Лазарович М. Поритко Іван.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 231.
504. **Лазарович М. Постолок Петро.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 235–236.
505. **Лазарович М. Просвігні та культурно-мистецькі структури леґіону/полку Українських січових стрільців.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 267–272.
506. **Лазарович М. Рабій Володимир-Роман Францович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки.* Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 288.

507. **Лазарович М. Рабій Михайло-Костянтин Францович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 288–289.
508. **Лазарович М. Рабій Франц Валентійович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 289.
509. **Лазарович М. Рабій Юліан-Євген Францович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 289–290.
510. **Лазарович М. Ратич Василь Пилипович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 310–311.
511. **Лазарович М. Редкевич Корнило.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 313.
512. **Лазарович М. Редчук Микола Титович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 313–314.
513. **Лазарович М. Редчук Яким Титович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 314.
514. **Лазарович М. Рибак Норберт Миколайович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 321–322.
515. **Лазарович М. Рожанковський Теодор Лонгинович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 340.
516. **Лазарович М. Савчин Михайло.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 386.

517. **Лазарович М. Савчук Петро.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 387–388.
518. **Лазарович М. Самак Василь Іванович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 391–392.
519. **Лазарович М. Свідерський Володимир Гнатович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 396–397.
520. **Лазарович М. Сенчина Ярослав.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 416.
521. **Лазарович М. Сеньківський Теодозій Якович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 416–417.
522. **Лазарович М. Сидоряк Семен Дмитрович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 422.
523. **Лазарович М. Сліпий Родіон-Пилип Васильович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 454–455.
524. **Лазарович М. Спекотне літо 2014 року: масове вторгнення регулярних військ Російської Федерації в Україну.** *Черноволівські читання* : матеріали VI Всеукр. наук. конф., м. Київ, 14 берез. 2020 р. / упоряд. В. Ф. Деревінський. Київ : Бескиди, 2020. С. 51–62.
525. **Лазарович М. Степанів Олена Іванівна.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 495–497.
526. **Лазарович М. Стецюк Григорій Йосипович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 503.

527. **Лазарович М. Струхманчук Яків Михайлович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 535–537.
528. **Лазарович М., Щербак Л. Палідвор Василь Григорович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 24–25.
529. **Лазарович М., Щербак Л. Смакула Олександр (Олекса) Теодорович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 459–460.
530. **Лазарович М., Мельничук Б. Сокольський Петро Федорович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2020. Т. 3 : П–С. С. 472.

2021

531. **Біловус Л. І., Гомотюк О. Є., Лазарович М. В.** *Документ у контексті дослідження становища національних меншин в Українській Державі (квітень–грудень 1918 року).* *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія.* 2021. № 4. С. 24–31.
532. **Волинець Н., Лазарович М., Мельничук Б. Чвартацький Григорій.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 383.
533. **Гелей С., Лазарович М. Хронов'ят Михайло.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 333–335.
534. **Гуцал П., Лазарович М. Теліщак Осип Іванович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 33–34.
535. **Гуцал П., Лазарович М. Цьокан Ілля Іларіонович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 370–371.

536. **Кобута С., Лазарович М. Чупрей Іван Петрович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 430–431.
537. **Лазарович М. Боротися, щоб вижити і жити.** *Ніхто, крім нас* / упоряд. В. Кізілов. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2021. С. 5–14.
538. **Лазарович М. До питання про стан і перспективи дослідження проблеми антисврейського погромного руху на території України у 1917–1921 роках.** *Гуманітарні студії: історія та педагогіка*. 2021. Вип. 1. С. 44–61.
539. **Лазарович М. Ідея соборності України в контексті діяльності Українських січових стрільців.** *Соборність як фундаментальна складова ідеології українського націоналізму* : матеріали ІХ Всеукр. наук. конф. з міжнар. участю, м. Івано-Франківськ, 16–17 квіт. 2021 р. / наук. ред. О. М. Сич. Івано-Франківськ : Лілея НВ, 2021. С. 78–88.
540. **Лазарович М., Лазарович Н. Українська греко-католицька церква в контексті російської окупації Галичини (1914–1915 рр.).** *Міжрелігійний діалог та його вплив на суспільство, політику, бізнес, культуру* : зб. матеріалів Міжнар. наук. конф., м. Тернопіль, 13 жовт. 2021 р. / за заг. ред. О. Є. Гомотюк. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2021. С. 136–140.
541. **Лазарович М., Лазарович Н. Хмільовський Микола Іванович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 322–324.
542. **Лазарович М., Лазарович Н. Шлемкевич Михайло Васильович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 469.
543. **Лазарович М., Лазарович Н., Щербак Л. Ярема Яким Якимович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 526–527.
544. **Лазарович М. Людські втрати України в контексті російсько-української війни (2014–2021 років).** *Чорноволивські читання* : матеріали VII Всеукр. наук. форуму, м. Київ, 27 берез. 2021 р. / упоряд. В. Ф. Деревінський. Київ : Бескиди, 2021. С. 40–44.

545. **Лазарович М., Мельничук Б., Павлишин О. Чайковський Богдан Андрійович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 377–378.
546. **Лазарович М., Мельничук Б., Сенік А. Хабурський Степан.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 314.
547. **Лазарович М., Мельничук Б. Теліжин Йосиф.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 32–33.
548. **Лазарович М., Мельничук Б. Тихий Спиридон.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 66.
549. **Лазарович М., Мельничук Б. Топорович Михайло.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 92.
550. **Лазарович М., Мельничук Б. Фабіян Петро.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 263.
551. **Лазарович М., Мельничук Б. Фалендиш Дмитро Дмитрович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 263.
552. **Лазарович М., Мельничук Б. Фіголь Степан.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 286.
553. **Лазарович М., Мельничук Б. Фіцалович Юліан Ромуальдович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 293–294.
554. **Лазарович М., Мельничук Б. Хомин Олександр.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До

- 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 328.
555. **Лазарович М., Мельничук Б. Шкварок Осип.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 465.
556. **Лазарович М., Мельничук Б., Щербак Л. Чопей Василь Йосифович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 416–417.
557. **Лазарович М., Мельничук Б., Щербак Л. Чубатий Микола Дмитрович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 425–426.
558. **Лазарович М., Полянський Ф. Цепко Іван Григорович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 351–352.
559. **Лазарович М., Полянський Ф. Ясенювський Євстахій Васильович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 536.
560. **Лазарович М., Сіреджук П. Ткачук Василь.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 69–70.
561. **Лазарович М. Тербуш Степан.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 36.
562. **Лазарович М. Терлецький Степан.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 44.
563. **Лазарович М. Тиктор Іван Микитович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 50–52.

564. **Лазарович М. Тисяк Василь.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 65–66.
565. **Лазарович М. Трух Григорій (Гриць) Васильович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 114.
566. **Лазарович М. Угрин-Безгрішний Микола Іванович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 135–138.
567. **Лазарович М. Українські Вісти.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 244.
568. **Лазарович М. Цяпка Іван Михайлович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 372.
569. **Лазарович М. Чумак Степан Васильович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 429–430.
570. **Лазарович М. Чучман Юліан Васильович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 433.
571. **Лазарович М., Щербак Л. Шпитковський Іван-Юліан Володиславович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 478–479.
572. **Лазарович М. Яворський Олекса Якович.** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 512–514.
573. **Лазарович М. Якимів Григорій (Гриць).** *Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія* : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2021. Т. 4 : Т–Я. С. 519.
574. **Lazarovych M. Massive invasion of Russia's regular troops into Ukraine in the summer of 2014.** *Culture in the spiritual life of Slavic*

nations : Proceedings of an international conference. Ružomberok : Verbum – vydavateľstvo KU, 2021. S. 95–114.

2022

575. **Лазарович М. В. Олексин Жигмонт-Богдан.** *Енциклопедія Сучасної України* / ред. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. Т. 24. URL: <https://esu.com.ua/article-76306> (дата звернення: 29.10.2022).
576. **Лазарович М. В. Опока Микола Іванович.** *Енциклопедія Сучасної України* / ред. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. Т. 24. URL: <https://esu.com.ua/article-75578> (дата перегляду: 29.10.2022).

3.7. Публіцистичні статті і дописи:

1986

577. **Лазарович М. Серед своїх.** *Радянський студент*. 1989. 11 груд. (№ 34). С. 1.

1989

578. **Лазарович М. В. Повернення до «Їжака» :** [лист до редакції газети «Радянське Поділля» з приводу перекручених фактів у памфлеті «Їжак в цукерковій обгортці»]. *Радянський студент*. 1989. 16 трав. (№ 15). С. 1.

1990

579. **Лазарович М. В. Почали кампанію.** *Прапор перемоги*. 1990. 26 квіт. (№ 50). С. 2
580. **Лазарович М. В. [Про проблему «сексотства»].** *Осмолодич В. «Сексоти» й лозунги, політика і секс. Ровесник*. 1990. 21–27 жовт. (№ 43). С. 9.

1991

581. **Лазарович М. В. Власна держава чи об'їдки з чужого столу? Добрий день.** 1991. 25 жовт. (№ 48). С. 1, 5.

1996

582. Лазарович М. В. Конференції: міжнародна і міжрегіональна. *Академія*. 1996. 25 груд.

1999

583. Лазарович М. В. Примножмо славу української історичної думки. *Академія*. 1999. 1 жовт.

2000

584. Лазарович М. В. Вони народились на визвольній хвилі : [про діяльн. каф. українознавства Терноп. акад. нар. госп-ва]. *Свобода*. 2000. 23 серп. : фот.

2006

585. Лазарович М. В., Матейко Р. М. Так нівечили долі науковців: ветерани Тернопільського національного економічного університету у часи комуністичної системи. *Свобода*. 2006. 23 верес. (№ 76). С. 6.

586. Лазарович М. В. Тернопільський державний економічний університет у контексті українського національного відродження. *Університетська думка*. 2006. 23 верес. С. 5–6.

587. Лазарович М. В. Широкі наукові інтереси : [до 60-річчя доцента ТДЕУ, заслуж. працівника освіти України Романа Матейка]. *Свобода*. 2006. 15 лют. (№ 14). С. 8.

588. Лазарович М. В. Щасливі миті революції: 22 листопада – День Свободи, друга річниця Помаранчевої революції. *Свобода*. 2006. 22 листоп. (№ 93). С. 3.

589. Лазарович М. В. Щасливі миті революції: Майдан-2004. *Свобода*. 2006. 2 груд. (№ 96). С. 5.

590. Лазарович М. В. Щасливі миті революції: спогади про Помаранчеву революцію 2004 р. *Свобода*. 2006. 25 листоп. (№ 94). С. 5.

2007

591. Лазарович М. В. «Крути – наша слава, наша історія». *Університетська думка*. 2007. (№ 1–2). С. 15.

592. Лазарович М. В. На смерть стояла юнь за Україну : [бій під Крутами]. *Свобода*. 2007. 27 січ. (№ 8). С. 3.

593. Лазарович М. В. Символ національної честі : [бій під Крутами]. *Університетська думка*. 2007. Січ.-лют.

594. Лазарович М. В. Штрихи до портрета Р. Матейка. *Університетська думка*. 2007. трав.-черв. С. 14.
595. Лазарович М., Матейко Р. Не мовчіть, бо топчуть нашу гідність. *Свобода*. 2007. 14 берез.

2008

596. Лазарович М. В. [Коментар газеті «День» щодо політичних домовленостей у Верховній Раді України]. *День*. 2008. 29 листоп. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobici/kriza-diktuie-umovi>.

2009

597. Лазарович М. В. Вигнання історії України з ВНЗ країни. *Слово «Просвіти»*. 2009. 21–27 трав. (№ 20). С. 1, 10.
598. Лазарович М. В. Вузам загрожує ліквідація предмета «Історія України». *Освіта.ua*. 2009. 13 трав. URL: http://osvita-ua.net/vnz/high_school/3795.
599. Лазарович М. В. Вчерегове постала проблема ліквідації навчальної дисципліни «Історія України». *Сварга*. 2009. 4 трав. URL: <http://observer.sd.org.ua/news.php?id=16587>; <http://a-ingwar.blogspot.com/>.
600. Лазарович М. В. [Коментар газеті «День» на злобу дня]. *День*. 2009. 16 трав.
601. Лазарович М. В. [Коментар газеті «День» щодо дострокових виборів до Тернопільської облради]. *День*. 2009. 11 берез. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/panorama-dnya/tri-nebezpeki-dlya-hitkoyi-demokratiyi>.
602. Лазарович М. В. Чи варто вивчати історію? Відкритий лист до міністра освіти і науки України проф. Вакарчука Івана Олександровича. *Ukrnationalism.org*. 2009. URL: <http://www.ukrnationalism.org.ua/publications/?n=1570>.

2010

603. Лазарович М. В. [Коментар газеті «День» щодо впливу РФ на політику України]. *День*. 2010. 21 трав. URL: <https://m.day.kyiv.ua/uk/article/nota-bene/rosiya-postupatisya-ne-hoche-y-ne-bude-kiyiv>.
604. Лазарович М. В. [Коментар газеті «День» щодо позиціонування політичних партій на політичній мапі України]. *День*. 2010. 3 листоп. URL: <https://m.day.kyiv.ua/uk/article/podrobici/yacenyuk-rostetigitipko-hitaietsya>.

605. Лазарович М. В. [Коментар газеті «День» щодо стану державної самореалізації України]. *День*. 2010. 20 серп.

2011

606. Лазарович М. В. [Коментар газеті «День» щодо зростання російського шовінізму]. *День*. 2011. 4 лют. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/nota-bene/tretya-problema-rosiyi>.

607. Лазарович М. В. [Коментар газеті «День» щодо її ювілею]. *День*. 2011. 13 верес.

608. Лазарович М. В. [Коментар газеті «День» щодо нового сайту «Україна Incognita»]. *День*. 2011. 1 верес.

609. Лазарович М. В. [Коментар газеті «День» щодо позбавлення Степана Бандери звання Героя України]. *День*. 2011. 13 січ. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article>.

610. Лазарович М. В. [Коментар газеті «День» щодо потреби ставити пам'ятник Сталіну та Гітлеру]. *День*. 2011. 22 груд.

611. Лазарович М. В. Маємо владу, яка подібні ювілеї не шанує : [коментар газеті «День» щодо підготовки влади до святкування 20-річчя Незалежності України]. *День*. 2011. 29 лип.

2012

612. Лазарович М. В. Голодомор обов'язково повториться, якщо українці забудуть про цю трагедію. *Ukrauto.com*. 2012. URL: <http://ukrauto.com.ua/content/golodomor-obovyazkovo-povtoritsya-yakshcho-ukrayinci-zabudut-pro-cyu-tragediyu-ekspert>.

613. Лазарович М. В. [Коментар газеті «День» стосовно взаємопоборювання опозиційних сил під час парламентських виборів 2012 р.]. *День*. 2012. 29 серп.

614. Лазарович М. В. [Коментар газеті «День» стосовно взаємопоборювання опозиційних сил під час парламентських виборів 2012 р.]. *Українське слово*. 2012. 30 серп.

615. Лазарович М. В. [Коментар газеті «День» стосовно ксенофобської статті «Араби з неграми билися за наших курвів» у «Новій тернопільській газеті» від 25 січня 2012 р.]. *День*. 2012. 1 лют.

616. Лазарович М. В. [Коментар газеті «День» стосовно першого українського праймеризу на Тернопільщині]. *День*. 2012. 26 черв.

617. Лазарович М. В. [Коментар газеті «День» стосовно того, що принижує Україну й її громадян?]. *День*. 2012. 16 трав.

618. Лазарович М. В. [Коментар газеті «День» стосовно того, що хотілось би запитати в народі]. *День*. 2012. 30 трав.
619. Лазарович М. В. Людина мимоволі починає ставитися до державної влади як до чогось ворожого : [коментар газеті «День» щодо протистояння між суспільством і правоохоронною системою]. *День*. 2012. 18 верес.
620. Лазарович М. В. Ми звикаємо до вседозволеності : [коментар газеті «День» стосовно того, від чого псується національний характер]. *День*. 2012. 18 трав.
621. Лазарович М. В. Найменше, що можемо зробити, – це не подавати руки... : [коментар газеті «День» стосовно того, якою має бути роль суспільства й опозиції в питанні захисту української мови?]. *День*. 2012. 6 лип.
622. Лазарович М. В. Патріотичний, оптимістичний і, головне, потрібний кожному українцеві : [коментар М. Лазаровича газеті «День» щодо дня її народження]. *День*. 2012. 12 жовт.
623. Лазарович М. В. Політики промовчали, коли почалося розтоптування української мови, політики змовчали і тепер : [коментар газеті «День» стосовно того, чому ні суспільство, ні політики серйозно не реагують на заяви комуністів стосовно зміни української національної символіки?]. *День*. 2012. 14 серп.
624. Лазарович М. В. «Сезон пониження України і здорового глузду» : [коментар газеті «День» стосовно того, яким був політичний сезон 2011–2012 рр.? Чи можна вважати його завершеним через останні події й майбутні парламентські вибори? Що (хто) може вилікувати український парламентаризм?]. *День*. 2012. 10 лип.
625. Лазарович М. В. У нас і досі сталінське трактування війни : [коментар газеті «День» стосовно того, як змінюється ставлення суспільства до Другої світової війни]. *День*. 2012. 11 трав.
626. Лазарович М., Олещук І. Символ національної честі: Українська повстанська армія в боротьбі за самостійну соборну державу. *Свобода*. 2012. 26 жовт. (№ 89). С. 4 : іл.
627. Лазарович М., Олещук І. Українські землі у фокусі нацистсько-комуністичного гендлю. *Шлях перемоги*. 2012. 29 серп.
628. Лазарович М., Олещук І. Українські землі у фокусі нацистсько-комуністичного гендлю. *Свобода*. 2012. 22 серп.

2013

629. Лазарович М. В. Доки не буде дотримано букви закону в парламенті, не можна вимагати цього в суспільстві? : [коментар газеті

- «День» стосовно іміджу українського парламенту]. *День*. 2013. 15 лют. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobici-nota-bene/parlament-yak-nacionalna-cinnist>.
630. **Лазарович М. В.** [Коментар щодо відзначення «свята 23-го лютого»] : Білецька А. «Людина у військовому однострої – ще не захисник вітчизни». Що думають тернополяни про 23 лютого. *Погляд: новинний портал*. 2013. 23 лют. URL: <http://poglyad.te.ua/podiii/lyudyna-u-vijskovomu-odnostroji-sche-ne-zahysnyk-vitchyzny.-scho-dumayut-ternopolyany-pro-den-zahysnyka-vitchyzny/>.
631. **Лазарович М. В.** **Овіяні славою** : [про подвиг героїв Крут]. *Вільне життя*. 2013. 1 лют.
632. **Лазарович М.** **Певна вдячність буде, але особливих преференцій – ні** : [коментар газеті «День» стосовно того, як відреагують виборці різних регіонів на євроінтеграційну еволюцію Президента В. Януковича] : Капсамун І. «Любов і ненависть» українського електорату. Експерти «Дня» – про те, як відреагують виборці різних регіонів на еволюцію Президента? *День*. 2013. 11 жовт.
633. **Лазарович М. В.** **Позиція влади касательно євроінтеграції вимушує багатьох переглянути свої погляди на Президента** : [коментар щодо того, чи покращиться імідж президента В. Януковича і підтримка його виборцями в Україні після підписання угоди про асоціацію з ЄС]. *Выборы.org*. 2013. 14 окт. URL: <http://vybory.org/articles/pozitsiya-vlasti-kasatelno-evrointegratsii-vyinuzhdaet-mnogih-peresmotret-svoi-vzglyady-na-prezidenta.html> (дата звернення: 24.12.2013).
634. **Лазарович М. В.** **«Похищення України» буде коштувати Євросоюзу декілька сот мільярдів євро** : [коментар щодо ставлення українських виборців до євроінтеграційної еволюції Президента України В. Януковича]. *REX: інформаційне агентство*. 2013. 12 окт. URL : <http://www.iarex.ru/articles/42093.html> (дата звернення: 09.11.2013).
- 2014
635. **Лазарович М. В.** **Прогноз розвитку ситуації в Україні від тернопільського історика** : [коментар щодо того, як розвиватиметься російсько-український конфлікт 2014 р.] / зап. С. Чернецька. *20 хвилин*. 2014. 5 берез. URL: <http://te.20minut.ua/Polityka/prognoz-rozvitku-situaciyi-v-ukrayini-vid-ternopilskogo-istorika-10319055.html>.
636. **Лазарович М. В.** **Тернопілля в умовах першої російської окупації під час світової війни 1914–1918 років**. *Вільне життя*. 2014. 25 лип.

637. **Лазарович М. В. Изгнание истории Украины из вузов страны.** Слово «Просвита». 2014. 12 апр. URL: <http://www.slovoprosivity.org.ua/?p=13344>.

2015

638. **Лазарович М. В. Не поважав би себе, якби не став на захист України /** записала Т. Гугушвілі. *Вільне життя плюс*. 2015. 18 лют. (№ 13). С. 7 : фот. (Усе для перемоги).

639. **Новорічно-різдвяне вітання від бійця АТО :** [вітання усієї університетської родини з Новим 2016 р. і Різдом Христовим від д. політ. н., проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ, бійця АТО Миколи Лазаровича]. *Тернопільський національний економічний університет: офіційний сайт*. 2015. Груд. URL: <http://www.tneu.edu.ua/student-life/university-newspaper-opinion/page/4/>.

640. **Путін мені нагадує гостя на весіллі:** жарт-притча від професора Миколи Лазаровича / переповіла Леся Коковська-Романчук. *Погляд: новинний портал*. 2015. 31 серп. URL: <https://poglyad.te.ua/blogs/putin-meni-nahaduje-hostya-na-vesilli-zhart-prytcha-vid-profesora-mykoly-lazarovycha/print/>.

641. **Тернопільський професор, який воює в зоні АТО, має непрості питання з приводу вчорашніх подій під ВР :** [реакція проф. М. Лазаровича на сутички 31 серпня 2015 р. під Верховною Радою України, внаслідок яких загинули бійці Національної гвардії України]. *0352.com.ua: сайт міста Тернополя*. 2015. 1 верес. URL: <http://www.0352.ua/news/944752> : фот.

642. **Чому дехто з політичних лідерів замість того, щоб піти добровольцем на війну й тим рятувати рейтинг своєї партії, обмежився лише селфі? :** [реакція проф. М. Лазаровича на сутички 31 серпня 2015 р. під Верховною Радою України, внаслідок яких загинули бійці Національної гвардії України]. *Реально*. 2015. 1 верес. URL: <https://realno.te.ua/polityka/>.

2016

643. **Історик Микола Лазарович: «Я просто не міг підвести героїв моїх книжок...» /** за матеріалами бесіди Л. Осадчук. *Час і події*. 2016. 18 лют.

644. **Лазарович М. В. Відомий тернопільський історик розповів про невтішні зміни суспільної думки :** [роздуми про ситуацію в країні]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2016. 29 верес. URL: <http://teren.in.ua/2016/09/29/vidomyj-ternopilskyj-istoryk-rozpoviv-pro-nevtishni-zminy-suspilnoyi-dumky/>.

645. **Лазарович М. В. Задекларовані статки українських чиновників коментують громадські діячі Тернопілля** : [коментар проф. ТНЕУ М. Лазаровича щодо результатів електронного декларування статків українських чиновників]. *Наш день*. 2016. 2 листоп.
646. **Лазарович М. В. Ім'я Героя України пропонують присвоїти тернопільському вузу** : [відомий тернопільський історик, проф. ТНЕУ М. Лазарович виступив з ініціативою присвоїти ім'я Героя України Володимира Гарматія Тернопільському національному економічному університету]. *TeNews: тернопільські новини*. 2016. 17 жовт. URL: <http://www.tenews.org.ua/post/view/im-ya-geroia-ukraini-proponuyut-prisvoiti-ternopilskomu-vuzu>.
647. **Лазарович М. В. [Коментар газеті «RIA плюс» щодо власних рефлексій із приводу демобілізації зі Збройних сил України]** : Що останнім часом вас схвилювало найбільше? *RIA-плюс*. 2016. 3 лют. С. 2.
648. **Лазарович М. В., Мельничук Б. І. На скрижалях історії** : [стаття про Легіон УСС]. *Колос*. 2016. 15 квіт. С. 5 : фот.
649. **Лазарович М. В. «Ми сьогодні маємо ще не завершену, але вже власну домівку»**: [коментар газеті «День» стосовно таких запитань: 1. Що нам вдалося за ці 25 років? Що – ні? 2. Які ми мали шанси і чому їх втратили? 3. Як Україні вийти з політичного «котла»?] : Капсамун І. «Від Київської Русі – до європейської України!». Експерти «Дня» оцінюють, що вдалося і що – ні за 25 років відновлення незалежності держави. *День*. 2016. 24 серп. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/tema-dnya-podrobyci/vid-kyyivskoyi-rusi-do-yevropeyskoyi-ukrayiny>.
650. **Лазарович М. В. «Однині воєдино...»** : [коментар газеті «Голос України» щодо паралелей між подіями Акта Злуки УНР і ЗУНР та Російсько-української війни 2014–2016 рр.] / за матеріалами бесіди Л. Наконечної. *Голос України*. 2016. 22 січ.
651. **Лазарович М. В. Проблема україноцентризму вітчизняної журналістики актуалізована** : [коментар газеті «День» щодо питання адекватності існуючих медіаплатформ потребам України в умовах інформаційної війни і усвідомлення принципів, що мають об'єднувати медіа] : Лубчак В. Про... «силу опору». Солідарність і готовність до відвертої дискусії – у коментарях українських журналістів. *День*. 2016. 23 груд.
652. **Лазарович М. В. Професор з Тернополя розказав, як 25 років тому готував Сумщину до референдуму** : [спогади проф. М. Лазаровича про свою працю як члена організаційно-ідеологічного

- відділу Всеукраїнського штабу «Референдум» в Сумській області напередодні Всеукраїнського референдуму на підтвердження Акта проголошення незалежності України]. *Інформаційний портал SumyToday*. 2016. 1 груд. URL: <http://sumy.today/profesor-z-ternopolya-rozkazav-yak-25-rokiv-tomu-gotuvav-sumshchynu-do-referendumu> : фот.
653. **Лазарович М. В. Професор з Тернополя розказав, як 25 років тому готував Сумщину до референдуму** : [спогади проф. М. Лазаровича про свою працю як члена організаційно-ідеологічного відділу Всеукр. штабу «Референдум» в Сумській області напередодні Всеукр. референдуму на підтвердження Акта проголошення незалежності України]. *Доба*. 2016. 1 груд. URL: <https://doba.te.ua/novyny/profesor-z-ternopolya-rozkazav-yak-25-rokiv-tomu-hotuvav-sumshchynu-do-referendumu> : фот.
654. **Лазарович М. В. «Савченко може претендувати на високу посаду» – тернопільський історик** : [аналіз проф. М. Лазаровичем перших кроків діяльності Н. Савченко після звільнення з російського полону та прогноз її політичного майбутнього]. *TopNews*. 2016. 28 трав. URL: <http://www.topnews.in.ua/blogs/3525-qsavchenko-can-claim-to-high-office-q-ternopil-historical.html> : фот.
655. **Лазарович М. В. Тернопільський університет хочуть перейменувати в честь загиблого на війні студента** : [замітка про ініціативу щодо присвоєння ім. Героя України Володимира Гарматія Тернопільському національному економічному університету]. *Тернопіль-Live*. 2016. 22 груд. URL: <http://ternopillive.com.ua/ternopilskiy-ekonomichniy-universitet-hochut-pereymenuvati-v-chest-zagiblogo-na-viyni-studenta/>.
656. **Лазарович М. В. Точка зору** : [аналіз проф. М. Лазаровичем перших кроків діяльності Надії Савченко після звільнення з російського полону та прогноз її політичного майбутнього]. *RIA-плюс*. 2016. 1 черв. С. 15 : фот.
657. **Лазарович М. В. Точка зору** : [замітка про акти вандалізму щодо пам'яті бійців АТО]. *RIA-плюс*. 2016. 8 черв. С. 15 : фот.
658. **Лазарович М. В. Точка зору** : [замітка про бажання росіян емігрувати в Україну]. *Ternopil Post – новини Тернопільщини*. 2016. 2 черв. URL: <https://post.te.ua/?tochka=mykola-lazarovych-2> : фот.
659. **Лазарович М. В. Точка зору** : [замітка про еміграцію росіян в Україну]. *MediaTOP – творче об'єднання репортерів*. 2016. 2 черв. URL: <http://mediator.te.ua/?tochka=mykola-lazarovych-2> : фот.

660. **Лазарович М. В. Точка зору** : [замітка про Іловайську трагедію 2014 р.]. *MediaTOP – творче об'єднання репортерів*. 2016. 30 серп. URL: <http://mediator.te.ua/?tochka=mykola-lazarovych-3> : фот.
661. **Лазарович М. В. Точка зору** : [замітка про політику Росії]. *MediaTOP – творче об'єднання репортерів*. 2016. 6 трав. : фот. URL: <http://mediator.te.ua/?tochka=mykola-lazarovych>.
662. **Лазарович М. В. Точка зору** : [замітка про ставлення суспільства до бійців АТО]. *RIA-плюс*. 2016. 15 черв. С. 2 : фот.
663. **Лазарович М. В. Точка зору** : [замітка про якість гри українських футболістів на Чемпіонаті Європи–2016]. *RIA-плюс*. 2016. 22 черв. С. 15 : фот.
664. **Лазарович М. В. Точка зору** : [коментар щодо діяльності Верховної Ради України]. *RIA-плюс*. 2016. 6 квіт. С. 15 : фот.
665. **Лазарович М. В. Точка зору** : [коментар щодо діяльності українських політиків]. *RIA-плюс*. 2016. 24 лют. С. 15 : фот.
666. **Лазарович М. В. Точка зору** : [коментар щодо діяльності української влади]. *RIA-плюс*. 2016. 17 лют. С. 15 : фот.
667. **Лазарович М. В. Точка зору** : [коментар щодо Збройних сил України]. *RIA-плюс*. 2016. 6 трав. С. 15 : фот.
668. **Лазарович М. В. Точка зору** : [замітка про політику РФ]. *Ternopil Post – новини Тернопільщини*. 2016. 5 трав. URL: <https://post.te.ua/?tochka=mykola-lazarovych>.
669. **Лазарович М. В. У контексті сумних роковин Іловайської трагедії** : [замітка про Іловайську трагедію 2014 р.]. *Ternopil Post – новини Тернопільщини*. 2016. 30 серп. URL: <https://post.te.ua/?tochka=mykola-lazarovych-3> : фот.
670. **Лазарович М. В. Україна і Перші визвольні змагання** : [аудіозапис виступу проф. М. Лазаровича, автора монографії «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», під час обговорення нових видань з історії Перших визвольних змагань 1917–1921 рр., що відбулося 15 вересня 2016 р. у рамках Форуму видавців у Львові в Науковій бібліотеці Львівського національного університету ім. І. Франка]. *Spod.co: канал громадського подкастингу*. 2016. 6 жовт. URL: <http://cpod.co/2016/10/06/ukrayina-i-pershi-vizvolni-zmagannya/>.
671. **Лазарович М. Тернопільський професор Микола Лазарович розповів про свою участь в АТО / за матеріалами бесіди Л. Осадчук. *TeNews: тернопільські новини***. 2016. 15 лют. URL: http://tenews.te.ua/news_all.php?id=14699 (дата звернення: 23.05.2021).

672. **Лазарович М.** «Я просто не міг підвести героїв моїх книжок...» : тернопільський науковець, автор досліджень про Українських січових стрільців – про свою участь в АТО та історичні паралелі : [про книжки Миколи Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців» та «Ілюстрована історія України»] / за матеріалами бесіди Л. Осадчук. *День*. 2016. № 24/25 (12–13 лют.). С. 18 : фот. (Суспільство).
673. **Микола Лазарович: «Я просто не міг підвести героїв моїх книжок»** : [стаття про участь проф. М. Лазаровича в АТО]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2016. 13 лют. URL: http://teren.in.ua/article/mykola_lazarovych_ya_prosto_ne_mih_pidvesty_heroyiv_moyikh_knyzhok : фот.

2017

674. **Коваль Р., Лазарович М., Юзич Ю.** 100 років тому загинув командант Гуцульської сотні Омелян Левицький. *Український погляд*. 2017. 23 берез. URL: <http://ukrpohliad.org/national-memory/100-rokiv-tomu-zagynuv-komandant-gutsulskoyi-sotni-omelyan-levytskyj.html>.
675. **Лазарович М. В.** 21 людина загинула у бійці за жуйку : [замітка про трагедію на льодовій арені в Сокольніках (Москва) у 1976 р. під час тисняви за жуйками]. *Провсе*. 2017. 22 груд. URL: <https://provse.te.ua/2017/12/21-lyudyna-zahynula-u-bijtsi-za-zhujku/>.
676. **Лазарович М. В.** Відсипати їй у кульок крихт : [коментар щодо соціальної нерівності в Україні]. *RIA-плюс*. 2017. 15 берез. С. 15 : фот.
677. **Лазарович М. В.** Владо, зроби щось морально-вольове! : [замітка з закликком до української влади діяти активніше]. *Ternopil Post – новини Тернопільщини*. 2017. 3 лют. URL: <https://post.te.ua/?tochka=mykola-lazarovych-4> : фот.
678. **Лазарович М. В.** «Не так тії вороги...» : [замітка про вади діяльності Верховної Ради України]. *MediaTOP*. 2017. 9 жовт. URL: <https://mediator.te.ua/2017/10/09/mykola-lazarovych-3/>.
679. **Лазарович М. В.** Про «терпил» : [замітка про необхідність реагування влади України на недружні дії Сербії]. *MediaTOP*. 2017. 22 верес. URL: <https://mediator.te.ua/2017/09/22/mykola-lazarovych-2/>.
680. **Лазарович М. В.** Про строкову військову службу або Українська держава між національними інтересами та приватними забаганками : [замітка про необхідність строкової військової служби в Україні]. *MediaTOP*. 2017. 24 листоп. URL: <https://mediator.te.ua/2017/11/24/mykola-lazarovych-4/>.

681. **Лазарович М. В. Точка зору** : [замітка про необхідність активізації дій влади України щодо Росії]. *MediaTOP – творче об'єднання репортерів*. 2017. 22 лют. URL: <http://mediator.te.ua/?tochka=mykola-lazarovych-4> : фот.
682. **Лазарович М. В. Що останнім часом вас схвилювало найбільше?** : [коментар газети «RIA-плюс» щодо російсько-української війни]. *RIA плюс*. 2017. 30 серп. С. 2.
683. **Лазарович М. В. Що останнім часом вас схвилювало найбільше?** : [коментар газети «20 хвилин» щодо російсько-української війни]. *20 хвилин*. 2017. 2 верес. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/scho-ostannim-chasom-naybilshe-shvilyovalo-ternopolyan-10633767.html>.

2018

684. **Лазарович М. В. В Україні дефіцит «вати»?** : [замітка про переселення до України громадян РФ]. *RIA-плюс*. 2018. 28 лют. (№ 9). С. 15.
685. **Лазарович М. В. Маленькі кроки** : [коментар щодо заходів для перемоги над ворогом]. *RIA-плюс*. 2018. 3 верес. С. 15: фот.
686. **Лазарович М. В. На Донбасі легше знайти спільну мову із собаками, ніж із їхніми господарями / розмову вів П. Парипа**. *Gazeta.ua*. 2018. 20 берез. URL: https://gazeta.ua/articles/people-and-things-journal/_na-donbasi-legshe-znajti-spilnu-movu-iz-sobakami-nizh-iz-yihnimi-gospodaryami/826990 : фот.
687. **Лазарович М. В. Про звикле** : [коментар щодо т. зв. «антибандерівського закону», ухваленого в Польщі]. *RIA-плюс*. 2018. 21 лют. С. 15 : фот.
688. **Лазарович М. В. Про непотріб** : [коментар щодо будівництва Росією т. зв. Керченського мосту]. *RIA-плюс*. 2018. 28 трав. С. 15 : фот.
689. **Лазарович М. В. Про токсичність РФ** : [замітка про можливість запровадження нових санкцій проти РФ]. *MediaTOP*. 2018. 31 січ. URL: <https://mediator.te.ua/2018/01/31/mykola-lazarovych-5/>.
690. **Лазарович М. В. Тернополяни згадують відомого науковця, громадського діяча, професора Богдана Лановика** : [спогади д. політ. н., учасника АТО М. Лазаровича про проф. Б. Лановика]. *Наш день*. 2018. 12 лют. URL: <http://nday.te.ua/ternopolyany-zhaduyut-vidomoho-naukovtsya-hromadskoho-diyacha-profesora-bohdana-lanovyuka/> : фот. (дата звернення: 09.04.2018).
691. **Лазарович М. В. Україна буде українською** : [коментар щодо проблеми відмови українців від українського громадянства]. *RIA-плюс*. 2018. 9 лип. С. 15: фот.

692. **Лазарович М. Враження** : [про кінофільм «Міф»] / Шот М. «Міф» виходив на біс, обгорнутий синьо-жовтим стягом. *Урядовий кур'єр*. 2018. 10 лют. URL: https://ukurier.gov.ua/media/newspaper_free/pdf/2018-02-09/29_6145k.pdf.
693. **Лазарович М. Професор на фронті** / розмову вів П. Парипа. *Українське слово*. 2018. 5 квіт. URL: http://ukrslowo.net/doliludski/ludi_ta_rechi/30901.html : фот.
694. **Лазарович М. Професор на фронті** / розмову вів П. Парипа. *Галичина*. 2018. № 27–28 (29 берез.). С. 15 : фот. URL: <http://www.galychyna.if.ua/publication/human/profesor-na-fronti/print.html>.
695. **Професор Микола Лазарович: не піти захищати Україну я просто не міг**. *Блиц-інфо*. 2018. 1 квіт. URL: <http://www.blitz.if.ua/news/profesor-mykola-lazarovych-ne-pity-zahyschaty-ukrainu-ya-prosto-ne-migl.html> : фот.

2019

696. **Лазарович М. В. «Він відображатиме наші інтереси у Верховній Раді», – вчений-історик про Степана Барну**. *20 хвилин*. 2019. 7 лип. URL: <https://te.20minut.ua/Pres-sluzhby/vin-vidobrazhatime-nashi-interesi-u-verhovniy-radi---vcheniy-istorik-p-10899095.html> : фот., відео.
697. **Лазарович М. В. «Він відображатиме наші інтереси у Верховній Раді», – вчений-історик про Степана Барну**. *Місто*. 2019. 7 лип. URL: <https://www.gazeta-misto.te.ua/vin-vidobrazhatyme-nashi-interesy-u-verhovnij-radi-vchenyj-istoryk-pro-stepana-barnu/> : фот., відео.
698. **Лазарович М. В. Про пильність, або про цінність власної держави** : [замітка про Західноукраїнський форум руху опору капітуляції, який відбувся 1 груд. 2019 р. у Тернополі]. *Слово*. 2019. 2 груд. : фот. URL: <https://slovo.te.ua/fashion-style/>.
699. **Лазарович М. В. Про тривогу, або чий ви, хлопці?** : [замітка про шкідливість ініціативи глави Адміністрації президента України А. Богдана щодо винесення питання про мирні домовленості з Росією на референдум]. *RIA-плюс*. 2019. 27 трав. С. 15 : фот.
700. **Лазарович М. В. «Степан Барна зуміє відстоювати державницькі інтереси у парламенті», – Микола Лазарович**. *TeNews: тернопільські новини*. 2019. 6 лип. URL: <https://www.tenews.org.ua/post/show/1562404408-stepan-barna-zumie-vidstoyuvati-derzhavnicki-interesi-u-parlamenti---mikola-lazarovich> : фот., відео.
701. **Лазарович М. В. «Степан Барна зуміє захистити незалежність України», – Микола Лазарович**. *Тернопіль-Live*. 2019. 6 лип. URL:

<https://ternopillive.com.ua/stepan-barna-zumiye-zahystyty-nezalezhnist-ukrayiny-mykola-lazarovych/> : фот., відео.

702. **Лазарович М. В. Як не дожену, то хоч загірюся** : [замітка про марнославія багатьох кандидатів у президенти на березневих виборах 2019 р.]. *RIA-плюс*. 2019. 18 лют. С. 15 : фот.

2020

703. **«Війна – не прикрий випадок, а закономірність» – Лазарович про державність і війну в Україні** : [інтерв'ю з М. Лазаровичем] / розмову вів В. Томин. *7 Днів-Україна*. 2020. 26 груд. URL: <https://7days-ua.com/interview/vijna-ne-prykryj-vypadok-a-zakonomirnist-lazarovych-pro-derzhavnist-i-vijnu-v-ukraini/> : фот.
704. **Микола Лазарович: «Слово 2020 року – боротьба!»** / розмову вів В. Томин. *Сільський господар плюс*. 2020. 25 груд. URL: <https://www.facebook.com/silskyjgospodar/photos/a.128227971115217/749619962309345/> : фот.

2021

705. **Лазарович М. В. Про соборність. День соборності: рефлексії політиків, неполітиків та Азарова. Історична правда**. 2021. 22 січ. URL: <https://www.istpravda.com.ua/short/2021/01/22/158865/> : фот.
706. **Лазарович М. Його полотна написані з любов'ю до рідної країни**. Гугушвілі Т. Богдан Ткачик: «Поети пишуть пером, а я – пензлем». *Вільне життя*. 2021. 26 серп. URL: <https://vilne.org.ua/2021/08/bogdan-tkachyk-poety-pyshut-perom-a-ya-penzlem/>.

3.8. Інтерв'ю:

2006

707. **Микола Лазарович: «Колись скажуть, що щасливі були ті, хто брав участь у подіях Майдану...»** : [інтерв'ю з приводу виходу монографії М. Лазаровича «Разом нас багато... Тернопільський державний економічний університет у контексті Української помаранчевої революції». Тернопіль : Екон. думка, 2005. 528 с.: іл.] / розмову вела К. Маргаритка. *Місто*. 2006. 25 січ. С. [11] : фот. (Місто книжкове).

2009

708. **Лазарович М. І було пекло на Землі** : [інтерв'ю з автором та упорядником ґрунтового й об'ємного видання про геноцид українського

- народу «І було пекло на землі...» – к. іст. н., доц. ТНЕУ М. Лазаровичем] / розмову вів М. Шот. *Новий шлях* (Канада). 2009. 28 трав.
709. **Лазарович М. Не втихне біль Голодомору** : [інтерв'ю з терноп. істориком, дослідником «білих плям» в укр. історії М. В. Лазаровичем] / розмову вів М. Шот. *Урядовий кур'єр*. 2009. 1 груд. С. 6 : фот.
710. **Лазарович М. Не погасне біль Голодомору** : [інтерв'ю з канд. іст. наук, доц. Терноп. нац. екон. ун-ту, засл. працівником освіти України М. Лазаровичем] / розмову вів М. Шот. *Вільне життя*. 2009. 27 листоп. (№ 96). С. 6 : фот. (Рядок з біографії краю).

2010

711. **Якщо б не було УПА, незалежної України могло б не бути** : УПА – це та вакцина, яка ще не раз рятуватиме тіло укр. нації : [розмова з канд. іст. наук М. Лазаровичем, письм. О. Вільчинським, кер. Центру дослідження минулого укр. народу Терноп. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка В. Старкою, верховним отаманом Укр. козацтва І. Вардинцем] / записала Т. Гугушвілі. *Вільне життя плюс*. 2010. 15 жовт. С. 5.

2012

712. **Лазарович М. Голодомор 1932–1933: пам'ятаємо** : [інтерв'ю про дослідження проблеми Голодомору 1932–1933 років] / розмову вів І. Андрійшин. *Теребовля – твоє місто*. 2012. 24 листоп. URL: <http://terebovlya.org.ua/news/holodomor-1932-1933-pamjatajemo/>.
713. **Лазарович М. «Трагедія Голодомору може повторитися, якщо українці про неї забудуть»... – експерт** / розмову вела Т. Гугушвілі. *0352.com.ua: сайт міста Тернополя*. 2012. 23 листоп. URL: <https://www.0352.ua/news/219482/tragedia-golodomoru-moze-povtoritisa-akso-ukrainci-pro-nei-zabudut-ekspert>.
714. **Мовна ідентичність українців у ХХІ столітті** : [розмова з експертами М. Лазаровичем, М. Николиним, В. Лизанчуком] / записала Т. Гугушвілі. *Вільне життя плюс*. 2012. 24 лют. С. 5. (До Міжнародного дня рідної мови).
715. **Чи стане російська мова регіональною у Тернопільській області?** Інтерв'ю з експертом : [розмова з к. іст. н. М. Лазаровичем]. *0352.com.ua: сайт міста Тернополя*. 2012. 16 серп. URL: <http://www.0352.com.ua/article/181404> (дата звернення: 08.09.2012).

2013

716. **Лазарович М. Божевільні експерименти проводили над жителями Тернопільщини** : [інтерв'ю з науковцем М. Лазаровичем про

те, як жителі Західної України прагнули допомогти своїм східним братам-українцям під час Голодомору 1932–1933 рр.]. *Погляд: новинний портал*. 2013. 20 жовт. URL: <https://poglyad.te.ua/podii/bozhevilni-eksperymenty-provodyly-nad-zhytelyamy-ternopilschynu.html> (дата звернення: 28.10.2013).

717. **Лазарович М. Кандидат історичних наук Микола Лазарович: «Західні українці прагнули хоч якось зарадити страшному Голодомору»** : [інтерв'ю про те, як жителі Західної України прагнули допомогти своїм східним братам-українцям під час Голодомору 1932–1933 рр.] / записав М. Шот. *Медична академія*. 2013. 12 листоп. С. 11 : фот. (Сумна дата).
718. **Микола Лазарович: «Галичани про голод знали і рятували братів-східняків»** : [розмова з канд. іст. наук, доц., докторантом М. Лазаровичем про те, як жителі Західної України прагнули допомогти своїм східним братам-українцям під час Голодомору 1932–1933 рр.] / записав М. Шот. *Вільне життя плюс*. 2013. 20 листоп. (№ 93). С. 6 : фот.
719. **Микола Лазарович: «Жителі Західної України прагнули хоч якось зарадити страшному голоду»** : [інтерв'ю з науковцем М. Лазаровичем про те, як жителі Західної України прагнули допомогти своїм східним братам-українцям під час Голодомору 1932–1933 рр.] / розмову вів М. Шот. *Урядовий кур'єр*. 2013. 19 жовт. : фот.
720. **Микола Лазарович: «Жителі Західної України прагнули хоч якось зарадити страшному голоду»** : [інтерв'ю з науковцем М. Лазаровичем про те, як жителі Західної України прагнули допомогти своїм східним братам-українцям під час Голодомору 1932–1933 рр.] / розмову вів М. Шот. *Українське слово* (США). 2013. 24 жовт.
721. **Микола Лазарович: «Жителі Західної України прагнули хоч якось зарадити страшному голоду»** : [інтерв'ю з науковцем М. Лазаровичем про те, як жителі Західної України прагнули допомогти своїм східним братам-українцям під час Голодомору 1932–1933 рр.] / розмову вів М. Шот. *Вільне життя*. 2013. 20 листоп.

2014

722. **Лазарович М. «Розпочали стрільці січовії з москалями тан»** : [інформація про монографію М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» та інтерв'ю з автором про бої легіону УСС проти російських загарбників на горі Лисоня] / розмову вів М. Шот. *Урядовий кур'єр*. 2014. 12 верес.

723. **Командир взводу професор Микола Лазарович: «Українці, не шкодуйте позитивних емоцій для свого війська!»** : [інтерв'ю з відомим тернополянином] / провів М. Шот. *Урядовий кур'єр*. 2015. 29 серп. № 158. С. 7 : фот. (Суботні зустрічі). URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/komandir-vzvodu-profesor-mikola-lazarovich-ukrayin/>.
724. **Лазарович М. Професор історії з університету пішов добровольцем з п'ятої спроби** : [інтерв'ю з істориком, д. політ. н., проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ, заслуженим працівником освіти України] / провела Д. Олійник. *20 хвилин*. 2015. 29 берез. : фот. URL: <https://te.20minut.ua/lyudi/profesor-istoriyi-z-universitetu-pishov-dobrovoltsem-z-ryatoyi-sprobi-10441071.html>.
725. **Лазарович М. «Українці, не шкодуйте позитивних емоцій для свого війська!»** / інтерв'ю провів М. Шот. *Українське слово* (США). 2015. 11 верес.
726. **Лазарович М. «Якби не пішов, я б себе не поважав»: чому 52-річний професор із Тернопільщини, експерт «Дня» Микола Лазарович, пішов добровольцем на війну** / записала Т. Гугушвілі. *День*. 2015. 20–21 берез. (№ 48/49). С. 7 : фот. (Бліц-інтерв'ю).
727. **Микола Лазарович відмовився від пільг, щоб і надалі захищати Батьківщину** / інтерв'ю провів М. Шот. *Погляд: новинний портал*. 2015. 31 серп. URL: <http://poglyad.te.ua/>.
728. **Микола Лазарович не на словах знає, як захистити і зберегти державу** : [біографія та інтерв'ю науковця ТНЕУ]. *Нова тернопільська газета*. 2015. 7–13 жовт. (№ 38). С. 1, 5: портр.
729. **Микола Лазарович : «Падають снаряди, а потім – клекіт лелек серед ночі...»** : [бесіду з командиром взводу професором М. Лазаровичем] / провела А. Брик. *Наш день*. 2015. 2–8 верес. (№ 34). С. 7 : фот.
730. **Микола Лазарович: «Традиції ранкового кавування з компом на колінах стараюся дотримуватися навіть на війні»** : [інтерв'ю з д. політ. н., проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ і бійцем АТО М. Лазаровичем] / провела Н. Петрів. *Погляд: новинний портал*. 2015. 4 верес. URL: <https://poglyad.te.ua/personaliyi/osobystosti-2/mykola-lazarovych-tradytsiji-rankovoho-kavuvannya-z-kompom-na-kolinah-starayusya-dotrymuvatysya-navit-na-vijni.html> : фот.

731. **Микола Лазарович: «Україна для всіх нас має бути понад усе» :** [розмова з терноп. науковцем, бійцем-добровольцем АТО]. *Вільне життя плюс*. 2015. 4 верес (№ 71). С. 3 : фот. (Особистість).

2016

732. **Лазарович М. «2015-й повернув життя на 180 градусів», – Микола Лазарович, вчений, доброволець в АТО :** [відповіді проф. М. Лазаровича на запитання журналістів]. *Погляд: новинний портал*. 2016. 1 січ. URL: <http://poglyad.te.ua/podii/20015-j-povernuv-zhyttya-na-180-hradusiv-mykola-lazarovych-vchenyj-dobrovolets-v-ato/>: фот.

733. **Лазарович М. «Не шукайте серед росіян кращих і гірших – за ставленням до України вони однакові» :** [інтерв'ю з істориком, політологом, учасником АТО М. Лазаровичем] / провів В. Мороз. *RIA-плюс*. 2016. 21 груд. (№ 51). С. 19 : фот. (Персона).

734. **Лазарович М. Професор з Тернополя залишив рідним прощального листа і поміняв аудиторії на окопи :** [інтерв'ю про перебування в Зоні АТО] / провела Г. Садовська. *Доба*. 2016. 20 лют : фот. URL: <http://doba.te.ua/novyny/profesor-z-ternopolya-zalyshyv-ridnym-proshchalnoho-lysta-i-pominyav-audytoryyi-na-okopy>.

735. **Лазарович М. Тернопільський професор-воїн пояснив, чому в Росії правлять нацисти :** [розмову з професором Миколою Лазаровичем про політичний устрій сучасної Росії] / вела Ю. Швець. *BezTabu*. 2016. 15 берез. URL: <http://beztabu.te.ua/novini-ternopilshchini/ternopilskii-profesor-voyin-poiasniv-chomu-v-rosiyi-pravliat-natsisti> : фот.

736. **«Микола Лазарович: намагаюся бути там, де потрібні добровольці» :** [інтерв'ю про перебування в Зоні АТО] / провела Г. Садовська. *Вільне життя*. 2016. № 12 (17 лют.). С. 6 : фот. URL: <https://vilne.org.ua/2016/02/mykola-lazarovych-namagayusya-butytam/>.

737. **«Микола Лазарович: складні запитання не мають простих відповідей» :** [інтерв'ю з терноп. істориком, проф. ТНЕУ М. Лазаровичем] / провела Г. Садовська. *Вільне життя плюс*. 2016. 22 черв. (№ 48). С. 6 : фот. (Що буде з Донбасом). URL: <https://vilne.org.ua/2016/07/mykola-lazarovych-skladni-zapytann/>.

738. **«Микола Лазарович: сьогодні я все ще більше вояк, ніж професор»** [бесіда з професором М. Лазаровичем] / провела А. Брик. *Наш день*. 2016. 10–16 лют. (№ 6). С. 3 : фот.

739. **Різдво професора Миколи Лазаровича :** [інтерв'ю про святкування Різдва 2016 р. на фронті] / провела М. Баліцька. *Університетська думка*. 2016. 13 січ.

2017

740. **«За 25 років Господь тричі давав нам можливість збудувати нормальну державу» – Микола Лазарович** : [інтерв'ю з істориком, політологом, учасником АТО М. Лазаровичем] / провів В. Мороз. *20 хвилин*. 2017. 2 січ. URL: <https://te.20minut.ua/lyudi/za-25-rokiv-gospod-trichi-davav-nam-mozhlivist-zbuduvati-normalnu-derz-10572900.html> : фот.
741. **«За 25 років Господь тричі давав нам можливість збудувати нормальну державу» – Микола Лазарович** : [інтерв'ю з істориком, політологом, учасником АТО М. Лазаровичем] / провів В. Мороз. *Українські реалії*. 2017. 3 січ. URL: <http://ukreal.info/ua/intervyu/130334-za-25-rokiv-gospod-trichi-davav-nam-mozhlivist-zbuduvati-normalnu-derzhavu-mikola-lazarovich-> : фот.
742. **Лазарович М. В. Інтерв'ю з професором Миколою Лазаровичем** / розмову вів В. Яцупчак. *Синодальне управління військового духовенства*. 2017. 25 груд. URL: <http://suvd.com.ua/uk/articles/interv-ju-8/show> : фот.
743. **«Той, хто не знає свого минулого, не має майбутнього», – боєць АТО з Тернопільщини** : [інтерв'ю з істориком, політологом, учасником АТО М. Лазаровичем] / провів В. Мороз. *Файне місто*. 2017. 11 берез. URL: <http://ternopil.te.ua/toj-hto-ne-znaje-svoho-mynuloho-ne-maje-majbutnoho-bojets-ato-z-ternopilschyny/> : фот.

2018

744. **Актуальне інтерв'ю: Професор Микола Лазарович пройшов війну і тепер знову навчає студентів ТНЕУ любити Україну серцем!** / розмову вела М. Баліцька. *Тернопільський національний економічний університет: офіційний сайт*. 2018. 14 берез. URL: <http://www.tneu.edu.ua/news/12930-aktualne-interviu-profesor-mykola-lazarovych-proishov-viinu-i-teper-znovu-navchaie-studentiv-tneu-liubyty-ukrainu-sercem.html> : фот.
745. **«Ввімкни світло». Микола Лазарович. #випускники** : [інтерв'ю з проф. Миколою Лазаровичем] / розмову вів М. Сльозкін. *Студентський меридіан*. 2018. 28 лют. URL: <http://meridian.kpnu.edu.ua/2018/02/28/vvimkny-svitlo-mykola-lazarovych-vypuskyky/> : фот.
746. **Лазарович М. «Любов до Батьківщини є позачасовою категорією»: історик про війни минулі і війну теперішню** / інтерв'ю провів В. Молодій. *«Душу й тіло ми положим за нашу свободу»:*

Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки) : монографія / Міністерство інформаційної політики України. Ічня : ПП «Формат», 2018. С. 248–264.

747. **Лазарович М.** **На Донбасі легше знайти спільну мову із собаками, ніж із їхніми господарями** / розмову вів П. Парипа. *Країна*. 2018. 22 берез. (№ 11). С. 34–36 : фот. URL: <https://gazeta.ua/journal/414>.
748. **Лазарович М.** **«Якщо б мені запропонували дібрати синонім до поняття «Росія», я обрав би – «брехня»** / розмову вів М. Лазарук. *Буковинський журнал*. 2018. № 3 (109). С. 4–19.
749. **Микола Лазарович: «Перестав би себе поважати, якби не пішов на цю війну»** / інтерв'ю провела Г. Садовська. *Вільне життя*. 2018. 11 квіт. (№ 28). С. 4 : фот. URL: <http://vilne.org.ua/2018/04/mykola-lazarovych-perestav-by-sebe-po/>.
750. **Професор Микола Лазарович із ТНЕУ про свою книгу «Російсько-українська війна»** / розмову вела М. Баліцька. *РовесникNEWS: Тернопільські молодіжні новини*. 2018. 17 берез. URL: <https://rovesnyknews.te.ua/profesor-mykola-lazarovych-iz-tneu-pro-svoju-knyhu-rosijsko-ukrajinska-vijna/> : фот.

2019

751. **Історик Микола Лазарович розповів про те, що означають майбутні вибори для України** / розмову вела О. Турчак. *20 хвилин*. 2019. 14 квіт. URL: <https://te.20minut.ua/lyudi/istorik-mikola-lazarovich-zaradi-maybutnogo-nashih-ditey-pered-tim-yak-10836039.html> : фот.
752. **Лазарович М.** **Заради майбутнього дітей перед тим, як проголосувати, сім разів подумаймо** : [інтерв'ю про президентські вибори 2019 р.] / розмову вела О. Турчак. *RIA-плюс*. 2019. 8 квіт. С. 19: фот.

2021

753. **Лазарович М.** **Тернопільський історик: Україна має останній шанс остаточно порвати з Московією: науковець-історик з Тернополя – про злободенні події в Україні та навколо неї** / розмову вів О. Сарматський. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2022. 23 лют. URL: https://teren.in.ua/news/ternopilskiy-istorik-ukrayina-maie-ostanniy-shans-ostatochno-porvati-z-moskoviieyu_389335.html : фот.
754. **Лазарович М.** **Що, якби не Січові стрільці?** / розмову вів В. Ляка. *Zaxid.net*. 2021. 28 трав. URL: https://zaxid.net/shho_yakbi_ne_sichovi_striltsi_n1519675 : фот.

755. **Лазарович М. Що, якби не Січові стрільці?** / розмову вів В. Ляка. *Локальна історія*. 2021. 28 трав. URL: <https://localhistory.org.ua/videos/bez-bromu/uss-mikola-lazarovich/> : фот.

2022

756. **Микола Лазарович: «Путін грає не лише Україною, а – цілим світом»:** військова ескалація з боку Росії біля українських кордонів – виклик для України й світу / розмову вела І. Гошій. *Нова тернопільська газета*. 2022. 16 лют. URL: <http://nova.te.ua/statti/mykola-lazarovych-putin-graye-ne-lyshe-ukrayinoyu-a-tsilyum-svitom/> : фот.
757. **Інтерв'ю до Дня Незалежності із професором ЗУНУ Миколою Лазаровичем** / розмову вела М. Баліцька. *Західноукраїнський національний університет: офіційний сайт*. 2022. 24 серп. URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/22328-ntervju-do-dnja-nezalezhnost-z-profesorom-zunu-mikoloju-lazarovichem.html> : фот.
758. **Лазарович М. Професор Західноукраїнського національного університету (м. Тернопіль), учасник російсько-української війни Микола Лазарович: «Коли бачиш, як воюють наші хлопці й дівчата, серце наповнюється гордістю»** / інтерв'ю провела Г. Садовська. *Урядовий кур'єр*. 2022. 14 груд. (№ 264). С. 3 : фот. – (Актуальне інтерв'ю).
759. **Микола Лазарович: «Вірю, наша державність із честю пройде це випробування війною»** / інтерв'ю провела Г. Садовська. *Вільне життя плюс*. 2022. 30 листоп. (№ 94–95). С. 3 : фот. – (Слава Збройним силам України).
760. **Микола Лазарович: «Головне сьогодні зберегти Українську державу, а все інше – похідне. Разом перемаємо!»** / розмову вела М. Баліцька. *Університетська думка*. 2022. 14 верес. (№ 10–12). С. 12–13 : фот. – (Гість редакції).
761. **Микола Лазарович: «Ми винні були вже тим, що українці»** / інтерв'ю провела Г. Садовська. *Вільне життя плюс*. 2022. 23 листоп. (№ 91–92). С. 2–3 : фот. О. Максимлюк. – (До Дня пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 років).

IV. УЧАСТЬ У НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ І СИМПОЗИУМАХ

762. **100-річчя проголошення незалежності Української держави на території Австро-Угорщини: передумови, перебіг, історичне значення** : круглий стіл, м. Івано-Франківськ, 18 жовт. 2018 р. *Тема виступу: «Леґіон УСС у контексті проголошення незалежності Української держави на території Австро-Угорщини».*
763. **1914, 2014 роки: Перша світова війна, українське питання, уроки історії** : круглий стіл / ДАТО, м. Тернопіль, 5 серп. 2014 р. URL: <https://provse.te.ua/2014/08/1914-2014-roky-persha-svitova-vijna-ukrajinske-pytannya-uroky-istoriji/>.
764. **III Міжнародна історико-краєзнавча конференція з проблем історії Чернівецької області**, присвяч. 120-річчю заснування університету в Чернівцях : м. Чернівці, 29–30 верес. 1995 р.
765. **V Буковинська міжнародна історико-краєзнавча конференція**, присвячена 130-річчю заснування Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, м. Чернівці, 29 верес. 2005 р. *Тема виступу: «Постій УСС на Буковині в жовтні 1918 р.».*
766. **VIII Буковинська міжнародна історико-краєзнавча конференція** : м. Чернівці, 21–22 жовт. 2011 р.
767. **Актуальні проблеми розвитку міст та міського самоврядування (історія і сучасність)** : Міжнар. наук.-практ. конф., м. Рівне, 7–9 квіт. 1993 р.. *Тема доповіді: «Участь міщан у Національно-визвольному русі України в 1648–1657 рр.».*
768. **Безпека сходу України в умовах гібридної війни: виклики 2019 року** : форум / Фонд К. Аденауера, Фонд місцевої демократії, м. Харків, 7–8 груд. 2018 р. URL: <https://www.facebook.com/100017849532314/videos/317724608832521/>.
769. **Бережанська гімназія: сторінки історії** : IV Міжнар. наук. конф., м. Бережани, 20 верес. 2016 р. / Бережанський краєзнавчий музей. *Тема виступу: «Збройна боротьба Українських січових стрільців проти російських загарбників на Бережанщині в Другій половині 1916 року».*

770. **Битва під Збаражем 1649 року – один із важливих етапів Національно-визвольної революції в Україні середини XVII ст.** : Всеукр. наук.-практ. конф., м. Збараж, 14 листоп. 2019 р. *Тема виступу: «Андрій Васильович Музичка: основні віхи діяльності».*
771. **Велика Волинь: минуле й сучасне** : Міжнар. наук.-краєзн. конф., м. Житомир, 9–11 верес. 1993 р.). *Тема доповіді: «Українські січові стрільці на Волині в 1916 – на початку 1918 р.».*
772. **Видавництво та промоція ветеранської літератури** : Онлайн-семинар / Мін-во у справах ветеранів України, Укр. інститут книги, м. Київ, 27 квіт. 2021 р. URL: <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/4080284625364829>.
773. **Відображення українського Національно-визвольного руху XX ст. у фалеристиці** : Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 80-й річниці одного з перших дослідників укр. фалеристики Я. Семотюка та 70-й річниці УПА, м. Івано-Франківськ, 11 трав. 2012 р.
774. **Волинь і волинське зарубіжжя** : Міжнар. наук. конф., м. Луцьк, 16–18 черв. 1994 р. / Фундація ім. В. Липинського, Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, Волин. краєзн. музей, ред.-вид. група «Реабілітовані історією». *Тема доповіді: «Українські січові стрільці як «перші воскресителі рідного слова і будівничі рідної школи на волинській Україні».*
775. **Волинь у Визвольній боротьбі українського народу XVII–XVIII ст.** : м. Кременець Тернопільської обл., 1995 р.
776. **Всеукраїнська наукова конференція, присвячена 20-річчю заснування Народного руху України за перебудову** : м. Тернопіль, 21 черв. 2009 р. *Тема виступу: «Україна в умовах суспільно-політичного та національного піднесення другої половини 1980-х років: причини, передумови, наслідки».*
777. **Генеזה ідеї української політичної самостійності: від «Слова перестороги» до «України ірреденти». 1848–1895** : м. Львів, 1995 р.
778. **Гуманітарна освіта: досвід і проблеми** : Всеукр. наук.-практ. конф. «Трансформація гуманітарної освіти». м. Ужгород, 1998 р. *Тема доповіді: «Українські січові стрільці в Закарпатті: перші кроки на шляху просвітництва (друга половина 1914 – середина 1915 р.)».*
779. **Гуцульщина – слов'янська Атлантида: історія, етнокультура, персоналістика, туризм** : Міжнар. наук. конф., м. Івано-Франківськ – Космач, 22 листоп. 2019 р. *Тема виступу: «Галицькі гуцули у боротьбі за волю України».*

780. **Гарантії та захист основних прав людини як невід’ємний елемент інтеграції України в ЄС** : Міжнар. круглий стіл, м. Тернопіль, 9 лип. 2019 р. *Тема виступу: «Населення РФ у контексті російської агресії в Україну»*. URL: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=2438596046207381&set=pcb.2438600209540298&type=3&theater>: фот.
781. **Дивізія «Галичина»: україноцентричний погляд** : круглий стіл, м. Тернопіль, 28 квіт. 2014 р.
782. **Дискусія з українським істориком професором Миколою Лазаровичем у ратуші Шарлоттенбург** / Tag des Andenkens an Holodomor 1932–1933 (Заходи до Дня пам’яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. в Україні), м. Берлін (Німеччина), 25 листоп. 2016 р.
783. **Дискусія з українським істориком професором Миколою Лазаровичем у м. Ганновер** / Tag des Andenkens an Holodomor 1932–1933 (Заходи до Дня пам’яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. в Україні), м. Ганновер (Німеччина), 27 листоп. 2016 р.
784. **Діяльність наукового фахового видання у світлі академічної доброчесності** : Міжнар. круглий стіл, м. Тернопіль, 12 квіт. 2021 р. *Тема виступу: «Нюанси роботи головного редактора фахового наукового видання: ретроспекції та перспективи» (на прикладі редагування щорічника «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє». Тернопіль : ТНЕУ, 1996 – 2014 (17) роки)*. URL: <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/4050400455019913>.
785. **Документ у збереженні індивідуальної/соціальної пам’яті** : Всеукр. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 3 груд. 2015 р. *Тема виступу: «Аналіз документного забезпечення боротьби Директорії УНР проти єврейських погромів»*.
786. **Документно-інформаційний простір: історія, теорія, практика** : Всеукр. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 5 груд. 2017 р. *Тема виступу: «Документне забезпечення боротьби влади Другої УНР проти єврейських погромів»*.
787. **Другі «Чорноволівські читання»** : наук. конф., присвяч. 75-й річниці з дня народж. В. Чорновола, м. Київ, 30 берез. 2013 р. / Вид-во «Смолоскип», Інститут історії України Національної академії наук України.
788. **Економічна теорія: сучасна парадигма та її еволюція на порозі XXI століття** : Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 1–2 берез. 2000 р. / Київ. держ. торг.-екон. ун-т. *Тема доповіді: «Економічна історія у вищій школі XXI століття»*.

789. **Економічний націоналізм** : VIII Всеукр. наук. конф. з міжнар. участю, м. Івано-Франківськ, 12–13 жовт. 2018 р.
790. **Етнонаціональна політика в теорії і практиці українського націоналізму: історія і сьогодення** : V Всеукр. наук. конф. з міжнар. участю, м. Івано-Франківськ, 14–15 черв. 2013 р.
791. **Захист прав дитини в контексті Конвенції ООН: педагогічний, психологічний, правовий та інформаційний виміри** : Міжнар. наук. конф., м. Тернопіль, 23 листоп. 2020 р. *Тема виступу: «Людські втрати України в контексті російсько-української війни (2014–2020 рр.)».*
792. **Західно-Українська Народна Республіка: революція, державність, соборність**: до 100-річчя утворення ЗУНР : Міжнар. наук. конф., м. Львів – Івано-Франківськ, 30–31 жовт. 2018 р. *Тема виступу: «Національні меншини в контексті державної етнополітики доби ЗУНР».*
793. **Іван Франко: дух, наука, думка, воля** : Міжнар. наук. конгрес, присвяч. 150-річчю від дня народж. Івана Франка, м. Львів, 27 верес. – 1 жовт. 2006 р. *Тема виступу: «Нам пора для України жити!..»: Українські січові стрільці в контексті суспільно-політичних ідей Івана Франка».*
794. **Ідеали та система цінностей молоді в умовах становлення української державності** : м. Тернопіль, 1995 р.
795. **II Всеукраїнська науково-практична конференція**, присвячена 111-річчю Лева Лепкого і 125-річчю Миколи Лепкого, м. Тернопіль, 12 груд. 2003 р. *Тема виступу: «Національно-політична діяльність УСС в роки Першої світової війни».*
796. **Інтелектуальна біографія Івана Франка** : Онлайн-вебінар-симпозіум, організ. в рамках спільного проекту Гуманітарного факультету УКУ і Львівського нац. літ.-мемор. музею Івана Франка (Дім Франка – Franko House) «Франко в публічному просторі», м. Львів, 31 трав. 2021 р. URL: <https://us02web.zoom.us/j/84205095627?pwd=N2JLTGhodFBFQzI5bnFGNjhscGI3QT09>.
797. **Історик, етнограф, педагог** : Міжвуз. наук. конф., присвяч. 150-річчю від дня народження Юліана Целевича, м. Івано-Франківськ, 26–27 берез. 1993 р. *Тема доповіді: «Світогляд та культурно-просвітницька діяльність Українських січових стрільців».*
798. **IX Буковинська міжнародна історико-краєзнавча конференція**, присвячена 95-й річниці Буковинського народного віча, м. Чернівці, 25–26 жовт. 2013 р.

799. **Кам'янець-Подільський у контексті українсько-європейських зв'язків** : IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Кам'янець-Подільський, 17–18 трав. 2012 р. *Тема виступу: «Студентство історичного факультету Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту в контексті Горбачовської перебудови: суб'єктивні рефлексії».*
800. **Конюхи у Першій світовій війні** : Регіон. наук. конф., м. с. Конюхи, 30 черв. – 2 лип. 2017 р. *Тема виступу: «Бої легіону УСС проти російських військ поблизу с. Конюхи на Тернопільщині (1917) у контексті революційних подій у Наддніпрянщині».* URL: <http://intb.te.ua/2017/07/відзначили-100-річчя-бою-під-конюхами>.
801. **Культура діалогу** : Нац. круглий стіл у рамках Нац. форуму «Трансформація України» / Центр дослідж. політ. цінностей, Мін-во культури та інформ. політики України, м. Київ, 10 верес. 2020 р. URL: <https://www.facebook.com/oksana.koval.733/posts/3435708866496089>.
802. **Лицарі рідного краю: січово-стрілецька традиція в історії, культурі та мистецтві України ХХ століття** : Всеукр. наук.-теор. конф., присвяч. пам'яті орг-ра січово-стрілецького руху в Галичині, ген-го отамана Укр. січ. союзу, голови Укр. боевої управи Кирила Трильовського (1864–1941), м. Коломия, 17 трав. 2007 р. *Тема виступу: «Культурницька та просвітня праця легіону Українських січових стрільців під час Першої світової війни».*
803. **М. С. Грушевський – історик, політик, державний діяч** : істор.-краєзн. конф., м. Теребовля, 27 верес. 2001 р.
804. **Міжнар. наук. конф., присвяч. 75-річчю ЗУНР** : м. Івано-Франківськ, 1–3 листоп. 1993 р. *Тема доповіді: Місце стрілецької ідеології в Листопадовій національно-демократичній революції».*
805. **Міжнародна науково-популярна конференція, присвячена вшануванню 80-х роковин Голодомору 1932–1933 рр. в Україні** : м. Перемишль (Польща), 23 листоп. 2013 р. *Тема виступу: «Україна в передсмертних судорогах!...». Реценція трагедії Голодомору 1932–1933 років серед українства Другої Речі Посполитої».*
806. **Міжрелігійний діалог та його вплив на суспільство, політику, бізнес, культуру** : Міжнар. наук. конф., м. Тернопіль, 13 жовт. 2021 р. *Тема виступу: «Українська греко-католицька церква в умовах експансії російського православ'я під час Першої світової війни (1914–1915 рр.)».* URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/20919-vdbulasja-mzhnarodna-naukova-konferencja-mzhrelgijnij-dalog-ta-jogovpliv-na-susplstvo-poltiku-bznes-kulturu.html>.

807. **Московсько-українське мілітарне і світоглядне протистояння: історія та сучасні виклики** : Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф., м. Кам'янець-Подільський, 10 листоп. 2022 р. *Тема виступу: «Україна в контексті боротьби проти ментального нацизму Московії/Росії».*
808. **Наука, освіта, суспільство: реалії, виклики, перспективи** : Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 16–17 трав. 2019 р. *Тема виступу: «Національні меншини України наприкінці XIX – на початку XX ст.: освітній контекст».*
809. **Науково-практична конференція, присвячена 70-річчю проголошення Акта про відновлення Української держави** : м. Тернопіль, 30 черв. 2011 р.
810. **Націоналізм: традиції і модерн** : Уроч. конф. до 91-річчя ОУН, м. Львів, 2 лют. 2020 р. *Тема виступу: «Російсько-українська війна (2014–2020)».* URL: <https://www.youtube.com/watch?v=9hcHWtRvQ60>.
811. **Національна революція: загальноєвропейська традиція та український контекст** : IV Всеукр. наук. конф. з міжнар. участю, м. Івано-Франківськ, 2–3 берез. 2012 р. *Тема виступу: «Національні меншини України в призмі політики Центральної Ради, Другого Гетьманату та Директорії УНР».*
812. **Незалежна Україна: виклики, уроки, перспективи** : Міжнар. наук. конф., присвяч. 20-річчю проголош. незалежності України, м. Київ, 13–14 жовт. 2011 р. *Тема виступу: «Етнонаціональна політика як складова системи державної безпеки».*
813. **Олександр Завальнюк – особистість, талановитий учений-історик, визначний педагог і менеджер вищої освіти** : Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 70-річчю від дня народж. академіка, д. іст. н., проф. О. М. Завальнюка, м. Кам'янець-Подільський, 30 листоп. 2021 р. *Тема виступу: «Українські січові стрільці у контексті національно-визвольних змагань».* URL: <https://meridian.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/Програма-конференції.docx>.
814. **Олександр Федьков – авторитетний дослідник, провідний вчений, рушій історичної освіти** : Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, присвяч. 60-річчю від дня народж. д. іст. н., проф. О. М. Федькова, м. Кам'янець-Подільський, 11 лют. 2022 р. *Тема виступу: «Діяльність Українського січового стрілецтва на Поділлі у 1918 році: культурно-освітній аспект».* URL: <https://meridian.kpnu.edu.ua/2022/02/09/64695/>.

815. **Освітній простір XXI століття: реалії, новації, перспективи** : наук. конф., м. Тернопіль, 23 лют. 2017 р.
816. **Партнерство України та НАТО: від стратегічних декларацій до тактики практичних дій** : Міжнар. публ. семінар-практикум, м. Ужгород, 15 квіт. 2016 р. *Тема виступу: «Членство в НАТО як фактор збереження української державності».*
817. **Переяславська рада: подія, наслідки і уроки** : круглий стіл, м. Тернопіль, 5 лют. 2004 р. *Тема виступу: «Відлуння «Переяслава» у долі українського народу в ХХ ст.».*
818. **Перша світова війна в історичній пам'яті людства** : наук.-практ. конф. / ТНПУ ім. В. Гнатюка, м. Тернопіль, 24 верес. 2014 р. *Тема виступу: «Леґіон УСС: відновлення боротьби за незалежність».*
819. **Поділля в роки Української Центральної Ради** : Регіон. наук.-практ. конф., м. Кам'янець-Подільський, 15 черв. 2017 р.
820. **Проблеми інтеграції науково-освітнього потенціалу в державо-творчому процесі** : І Міжнар. симпоз., м. Форос, 20–27 трав. 1997 р. *Тема доповіді: «Освітня та громадська діяльність Українського січового стрілецтва в контексті Національно-визвольних змагань українського народу».*
821. **Проблеми інтерпретації творчої спадщини Богдана Лепкого** : Міжнар. наук. конф., м. Тернопіль, 2–3 листоп. 2007 р. *Тема виступу: «Ми йдемо за Україну воювати!» (Підхорунжий УСС Левко Лепкий у роки Першої світової війни: штрихи до портрета)».*
822. **«Просвіта» в національно-культурному житті українського народу**: (до 140-річчя з часу заснування) : Міжнар. наук. конф., м. Тернопіль, 8–10 груд. 2008 р.
823. **«Просвіта» і розвиток громадсько-культурного життя в Україні: історія і сучасність** : Міжнар. наук.-практ. конф., м. Світязь, 20–21 трав. 2016 р. *Тема виступу: «Гуманітарна та просвітницька діяльність УСС на Волині (1916 – початок 1918 р.)».*
824. **Релігійний чинник та його використання у сучасній гібридній війні** : круглий стіл-дискусія м. Тернопіль, 18 листоп. 2022 р. *Тема виступу: «Релігійні аспекти російської окупації західноукраїнських земель у 1914–1915 рр.».* URL: <https://www.facebook.com/tntu.ip/posts/pfbid09613qNXNhH4LfimxQ9N9WykTxWEKRdXq4dGKtnihJgVQc24FULRbZVAr1hY8sUzl>.
825. **Російські воєнні злочини – від документування до покарання** : Наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Івано-Франківськ, 2 груд. 2022 р. *Тема виступу на пленарному засіданні: «Росія у контексті*

- Української революції гідності як геополітичної загрози». URL: <http://meet.google.com/gws-nvww-xsj>.*
826. **Рух у відновленні української державності та злам комуністичної системи** : Міжнар. наук. конф., м. Київ, 11 верес. 2009 р. *Тема виступу: «Національне піднесення України другої половини 1980-х років».*
827. **Соборність як фундаментальна складова ідеології українського націоналізму** : IX Всеукр. наук. конф. з міжнар. участю, присвяч. 130-й річниці з дня народж. Євгена Коновальця, м. Івано-Франківськ, 17 квіт. 2021 р. *Тема виступу: «Ідея соборності України в контексті діяльності Українських січових стрільців».* URL: <https://www.facebook.com/organization.insn/videos/287133173018617>.
828. **Совєтська окупація Західної України 1939 р: погляд через 80 років** : Істор. Форум, м. Тернопіль, 17 верес. 2019 р.
829. **Соціальна адаптація військовослужбовців при переході до цивільного життя: відкриті діалоги** : Дискус. Платформа, м. Тернопіль, 25 лют. 2021 р. URL: <https://www.facebook.com/Соціально-гуманітарний-факультет-ЗУНУ-Тернопіль-100996948411592/photospcb.234316075079678/234314495079836>.
830. **Соціальна політика в теорії і практиці українського націоналізму: історія і сьогодення** : VII Всеукр. наук. конф., м. Івано-Франківськ, 19–20 трав. 2017 р. *Тема виступу: «Соціальні аспекти діяльності УСС серед населення України під час Першої світової війни».*
831. **Суспільні трансформації на Поділлі наприкінці XVIII – на початку XX ст.** : IV Всеукр. наук.-практ. конф., м. Кам'янець-Подільський, 26 квіт. 2021 р. *Тема виступу: «Гуманітарно-просвітницька діяльність Українських січових стрільців на Правобережжі України у 1918 році».*
832. **Теоретичні засади і практичний досвід підготовки педагогів історичного та філологічного профілів у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка: історія і сучасність** : Всеукр. наук.-практ. конф., м. Кам'янець-Подільський, 11–12 верес. 2018 р.
833. **Тернопіль і Тернопілля в історії та культурі України і світу (від найдавніших часів до сьогодення)** : Міжнар. наук.-практ. конф. / Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка, м. Тернопіль, 20–21 квіт. 2012 р. *Тема виступу: «Національні аспекти російської окупації Тернопілля під час Першої світової війни».*

834. **Тернопіль і Тернопілля в історії та культурі України і світу (від найдавніших часів до сьогодення)** : II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 2014 р. *Тема виступу: «Друга російська окупація Тернопілля (1916–1917 рр.)».*
835. **Україна – Ізраїль: історична пам'ять та міжкультурний діалог** : круглий стіл, м. Тернопіль, 13 верес. 2018 р. *Тема виступу: «Українські визвольні змагання 1917–1921 рр. у контексті російсько-української війни (2014–2018 рр.)».* URL: <http://www.tneu.edu.ua/news/13837-vdbuvjsja-den-zrayilskoyi-kulturi-utneu.html>.
836. **Україна – НАТО: усвідомлений вибір чи реакція на зовнішні загрози** : Інформ.-дискус. платформа, м. Тернопіль, 4 груд. 2017 р.
837. **Україна в етнокультурному вимірі століть** : Міжнар. наук. конф. / Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, м. Київ, 26–27 квіт. 2012 р. *Тема виступу: «Освітній розвиток національних меншин України напередодні Української революції 1917–1921 рр.».*
838. **Україна і Перші визвольні змагання** : круглий стіл / Головна читальна зала Наукової бібліотеки Львівського національного університету ім. Івана Франка, м. Львів, 15 верес. 2016 р. URL: <http://cpod.co/2016/10/06/ukrayina-i-pershi-vizvolni-zmagannya/>.
839. **Україна і світ у концептуальних засадах Патріарха Йосифа Сліпого** : Міжнародна наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 11–12 листоп. 2022 р. *Тема виступу: «Микола Хмільовський – священник, педагог, військовик, громадський діяч, послідовник Йосифа Сліпого».* URL: <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/pfbid02JnKjrvPsH3UPo aYezybKvb5r7KFnjUX6m7h38jVj2Y9VyJnnBwvpXKhNqhZhoLXBl>.
840. **Україна–НАТО: формула безпеки** : Регіон. семінар / модер. І. Фріз, нар. деп. України, голова Постійн. делег. України у ПА НАТО, м. Тернопіль, 3 листоп. 2017 р. URL: <https://www.facebook.com/Ukraine.Solidarnist.NATO/videos/2021047507921759/>.
841. **Україна–НАТО: формула безпеки** : Регіон. семінар / модер. І. Фріз, нар. деп. України, голова Пост. делег. України у ПА НАТО, м. Чернівці, 20 лют. 2018 р. URL: <http://chernivtsi.solydarnist.org/?p=4394>.
842. **Українська державність: віхи історії та виклики сучасності** : круглий стіл, м. Київ, 15 груд. 2022 р. *Тема виступу: «Окупація Криму Росією в контексті міжнародних (не)гарантій».* URL: <https://meet.google.com/uoz-jupv-apr>.

843. **Українська еміграція в історії та літературі** : Міжнар. наук. конф., м. Тернопіль, 18–20 верес. 1996 р. *Тема доповіді: «До питання про роль легіону УСС у поширенні серед світової громадськості ідеї української державності».*
844. **Українська історична наука на сучасному етапі розвитку** : II Міжнар. наук. конгрес укр. істориків, м. Кам'янець-Подільський, 17–18 верес. 2003 р. / Укр. іст. т-во, Ін-т історії України НАН України, Кам'янець-Подільський держ. ун-т. *Тема виступу: «Українські січові стрільці у Наддніпрянщині».*
845. **Українська історична наука на шляху творчого поступу** : III Міжнар. наук. конгрес укр. істориків, м. Луцьк, 17–19 трав. 2006 р. *Тема виступу: «Українська помаранчева революція: визначення, рушійні сили, соціальна база».*
846. **Українська революція 1917–1921 рр.: передумови, процеси, наслідки, уроки** : Всеукр. наук. конф., м. Меджибіж, 24 берез. 2017 р. *Тема виступу: «Українське державотворення 1917–1921 рр. крізь іноетнічну призму: на прикладі російської національної меншини».* URL: <http://mezhibozh.com/prohrama-vseukrajinskoji-naukovoji-konferentsiji-ukrajinska-revoljutsiya-1917-1921-g-peredumovy-protsesy-naslidky-uroky/>.
847. **Українське козацтво: історія і сучасність** : м. Тернопіль, 1994 р.
848. **Український визвольний рух періоду Другої світової війни: пам'ять vs пропаганда** : наук. конф., м. Тернопіль, 15–16 квіт. 2021 р. *Тема виступу: «Україна в контексті російського гібридного нарративу».* URL: <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/4048253581901267>.
849. **Український консерватизм: історія, політика, ідеологія та перспективи розвитку** : наук.-практ. конф. / Київський національний лінгвістичний університет, Всеукраїнська громадська організація «Союз гетьманців-державників», м. Київ, 17–18 квіт. 2012 р.
850. **Українсько-польські відносини сьогодні: потреба «перезавантаження» чи продовження?** : Міжнар. наук.-практ. конф., м. Івано-Франківськ – м. Яремче, 24–26 верес. 2010 р..
851. **Урочиста конференція, присвячена 100-річчю від дня народження [військовика УГА і Армії УНР, громадського діяча] Михайла Шарика** : с. Денисів Тернопільського р-ну Тернопільської обл., 25 листоп. 2001 р. *Тема доповіді: «Національно-політична та культурно-просвітницька діяльність УСС в роки Першої світової війни».*

852. **Четверта наукова геральдична конференція** : м. Львів, 10–12 лист. 1994 р. *Тема доповіді: «Національні риси в атрибутиці УСС».*
853. **Чорноволівські читання** : VI Всеукр. наук. конф., м. Київ, 14 берез. 2020 р. *Тема виступу: «Спекотне літо 2014 року: масове вторгнення регулярних військ Російської Федерації в Україну».*
854. **Чорноволівські читання** : VII Всеукр. наук. форум, м. Київ, 27 берез. 2021 р. *Тема виступу: «Людські втрати України в контексті російсько-української війни (2014–2021 років)».* URL: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=241367690834064&id=190697832567717.
855. **Чортківська офензива: відгомін призабутого тріумфу** : Регіон. наук.-практ. конф., м. Чортків, 6 груд. 2017 р. URL: <https://www.facebook.com/chortkivofenzyva/videos/687999954921252/?t=15>.
856. **Чортківська офензива: звитяжна сторінка українського народу** : Четверта наук. конф., м. Чортків, 9 черв. 2019 р. *Тема виступу: «Українські січові стрільці як предтеча Української галицької армії».* URL: https://galinfo.com.ua/news/na_ternopilshchyni_vidbulas_naukova_konferentsiya_chortkivska_ofenzyva_318163.html: фот. ; <https://chortkiv.city/read/longread/34252/100-rokiv-po-tomu-abo-chomu-istoriya-potrebue-diskusii-tanavischo-festivali-na-istorichnu-tematiku>.

V. НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

5.1. Керівництво науковою роботою:

01. 01. 2008 р. – 31. 12. 2010 р.

857. «Історичні проблеми розвитку української спільноти у XX ст.». Номер державної реєстрації роботи: 0107U012227.

5.2. Участь у персональному складі спеціалізованих вчених рад:

2014 – дотепер

858. Д **76.051.03** із захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора та кандидата політичних наук у Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича (2014 – дотепер).

2018 – дотепер

859. Д **11.051.13** із захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора та кандидата політичних наук у Донецькому національному університеті ім. В. Стуса.

5.3. Перелік дисертацій, виконаних під науковим керівництвом професора Миколи Лазаровича:

2009

860. Боднарчук Ю. Ю. Особливості розселення й адаптації на Тернопільщині українського населення, депортованого з території Польщі (1944–1947 рр.) : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль, 2009. 315 с. Захищена 18 грудня 2009 р. на засіданні Спеціалізованої вченої ради Д 76.051.06 у Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича.
861. Цуп О. В. Чеська Республіка і Україна в міждержавних відносинах кінця XX – початку XXI ст. : дис. ... канд. іст. наук : спец.

07.00.02 – всесвітня історія / Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль, 2008. 265 с. Захищена 24 березня 2009 р. на засіданні Спеціалізованої вченої ради К 35.051.12 у Львівському національному університеті ім. І. Франка.

2010

862. **Гавліч І. Б. Українська кредитна кооперація у Східній Галичині (остання третина XIX – 1914 р.)** : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль, 2010. 241 с. Захищена 15 червня 2010 р. на засіданні Спеціалізованої вченої ради Д 35.222.01 в Інституті українознавства НАН України ім. І. Крип'якевича.

5.4. Офіційне опонування дисертацій:

2003

863. **Калішук О. М. Роль галицької інтелігенції в національно-культурному відродженні українців Волині (1914–1918 рр.)** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України та Інститут народознавства НАН України. Львів, 2003. 18 с.

2004

864. **Олійник С. В. Галицьке військо і визвольні змагання на території Правобережної України (липень 1919 – травень 1920 р.)** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2004. 20 с.

2005

865. **Комарніцький О. Б. Містечка Правобережної України в добу Української революції 1917–1920 рр.** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2005. 20 с.

2006

866. **Бондаренко С. В. Народний рух України та його роль у національно-політичному житті наприкінці 80-х – на початку 90-х**

років ХХ століття : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2006. 20 с.

2007

867. **Лахманюк Т. В. Науково-педагогічна та громадсько-політична діяльність Івана Горбачевського** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2006. 20 с.
868. **Хома І. Я. Військове формування Січових стрільців Наддніпрянщини в боротьбі за державність України в 1917–1919 рр.** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 20.02.22 – військова історія / Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2007. 19 с.

2008

869. **Кліш А. Б. Громадсько-політична та наукова діяльність Кирила Студинського (1868–1941 рр.)** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Львівський національний університет ім. І. Франка. Львів, 2008. 20 с.

2009

870. **Юрків Ю. В. Українські жіночі організації у національно-політичному житті Східної Галичини (1917–1939 рр.)** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2009. 20 с.

2010

871. **Древницький Ю. Р. Громадсько-політична та наукова діяльність Володимира Старосольського (1878–1942 рр.)** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ, 2010. 20 с.

2011

872. **Троханяк О. С. Бережанщина в роки Першої світової війни та Української революції (1914–1921 рр.)** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2011. 20 с.

2019

873. **Коцан Р. І. Формування та функціонування радянсько-польського кордону у 1921–1939 роках** : автореф. дис. ... д-ра політ. наук : спец. 23.00.02 – політичні інститути та процеси / Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2019. 34 с.
874. **Коч С. В. Транскордонні простори та спільноти в політичному процесі: кліважі локальності** : автореф. дис. ... д-ра політ. наук : спец. 23.00.02 – політичні інститути та процеси / Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2019 р. 32 с.

2020

875. **Твердохліб Ю. М. Інформаційно-психологічні операції у російсько-українській гібридній війні** : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку / Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2020. 16 с.

5.5. Рецензування дисертаційних робіт щодо рекомендації їх до захисту:

2019

876. **Козачук О. О. Національне питання у внутрішній політиці США та Канади: порівняльний аналіз** : дис. ... д-ра політ. наук : 23.00.02 – політичні інститути та процеси. Захищена 5 квітня 2019 р. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 76.051.03 у Чернівецькому національному університеті ім. Юрія Федьковича.

2021

877. **Середюк Н. П. Трансатлантична спільнота як домінанта розвитку української державності** : дис. ... д-ра політ. наук : 23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку. Захищена 25 березня 2021 р. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 76.051.03 у Чернівецькому національному університеті ім. Юрія Федьковича.
878. **Стеблина Н. О. Цифровізація державної політики як дискурс сучасності** : дис. ... д-ра політ. наук : 23.00.02 – політичні інститути

та процесу. Захищена 13 травня 2021 р. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 11.051.13 у Донецькому національному університеті ім. Василя Стуса.

2022

879. **Дигал Я. В. Гендерний баланс в сфері прийняття політичних рішень: порівняльний аналіз України та держав ЄС: дис. ... д-ра філософії** : 23.00.02 – політичні інститути та процеси. Ніжинський державний університет ім. Миколи Гоголя, Ніжин, 2022.

**5.6. Перелік авторефератів дисертацій,
на які Микола Лазарович подав відгуки
у спеціалізовані вчені ради:**

2002

880. **Кісіль З. Р. Створення та діяльність українського воєнно-історичного товариства (1920–1939 рр.)** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Львівський національний університет ім. І. Франка. Львів, 2002. 18 с.

2004

881. **Панько О. Д. Становлення білоруської державності, 1914–1923 рр.: територіальний аспект** : автореф. дис. ... канд. іст. наук: спец. 07.00.02 – всевітня історія / Львівський національний університет ім. Івана Франка. Львів, 2004. 20 с.

2005

882. **Седляр О. В. Громадсько-політична діяльність Андрія Чайковського** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Львівський національний університет ім. І. Франка. Львів, 2002. 20 с.

2007

883. **Василик І. Б. Громадсько-політична діяльність Костя Левицького (остання чверть XIX ст. – 1918 р.)** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Львів, 2007. 19 с.
884. **Ворон О. П. Особливості розвитку Римо-Католицької церкви в сучасній Україні** : автореф. дис. ... канд. іст. наук :

спец. 09. 00. 11 – релігієзнавство / Національний університет «Острозька академія». Острог, 2007. 20 с.

885. **Коваль І. М. Наукова та громадська діяльність Ярослава Пастернака (1913–1969 рр.)** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ, 2007. 20 с.

2008

886. **Магась-Демидас Ю. І. Кооперативний рух Правобережної України у 1860-ті – 1914 роки** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького. Черкаси, 2008. 28 с.

2009

887. **Стецюк В. Б. Земства Правобережної України в період Української національно-демократичної революції 1917–1920 рр.** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2009. 20 с.

2010

888. **Башняк Л. І. Місце та роль творчості українських січових стрільців у розвитку національної культури України першої половини ХХ ст.** : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. : спец. 26.00.01 – теорія та історія культури / Київський національний університет культури і мистецтв. Київ, 2010. 16 с.
889. **Руснак О. В. Соціально-економічний розвиток Північної Буковини і Хотинщини у 1918–1940 рр.** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2010. 19 с.

2012

890. **Обухова О. Ю. Польсько-українське транскордонне співробітництво: становлення та розвиток (90-ті роки ХХ – поч. ХХІ століття)** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.02 – всевітня історія / Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2012. 20 с.
891. **Проскурняк В. П. Суспільно-політична та наукова діяльність Осипа Маковея** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 –

історія України / Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2012. 16 с.

2014

892. **Гаджисєва Д. В. Міжнародні чинники створення та діяльності інститутів політичного транзиту** : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2014. 20 с.
893. **Забєліна І. О. Форми політичних криз та механізми їх врегулювання** : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.02 – політичні інститути та процеси / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2014. 18 с.
894. **Полухіна А. В. Ненасильницькі політичні дії в умовах глобального розвитку** : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2014. 19 с.
895. **Родик Г. Ю. Комунікативні особливості менеджменту етнополітичного конфлікту** : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.05 – етнополітологія та етнодержавознавство / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 2014. 19 с.
896. **Томенчук Х. Б. Інституціоналізація політичної системи Західно-Української Народної Республіки** : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.02 – політичні інститути та процеси / Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2014. 17 с.

2015

897. **Шилюк О. І. Бібліотечна справа в західних областях УРСР (1939–1991 рр.)** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2015. 20 с.

2016

898. **Гайсенюк В. В. Москвофільство в Галичині та на Буковині в роки Першої світової війни** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2016. 19 с.

899. **Дзюбенко Ю. М. Феномен гібридних режимів у сучасному політичному просторі** : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.02 – політичні інститути та процеси / Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2016. 19 с.
900. **Шумінська Н. В. Становлення Галицької армії, особливості комплектування та підготовки особового складу (листопад 1918 – листопад 1919 рр.)** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2016. 16 с.

2017

901. **Рожак-Литвиненко К. Б. Мистецьке угруповання Українських січових стрільців: художники, традиції, жанрові та стильові особливості творів** : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. : спец. 17.00.05 – образотворче мистецтво / Львівська національна академія мистецтв, Львів, 2017. 21 с.
902. **Ткач Т. Я. Гуманітарна діяльність ООН з подолання наслідків стихійних лих** : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку / Київський національний університет ім. Т. Шевченка. Київ, 2017. 20 с.
903. **Федорищак Х. І. Інституційні механізми реалізації політики пам'яті на державному рівні (на прикладі України та Республіки Польща)** : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.02 – політичні інститути та процеси / Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2017. 20 с.
904. **Циганюк М. А. Соціально-політична боротьба в Україні під час виборів і діяльності І Державної думи** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2017. 20 с.

2019

905. **Вархов Г. В. Партійно-політичне структурування Європейського Парламенту: організаційне оформлення та чинники впливу** : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.02 – політичні інститути та процеси / Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2019. 18 с.

906. **Галушак М. М. Військово-політична думка ЗУНР/ЗОУНР (листопад 1918 р. – липень 1919 р.)** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Інститут народознавства НАН України. Львів, 2019. 20 с.
907. **Дяченко О. В. Застосування засобів мовно-маніпулятивної політичної діяльності в сучасних політичних процесах** : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.02 – політичні інститути та процеси / Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2019. 19 с.
908. **Зварич Р. В. Суд і судочинство в національній політиці Другої Речі Посполитої (на прикладі Станиславівського воєводства)** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.02 – всесвітня історія / Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2019. 20 с.
909. **Мацишина І. В. Дискурсні практики конструювання політичної реальності України** : автореф. дис. ... д-ра політ. наук : спец. 23.00.02 – політичні інститути та процеси / Київський національний університет ім. Т. Шевченка. Київ, 2019. 36 с.

2021

910. **Роздольська І. В. Літературний феномен Українських січових стрільців: функціонування та структура покоління** : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : спец. 10.01.01 – українська література / Львівський національний університет ім. І. Франка. Львів, 2021. 36 с.
911. **Узун Ю. В. Територіальна політика держав ЄС: стабілізація та конструювання політичних систем** : автореф. дис. ... д-ра політ. наук : спец. 23.00.02 – політичні інститути та процеси / Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2021. 28 с.

5.7. Участь у конкурсах на видання книг:

2020

912. **Лазарович М. В. «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2020 роки)** : монографія. 2-ге вид. Онлайн-участь : Київ, 2020. 4 трав. (Книгу видано в 2020 р.).

VI. РЕДАКЦІЙНО-РЕЦЕНЗІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

6.1. Наукове редагування:

2007–2014

913. Щорічник «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє» : зб. наук. праць (Свідощтво серії КВ № 12330-1214Р від 21. 02. 2007 р.) – фахове видання з економіки (Постанова президії ВАК України № 3–05/6 від 6 жовтня 2010 р.).

- 1) Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє : щорічник / за ред. М. В. Лазаровича. Тернопіль : Екон. думка, 2007. Вип. 12. 368 с.
- 2) Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє : щорічник / за заг. ред. М. В. Лазаровича. Тернопіль : Екон. думка, 2008. Вип. 13. 132 с.
- 3) Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє : щорічник / за заг. ред. М. В. Лазаровича. Тернопіль : Екон. думка, 2010. Вип.14–15. 340 с.
- 4) Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє : щорічник / за заг. ред. М. В. Лазаровича. Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ, 2011. Вип.16. 336 с.
- 5) Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє : щорічник / за заг. ред. М. В. Лазаровича. Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ, 2012. Вип. 17. 146 с.
- 6) Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє» : щорічник / за заг. ред. М. В. Лазаровича. Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ, 2013. Вип. 18. 212 с.
- 7) Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє : щорічник : у 2 ч. / за ред. М. В. Лазаровича. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. Вип. 19, ч. 1. 364 с.
- 8) Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє : щорічник : у 2 ч. / за ред. М. В. Лазаровича. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. Вип. 19, ч. 2. 278 с.

2012

914. Боднарчук Ю. Ю. Шлях розпачу і надії. Соціально-економічні умови депортації та розселення на Тернопільщині українців із Польщі : монографія. Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ, 2012. 332 с.

6.2. Участь у роботі редакційних колегій наукових видань та збірників:

1997–2017

915. Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє : щорічник (фахове видання; м. Тернопіль; у 2007–2017 рр. – головний редактор).

2006

916. Тернопільський національний економічний університет: історія, звершення, особистості. Київ : Світ успіху, 2006. 335 с. (заступник голови редакційної колегії).

2008

917. ЗУНР, 1918–1923: ілюстр. історія. Львів ; Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2008. 524 с.

2014

918. Тернопільщина: історія міст і сіл : у 3-х т. Тернопіль : ТзОВ «Тернограф», 2014.

2014 – дотепер

919. Прикарпатський вісник НТШ. Серія «Думка» (фахове видання; м. Івано-Франківськ).

2015 – дотепер

920. Evropsky politicky a pravni diskurz (фахове видання; м. Брно, Чехія).

2016 – дотепер

921. Вісник Донецького національного університету ім. В. Стуса. Серія «Політологія» (фахове видання; м. Вінниця).

2017–2018

922. Україна – Європа – Світ : міжнар. зб. наук. праць. Серія «Історія, міжнародні відносини» (фахове видання; м. Тернопіль).

2018

923. Сторінки історії Української революції та більшовицьких репресій на Поділлі (1917–1930-ті рр.) : зб. наук. праць / редкол. : О. О. Заремба (гол.), Л. В. Баженов, В. А. Дубінський, М. В. Лазарович та ін. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2018. 300 с.

924. Політичні репресії в Радянській Україні у 1930-ті рр. : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 80-й річниці Великого терору 1937–1938 рр. та Дню пам'яті жертв голодоморів. Подільський державний аграрно-технічний університет, 21–22 листоп. 2018 р. Кам'янець-Подільський : ПДАТУ, 2018. 343 с.

2018–2021

925. Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Енциклопедія : До 100-річчя утворення Західно-Української Народної Республіки : у 4-х т. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів.

6.3. Рецензування наукових праць:

2010

926. Деревінський В. На гребені боротьби. Діяльність В'ячеслава Чорновола в другій половині 1980-х рр. : монографія. Київ : Укр. вид. спілка, 2010. 220 с.

927. Монолатій І. С. Разом, але майже окремо. Взаємодія етнополітичних акторів на західноукраїнських землях у 1867–1914 рр. : монографія. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2010. 736 с.

2011

928. Деревінський В. В'ячеслав Чорновіл. Нарис портрета політика. Тернопіль : Джура, 2011. 224 с.

2013

929. Палаб'юк Б. Володимир Дідик: спомин про пережите... Тернопіль : Джура, 2013. 152 с.

2015

930. Адвокати і правники – діячі Легіону Українських січових стрільців : біографічний альбом / упоряд. І. Б. Василик, О. С. Лугова, Б. В. Луговий. Київ : КВІЦ, 2015. 160 с.: іл.

2016

931. Докаш О. Ю. Політико-культурна трансформація західних областей України під впливом радянської ідеології (1930 – 1950-ті роки) : монографія. Чернівці : Місто, 2016. 384 с.

932. **Лисоня: сторіччя звитяги** / упоряд. : Б. В. Луговий, О. С. Лугова. Тернопіль : ТЗОВ «Терно-граф», 2016. 192 с.: іл.
933. **Сіреджук П. Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914–1918 рр.** Косів : Писаний Камінь, 2016. 536 с.

2017

934. **Конюхи у Першій світовій війні** : матеріали Регіон. наук. конф., с. Конюхи Козівського р-ну Тернопільської обл., 1 лип. 2017 р. / Козівський районний краєзнавчий музей ; упоряд. А. Улішак. Тернопіль, 2017. 78 с.

2018

935. **Західно-Українська Народна Республіка в документах і матеріалах Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка: альбом-каталог** / упоряд. : Ю. Лисий, М. Ільків-Свидницький. Львів : Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. 2018. 252 с., іл.
936. **Монолатій І. Місто двох республік і диктатури. Коломийські сцени Української революції.** Івано-Франківськ : Галицько-Укр. накладня ім. Якова Оренштайна, 2018. 656 с.
937. **Соціопросторова та символічна інженерія суспільства: до річниці Голодомору та масових репресій** : матеріали Міжнар. наук. конф., м. Київ, 10–11 трав. 2018 р. / ред. колегія : П. М. Куліков (голова) та ін. Київ ; Тернопіль : Бескиди, 2018. 205 с.
938. **Чорноволівські читання. Візія майбутнього України** : матеріали III і IV наук. конф., присвяч. 80-й річниці з дня народж. Вячеслава Чорновола, м. Київ, 24 груд. 2016 р., 24 груд. 2017 р. / упоряд. В. Ф. Деревінського. Київ ; Тернопіль : Бескиди, 2018. 212 с.

2019

939. **Рущенко І. Війна цивілізацій: анатомія російсько-українського конфлікту.** Київ : Вид. дім «Києво-Могилян. акад.», 2019. 439 с.
940. **Троханяк О., Троханяк В. Бережанщина в період ЗУНР** : монографія / ВП НУБІП України «Бережан. агротехн. ін-т». Бережани : Паляниця В. А., 2019. 176 с. : іл., фот.
941. **Чорноволівські читання** : матеріали V Всеукр. наук. конф., м. Івано-Франківськ, 15 берез. 2019 р. / упоряд. В. Ф. Деревінський. Івано-Франківськ : Симфонія-форте, 2019. 156 с.

2020

942. **Монолатій І. Переможене горе. Мнемонічні фігури (без державної літератури).** Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2020. 256 с.
943. **Рудакевич О. М. Націологічні засади модернізації українського суспільства :** наук.-попул. вид. Київ : Політія, 2020. 360 с.
944. **Стеблина Н. О. Цифровізація політики в контексті трансформації сучасного світопорядку :** монографія. Одеса : Фенікс, 2020. 358 с.

2021

945. **Володимир Гнатюк у європейському науковому просторі :** кол. моногр. / упор. М. Б. Лановик, З. Б. Лановик. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2021. 336 с.
946. **Монолатій І. Homo Militaris Євген Побігуший-Рен. Історія українського офіцера в чотирьох арміях і трьох війнах.** Дрогобич : Посвіт, 2021. 188 с.

2022

947. **Пухонська О. Поза межами бою. Дискурс війни в сучасній літературі.** Брустори : Дискурс, 2022. 288 с.

VII. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

948. Виступ на засіданні Обласного методичного об'єднання викладачів історії України та філософії I–II р. а. «Історія України у ВНЗ I–II р. а.: теорія і практика» (м. Тернопіль, 28 жовт. 2009 р.).
949. Наукове стажування без відриву від виробництва при кафедрі історії України Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка (м. Тернопіль, трав.– черв. 2009 р.).
950. Наукове стажування без відриву від виробництва при кафедрі стародавньої та середньовічної історії Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка (м. Тернопіль, листоп. 2017 р.).
951. Наукове стажування без відриву від виробництва при кафедрі українознавства і філософії Тернопільського національного технічного університету ім. Івана Пулюя. Тема стажування: «Сучасні методи викладання гуманітарних дисциплін у закладах вищої освіти» загальною кількістю 180 годин / 6 кредитів (м. Тернопіль, 26 верес.– 4 листоп. 2022 р.). Довідка № 2/28 – 1442 від 4 листоп. 2022 р.
952. Наукове стажування з відривом від виробництва при кафедрі новітньої історії України Київського національного університету ім. Т. Шевченка (м. Київ, берез. – квіт. 2002 р.).
953. Підвищення кваліфікації у період з 11 жовтня по 17 грудня 2021 р. у Почесному консульстві Угорщини в м. Тернопіль за програмою «Сучасні аспекти міжнародного співробітництва України з країнами ЄС» загальною кількістю 180 год. / 6 кредитів (м. Тернопіль, 17 груд. 2021 р.). Сертифікат № 92/21.
954. Пройшов курс підвищення кваліфікації педагогічних працівників: Тренінг-інтенсив розвитку soft- та hard-skills «Перезавантаження: епізод III» на тему «Андрагогіка як мистецтво навчання дорослих» (обсяг навчального часу – 30 год.; для викладачів програми «Перемовини та врегулювання конфліктів») / Управління освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації; Західноукраїнський національний університет; Навчально-науковий інститут комунікацій (м. Тернопіль, 14–17 верес. 2021 р.). Сертифікат № 0521, серія П – III.

955. Участь в акредитаційній експертизі освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» другого (магістерського) рівня вищої освіти (м. Тернопіль, 27 верес. 2022 р.).
956. Участь у міжкафедральному науково-педагогічному семінарі (за участі викладачів кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності ТНЕУ та гостей (А. В. Вихрущ, д-р пед. наук, проф., завідувач кафедри української мови ТНМУ; Н. О. Федчишин, д-р пед. наук, проф., завідувач кафедри іноземних мов ТНМУ; Л. Й. Петришин, д-р пед. наук, проф. кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи ТНПУ) / Юридичний факультет ТНЕУ (Тернопіль, 25 черв. 2020 р.).
957. Участь у роботі наукового семінару з метою підвищення кваліфікації «Громадсько-суспільний рух в Україні: особливості, тенденції, проблеми» (наказ СНУ ім. Лесі Українки № 21-К/А від 16.05.2016 р.; загальна кількість годин за планом семінару – 54 год., з них лекційних – 26 год., семінарських – 10 год., самостійних – 18 год.), який проводився у рамках Всеукраїнської науково-практичної конференції ««Просвіта» і розвиток громадсько-культурного життя в Україні: історія та сучасність», за підтримки Волинської обласної державної адміністрації на базі відпочинку «Гарт» СНУ ім. Лесі Українки (с. Світязь Шацького р-ну Волинської обл.) / Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, Волинська крайова організація ВУТ «Просвіта» ім. Тараса Шевченка (м. Луцьк – с. Світязь, 18–22 трав. 2016 р.). Сертифікат № 49/16.

VIII. ПРИСУТНІСТЬ І ВИСТУПИ В ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

8.1. Телевізійні сюжети про Миколу Лазаровича:

2015

958. «Відверті діалоги» з Миколою Лазаровичем / ведуча Л. Михальська. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2015. 6 верес. 67 хв.
959. Добровільна мобілізація проф. М. Лазаровича 13 лютого 2015 р. до Збройних сил України : телесюжет у програмі «Вісті». *ТТБ* (м. Тернопіль). 2015. 20 лют. 5 хв.
960. «Історик на війні: лекція з перших вуст» : телесюжет для програми «Вікна-новини» про участь проф. М. Лазаровича в російсько-українській війні. *СТБ* (м. Київ). 2015. 3 верес. 3 хв.
961. Про участь у Революції гідності та російсько-українській війні : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем. *THEU TV* (м. Тернопіль). 2015. 27 берез. 3 хв. URL: https://www.youtube.com/watch?v=eVK9TZ_VRzU.
962. Про участь у російсько-українській війні : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем для програми «Про важливе» / ведуча О. Юрик. *Телеканал ІНТБ* (м. Тернопіль). 2015. 27 серп. 20 хв.
963. Про участь у російсько-українській війні : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем для програми «Тема дня» / ведуча О. Брода. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2015. 3 верес. 14 хв.

2016

964. «Відверті діалоги» з Миколою Лазаровичем / ведуча Л. Михальська. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2016. 7 лют. 63 хв.
965. Про участь у російсько-українській війні : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем у прямому ефірі для програми «Ранок з ТТБ». *ТТБ* (м. Тернопіль). 2016. 1 лют. 30 хв.
966. Проект «Ті, хто вірить в Україну» : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем / автор О. Герасименко. *Телеканал ІНТБ* (м. Тернопіль). 2016. 26 серп. 12 хв. URL: <https://intb.te.ua/2016/12/ti-khto-viryt-v-ukrainu-mykola-laza/>.

967. **Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем для програми «Про важливе» / ведуча О. Юрик. *Телеканал ІНТБ* (м. Тернопіль). 2016. 10 берез. 17 хв.
968. **Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем для програми «Ранок з ТТБ». *ТТБ* (м. Тернопіль). 2016. 11 берез. 45 хв.
969. **Репрезентація книги проф. М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** в Тернопільському пресклубі : сюжет у програмі «Вісті ТТБ». *ТТБ* (м. Тернопіль). 2016. 4 берез. 3 хв.
970. **Репрезентація книги проф. М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** в Тернопільській обласній філармонії : сюжет у програмі «Вісті ТТБ». *ТТБ* (м. Тернопіль). 2016. 14 берез. 3 хв.
971. **Репрезентація книги проф. М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** на історичному факультеті Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка : сюжет у програмі «Новини ІНТБ». *Телеканал ІНТБ* (м. Тернопіль). 2016. 7 квіт. 3 хв. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=AFL9oaymLqQ>.

2018

972. **Вихід з друку книжки «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)** : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем для програми «Про важливе» / ведуча Н. Єднак. *Телеканал ІНТБ* (м. Тернопіль). 2018. 30 жовт. 16 хв. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ap4q5fTyPc>.
973. **«Відверті діалоги» з Миколою Лазаровичем** / ведуча Л. Михальська. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2018. лют. 30 хв.
974. **Відзначення 55-річного ювілею М. Лазаровича** : інтерв'ю щодо авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» ; сюжет про репрезентацію книги в Тернопільському національному економічному університеті ; присвоєння М. Лазаровичу звання Почесний професор Університету / Т. Скиба. *TV-4* (м. Тернопіль). 2018. 16 берез. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=DRXodAMkKtY>.

975. **Доповідь проф. М. Лазаровича на урочистій 25-й сесії Івано-Франківської обласної ради з нагоди 100-річчя Західноукраїнської Народної Республіки** : відеофрагменти. *Канал 402* (м. Івано-Франківськ). 2018. 1 листоп. 1 хв. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ID4cPpufkZ8>.
976. **Доповідь проф. М. Лазаровича на урочистій 25-й сесії Івано-Франківської обласної ради з нагоди 100-річчя Західноукраїнської Народної Республіки** : відеофрагменти. *Третя студія* (м. Івано-Франківськ). 2018. 4 листоп. 1 хв. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VIpLroxUUHo>.
977. **Про книгу проф. М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»**. Телеканал «Чернівці» (м. Чернівці). 2018. 20 лют.
978. **Про книгу проф. М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»**. *Національна суспільна телерадіокомпанія України: Волинська регіональна дирекція* (м. Луцьк). 2018. 27 лют. 2 хв. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Hh4IN_f8hzw&feature=youtu.be.
979. **Репрезентація авторського 4-го видання «Ілюстрованої історії України»** у Науковій бібліотеці Львівського національного університету ім. І. Франка. 2018. 23 верес. URL: https://www.youtube.com/watch?v=rgAwJnu_vf8.
980. **Репрезентація книги проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»,** що відбулася 25 жовтня 2018 р. в приміщенні Тернопільської обласної ради / ведуча Т. Скиба. *TV-4* (м. Тернопіль). 2018. 25 жовт. 2 хв. URL: https://www.youtube.com/watch?v=OYpg_Dk8XYM.
981. **Репрезентація книги проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»,** що відбулася 25 жовтня 2018 р. в приміщенні Тернопільської обласної ради : сюжет у програмі «Вісті ТТБ». *ТТБ* (м. Тернопіль). 2018. 25 жовт. 1 хв. URL: https://www.youtube.com/watch?v=pvBGOB_mb7w.

2019

982. **Репрезентація авторської книги «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»** : прямиий ефір програми

«Файний ранок» з проф. М. Лазаровичем / ведучі М. Муквич, В. Сокальський. *UA: Тернопіль* (м. Тернопіль). 2019. 20 лют. 16 хв. URL: <https://youtu.be/XXHM0oJulDM>.

2020

983. «Діалоги» з **Миколою Лазаровичем** / ведуча Л. Михальська. *UA: Тернопіль* (м. Тернопіль). 2020. 21 серп. 26 хв. URL: https://youtu.be/eumJNX_XcNU.
984. **Чорноволівські читання : VI Всеукр. наук. конф.** «Спекотне літо 2014 року: масове вторгнення регулярних військ Російської Федерації в Україну» : тема виступу. Київ : Інформ.-виставк. центр Музею Майдану, 14 берез. 2020 р. URL: <https://youtu.be/xD8SnXbmnuw>.

2021

985. **Живи, Україно! Для сили, для правди, для волі!** : [сюжет про участь проф. М. Лазаровича в історичних читаннях, котрі відбулися 17 серпня 2021 р. в Тернопільській обласній універсальній науковій бібліотеці з нагоди 30-ї річниці відновлення державної незалежності України]. *Тернопіль1* (м. Тернопіль). 2021. 19 серп. 3 хв. URL: <https://t1news.tv/zhyvy-ukrayino-u-ternopoli-organizuvaly-istorychni-chytannya/> ; https://youtu.be/2RaZihyV_-I.

2022

986. **Вітання з Новим роком та Різдом Христовим.** *Західноукраїнський національний університет: офіційний сайт*. 2022. 31 груд. 1 хв. URL: https://www.youtube.com/watch?v=q1aoQ_9ru0Y.
987. **Денисюк А. «Я був готовий до всього, але такої жорстокості до цивільних не чекав» – тернопільський історик і військовий Микола Лазарович.** *Телеканал «Тернопіль1»* (м. Тернопіль). 2022. 8 верес. 4 хв. URL: <https://youtu.be/uDM4fp0fpoQ>.
988. **Добровільна мобілізація проф. М. Лазаровича до Збройних сил України.** *Суспільне: Тернопіль* (м. Тернопіль). 2022. 25 лют. 1,5 хв. URL: <https://youtu.be/tGF7Y-34IZI>.
989. **Історія Миколи Лазаровича.** *Суспільне: Тернопіль* (м. Тернопіль). 2022. 14 жовт. 2,1 хв. URL: <https://www.facebook.com/watch/?ref=external&v=631829628441106>.
990. **Професор-спецназівець про війну, травми та ще один день народження** : [інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем]. *Суспільне:*

Тернопіль (м. Тернопіль). 2022. 25 жовт. 16 хв. URL: https://www.youtube.com/watch?v=tKY_hnb_RN8.

991. **«У свої 60 став спецназівцем» – професор Микола Лазарович.** *Суспільне: Тернопіль* (м. Тернопіль). 2022. 14 жовт. 4,5 хв. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=uMJ2gkiXFnA&t=264s>.

8.2. Виступи на телебаченні:

2007

992. **Лазарович М. Роковини Голодомору 1932–1933 рр.** : виступ у прямому телеєфірі. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2007. 22 листоп.
993. **«Межа правди»** : дискусія в прямому телеєфірі про проблеми мови / М. Лазарович та ін. *TV-4* (м. Тернопіль). 2007. 17 квіт.
994. **«Свобода слова»** : участь у прямому телеєфірі / М. Лазарович та ін. *ICTV* (м. Київ). 2007. 25 трав.
995. **«Язык или мова? Проблема выбора»** : дискусія в прямому телеєфірі / М. Лазарович та ін. *Перший муніципальний телеканал* (м. Донецьк). 2007. 12 берез.

2008

996. **Лазарович М. Актуальне інтерв'ю: до роковин Голодомору 1932–1933 рр.** *ТТБ* (м. Тернопіль). 2008. 1 жовт. 30 хв.

2009

997. **65-та річниця вигнання нацистів з України** : інтерв'ю з доц. М. Лазаровичем для програми «Вісті». *ТТБ* (м. Тернопіль). 2009. 27 жовт.
998. **65-та річниця вигнання нацистів з України** : інтерв'ю з доц. М. Лазаровичем для програми «Вісті». *ТТБ* (м. Тернопіль). 2009. 28 жовт.
999. **Лазарович М. «Гість студії «Вісті»** : передача, присвячена річниці Полтавської битви. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2009. 3 лип. 7 хв.
1000. **Лазарович М. «Що робити?»** : передача присвячена Конституції України. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2009. 19 черв. 35 хв.
1001. **Лазарович М. Актуальне інтерв'ю: 65-та річниця вигнання нацистів з України.** *ТТБ* (м. Тернопіль). 2009. 28 жовт. 30 хв.
1002. **Лазарович М. Актуальне інтерв'ю: до річниці Акта злуки.** *ТТБ* (м. Тернопіль). 2009. 21 січ. 30 хв.

1003. **Річниця Акта злуки** : інтерв'ю з доц. М. Лазаровичем для програми «Вісті». *ТТБ* (м. Тернопіль). 2009. 22 січ. 7 хв.
1004. **Річниця початку німецько-радянської війни** : інтерв'ю з доц. М. Лазаровичем для програми «Вісті». *ТТБ* (м. Тернопіль). 2009. 22 черв.
1005. **«Шкільний мередіан»** : інтерв'ю з доц. М. Лазаровичем із нагоди роковин Голодомору 1932–1933 рр. в Україні. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2009. 29 листоп. 10 хв.

2010

1006. **Лазарович М. Актуальне інтерв'ю: до річниці ухвалення Акта про державну незалежність України**. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2010. 18 серп. 30 хв.
1007. **Лазарович М. Актуальне інтерв'ю: до роковин Голодомору 1932–1933 рр. в Україні**. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2010. 24 листоп. 30 хв.
1008. **Лазарович М. Актуальне інтерв'ю: Українська національна ідея в історичній ретроспективі**. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2010. 1 груд. 1 год.
1009. **Початок німецько-радянської війни** : інтерв'ю з доц. М. Лазаровичем для програми «Вісті». *ТТБ* (м. Тернопіль). 2010. 21 черв.
1010. **Річниця подвигу героїв Крут** : інтерв'ю з доц. М. Лазаровичем. *TV-4* (м. Тернопіль). 2010. 29 січ.
1011. **Річниця подвигу героїв Крут** : інтерв'ю з доц. М. Лазаровичем. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2010. 29 січ.

2011

1012. **70-річчя проголошення Акта про відновлення Української держави** : інтерв'ю з доц. М. Лазаровичем для програми «Вісті». *ТТБ* (м. Тернопіль). 2011. 30 черв.
1013. **З нагоди отримання Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Братів Богдана і Левка Лепких** : інтерв'ю з доц. М. Лазаровичем. *TV-4* (м. Тернопіль). 2011. 21 січ.
1014. **Лазарович М. Крізь призму часу** : передача, присвячена ОУН і УПА / ведучий І. Бенцал. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2011. 21 берез. 15 хв.
1015. **Лазарович М. Крізь призму часу** : передача, присвячена початку Другої світової війни / ведучий І. Бенцал. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2011. 26 верес. 15 хв.

1016. **Лазарович М. Крізь призму часу** : передача, присвячена проблемі спадковості гетьманства в Україні / ведучий І. Бенцал. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2011. 7 трав. 15 хв.
1017. **Лазарович М. Крізь призму часу** : передача, присвячена річниці Конопотської битви (1659 р.) / ведучий І. Бенцал. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2011. 18 лип. 15 хв.
1018. **Лазарович М. Крізь призму часу** : передача, присвячена річниці початку Української національної революції під проводом гетьмана Богдана Хмельницького / ведучий І. Бенцал. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2011. 18 квіт. 15 хв.
1019. **Лазарович М. Крізь призму часу** : передача, присвячена річниці початку німецько-радянської війни 1941–1945 рр. / ведучий І. Бенцал. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2011. 6 черв. 15 хв.
1020. **Лазарович М. Крізь призму часу** : передача, присвячена роковинам Голодомору 1932–1933 рр. в Україні / ведучий І. Бенцал. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2011. 21 листоп. 15 хв.
1021. **Лазарович М. Усім миром** : передача, присвячена річниці хрещення Русі. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2011. 28 лип. 40 хв.
1022. **Про отримання Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Братів Богдана і Левка Лепких** : інтерв'ю з доц. М. Лазаровичем. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2011. 21 січ.
1023. **Ранок з ТТБ** : прямий телефір із доц. М. Лазаровичем, присвячений 15-річчю Конституції України. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2011. 14 черв. 30 хв.
1024. **Репрезентація книги науковця Василя Деревінського про державного діяча України Вячеслава Чорновола** : інтерв'ю з доц. М. Лазаровичем. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2011. 31 жовт.

2012

1025. **20-річчя дипломатичних відносин між Україною та Грузією** : інтерв'ю з доц. М. Лазаровичем. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2012. 23 трав.
1026. **Лазарович М. 20-річчя дипломатичних відносин між Україною та Грузією**. *TV-4* (м. Тернопіль). 2012. 23 трав.
1027. **Лазарович М. Крізь призму часу** : передача, присвячена постаті Михайла Грушевського в історії України / ведучий І. Бенцал. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2012. 2 жовт. 15 хв.

2013

1028. **80-ті роковини Голодомору 1932–1933 рр. в Україні** : інтерв'ю з доц. М. Лазаровичем для програми «Вісті». *ТТБ* (м. Тернопіль). 2013. 15 листоп.
1029. **Лазарович М. Кризь призму часу** : передача, присвячена роковинам Голодомору 1932–1933 рр. в Україні / ведучий І. Бенцал. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2013. 24 листоп. 15 хв.

2014

1030. **День гідності та свободи** : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем для програми «Вісті». *ТТБ* (м. Тернопіль). 2014. 21 листоп. 10 хв.
1031. **Лазарович М. Кризь призму часу** : передача, присвячена Голодомору 1932–1933 років в Україні, його причинам, механізмам, наслідкам / ведучий І. Бенцал. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2014. 22 листоп. 15 хв.
1032. **Лазарович М. Кризь призму часу** : передача, присвячена етнопонаціональній політиці української влади доби національно-визвольних змагань 1917–1921 років / ведучий І. Бенцал. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2014. 31 трав. 15 хв.
1033. **Лазарович М. Кризь призму часу** : передача, присвячена Конституції України в історичній ретроспективі / ведучий І. Бенцал. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2014. 28 черв. 15 хв.
1034. **Лазарович М. Кризь призму часу** : передача, присвячена постаті гетьмана Івана Виговського в історії українського народу / ведучий І. Бенцал. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2014. 9 листоп. 15 хв.
1035. **Лазарович М. Кризь призму часу** : передача, присвячена постаті гетьмана Івана Мазепи в історії України / ведучий І. Бенцал. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2014. 15 листоп. 15 хв.
1036. **Лазарович М. Кризь призму часу** : передача, присвячена річниці створення легіону/полку УСС / ведучий І. Бенцал. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2014. 16 лип. 15 хв.
1037. **Лазарович М. Кризь призму часу** : передача, присвячена Україні в період між Першою і Другою світовими війнами / ведучий І. Бенцал. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2014. 21 черв. 15 хв.
1038. **Лазарович М. Кризь призму часу** : передача, присвячена Українській національній революції 1917–1921 років / ведучий І. Бенцал. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2014. 14 черв. 15 хв.
1039. **Лазарович М. Річниця Першої світової війни** / *ТТБ* (м. Тернопіль). 2014. 16 жовт. 1,5 год.

2015

1040. **День Соборності України** : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем для програми «Вісті». *ТТБ* (м. Тернопіль). 2015. 22 січ. 5 хв.
1041. **Лазарович М., Лазарович В. Актуальне інтерв'ю: Російсько-українська війна та перспективи розвитку України**. *ТРК «Нове телебачення краю»* (м. Коломия Івано-Франківської обл.). 2015. 4 верес. 25 хв. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=imbsX2hJ-Gs>.

2016

1042. **100-річчя боїв за гору Лисоня між російською армією та Українськими січовими стрільцями й австро-угорськими бойовими загонами** : [фрагмент виступу проф. М. Лазаровича під час уроку історичної правди «Невмируща слава Лисоні» в Тернопільській ОУНБ]. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2016. 26 жовт. 1 хв. URL: https://youtu.be/etHcax25B_Q.
1043. **100-річчя боїв легіону Українських січових стрільців на горі Лисоня** / М. Лазарович. *Телеканал ІНТБ* (м. Тернопіль). 2016. 5 верес. 1 хв.
1044. **100-річчя боїв легіону УСС на горі Лисоня** / М. Лазарович. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2016. 29 трав. 40 хв.
1045. **100-річчя боїв легіону УСС на горі Лисоня** / М. Лазарович. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2016. 5 верес. 1 хв.
1046. **Друга річниця Революції гідності та розстрілів Небесної сотні** : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем для програми «Панорама подій». *ТТБ* (м. Тернопіль). 2016. 20 лют. 20 хв.
1047. **Нагородження лавреатів конкурсу «Людина року – 2015»** : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем. *TV-4* (м. Тернопіль). 2016. 2 лют. 2 хв.
1048. **Про внутрішньополітичні та міжнародні події** : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем для програми «Про важливе» / ведуча Н. Єднак. *Телеканал ІНТБ* (м. Тернопіль). 2016. 19 жовт. 21 хв.
1049. **Репрезентація книги поезій тернопільської журналістки Л. Миргородської** : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем для програми «Вісті ТТБ». *ТТБ* (м. Тернопіль). 2016. 15 лют. 1 хв.
1050. **Урок історичної правди «Невмируща слава Лисоні»** : [відеотрансляція з Тернопільської ОУНБ виступу проф. М. Лазаровича, присвяченого 100-річчю боїв за гору Лисоня між російською армією та Українськими січовими стрільцями й австро-угорськими бойовими загонами]. *Youtube.com*. 2016. 26 жовт. 32 хв. URL: <https://youtu.be/-klqg7ysWXY>.

2017

1051. **100-річчя боїв Українських січових стрільців проти російських військ поблизу с. Конюхи**, нині Козівського р-ну Тернопільської обл. : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем. *Телеканал ІНТБ* (м. Тернопіль). 2017. 3 лип. 20 хв.
1052. **85-ті роковини Голодомору 1932–1933 рр. в Україні** : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем для програми «Про важливе» / ведуча Н. Єднак. *Телеканал ІНТБ* (м. Тернопіль). 2017. 24 листоп. 16 хв.
1053. **День гідності та свободи в Україні** : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем для програми «Тема дня» / ведуча Л. Михальська. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2017. 21 листоп. 15 хв.
1054. **Зміни в Україні у четверту річницю Революції гідності** : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем для програми «У фокусі тижня» / ведуча Н. Березюк. *MediaTOP* (м. Тернопіль). 2017. 25 листоп. 9 хв. URL: <https://mediator.te.ua/2017/11/25/chetverta-richnytsya-revoluyutsiyi-gidnosti-volonterski-sklady-pusti-narodni-obrantsi-b-yut-vybortsiv-pidsumkovyj-vypusk-efir/>.
1055. **Репрезентація книги «Тернопіль: історичні нариси»** : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем для програми «Вісті ТТБ». *ТТБ* (м. Тернопіль). 2017. 18 квіт. 1 хв.
1056. **Роль Українських січових стрільців в історії України** : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем для програми «Вісті ТТБ». *ТТБ* (м. Тернопіль). 2017. 1 груд. 1 хв.
1057. **«Тернопіль – місто, в яке хочеться повертатись»** : вітання тернополян із нагоди Дня міста / М. Лазарович. *MediaTOP* (м. Тернопіль). 2017. 28 серп. 2 хв. URL: <http://mediator.te.ua/2017/08/27/mykola-lazarovych-ternopil-misto-v-yake-hochetsya-povertatys-video/>.

2018

1058. **День Соборності та Свободи України** : виступ проф. М. Лазаровича у спеціальному всеукраїнському проєкті. *UA: Суспільне мовлення*. 2018. 22 січ. 1 хв. URL: <http://1tv.com.ua/video/17750/load> ; https://www.youtube.com/watch?v=1LAU4qdJM_Y.
1059. **День Соборності України** : виступ проф. М. Лазаровича у програмі «Тема дня» / ведуча О. Максимлюк. *ТТБ* (м. Тернопіль). 2018. 22 січ. 32 хв. URL: <https://youtu.be/0sqdEtYYhaA>.
1060. **Вшанування пам'яті полеглих українських воєнків** : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем для програми «Вісті ТТБ». *ТТБ*

- (м. Тернопіль). 2018. 14 жовт. 1 хв. URL: <https://www.facebook.com/352733891843478/videos/1215746235231555/>.
1061. **Ставлення до запровадження воєнного стану в Україні** : коментар проф. М. Лазаровича для програми «Вісті ТТБ». *ТТБ* (м. Тернопіль). 2018. 26 листоп. 1 хв. URL: <https://youtu.be/jPI91e7zPpI>.
1062. **Ставлення до запровадження воєнного стану в Україні** : коментар проф. М. Лазаровича. *Телеканал ІНТБ* (м. Тернопіль). 2018. 26 листоп. 1 хв. URL: <https://youtu.be/ҮMpsyL-n9bҮ>.
1063. **Особливості запровадження воєнного стану в Україні** : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем для програми «Файний ранок». *ТТБ* (м. Тернопіль). 2018. 27 листоп. 10 хв. URL: <https://www.facebook.com/matevoshchuk/videos/2019032341490042/>.

2019

1064. **100-річчя Соборності України** : виступ проф. М. Лазаровича у програмі «Тема дня» / ведуча О. Максимлюк. *UA: Тернопіль* (м. Тернопіль). 2019. 22 січ. 28 хв. URL: <https://youtu.be/7WSyqH8qҮC0>.
1065. **100-річчя Соборності України** : дискусія в прямому ефірі програми «Межа правди» / М. Лазарович та ін. ; ведуча Ю. Винокур. *TV-4* (м. Тернопіль). 2019. 22 січ. 57 хв. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VAMwONsc3z8>.
1066. **Роль українських вояків у збереженні незалежності України** : коментар проф. М. Лазаровича для програми «Новини». *Телеканал ІНТБ* (м. Тернопіль). 2019. 24 серп. 1 хв. URL: <https://youtu.be/L9ri1hCxnCc>.
1067. **«Степан Барна зуміє захистити незалежність України»** : телевізійний ролик М. Лазаровича з коротким аналізом ситуації в Україні та закликком проголосувати на парламентських виборах 21 липня 2019 р. за Степана Барну. *Youtube.com*. 2019. 5 лип. 1,5 хв. URL: <https://youtu.be/bZTVnVRWmsk>; відео, текст.

2020

1068. **Підсумкова лекція з актуальних проблем українсько-російських відносин** / М. Лазарович. *ЮФТВ* (м. Тернопіль). 2020. 20 трав. 50 хв. URL: <https://youtu.be/H11ObIs1Too>.
1069. **«Українці мають тримати владу в тонусі, щоб не втратити державу!»** : коментар проф. М. Лазаровича щодо політики

Української держави. *Кругом* (м. Тернопіль). 2020. 26 трав. 3 хв. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ММЕ3--8V1K4>.

2021

1070. **30-та річниця Всеукраїнського референдуму за незалежність** : коментар проф. М. Лазаровича для програми «Новини: підсумки». *Тернопіль1* (м. Тернопіль). 2021. 1 груд. 1 хв. URL: <https://youtu.be/FY6mjzNsczI> : відео.
1071. **30-та річниця Всеукраїнського референдуму за незалежність** : коментар проф. М. Лазаровича для програми «Новини». *Телеканал ІНТБ* (м. Тернопіль). 2021. 1 груд. 1 хв. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=XLxXCj7Cctw> : відео.
1072. **Виставка іконопису художника Богдана Ткачика** : коментар проф. М. Лазаровича для програми «Новини». *Тернопіль1* (м. Тернопіль). 2021. 16 серп. 1 хв. URL: <https://t1news.tv/vystavku-ikonopysu-predstavuv-bogdan-tkachyk-u-ternopoli/>.
1073. **День Гідності та Свободи** : коментар проф. М. Лазаровича для програми «Новини». *Тернопіль1* (м. Тернопіль). 2021. 22 листоп. 1 хв. URL: <https://t1news.tv/den-gidnosti-ta-svobody-shho-obyednuyepomaranchevu-revolucziyu-ta-revolucziyu-gidnosti/> : відео.
1074. **День Соборності України** : виступ проф. М. Лазаровича у програмі «Сьогодні. Головне» / ведуча Л. Путькалець. *UA: Тернопіль* (м. Тернопіль). 2021. 22 січ. 30 хв. URL: <https://youtu.be/lv5GXrE4J4I?list=PLJM3mI3eWAIasN8FiY5shpkbtnPHVtmJ7>.
1075. **Історія Українських січових стрільців** : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем для програми «Без броду» / ведучий В. Ляска. *Локальна історія* (м. Львів). 2021. 28 трав. 57 хв. URL: <https://localhistory.org.ua/videos/bez-bromu/uss-mikola-lazarovich/> ; <https://www.youtube.com/watch?v=-V9Jduiai3s>.
1076. **Новітня російсько-українська війна** : виступ проф. М. Лазаровича у програмі «Сьогодні. Головне» / ведуча О. Максимлюк. *UA: Тернопіль* (м. Тернопіль). 2021. 26 лют. 20 хв. URL: https://youtu.be/RdxJeju14_Y.
1077. **Про доцільність переговорів між Україною та Росією** : коментар проф. М. Лазаровича для програми «Bugün / Сьогодні. Live» / ведуча Г. Халілова. *ATR* (м. Київ). 2021. 29 квіт. 7 хв. URL: <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/4085803211479637> (дата звернення: 29.04.2021).

1078. **Про необхідність суспільної підтримки Збройних сил України** : коментар проф. М. Лазаровича для програми «Новини». *Телеканал ІНТБ* (м. Тернопіль). 2021. 14 жовт. URL: <https://intb.te.ua/2021/10/na-mykulyneczkomu-kladovyshhi-viddaly-shanu-zagyblym-vijskovym/> : відео.
1079. **Ставлення до Закону «Про народовладдя через всеукраїнський референдум»** : коментар проф. М. Лазаровича для програми «Новини». *Тернопіль1* (м. Тернопіль). 2021. 2 лют. 1 хв. URL: <https://youtu.be/L8M1Pxc2tR8>.
1080. **Стратегія України в контексті «Північного потоку – 2»** : коментар проф. М. Лазаровича для програми «Bugün / Сьогодні. Live» / ведуча Г. Халілова. *ATR* (м. Київ). 2021. 2 серп. 11 хв. URL: <https://atr.ua/video/18048/bugunsogodni-020821-gist-oleksandr-kondratenko-temi-pivnicnij-potik-2->.

2022

1081. **День єднання #UАразом; операція стримування російської агресії; нові сценарії гібридної російської атаки** : коментар проф. М. Лазаровича для програми «Bugün / Сьогодні. Live» / ведуча Г. Халілова. *ATR* (м. Київ). 2022. 16 лют. 11 хв. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=18x1NB1LGNQ&t=83s>.
1082. **День Соборності України** : виступ проф. М. Лазаровича у програмі «Сьогодні. Головне» / ведуча О. Максимлюк. *UA: Тернопіль* (м. Тернопіль). 2022. 21 січ. 18 хв. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=sQqwjOsmoy8>.
1083. **Загроза військового вторгнення Росії** : виступ проф. М. Лазаровича у програмі «Сьогодні. Головне» / ведуча Л. Путькалець. *UA: Тернопіль* (м. Тернопіль). 2022. 22 лют. 30 хв. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=yXAtxsqlbHk>.
1084. **«Ми лише хотіли відстояти своє»: тернополяни зустрілись із учасниками россохаської групи Свободи** : коментар М. Лазаровича для програми «Новини». *Телеканал ІНТБ* (м. Тернопіль). 2022. 3 лют. 0,5 хв. URL: <https://youtu.be/-JtizmEAQnc> : відео.
1085. **Як позбутися московського патріархату на Тернопільщині й чому це важливо** : коментар проф. М. Лазаровича для програми «Сильні разом». *Телеканал ІНТБ* (м. Тернопіль). 2022. 18 листоп. 1 хв. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=wCOwXCgGrCg>.

8.3. Участь у фільмах:

2007

1086. **Українська революція: втрачена держава** : у 2-х ч. / автори сценарію : С. Братішко, В. Загоруйко. *Тоніс*. 2007. (М. Лазарович – 19 епізодів).

2008

1087. **Хроніки української революції** : у 2-х ч. / автор сценарію В. Загоруйко. *Національна телекомпанія України*. 2008. (М. Лазарович – 4 епізоди).

8.4. Виступи по радіо:

2007

1088. **Лазарович М. Річниця Листопадової національної революції** / ведучий Є. Баров. *Тернопільське обласне радіо*. 2007. 1 листоп.

2008

1089. **Лазарович М. 90-річчя утворення ЗУНР** : прямиий ефір / ведучий Є. Баров. *Тернопільське обласне радіо*. 2008. 23 жовт.
1090. **Лазарович М. Річниця приєднання західноукраїнських земель до УРСР у 1939 р.** / ведучий Є. Баров. *Тернопільське обласне радіо*. 2008. 17 верес.
1091. **Лазарович М. Роковини Голодомору 1932–1933 рр.** / ведучий Є. Баров. *Тернопільське обласне радіо*. 2008. 19 листоп.
1092. **Лазарович М. Роковини Голодомору 1932–1933 рр.** : прямиий ефір / ведучий Є. Баров. *Тернопільське обласне радіо*. 2008. 19 листоп.

2009

1093. **Конституція України** : прямиий ефір з М. Лазаровичем для програми «Маю що сказати» / ведучий Є. Баров. *Тернопільське обласне радіо*. 2009. 25 черв. 25 хв.
1094. **Лазарович М. 80-річчя утворення ОУН** : прямиий ефір / ведучий Є. Баров. *Тернопільське обласне радіо*. 2009. 5 лют.
1095. **Лазарович М. Бій під Крутами** / ведучий Є. Баров. *Тернопільське обласне радіо*. 2009. 27 січ.

1096. **Лазарович М. День науки** / ведучий Є. Баров. *Тернопільське обласне радіо*. 2009. 16 трав. 20 хв.
1097. **Лазарович М. Життя і діяльність Івана Мазепи та Романа Шухевича** : прямий ефір / ведучий Є. Баров. *Тернопільське обласне радіо*. 2009. 5 берез.
1098. **Лазарович М. Наміри Міністерства освіти і науки України вилучити від 1 вересня 2009 р. із навчальних програм ВНЗ навчальну дисципліну «Історія України»** / ведучий Є. Баров. *Тернопільське обласне радіо*. 2009. 8 черв. 15 хв.
1099. **Про науковий доробок** : прямий ефір з М. Лазаровичем для програми «Ранковий гість» / ведучий С. Барна. *УХрадіо* (м. Тернопіль). 2009. 14 лип.

2010

1100. **День Соборності України** : прямий ефір з М. Лазаровичем для програми «Маю що сказати» / ведучий Є. Баров. *Тернопільське обласне радіо*. 2010. 21 січ. 25 хв.
1101. **Життя й діяльність гетьмана Івана Мазепи** : прямий ефір з М. Лазаровичем / ведучий Є. Баров. *Тернопільське обласне радіо*. 2010. 9 лют. 25 хв.
1102. **Лазарович М. Річниця ухвалення Декларації про державний суверенітет України** / ведучий Є. Баров. *Тернопільське обласне радіо*. 2010. 13 лип. 25 хв.
1103. **Лазарович М. Ухвалення Акта про державну незалежність України** / ведучий Є. Баров. *Тернопільське обласне радіо*. 2010. 21 серп. 15 хв.

2011

1104. **Лазарович М. 70-річчя проголошення Акта про відновлення Української держави** / ведучий Є. Баров. *Тернопільське обласне радіо*. 2011. 30 черв.

2012

1105. **Лазарович М. Бій під Крутами** / ведучий Є. Баров. *Тернопільське обласне радіо*. 2012. 26 січ. 25 хв.
1106. **Походження «дня захисника вітчизни»** / інтерв'ю з М. Лазаровичем для програми «Особливий погляд» ; ведучий Є. Баров. *Тернопільське обласне радіо*. 2012. 22 лют. 15 хв.

2013

1107. **Лазарович М. Бій під Крутами** / ведучий Є. Баров. *Тернопільське обласне радіо*. 2013. 31 січ. 25 хв.
1108. **Роковини Голодомору 1932–1933 рр. та євроінтеграційні проблеми України** / прямиий ефір із М. Лазаровичем для авторського проекту С. Барни «Насправді». *УХ-радіо* (м. Тернопіль). 2013. 21 листоп. 1 год.

2014

1109. **100-річчя створення легіону УСС** : прямиий ефір з М. Лазаровичем для програми «Маю що сказати» / ведучий Є. Баров. *Тернопільське обласне радіо*. 2014. 4 верес. 25 хв.
1110. **Голодомор 1932–1933 рр. в Україні та російсько-українська війна (2014 р.) як форми боротьби Росії проти України** : прямиий ефір з М. Лазаровичем для програми «Маю що сказати» / ведучий Є. Баров. *Тернопільське обласне радіо*. 2014. 11 груд. 25 хв.
1111. **День Конституції України** : прямиий ефір з М. Лазаровичем для програми «Маю що сказати» / ведучий Є. Баров. *Тернопільське обласне радіо*. 2014. 26 черв. 25 хв.
1112. **Лазарович М. Бій під Крутами** / ведучий Є. Баров. *Тернопільське обласне радіо*. 2014. 31 січ. 25 хв.

2016

1113. **Гібридна війна Росії проти України (2014–2016 рр.)** : прямиий ефір з М. Лазаровичем для програми «Наш курс» / ведуча Л. Миргородська. *Тернопільське обласне радіо*. 2016. 7 лют. 20 хв.
1114. **Історія столітньої давності та сучасна війна в Україні**: репортаж із презентації книжки «Легіон українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» д. політ. н., учасника АТО, історика М. Лазаровича. *Радіо «Слово»* (м. Борислав Львівської обл.). 2016. 9 верес. 62 хв. URL: <http://www.radio-slovo.in.ua/передачі/>.
1115. **Лазарович М. Авторська книга «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** / ведуча Л. Миргородська. *Тернопільське обласне радіо*. 2016. 4 берез. 10 хв.
1116. **Про участь у російсько-українській війні (2014–2016 рр.)** : інтерв'ю з М. Лазаровичем для програми «Війна очима історика» / ведуча Н. Колтун. *Radio «ROKS»* (м. Тернопіль). 2016. 3 лют. 35 хв.

2017

1117. **Роковини Голодомору 1932–1933 років в Україні** : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем для програми «Вікно в історію» / ведуча Л. Миргородська. *Тернопільське обласне радіо*. 2017. 25 листоп. 10 хв.

2018

1118. **Авторська книга «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»** : прямий ефір з проф. М. Лазаровичем / ведуча Л. Миргородська. *Тернопільське обласне радіо*. 2018. 12 берез.
1119. **День героїв** : прямий ефір з проф. М. Лазаровичем для програми «Файний ранок» / ведучі О. Данилюк-Цвик, Ю. Луговий. *Тернопільське обласне радіо*. 2018. 23 трав. URL: <https://www.facebook.com/100008703733573/videos/1867278796905560/?t=83>.
1120. **Лазарович М. 85-ті роковини Голодомору 1932–1933 років в Україні** / ведуча Л. Миргородська. *Тернопільське обласне радіо*. 2018. 24 листоп. 10 хв.
1121. **Лазарович М. Річниця проголошення Акта возз'єднання УНР та ЗУНР** : виступ у програмі «Вся країна» / ведучий С. Бондарчук. *UA: Українське радіо*. 2018. 22 січ. 27 хв. URL: <http://www.nrcu.gov.ua/schedule/play-archive.html?periodItemID=1871779>.
1122. **Особливості запровадження воєнного стану в Україні** : [коментар проф. М. Лазаровича] / ведучий Ю. Луговий. *Тернопільське обласне радіо*. 2018. 26 листоп. 15 хв. URL: <https://www.facebook.com/yurij.luhovy/videos/10213579365861799/>.

2019

1123. **День гідності та свободи** : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем / ведуча Л. Миргородська. *UA: Українське радіо*. 2019. 19 лют. 10 хв. URL: <https://www.facebook.com/PBCUkraine/photos/a.1527039567354157/2167497589975015/?type=3&theater&ifg=1>.

2020

1124. **Україна-2020: дещо до підсумків року від проф. М. Лазаровича** / розмову вів кор. В. Томин. *SBS-Radio: австралійська державна радіокомпанія*. 2020. 17 груд. 11 хв. URL: <https://www.sbs.com.au/language/ukrainian/audio/ukraine-2020-prof-mykola-lazarovych-what-is-significant-about-the-year-2020>.

2021

1125. **Лазарович М. День Соборності України** / ведуча Л. Миргородська. *UA: Українське радіо*. 2021. 22 січ. 5 хв.

2022

1126. **Лазарович** : інтерв'ю про російсько-українську війну / ведуча Н. Колтун. *UA: Українське радіо*. 2022. 12 жовт. 40 хв. URL: https://soundcloud.com/zqi7dkyk81xp/lazarovich?si=c9c2e00d127245d8aa25f382bff29032&utm_source=clipboard&utm_medium=text&utm_campaign=social_sharing.
1127. **Про мобілізацію** : інтерв'ю з проф. М. Лазаровичем / ведуча Л. Миргородська. *UA: Українське радіо*. 2022. 25 лют. 12 хв. URL: <https://www.facebook.com/lara.osadchuk/videos/656647782209969>.

8.5. Активність у соціальних мережах:

1128. **Facebook**. URL: <https://www.facebook.com/LazarovychMykola>.
1129. **Twitter**. URL: https://twitter.com/M_Lazarovych.
1130. **YouTube**. URL: <https://www.youtube.com/channel/UC1Kyje20VVtLJ7Sw-aRbb-Q/featured>.
1131. **Instagram**. URL: <https://www.instagram.com/mykola.lazarovych/>.
1132. **TikTok**. URL: https://www.tiktok.com/search?q=lazar__m&t=1672919401705.
1133. **Viber**.
1134. **Microsoft Teams**.
1135. **Telegram**.
1136. **Signal Messenger**.
1137. **Google Meet**.
1138. **Zoom**.

ІХ. БІБЛІОМЕТРИЧНИЙ ПРОФІЛЬ УЧЕНОГО

1139. **Науковці України.** URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ASUA/0008523>.
1140. **Google Академія.** URL: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=FmpeRXcAAAAJ&hl=uk>.
1141. **Особистий кабінет** працівника Західноукраїнського національного університету (ЗУНУ). URL: <https://smart.wunu.edu.ua/employee/manage/profile/>.
1142. **Бібліометрика української науки.** URL: <http://nbuviap.gov.ua/bpnu/index.php>.
1143. **Профіль у ЗУНУ.** URL: <https://www.wunu.edu.ua/educational-subdivisions/faculty/sgf/kafedra-didu-uf/staff-didu-uf/7305-lazarovych-mykola-vasylovych.html/>.
1144. **Електронний депозитарій ЗУНУ.** URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/simple-search?query=лазарович>.
1145. **Рейтинг ЗУНУ.** URL: <http://rating.wunu.edu.ua/report/index/354>.
1146. **Бібліотека ім. Л. Канищенка ЗУНУ.** URL: <http://library.wunu.edu.ua/index.php/uk/nmkd/57-resursy-biblioteku/pratsi-vykladachiv-tneu/l/473-2011-11-28-13-06-45>.
1147. **LinkedIn.** URL: <https://www.linkedin.com/in/микола-лазарович-63b02a116/>.
1148. **Moodle.** URL: <https://moodle.wunu.edu.ua/my/>.
1149. **Orcid.** URL: orcid.org/0000-0002-8598-9019.
1150. **Publons.** URL: <https://publons.com/researcher/2111081/mykola-lazarovych/>.
1151. **Вікіпедія.** URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Лазарович_Микола_Васильович.
1152. **Чтиво: електронна бібліотека.** URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Lazarovych_Mykola/.

Х. ГРОМАДСЬКА ТА ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ

10.1. Участь у громадських радах, фахових спілках, товариствах, комісіях :

1153. Депутат Кам'янець-Подільської міської ради народних депутатів у 1987–1990 рр. (м. Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.).
1154. Заступник голови Тернопільського територіального відділення Всеукраїнського наукового та професійного товариства ім. Миколи Міхновського (від 26 травня 1996 р., м. Тернопіль).
1155. Офіційний спостерігач від кандидата в Президенти України В. Юценка на повторному голосуванні другого туру президентських виборів (26 грудня 2004 р.; м. Дніпропетровськ (нині Дніпро)).
1156. Член Всеукраїнського об'єднання учасників АТО «Українці разом» (від червня 2016 р., Україна).
1157. Член Вченої ради Західноукраїнського національного університету в 2005–2008 рр., від 2020 р. – дотепер.
1158. Член Вченої ради Соціально-гуманітарного факультету ЗУНУ від 2020 р. – дотепер.
1159. Член Громадської ради з питань забезпечення реалізації виборчих прав громадян під час парламентських виборів 2006 р. при Тернопільській обласній державній адміністрації (від 9 березня 2006 р., м. Тернопіль).
1160. Член дискусійного політклубу «Планета», який діяв на історичному факультеті Кам'янець-Подільського державного педінституту у 1985–1989 рр. (м. Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.).
1161. Член Експертної ради при Міністерстві у справах ветеранів України (наказ Міністерства у справах ветеранів України № 32 від 01. 02. 2022 р., м. Київ).
1162. Член Історико-краєзнавчої ради Державного архіву Тернопільської області (м. Тернопіль, 2015–2020 рр.).
1163. Член Народного руху України від осені 1989 р. до 2 грудня 1991 р. (м. Кременець Тернопільської обл.).
1164. Член Національної спілки краєзнавців України (від 2012 р., Україна).
1165. Член обласної колегії Державного архіву Тернопільської області (м. Тернопіль, 2005–2008 рр.).

1166. Член організаційно-ідеологічного відділу Всеукраїнського штабу «Референдум» (жовт. – 2 груд. 1991 р.).
1167. Член профспілкового комітету ТНЕУ; голова культурно-масової комісії (м. Тернопіль, 2005–2020 рр.).

10.2. Громадсько-політичні заходи:

1168. **Участь у Помаранчевій революції** (листоп. – груд.).
1169. **Участь у презентації видань, присвячених 100-річчю від дня народження Степана Бандери** / Державний архів Тернопільської області. 2009. 12 лют.
1170. **Участь в організаційному засіданні Тернопільського обласного комітету захисту української мови.** 2012. 21 черв.
1171. **Участь у Революції гідності** (груд. 2013 р. – січ. 2014 р.).
1172. **Виступ на скорботних заходах з нагоди Дня пам'яті захисників, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України / Український дім «Перемога»** (м. Тернопіль). Відділ у справах ветеранів у Тернопільській області. 2021. 29 серп. URL: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=316338096948153&id=107416324506999.
1173. **Виступ під час відкриття виставки «100 перемог України»** в Народному домі «Перемога» (м. Тернопіль). 2019. 23 трав. URL: <https://www.facebook.com/saved/?cref=53>.
1174. **Виступ під час відкриття фотовиставки «Лицарі землі української»**, присвяченої пам'яті Героїв Небесної сотні та Героїв АТО / Виставкова зала ТНЕУ. 2016. 24 лют.
1175. **Виступ під час зустрічі з учасниками Росохацької групи**, котрі в 1970-х роках протистояли радянському режимові / Читацька зала Тернопільської міської центральної бібліотеки. 2022. 2 лют. URL: <https://www.facebook.com/ternopilskacbs/posts/1977256372456778>; ; <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/4979955832064366> : фот.
1176. **Виступ під час презентації 4-го тому видання «Західно-Українська Народна Республіка. 1918 – 1923 рр. Енциклопедія»** (м. Івано-Франківськ : Манускрипт-Львів, 2018–2021). Івано-Франківськ. 2021. 29 жовт. URL: <https://pu.webex.com/pu-ru/j.php?MTID=m834339e8e5db22df6cc7a37eb81aff34>.
1177. **Виступ під час презентації книжки «Ніхто, крім нас»**, присвяченої 30-річчю відновлення державної незалежності України та героям

Революції гідності й російсько-української війни / Тернопільська обласна філармонія. 2021. 6 груд. URL: <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/4757298850996733>.

1178. **Виступ під час презентації поетичної збірки «В оркестрі дня» тернопільської журналістки Лариси Миргородської** / Тернопільська міська бібліотека для дорослих № 4. 2016. 14 лют.
1179. **Виступ під час презентації проєкту головної редакторки грузинсько-українського сайту «UAGE-NEWS» Тамти Гугушвілі «Абхазія – це Грузія. Крим – це Україна»** / Тернопільський пресклуб. 2020. 26 трав. URL: <https://www.facebook.com/tamta.gugushvili.7/videos/3240789315953986/UzpfSTEwMDAwMTQ5OTk2ODQ5NjJozMTI1NzgzNjg0MTQ4MjY2/>.
1180. **Дискусія з українським істориком професором Миколою Лазаровичем у ратуші Шарлоттенбург.** Tag des Andenkens an Holodomor 1932–1933 / Заходи до Дня пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. в Україні. (м. Берлін, Німеччина, 25 листоп. 2016 р.).
1181. **Дискусія з українським істориком професором Миколою Лазаровичем у м. Ганновер.** Tag des Andenkens an Holodomor 1932–1933 / Заходи до Дня пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. в Україні. (м. Ганновер, Німеччина, 27 листоп. 2016 р.).
1182. **Доповідь для колективу Тернопільського обласного управління СБУ з нагоди річниці Дня соборності України** / Актова зала Обласного управління СБУ. 2017. 20 січ.
1183. **Доповідь з нагоди 100-річчя Західноукраїнської Народної Республіки на урочистій 25-й сесії Івано-Франківської обласної ради / Зала засідань Івано-Франківської обласної ради.** 2018. 1 листоп.
1184. **Доповідь на «Форумі єдності» на підтримку кандидата в президенти України Петра Порошенка** / Палац культури «Березіль» ім. Леся Курбаса. 2019. 24 лют. URL: <https://www.tenews.org.ua/post/view/1551017626-mikola-lazarovich-prezident-viznachiv-dva-osnovnih-voroga-ukraini--rosiya-i-bidnist>.
1185. **Доповідь на вебінарі Об'єднання українських організацій у Німеччині «Українська незалежність: минуле, сучасне й майбутнє».** 2021. 5 листоп. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=YGi-fLYs3d4> ; <https://www.dach-ukraine.de/uk/пресові-повідомлення/307-webinar-ouon-ukrajinska-nesaleschnist-mynule-sutschasne-j-majbutnje.html> ; <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/4687509997975619>.
1186. **Доповідь на заході ветеранів та волонтерів України «Від Конституції Пилипа Орлика до Конституції України» з нагоди 25-ї річниці**

- з Дня прийняття Конституції України, організованому Міністерством у справах ветеранів України / Інформаційне агентство «Укрінформ» (м. Київ). 2021. 29 черв. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=j-LazuYHGo> ; <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3270610-vid-konstitucii-pilipa-orlika-do-konstitucii-ukraini-zahid-veteraniv-ta-volonteriv-ukraini.html>.
1187. **Доповідь на заході, присвяченому пам'яті героїв Майдану** / Тернопільська центральна міська бібліотека для дітей. 2018. 22 лют.
1188. **Доповідь на історичних читаннях «Живи, Україно! Для сили, для правди, для волі!»** з нагоди 30-ї річниці відновлення державної незалежності України / Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека. 2021. 17 серп. 30 хв. URL: <https://library.te.ua/2021/08/17/news21-173rh>.
1189. **Доповідь на онлайн-зустрічі «Вшанування пам'яті жертв Голодомору в Україні 1932–1933 рр.: Україна пам'ятає – світ визнає»** / Центральна спілка українців Німеччини. 2020. 26 листоп. URL: <https://www.facebook.com/events/701270307475522/>.
1190. **Доповідь на семінарі «Україна–НАТО: формула безпеки»** : [модератор народна депутатка України, голова Постійної делегації України у Парламентській асамблеї НАТО Ірина Фріз] / Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка. 2017. 3 листоп.
1191. **Доповідь на семінарі «Україна–НАТО: формула безпеки»** : [модератор народна депутатка України, голова Постійної делегації України у Парламентській асамблеї НАТО Ірина Фріз] / Червона зала Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича. 2018. 20 лют.
1192. **Доповідь на Урочистій академії з нагоди 100-річчя бою легіону Українських січових стрільців на горі Лисоня** / Конференц-зала Бережанського агротехнічного інституту. 2016. 3 верес.
1193. **Доповідь на урочистій конференції до 91-річчя ОУН «Націоналізм: традиції і модерн»** / Львівський палац мистецтв (м. Львів). 2020. 2 лют. URL: <https://pravdalviv.com/2020/01/30/film-konferentsiya-ta-vystavka-u-lvovi-vidbudetsya-urochysta-akademiya-do-91-richchya-oun/>.
1194. **Доповідь під час вшанування діяча підпілля ОУН і УПА на Чернігівщині Василя Тередуна** / Центральна районна бібліотека ім. С. Васильченка в м. Ічня Чернігівської обл. 2018. 29 листоп. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=tnlpVs1Jhq0>.

1195. **Доповідь про життєвий шлях Євгена Коновальця** під час вшанування його пам'яті з нагоди 125-річчя від дня народження / Український дім «Перемога» (м. Тернопіль). 2016. 14 черв.
1196. **Доповідь, присвячена 25-річчю Конституції України**, під час урочистого засідання Вченої ради Соціально-гуманітарного факультету ЗУНУ / СГФ. 2021. 25 черв. URL: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=797309347599985&id=100019627811324.
1197. **Лекція «Легіон Українських січових стрільців: дорога через сторіччя»** / Національний музей історії України (м. Київ). 2021. 23 жовт. URL: <https://www.facebook.com/mist.museum/posts/418395863060825>.
1198. Лекція «Маніпуляції та маніпулювання у сучасному світі» для студентів Університету третього віку / Центр соціальних послуг Теревовлянської ОТГ. 2019. 2 груд. URL: <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/2722832457776726> : фот.
1199. **Лекція для волонтерів кандидата в президенти України Петра Порошенка** / Тернопіль, вул. В. Чорновола, 1. 2019. 1 берез. 18:00 год.
1200. **Лекція для волонтерів кандидата в президенти України Петра Порошенка** / Тернопіль, вул. В. Чорновола, 1. 2019. 1 берез. 19:00 год.
1201. **Лекція про причини російсько-української війни (2014–2022 рр.)** для інтернів Тернопільського національного медичного університету ім. І. Горбачевського / КНП «ТОКПНЛ». 2022. 6 черв.
1202. **Лекція, присвячена 25-й річниці Дня Незалежності України**, для особового складу 44-ї окремої артилерійської бригади / Будинок культури військової частини (м. Тернопіль). 2016. 24 серп.
1203. **Лекція, присвячена Дню пам'яті героїв бою під Крутами**, для особового складу 44-ї окремої артилерійської бригади / Будинок культури військової частини (м. Тернопіль). 2020. 29 січ. URL: <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/2850843268308977>.
1204. **Лекція, присвячена Дню соборності України**, для особового складу 44-ї окремої артилерійської бригади / Будинок культури військової частини (м. Тернопіль). 2020. 22 січ. URL: <https://www.facebook.com/44art.br/posts/2827419557319794> : фот.
1205. **Лекція, присвячена Помаранчевій революції та Революції гідності**, для студентів Тернопільського кооперативного фахового коледжу / ТКФК. 2022. 21 листоп. URL: <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/pfbid0pk5NWzdtvYocUGWp2hnPzmPiZiwCMxSxjbuadaATTi1ucQsgxajqRRf9KKdVvfFl>.
1206. **Лекція, присвячена річниці проголошення незалежності Карпатської України**, для особового складу 44-ї окремої артилерійської

- бригади / Будинок культури військової частини (м. Тернопіль). 2020. 16 берез. URL: <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/2958225534237416>.
1207. **Лекція, присвячена російсько-українській війні**, для читачів Тернопільської обласної універсальної наукової бібліотеки / Читальня зала ТООУНБ. 2022. 6 жовт. URL: <https://library.te.ua/2022/10/06/news22-257rh/>.
1208. **Онлайн-зустріч із Правлінням громадської неприбуткової організації Об'єднання українських організацій у Німеччині (ОУОН)**, зокрема головою правління ОУОН Ростиславом Суkenником та першим заступником голови правління Андрієм Капроцьким. 2020. 29 трав. URL: <https://teams.microsoft.com/dl/launcher/launcher.html>.
1209. **Онлайн-зустріч із Правлінням громадської неприбуткової організації Об'єднання українських організацій у Німеччині (ОУОН)**, зокрема головою правління ОУОН Ростиславом Суkenником та першим заступником голови правління Андрієм Капроцьким, з приводу роботи Німецько-української історичної комісії щодо визнання в Німеччині Голодомору в Україні геноцидом. 2020. 23 верес. URL: teams.microsoft.com/_#/pre-join-calling/19:fe7f8666278741f38cff4f61955bc8f6@thread.tacv2.
1210. **Онлайн-зустріч із Правлінням громадської неприбуткової організації Об'єднання українських організацій у Німеччині (ОУОН)**, зокрема головою правління ОУОН Ростиславом Суkenником та першим заступником голови правління Андрієм Капроцьким, з приводу співпраці для допомоги Україні. 2021. 30 квіт. URL: https://teams.microsoft.com/_#/pre-join-calling/19:fe7f8666278741f38cff4f61955bc8f6@thread.tacv2.
1211. **Онлайн-зустріч із Правлінням громадської неприбуткової організації Об'єднання українських організацій у Німеччині (ОУОН)**, зокрема головою правління ОУОН Ростиславом Суkenником та першим заступником голови правління Андрієм Капроцьким, з приводу підготовки вебінару, присвяченого 30-річчю відновлення державної незалежності України. 2021. 25 жовт. URL: https://teams.microsoft.com/_#/pre-join-calling/19:fe7f8666278741f38cff4f61955bc8f6@thread.tacv2.
1212. **Онлайн-зустріч із Правлінням громадської неприбуткової організації Об'єднання українських організацій у Німеччині (ОУОН)**, зокрема головою правління ОУОН Ростиславом

- Суценником та першим заступником голови правління Андрієм Капроцьким, з приводу підготовки вебінару, присвяченого 30-річчю відновлення державної незалежності України. 2021. 1 листоп. URL: https://teams.microsoft.com/_#/pre-join-calling/19:meeting_ZTI4M2VmODktNjAzYi00YzEzLWEyYmQtNTcxZTFmNGVhMjA0@thread.v2.
1213. **Онлайн-лекція «І було пекло на землі...»**, присвячена Дню пам'яті жертв Голодомору / Західноукраїнський національний університет. 2020. 27 листоп. URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/18854--bulo-peklo-na-zeml.html>.
1214. **Онлайн-лекція, присвячена Дню соборності України** / Західноукраїнський національний університет. 2021. 26 січ. 40 хв. URL: <https://www.facebook.com/ZUNUniversity/posts/1099268117211313>.
1215. **Організація мистецького проєкту «Осінь стрілецька пісня» та виступ у ньому** / Тернопільська обласна філармонія. 2017. 30 листоп.
1216. **Участь в урочистих заходах із нагоди 100-річчя бою легіону Українських січових стрільців на горі Лисоня** / Бережани, г. Лисоня. 2016. 3–4 верес.
1217. **Участь в урочистій церемонії нагородження лавреатів премії «Людина року 2020»** / Збаразький замок (м. Збараж Тернопільської обл.). 2021. 21 лют. URL: <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/3888806637845963>.
1218. **Участь в урочистостях на межі Тернопільщини й Хмельниччини, у с. Гуків Чемеровецького р-ну Хмельницької обл., з нагоди 100-річчя проголошення Акта злуки УНР і ЗУНР**. 2019. 22 січ.
1219. **Участь в установчому засіданні Експертної ради при Міністерстві у справах ветеранів**, яке модерувала очільниця Міністерства – пані Юлія Лапутіна. 2022. 17 лют.
1220. **Участь в якості експерта у дискусійній платформі «Україна vs Росія: чи можливий діалог?»** за участі американського військового діяча, капітана I рангу ВМС США Гарі Табаха; економіста, політика, громадського діяча, радника президента Росії В. Путіна з економічної політики, представника президента Росії зі зв'язків з лідерами Великої вісімки (2000–2005 рр.), старшого наукового співробітника Центру глобальної свободи та процвітання Інституту Катона (м. Вашингтон, США) Андрея Ілларіонова; професійного перемовника, директора Школи перемовин Навчально-наукового інституту комунікацій ЗУНУ Вадима Рахліса / Зала

- електронних ресурсів ЗУНУ (м. Тернопіль, 2021, 24 верес.). Відбулася дискусійна платформа «Про головне з Гарі Табахом» / Західноукраїнський національний університет, 2021, 27 верес. URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/20780-vdbulasja-diskusijna-platforma-pro-golovne-z-gar-tabahom.html> : фот.
1221. **Участь у відзначенні 30-річчя відновлення Збройних сил України** / Тернопільська обласна філармонія, 2021, 6 груд. URL: <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/4762084670518151>.
1222. **Участь у відкритті меморіальної дошки в с. Гужівка Ічнянського р-ну Чернігівської обл. на честь місцевого діяча підпілля ОУН і УПА Василя Теребуна** / Приміщення старости Гужівського старостинського округу, 2018, 29 листоп. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=tbwAF5PHv6k>.
1223. **Участь у Західноукраїнському форумі «Рух опору капітуляції»** / Конференц-зала Готельно-ресторанного комплексу «Avalon Palace» (м. Тернопіль), 2019, 1 груд.
1224. **Участь у заходах із нагоди 50-річчя від дня народження відомого громадсько-політичного діяча Івана Гавдици, який трагічно загинув 30 серпня 2003 р. у м. Київ / Тернопіль, 2016, 20 верес.**
1225. **Участь у заходах із нагоди відзначення в Україні Дня єднання / Майдан знань ЗУНУ, 2022, 16 лют.**
1226. **Участь у Марші захисників** / Київ, 2020, 24 серп. URL: <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/3380952088631423>.
1227. **Участь у Марші захисників** / Київ, 2021, 24 серп. URL: <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/4430404920352796>.
1228. **Участь у рейтинговому голосуванні Телевізійна премія «Гордість Тернопілля» як номінант «Науковець року» (9 місце серед 16 претендентів) / Тернопіль, 11 листоп. – 1 груд, 2021 р.** URL: <https://gordist.tv/nominations/15/#>.
1229. **Участь у рейтинговому голосуванні Телевізійна премія «Гордість Тернопілля» як номінант «Громадський діяч року» (17 місце серед 25 претендентів) / Тернопіль, 11 листоп. – 1 груд, 2021 р.** URL: <https://gordist.tv/nominations/16/#>.

10.3. Виховні заходи:

1230. **Виступ на відкритті виставки «Страчені голодом: невідомий геноцид українців»** / Літній майданчик (м. Тернопіль, вул. П. Сагайдачного), 2013, 15 листоп.

1231. **Виступ на відкритті виставки, присвяченої Голодомору 1932–1933 років в Україні** / Український дім «Перемога» (м. Тернопіль). 2014. 21 листоп.
1232. **Виступ на Всеукраїнському дитячому форумі «Формула успіху правової держави очима дітей»** / Актова зала ТНЕУ. 2011. 24 лют.
1233. **Виступ на засіданні круглого столу «1914–2014 роки: Перша світова війна, українське питання, уроки історії»** / Державний архів Тернопільської області. 2014. 5 серп.
1234. **Виступ на заходах із нагоди Дня гідності та свободи** / Актова зала Тернопільського кооперативного торговельно-економічного коледжу. 2019. 25 листоп. URL: https://www.facebook.com/tcooptek/posts/807149793071910?notif_id=1574749588749718¬if_t=feedback_reaction_generic_tagged.
1235. **Виступ під час акції «Живімо їхнім подвигом щоденно!»**, присвяченої вшануванню пам'яті Героїв Небесної сотні / Актова зала ТНЕУ (м. Тернопіль). 2019. 28 лют. URL: <http://www.tneu.edu.ua/news/15126-zhivmo-yihnm-podvigom-schodenno.html>.
1236. **Виступ під час відкриття виставки з нагоди річниці подвигу героїв Крут** / Державний архів Тернопільської обл. 2010. 29 січ.
1237. **Доповідь «Цивілізаційний вибір: звідки прийшли і куди йдемо»**, на круглому столі на тему : «Переосмислення національної історії як основний чинник національної ідеї» / Тернопільська ЗОШ № 11. 2010. 5 лют.
1238. **Доповідь для колективу Тернопільського обласного управління СБУ з нагоди річниці Конституції України** / Актова зала Обласного управління СБУ. 2007. 27 черв.
1239. **Доповідь для колективу Тернопільського обласного управління СБУ з нагоди річниці Конституції України** / Актова зала Обласного управління СБУ. Тернопіль. 2009. 26 черв.
1240. **Доповідь для колективу Тернопільського обласного управління СБУ з нагоди річниці Конституції України** / Актова зала Обласного управління СБУ. 2010. 25 черв.
1241. **Доповідь із нагоди Дня гідності та свободи для студентів Галицького коледжу ім. В. Чорновола** / Тернопільська бібліотека-філія № 8 для дорослих. 2019. 14 лют. URL: https://kreatyvbook.blogspot.com/2019/02/blog-post_15.html#more : фот.
1242. **Доповідь на виховному заході «Голодомор: ціна свободи»**, присвяченому Дню пам'яті жертв голодоморів / Актова зала Тернопільського

- кооперативного торговельно-економічного коледжу. 2019. 20 листоп.
URL: <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/videos/pcb.2707875449272427/2707886012604704/>.
1243. **Доповідь на громадському зібранні тернополян, приуроченому 350-річчю перемоги українського війська під проводом гетьмана Івана Виговського над московською армією в Конотопській битві** / Приміщення т-ва «Просвіта». Тернопіль. 2009. 8 лип.
1244. **Доповідь на зборах Тернопільського обласного відділення Всеукраїнського об'єднання ветеранів, присвячених річниці Помаранчевої революції** / Приміщення т-ва «Просвіта». (м. Тернопіль). 2012. 22 листоп.
1245. **Доповідь на зборах Тернопільського товариства українських студентів-католиків «Обнова», присвячених роковині Голодомору 1932–1933 рр.** / Приміщення т-ва «Пласт» (м. Тернопіль). 2012. 27 листоп.
1246. **Доповідь на Літературно-музичному вечорі «Січові стрільці в боротьбі за державність»: до 100-річчя з часу створення легіону Українських січових стрільців** / Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека. 2014. 1 серп.
1247. **Доповідь на урочи історичної правди «Невмируща слава Лисоні», присвяченому 100-річчю боїв за г. Лисоню між російською армією та легіоном Українських січових стрільців і австро-угорськими бойовими загонами** / Тернопільська ОУНБ. 2016. 26 жовт.
1248. **Доповідь на Урочистій академії «Герої української нації», присвяченій 80-річчю утворення ОУН** / ПК «Березіль». 2009. 9 лют.
1249. **Доповідь на Урочистій академії з нагоди 100-річчя від дня народження Степана Бандери** / Обласний драматичний театр ім. Т. Шевченка. 2008. 29 груд.
1250. **Доповідь на Урочистій академії з нагоди 70-ї річниці створення УПА** / Український дім «Перемога». 2012. 13 жовт.
1251. **Доповідь на Урочистому зібранні громадськості міста Тернопіль з нагоди річниці подвигу героїв Крут** / ПК «Березіль». 2010. 29 січ.
1252. **Доповідь на Урочистому зібранні громадськості області «В єдності сила народу!» з нагоди 90-ї річниці проголошення Соборності України** / ПК «Березіль» (м. Тернопіль). 2009. 22 січ.
1253. **Доповідь на Урочистому зібранні громадськості області з нагоди річниці проголошення Соборності України** / Український дім «Перемога». 2015. 22 січ.

1254. **Доповідь про історію Листопадового чину 1918 р. на пластовому заході «Листопадовий Чин: Нова гра»** / Церква Святої Софії Премудрості Божої с. Острів Великоберезовицької селищної громади Тернопільського р-ну Тернопільської обл. 2022. 13 листоп. URL: <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/pfbid0gAQEj5uuwyAkm2E43isKwzZ16F1YYJD2XtshyS7A1EBbmPfnhusSyqBGzttXP87Cl>.
1255. **Зустріч із викладачами й студентами Тернопільського кооперативного фахового коледжу з нагоди Дня захисників і захисниць України** / Актова зала Тернопільського кооперативного фахового коледжу. 2021. 12 жовт. URL: <https://www.facebook.com/tcooptek/posts/1291937254593159>.
1256. **«Крути – двобій між життям і смертю»:** організація урочистої академії, присвяченої 90-й річниці подвигу героїв Крут / Актова зала ТНЕУ. 2008. 29 січ.
1257. **«Крути – наша слава, наша історія»:** співорганізація заходів, присвячених вшануванню героїв Крут / ТНЕУ. 2007. 7 лют.
1258. **Лекція «З Україною у серці» для студентів-першокурсників ТНЕУ** / Актова зала ТНЕУ. (м. Тернопіль). 2019. 3 верес. URL: <http://www.tneu.edu.ua/news/15934-z-ukrayinoju-u-serc-lekcja-mikolilazarovicha-dlja-studentv-pershokursnikv-tneu.html>.
1259. **Лекція «Російсько-українська війна: історичні, соціально-політичні та міжнародні аспекти» для студентів-першокурсників ЗУНУ** / Актова зала ЗУНУ. 2022. 6 верес. URL: <https://www.facebook.com/iratkhir/posts/pfbid02gEX9M6v92SGunGvhGYD9JZG4akTU1XLS3SpYZSUq3VTfkkLs4urYeeJyKFDvAznMl>.
1260. **Лекція «Російсько-українська війна» для вчителів та учнів 24-ї Тернопільської ЗОШ** / Актова зала 24-ї Тернопільської ЗОШ. 2022. 20 верес. URL: <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/pfbid06DXimDrb1sLtoXTP4pNkgs6MLPkJRj1YFF9zBV73aP3PVsq3t79hEk1eULripMw2l>.
1261. **Лекція до 30-річчя відновлення державної незалежності України** для студентів-першокурсників ЗУНУ / Актова зала ЗУНУ. 2021. 1 верес. URL: <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/4460608930665728>.
1262. **Лекція, присвячена Дню захисника України**, для учнів старших класів середньої школи в секторі «Б» / Донецька обл. 2015. 12 жовт.
1263. **Лекція, присвячена річниці Полтавської битви 1709 р.**, для особового складу 44-ї окремої артилерійської бригади / Будинок культури військової частини (м. Тернопіль). 2009. 19 лип.

1264. **Лекція-полеміка «Чому українці та росіяни історично – не "братні народи"» для студентів і викладачів Соціально-гуманітарного факультету ЗУНУ / СГФ ЗУНУ.** 2022. 20 жовт. URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/22586-lekcija-polemka-chomu-ukrayinc-ta-rosjani-storichno-ne-bratn-narodi.html>.
1265. **Любімо нашу історію:** виступ на урочистому засіданні з нагоди 88-ї річниці утворення ЗУНР / Тернопільський державний медичний університету ім. І. Я. Горбачевського. 2006. 1 листоп.
1266. **«Ми просто йшли...»:** організація заходів, присвячених 30-й річниці створення Української гелсінської групи / ТНЕУ. 2006. 5 груд.
1267. **Онлайн-виступ під час освітньо-патріотичного заходу «Національний супротив» у Вінницькому навчально-науковому інституті економіки ЗУНУ.** 2023. 27 січ.
1268. **Організація екскурсії для студентів-документознавців 2-го курсу ТНЕУ до Тернопільського історико-меморіального музею політичних в'язнів (м. Тернопіль).** 2017. 28 листоп.
1269. **Організація екскурсії для студентів-політологів 2-го курсу ТНЕУ до Тернопільського історико-меморіального музею політичних в'язнів (м. Тернопіль).** 2018. 24 квіт.
1270. **Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ «Батьківщина Івана Франка» (с. Нагуєвичі – м. Дрогобич). (Львівська обл.).** 2011. 1 жовт.
1271. **Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ «Вулицями Львова» (м. Львів).** 2010. 29 трав.
1272. **Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ «Дива замку Любарта» (м. Луцьк – м. Дубно – Тараканів форт) / Волинська – Рівненська обл.** 2019. 19 жовт.
1273. **Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ «До Манявського скиту» (м. Івано-Франківськ – с. Манява – м. Галич Івано-Франківської обл.).** 2009. 24 жовт.
1274. **Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ «До Манявського скиту» + «Зарваниця» (с. Зарваниця – м. Івано-Франківськ – с. Манява) / Тернопільська, Івано-Франківська обл.).** 2013. 1 черв.
1275. **Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ «Замками Львівщини».** 2008. 18 жовт.
1276. **Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ «Історія Трипільської культури» (м. Чортків – печера Вертеба – с. Монастирок) / Тернопільська обл.** 2012. 26 трав.

1277. **Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ «Козацькими шляхами»** (м. Кременець – м. Берестечко) / Тернопільська – Волинська обл. 2010. 9 жовт.
1278. **Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ «У вирі історії»** (с. Окопи Тернопільської обл. – м. Хотин Чернівецької обл. – м. Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.). 2009. 23 трав.
1279. **Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ «Шляхами УПА»** (м. Бережани – м. Рогатин – с. Старий Угринів) / Тернопільська – Івано-Франківська обл. 2011. 21 трав.
1280. **Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ до м. Канів** (Черкаської обл.). 2005. 8–9 жовт.
1281. **Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ на батьківщину Івана Франка в с. Нагуєвичі** Дрогобицького району. 2007. 27 жовт.
1282. **Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ на гору Маківка** (Львівська обл.), присвяченої 90-річчю битви легіону УСС проти російських військ на г. Маківці. 2005. 22 трав.
1283. **Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ на гору Лисоня** (Бережанський р-н Тернопільської обл.). 2006. 22 жовт.
1284. **Організація зустрічі з українським письменником та сценаристом, лауреатом Малої Державної премії України ім. Т. Шевченка Олесем Ульяненком** / ТНЕУ. 2006. 30 листоп.
1285. **Організація зустрічі з українськими письменниками та громадськими діячами Романом Ковалем і Романом Пастухом** за участю ансамблю «Веселі галичани» / ТНЕУ. 2006. 30 листоп.
1286. **Організація книжкової виставки, присвяченої 100-річчю Українських визвольних змагань**, яку представив директор івано-франківського видавництва «Лілея-НВ» Василь Іваночко / Актова зала ТНЕУ. (м. Тернопіль). 2019. 8 жовт.
1287. **Організація круглого столу, присвяченого 15-річчю незалежності України** / ТДЕУ. 2006. 23 серп.
1288. **Організація круглого столу, присвяченого відомим громадсько-політичним діячам ХХ ст.**, за участю письменників Павла Вольвача, Степана Процюка, Бориса Гуменюка / ТДЕУ. 2006. 8 верес.
1289. **Організація лекції доктора політичних наук, професора Прикарпатського національного університету Івана Монолатія «Політико-культурний контекст життя українців періоду Австро-Угорської імперії»** для студентів першого курсу Юридичного

- факультету / Актова зала ТНЕУ. (м. Тернопіль). 2019. 8 жовт. URL: <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/2600726466653993>.
1290. **Організація уроку патріотичного виховання «Реабілітовані історією»**, присвяченого 25-річчю створення Всеукраїнського товариства політичних в'язнів і репресованих / Читальна зала бібліотеки ТНЕУ. 2014. 20 жовт.
1291. **Співорганізація фіналу Конкурсу учнівських та студентських робіт (есе) «Viribus unitis»** з нагоди 100-річчя Соборності України / Молодіжний центр. (м. Тернопіль, вул. Й. Сліпого, 3). 2019. 3 лют.
1292. **Участь у засіданні круглого столу «Українського клубу»** на тему «Українські цінності як світоглядна основа державної нації» / ТНЕУ. 2009. 10 лют.
1293. **Участь у підготовці та проведенні Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 20-річчю заснування Народного руху України за перебудову** / Тернопіль. 2009. 21 черв.
1294. **Участь у репрезентації видання повісті Богдана Лепкого «Сотниківна»** / Прес-клуб «Вільного життя плюс». 2012. 7 черв.
1295. **Участь у репрезентації виставки портретів православних архієреїв** / Управління Тернопільської єпархії ПЦУ. 2022. 15 груд. URL: <https://cerkva.te.ua/do-120-richchya-kremenezckoyi-kafedry-v-ternopoli-prezentuvaly-galereyu-portretiv-pravoslavnyh-arhiyereyiv/>.
1296. **Цикл онлайн-лекцій «Національний супротив»** для студентів і магістрантів ЗУНУ. 2023. 30 січ. – 7 лют.

10.4. Репрезентація авторських книг:

2007

1297. **Репрезентація авторської книги «Не погасне біль Голодомору»** / Тернопільська ОДА. 2007. 23 листоп.

2008

1298. **Репрезентація авторської книги «І було пекло на землі. Голодомор 1932–1933 років в Україні: передумови, механізми здійснення, наслідки»** / Тернопільський краєзнавчий музей. 2008. 19 листоп.

2012

1299. **Репрезентація авторських досліджень у царині вивчення геноциду окупаційних режимів щодо українців** / Національний музей-меморіал жертв окупаційних режимів «Тюрма на Лонцького» (м. Львів). 2012. 15 лип.

2016

1300. **Репрезентація авторських книг «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», «І було пекло на землі...», «Етнополітика української влади доби національно-визвольних змагань 1917–1921 років: компаративний аналіз» та ін. на «Книжковому ярмарку»** / Центральна бібліотека ім. Тараса Шевченка (м. Калуш). 2016. 2 жовт.
1301. **Репрезентація авторських книг «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», «І було пекло на землі...», «Етнополітика української влади доби національно-визвольних змагань 1917–1921 років: компаративний аналіз» та ін.** / Палац культури «Прометей» (м. Бурштин). 2016. 30 жовт.
1302. **Репрезентація авторських книг «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», «І було пекло на землі...», «Етнополітика української влади доби національно-визвольних змагань 1917–1921 років: компаративний аналіз» та ін.** / Рогатинська центральна районна бібліотека. 2016. 30 жовт.
1303. **Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** / Тернопільська обласна філармонія. 2016. 12 берез.
1304. **Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** / Тернопільський національний економічний університет. 2016. 6 квіт.
1305. **Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** / Історичний факультет Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. 2016. 7 квіт.
1306. **Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** / Ужгородський національний університет. 2016. 15 квіт.
1307. **Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** / Військова частина А 1461 Збройних сил України (м. Бережани). 2016. 20 квіт.

1308. **Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** / Бережанський агротехнічний інститут. 2016. 20 квіт.
1309. **Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** / Художня зала Обласного музею Богдана Лепкого (м. Бережани). 2016. 20 квіт.
1310. **Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** / Головна читальна зала Наукової бібліотеки Львівського національного університету ім. Івана Франка. 2016. 22 квіт.
1311. **Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** / Київський національний університет будівництва і архітектури. 2016. 19 трав.
1312. **Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** / Історичний факультет Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. 2016. 19 трав.
1313. **Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** / Київський міський будинок учителя. 2016. 19 трав.
1314. **Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** / База відпочинку «Гарт» Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки (с. Світязь Шацького р-ну Волинської обл.). 2016. 21 трав.
1315. **Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** / Терехівська центральна районна бібліотека. 2016. 16 черв.
1316. **Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** / Трускавецька бібліотека-філія № 1. 2016. 27 лип.
1317. **Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** / Читальна зала Центральної міської бібліотеки м. Борислав. 2016. 27 лип.
1318. **Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** / Гора Лисоня (Бережанський р-н). 2016. 4 верес.
1319. **Репрезентація авторської книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** на «Форумі видавців» у Львові / Палац мистецтв. 2016. 15 верес.

2018

1320. **Репрезентація авторського 4-го видання «Ілюстрованої історії України»** / Наукова бібліотека Львівського національного університету ім. І. Франка. 2018. 23 верес.
1321. **Репрезентація авторського наукового доробку перед односельцями** / Будинок культури с. Баня-Березів Косівського р-ну Івано-Франківської обл. 2018. 8 листоп.
1322. **Репрезентація авторських книг «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)» та 4-го видання «Ілюстрованої історії України»** / Актова зала Тернопільського національного економічного університету. 2018. 16 жовт.
1323. **Репрезентація авторської книги «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»** / Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка. 2018. 12 жовт.
1324. **Репрезентація авторської книги «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»** / Зала засідань Тернопільської обласної ради. 2018. 25 жовт.
1325. **Репрезентація авторської книги «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»** / Косівський районний будинок культури. 2018. 8 листоп.
1326. **Репрезентація авторської книги «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»** / Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка. 2018. 5 груд.
1327. **Репрезентація авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»** / Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка. 2018. 14 лют.
1328. **Репрезентація авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»** / Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. Івасюка. 2018. 20 лют.
1329. **Репрезентація авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»** / Волинський краєзнавчий музей. Луцьк. 2018. 27 лют.

1330. **Репрезентація авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»** / Тернопільський національний економічний університет. 2018. 16 берез.
1331. **Репрезентація авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»** / Чортківська ЗОШ № 2. 2018. 19 берез.
1332. **Репрезентація авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»** / Чортківська ЗОШ № 7. 2018. 19 берез.
1333. **Репрезентація авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»** / Чортківська гімназія ім. М. Шашкевича. 2018. 19 берез.
1334. **Репрезентація авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»** / Чортківська міська бібліотека для дорослих. 2018. 19 берез.
1335. **Репрезентація авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»** / Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ. 2018. 23 квіт.
1336. **Репрезентація авторської книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»** / Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка. 2018. 7 черв.

2019

1337. **Репрезентація авторської книги «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»** / Бережанський агротехнічний коледж. 2019. 19 лют. URL: <http://www.batk.nubip.edu.ua/index.php/ua/usinovyny/27-виховання/1072-knyhy-z-realnymy-istoriiamy-pro-viinu-naskhodi.html>.
1338. **Репрезентація авторської книги «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»** / Бережанський музей книги. 2019. 19 лют. URL: <https://www.tenews.org.ua/post/view/1550502785-19-lyutogo-uberezhanah-presentuyut-knigi-lesi-orlyak--ti-zrobiv-use-scho-mig--i-mikolilazarovicha--dushu-y-tilo-mi-polozhim-za-nashu-svobodu>.
1339. **Репрезентація авторської книги «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»** / Бібліотека Тернопільського медичного

- державного університету. 2019. 20 лют. URL: <https://www.tdmu.edu.ua/2019/02/19/zustrich-z-mykoloyu-lazarovychem/>.
1340. **Репрезентація книги «Розпочали стрільці українські з москалями тан...»** / Бібліотека-музей «Літературне». 2019. 8 жовт. URL: <https://uanews.org.ua/post/show/1570778003-dva-vidomih-vidavnictva-prezentovali-knigi-u-ternopilskiy-biblioteci-foto> ; http://librarymuseum.blogspot.com/2019/10/blog-post_11.html.
1341. **Репрезентація книги «Розпочали стрільці українські з москалями тан...»** / Офіс Громадського руху «Захисти Україну» (м. Тернопіль). 2019. 23 жовт. URL: <https://www.facebook.com/ProtectOfUkraine/photos/a.116810379716782/141208210610332/?type=3&theater> : фот.
1342. **Репрезентація книги «Розпочали стрільці українські з москалями тан...»** / Івано-Франківський обласний музей визвольної боротьби ім. С. Бандери. 2019. 9 листоп.
1343. **Репрезентація книги «Українські січові стрільці в боротьбі за волю України»** / Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка. 2019. 10 квіт. URL: <http://tnpu.edu.ua/news/3525/>.
1344. **Репрезентація книги «Українські січові стрільці в боротьбі за волю України»** / Технічний коледж ТНТУ ім. Івана Пулюя. 2019. 10 квіт. URL: <https://www.facebook.com/pages/Технічний-Коледж-ТНТУ-імені-Івана-Пулюя/128592754340869>.
1345. **Репрезентація книги «Українські січові стрільці в боротьбі за волю України»** / Юридичний факультет Тернопільського національного економічного університету. 2019. 12 квіт. URL: https://scontent-frx5-1.xx.fbcdn.net/v/t1.0-9/57239048_559464307880674_8381274296097439744_n.jpg?_nc_cat=100&_nc_ht=scontent-frx5-1.xx&oh=b8c83862083e29fae2bcfd0f827fbec4&oe=5D4CF79A.

2020

1346. **Репрезентація книг «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки) та «Українські січові стрільці в боротьбі за волю України»** / Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти Департаменту освіти і науки Донецької ОДА (м. Краматорськ Донецької обл.). 2020. 21 лют. URL: <https://dn.gov.ua/ua/news/u-doneckomu-oblasnomu-instituti-pislyadiplomnoyi-pedagogichnoyi->

- osviti-vidznachili-mizhnarodnij-den-ridnoyi-movi ; https://www.youtube.com/watch?v=ukbC_BFzSYo&fbclid=IwAR2ojwE3_J1CDxuDigL8NmdqbMvmlFR5W6_K4o9ojxUXIUMN62TzbQPRKv0 ; <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/2905488146177822>.
1347. **Репрезентація книг «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» та «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)» / Волинський краєзнавчий музей (м. Луцьк). 2020. 12 берез. URL: http://volyn-kray-mus.at.ua/news/u_volinskomu_kraeznavchomu_muzeji_prezentujut_knigi_pro_51_ta_14_brigadi/2020-03-10-2194.**

2021

1348. **Репрезентація авторських монографій про легіон/полк УСС / Національний музей історії України (м. Київ). 2021. 23 жовт. URL: <https://www.facebook.com/mist.museum/posts/418395863060825>.**
1349. **Репрезентація книги «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2020 роки)» / Музей російсько-української війни (м. Збараж Тернопільської обл.). 2021. 9 черв. URL: <https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/4208343232558967>.**

XI. ПЕРЕЛІК ПУБЛІКАЦІЙ ПРО ВЧЕНОГО ТА ЙОГО ДІЯЛЬНІСТЬ

(матеріали подано за абеткою прізвищ авторів або назв праць)

11.1. Праці біографічного характеру:

1350. **Андрушко Н. Микола Лазарович про російсько-українську війну.** *UA: Українське радіо.* 2022. 12 жовт. URL: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=8427173227322683&set=g.208936806344790>; фот. (дата звернення: 13.10.2022).
1351. **Баліцька М. Інтерв'ю до Дня Незалежності із професором ЗУ-НУ Миколою Лазаровичем.** *Західноукраїнський національний університет: офіційний сайт.* 2022. 24 серп. URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/22328-ntervju-do-dnja-nezalezhnost-z-profesorom-zunu-mikoloju-lazarovichem.html>; фот. (дата звернення: 02.09.2022).
1352. **Балуцький С. Професор з Тернополя вдруге став добровольцем російсько-української війни :** [стаття про проф. М. Лазаровича]. *Доба.* 2022. 25 лют. URL: <https://doba.te.ua/post/62583> ; фот. (дата звернення: 26.02.2022).
1353. **Блажко В. Професор із Тернополя Николай Лазарович отримав відлихце :** [замітка про нагородження М. Лазаровича відзнакою Тернопільської обласної ради «За заслуги перед Тернопільщиною» ім. Ярослава Стецька]. *СуперСадовник.* 2022. 7 верес. URL: <https://supersadovnik.net/professor-iz-ternopolia-nikolai-lazarevich-polychil-otlichie/> ; фот. (дата звернення: 09.09.2022).
1354. **Богуславська К. Професор з Тернополя Микола Лазарович отримав відзнаку :** [замітка про нагородження М. Лазаровича відзнакою Тернопільської обласної ради «За заслуги перед Тернопільщиною» ім. Ярослава Стецька та про те, що він тривалий час захищав Україну під час російсько-української війни]. *TeNews: тернопільські новини.* 2022. 7 верес. URL: <https://www.tenews.org.ua/post/show/1662563104-profesor-z-ternopolya-mikola-lazarovich-otrimav-vidznaku> ; фот. (дата звернення: 09.09.2022).
1355. **Будзей О. Гарт відбувся в Кам'янці :** [стаття про життєвий шлях проф. М. Лазаровича]. *Подільнин.* 2018. 15 черв. URL:

- <http://podolyanin.com.ua/history/12994/> : фот. (дата звернення: 08.07.2018).
1356. **Боденчук Б. «В свої 60 став спецназівцем» – професор з Тернополя Микола Лазарович.** *Суспільне: Тернопіль.* 2022. 14 жовт. URL: <https://suspilne.media/295270-v-svoi-60-stav-specnazivcem-profesor-z-ternopola-mikola-lazarovic/> : фот. О. Максимлюк (дата звернення: 15.10.2022).
1357. **«В свої 60 став спецназівцем» – професор з Тернополя Микола Лазарович».** *Суспільне: Тернопіль.* 2022. 14 жовт. URL: <https://unia.net.ua/14/10/2022/v-svoi-60-stav-specnazivcem-profesor-z/> (дата звернення: 15.10.2022).
1358. **Відомий історик з Тернопільщини пішов добровольцем на війну** : [стаття про д. політ. н. М. Лазаровича]. *Акцент.* 2015. 26 лют. URL: <http://akcent.te.ua/novini/vdomiy-storik-z-ternopolschini-pshov-dobrovolcem-na-vynu.html> (дата звернення: 02.05.2015).
1359. **Відомого тернопільського професора Миколу Лазаровича комісували з ЗСУ.** *Місто.* 2022. 1 верес. URL: <https://gazeta-misto.te.ua/vidomogo-ternopilskogo-profesora-mykolu-lazarovycha-komisuvaly-z-zsu/> (дата звернення: 02.09.2022).
1360. **Дригуш (Крем'ячанка) Н. Єдиний в Україні професор університету, який добровольцем пішов на фронт** : [стаття про життєвий шлях проф. М. Лазаровича]. *Свобода.* 2018. 30 берез. : фот.
1361. **Засідання Вченої ради класичного університету Тернополя** : [інформація про нагородження М. Лазаровича грамотою Верховної Ради України за заслуги перед Українським народом]. Західноукраїнський національний університет: офіційний сайт. 2022. 9 листоп. URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/22778-zasdannja-vchenoyi-radi-klasichnogo-unversitetu-ternopolja.html>: фот. (дата звернення: 10.11.2022).
1362. **Кафедра Тернопільської академії народного господарства** : [інформація про М. Лазаровича]. Тернопіль, б. р. С. 1, 6, 9 : фот.
1363. **Когут Т. Професор з Тернополя отримав відзнаку** : [замітка про нагородження М. Лазаровича відзнакою Тернопільської обласної ради «За заслуги перед Тернопільщиною» ім. Ярослава Стецька та про те, що він тривалий час захищав Україну під час російсько-української війни]. *TeNews: тернопільські новини.* 2022. 9 верес. URL: <https://www.0352.ua/news/3459220/profesor-z-ternopola-otrimav-vidznavu> : фот. (дата звернення: 09.09.2022).

1364. **Комарніцький О., Зварич Ю.** Демократизація суспільно-політичного життя вишів Хмельниччини у другій половині 80-х – на початку 90-х рр. ХХ ст. : [інформація про громадсько-політичну діяльність М. Лазаровича під час його навчання на історичному факультеті Кам'янець-Подільського педагогічного інституту]. *Проблеми дидактики історії*. 2018. Вип. 9. С. 30–31, 32.
1365. **Когут Т.** «Найбільше боявся потрапити в полон»: професор з Тернопільщини у 60 років став спецназівцем : [стаття про перебування проф. М. Лазаровича на російсько-українській війні у 2022 р.]. *0352.com.ua*: сайт міста Тернополя. 2022. 15 жовт. URL: <https://www.0352.ua/news/3479780/najbilse-boavsa-potrapiti-v-polon-profesor-z-ternopilsini-u-60-rokiv-stav-specnazivcem-foto> : фот. (дата звернення: 12.11.2022).
1366. **Лазарович М. В.** [коротка біографія]. *Тернопільська обласна бібліотека для дітей*. URL: <https://odb.te.ua/writers/lazarovych-mykola/> : фот. (дата звернення: 29.07.2022).
1367. **Лазарович Микола** : [інформація про проф. М. Лазаровича та його 4-те вид. книги «Ілюстрована історія України», яке тернопільське видавництво «Джура» 23 верес. 2018 р. представить на Форумі видавців у м. Львові]. *Форум видавців*. 2018. 21 верес. URL: <http://bookforum.ua/participants/?10552> : фот. (дата звернення: 21.09.2018).
1368. **Лазарович Микола Васильович**. *Вікіпедія*. 2022. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Лазарович_Микола_Васильович : фот. (дата перегляду: 19.07.2022).
1369. **Лазарович Микола Васильович**. *Золота еліта Тернопілля: лауреати Обласного конкурсу «Людина року» 2014 і 2015 р. / упоряд. В. Пласконіс ; ред. І. Дуда*. Тернопіль : ФОП Шабала Ю. Є., 2016. С. 18 : фот.
1370. **Лазарович Микола Васильович** : [коротка біографія М. Лазаровича]. *Тернопільщина: Регіональний інформаційний портал*. 2016. URL: <https://irp.te.ua/pro-portal/> : фот (дата звернення: 23.07.2022).
1371. **Макар Ю. І. Лазарович Микола Васильович** : [коротка біографія М. Лазаровича]. *Енциклопедія Сучасної України: енциклопедія / ред.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін. ; НАН України, НТШ*. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. Т. 16. URL: <https://esu.com.ua/article-52997> : фот. (дата звернення: 29.10.2022)

1372. **Мельничук Б. Тасмниці імені та прізвища, або Прозова ода друзям – 3** : [подано життєпис М. Лазаровича]. *Вільне життя*. 2017. 13 січ.
1373. **Микола Лазарович** : [коротка біографія]. *Knugoman*. URL: <http://knugoman.org.ua/avtors/lazarovich> : фот. (дата звернення: 04.11.2018).
1374. **Микола Лазарович** : [коротка біографія]. Тернопіль : Навч. кн. – «Богдан», 2022. URL: <https://www.bohdan-digital.com/authors/mykola-lazarovych/> : фот. (дата звернення: 29.07.2022).
1375. **«Ми окопувалися під обстрілами»: тернопільський історик та політолог розповів про війну**. *Новини. Хмельницький*. 2022. 9 жовт. URL: <https://news.khmelnitskiy.ua/post3111402>: фот.
1376. **«Ми окопувалися під обстрілами»: тернопільський історик та політолог розповів про війну**. *Новини. Ужгород*. 2022. 10 жовт. URL: <https://news.uz.ua/post3111402>: фот.
1377. **«Микола Лазарович не на словах знає, як захистити і зберегти державу»** : [біографія та інтерв'ю науковця ТНЕУ]. *Нова тернопільська газета*. 2015. 713 жовт. (№ 38). С. 1, 5: портр.
1378. **Миргородська Л. А професор пішов на війну** : [вірш, присвячений проф. М. Лазаровичу]. *В оркестрі дня*. Тернопіль : Астон, 2016. С. 46.
1379. **Ониськів М. М., Уніят В. Б. Лазарович Микола Васильович** : [стаття про життєвий шлях проф. М. Лазаровича]. *Сподвижники поля духовного: лауреати Всеукраїнської літературно-мистецької та громадсько-політичної премії імені Братів Богдана та Левка Лепких*. 2-ге вид., допов. та уточн. Тернопіль : Терно-граф, 2014. С. 51.
1380. **Павленко Д. Єдиний в Україні професор університету, який добровольцем пішов на фронт!** : [стаття про життєвий шлях проф. М. Лазаровича]. *Актуально сьогодні*. 2018. 13 квіт. URL: <https://ato.today/2018/04/13/yedyunj-v-ukrayini-profesor-universytetu-yakuj-dobrovoltsem-pishov-na-front/> (дата звернення: 16.05.2018).
1381. **Про досвід, здобутий на війні, розповів тернопільський історик і військовий Микола Лазарович**. *Місто*. 2022. 12 верес. URL: <https://gazeta-misto.te.ua/pro-dosvid-zdobutyj-na-vijni-rozpoviv-ternopilskij-istoryk-i-vijskovuj-mykola-lazarovych/> : відео (дата звернення: 12.09.2022).
1382. **Професор з Тернополя вдруге став добровольцем російсько-української війни** : [стаття про проф. М. Лазаровича]. *Українформ*. 2022. 25 лют. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric->

regions/3412614-profesor-z-ternopola-vdruge-stav-dobrovolcem-rosijskoukrainskoi-vijni.html (дата звернення: 25.02.2022).

1383. **Професор з Тернополя Микола Лазарович отримав відзнаку** : [замітка про нагородження М. Лазаровича відзнакою Тернопільської обласної ради «За заслуги перед Тернопільщиною» ім. Ярослава Стецька та про те, що він тривалий час захищав Україну під час російсько-української війни]. *Тернопільська липа*. 2022. 9 вер. URL: <http://strichka.com/item/124038105> : фот. (дата звернення: 10.09.2022).
1384. **Професор з Тернополя отримав відзнаку** : [замітка про нагородження М. Лазаровича відзнакою Тернопільської обласної ради «За заслуги перед Тернопільщиною» ім. Ярослава Стецька та про те, що він тривалий час захищав Україну під час російсько-української війни]. *Новости дня: незалежний інформаційний портал*. 2022. 9 верес. URL: <https://allday.kr.ua/news/409810-profesor-z-ternopolya-otrimav-vdznaku> (дата звернення: 12.09.2022).
1385. **Професор з Тернополя, який воює в АТО, відмовляється від дострокової демобілізації** : [стаття про те, що відомий тернопільський історик, проф. ТНЕУ М. Лазарович, котрий пішов добровольцем на фронт, відмовився від дострокової демобілізації]. *Інформаційний простір Тернопілля*. 2015. 8 верес. URL: <http://infoprostir.te.ua/?s=102434> (дата звернення: 17.11.2015).
1386. **Професор з Тернополя Микола Лазарович у свої 60 вдруже пішов воювати** (фото, відео). *Правий берег*. 2022. 15 жовт. URL: <https://www.pb-news.info/2022/10/15/profesor-z-ternopolya-mykola-lazarovych-u-svoyi-60-vdruge-pishov-na-voyuvaty-foto-video/> (дата звернення: 15.10.2022).
1387. **Професор з Тернополя Микола Лазарович у свої 60 вдруже пішов воювати** (фото, відео). *Місто*. 2022. 16 жовт. URL: <https://gazeta-misto.te.ua/profesor-z-ternopolya-mykola-lazarovych-u-svoyi-60-vdruge-pishov-na-voyuvaty/> (дата звернення: 17.10.2022).
1388. **Професор ЗУНУ Микола Лазарович розповів про досвід, здобутий на війні**. *Західноукраїнський національний університет: офіційний сайт*. 2022. 12 верес. URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/22405-profesor-zunu-mikola-lazarovych-rozpovv-pro-dosvd-zdobutij-na-vjn.html> : фот., відео (дата звернення: 12.09.2022).
1389. **Професор і боєць Микола Лазарович став «Людиною року – 2015»** : [інформація про те, що М. Лазарович, д. політ. н., проф.

- каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ, учасник АТО, став лауреатом конкурсу «Людина року – 2015»]. *TeNews: тернопільські новини*. 2016. 11 січ. URL: http://tenews.te.ua/news_all.php?id=13460 (дата звернення: 17.12.2016).
1390. **Професор історії з університету пішов добровольцем з п'ятої спроби** : [інтерв'ю з істориком, д. політ. наук, проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ, заслуженим працівником освіти України М. Лазаровичем] / провела Д. Олійник. *RIA-плюс*. 2015. № 13 (25 берез.). С. 10–11 : фот. (Life).
1391. **Професор, який писав про російсько-українську війну, у 60 став спецназівцем: особлива історія у професора з Тернополя Миколи Лазаровича**. *Волинь-нова*. 2022. 15 жовт. URL: <https://www.volyn.com.ua/news/228625-profesor-iakui-pysav-pro-rosiisko-ukrainsku-viinu-u-60-stav-spetsnazivtsem> (дата звернення: 16.10.2022).
1392. **Разом – до Перемоги!** : [інформація про нагородження проф. М. Лазаровича грамотою Верховної Ради України]. *Університетська думка*. 2022. 30 листоп. С. 2.
1393. **Ранковий гість Ухрадіо – Микола Лазарович** : [біографія та інтерв'ю науковця ТНЕУ]. *Ухрадіо*. 2009. 14 лип. URL: <http://www.uhradio.com.ua/article/2009/jul/14/rankovij-gist-uhradio-mikola-lazarovich/> (дата звернення: 30.08.2009).
1394. **Романчук Л. О мій друже на війні** : [текст пісні Л. Романчук «О мій друже на війні», присвяченої М. Лазаровичу]. *Леся Романчук: блог*. 2016. 12 берез. URL: http://lesiaromanchuk.com/pryvitannia-mykoli-lazarovychu-vid-nashoho-duetu/?_utl_t=fb : фот. (дата звернення: 15.03.2016).
1395. **Савчук Т. Професор повертається з війни** : [подано коротку довідку про життєвий шлях проф. М. Лазаровича]. *TeNews: тернопільські новини*. 2016. 16 січ. URL: http://tenews.te.ua/news_all.php?id=13649 : фот. (дата звернення: 08.03.2016).
1396. **Садовська Г. І подвиг, і талант сплелися воєдино** : [інформація про учасника АТО проф. М. Лазаровича та про вручення йому нагороди лауреата конкурсу «Людина року-2015»]. *Вільне життя*. 2016. 2 лют. URL: <https://vilne.org.ua/2016/02/i-podvyyg-i-talant-splelysyu-voyedyno/> : фот. (дата звернення: 17.04.2016).
1397. **Світла Я. Про досвід, здобутий на війні, розповів тернопільський історик і військовий Микола Лазарович**. *Телеканал*

- «Тернопіль I». 2022. 8 верес. URL: <https://t1news.tv/pro-dosvid-zdobutyj-na-vijni-rozproviv-ternopilskij-istoryk-i-vijskovyj-mykola-lazarovych/> : відео (дата звернення: 10.09.2022).
1398. **Тернопільський національний економічний університет. Історія. Звершення. Особистості** : [інформація про М. Лазаровича]. Київ : Світ успіху, 2006. С. 6, 12, 44, 45, 75, 102, 105, 132, 137, 138, 140.
1399. **Тернопільський національний економічний університет: професіоналізм, престиж, поступ** : наук. вид. : [інформація про М. Лазаровича]. Львів : Укр. акад. друкарства, 2016. С. 4, 70, 71, 114, 115, 214, 302, 306, 326, 327, 328, 329, 374, 384, 460.
1400. **Тернопільський професор в АТО відмовляється від дострокової демобілізації** : [стаття про М. Лазаровича, подано його роздуми про війну]. *Компас-інфо*. 2015. 10 серп. URL: <http://www.kompasinfo.com/archives/3712> (дата звернення: 29.09.2015).
1401. **Тернопільський професор пішов добровольцем у АТО** : [стаття про життєвий шлях проф. М. Лазаровича]. *Файне місто*. 2018. 31 берез. URL: <http://ternopil.te.ua/ternopilskij-profesor-pishov-dobrovoltsem-u-ato/> : фот. (дата звернення: 30.04.2018).
1402. **Тернопільський професор повертається з війни** : [замітка про М. Лазаровича; подано коротку довідку про його життєвий шлях]. *Місто*. 2016. 18 січ. URL: <http://www.gazeta-misto.te.ua/news/ternopilskij-profesor-povertajetsya-z-vijny/> : фот. М. Лазаровича (дата звернення: 29.01.2016).
1403. **Тернопільському професорові в зоні АТО ще сняться кольорові сни** : [стаття про перебування проф. М. Лазаровича в Зоні АТО]. 2015. 28 черв. URL: http://www.kompasinfo.com/archives/2101?_utl_t=fb (дата звернення: 11.08.2015).
1404. **Тернополянин – єдиний в Україні професор університету, який пішов воювати на Схід** : [короткий нарис про життєвий шлях проф. М. Лазаровича]. *Народна правда*. 2018. 31 берез. URL: <https://narodna-pravda.te.ua/2018/03/31/ternopolyanyn-yedynyj-v-ukrayini-profesor-universytetu-yakuj-dobrovoltsem-pishov-na-front/> : фот. (дата звернення: 17.12.2018).
1405. **Терористи занесли викладача з Тернополя до списку «карателів»** : [замітка про перебування проф. ТНЕУ М. Лазаровича на фронті та про занесення його світлин у розділ «Карателі» на російському сайті]. *Інформаційний простір Тернопілля*. 2015.

- 22 груд. URL: <http://infoprostir.te.ua/?p=116677> : відео (дата звернення: 09.02.2016).
1406. **Трач О. У Тернополі презентують книгу-коліску** : [інформація про те, що 29 вересня 2017 р. у рамках Сьомого «Бібліофесту» в Тернопільській центральній міській бібліотеці презентують нову колекцію арт-буків, у т. ч. патріотичну книгу «З героїчного коріння проростають сходи», яка розповідає про проф. ТНЕУ М. Лазаровича, який воював в АТО, мав позивний «Професор»]. *За Збручем*. 2017. 28 верес. URL: <http://zz.te.ua/u-ternopoli-prezentuyut-knyhu-kolysku/> (дата звернення: 08. 10.2017).
1407. **У Кам'янці на риночку...** : [інформація про акцію на захист української мови, організовану М. Лазаровичем в м. Кам'янець-Подільський Хмельницької обл.]. *Листок прес-служби УГС*. 1989. Ч. 64 (8 лют.).
1408. **Указ Президента України Віктора Ющенка** : [замітка про те, що к. іст. н., доц. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ М. Лазаровичу присвоєно почесне звання «Заслужений працівник освіти України»]. *Університетська думка*. 2009. 31 січ.
1409. **Участь Науково-дослідного інституту українознавства у конференції «Економічний націоналізм** : [інформація про нагородження проф. М. Лазаровича ювілейною відзнакою Івано-Франківської обласної ради «100-річчя ЗУНР» за вагомий внесок у висвітлення історії ЗУНР]. *Науково-дослідний інститут українознавства: офіційний сайт*. 2018. 13 жовт. URL: <http://ndiu.org.ua/index.php/component/content/article/102-2009-08-31-13-55-49/25111-g> (дата звернення: 28.09.2022).
1410. **Факультет економіки і управління** : [інформація про М. Лазаровича] / за ред. П. Гуцала. Тернопіль : Екон. думка, б. р. С. 13, 14 : фот.
1411. **Федьков О. М. Микола Васильович Лазарович**. *Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка в особах*. Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2008. Т. 3. С. 692–705.
1412. **Через отримані травми учасник бойових дій – професор тернопільського вузу не зможе перебувати на фронті** : [стаття про проф. ЗУНУ М. Лазаровича]. *Тернопільяни*. 2022. 1 вер. URL: <https://ternopoliany.te.ua/zhittya/73478-cherez-otrymani-travmy-uchasnyk-boiovykh-dii-profesor-ternopilskoho-vuzu-ne-zmozhe-perebuvaty-na-fronti> (дата звернення: 02.09.2022).

1413. **Чернов В. Референдум має штаб** : [інформація про те, що викладач історії України Кременецького педагогічного коледжу, що в Тернопільській обл., Микола Лазарович опублікував у № 48 газ. «Добрий день» (1991. 25 жовт.) надзвичайно цікаву статтю. На думку референта Сумського обласного штабу з проведення референдуму Михайла Бідаша, той, хто зі статтею ознайомиться, поіншому дивитиметься і на Україну, і на її роль і місце в світі]. *Добрий день*. 1991. 1 листоп. (№ 50). С. 2.
1414. **Шиян Б. Боротьба точилася до останнього дня...** : [інформація про М. Лазаровича як члена організаційно-ідеологічного відділу Всеукраїнського штабу «Референдум», його працю у Сумській області]. *Тернове поле*. 1996. 30 листоп. (№ 13). С. 6.
1415. **Шостак Й. Відродження держави: Тернопільщина у Всеукраїнському референдумі 1 грудня 1991 року (Документи і спогади учасників)** : [інформація про М. Лазаровича як члена організаційно-ідеологічного відділу Всеукраїнського штабу «Референдум»]. Тернопіль : Джура, 2001. С. 36, 73, 342.
1416. **Шот М. Історія України: наріжний предмет чи камінь спотикання** : [стаття про відстоювання завідувачем кафедри українознавства ТДЕУ М. Лазаровичем викладання курсу «Історія України» у вишах]. *Урядовий кур'єр*. 2006. 7 лип.
1417. **Щербак Л. Лазарович Микола Васильович. Тернопільський енциклопедичний словник** : у 4 т. Тернопіль : ВАТ ТВПК «Збруч», 2009. Т. 4 (додатковий) : А – Я. С. 336–337.
1418. **«Я б себе не поважав, якби не пішов захищати Україну»** : [стаття про життєвий шлях проф. М. Лазаровича та причини, які спонукали його піти добровольцем на російсько-українську війну]. *Університетська думка*. 2015. лют. (№ 2). С. 7. URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/5176-ya-b-sebe-ne-povazhav-yakbi-ne-pshov-zahischati-ukrayinu.html>: фот. (дата звернення: 18.01.2016).
1419. **Ядуха Й. Їжак в цукерковій обгортці : памфлет** : [пасквіль про акцію на захист української мови, організовану М. Лазаровичем 27 листопада 1988 р. в м. Кам'янець-Подільський Хмельницької обл., та реакцію на неї радіостанції «Свобода» і Української гельсінської спілки]. *Радянське Поділля*. 1989. 1 квіт. (№ 65). С. 3.
1420. **Як тернопільський професор тримав оборону під Маріуполем і Донецьком** : [стаття про перебування проф. М. Лазаровича на російсько-українській війні]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2016. 10 лют. URL: http://teren.in.ua/article/yak_ternopilskyyu_

profesor_trymay_oboronu_pid_mariupolem_i_donetskom (дата звернення: 18.11.2017).

1421. **Як у Західній Україні відзначають День соборності** : [інформація про те, що під час міжобласних урочистостей до 100-річчя проголошення Акта злуки УНР і ЗУНР на межі Хмельницької та Тернопільської областей М. Лазаровича, учасника бойових дій, д. політ. н., проф. ТНЕУ, заслуженого працівника освіти України за вагомий особистий внесок у становлення і розвиток України та з нагоди Дня соборності України і 100-річчя проголошення Акта злуки УНР і ЗУНР, нагороджено Почесною відзнакою Львівської обласної ради «100-річчя від дня проголошення ЗУНР»]. *Дивись.info*. 2019. 22 січ. URL: <https://dyvys.info/2019/01/22/yak-na-zahidnij-ukrayini-vidznachayut-den-sobornosti-foto/> (дата звернення: 23.01.2019).
1422. **«Своим примером научу студентов любить Украину». Профессор из тернопольского университета ушел добровольцем защищать Родину** : [стаття про проф. ТНЕУ М. Лазаровича]. *Солидарность*. 2015. Июль. С. 4–5 : фот.

11.2. Публікації про основні напрямки діяльності:

1423. **4-го березня 2016 року о 13:00 професор-воїн представить книгу, над якою працював в зоні АТО** : [про запрошення Тернопільським прес-клубом на зустріч з проф. ТНЕУ М. Лазаровичем, нещодавно демобілізованим із лав Збройних сил України]. Тернопільський пресклуб. 2016. 3 берез. URL: <http://pressclub.te.ua/анонси-подій/4-го-березня-2016-року-о-1300-професор-воїн-пред-2/> (дата звернення: 05.03.2016).
1424. **10 років кафедрі національного відродження** : [інформація про М. Лазаровича як члена каф. українознавства ТАНГ]. *Академія*. 2000. 17 жовт.; фото.
1425. **12 березня професор-воїн Микола Лазарович зарепрезентує книгу про січових стрільців** : [про книгу «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», яку проф. М. Лазарович репрезентуватиме 12 березня 2016 р. в Обласній філармонії]. *Тернопільський пресклуб*. 2016. 10 берез. URL: <http://pressclub.te.ua/новини/12-березня-професор-воїн-микола-лазаров/> (дата звернення: 14.03.2016).
1426. **14 лютого – Міжнародний день дарування книг** : [інформація про М. Лазаровича як дарувальника книг для бібліотеки

Тернопільського національного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського]. *Тернопільський національний медичний університет ім. І. Я. Горбачевського: офіційний сайт*. 2022. 14 лют.; фото. URL: <https://www.tdmu.edu.ua/2022/02/14/14-lyutogo-mizhnarodnyj-den-daruvannya-knyg/> (дата звернення: 22.10.2022).

1427. **19 травня презентація книги «Леґіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** : [про репрезентацію книги проф. М. Лазаровича «Леґіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», яка відбудеться о 18:00 год. 19 травня 2016 р. у Київському міському будинку учителя; подано коротку довідку про автора та інформацію про те, що у заході візьме участь гурт «Хорея Козацька» під керівництвом Т. Компаніченка]. *Український інститут національної пам'яті: офіційний сайт*. 2016. 19 трав. URL: <http://www.memory.gov.ua/announce/19-travnua-prezentatsiya-knigi-legion-ukrainskikh-sichovikh-striltsiv-formuvannya-ideya-bor> : фот. (дата звернення: 20.05.2016).
1428. **22 квітня 2016 р. в головній читальній залі Наукової бібліотеки Львівського національного університету ім. І. Франка** (вул. М. Драгоманова, 5) відбулася презентація книжки М. Лазаровича «Леґіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» за участю автора. *Facebook.com*. 2016. 22 квіт. URL: <https://www.facebook.com/librarylnu/posts/1556912484605323> : фот. (дата звернення: 28.04.2016).
1429. **23 Форум видавців у Львові: Премію від УГП на Форумі видавців отримав Микола Лазарович** : [про те, що на 23-му Форумі видавців Премію ім. С. Федака від Української галицької партії отримав історик М. Лазарович за книгу «Леґіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Українська галицька партія: офіційний сайт*. 2016. 16 верес. URL: <http://uhp.org.ua/premiyu-vid-ugp-na-forumi-vydavtsiv-otrymav-mykola-lazarovych/> : фот. (дата звернення: 02.10.2016).
1430. **28 зі «100 кращих» у списках політсил, які балотуються в Тернополі** : [про те, що Микола Лазарович, котрий посів 45-те місце в «Тернопільському народному праймерізі «100 кращих тернополян», балотується від політичної партії «Блок Петра Порошенка «Солідарність» до Тернопільської обласної ради по виборчому округу № 42]. *Тернопіль-Live*. 2015. 9 жовт. URL:

- <http://ternopilive.com.ua/28-zi-100-krashhih-u-spiskah-politsil-yaki-balotuyutsya-v-ternopoli/> : фот. (дата звернення: 19.10.2015).
1431. **91-річчя ОУН: львів'яни на чолі з Кошулинським вшанували пам'ять Героя України Дмитра Чернявського** : [про те, що 2 лютого 2020 р. проф. М. Лазарович виступив із доп. на урочистій конф. до 91-річчя ОУН «Націоналізм: традиції і модерн», яка відбулась у Львівському палаці мистецтв]. *Вголос*. 2020. 3 лют. URL: https://vgolos.com.ua/news/91-richchya-oun-lviv-yany-na-choli-z-koshulynskym-vshanuvaly-pam-yat-geroaya-revolyutsiyi-gidnosti-dmytra-chernyavskogo_1161883.html (дата звернення: 02.10.2016).
1432. **100 кращих тернополян: що скажете?** : [інформація про те, що за результатами праймеріз-рейтингу «ТОП-100» жителів міста Тернополя, котрі користуються найбільшою підтримкою громади, проф. М. Лазарович посів 45-те місце]. *Провсе*. 2015. 15 трав. URL: <https://provse.te.ua/2015/05/100-kraschyh-ternopolyan-scho-skazhete/> (дата звернення: 08. 01.2016).
1433. **100-річчя бою УСС під Конюхами відзначають на Тернопільщині** : [опубліковано фрагмент інтерв'ю проф. М. Лазаровича про бої УСС поблизу с. Конюхи, їх значення та уроки]. *Управління освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації: офіційний сайт*. 2017. 3 лип. URL: <http://oblosvita.te.ua/news/2144-100-richchya-boyu-uss-pid-konyukhami-vidznachayut-na-ternopilshchini> (дата звернення: 02.10.2016).
1434. **100-річчя ЗУНР: депутати Івано-Франківської обласної ради зібралися на урочисту сесію** : [про доповідь проф. М. Лазаровича з нагоди 100-річчя Західноукраїнської Народної Республіки на урочистій 25-й сесії Івано-Франківської обласної ради 1 листопада 2018 р.]. *Фіртка*. 2018. 1 листоп. URL: <http://www.firtka.if.ua/blog/print/100-richchia-zunr-deputati-ivano-frankivskoyi-oblasnoyi-radi-zibralsia-na-urochistu-sesiiu> (дата звернення: 02.11.2018).
1435. **1914, 2014 роки. Перша світова війна, українське питання, уроки історії** : [про те, що 5 серпня 2014 р. в Державному архіві Тернопільської області відбувся круглий стіл «1914, 2014 роки. Перша світова війна, українське питання, уроки історії», серед учасників якого був д. політ. н. М. Лазарович]. *Провсе*. 2014. 6 серп. URL: <https://provse.te.ua/2014/08/1914-2014-roky-persha-svitova-vijna-ukrajinske-pytannya-uroky-istoriji/> (дата звернення: 09.08.2014).

1436. **VII Всеукраїнський науковий форум «Чорноволівські читання»** : [про участь проф. М. Лазаровича 27 березня 2021 р. у VII Всеукр. наук. форумі «Чорноволівські читання»]. *Західноукраїнський національний університет: офіційний сайт*. 2021. 5 квіт. URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/19787-vii-vseukrayinskij-naukovij-forum-chornovolvsk-chitannja.html> (дата звернення: 06.04.2021).
1437. **XVIII Всеукраїнський рейтинг «Книжка року '2016»** : [дані про те, що в номінації «Дослідження / документи» XVIII Всеукр. рейтинг «Книжка року '2016» книга М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» посіла 8-ме місце серед 43 видань]. *Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського*. 2017. 17 лют. URL: http://www.nbuv.gov.ua/sites/default/files/all_files/201702_artilces_field_dopmat_files/r-2016h14.pdf (дата звернення: 09.08.2016).
1438. **А. Р. Презентація книжки «Легіон УСС: формування, ідея, боротьба»** : [про презентацію книги проф. М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Українська військова історія*. 1916. 3 берез. URL: <http://www.ucrainarma.org/novini/prezentacija-legion-uss.html> (дата звернення: 09.08.2016).
1439. **Адамович С. В. Наддніпрянська політична еміграція в суспільно-політичному житті західноукраїнських земель (1914–1918 рр.)** : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : [інформація про те, що М. Лазарович обстоює думку, що співпраця УСС із СБУ ґрунтувалася на прихильності стрільців до ідей соборності України]. Чернівці, 2003. URL: <http://disser.com.ua/contents/28547.html> (дата звернення: 29.12.2003).
1440. **Активно працює на історичному факультеті політичний клуб «Планета»** : [інформація про М. Лазаровича як учасника політклубу «Планета»]. *Радянський студент*. 1987. 1 трав. (№ 17). С. 2 : фот.
1441. **Алексієв М., Костюк Л. Етнополітика української влади доби національно-визвольних змагань 1917–1921 років: компаративний аналіз: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 760 с.** : [рецензія на монографію М. Лазаровича]. *Україна – Європа – Світ: міжнар. зб. наук. праць. Серія «Історія, міжнародні відносини»*. 2013. Вип. 12. С. 307–309.
1442. **Анонс: Лекція «Легіон Українських січових стрільців: дорога через сторіччя»** : [анонс лекції та презентації монографій проф. Миколи Лазаровича про УСС, які відбудуться 23 жовтня 2021 р.

- о 15 годині в Національному музеї історії України]. *Історична правда*. 2021. 20 жовт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/short/2021/10/20/160328/> (дата звернення: 24.10.2021).
1443. **Анонс: дискусія «Українська незалежність. Минуле, сучасне, майбутнє»** : [інформація про те, що Об'єднання українських організацій у Німеччині запросило українську громаду Німеччини та поза її межами на віртуальну доповідь-дискусію «Українська незалежність. Минуле, сучасне, майбутнє» зі знаковими діячами українського простору, серед яких проф. Микола Лазарович]. *Історична правда*. 2021. 5 листоп. URL: <https://www.istpravda.com.ua/short/2021/11/5/160420/> : фот. (дата звернення: 05.11.2021).
1444. **Арт-буки тернопільських бібліотек передадуть бійцям в зону АТО** : [інформація про те, що арт-бук «3 героїчного коріння забували сходи», більша частина якого присвячена учаснику АТО, проф. Тернопільського національного економічного університету, експерту «Дня» Миколі Лазаровичу, передадуть бійцям в зону АТО]. *Українське слово* (США). 2017. 6 жовт. URL: <https://www.ukrslovo.net/regional-news/29429.html> (дата звернення: 12.03.2020).
1445. **Атака на українських бійців: названі імена полеглих** : [інформація М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *Цинічний Львів*. 2020. 11 берез. URL: <https://cynicallviv.com.ua/ataka-na-ukrayinskyh-bijtsiv-nazvani-imena-poleglyh/> : фот. (дата звернення: 12.03.2020).
1446. **Атака окупантов на бойцов ООС: названі имена павших** : [інформація М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *UaZMI*. 2020. 11 берез. URL: <https://uazmi.net/news/post/e4vpTD6DRdAHRQ6JnHD30E> : фот. (дата звернення: 12.03.2020).
1447. **Атака окупантов на бойцов ООС: названі имена павших : фото героїв** : [інформація М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *The World News*. 2020. 10 берез. URL: <https://twnews.se/ua-news/ataka-okkupantov-na-boitsov-oos-nazvany-imena-pavshikh-foto-geroev> : фот. (дата звернення: 12.03.2020).
1448. **Бабій С., Левицька Г. Діє політклуб «Планета»** : [на фото засідання політклубу «Планета» присутній і його член М. Лазарович]. *Радянський студент*. 1986. 27 лют. (№ 7). С. 1 : фот. В. Вармінського.

1449. **Балагуда Т. Відомі у Тернополі Миколи розповіли, як вони святкують іменини** : [інформація про проф. М. Лазаровича]. *20 хвилин*. 2017. 19 груд. URL: <https://te.20minut.ua/lyudi/vidomi-uternopoli-mikoli-rozpovili-yak-voni-svyatkuuyt-imenini-10661014.html> : фот. (дата звернення: 30.12.2017).
1450. **Баліцька М. Вибори** : [про обрання проф. М. Лазаровича 21 січня 2015 р. членом профспілкового комітету працівників ТНЕУ та делегатом ХХ Обласної звітно-виборної конференції профспілок]. *Тернопільський національний економічний університет*: офіційний сайт. 2015. URL: <http://www.tneu.edu.ua/student-life/university-newspaper-opinion/news-ud/5029-vibori.html> (дата звернення: 30.02.2016).
1451. **Баліцька М. Лисоні – 90** : [про те, що М. Лазарович виступав на г. Лисоні з розповіддю про легіон УСС перед студентами і працівниками ТНЕУ]. *Університетська думка*. 2006. 31 жовт.
1452. **Баліцька М. Лицарі землі української** : [про те, що 24 лютого 2016 р. під час виставки світлин, присвяченої Героям Небесної сотні та полеглим українським воякам, проф. М. Лазарович поділився спогадами про перебування на Майдані та на війні; подано текст вірша, присвяченого М. Лазаровичу, який прочитала журналістка Л. Миргородська]. *Тернопільський національний економічний університет: офіційний сайт*. 2016. URL: <http://www.tneu.edu.ua/student-life/university-newspaper-opinion/news-ud/8187-licari-zemli-ukrayinskoyi.html> (дата звернення: 30.03.2016).
1453. **Баліцька М. Любов до книги єднає усіх** : [інформація про те, що М. Лазарович представляв свою монографію «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» (2005) на XIII Національному форумі видавців у Львові]. *Університетська думка*. 2006. 23 верес.
1454. **Баліцька М. Презентація книги Миколи Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»** : [про презентацію книги 16 березня 2018 р. в залі засідань вченої ради ТНЕУ]. *Тернопільський національний економічний університет*: офіційний сайт. 2018. 16 берез. URL: <http://www.tneu.edu.ua/news/12948-prezentaciia-knygy-mykoly-lazarovycha-rosiisko-ukrainska-viina-2014-2017-roky-korotkyi-narys.html> : фот. (дата звернення: 30.04.2018).
1455. **Баліцька М. Професор з Тернопільщини, який служив в зоні АТО, репрезентував книгу про російсько-українську війну** :

- [про презентацію книги М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» 16 березня 2018 р. в залі засідань вченої ради ТНЕУ]. *ПостУкраїни*. 2018. 16 берез. URL: <https://пост.укр/2018/03/16/професор-з-тернопільщини-який-служив-2/> : фот. (дата звернення: 30.04.2018).
1456. **Баліцька М. Професор ТНЕУ Микола Лазарович презентував книгу «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»** : [про презентацію книги 16 березня 2018 р. в залі засідань вченої ради ТНЕУ]. *Наш день*. 2018. 17 берез. URL: <http://nday.te.ua/profesor-tneu-mykola-lazarovych-prezentuvav-knyhu-rosijsko-ukrajinska-vijna-2014-2017-roky-korotkuj-narys-foto/> : фот. (дата звернення: 30.04.2018).
1457. **Балуцький С. Лілія Гриневич та Арсеній Яценюк поспілкувалися зі студентами ТНЕУ під час відкритої лекції** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович на зустрічі в ТНЕУ з Лілією Гриневич та Арсенієм Яценюком підняв важливе питання боротьби за справедливість]. *Доба*. 2018. 12 груд. URL: <https://doba.te.ua/post/46282> : фот. (дата звернення: 28.12.2018).
1458. **Баран Л. Два десятки письменників прийдуть на книжковий ярмарок до Калуша** : [інформація про те, що 2 жовтня 2016 р. М. Лазарович буде гостем книжкового ярмарку в м. Калуш і матиме там репрезентації своїх книг та зустріч із читачами]. *Galka.if.ua*. 2016. 30 верес. URL: <http://www.galka.if.ua/dva-desyatki-pismennikov-priyidut-na-knizhkoviy-yarmarok-do-kalusha/> (дата звернення: 28.12.2016).
1459. **Барну просять не допустити скорочень в обласному архіві** : [інформація про М. Лазаровича як про члена Історико-краєзнавчої ради Державного архіву Тернопільської області]. *Тернополяни*. 2015. 26 серп.
1460. **Батьківщину не обирають – обирають її Незалежність** : [інформація про те, що М. Лазарович був членом організаційно-ідеологічного відділу Всеукр. штабу «Референдум»]. *Тернопільська газета*. 1998. 26 листоп.
1461. **Баца В. Не знаєш минулого – не вартий майбутнього** : [стаття про презентацію трьох нових книжок в. о. зав. каф. українознавства ТДЕУ М. Лазаровича та про схвальні відгуки на них]. *Вільне життя*. 2006. 18 берез.
1462. **Березюк Н. Микола Лазарович: «Тернопіль – місто, в яке хочеться повертатись»** : [святкове вітання від учасника АТО проф.

М. Лазаровича з нагоди Дня Тернополя]. *MediaTOP*. 2017. 27 серп. URL: <https://mediator.te.ua/2017/08/27/mykola-lazarovych-ternopil-misto-v-yake-hochetsya-povertatys-video/> (дата звернення: 28.08.2017).

1463. **Бідзіля Т. В художньому залі обласного музею Богдана Лепкого в Бережанах 20 квітня відбулася презентація книги Миколи Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» (До 100-річчя битви на Лисоні) :** [стаття про репрезентацію книги 20 квітня 2016 р.]. *Бережани і Бережанщина*: інформаційний портал бережанської громади. 2016. 3 трав. URL: <http://berezhany.in.ua/index.php/novyny/1249-do-100-richchia-boiv-na-lysoni-vydannia-pro-legion-uss-foto> : фот. (дата звернення: 23.10.2016).
1464. **Бідзіля Т. До 100-річчя боїв на Лисоні – видання про Легіон УСС :** [стаття про репрезентацію 20 квітня 2016 р. в музеї Б. Лепкого у м. Бережани книги М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Золота пектораль*. 2016. 29 квіт. URL: <http://zolatapektoral.te.ua/до-100-річчя-боїв-на-лисоні-видання-про/> : фот. (дата звернення: 23.10.2016).
1465. **Бідзіля Т. До 100-річчя боїв на Лисоні – про Легіон УСС :** [стаття про репрезентацію у художньому залі обласного музею Б. Лепкого у м. Бережани книги М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Свобода*. 2016. 13 трав. С. 1. (Презентація).
1466. **Бідзіля Т. Презентували видання з реальними історіями про війну на сході :** [про репрезентацію 19 лютого 2019 р. в музеї книги м. Бережани та в Бережанському агротехнічному коледжі книги проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»; подано фрагменти його виступу]. *Золота пектораль*. 2019. 9 берез. URL: <http://zolatapektoral.te.ua/презентували-видання-з-реальними-іст/> : фот. (дата звернення: 18.03.2019).
1467. **Бідзіля Т. Про Легіон УСС – до 100-річчя боїв на горі Лисоні :** [стаття про репрезентацію 20 квітня 2016 р. в художньому залі обласного музею Б. Лепкого у Бережанах книги М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Свобода*. 2016. 4 трав. С. 1 : фот.
1468. **Бідзіля Т. У серцях навіки – слава січова («Дзвони Лисоні – 2016» на Бережанщині) :** [стаття про відзначення 3–4 вересня 2016 р. 100-річчя битви на г. Лисоня, в якій подано інформацію

- про участь проф. М. Лазаровича в погашенні спеціальним штемпелем конверта з оригінальною маркою «100 років від часу боїв за гору Лисоню. Пам'яті Українських січових стрільців», виданого Укрпоштою, його доповідь на Урочистій академії в конференц-залі ВП НУБіПУ «Бережанський агротехнічний інститут», а також про презентацію книги М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» та його автограф-сесію на г. Лисоня]. *Золота нектораль*. 2016. 11 верес. URL: <http://zolotarepektoral.te.ua/y-серцях-навіки-слава-січова-дзвон/> : фот. (дата звернення: 18.03.2017).
1469. **Бійцям 14-ки присвячується** : [стаття про презентацію книги проф. М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбулася 27 лютого 2018 р. в приміщенні Волинського краєзнавчого музею]. *Волинський щит*. 2018. № 21. 20 берез. С. 3.
1470. **Біловус Л. Кафедра національного відродження** : [інформація про М. Лазаровича як зав. каф. українознавства ТНЕУ, головного редактора фахового наукового збірника «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє» та автора низки наукових праць]. *Університетська думка*. 2010. 31 жовт. С. 3 : фот.
1471. **Біля пам'ятника Бандері вручили обласні премії у галузі культури** : [інформація про те, що голова Тернопільської обласної ради В. Хомінець та виконувач обов'язків голови Тернопільської обласної державної адміністрації І. Крисак 31 грудня 2014 р. вручили Обласну премію в номінації «Краєзнавство – ім. Петра Медведика» за підсумками 2013 р. та грошову винагороду М. Лазаровичу, автору книги «Чин Українських січових стрільців на Тернопільщині»]. *Місто*. 2015. 1 січ. URL: <http://www.gazeta-misto.te.ua/news/meshkantsi-ternopilschyny-otrymaly-oblasni-premiji-u-haluzi-kultury/> (дата звернення: 28.01.2015).
1472. **Блажків О. Речники нових часів, почувань і сподівань...** : [інформація про М. Лазаровича як про викладача-ветерана, котрий поділився своїми спогадами про тривалу й славу історію каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ]. *Університетська думка*. 2010. 31 жовт. С. 5 : фот.
1473. **Богданюк Т. «Золоту еліту Тернопілля» вшанували у Тернопільгазі** : [інформація про те, що проф. ТНЕУ і учасник АТО М. Лазарович 2 вересня 2016 р. брав участь у репрезентації 2-го тому книги «Золота еліта Тернопілля», до якої увійшли

розповіді про номінантів цієї почесної відзнаки за 2014–2015 рр.]. *Свобода*. 2016. 7 вер : фот.

1474. **Богуславська К. 19 лютого у Бережанах презентують книги Лесі Орляк «Ти зробив усе, що міг» і Миколи Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»** : [інформація про те, що М. Лазарович – історик, котрий воював на сході України, 19 лютого 2019 р. у Бережанському агротехнічному коледжі та Бережанському міському музеї книги презентуватиме авторську монографію «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»]. *TeNews: тернопільські новини*. 2019. 17 лют. URL: <https://www.tenews.org.ua/post/view/1550502785-19-lyutogo-u-berezhanah-prezentuyut-knigi-lesi-orlyak--ti-zrobiv-use-scho-mig--i-mikoli-lazarovicha--dushu-y-tilo-mi-polozhim-za-nashu-svobodu> : фот. (дата звернення: 18.02.2019).
1475. **Богуславська К. Тернопільський історик і військовий Микола Лазарович отримав Почесну відзнаку від Львівської облради** : [стаття про нагородження М. Лазаровича Почесною відзнакою Львівської обласної ради «100-річчя від дня проголошення ЗУНР»]. *TeNews: тернопільські новини*. 2019. 25 січ. URL: <https://www.tenews.org.ua/post/view/1548400409-ternopilskiy-istorik-i-viyskoviy-mikola-lazarovich-otrimav-pochesnu-vidznaku-vid-lvivskoi-oblradi> : фот. (дата звернення: 25.01.2019).
1476. **Богуславська К. Філармонія запрошує тернополян на «Осінню стрілецьку пісню»** : [інформація про мистецький проект «Осіння стрілецька пісня», який відбудеться за участі проф. М. Лазаровича 30 листопада 2017 р. в залі Тернопільської обласної філармонії]. *TeNews: тернопільські новини*. 2017. 28 листоп. URL: <http://www.tenews.org.ua/post/view/1511885612-filarmoniya-zapros hue-ternopolyan-na--osinnyu-strilecku-pisnyu> (дата звернення: 30.11.2018).
1477. **Боденчук Б. Добровольцем іде воювати тернопільський історик та політолог** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович пішов до військкомату записуватися добровольцем на війну ще до того, як оголосили про мобілізацію]. *Суспільне*. 2022. 25 лют. URL: <https://suspilne.media/210898-dobrovolcem-ide-vouvati-ternopilskij-istorik-ta-politolog/> : фот. (дата звернення: 25.02.2022).
1478. **Боднар О., Ліберний О. Велика перемога українського війська** : [інформація про те, що М. Лазарович 8 липня 2009 р. виступив із доповіддю про річницю Конотопської битви та першим із тернопільських істориків досліджував цю тематику]. *Свобода*. 2009. 17 лип.

1479. **Боднар О., Куземко В., Верхолюк П. Читати модно: тернопільські студенти подарували книги бібліотеці :** [інформація про те, що студентка ТНЕУ Я. Кошкаррова, яка долучилася до благодійної акції «Подаруй бібліотеці книгу», придбала для Тернопільської обласної дитячої бібліотеки «корисну і водночас цікаву книгу» свого викладача М. Лазаровича – «Ілюстрована історія України»]. *Телеканал «Тернопіль1»*. 2019. 1 листоп. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=2SSn00B-HoI> : відео (дата звернення: 03.11.2019).
1480. **Боєць АТО прочитає лекцію студентам в Тернополі :** [замітка про те, що д. політ. н., проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ, а віднедавна і боєць АТО М. Лазарович проведе відкриту лекцію для першокурсників Тернопільського національного економічного університету на тему «Україна – єдина країна»]. *Інформаційний простір Тернопілля*. 2015. 1 вер URL: <http://infoprostir.te.ua/?p=104893> (дата звернення: 08.09.2015).
1481. **Боєць з Тернополя збудував в зоні АТО криївку :** [замітка про те, що «боєць з Тернополя Микола Лазарович разом зі своїми побратимами збудували в зоні АТО еко-криївку»]. *Інформаційний простір Тернопілля*. 2015. 6 жовт. URL: <http://infoprostir.te.ua/?p=108443> : фот. (дата звернення: 08.11.2015).
1482. **Боєць з Тернополя прочитав лекцію студентам :** [замітка про те, що д. політ. н., проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ, а віднедавна і боєць АТО М. Лазарович провів відкриту лекцію для першокурсників Тернопільського національного економічного університету на тему «Україна – єдина країна»]. *Інформаційний простір Тернопілля*. 2015. 15 верес. URL: <http://infoprostir.te.ua/?p=105617> : відео (дата звернення: 08.10.2015).
1483. **Боєць з Тернополя прочитав лекцію студентам :** *ТернопільИнфо*. 2015. 15 верес. URL: <http://ternopolinfo.cinfoo.com/news-28252.html> : відео (дата звернення: 09.09.2015).
1484. **Бойко Н. Нові книги йдуть до читачів: Тернопіль :** [стаття про репрезентацію книги проф. М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», яка відбулася 12 березня 2016 р. в Тернопільській обласній філармонії; подано

- коротку довідку про автора]. *Свобода* (США). 2016. 29 квіт. С. 13 : фот.
1485. **Бородица С. Пошанування творчості Б. Лепкого** : [інформація про те, що каф. українознавства ТНЕУ була співorganizатором Міжнар. наук. конф. «Проблема інтерпретації творчої спадщини Богдана Лепкого» (2–3 листоп. 2007 р., Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка), та що учасників і гостей конференції серед інших привітав зав. названої каф. М. Лазарович]. *Слово і час*. 2008. № 3. С. 104.
1486. **Брик А. Замість читання лекцій студентам рив окопи: як тернопільський професор тримав оборону під Маріуполем і Донецьком** : [стаття про перебування проф. М. Лазаровича на російсько-українській війні]. *0352.com.ua*: сайт міста Тернополя. 2016. 10 лют. URL: <http://www.0352.ua/article/1117966> : фот. (дата звернення: 08.09.2016).
1487. **Брик А. Тернопільський професор прочитав лекцію про Голодомор в Україні у Ганновері** : [стаття про лекцію проф. М. Лазаровича, присвячену трагедії Голодомору 1932–1933 рр. в Україні, перед представниками Української громади м. Ганновер (Німеччина)]. *Наш день*. 2016. 5 груд. URL: <http://nday.te.ua/ternopilskyj-profesor-prochytav-lektsiyu-pro-holodomor-v-ukrajini-u-hannoveri/> : фот. (дата звернення: 28.12.2016).
1488. **Будувати швидко, добротно: з п'ятої сесії міської Ради народних депутатів** : [фальсифікована інформація про виступ депутата М. Лазаровича]. *Прапор жовтня*. 1988. № 100 (22 черв.). С. 2.
1489. **«Будуть пропонувати «дружити з чистого аркуша»: відомий історик пояснив, чому не можна вірити росіянам** : [про ставлення історика, вченого, учасника бойових дій на Донбасі М. Лазаровича до росіян]. *РБК-Україна*. 2018. 27 берез. URL: <https://styler.rbc.ua/ukr/zhizn/budut-predlagat-druzhit-chistogo-lista-izvestnyy-1522135135.html> : фот. (дата звернення: 17.06.2020).
1490. **Буковинцям презентували книгу «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткі нариси»** : [стаття про презентацію книги проф. М. Лазаровича, яка відбулася 20 лютого 2018 р. в Чернівецькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. М. Івасюка]. *Погляд: новинний портал*. 2018. 21 лют. URL: <https://pogliad.ua/ru/news/culture/bukovincyam-prezentovali-knigu-rosiysko-ukrayinska-viyuna-2014-2017-rr-kоротki-narisi-350907> : фот. (дата звернення: 08.03.2018).

1491. **Бурлаку Н. Bravo! Тернополяни радіють, бо Україна виграла Чемпіонат світу з футболу** : [інформація про реакцію М. Лазаровича на перемогу молодіжної збірної України з футболу, яка здобула титул Чемпіона світу]. *20 хвилин*. 2019. 15 черв. URL: <https://te.20minut.ua/Sport/bravo-ternopolyani-radiyut-pershiy-peremozi-ukrayini-na-chemnionati-sv-10890395.html> (дата звернення: 17.06.2019).
1492. **В Бережанах відбулася презентація книги Миколи Лазаровича «Леґіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** : [замітка про репрезентацію 20 квітня 2016 р. в музеї Б. Лепкого у Бережанах книги М. Лазаровича]. *Бережанська районна державна адміністрація*. 2016. 21 квіт. URL: <http://www.oda.te.gov.ua/berezhanska/ua/news/detail/115460.htm> : фот. (дата звернення: 28.04.2016).
1493. **В Івано-Франківську науковці з усієї України дискутують про економічний націоналізм** : [інформація про те, що 12 жовтня 2018 р. в рамках VIII Всеукр. наук. конф. з міжнар. участю «Економічний націоналізм» в Івано-Франківській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. І. Франка відбулася презентація книжки дослідника М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»]. *Вголос*. 2018. 12 жовт. URL: http://vgolos.com.ua/news/v-ivano-frankivsku-naukovtsi-z-usiyei-ukrayiny-dyskutuyut-pro-ekonomichnyj-natsionalizm_854396.html : фот. (дата звернення: 13.10.2018).
1494. **В Івано-Франківську презентували книгу Миколи Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»** : [стаття про те, що 12 жовтня 2018 р. в рамках VIII Всеукр. наук. конф. з міжнар. участю «Економічний націоналізм» в Івано-Франківській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. І. Франка відбулася презентація книжки дослідника М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»]. *Івано-Франківська обласна рада*: офіційний вебсайт. 2018. 13 жовт. URL: <http://dev.orada.if.ua/v-ivano-frankivsku-prezentuvали-kни/> : фот. (дата звернення: 28.11.2018).
1495. **В Івано-Франківську презентували книжку «Станіславів і Український леґіон»** : [інформація про М. Лазаровича як співавтора

- книги, котрий як доброволець перебуває у зоні бойових дій]. *Курс*. 2015. 19 черв. URL: https://kurs.if.ua/news/v_ivanofrankivsku_prezentuvaly_knygu_stanyslaviv_i_ukrainskyu_legion_21047.html/ (дата звернення: 29.07.2022).
1496. **В Івано-Франківську презентуватимуть книгу «Станиславів і Український легіон»** : [інформація про М. Лазаровича як співавтора книги]. *Стик: інформаційний портал*. 2015. 17 черв. URL: <http://styknews.info//novyny/kultura/2015/06/17/v-ivano-frankivsku-prezentuvatyvmut-knygu-stanyslaviv-i-ukrainskyi-legion> (дата звернення: 02.11.2018).
1497. **В Косові відбулася презентація книги професора ТНЕУ Миколи Лазаровича** : [стаття про презентацію 8 листопада 2018 р. в Косівському районному будинку культури монографії М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)» та інших книг]. *Косівська районна рада: офіційний сайт*. 2018. 8 листоп. URL: <http://kosivrada.if.ua/16920/> : фот. (дата звернення: 11.11.2018).
1498. **В обласній бібліотеці до сторіччя ЗУНР провели круглий стіл** : [інформація про те, що під час круглого столу на тему «100-річчя проголошення незалежності Української держави на території Австро-Угорщини: передумови, перебіг, історичне значення», який відбувся 18 жовтня 2018 р. в Івано-Франківській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. І. Франка, д. політ. н., проф. М. Лазарович із м. Тернопіль виступив із доповіддю про роль і місце УСС в історії Визвольних змагань українського народу в 1914–1918 рр.]. *Блиц-інфо*. 2018. 22 жовт. URL: <http://www.blitz.if.ua/Новина/v-oblasniy-biblioteci-do-storichchya-zunr-provely-kruglyy-stil.html> (дата звернення: 23.10.2018).
1499. **В обласній філармонії відбудеться концерт «Осінь стрілецька пісня»** : [інформація про мистецький проект «Осінь стрілецька пісня», який відбудеться за участі проф. М. Лазаровича 30 листопада 2017 р. в залі Тернопільської обласної філармонії]. *Часопис*. 2017. 28 листоп. URL: <http://chasopys.te.ua/kultura/6927-v-oblasnii-filarmonii-vidbudetsia-kontsert-osinnia-striletska-pisnia> (дата звернення: 03.12.2017).
1500. **В обласному музеї розповіли про російсько-українську війну** : [стаття про презентацію книги проф. М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбулася

- 27 лютого 2018 р. в приміщенні Волинського краєзнавчого музею]. *Музейний простір Волині*. 2018. 28 лют. URL: http://volyn-museum.com.ua/news/v_oblasnomu_muzeji_rozповили_pro_rosijsko_u_krajinsku_vijnu_foto_video/2018-02-28-3807 : фот., відео (дата звернення: 23.03.2018).
1501. **В обласному музеї розповіли про російсько-українську війну** : [стаття про презентацію книги проф. М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбулася 27 лютого 2018 р. в приміщенні Волинського краєзнавчого музею]. *Волинський краєзнавчий музей: офіційний сайт*. 2018. 28 лют. URL: http://volyn-kray-mus.at.ua/news/v_oblasnomu_muzeji_rozповили_pro_rosijsko_ukrajinsku_vijnu_foto_video/2018-02-28-1580 : фот., відео (дата звернення: 23.03.2018).
1502. **В обласному музеї розповіли про російсько-українську війну** : [стаття про презентацію книги проф. М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбулася 27 лютого 2018 р. в приміщенні Волинського краєзнавчого музею]. *Упр. культури облдержадміністрації Волинської області: офіційний сайт*. 2018. 28 лют. URL: <http://www.cult-voladm.com.ua/newsView/1745/> : фот. (дата звернення: 23.03.2018).
1503. **В облradі відбулася урочиста сесія, приурочена до 100-річчя ЗУНР** : [інформація та відеофрагменти про доп. проф. М. Лазаровича з нагоди 100-річчя ЗУНР на урочистій 25-й сесії Івано-Франківської обласної ради, яка відбулася 1 листопада 2018 р.]. *Канал 402*. 2018. 1 листоп. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ID4cPpufkZ8> : відео (дата звернення: 02.11.2018).
1504. **В Тернополі презентували галерею портретів православних архієреїв до 120-річчя Кременецької кафедри** : [інформація про участь у заході проф. М. Лазаровича]. *Кременець.City*. 2022. 21 груд. URL: <https://kremenets.city/articles/256164/v-ternopoli-prezentovali-galereyu-portretiv-pravoslavnih-arhiyereiv-do-120-richchya-kremeneckoi-kafedri> (дата звернення: 22.12.2022).
1505. **В Тернополі викладач вузу записався добровольцем на фронт** : [про те, що проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства Тернопільського національного економічного університету М. Лазарович записався добровольцем на фронт]. *Інформаційний простір Тернопілля*. 2015. 20 берез. URL: <http://infoprostir.te.ua/?p=83060> (дата звернення: 23.03.2015).

1506. **В Тернополі проведено Всеукраїнський дитячий форум** : [про те, що 24 лютого 2011 р. в м. Тернопіль проведено Всеукр. дитячий форум «Формула успіху правової держави очима дітей», під час якого М. Лазарович звернувся до його учасників з вітальним словом]. *Погляд*. 2011. 25 лют. URL: <http://poglyad.te.ua/category/events/> (дата звернення: 17.03.2011).
1507. **«В Україні зростає загроза реваншу»: учасники Революції гідності зробили різку заяву** : [інформація про те, що серед підписантів під Зверненням є підпис М. Лазаровича (№ 132)]. *Главком*. 2020. 6 трав. URL: <https://glavcom.ua/news/v-ukrajini-zrostaje-zagroza-revanshu-uchasniki-revoluciji-gidnosti-zrobili-rizku-zayavu--678292.html> (дата звернення: 18.07.2020).
1508. **«В Україні зростає загроза реваншу», – учасники Революції гідності підписали Звернення до громадян** : [інформація про те, що серед підписантів під Зверненням є підпис М. Лазаровича (№ 132)]. *Високий Замок*. 2020. 6 трав. URL: <https://wz.lviv.ua/news/412049-v-ukraini-zrostaie-zahroza-revanshu-uchasnyku-revolutsii-hidnosti-pidpysaly-zvernennia-do-hromadian> (дата звернення: 07.05.2020).
1509. **«В Україну повертаються свавілля, вибіркове правосуддя та політичні переслідування** : [інформація про те, що серед підписантів під Зверненням до Президента України В. Зеленського є підпис М. Лазаровича (№ 55)]. *Цензор.нет*. 2020. 15 черв. URL: https://censor.net.ua/blogs/3201923/v_ukranu_povertayutsya_svavlllya_vibrkove_pravosuddya_ta_poltichn_peresludvannya (дата звернення: 15.06.2020).
1510. **В читальній залі ЦМБ 27 липня відбулася презентація книги Миколи Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба** : [про репрезентацію в м. Борислав книги проф. М. Лазаровича]. *Центральна міська бібліотека м. Борислав*. 2016. 26 лип. URL: <http://cmb-boryslav.blogspot.com/p/blog-page.html> (дата звернення: 29.07.2016).
1511. **Вебінар ОУОН: «Українська незалежність – минуле сучасне й майбутнє»** : [інформація про доповідь М. Лазаровича на вебінарі, організованому Об'єднанням українських організацій у Німеччині]. *Dachverband der ukrainischen Organisationen in Deutschland*. 2021. 5 листоп. URL: <https://www.dach-ukraine.de/uk/пресовіповідомлення/307-webinar-ouon-ukrajinska-nesaleschnist-mynule-utschasne-j-majbutnje.html> (дата звернення: 15.11.2021).

1512. **Вересень С. Актуальний націоналізм** : [інформація про те, що М. Лазарович брав участь у VII Всеукр. наук. конф. «Соціальна політика в теорії і практиці українського націоналізму: історія і сьогодення», присвяченій 75-й річниці УПА]. *Український погляд*. 2017. 29 трав. URL: <http://ukrpohliad.org/life/aktualnyj-natsionalizm.html> (дата звернення: 29.07.2016).
1513. **Вибори-2015: тернополяни обирають місцеву владу** : [інформація про те, що тернопільський проф.-історик М. Лазарович, який захищає Україну на її східних теренах, у своєму ФБ закликав тернополян гідно проголосувати на місцевих виборах]. *20 хвилин*. 2015. 25 жовт. URL: <https://te.20minut.ua/Polityka/vibori-2015-ternopolyani-obirayut-mistsevu-vladu-onovlyuetsya-10467685.html> (дата звернення: 29.11.2015).
1514. **Визначено кандидатів на присудження обласних премій в галузі культури** : [інформація про те, що члени Комісії з присудження обласних премій в галузі культури до участі в другому турі конкурсу допустили серію краєзнавчих праць М. Лазаровича]. *Тернопільська обласна рада*. 2013. URL: <http://www.oblrada.te.ua/diyalnist/novyny/vyznacheno-kandydativ-na-prysudzhennya-oblasnykh-premy-v-haluzi-kultury-2.html> (дата звернення: 29.12.2013).
1515. **Визначено лавреатів обласних премій в галузі культури за результатами 2013 року** : [інформація про присудження Обласної премії в галузі культури за підсумками 2013 р. у номінації «Краєзнавство – ім. Петра Медведика» М. Лазаровичу, автору книги «Чин Українських січових стрільців на Тернопільщині»]. *Тернопільська обласна рада*. 2014. 3 груд. URL: <http://www.oblrada.te.ua/diyalnist/novyny/27916.html> (дата звернення: 29.02.2014).
1516. **Визначено лавреатів обласних премій в галузі культури** : [інформація про присудження Обласної премії в галузі культури за підсумками 2013 р. у номінації «Краєзнавство – ім. Петра Медведика» М. Лазаровичу, автору книги «Чин Українських січових стрільців на Тернопільщині»]. *Свобода*. 2014. 17 груд. С. 2.
1517. **Визначено номінантів обласних премій в галузі культури** : [інформація про присудження Обласної премії в галузі культури за підсумками 2013 р. у номінації «Краєзнавство – ім. Петра Медведика» М. Лазаровичу, автору книги «Чин Українських січових стрільців на Тернопільщині»]. *Реально*. 2014. 10 груд. URL:

<http://realno.te.ua/novyny/viznacheno-nominantiv-oblasnih-premi/>
(дата звернення: 14.12.2014).

1518. **Виставка військової форми і спорядження Миколи Лазаровича** : [інформація про виставку військового однострою і спорядження, переданих д. політ. н., учасником бойових дій російсько-української війни, проф. ЗУНУ М. Лазаровичем у фонди Тернопільського обласного краєзнавчого музею (6–19.12.2021)]. *Тернопільський обласний краєзнавчий музей* : офіційний сайт. 2021. 6 груд. URL: <https://www.facebook.com/MuseumTernopil1913/photos/gm.1018330155386611/1634863190195243> : фот. (дата звернення: 29.12.2021).
1519. **«Від Конституції Пилипа Орлика до Конституції України»: захід ветеранів та волонтерів України** : [інформація про участь проф. М. Лазаровича у пресконференції ветеранів та волонтерів України, організованій Міністерством у справах ветеранів України з нагоди 25-ї річниці з Дня прийняття Конституції України, яка відбудеться 29 червня 2021 р. в приміщенні Укрінформу]. *Укрінформ*. 2021. 26 черв. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3270610-vid-konstitucii-pilipa-orlika-do-konstitucii-ukraini-zahid-veteraniv-ta-volonteriv-ukraini.html> (дата звернення: 26.06.2021).
1520. **Відбудеться презентація книжки М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»** : [замітка про репрезентацію книги, яка відбудеться 16 березня 2018 р. в залі засідань вченої ради ТНЕУ]. *0352.com.ua: сайт міста Тернополя*. 2018. 10 берез. URL: <https://www.0352.ua/news/1976380> : фот. (дата звернення: 29.03.2018).
1521. **Відбудеться презентація книжки М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»** : [замітка про репрезентацію книги, яка відбудеться 16 березня 2018 р. в залі засідань вченої ради ТНЕУ]. *Тернопільський національний економічний університет: офіційний сайт*. 2018. 6 берез. URL: <http://www.tneu.edu.ua/news/12894-vidbudetsia-prezentaciia-knyzhky-m-lazarovycha-rosiisko-ukrainska-viina-2014-2017-roky-korotkyi-narys.html> : фот. (дата звернення: 29.03.2018).
1522. **Відбулася інтерактивна лекція професора Миколи Лазаровича для першокурсників ЗУНУ** : [стаття про те, що проф. М. Лазарович 2 листопада 2020 р. провів для студентів 1-го курсу ЗУНУ інтерактивну лекцію «Українські національно-визвольні змагання 1914–1921 років», присвячену 102-й річниці Листопадового

- зриву]. *Західноукраїнський національний університет: офіційний сайт*. 2020. 4 листоп. URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/18686-vdbulasja-nteraktivna-lekcja-profesora-mikoli-lazarovicha-dlja-pershokursnikv-zunu.html> : фот. (дата звернення: 05.11.2020).
1523. **Відбулася конференція «Чортківська офензива: відгомін призабутого тріумфу»** : [стаття про конф., яка відбулася за участі проф. М. Лазаровича 6 грудня 2017 р. у актовій залі Єпархіального управління Бучацької єпархії УГКЦ м. Чортків]. *Чортківська районна рада: офіційний сайт*. 2017. 6 груд. URL: <http://chortkivrr.gov.ua/12-1421>. фот. (дата звернення: 29.12.2017).
1524. **Відбулася дискусійна платформа «Про головне з Гарі Табахом»** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович як експерт виступив у дискусійній платформі на тему «Україна vs Росія: чи можливий діалог?» за участі американського військового діяча, капітана I рангу ВМС США Г. Табаха; економіста, політика, громадського діяча, радника президента Росії В. Путіна з економічної політики, представника президента Росії зі зв'язків з лідерами Великої вісімки (2000–2005 рр.), старшого наукового співробітника Центру глобальної свободи та процвітання Інституту Катона (м. Вашингтон, США) А. Ілларіонова; професійного перемовника, директора Школи перемовин Навчально-наукового інституту комунікацій ЗУНУ Вадима Рахліса, яка відбулася 24 вересня 2021 р. у Залі електронних ресурсів ЗУНУ]. *Західноукраїнський національний університет: офіційний сайт*. 2021. 27 верес. URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/20780-vdbulasja-diskusjna-platforma-pro-golovne-z-gar-tabahom.html> : фот. (дата звернення: 27.09.2021).
1525. **Відбулася Урочиста академія до 100-річчя від дня народження Степана Бандери** : [інформація про виступ М. Лазаровича на Урочистій академії з нагоди 100-річчя від дня народження Степана Бандери, яка відбулася 29 грудня 2008 р. в Обласному драматичному театрі ім. Т. Шевченка. 2008. 29 груд.]. *Тернопільська обласна державна адміністрація: офіційний сайт*. 2008. 30 груд. URL: <http://www.oda.te.gov.ua> (дата звернення: 16. 01.2009).
1526. **Відбулась церемонія нагородження конкурсу «Людина року–2015»** : [інформація про те, що М. Лазарович, д. політ. н., проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ, учасник АТО, став лавреатом конкурсу «Людина року – 2015»]. *Часопис*. 2016. URL: [300](http://chasopys.te.ua/kultura/1867-</p></div><div data-bbox=)

vidbulas-tseremoniia-nahorodzhennia-konkursu-liudyna-roku-2015
(дата звернення: 29.03.2016).

1527. **Відзнаки та спецмарки: у Франківську до 100-річчя ЗУНР провели урочисту сесію облради** : [інформація про доповідь проф. М. Лазаровича з нагоди 100-річчя ЗУНР на урочистій 25-й сесії Івано-Франківської обласної ради, яка відбулася 1 листопада 2018 р.]. *Блиц-інфо*. 2018. 1 листоп. URL: <http://www.blitz.if.ua/Фотоподії/vidznaky-ta-specmarky-u-frankivsku-do-100-richchya-zunr-provely-urochystu-sesiyu-oblrady.html> : фот. (дата звернення: 02.11.2018).
1528. **Відомий історик не захотів демобілізуватись** : [стаття про «відомого тернопільського історика проф. ТНЕУ М. Лазаровича, який пішов добровольцем на фронт і відмовився від дострокової демобілізації»]. *Реально*. 2015. 10 серп. URL: <http://realno.te.ua/novyny/vidomiy-istorik-ne-zahotiv-demobiliz/> (дата звернення: 02.10.2015).
1529. **Відомий тернопільський історик, професор Микола Лазарович пішов добровольцем** : [стаття про д. політ. н., проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ, заслуж. працівника освіти України М. Лазаровича]. *Тернопільські новини*. 2015. 17 лют. URL: <http://novosti.ternopil.ua/vidomiy-ternopilskyj-istorik-prof/> : фот. (дата звернення: 02.03.2015).
1530. **Відомий тернопільський професор пішов на війну добровольцем** : [стаття про д. політ. н., проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ, заслуж. працівника освіти України М. Лазаровича]. *За Збручем*. 2015. 17 лют. URL: <http://zz.te.ua/vidomyj-ternopilskyj-profesor-pishov-na-vijnu-dobrovoltsem/> : фот. (дата звернення: 02.04.2015).
1531. **Відомий тернополянин презентував книгу «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»** : [стаття про презентацію монографії українського історика, д. політ. н., проф., заслуж. працівника освіти М. Лазаровича, яка відбулася 22 січня 2020 р. у Будинку культури 44-ї окремої артилерійської бригади]. *Файне місто*. 2020. 28 січ. URL: <https://ternopil.te.ua/vidomyj-ternopolyanyn-prezentuvav-knyhu-dushu-j-tilo-polozhym-za-nashu-svobodu/> : фот. (дата звернення: 03.02.2020).

1532. **Відомі люди очима дітей** : [інформація про те, що дітки вважають М. Лазаровича або ведучим новин на ТБ, або пожежником]. *RIA-плюс*. 2018. 3 верес. С. 6: фот.
1533. **Відомі тернополяни привітали Україну з Днем Конституції** : [інформація про те, що проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ, д. політ. н. М. Лазарович на своїй сторінці у соцмережі «Facebook» нагадав тернополянам історію та головні особливості Конституції Пилипа Орлика та побажав, щоб наша Конституція нарешті почала діяти]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2016. 26 черв. URL: <http://teren.in.ua/2016/06/28/vidomitemopolyanu-pryvitaly-ukrayinu-z-dnem-konstytutsiyi/> (дата звернення: 02.10.2016).
1534. **Військовий та історик з Тернополя отримав почесну відзнаку від Львівської облради** : [стаття про нагородження проф. Миколи Лазаровича Почесною відзнакою Львівської обласної ради «100-річчя від дня проголошення ЗУНР»]. *Збудовано в Тернополі*. 2019. 25 січ. URL: <http://www.zbudovano.te.ua/Article/9422> : фот. (дата звернення: 04.01.2020).
1535. **Вітаємо з присвоєнням вчених звань та наукових ступенів!** : [інформація про те, що під час засідання Вченої ради ТНЕУ 22 червня 2016 р. М. Лазаровичу вручено атестат проф. каф.]. *Тернопільський національний економічний університет*: офіційний сайт. 2016. 23 черв. URL: <http://www.tneu.edu.ua/news/9392-vitaiemo-z-prysvoienniam-vchenyh-zvan-ta-naukovyih-stupeniv.html> : фот. (дата звернення: 02.10.2016).
1536. **Вітаємо лавреатів конкурсу «Людина року – 2015»!** : [вітання д. політ. н., проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ, заслуженого працівника освіти України, учасника АТО М. Лазаровича, який став лавреатом конкурсу «Людина року – 2015»]. *Тернопільський національний економічний університет*: офіційний сайт. 2016. 5 лют. URL: <http://www.tneu.edu.ua/news/7957-vitaiemo-laureativ-konkursu-liudyna-roku-2015.html> (дата звернення: 02. 03.2016).
1537. **Вітенько Т. Тернополяни запрошують насолодитися стрілецькою піснею** : [інформація про мистецький проект «Осінь стрілецька пісня», який відбудеться за участі проф. М. Лазаровича 30 листопада 2017 р. в залі Тернопільської обласної філармонії]. *Сорока: інформаційно-аналітичний портал*. 2017. 29 листоп. URL:

<http://soroka.ternopil.ua/index.php/news/item/6520-ternopolian-zaproshuiut-nasolodytys-striletskoiu-pisnieiu> (дата звернення: 02.12.2017).

1538. **Волинян запрошують на зустріч із авторами книг про 51 та 14 бригади** : [стаття про те, що 12 березня о 14 год. у приміщенні Волинського краєзнавчого музею відбудеться зустріч із українськими вояками, авторами книг, присвячених 51-й і 14-й бригадам, у т. ч. М. Лазаровичем, котрий написав монографії «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»]. *Волинь 24*. 2020. 11 берез. URL: <https://www.volyn24.com/news/146722-volynian-zaproshtuyut-na-zustrich-iz-avtoramy-knyg-pro-51-ta-14-brygady> : фот. (дата звернення: 12.03.2020).
1539. **Волиняни зібрали допомогу воїнам АТО** : [інформація про М. Лазаровича як добровольця АТО]. *Слово Волині*. 2015. 22 верес. URL: <http://uanews.volyn.ua/society> (дата звернення: 16. 11.2015).
1540. **Волиняни передали допомогу 14-й ОМБ** : [інформація про М. Лазаровича як добровольця АТО]. *Телевізійний центр «Ковель»*. 2015. 21 верес. URL: <https://kovel.tv/suspilstvo/dopomoga-volynjan-voinam-ato.html>: відео (дата звернення: 16. 11.2015).
1541. **Володимир Гарматій – Герой України! Посмертно...** : [інформація про ініціативу відомого тернопільського історика, проф. ТНЕУ М. Лазаровича присвоїти ім'я Героя України Володимира Гарматія Тернопільському національному економічному університету]. *Свобода*. 2016. 18 жовт.
1542. **Волянська М. Презентація книжки комбатанта** : [про те, що провід Громадської організації «Всеукраїнське об'єднання учасників АТО Галичини» рекомендує відвідати 12 березня 2016 р. о 18:00 Тернопільську обласну філармонію, де відбудуватиметься презентація книжки про легендарний легіон УСС комбатанта М. Лазаровича]. *Galcombato*. 2016. 12 берез. URL: https://galcombato.blogspot.ru/2016/03/blog-post_12.html?m=1 : фот. (дата звернення: 02.04.2016).
1543. **Вони одягнули вишиванки, а ви? Тернополяни дивують своїми сорочками у соцмережах** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович з нагоди Дня вишиванки одягнув вишиту сорочку]. *Terminovo*. 2019. 16 трав. URL: <https://terminovo.te.ua/zhinki/9454/>: фот. (дата звернення: 17.05.2019).
1544. **Восінський Ф. Хтось знайшов роботу, а в когось було багато подорожей: підсумки року та привітання від тернополян** :

- [інформація про враження М. Лазаровича від 2021 р. та його побажання на 2022 р.; подано фото]. *20 хвилин*. 2021. 31 груд. URL: <https://te.20minut.ua/lyudi/htos-znayshov-robotu-a-v-kogos-bulo-bagato-podorozhey-pidsumki-roku-ta-11479916.html> : фот. (дата звернення: 02.12.2021).
1545. **Вручено премію імені Братів Лепких** : [інформація про те, що науковець М. Лазарович у 2011 р. за серію публікацій з історії України став лавреатом Всеукр. літературно-мистецької премії ім. Братів Богдана та Левка Лепких]. *ЛітАкцент*. 2011. 24 січ. URL: <http://litakcent.com/2011/01/24/vrucheno-premiju-imeni-brativ-lepkuh.html> (дата звернення: 28.04.2011).
1546. **Вручили премію імені Братів Лепких** : [інформація про те, що науковець М. Лазарович у 2011 р. за серію публікацій з історії України став лавреатом Всеукр. літературно-мистецької премії ім. Братів Богдана та Левка Лепких]. *Погляд*. 2011. 21 січ. URL: <http://poglyad.te.ua/category/events/> (дата звернення: 28.04.2011).
1547. **Всеукраїнська наукова конференція в Меджибожі** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович – один із провідних учасників Всеукр. наук. конф. «Українська революція 1917–1921 рр.: передумови, процеси, наслідки, уроки», що відбудеться 24 березня 2017 р. у Державному історико-культурному заповіднику «Межибіж» (сmt Меджибіж)]. *Ексклюзив: хмельницький телеканал*. 2017. 23 берез. URL: http://excl.com.ua/news/2017/03/23/14198/vseukrajinska_naukova_konferencija_v_medzhybozhi (дата звернення: 02.04.2017).
1548. **Всеукраїнська наукова конференція «Економічний націоналізм** : [1) інформація про те, що під час VIII Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю «Економічний націоналізм», яка 12–13 жовтня 2018 р. відбулася в Івано-Франківську, професор ТНЕУ Микола Лазарович керував секцією; 2) в рамках конф. в обласній бібліотеці ім. І. Франка відбулася презентація нового видання д. політ. н., проф. ТНЕУ М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»]. *Івано-Франківська міська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка*. 2018. 13 жовт. URL: <https://lib.if.ua/news/1539354846.html> : фот. (дата звернення: 13.10.2018).
1549. **Всеукраїнський штаб «Референдум»** : [інформація про М. Лазаровича як члена організаційно-ідеологічного відділу Всеукраїнського штабу «Референдум»]. *Тернове поле*. 1996. 30 листоп. (№ 13). С. 2.

1550. **Всеукраїнською конференцією відзначили в ДКЗ «Межибіж» 100-річчя початку Української революції** : [інформація про те, що тема доповіді проф. М. Лазаровича на Всеукр. наук. конф. «Українська революція 1917–1921 рр.: передумови, процеси, наслідки, уроки», що відбулася 24 березня 2017 р. у Державному історико-культурному заповіднику «Межибіж» (сmt Меджибіж Лeticівського р-ну Хмельницької обл.), – «Українське державотворення 1917–1921 рр. крізь іноетнічну призму»]. *Державний історико-культурний заповідник*. 2017. URL: <http://mezhibozh.com/vseukrajinskoju-konferentsijeyu-vidznachyly-v-dikz-mezhybizh-100-richchya-pochatku-ukrajinskoji-revoljutsiji/> (дата звернення: 02.04.2017).
1551. **Всеукраїнську літературно-мистецьку премію імені Братів Лепких напередодні Дня Соборності України вручили у Тернополі** : [інформація про те, що доцент ТНЕУ М. Лазарович 21 січ. 2011 р. став лавреатом Всеукр. літературно-мистецької премії ім. Братів Богдана та Левка Лепких за серію публікацій з історії України]. *Тернопільська обласна рада*. 2011. 21 січ. URL: <http://www.obl-rada.te.ua/diyalnist/novyny/vseukrayinsku-literaturno-mystetsku-premiyu-imeni-brativ-lepykh-naperedodni-dnya-sobornosti-ukrayiny-vruchylyu-ternopoli.html> (дата звернення: 02.02.2011).
1552. **Вчені звання – науковцям ТНЕУ** : [інформація про вручення М. Лазаровичу атестата проф. каф.]. *Університетська думка*. 2016. 30 черв. (№ 6–7).
1553. **Гавдида І., Матейко Р. Щедрий ужинок: незабаром вивітяться 10 років кафедрі українознавства Тернопільської академії народного господарства** : [інформація про М. Лазаровича як члена каф. українознавства та автора низки книг]. *Освіта*. 2000. 30 серп. – 6 верес.
1554. **Гавдида Н. Повернення Богдана Лепкого Україні триває** : [інформація про те, що каф. українознавства на чолі з М. Лазаровичем була співорганізатором Міжнар. наук. конф. «Проблеми інтерпретації творчої спадщини Богдана Лепкого», м. Тернопіль, 2–3 листоп. 2007 р.]. *Рада: інформаційно-методичний вісник*. 2007. № 12. С. 47.
1555. **Гаврилович І. Історія України як поле бою** : [про доповідь проф. М. Лазаровича з нагоди 100-річчя Західноукраїнської Народної Республіки на урочистій 25-й сесії Івано-Франківської обласної ради, яка відбулася 1 листопада 2018 р.]. *Галичина*. 2018. 8 листоп. URL: <http://www.galychyna.if.ua/publication/society/istorija-ukrajini-jak-pole-boju/> (дата звернення: 09.11.2018).

1556. **Газета «Університетська думка»** : [інформація про те, що на шпальтах газ. «Університетська думка» представлено виступи цікавих гостей редакції, серед яких і д. політ. н., проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства Микола Лазарович, який став лавреатом конкурсу «Людина року – 2015»]. *Університетська думка*. 2016. 20 жовт. (№ 10–11). С. 16.
1557. **Гай М. В Україні зростає загроза реваншу! Влада кидає виклик** : [інформація про те, що серед підписантів під Зверненням проти загрози реваншу є підпис М. Лазаровича (№ 132)]. *Obozrevatel*. 2020. 6 трав. URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/politics/v-ukraini-zrostaе-zagroza-revanshu.htm> (дата звернення: 07.05.2020).
1558. **Галицький камерний оркестр представляв Тернопіль музичний у столиці України** : [інформація про те, що на концерті Галицького камерного оркестру 14 лютого 2017 р. в Українському домі у Києві серед відомих тернополян був присутній М. Лазарович]. *Галицький камерний оркестр*: офіційний сайт. 2017. 15 лют. URL: <http://www.galytsky-orkestr.te.ua/index.php/79-galitskij-kamernij-orkestr-predstavlyav-ternopil-muzichnij-u-stolitsi-ukrajini> (дата звернення: 07.05.2020).
1559. **Галушак М. Ми повинні подолати у собі паціфізм, – історики на Форумі видавців** : [подано основні тези з виступу проф. THEU М. Лазаровича під час круглого столу «Україна і перші визвольні змагання» в Науковій бібліотеці Львівського національного університету ім. Івана Франка (15 верес. 2016 р.)]. *ZIK*. 2016. 16 верес. URL: http://zik.ua/news/2016/09/16/my_povynni_podolaty_u_sobi_patsyfizm__istoryky_na_forumi_vydavtsiv_872072 : фот. (дата звернення: 07.10.2016).
1560. **Гарячі новини** : [замітка про зустріч з автором книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», д. політ. н., проф., учасником АТО М. Лазаровичем, яка відбудеться 19 березня 2018 р. в приміщенні Чортківської міської бібліотеки для дорослих]. *Чортківська районна державна адміністрація: офіційний сайт*. 2018. 16 берез. URL: <http://www.oda.te.gov.ua/tchortkivska/ua/event/detail/11128.htm> : фот. (дата звернення: 07.405.2018).
1561. **Героїчні бої на схилах Лисоні** : [інформація про те, що 3 вересня 2016 р. в конференц-залі Бережанського агротехнічного інституту відбулась конф., присвячена сторіччю боїв на г. Лисоня, на якій з

- доповіддю виступив проф. М. Лазарович]. *Навчально-інформаційний портал відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Бережанський агротехнічний інститут»*. 2016. 5 верес. URL: <http://94.231.188.154/index.php/ua/novyny/27-novyny-institutu/500-heroichni-boi-na-skhylyakh-lysoni> : фот. (дата звернення: 07.09.2016).
1562. **Гідна відповідь тернопільського науковця на закиди польського міністра** : [про відповідь проф. М. Лазаровича на резонансну заяву міністра закордонних справ Польщі В. Вашиковського про можливе накладення вето на вступ України до ЄС]. *Місцевий час*. 2017. 6 лип. URL: <http://m-chas.info/hidna-vidpovid-ternopilskoho-naukovtysya-nazakydy-polskoho-ministra/> (дата звернення: 07.07.2017).
1563. **Голова облради Олександр Сич: Україні не 27, а, як мінімум, 100** : [інформація про доповідь проф. М. Лазаровича з нагоди 100-річчя Західноукраїнської Народної Республіки на урочистій 25-й сесії Івано-Франківської обласної ради, яка відбулася 1 листопада 2018 р.]. *Вісті Калушчини*. 2018. 2 листоп. URL: <http://vistikalush.com.ua/news/2018/11/02/23642/view> : фот. (дата звернення: 03.11.2018).
1564. **...Головною вулицею з оркестром. Якщо у влади є енергія – військовий парад! Як ні – то ні** : [коментар М. Лазаровича газ. «День» щодо підготовки влади до святкування 20-річчя Незалежності України]. *День*. 2011. 29 лип.
1565. **Гомотюк О. Урочини на кафедрі українознавства** : [інформація про виступ в. о. завідувача каф. українознавства М. Лазаровича на урочинах з нагоди 15-річчя кафедри]. *Академія*. 2005. 1 листоп.
1566. **Гопко Г. День пам'яті жертв голодоморів в Україні вшанували у столиці Німеччини двома заходами** : [інформація про те, що День пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. в Україні 25 листопада 2016 р. вшанували у столиці Німеччини двома заходами: спільною панахидою в центральному католицькому соборі Берліна – святої Ядвіги та дискусією з українським істориком проф. М. Лазаровичем у Ратуші Шарлоттенбурга, яку організувала Центральна спілка українців у Німеччині]. *Blablaface.net*. 2016. 30 листоп. URL: <http://blablaface.net/ukraine/bloggers/hanna-hopko/438982> (дата звернення: 07.12.2016).
1567. **Грещук Г. Історики горою за історію України** : [інформація про те, що М. Лазарович брав участь у нараді в Тернопільській

- облдержадміністрації з приводу становища курсу «Історії України» у вишах]. *Свобода*. 2006. 13 верес.
1568. **Грещук Г. Народ не здолати, правда переможе!** : [інформація про перебування М. Лазаровича на майдані Незалежності в Києві]. *Свобода*. 2004. 8 груд.
1569. **Грещук Г. Розсекречені сторінки Голодомору** : [інформація про те, що в обговоренні книги «Розсекречена пам'ять». Голодомор 1932–1933 років в Україні у документах ГПУ-НКВД» брав участь зав. каф. українознавства ТНЕУ, канд. іст. наук М. Лазарович]. *Свобода*. 2007. 24 листоп.
1570. **Григоренко Т. Росія вбиває воїнів ЗСУ, щоб «відрізати» три ділянки: названа мета Путіна** : [подано інформацію М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *Obozrevatel*. 2020. 12 берез. URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/crime/rosiya-vbivae-voiniv-zsu-schob-vidrizati-tri-dilyanki-nazvana-meta-putina.htm> : фот. (дата звернення: 12.03.2020).
1571. **Гринечко М. В Івано-Франківську науковці дискутували про економічний націоналізм** : [інформація про те, що 12 жовтня 2018 р. в рамках VIII Всеукр. наук. конф. з міжнар. участю «Економічний націоналізм» в Івано-Франківській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. І. Франка відбулася презентація книжки дослідника Миколи Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)». Подано анотацію книги та короткий виклад виступів учасників презентації]. *Український погляд*. 2018. 15 жовт. URL: <http://ukrpohliad.org/economics/v-ivano-frankivsku-naukovtsi-dyskutuvali-pro-ekonomichnyj-natsionalizm.html> (дата звернення: 16.10.2018).
1572. **Гринечко М. В Івано-Франківську науковці дискутували про економічний націоналізм** : [інформація про те, що 12 жовтня 2018 р. в рамках VIII Всеукр. наук. конф. з міжнар. участю «Економічний націоналізм» в Івано-Франківській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. І. Франка відбулася презентація книжки дослідника Миколи Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)». Подано анотацію книги та короткий виклад виступів учасників презентації]. *Націоналістичний портал*. 2018. 15 жовт. URL: <http://ukrnationalism.com/news/policy/3442-v-ivano-frankivsku-naukovtsi-diskutuvali-pro-ekonomichnij-natsionalizm.html> (дата звернення: 19.10.2018).

1573. **Грицишин А. Книгу тернополянина про війну перекладуть декількома мовами** : [стаття про те, що книжку проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)», яку 25 жовтня 2018 р. презентували в приміщенні Тернопільської обласної ради, видадуть англійською та українською мовами]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2018. 6 груд. URL: <http://teren.in.ua/2018/12/06/knygu-ternopolyanuna-pro-vijnu-perekladut-dekilkoma-movamy/> : фот. (дата звернення: 09.12.2018).
1574. **Грицишин А. Унікальну працю про війну в Україні представили у Тернополі (фоторепортаж)** : [стаття про те, що 25 жовтня 2018 р. в приміщенні Тернопільської обласної ради відбулася презентація книжки проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2018. 25 жовт. URL: <https://teren.in.ua/2018/10/25/unikalnu-pratsyu-pro-vijnu-v-ukrayini-predstavlyu-u-ternopoli-fotoreportazh/>: фот. (дата звернення: 25.10.2018).
1575. **Громадський діяч року** : [інформація про участь проф. М. Лазаровича у рейтинговому голосуванні телевізійної премії «Гордість Тернопілля» у номінації «Громадський діяч року»]. *Телепремія «Гордість Тернопілля»*. 2021. URL: <https://www.gordist.tv/nomination/16/> (дата звернення: 08.01.2022).
1576. **Громадянське суспільство закликає мера Києва не підтримувати російський проєкт меморіалізації Бабиного Яру** : [інформація про те, що серед підписантів під Зверненням є підпис проф. М. Лазаровича (№ 323)]. *Міжнародний меморіальний благодійний фонд «Бабин Яр»*. 2021. 16 лют. URL: <http://babiyar.org.ua/?p=1320> (дата звернення: 07.08.2021).
1577. **Губернатор Тернопільщини отримав грамоту за спорудження пам'ятника Бандері** : [інформація про те, що М. Лазаровича нагороджено грамотою Організації українських націоналістів та Світового ювілейного комітету з відзначення 100-річчя Бандери «За активний внесок у відзначення 100-річчя від дня народження та 50-річчя загибелі видатного державника, провідника ОУН Степана Бандери»]. *Zaxid.net*. 2010. 12 лют. URL: <http://www.zaxid.net/newsua/2010/2/12/182446/> (дата звернення: 16.02.2010).

1578. **Гугушвілі Т. Богдан Ткачик: «Поети пишуть пером, а я – пензлем»** : [інформація про оцінку творчості Богдана Ткачика проф. ЗУНУ М. Лазаровичем]. *Вільне життя*. 2021. 26 серп. URL: <https://vilne.org.ua/2021/08/bogdan-tkachuk-poety-pyshut-perom-a-ya-penzlem/> (дата звернення: 05.09.2021).
1579. **Гугушвілі Т. Відомий тернопільський історик, професор Микола Лазарович пішов добровольцем** : [стаття про те, що д. політ. н., проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ, заслуж. працівник освіти України М. Лазарович пішов на війну добровольцем]. *0352.com.ua: сайт міста Тернополя*. 2015. 16 лют. URL: <http://www.0352.ua/news/741907> (дата звернення: 16.10.2018).
1580. **Гугушвілі Т. Військові 14-ї бригади потребують інструментів для ремонту автомобілів** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович збирає для своєї 14-ї ОМБр інструменти]. *День*. 2015. 14 квіт.
1581. **Дари в бібліотеку 2019** : [інформація про подаровану бібліотеці книгу М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки). Ічня : Формат, 2018. 340 с.]. *Наукова бібліотека Запорізького національного університету*. 2019. URL: <http://library.znu.edu.ua/2375.ukr.html> (дата звернення: 30.11.2021).
1582. **Дарування книжок – гарна традиція** : [до Міжнародного дня дарування книг Наукова бібліотека ТНПУ ім. В. Гнатюка отримала в дар книжки «Душу й тіло ми положим за нашу свободу» : Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2020)». Київ : ПП АВІАЗ, 2020. 452 с. (трьома мовами) від д. політ. н., проф. ЗУНУ М. Лазаровича]. *Наукова бібліотека ТНПУ ім. В. Гнатюка*. 2021. URL: <http://www.library.tnpu.edu.ua/index.php/en/92-kult/archiv/3710-mizhnarodnyi-den-daruvannia-knyh-2021#addcomments> (дата звернення: 22.02.2021).
1583. **Дві книги сьогодні презентують в обласній універсальній науковій бібліотеці ім. І. Франка** : [інформація про М. Лазаровича як співавтора книги «Станіславів і Український легіон»]. *Івано-Франківська ОДТРК «Карпати»*. 2015. 18 черв. URL: <http://odtrk.if.ua/category/news/презентації/> (дата звернення: 28.04.2011).
1584. **День за днем – у скарбницю духовності** : [лютий – травень 2016 р. ; інформація про репрезентацію книги М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»,

- яка відбулася 12 березня 2016 р. в Тернопільській обласній філармонії] / Н. Волинець [та ін.]. *Літературний Тернопіль*. 2016. Ч. 3. С. 150 : фот.
1585. **День за днем – у скарбницю духовності** : [березень – травень 2018 р. ; інформація про те, що 16 березня 2018 р., напередодні 55-річчя від дня народження, проф. ТНЕУ М. Лазарович презентував нову книжку «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»] / підгот. Б. Мельничук. *Літературний Тернопіль*. 2018. Ч. 3. С. 152 : фот.
1586. **День соборності України: Олександр Ганущин бере участь в урочистостях на межі Хмельницької та Тернопільської областей** : [інформація про те, що за вагомих особистий внесок у становлення і розвиток України та з нагоди Дня соборності України і 100-річчя проголошення Акта злуки УНР і ЗУНР голова Львівської обласної ради О. Ганущин нагородив Почесною відзнакою Львівської обласної ради «100-річчя від дня проголошення ЗУНР» М. Лазаровича, учасника бойових дій, д. політ. н., проф. ТНЕУ, заслуж. працівника освіти України]. *Львівська обласна рада: офіційний сайт*. 2019. 22 січ. URL: <http://www.oblrada.lviv.ua/news.php?news/4160/group/19> (дата звернення: 23.01.2019).
1587. **День соборності України: Олександр Ганущин бере участь в урочистостях на межі Хмельницької та Тернопільської областей** : [інформація про те, що за вагомих особистий внесок у становлення і розвиток України та з нагоди Дня соборності України і 100-річчя проголошення Акта злуки УНР і ЗУНР голова Львівської обласної ради О. Ганущин нагородив Почесною відзнакою Львівської обласної ради «100-річчя від дня проголошення ЗУНР» М. Лазаровича, учасника бойових дій, д. політ. н., проф. ТНЕУ, заслуж. працівника освіти України]. *MediaStar*. 2019. 22 січ. URL: <http://www.mediaStar.net.ua/78528-den-sobornost-ukrayini-oleksandr-ganuschin-bere-uchast-v-urochistostyah-na-mezh-hmelnickoyi-ta-ternoplskoyi-oblastey.html> (дата звернення: 23.01.2019).
1588. **Дерех В. Книжки з Тернополя презентували щогодини** : [інформація про те, що книги тернопільського науковця М. Лазаровича презентували на книжковому форумі у Львові]. *20 хвилин*. 2009. 11 верес.
1589. **Деркач С. «Благословенне Тернопілля» підкорило столицю** : [літературні здобутки Тернопілля були висвітлені в автографсесіях М. Лазаровича та інших авторів]. *Свобода*. 2017. 24 лют.

- URL: <https://svoboda.te.ua/blagoslovenne-ternopillya-pidkorylostolytsyu/> (дата звернення: 19.02.2021).
1590. **Дзісяк Я. У Чорткові учасник АТО Микола Лазарович презентував книгу про війну :** [стаття про презентацію книги М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбулася 19 березня 2018 р. в приміщенні Чортківської міської бібліотеки для дорослих]. *Золота пектораль*. 2018. 20 берез. URL: <http://zolotapektoral.te.ua/y-чорткові-учасник-ато-микола-лазаров/> : фот. (дата звернення: 16.04.2018).
1591. **Дискусійна платформа «Україна vs Росія: чи можливий діалог?» :** [інформація про те, що проф. М. Лазарович як експерт виступить у дискусійній платформі на тему «Україна vs Росія: чи можливий діалог?» за участі американського військового діяча, капітана I рангу ВМС США Г. Табаха; економіста, політика, громадського діяча, радника президента Росії В. Пугіна з економічної політики, представника президента Росії зі зв'язків з лідерами Великої вісімки (2000–2005 рр.), старшого наукового співробітника Центру глобальної свободи та процвітання Інституту Катона (м. Вашингтон, США) А. Ілларіонова; професійного перемовника, директора Школи перемовин Навчально-наукового інституту комунікацій ЗУНУ Вадима Рахліса, яка відбудеться 24 вересня 2021 р. у Залі електронних ресурсів ЗУНУ]. *Західноукраїнський національний університет: офіційний сайт*. 2021. 20 верес. URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/20704-diskusjna-platforma-ukrayina-vs-rosja-chi-mozhlivij-dalog.html> : фот. (дата звернення: 27.09.2021).
1592. **Дишлюк О. На Аскольдовій могилі – український цвіт :** [інформація про виступ к. іст. н. ТНЕУ, члена колегії ДАТО М. Лазаровича на відкритті виставки в Держархіві Тернопільської області, присвяченої річниці бою під Крутами]. *Архіваріус*. 2010. № 14. С. 4 : фот.
1593. **Для першокурсників боєць АТО прочитає лекцію :** [інформація про те, що учасник АТО, д. політ. н., проф. ТНЕУ М. Лазарович прочитає для усіх першокурсників університету лекцію «Україна – єдина країна»]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2015. 1 верес. URL: <http://teren.in.ua/society> (дата звернення: 02.01.2016).
1594. **До 120-річчя Кременецької кафедри в Тернополі презентували галерею портретів православних архієреїв :** [інформація про участь у заході проф. М. Лазаровича]. *Місто*. 2022. 21 груд. URL: <https://gazeta-misto.te.ua/do-120-richchya-kremeneczkoyi-kafedry-v->

ternopoli-prezentuvaly-galereyu-portretiv-pravoslavnyh-arhiyereyiv/
(дата звернення: 23.12.2022).

1595. **До уваги жителів міста Чорткова** : [заметка про запрошення Чортківською міською радою на зустріч із автором книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», д. політ. н., проф., учасником АТО М. Лазаровичем, яка відбудеться 19 березня 2018 р. в приміщенні Чортківської міської бібліотеки для дорослих]. *Чортківська міська рада: офіційний вебсайт*. 2018. 16 берез. URL: <http://www.chortkivmr.gov.ua/2018/03/15/do-uvagy-zhyteliv-mista-chortkova-37/> : фот. (дата звернення: 06.04.2018).
1596. **До сторіччя ЗУНР на Прикарпатті погасили спецмарку** : [інформація про доповідь проф. М. Лазаровича з нагоди 100-річчя Західноукраїнської Народної Республіки на урочистій 25-й сесії Івано-Франківської обласної ради, яка відбулася 1 листопада 2018 р.]. *Блиц-інфо*. 2018. 1 листоп. URL: <http://blitz.if.ua/news/dostorichchya-zunr-na-ryukarpatti-pogasyly-spcmarku.html> : фот. (дата звернення: 02.11.2018).
1597. **До ТНЕУ завітав посол Європейського Союзу в Україні** : [інформація про те, що проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ М. Лазарович задав запитання та подарував свою книгу про російсько-українську війну пану послу Європейського Союзу в Україні Хюгу Мінгареллі, котрий перебував у ТНЕУ 24 травня 2019 р.]. *Наш день*. 2019. 24 трав. URL: <https://nday.te.ua/do-tneu-zavitav-posol-evropejskoho-soyuzu-v-ukrajini-foto/> (дата звернення: 30.05.2019).
1598. **До ТНЕУ завітав посол Європейського Союзу в Україні** : [інформація про те, що проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ М. Лазарович задав запитання та подарував свою книгу про російсько-українську війну пану послу Європейського Союзу в Україні Хюгу Мінгареллі, котрий перебував у ТНЕУ 24 травня 2019 р.]. *Номер один*. 2019. 1 черв. URL: <http://www.gazeta1.com/statti/do-tneu-zavitav-posol-evropejskoho-soyuzu-v-ukrajini/> (дата звернення: 04.06.2019).
1599. **До ТНЕУ завітав посол Європейського Союзу в Україні** : [інформація про те, що проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ М. Лазарович задав запитання та подарував свою книгу про російсько-українську війну пану послу Європейського Союзу в Україні Хюгу Мінгареллі, котрий перебував у ТНЕУ 24 травня 2019 р.]. *Тернопільський національний економічний*

- університет: офіційний сайт.* 2019. 24 трав. URL: <http://www.tneu.edu.ua/news/15668-do-tneu-zavtav-posolyevropejskogo-sojuzu-v-ukrayin.html> : фот. (дата звернення: 24.05.2019).
1600. **До ювілею бою під Лисонею в Тернополі репрезентували книги** : [заметка про репрезентацію книги проф. М. Лазаровича «Леґіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», яка відбулася 12 березня 2016 р. в Тернопільській обласній філармонії]. *Тернопільська обласна державна телерадіокомпанія: офіційний сайт.* 2016. URL: <http://todtrk.com.ua/news/3122-doyuvleyu-boyu-pd-lisoneyu-v-ternopol-reprezentovali-knigu.html> : відео, фот. (дата звернення: 16.03.2016).
1601. **Добровольцем до війська пішов тернопільський доцент** : [інформація про те, що д. політ. н., викладач ТНЕУ М. Лазарович добровільно вирушив захищати Батьківщину]. *Погляд.* 2015. 13 берез. URL: <http://poglyad.te.ua/podii/dobrovoltsem-v-ato-pishov-profesor-z-ternopolya-vadym-tkachuk#up> (дата звернення: 09.01.2016).
1602. **Доктор політичних наук з Тернополя пішов добровольцем на війну** : [про викладача ТНЕУ М. Лазаровича, котрий пішов добровольцем на війну]. *Доба.* 2015. 17 лют. URL: <http://doba.te.ua/novyny/doktor-politychnyh-nauk-z-ternopolya-pishov-dobrovoltsem> : фот. (дата звернення: 16.03.2015).
1603. **«Документ у збереженні індивідуальної / соціальної пам'яті»** : [інформація про те, що М. Лазарович був модератором секції під час Всеукр. наук.-практ. конф., яка відбулася в Тернополі 3 грудня 2015 р.]. *Університетська думка.* 2015. 25 груд. С. 11 : фот.
1604. **Допомога волинян війнам АТО** : [інтерв'ю командира взводу, д. політ. н., проф. М. Лазаровича телеканалові про причини, які спонукали його піти добровольцем на війну]. *Телевізійний центр «Ковель».* 2015. 21 верес. URL: <http://www.kovel.tv/suspilstvo/dopomoga-volynjan-voinam-ato.html>: відео (дата звернення: 16.03.2016).
1605. **Дохват М. Діти знають, що роблять тернополяни, щоб заробити грошей** : [інформація про те, що дітки вважають М. Лазаровича або ведучим новин на ТБ, або пожежником]. *20 хвилин.* 2018. 9 верес. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/diti-znayut-scho-roblyat-ternopolyani-schob-zarobiti-groshey-10721085.html> (дата звернення: 13.09.2018).

1606. **«Душу й тіло ми положим за нашу свободу...»: у Тернопільській ОУНБ діє виставка** : [інформація про те, що на виставці експонуються книги (зокрема «І було пекло на землі...» та «За волю й славу України...») за авторства д. політ. н., проф. ЗУНУ, добровольця російсько-української війни М. Лазаровича]. *Тернопільська обласна рада: офіційний сайт*. 2022. 8 лип. URL: <http://terrada.org/list/?type=view&id=17875>: фот. (дата звернення: 09.07.2022).
1607. **Ексбоєць 14-ї бригади презентував роман про АТО** : [інформація про те, що колишній командир взводу 14-ї ОМБр проф. М. Лазарович написав книгу про російсько-українську війну]. *Волинь 24*. 2020. 17 лют. URL: <https://www.volyn24.com/news/145177-eksboiec-14-i-brygady-prezentuvav-roman-pro-ato> (дата звернення: 18.02.2020).
1608. **Експресофіцер 14-ї бригади Влад Якушев презентував свій роман «Карателі» у Володимирі-Волинському** : [інформація про те, що колишній командир взводу 14-ї ОМБр проф. М. Лазарович написав книгу про російсько-українську війну]. *Буг*. 2020. 17 лют. URL: <http://bug.org.ua/news/volodymyr/ekspresofitser-14-i-bryhadu-vlad-yakushev-prezentuvav-svii-roman-karateli-u-volodymyri-volynskomu-398142/> (дата звернення: 18.02.2020).
1609. **Єврокон-2006** : [про представлення книг та виступ зав. каф. українознавства доц. М. Лазаровича на книжковому ярмарку в Києві]. *Університетська думка*. 2006. Квіт.-трав.
1610. **Спур В. У Тернополі історики, науковці та експерти взяли участь в масштабному форумі** : [подано фото М. Лазаровича під час його участі у форумі «Советська окупація Західної України 1939 р: погляд через 80 років», що відбувся 17 вересня 2019 р. в Українському домі «Перемога» в м. Тернопіль]. *20 хвилин*. 2019. 17 верес. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/u-ternopoli-istoriki-naukovtsi-ta-eksperti-vzyali-uchast-v-masshtabnom-10942005.html> : фот. (дата звернення: 06.10.2019).
1611. **Спур В., Восінський Ф. Файні вітання до свят** : [інформація про враження М. Лазаровича від 2021 р. та його побажання на 2022 р.; подано фото]. *RIA-плюс*. 2021. 29 груд. URL: <https://img.20minut.ua/uploads/pdf/0025/59/eca0b5c91d1665f79371f2515840297383f5899f.pdf> : фот. (дата звернення: 02.12.2021).
1612. **Жибак Г. VIII Всеукраїнська наукова конференція «Економічний націоналізм»** : [інформація про те, що 12 жовтня

- 2018 р. в рамках VIII Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю «Економічний націоналізм» в Івано-Франківській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. І. Франка відбулася презентація книжки учасника російсько-української війни проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)» та про його нагородження ювілейною відзнакою Івано-Франківської обласної ради «100-річчя ЗУНР»]. *Український погляд*. 2018. 17 жовт. URL: <http://ukrpohliad.org/news/viii-vseukrayinska-naukova-konferentsiya-ekonomichnyj-natsionalizm-2.html> (дата звернення: 18.10.2018).
1613. **Живімо їхнім подвигом щоденно!** : [інформація про виступ проф. М. Лазаровича під час акції «Живімо їхнім подвигом щоденно!», присвяченій вшануванню пам'яті Героїв Небесної сотні, яка відбулася 28 лютого 2019 р. в актовій залі ТНЕУ]. *Тернопільський національний економічний університет: офіційний сайт*. 2019. 28 лют. URL: <http://www.tneu.edu.ua/news/15126-zhivmo-yihnm-podvigom-schodenno.html> : фот. (дата звернення: 03.03.2019).
1614. **Жнива скорботи** : [інформація про те, що в читальному залі Копичинецької міської бібліотеки-філії для дорослих «Криниця слова» оформлено куточок пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр., де можна ознайомитися з книгою М. Лазаровича «І було пекло на землі... Голодомор 1932–1933 років в Україні: передумови, механізми здійснення, наслідки»]. *Блог Копичинецької міської бібліотеки-філії для дорослих «Криниця слова»*. 2019. 28 листоп. URL: http://kopdorosbiblioteka.blogspot.com/2019/11/blog-post_48.html : фот. (дата звернення: 01.12.2019).
1615. **Жукевич І. Атовець-історик презентував у Франківську книгу про російсько-українську війну** : [стаття про презентацію книги історика з Тернополя, учасника АТО М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки)», яка відбулася 14 лютого 2018 р. в Івано-Франківській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. І. Франка]. *Репортер*. 2018. 14 лют. URL: <http://report.if.ua/foto/atovec-istoryk-prezentuvav-u-frankivsku-knygu-pro-rosijsko-ukrayinsku-vijnu/> : фот. (дата звернення: 14.04.2018).
1616. **З нагоди 100-річчя проголошення ЗУНР відбулася урочиста сесія обласної ради** : [інформація про доповідь проф. М. Лазаровича з нагоди 100-річчя Західноукраїнської Народної Республіки

на урочистій 25-й сесії Івано-Франківської обласної ради, яка відбулася 1 листопада 2018 р.]. *Вісті Калушчини*. 2018. 2 листоп. URL: <http://visti-kalush.com.ua/news/2018/11/02/23648/view> : фот. (дата звернення: 03.11.2018).

1617. **З нагоди створення ЗУНР депутати обласної ради провели особливу сесію** : [інформація про доповідь проф. М. Лазаровича з нагоди 100-річчя Західноукраїнської Народної Республіки на урочистій 25-й сесії Івано-Франківської обласної ради, яка відбулася 1 листопада 2018 р.] / репортаж І. Прокіпчука ; телеоператор Л. Ботюк. *Третя студія*. 2018. 4 листоп. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VIpLgxoUUHo> : відео (дата звернення: 04.11.2018).
1618. **З сотні кращих тернополян найбільше запросив у свою команду БПП «Солідарність»** : [інформація про те, що М. Лазарович, який за результатами праймеріз-рейтингу «ТОП-100» жителів м. Тернополя, котрі користуються найбільшою підтримкою громади, посів 45-те місце, балотується до Тернопільської обласної ради по виборчому округу № 42]. *Доба*. 2015. 23 жовт. URL: <http://doba.te.ua/novyny/z-sotni-kraschyh-ternopolyan-najbilshe-zaprosyv-u-svoyu-komandu-bpp-solidarnist-spysok> (дата звернення: 29.10.2015).
1619. **«З Україною у серці» – лекція Миколи Лазаровича для студентів-першокурсників ТНЕУ**. *Тернопільський національний економічний університет: офіційний сайт*. 2019. 2 верес. URL: <http://www.tneu.edu.ua/news/15934-z-ukrayinoju-u-serc-lekcja-mikoli-lazarovicha-dlja-studentv-pershokursnikv-tneu.html> : фот. (дата звернення: 03.09.2019).
1620. **За день Україна втратила трьох бійців: фото і прізвища героїв** : [подано інформацію М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *Апостроф*. 2020. 10 берез. URL: <https://apostrophe.ua/ua/news/society/accidents/2020-03-10/za-den-ukraina-poteryala-treh-boytsov-foto-i-familii-geroiev/190696> : фот. (дата звернення: 12.03.2020).
1621. **За день Україна втратила трьох бійців: фото і прізвища героїв** : [подано інформацію М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *Українские новости*. 2020. 11 берез. URL: <https://areas.news/za-den-ukraina-vtratila-troh-bijciv-foto-i-prizvishha-geroiv/> : фот. (дата звернення: 12.03.2020).

1622. **За день Україна втратила трьох бійців: фото і прізвища героїв** : [подано інформацію М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *Повінь – зміна системи*. 2020. 10 берез. URL: <http://povin.com.ua/282651-10-03.html> : фот. (дата звернення: 12.03.2020).
1623. **За підсумками 2013 року працівники культури отримають обласні премії** : [інформація про те, що за підсумками 2013 р. автору книги «Чин Українських січових стрільців на Тернопільщині» М. Лазаровичу вручать Обласну премію в галузі культури в номінації «Краєзнавство – ім. Петра Медведика»]. *Тернопільська обласна державна адміністрація: офіційний сайт*. 2014. 15 груд. URL: <http://www.oda.te.gov.ua/main/ua/news/detail/84155.htm> (дата звернення: 16.01.2015).
1624. **Заморська Л. Жива класика тернопільської історіографії** : [інформація про те, що 14 квітня 2017 р. у Тернопільській міській раді репрезентували науково-популярну книгу «Тернопіль: історичні нариси» за співавторства М. Лазаровича; подано тези його виступу]. *20 хвилин*. 2017. 30 квіт. URL: <https://te.20minut.ua/Kult-podii/zhiva-klasika-ternopilskoyi-istoriografii-10605207.html> (дата звернення: 15.05.2017).
1625. **Заморська Л. Представили книгу «Тернопіль. Історичні нариси»** : [інформація про те, що 14 квітня 2017 р. у Тернопільській міській раді репрезентували науково-популярну книгу «Тернопіль : історичні нариси» за співавторства М. Лазаровича]. *20 хвилин*. 2017. 14 квіт. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/predstavili-knigu-ternopil-istorichni-narisi-10601787.html> (дата звернення: 15.04.2017).
1626. **Заморська Л. Презентували книгу «Тернопіль. Історичні нариси»** : [інформація про репрезентацію однойменної книги за співавторства М. Лазаровича, яка відбулася 14 квітня 2017 р. у Тернопільській міській раді]. *20 хвилин*. 2017. 14 квіт. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/prezentuvali-knigu-ternopil-istorichni-narisi-10601787.html> (дата звернення: 28.12.2009).
1627. **Заморська Л. Що везуть на книжковий форум тернопільські видавці та автори** : [інформація про те, що 15 вересня 2017 р. М. Лазарович представить на книжковому форумі у Львові свою книжку «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *RIA-плюс*. 2017. 13 верес. С. 3.
1628. **Заморська Л. Що везуть на книжковий форум тернопільські видавці та автори** : [інформація про те, що 15 вересня 2017 р.

М. Лазарович представить на книжковому форумі у Львові свою книжку «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. 20 хвилин. 2017. 13 верес. URL: <https://m.20minut.ua/Novyny-Ternopolya/Kult-podii/scho-vezut-na-knizhkoviy-forum-ternopilski-vidavtsi-ta-avtori-10637244.html> (дата звернення: 16.10.2017).

1629. **Заслужений працівник освіти України** : [про канд. іст. наук, доцента каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ М. Лазаровича]. *Університетська думка*. 2009. 31 січ. (№ 1). С. 2.
1630. **Застава М. Сторінками історії: в Івано-Франківську триває урочиста сесія з нагоди 100-річчя ЗУНР** : [інформація про доповідь проф. М. Лазаровича з нагоди 100-річчя Західноукраїнської Народної Республіки на урочистій 25-й сесії Івано-Франківської обласної ради, яка відбулася 1 листопада 2018 р.]. *Galka.if.ua*. 2018. 1 листоп. URL: <http://www.galka.if.ua/storinkami-istoriyi-v-ivano-frankivsku-trivaye-urochista-sesiya-oda-z-nagodi-100-richchya-zunr-foto/> : фот. (дата звернення: 02.11.2018).
1631. **Застава М. Героїв УПА, науковців і депутатів відзначили у Франківську** : [інформація про нагородження медаллю й грамотою професора Миколу Лазаровича з нагоди 100-річчя Західноукраїнської Народної Республіки на урочистій 25-й сесії Івано-Франківської обласної ради, яка відбулася 1 листопада 2018 р.]. *Galka.if.ua*. 2018. 1 листоп. URL: <http://www.galka.if.ua/geroyiv-upa-naukovtsiv-i-dputativ-vidznachili-u-frankisku-foto/> : фот. (дата звернення: 12.11.2018).
1632. **Захарченко О. Українська молодь з країн Європи у Мадриді вшанувала пам'ять жертв Голодомору** : [23 листопада 2012 р. українська молодь діаспори з Іспанії, Франції, Португалії, Чехії, Сербії, Боснії та України у столиці Іспанії м. Мадриді провели вечір вшанування пам'яті жертв Голодомору-геноциду 1932–1933 рр. Організовано також виставку книг, присвячених Голодомору, серед яких була й монографія М. Лазаровича «І було пекло на землі. Голодомор 1932–1933 років в Україні: передумови, механізми здійснення, наслідки»]. *Українська всесвітня координаційна рада*. 2012. URL: <http://www.uvkr.com.ua/news/3877> : фот. (дата звернення: 23.12.2012).
1633. **Звернення учасників Революції гідності проти реваншу** : [інформація про те, що серед підписантів під Зверненням є підпис

- М. Лазаровича (№ 132)]. *Український тиждень*. 2020. 6 трав. URL: <https://tyzhden.ua/Politics/243374> (дата звернення: 07.05.2020).
1634. **Звіт голови Івано-Франківської обласної ради за період з 1 грудня 2017 року по 1 грудня 2018 року** : [інформація про доповідь проф. М. Лазаровича з нагоди 100-річчя Західноукраїнської Народної Республіки на урочистій 25-й сесії Івано-Франківської обласної ради, яка відбулася 1 листопада 2018 р.]. *Івано-Франківська обласна рада: офіційний вебсайт*. 2018. 11 груд. URL: <http://dev.orada.if.ua/звіт-голови-івано-франківської-облас/> (дата звернення: 28.12.2018).
1635. **Здійснюйте добро, поки Ви існуєте** : [замітка про подаровані проф. М. Лазаровичем книги для Коломийського політехнічного фахового коледжу Національного університету «Львівська політехніка»]. *Коломийський політехнічний фаховий коледж Національного університету «Львівська політехніка»: офіційний вебсайт*. 2021. 17 черв. URL: <http://kpk-lp.com.ua/здійснюйте-добропоки-ви-існуєте/> (дата звернення: 26.06.2021).
1636. **Зек Б. Заходи військово-патріотичного спрямування Волинського краєзнавчого музею у зв'язку з проведенням АТО і ООС на Донбасі** : [інформація про те, що 27 лютого 2018 р. у Волинському краєзнавчому музеї відбулася презентація книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» проф. М. Лазаровича, котрий, незважаючи на науковий ступінь і вчене звання, добровольцем вступив до війська, брав участь у бойових діях в зоні АТО в складі 14-ї окремої механізованої бригади]. *Війна на Донбасі. 2014 – 2018 pp.* : зб. наук. праць за матеріалами IV Всеукр. наук. військ.-істор. конф., 11 квіт. 2019 р. / Нац. військово-історичний муз. України. Київ, 2019. С. 207–208.
1637. **Зеленський пригрозив ударом у відповідь на Донбасі** : [інформація М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *Єдність-інформ*. 2020. 11 берез. URL: <https://www.ednist.info/news/97844> : фот. (дата звернення: 12.03.2020).
1638. **Зеленський пригрозив ударом у відповідь на Донбасі** : [інформація М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *Obozrevatel*. 2020. 11 берез. URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/politics/zelenskij-prigroziv-udarom-u-vidpovid-na-donbasi.htm> : фот. (дата звернення: 12.03.2020).

1639. **Зеленський: українські військові уповноважені завжди давати адекватну потужну відповідь на дії агресора** : [інформація М. Лазаровича про загибель на Донбасі 10 березня 2020 р. трьох українських вояків]. *Діловий Переяслав*. 2020. 11 берез. URL: <https://dilovyi.info/zelenskyj-ukrayinski-vijskovi-upovnovazheni-zavzhdy-davaty-adekvatnu-potuzhnu-vidpovid-na-diyi-agresora/> : фот. (дата звернення: 12.03.2020).
1640. **Золотнюк А. Свято книжки у Львові** : [інформація про те, що на 24-му Форумі видавців у Львові проф. М. Лазаровича представить авторську книгу «Легіон Українських січових стрільців: формування ідеї, боротьба»]. *Львівський книжковий ярмарок «Форум видавців»*. 2017. 8 верес. URL: <https://vilne.org.ua/2017/09/sviatoknyzhky-u-lvovi/>.
1641. **Зустріч адміністрації ТНЕУ з бійцем АТО, професором університету М. В. Лазаровичем, 2015 р.** *Університетська думка*. 2016. 20 жовт. (№ 10–11). С. 15 : фот.
1642. **Зустріч з Миколою Лазаровичем** : [інформація про презентацію книги проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу», яка відбудеться 20 лютого 2019 р. у читальній залі бібліотеки ТДМУ]. *Тернопільський державний медичний університет ім. І. Я. Горбачевського*. 2019. 19 лют. URL: <https://www.tdmu.edu.ua/2019/02/19/zustrich-z-mykoloyu-lazarovychem/> : фот. (дата звернення: 21.02.2019).
1643. **Зустріч із депутаткою Верховної Ради України Софією Фединою** : [інформація про те, що під час зустрічі з народною депутаткою України С. Фединою, яка відбулася 1 жовтня 2021 р. на соціально-гуманітарному факультеті ЗУНУ, проф. М. Лазарович поспілкувався з гостею та подарував їй свою авторську книгу]. *Західноукраїнський національний університет: офіційний сайт*. 2021. 4 жовт. URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/20837-zustrich-z-deputatkoju-verhovnoyi-radi-ukrayini-sofyeju-fedinoju.html> : фот. (дата звернення: 06.10.2021).
1644. **Зустріч молоді з Миколою Лазаровичем** : [стаття про презентацію в актовій залі Тернопільського національного економічного університету двох книг проф. М. Лазаровича: 4-го видання «Ілюстрованої історії України» та монографії «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)», яка відбулася 16 жовтня 2018 р.]. *Тернопільський національний економічний*

- університет: офіційний сайт. 2018. 16 жовт. URL: <http://www.tneu.edu.ua/news/14134-zustrch-molod-z-mikolaju-lazarovichem.html> : фот. (дата звернення: 17.10.2018).
1645. **З'явилась книга про бійців 14-ї бригади** : [стаття про презентацію книги д. політ. н., добровольця АТО з позивним «Професор» Миколи Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбулася 27 лютого 2018 р. в приміщенні Волинського краєзнавчого музею]. *ВолиньPost*. 2018. 1 берез. URL: <http://www.volynpost.com/news/108205-ziavylas-knyga-pro-bijciv-14-oi-brygady> : фот. (дата звернення: 16.10.2018).
1646. **І було пекло на землі...** : [стаття про лекцію до Дня пам'яті усіх, хто загинув голодною смертю у 1932–1933 рр., яку один із перших дослідників Голодомору у незалежній Україні проф. Микола Лазарович 27 листопада 2020 р. провів на платформі «Zoom»]. *Західноукраїнський національний університет: офіційний сайт*. 2020. 28 листоп. URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/18854--bulo-peklo-na-zemli.html> : фот. (дата звернення: 16.12.2020).
1647. **І було пекло на землі...** : [замітка про те, що під час вшанування пам'яті загиблих від Голодомору, яке відбулося 25 листопада 2016 р. в Тернопільській СШ № 17 ім. В. Вихруща, найцікавішою книгою з обраної тематики визнано працю викладача Тернопільського національного економічного університету М. Лазаровича «І було пекло на землі...: Голодомор 1932–1933 років в Україні: передумови, механізми здійснення, наслідки». Подано анотацію книги]. *Сайт Тернопільської СШ № 17 ім. В. Вихруща*. 2016. 1 груд. URL: http://school17ter.at.ua/news/i_bulo_peklo_na_zemli/2016-12-01-103 : фот. (дата звернення: 16.01.2017).
1648. **Іван Крисак вручив обласні премії в галузі культури** : [інформація про те, що 31 грудня 2014 р., під час урочистостей з нагоди 106-ї річниці від Дня народження Степана Бандери, виконувач обов'язків голови Тернопільської обласної державної адміністрації І. Крисак та голова Тернопільської обласної ради В. Хомінець вручили М. Лазаровичу, автору книги «Чин Українських січових стрільців на Тернопільщині», обласну премію в галузі культури за результатами 2013 р.]. *Тернопільська обласна державна адміністрація: офіційний сайт*. 2014. 31 груд. URL: <http://www.oda.te.gov.ua/main/ua/news/detail/85150.htm> (дата звернення: 16. 01.2015).

1649. **Із сотні кращих тернополян найбільше запросив у свою команду БПП «Солідарність» :** [інформація про те, що М. Лазарович, який за результатами праймеріз-рейтингу «ТОП-100» жителів м. Тернополя, котрі користуються найбільшою підтримкою громади, посів 45-те місце, балотується до Тернопільської обласної ради по виборчому округу № 42]. *Тернополяни*. 2015. 23 жовт. URL: <http://ternopoliany.te.ua/polituka/10641-z-sotni-krashchykh-ternopolian-naibilshe-zaprosyv-u-svoiu-komandu-bpp-solidarnist-sprysok> (дата звернення: 29.10.2015).
1650. **Гльницький В. В Ужгороді литовські офіцери поділились досвідом щодо вступу у НАТО :** [стаття про Міжнародний публічний семінар-практикум «Партнерство України та НАТО: від стратегічних декларацій до тактики практичних дій», що відбувся 15 квітня 2016 р. в Ужгородському національному університеті. Подано цитату з виступу на форумі проф. ТНЕУ М. Лазаровича про те, що «війну з Україною веде не Путін, а російський народ...»]. *День*. 2016. 18 квіт. : фот.
1651. **Ім'ям учасника АТО хочуть назвати тернопільський університет :** [замітка про те, що проф. ТНЕУ М. Лазарович виступив з ініціативою присвоїти ім'я Героя України Володимира Гарматія Тернопільському національному економічному університету]. *BezTaby*. 2016. 23 груд. URL: <http://beztaby.te.ua/novini-ternopilshchini/imiam-uchasnika-ato-hochut-nazvati-ternopilskii-universitet> (дата звернення: 16.01.2017).
1652. **Інавгурація Зеленського: як реагують тернополяни :** [інформація про враження М. Лазаровича від інавгураційної промови Президента України В. Зеленського 20 травня 2019 р. у Верховній Раді України]. *Галас*. 2019. 20 трав. URL: <https://galas.te.ua/2019/05/інавгурація-зеленського-як-реагують/> : фот. (дата звернення: 22.05.2019).
1653. **Інавгурація Президента: думки з соцмереж :** [інформація про враження Миколи Лазаровича від інавгураційної промови Президента України В. Зеленського 20 травня у Верховній Раді України]. *Terminovo*. 2019. 20 трав. URL: https://terminovo.te.ua/sho_tam_u_vladi/9659/ : фот. (дата звернення: 22.05.2019).
1654. **Історик Микола Лазарович: Президент визначив два основних вороги України – Росія і бідність :** [стаття про виступ проф. М. Лазаровича на «Форумі Єдності», який відбувся 24 лютого

- 2019 р. у Палаці культури «Березіль» ім. Леся Курбаса м. Тернопіль]. *Тернопільська липа*. 2019. 25 лют. URL: <http://lyra.com.ua/2019/02/25/istoryk-mykola-lazarovych-prezydent-vyznachyv-dva-osnovnyh-voroha-ukrajiny-rosiya-i-bidnist/> : фот. (дата звернення: 26.02.2019).
1655. **Історик Микола Лазарович у «Тюрмі на Лонцького» розповідь про Голодомор** : [подано короткі дані про М. Лазаровича та інформацію про те, що 15 липня 2012 р. він приїде на зустріч із глядачами кінолекторію Національного музею-меморіалу жертв окупаційних режимів «Тюрма на Лонцького», щоб репрезентувати вітчизняні дослідження в царині вивчення геноциду щодо українців, а також щоб прокоментувати запланований до перегляду й обговорення резонансний історичний документальний фільм «Голодомор. Окупація», знятий грузинськими кінематографістами в 2011 р.]. *Тюрма на Лонцького: Національний музей-меморіал жертв окупаційних режимів*. URL: <http://lonckoho.livejournal.com/> (дата звернення: 26.07.2012).
1656. **Історик Микола Лазарович у «Тюрмі на Лонцького» розповідь про Голодомор** : [подано короткі дані про М. Лазаровича та інформацію про те, що 15 липня 2012 р. він приїде на зустріч із глядачами кінолекторію Національного музею-меморіалу жертв окупаційних режимів «Тюрма на Лонцького», щоб репрезентувати вітчизняні дослідження в царині вивчення геноциду щодо українців, а також щоб прокоментувати запланований до перегляду й обговорення резонансний історичний документальний фільм «Голодомор. Окупація», знятий грузинськими кінематографістами в 2011 р.]. *Український погляд*. 2012. 12 лип. URL: <http://ukrpohliad.org/news/istory-k-my-kola-lazarovy-ch-utyurmi-na-lonts-kogo-rozpovist-pro-golodomor.html> (дата звернення: 26.07.2012).
1657. **Історик Микола Лазарович у «Тюрмі на Лонцького» розповідь про Голодомор** : [подано короткі дані про М. Лазаровича та інформацію про те, що 15 липня 2012 р. він приїде на зустріч із глядачами кінолекторію Національного музею-меморіалу жертв окупаційних режимів «Тюрма на Лонцького», щоб репрезентувати вітчизняні дослідження в царині вивчення геноциду щодо українців, а також щоб прокоментувати запланований до перегляду й обговорення резонансний історичний документальний фільм «Голодомор. Окупація», знятий грузинськими

- кінематографістами в 2011 р.]. *Galinfo*. 2012. 12 лип. URL: <http://galinfo.com.ua/news/113958.html> (дата звернення: 26.07.2012).
1658. **Історик на війні: лекція з перших вуст** : [замітка про перебування проф. М. Лазаровича на війні та про його лекцію для студентів ТНЕУ]. *Телеканал СТБ*. 2015. 3 верес. URL: <https://vikna.stb.ua/ua/2015/09/03/istorik-na-vijni-lektsiya-z-pershih-vust/> : відео (дата звернення: 06.09.2015).
1659. **Історики масово йдуть у ЗСУ та тероборону** : [замітка про те, що з початком повномасштабного збройного наступу Росії проти України тисячі істориків, у т. ч. проф. М. Лазарович, змінили перо на багнети та доєдналися до Збройних сил України і батальйонів територіальної оборони]. *Історична правда*. 2022. 2 берез. URL: <https://www.istpravda.com.ua/short/2022/03/2/161006/> (дата звернення: 28.05.2022).
1660. **Історичні читання «Живи, Україно! Для сили, для правди, для волі!»** : [інформація про виступ проф. М. Лазаровича на заході з нагоди 30-ї річниці відновлення державної незалежності України, що відбувся 17 серпня 2021 р. у Тернопільській обласній універсальній науковій бібліотеці]. *Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека: офіційний сайт*. 2021. 17 серп. URL: <https://library.te.ua/2021/08/17/news21-173rh/> (дата звернення: 18.08.2021).
1661. **Історія України як наука і навчальна дисципліна** : [інформація про М. Лазаровича як ініціатора «Відкритого листа викладачів вищих навчальних закладів м. Тернополя до Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України, міністра освіти і науки України з приводу становища курсу «Історія України» у вузах України»]. *Мандрівець*. 2006. № 3. С. 3–8.
1662. **Кандидат у мери Тернополя розпочав піар на війні**: [інформація про те, що 5 серпня 2014 р. в Державному архіві Тернопільської області відбувся круглий стіл «1914, 2014 роки. Перша світова війна, українське питання, уроки історії», серед учасників якого був д. політ. н. М. Лазарович]. *Провсе*. 2014. 4 серп. URL: <http://provse.te.ua/category/politics/> (дата звернення: 09.08.2014).
1663. **Караванський О. У Тернополі визначили лавреатів конкурсу «Людина року – 2015»** : [інформація про те, що проф. Тернопільського національного економічного університету, учасник АТО М. Лазарович став лавреатом конкурсу «Людина року – 2015»]. *Наш день*. 2016. 1–7 січ. С. 6.

1664. **Кармелюк М.** Вийшли книжки з новітньої історії України : [про представлення М. Лазаровичем у Тернопільській обласній науковій бібліотеці своїх книг, виданих за останні півроку]. *20 хвилин*. 2006. 9 берез. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/viyshli-knizhki-z-novitnoyi-istoriyi-ukrayini-37457.html> (дата звернення: 12.04.2006).
1665. **Кармелюк М. Микола Лазарович представив свої нові книги :** [про репрезентацію трьох нових книжок історика М. Лазаровича, яка відбулася 3 березня 2006 р. у Тернопільській обласній науковій бібліотеці]. *20 хвилин*. 2006. 6 берез. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/mikola-lazarovich-predstaviv-svoyi-novi-knigi-37269.html> (дата звернення: 12.04.2006).
1666. **Кармелюк М. Микола Лазарович представить нові книги :** [про зустріч з науковцем М. Лазаровичем, яка відбудеться 3 березня 2006 р. у Тернопільській обласній науковій бібліотеці, та представлення ним своїх книг, написаних за останні півроку]. *20 хвилин*. 2006. 27 лют. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/mikola-lazarovich-predstavit-novi-knigi-36820.html> (дата звернення: 12.04.2006).
1667. **Кармелюк М. Тернопільські науковці – за історію України :** [інформація про те, що викладачі каф. українознавства Тернопільського державного економічного університету зініціювали Лист-звернення до керівництва держави про становище дисципліни «Історія України» у навчальних програмах вишів; подано пряму мову М. Лазаровича]. *20 хвилин*. 2006. 16 берез. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/ternopilski-naukovtsi--za-istoriyu-ukrayini-37831.html> (дата звернення: 11.04.2006).
1668. **Касян В. До 120-річчя Кременецької кафедри в Тернополі презентували галерею портретів православних архієреїв :** [інформація про участь у заході проф. М. Лазаровича]. *Тернопільська єпархія Православної Церкви України*. 2022. 20 груд. URL: <https://cerkva.te.ua/do-120-richchya-kremeneczkoji-kafedry-v-ternopoli-prezentuvaly-galereyu-portretiv-pravoslavnyh-arhiyereyiv/> (дата звернення: 21.12.2022).
1669. **Катвалюк А. Отже, святковий перегук філії :** [інформація про М. Лазаровича як про одного з кращих викладачів, завдяки яким у Фороській філії ТАНГ подолано хворобливе упереджене ставлення до української мови]. *Академія*. 1998. 28 жовт.
1670. **Кафедра українознавства :** [інформація про домовленість зав. каф. українознавства Тернопільського національного економічного

університету М. Лазаровича та зав. каф. українознавства Таврійського національного університету С. Шендрикової про співпрацю двох колективів]. *Університетська думка*. 2007. № 12–13.

1671. **Квасневська С.** «За таким народом – велике майбутнє»: [короткий виклад виступу М. Лазаровича на мітингу в м. Тернополі 23 листопада 2004 р.]. *Тернопіль вечірній*. 2004. 24–31 листоп.
1672. **Кирилюк О.** **Новітні лицарі Галичини**: [про організацію доц. М. Лазаровичем святкування 90-річчя УСС у ТАНГУ]. *Академія*. 2004. 23 листоп.
1673. **Кікоть Г. О.** **Презентація книг Миколи Лазаровича на Косівщині**: [стаття про презентацію в Косівському районному будинку культури монографії проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)» та інших книг, які автор подарував місцевим бібліотекам]. *Косівська центральна районна бібліотека: офіційний сайт*. 2018. 11 листоп. URL: <https://kosivlibrary.if.ua/2018/11/11/3877/#more-3877> : фот. (дата звернення: 12.11.2018).
1674. **Книжковий арсенал: програма зустрічей з авторами**: [інформація про те, що проф. М. Лазарович 30 травня 2018 р. представить на Міжнародному фестивалі «Книжковий арсенал» у Києві свої книги «Люстрована історія України» та «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», видані тернопільським видавництвом «Джура»]. *Видавництво «Джура»*. 2018. 15 трав. URL: <http://dzhura.net/features/item/151-книжковий-арсенал-програма-зустрічей-з-авторами.html> : фот. (дата звернення: 23.05.2018).
1675. **Книжковий ярмарок. 2016. 3 жовт.**: [інформація про те, що проф. М. Лазарович був гостем книжкового ярмарку, який відбувся 2 жовтня 2016 р. в м. Калуші, та презентував там книгу «Легіон Українських січових стрільців»]. *Kalushcultura*. 2016. 3 жовт. URL: <http://www.kalushcultura.if.ua/?&showItem=1249> (дата звернення: 23.11.2016).
1676. **КНУБА запрошує на зустріч з воїном АТО: доктор наук Микола Лазарович презентує авторську книжку про Українських січових стрільців**: [заметка про те, що 19 травня 2016 р. о 10:30 год. в аудиторії № 302 центрального корпусу Київського національного університету будівництва і архітектури відбудеться репрезентація книги М. Лазаровича «Легіон Українських січових

- стрільців: формування, ідея, боротьба». Подано коротку біографічну довідку про автора монографії та її анотацію]. *Голос свободи*. 2016. 19 трав. URL: <http://www.knuba.edu.ua/ukr/?p=19691> : фот. (дата звернення: 23.05.2016).
1677. **Ключак В. Лекція, яка сподобалася всім** : [стаття про репрезентацію в Трускавецькій міській бібліотеці-філії № 1 книги М. Лазаровича «Леґіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Трускавецький вісник*. 2016. № 127 (28 лип.). URL: <http://protruskavets.org.ua/lektsiya-yaka-spodobalasya-vsimg/> : фот. (дата звернення: 17.11.2016).
1678. **Ковалькова Т. На шлях кривавої борні за волю рідного народу** : [інформація про те, що під час Літературно-музичного вечора, присвяченого 100-річчю з часу заснування Леґіону УСС, який відбувся 1 серпня 2014 р. в обласній універсальній науковій бібліотеці, цікавим та змістовним був виступ проф. ТНЕУ М. Лазаровича]. *Свобода*. 2014. 15 серп. С. 4 (До 100-річчя УСС).
1679. **Ковалькова Т. Свято книги в Тернопільській ОУНБ продовжується онлайн** : [інформація про те, що у Всесвітній день книги та авторського права користувачі Тернопільської ОУНБ матимуть змогу, не виходячи з дому, читати електронні видання науковців, істориків, краєзнавців, літераторів Тернопілля, серед яких твори М. Лазаровича]. *Свобода*. 2021. 24 лют. URL: <https://svoboda.te.ua/hto-vony-lyudy-roku-yuvilejnogo/> (дата звернення: 24.02.2021).
1680. **Ковальова С. Хто вони, «Люди року» ювілейного?** : [інформація про те, що науковець та учасник російсько-української війни М. Лазарович брав участь у представленні лавреатки конкурсу «Людина року» Софії Лінчевської]. *Свобода*. 2020. 23 квіт. URL: <https://svoboda.te.ua/svyato-knygy-v-ternopilskij-ounb-prodovzhuyetsya-onlajn/> (дата звернення: 30.04.2020).
1681. **Коверко О. Читати подано: в обласній бібліотеці – нові книги** : [стаття про репрезентацію 3 березня 2006 р. в Тернопільській обласній універсальній науковій бібліотеці трьох нових книжок в. о. зав. каф. українознавства ТДЕУ М. Лазаровича та про схвальні відгуки на них]. *Нова тернопільська газета*. 2006. 8–14 берез. С. 9: фот. (Kultura).
1682. **Кого з кращих і які партії вполювали для висунення на місцевих виборах у Тернополі** : [інформація про те, що М. Лазарович, який за результатами праймеріз-рейтингу «ТОП-100» жителів

м. Тернополя, котрі користуються найбільшою підтримкою громади, посів 45-те місце, балотується до Тернопільської обласної ради по виборчому округу № 42]. *Погляд*. 2015. 9 жовт. URL: http://poglyad.te.ua/category/polit_peregony/ (дата звернення: 29.10.2015).

1683. **Кого з літераторів на Тернопільщині підтримали грошіми?** : [інформація про те, що Тернопільська обласна видавнича рада виділила на видання книги «За волю і славу України» за співавторства М. Лазаровича 4000 грн]. *TopNews*. 2015. 16 квіт. URL: <http://www.topnews.in.ua/economy/603-which-of-the-writers-in-ternopil-supported-with-money-.html> (дата звернення: 22.05.2015).
1684. **Кого з митців Тернопільщини назвали кращими у тому році?** : [інформація про те, що голова Тернопільської обласної ради В. Хомінець та виконувач обов'язків голови Тернопільської обласної державної адміністрації І. Крисак 31 грудня 2014 р. вручили біля пам'ятника Степанові Бандері обласну премію в галузі культури за результатами 2013 р. та грошову винагороду Миколі Лазаровичу, автору книги «Чин Українських січових стрільців на Тернопільщині»]. *Місто*. 2015. 7 січ. URL: <http://www.gazeta-misto.te.ua/news/koho-z-myttstv-ternopilschynu-nazvaly-kraschymy-u-tomu-rotsi/> (дата звернення: 30.01.2015).
1685. **Кого і які партії вполювали для висунення на місцевих виборах у Тернополі** : [інформація про те, що М. Лазарович, який за результатами праймеріз-рейтингу «ТОП-100» жителів м. Тернополя, котрі користуються найбільшою підтримкою громади, посів 45-те місце, балотується до Тернопільської обласної ради по виборчому округу № 42]. *TopNews*. 2015. 10 жовт. URL: <http://www.topnews.in.ua/> (дата звернення: 29.10.2015).
1686. **Колектив ТАНГУ разом з усім українським народом відстоював своє право вибору: доповідь ректора ТАНГУ С. І. Юрія від 16 грудня 2004 р.** : [інформація про те, що під час Помаранчевої революції М. Лазарович провів у Києві на Майдані Незалежності 17 днів]. *Академія*. 2004. 29 груд.
1687. **Коли для тернопільських депутатів настане чергова «година Х»** : [інформація про те, що д. політ. н. М. Лазарович у складі Збройних сил України захищає Батьківщину]. *За Збручем*. 2015. 25 берез. URL: <http://zz.te.ua/category/news/> (дата звернення: 29.10.2015).

1688. **Колтун Н. Ініціатива: іменами загиблих майданівців і бійців повинні бути названі вулиці і школи на Тернопільщині** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович запропонував вшанувати полеглих вояків російсько-української війни, збирати про них історії, називати на честь героїв вулиці, школи, встановлювати меморіальні дошки]. *Терміново*. 2019. 21 листоп. URL: <https://terminovo.te.ua/news/19353/> (дата звернення: 23.11.2019).
1689. **Комарніцький О. Б. Сергій Віталійович Бабій** : [інформація про участь М. Лазаровича в акції на захист української мови в м. Кам'янець-Подільський у 1988 р.]. *Кам'янець-Подільський державний університет в особах*. Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2003. Т. 1. С. 720–721.
1690. **Кому з тернополян ОДА дала гроші на книжки** : [інформація про те, що Тернопільська обласна видавнича рада виділила на видання книги «За волю і славу України» за співавторства М. Лазаровича 4000 грн]. *20 хвилин*. 2015. 13 квіт. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/komu-z-ternopolyan-oda-dala-groschi-na-knizhki-10443141.html> (дата звернення: 14.05.2015).
1691. **Коропецька У. Друге народження «Сотниківни»** : [інформація про виступ М. Лазаровича на репрезентації повісті Б. Лепкого «Сотниківна» в прес-клубі «Вільного життя плюс»]. *Вільне життя*. 2012. 15 черв.
1692. **Коропецька У. Репрезентація** : [інформація про репрезентацію книги «Від Маківки до Стрипи. Нариси історії Українського січового стрілецтва та Української галицької армії» за співавторства М. Лазаровича]. *Вільне життя плюс*. 2010. 26 листоп.
1693. **Корпан Н. Як святкують іменини відомі тернопільські Миколи** : [інтерв'ю з відомим тернополянином М. Лазаровичем із приводу того, чи знає він, чому його так назвали, чи подобається йому його ім'я та як святкує іменини]. *20 хвилин*. 2018. 18 жовт. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/yak-svyatkuyut-imenini-vidomi-ternopilskimi-koli-10755109.html> : фот. (дата звернення: 28.12.2018).
1694. **Котенко З. Відомі українці та громадсько-політичні сили приєднуються до Заяви проти реваншу** : [інформація про те, що серед підписантів під Зверненням є підпис М. Лазаровича (№ 132)]. *Новини*. 2020. 8 трав. URL: <https://novyny.org/2020/05/08/vidomi-ukraintsi-ta-hromadsko-politychni-syly-pryiednuiutsia-do-zaiavy-proty-revanshu/> (дата звернення: 17.05.2020).

1695. **Коцюба Л. У вінок стрілецької слави** : [про організацію доц. М. Лазаровичем святкування 85-річчя УСС у ТАНГ]. *Академія*. 1999. 30 листоп.
1696. **Кращим працівникам року у галузі культури вручили премії біля пам'ятника Бандері в Тернополі** : [інформація про те, що 31 грудня 2014 р., під час урочистостей з нагоди 106-ї річниці від Дня народження Степана Бандери, виконувач обов'язків голови Тернопільської обласної державної адміністрації І. Крисак та голова Тернопільської обласної ради В. Хомінець вручили М. Лазаровичу, автору книги «Чин Українських січових стрільців на Тернопільщині», обласну премію в галузі культури за результатами 2013 р.]. *Доба*. 2015. 1 січ. URL: <http://doba.te.ua/novyny/kraschym-pratsivnykam-roku-u-haluzi-kultury-vruchyly-premiji-bilya-pamyatnyka-banderi-v-ternopoli.html> (дата звернення: 28.01.2015).
1697. **Крем'ячанка Н. І. Гроно калини на долоні: нариси та оповідання** : [інформація про М. Лазаровича як командира взводу 14-ї ОМБр ЗСУ та єдиного в Україні професора університету, котрий добровольцем пішов на фронт]. Тернопіль : ТзОВ «Тернограф», 2021. С. 265.
1698. **Круглий стіл до 100-річчя ЗУНР в обласній бібліотеці** : [інформація про те, що під час круглого столу на тему «100-річчя проголошення незалежності Української держави на території Австро-Угорщини: передумови, перебіг, історичне значення», який відбувся 18 жовтня 2018 р. в Івано-Франківській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. І. Франка, д. політ. н., проф. М. Лазарович доповідав про роль і місце УСС в історії Визвольних змагань українського народу в 1914–1918 рр.]. *Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка*. 2018. 18 жовт. URL: <https://lib.if.ua/news/1539946954.html> : фот. (дата звернення: 19.10.2018).
1699. **Крути – символ патріотизму і жертвності** : [інформація про те, що М. Лазарович як автор тематичного видання «Крути – символ патріотизму і жертвності» виступав із доповіддю на урочистій академії, присвяченій річниці героїв Крут]. *Університетська думка*. 2008. № 1–3. URL: <http://library.nung.edu.ua/kruti-simvol-patriotizmu-ii-zhertvnostii.html> (дата звернення: 19.02.2008).
1700. **Куди йдемо, або Свято, яке змушує замислитися** : [інформація про те, що до Дня Незалежності у Чернівецькій муніципальній бібліотеці ім. А. Добрянського відкрито виставку книг «Свято, вимряне поколіннями», серед яких дослідження з історії України

- М. Лазаровича]. *Муниципальна бібліотека ім. А. Добрянського*. 2013. 22 серп. URL: <http://dobrabiblioteka.cv.ua/ua/news?id=386357> : фот. (дата звернення: 27.08.2013).
1701. **Кузик М. Жива пам'ять Голодомору** : [інформація про лекцію М. Лазаровича на зборах Тернопільського товариства українських студентів-католиків «Обнова», присвячену роковинам Голодомору 1932–1933 рр.]. *Товариство українських студентів-католиків «Обнова»*. 2012. 27 листоп. URL: http://www.obnova-ternopil.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=574:zhyva-pamyat-holodomory&catid=42:news&Itemid=90 (дата звернення: 30.12.2012).
1702. **Кукуленко Я. І. Педагогічні виші і демократизація суспільно-політичного життя в УРСР у роки перебудови** : [інформація про участь М. Лазаровича в дискусійному політклубі «Планета», організованому в Кам'янець-Подільському педінституті (1985–1989 рр.)]. *Гілея*. 2019. Вип. 140 (1). С. 55.
1703. **Куленич Л. Вся правда про В'ячеслава Чорновола** : [інформація про виступ М. Лазаровича на репрезентації книги В. Деревінського про В. Чорновола]. *Свобода*. 2011. 1 листоп.
1704. **Кушнірук З. У Тернополі відзначили лавреатів «Людина року – 2015»** : [інформація про те, що лавреатом конкурсу «Людина року – 2015» став номінант газ. «Наш день» М. Лазарович, та коротка довідка про нього]. *Наш день*. 2016. 8 лют. URL: <http://nday.te.ua/uk/terнопoli-vidznachyly-laureativ-lyudyna-roku-2015/> : фот. (дата звернення: 30.02.2016).
1705. **Лазарук М. Побачило світ 4-те число «Буковинського журналу» за 2020** : [інформація про М. Лазаровича як автора «Буковинського журналу»]. *Національна спілка письменників України: офіційний сайт*. 2020. 18 листоп. URL: <https://nspu.com.ua/novini/pobachilo-svit-4-e-chislo-bukovinskogo-zhurnalu-za-2020/> (дата звернення: 18.11.2020).
1706. **Лавреати конкурсу «Людина року – 2015»** : [інформація про те, що професор Тернопільського національного економічного університету, учасник АТО М. Лазарович за поданням газети «Наш день» став лавреатом конкурсу «Людина року – 2015»]. *Вільне життя*. 2015. 30 груд. С. 3. URL: <https://vilne.org.ua/2015/12/laureaty-konkursu-lyudyna-roku-2015/> (дата звернення: 18.01.2016).

1707. **Лавреати Літературно-мистецької премії імені Братів Лепких** : [інформація про те, що доцент ТНЕУ М. Лазарович за серію публікацій з історії України став лавреатом Всеукр. літературно-мистецької премії ім. Братів Богдана і Левка Лепких]. *ПРО: інформаційна агенція культурних індустрій*. 2011. 23 січ. URL: <http://i-pro.kiev.ua/node/17878> (дата звернення: 18.02.2011).
1708. **Лавреати міжнародних і вітчизняних премій у галузі культури та мистецтва 2014 року** : [інформація про те, що проф. ТНЕУ М. Лазарович став лавреатом Премії ім. Петра Медведика (краєзнавство) за книгу «Чин легіону Українських січових стрільців на Тернопіллі (друга половина 1915 – початок 1918 р.)»] / уклад. О. М. Ісаченко ; Міністерство культури України, Національна парламентська бібліотека України, Інформаційний центр з питань культури та мистецтва. Київ, 2015. С. 34.
1709. **Лавреати конкурсу «Людина року–2015»** : [інформація про те, що проф. ТНЕУ, учасник АТО М. Лазарович за поданням газ. «Наш день» став лавреатом конкурсу «Людина року–2015»]. *Вільне життя*. 2015. 30 груд. URL: <https://vilne.org.ua/2015/12/Laureaty-konkursu-lyudyna-roku-2015/>.
1710. **Лановик Б. Тернопільське територіальне відділення Всеукраїнського наукового та професійного товариства ім. Миколи Міхновського** : [інформація про те, що М. Лазаровича 26 травня 1996 р. рішенням установчих зборів Тернопільського територіального відділення Всеукр. наукового та професійного товариства ім. Миколи Міхновського обрано заступником голови Тернопільського територіального відділення]. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*: щорічник. Тернопіль, 1997. С. 3–5.
1711. **Лановик Б. Щедрий ужинок українознавців** : [інформація про М. Лазаровича як члена каф. українознавства та автора низки книг]. *Ректор Устенко: Його слово. Слово про нього* / уклад.-ред. : Б. Мельничук, М. Ониськів. Тернопіль : Екон. думка, 2000. 316 с.
1712. **Левицька Л. «Страчені голодом» нагадують про події 80-річної давнини** : [інформація про те, що 15 листопада 2013 р. М. Лазарович виступив на відкритті виставки «Страчені голодом: невідомий геноцид українців» у Тернополі]. *Голос України*. 2013. 19 листоп.
1713. **Левицька С. Біля пам'ятника Бандері у Тернополі вручили премії в галузі культури** : [інформація про те, що 31 грудня 2014 р. голова Тернопільської обласної ради В. Хомінець та виконавач обов'язків голови Тернопільської обласної державної

- адміністрації І. Крисак біля пам'ятника С. Бандері у Тернополі вручили автору книги «Чин Українських січових стрільців на Тернопільщині» М. Лазаровичу обласну премію в галузі культури за результатами 2013 р.]. *7 днів*. 2014. 31 груд. <http://7days-ua.com/news/bilya-pam-yatnyka-banderi-u-ternopoli-vruchyly-premiji-v-haluzi-kultury-foto> (дата звернення: 18.01.2015).
1714. **Левицька С. Другий етап проєкту «100 кращих тернополян»: усі номінанти – в рівних умовах (графіка, перелік кандидатів)** : [інформація про те, що з 2222 кандидатів до основного етапу праймерізу (рейтингового голосування) «ТОП-100» жителів м. Тернополя, котрі користуються найбільшою підтримкою громади, допущені лише 185 (8,33% від усіх висунених) осіб, в т. ч. історик, проф., боєць АТО Микола Лазарович]. *7 днів*. 2015. 24 берез. URL: <http://7days-ua.com/news/druhyj-etap-proektu-100-kraschyh-ternopolyan-usi-nominanty-v-rivnyh-umovah-hrafika-perelik-kandydativ/> (дата звернення: 18.04.2015).
1715. **Левицька С. На Тернопіллі визначили кращих у галузі культури – роздадуть їм премії** : [інформація про те, що за підсумками 2013 р. автору книги «Чин Українських січових стрільців на Тернопільщині» М. Лазаровичу вручать Обласну премію в галузі культури в номінації «Краєзнавство – ім. Петра Медведика»]. *7 днів*. 2014. 10 груд.
1716. **Левицька С. Тернопілля: актрису Марію Гонту та інших номінантів обласної премії нагородять урочисто** : [інформація про те, що за підсумками 2013 р. автору книги «Чин Українських січових стрільців на Тернопільщині» М. Лазаровичу вручать Обласну премію в галузі культури в номінації «Краєзнавство – ім. Петра Медведика»]. *7 днів*. 2014. 18 груд.
1717. **Левицький В. В Тернополі відбулася презентація книги про Никифора Гірняка** : [інформація про те, що М. Лазарович узяв участь в обговоренні книги]. *Провсе*. 2010. 20 жовт. URL: <http://provse.te.ua/> (дата звернення: 09.12.2010).
1718. **Левицький В. Книга про Никифора Гірняка** : [інформація про те, що М. Лазарович узяв участь в обговоренні книги]. *Вільне життя плюс*. 2010. № 90 (12 лист).
1719. **Левицький В. Никифор Гірняк. Книга** : [інформація про те, що М. Лазарович узяв участь в обговоренні книги про Никифора Гірняка]. *Літературний форум*. 2010. 23 жовт. URL: <http://litforum.com.ua/> (дата звернення: 23.11.2010).

1720. **Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба** : [стаття про репрезентацію монографії проф. М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», яка відбулася 6 квітня 2016 р. у бібліотеці ТНЕУ]. *Тернопільський національний економічний університет: офіційний сайт*. 2016. 7 квіт. URL: <http://www.tneu.edu.ua/news/8732-legion-ukrainskyh-sichovyh-strilciv-formuvannia-idea-borotba.html> (дата звернення: 17.06.2016).
1721. **Лекція-полеміка «Чому українці та росіяни історично – не «братні народи»** : [анонс лекції-полеміки д. політ. н., проф. М. Лазаровича, що має відбутися 21 жовтня 2022 р. на Соціально-гуманітарному факультеті]. *Західноукраїнський національний університет: офіційний сайт*. 2022. 20 жовт. URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/22586-lekcija-polemka-chomu-ukrayinc-ta-rosjani-storichno-ne-bratn-narodi.html>: фот. (дата звернення: 22.10.2022).
1722. **Леся Коковська-Романчук розповіла про ще одну – найдорожчу відзнаку** : [твердження письменниці Лесі Коковської-Романчук, нагородженої відзнакою «Золотий письменник України», про те, що найдорожчою нагородою для неї є її книга в руках д. політ. н., проф. ТНЕУ, котрий як воїн Збройних сил України перебуває на російсько-українській війні]. *Бізнес-область*. 2015. 14 верес. URL: <http://biznesoblast.com/regions/te/50210/>: фот. (дата звернення: 17.10.2015).
1723. **«Лицарі землі української»** : [інформація про те, що на заході відкриття документальної фотовиставки «Лицарі землі української» виступив д. політ. н., проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ, учасник АТО, Людина року – 2015 М. Лазарович; згадано, що тернопільська поетеса, журналістка Л. Миргородська прочитала вірш-присвяту М. Лазаровичу]. *Тернопільський національний економічний університет: офіційний сайт*. 2016. 25 лют. URL: <http://www.tneu.edu.ua/news/8198-lycari-zemli-ukrainskoi.html> : фот. (дата звернення: 17.03.2016).
1724. **Ліберний О. Голодомор, що творився під грифом «таємно»** : [інформація про те, що 9 липня 2007 р. під час відкриття у Тернополі виставки «Розсекречена пам'ять» виступив зав. каф. українознавства ТНЕУ М. Лазарович]. *Свобода*. 2007. 11 серп.

1725. **Ліберний О. Кафедра українознавства – провісниця незалежності** : [інформація про М. Лазаровича як в. о. завідувача каф. українознавства та автора низки книг]. *Свобода*. 2005. 29 жовт.
1726. **Ліберний О. Кафедрі українознавства ТАНГУ – 10 років** : [інформація про М. Лазаровича як викладача кафедри українознавства]. *Свобода*. 2000. 16 верес.
1727. **Ліберний О. Микола Лазарович – науковець, патріот, герой АТО** : [у Тернопільській обласній філармонії відбулась презентація перевиданої та доповненої книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» проф. ТНЕУ М. Лазаровича]. *Свобода*. 2016. № 22 (18 берез.). С. 4 : фот. (Форум патріотизму).
1728. **Ліберний О. Пантеон стрілецької слави** : [інформація про те, що М. Лазарович виступав на г. Лисоні з розповіддю про легіон УСС перед студентами і працівниками ТНЕУ та про його книгу «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Свобода*. 2006. 1 листоп.
1729. **Ліберний О. Подвижник літопису стрілецької слави** : [стаття про презентацію трьох нових книжок в. о. завідувача кафедри українознавства ТДЕУ М. Лазаровича, віхи біографії та його переживання за майбутнє курсу історії України у вишах]. *Свобода*. 2006. 18 берез. С. 6. (Презентації).
1730. **Ліберний О. Покликала звитягою Маківка** : [про поїздку викладачів і студентів ТНЕУ на г. Маківку та виступ там М. Лазаровича про легіон УСС]. *Свобода*. 2005. 4 черв.
1731. **Ліберний О. У кожного народу є своя еліта** : [інформація про виступ М. Лазаровича на науковій конф.]. *Свобода*. 1996. 17 груд.
1732. **Ліберний О., Філь Є. Маріуполь: місто, яке обороняється** : [інформація про М. Лазаровича як про д. політ. н., проф. ТНЕУ, який близько року перебуває добровольцем в Зоні АТО]. *Подільське слово*. 2016. 25 берез. С. 11 : фот.
1733. **Лівінський О. Сучасні світочі української духовності та культури** : [матеріал про чотирьох лавреатів Всеукр. літературно-мистецької премії ім. Братів Богдана і Левка Лепких, у т. ч. доц. ТНЕУ М. Лазаровича – за серію публікацій з історії України]. *Тернопіль вечірній*. 2011. 26 січ.
1734. **Лілія Гриневич та Арсеній Яценюк поспілкувалися зі студентами ТНЕУ під час відкритої лекції** : [інформація про те, що 11 грудня 2018 р. проф. М. Лазарович під час зустрічі в ТНЕУ з міністеркою освіти України Л. Гриневич та екс-прем'єр-міністром

України А. Яценюком підняв важливе питання боротьби за справедливість]. *Тернопільський національний економічний університет: офіційний сайт*. 2018. 11 груд. URL: <http://www.tneu.edu.ua/news/14656-llja-grinevich-ta-arsenj-jacenj-uk-posplkuvalisja-z-studentami-tneu-pd-chas-vdkritoyi-lekcyi.html> : фот. (дата звернення: 12.12.2018).

1735. **Літературні локації для творчих особистостей передбачені на відзначенні 100-річчя боїв за Лисоню** : [інформація про те, що о 17.00–18.00 год. 4 вересня 2016 р. у рамках основних урочистостей із відзначення 100-річчя боїв за г. Лисоню відбудеться презентація книги Миколи Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Тернопіль*. 2016. 4 верес. URL: <http://ternopil.te.ua/literaturni-lokatsiji-dlya-tvorchih-osobystostej-peredbacheni-na-vidznachenni-100-richchya-bojiv-za-lysonyu/> (дата звернення: 12.10.2016).
1736. **Лоштин Н., Кметь В., Лаврентій Р. Хроніка культурно-просвітницьких заходів Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка у 2016–2017 рр.** : [інформація про те, що 22 квітня 2016 р. у Науковій бібліотеці відбулася презентація книжки українського історика, громадського діяча, воїна-добровольця російсько-української війни, проф. М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» (Тернопіль : Джура, 2016) за участю автора. 15 вересня 2016 р. там само проф. Тернопільського національного економічного університету М. Лазарович брав участь у тематичному обговоренні «Україна і Перші визвольні змагання»]. *Вісник Львівського університету. Серія «Книгозн. бібліот. та інф. технол.»*. 2017. Вип. 11–12. С. 342, 345.
1737. **Лучанам презентують книгу про російсько-українську війну** : [заметка про презентацію книги учасника АТО проф. М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбудеться 27 лютого 2018 р. в приміщенні Волинського краєзнавчого музею]. *Хроніки Любарта*. 2018. 26 лют. URL: <http://www.hroniky.com/news/view/11113-luchanam-presentuiut-knyhu-pro-rosiisko-ukrainsku-viinu> : фот. (дата звернення: 12.03.2018).
1738. **Лучанам презентували книжку про російсько-українську війну** : [заметка про презентацію книги проф. добровольця Миколи Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки):

- короткий нарис», яка відбулася 27 лютого 2018 р. в приміщенні Волинського краєзнавчого музею]. *Хроніки Любарта*. 2018. 27 лют. URL: <http://www.hroniky.com/news/view/11127-luchanam-prezentuvaly-knyzhku-pro-rosiisko-ukrainsku-viinu> : фот. (дата звернення: 12.03.2018).
1739. **Лучка Д. Як наші у Донецьку про мову сперечалися** : [інформація про те, що зав. каф. українознавства ТНЕУ М. Лазарович виступав у прямому ефірі Першого муніципального телеканалу Донецька, де відстоював права української мови]. *Нова тернопільська газета*. 2007. 21–27 берез.
1740. **«Любіть Україну, як домівку ваших дітей. Як майбутнє, а не минуле...»** : [стаття про відкриту лекцію «Україна – єдина країна», яку д. політ. н., проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ, учасник АТО М. Лазарович провів для студентів-першокурсників]. *Західноукраїнський національний університет: офіційний сайт*. 2015. 2 верес. URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/6088-lyubt-ukrayinu-yak-domvku-vashih-dtey-yak-maybutnye-a-ne-minule.html> : фот. (дата звернення: 14.09.2015).
1741. **«Людина року – 2015»** : [інформація про те, що М. Лазарович, д. політ. н., проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ, учасник АТО, став лавреатом конкурсу «Людина року – 2015»]. *Тернопільський національний економічний університет: офіційний сайт*. 2016. 11 січ. URL: <http://www.tneu.edu.ua/news/7458-liudyna-roku-2015.html> (дата звернення: 14.03.2016).
1742. **«Людина року – 2015»: лавреати обласного конкурсу** : [інформація про те, що М. Лазарович, д. політ. н., проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ, учасник АТО, став лавреатом конкурсу «Людина року–2015»]. *Тернопільщина: регіональний інформаційний портал*. 2015. 31 груд. URL: <http://irp.te.ua/lyudy-na-roku-2015-laureaty-konkursu/> (дата звернення: 14.02.2016).
1743. **«Людина року–2015»: Тернопільщина відзначила кращих** : [інформація про вручення в Тернополі 31 січня 2016 р. нагород лавреатам конкурсу «Людина року–2015», в т. ч. учасникові АТО проф. М. Лазаровичу]. *7 днів*. 2016. 2 лют. URL: <http://7days-ua.com/news/lyudyna-roku-2015-ternopilschyna-vidznachyla-kraschyh-video-spy Sok/> (дата звернення: 12.02.2016).

1744. **Мадзій І. Рішучий наступ відважних воїнів** : [інформація про конференцію «Чортківська офензива: відгомін призабутого триумфу», яка відбулася за участі проф. М. Лазаровича 6 грудня 2017 р. у актовій залі Єпархіального управління Бучацької єпархії УГКЦ м. Чортків]. *TeNews: тернопільські новини*. 2017. 20 груд. URL: <http://www.tenews.org.ua/post/view/1513759436-rishuchiy-nastup-vidvazhnih-voyniv> (дата звернення: 29.12.2017).
1745. **Малик О. Виряджала мати сина і благала Бога...** : [про організацію доц. М. Лазаровичем святкування 90-річчя УСС у ТАН-Гу]. *Академія*. 2004. 23 листоп.
1746. **Маркова Д. Фільм «Хроніки української революції»** : [інформація про участь М. Лазаровича в кінофільмі «Хроніки української революції», процитовано його фразу про боротьбу легіону УСС]. *Економіко-правничий коледж Запорізького національного університету: офіційний сайт*. 2019. 17 жовт. URL: <http://epkznu.com/фільм-хроніки-української-революції/> (дата звернення: 29.10.2019).
1747. **Марчевський А. У Тернополі вручили премії імені Братів Лепких** : [інформація про те, що науковець М. Лазарович у 2011 р. за серію публікацій з історії України став лавреатом Всеукр. літературно-мистецької премії ім. Братів Богдана та Левка Лепких]. *ІНТБ*. 2011. 21 січ. URL: <https://intb.te.ua/> (дата звернення: 28.04.2011).
1748. **Матейко Р. Ми були посланцями єднання** : [інформація про навчальні посібники «Ілюстрована історія України» та «Економічна історія» за співавторства М. Лазаровича, а також про те, що він був офіційним спостерігачем від кандидата в Президенти України В. Ющенка у м. Дніпропетровськ під час повторного голосування другого туру президентських виборів 26 грудня 2004 р.]. *Свобода*. 2005. 5 лют.
1749. **Матейко Р. Провісниця та поборниця української незалежності** : [інформація про М. Лазаровича як в. о. зав. каф. українознавства та автора низки книг]. *Академія*. 2005. 1 жовт.
1750. **Матейко Р. Українська еліта: минуле, сучасне, майбутнє** : [інформація про М. Лазаровича як автора статті та відповідального секретаря наукового збірника]. *Тернопіль вечірній*. 1997. 5 лип.
1751. **Матюхіна Н. Українська преса: дорогий російський газ і резонансні заяви** : [коментар М. Лазаровича щодо того, чи покращиться імідж президента В. Януковича і підтримка його виборцями в Україні]

- після підписання Угоди про асоціацію з ЄС]. *BBC News Україна*. 2013. 11 жовт. URL: http://www.bbc.co.uk/ukrainian/press_review/2013/10/131011_ukr_press_az.shtml (дата звернення: 23.10.2013).
1752. **Медаллю «100-річчя проголошення ЗУНР» нагороджено науковця з Тернопільщини** : [стаття про те, що під час міжобласних урочистостей до 100-річчя проголошення Акта злуки УНР і ЗУНР на межі Хмельницької і Тернопільської областей голова Львівської обласної ради Олександр Ганущин вручив Почесну відзнаку Львівської обласної ради «100-річчя від дня проголошення ЗУНР» М. Лазаровичу, учаснику бойових дій, д. політ. н, проф. ТНЕУ, заслуж. працівнику освіти України, автору книг про січове стрілецтво та події на сході України]. *Тернополяни*. 2019. 23 січ. URL: <http://ternopoliany.te.ua/zhittya/32820-medalliu-100richchia-proholoshennia-zunr-nahorodzheno-naukovtsia-z-ternopilshchyny> (дата звернення: 23.01.2019).
1753. **Медаллю «100-річчя проголошення ЗУНР» нагороджено науковця з Тернопільщини** : [стаття про те, що під час міжобласних урочистостей до 100-річчя проголошення Акта злуки УНР і ЗУНР на межі Хмельницької і Тернопільської областей голова Львівської обласної ради Олександр Ганущин вручив Почесну відзнаку Львівської обласної ради «100-річчя від дня проголошення ЗУНР» М. Лазаровичу, учаснику бойових дій, д. політ. н., проф. ТНЕУ, заслуж. працівнику освіти України, автору книг про січове стрілецтво та події на сході України]. *Online.te.ua*. 2019. 23 січ. URL: <http://online.te.ua/2019/01/23/medallyu-100-richchya-progoloshennya-zunr-nahorodzheno-naukovtsya-z-ternopilshhyny/> (дата звернення: 25.01.2019).
1754. **Мельник А. Урочисте засідання науково-технічної ради Університету** : [інформація про М. Лазаровича як про головного редактора збірника наукових праць «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє», нагородженого цінним подарунком за керівництво, виконання та вагомі результати наукових досліджень із пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки]. *Університетська думка*. 2009. 31 трав.
1755. **Мельничук Б. Гей, там на горі Січ іде** : [стаття про репрезентацію книги проф. М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», яка відбулася 12 березня 2016 р. у Тернопільській обласній філармонії]. *Вільне життя*

плюс. 2016. № 21 (18 берез.). С. 5 : фот. (До сторіччя битви на Лисоні). URL: <https://vilne.org.ua/2016/03/gej-tam-na-gori-sich-ide-2/>.

1756. **Мешканці Тернопільщини отримали обласні премії у галузі культури** : [інформація про те, що 31 грудня 2014 р. голова Тернопільської обласної ради В. Хомінець та виконувач обов'язків голови Тернопільської обласної державної адміністрації І. Крисак вручили М. Лазаровичу, автору книги «Чин Українських січових стрільців на Тернопільщині», обласну премію в галузі культури за результатами 2013 р.]. *Тернопільська обласна рада: офіційний сайт*. 2014. 31 груд. URL: <http://www.obl-rada.te.ua/diyalnist/novyny/meshkantsi-ternopilschyny-otrymaly-oblasni-premiyi-u-haluzi-kultury.html>.
1757. **«Ми не згнъбили славу наших предків, нових Героїв дали небесам»** : [інформація про доповідь проф. М. Лазаровича з нагоди Дня гідності та свободи, проголошену 14 лютого 2019 р. в Тернопільській бібліотеці-філії № 8 для дорослих перед студентами Галицького коледжу ім. В. Чорновола]. *KreatyvBook*. 2019. 14 лют. URL: https://kreatyvbook.blogspot.com/2019/02/blog-post_15.html#more : фот. (дата звернення: 18.02.2019).
1758. **Ми святкуємо сторіччя нашої держави: у Франківську відбулася урочиста сесія обласної ради** : [інформація про доповідь проф. М. Лазаровича з нагоди 100-річчя Західноукраїнської Народної Республіки на урочистій 25-й сесії Івано-Франківської обласної ради, яка відбулася 1 листопада 2018 р.]. *Правда*. 2018. 1 листоп. URL: <http://pravda.if.ua/mi-svyatkuemo-storichchya-nashoi-derzhavi-u/> : фот. (дата звернення: 04.11.2018).
1759. **Микола Лазарович презентував власну книгу про реалії україно-російської війни** : [стаття про те, що 25 жовтня 2018 р. в приміщенні Тернопільської обласної ради відбулася презентація книжки проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»]. *Тернопільська обласна державна адміністрація: офіційний сайт*. 2018. 25 жовт. URL: <http://oda.te.gov.ua/main/ua/news/detail/169587.htm> : фот. (дата звернення: 25.10.2018).
1760. **Микола Лазарович презентував власну книгу про реалії україно-російської війни** : [стаття про те, що 25 жовтня 2018 р. в приміщенні Тернопільської обласної ради відбулася презентація книжки проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської

- Федерації (2014–2018 роки)»]. *Наш день*. 2018. 28 жовт. URL: <https://nday.te.ua/mykola-lazarovych-presentuvav-vlasnu-knyhu-pro-realiji-ukrajino-rosijskoji-vijny-foto/> : фот. (дата звернення: 28.10.2018).
1761. **Микола Лазарович презентував власну книгу про реалії україно-російської війни** : [стаття про те, що 25 жовтня 2018 р. в приміщенні Тернопільської обласної ради відбулася презентація книжки проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»]. *УкрЗахідІнформ*. 2018. 26 жовт. URL: <http://uzinform.com.ua/news/2018/10/26/158229.html> (дата звернення: 26.10.2018).
1762. **Микола Лазарович презентував власну книгу про реалії україно-російської війни** : [стаття про те, що 25 жовтня 2018 р. в приміщенні Тернопільської обласної ради відбулася презентація книжки проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»]. *Тернопільські гарячі новини*. 2018. 26 жовт. URL: <http://tgn.in.ua/2018/10/26/mykola-lazarovych-presentuvav-vlasnu-knyhu-pro-realiji-ukrajino-rosijskoji-vijny/> : фот. (дата звернення: 26.10.2018).
1763. **Микола Лазарович презентував книгу «Легіон Українських січових стрільців»** : [стаття про презентацію 4 березня 2016 р. у Тернопільському прес-клубі авторської книги проф. М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. Терен: *тернопільські експрес-новини*. 2016. 5 берез. URL: http://teren.in.ua/article/mykola_lazarovych_presentuvav_knyhu_lehion_u_krayinskykh_sichovykh_striltsiv (дата звернення: 26.10.2018).
1764. **Микола Лазарович презентував книгу «Українські січові стрільці у боротьбі за волю України»** : [стаття про презентацію монографії «Українські січові стрільці в боротьбі за волю України» д. політ. н., проф. М. Лазаровича, яка відбулася 12 квітня 2019 р. на Юридичному факультеті Тернопільського національного економічного університету за підтримки Міністерства інформаційної політики України / Відділ інформації та зв'язків з громадськістю. *Тернопільський національний економічний університет: офіційний сайт*. 2019. 13 квіт. URL: <http://www.tneu.edu.ua/news/15420-mikola-lazarovych-presentuvav-knigu-ukrayinsk-schov-strlc-u-borotb-za-volju-ukrayini.html> : фот. (дата звернення: 16.04.2019).

1765. **Микола Лазарович презентував тернопільським військовикам власну книгу** : [стаття про презентацію монографії «Душу й тіло ми положим за нашу свободу» українського історика, д. політ. н., проф., заслуж. працівника освіти М. Лазаровича, яка відбулася 22 січня 2020 р. у Будинку культури 44-ї окремої артилерійської бригади]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2020. 22 січ. URL: <https://teren.in.ua/2020/01/22/mykola-lazarovych-prezentuvav-ternopilskym-vijskovykam-vlasnu-knygu-foto/> (дата звернення: 25.01.2020).
1766. **Микола Лазарович презентував тернопільським військовикам власну книгу** : [стаття про презентацію монографії «Душу й тіло ми положим за нашу свободу» українського історика, д. політ. н., проф., заслуж. працівника освіти М. Лазаровича, яка відбулася 22 січня 2020 р. у Будинку культури 44-ї окремої артилерійської бригади]. *Rezonans.info*. 2020. 23 січ. URL: https://rezonans.info/obshchestvo/mikola_lazarovich_prezentuvav_ternopilskim_vijskovykam_vlasnu_knigu_foto (дата звернення: 25.01.2020).
1767. **Микола Лазарович: Президент визначив два основних ворога України – Росія і бідність** : [стаття про виступ проф. М. Лазаровича на «Форумі єдності», який відбувся 24 лютого 2019 р. у Палаці культури «Березіль» ім. Леся Курбаса (м. Тернопіль)]. *TeNews: тернопільські новини*. 2019. 24 лют. URL: <https://www.tenews.org.ua/post/view/1551017626-mikola-lazarovich-prezident-viznachiv-dva-osnovnih-voroga-ukraini---rosiya-i-bidnist> : фот. (дата звернення: 24.02.2019).
1768. **Микола Лазарович: Президент визначив два основних ворога України – Росія і бідність** : [стаття про виступ проф. М. Лазаровича на «Форумі єдності», який відбувся 24 лютого 2019 р. у Палаці культури «Березіль» ім. Леся Курбаса (м. Тернопіль)]. *За Збручем*. 2019. 24 лют. URL: <https://zz.te.ua/mykola-lazarovych-prezydent-vyznachyv-dva-osnovnykh-voroha-ukrainy-rosiia-i-bidnist/> : фот. (дата звернення: 24.02.2019).
1769. **Микола Лазарович: Президент визначив два основних ворога України – Росія і бідність** : [стаття про виступ проф. М. Лазаровича на «Форумі єдності», який відбувся 24 лютого 2019 р. у Палаці культури «Березіль» ім. Леся Курбаса (м. Тернопіль)]. *Реально*. 2019. 24 лют. URL: <https://realno.te.ua/novyny/микола-лазарович-президент-визначив/> : фот. (дата звернення: 24.02.2019).

1770. **Микола Лазарович: Президент визначив два основних ворога України – Росія і бідність** : [стаття про виступ проф. М. Лазаровича на «Форумі єдності», який відбувся 24 лютого 2019 р. у Палаці культури «Березіль» ім. Леся Курбаса (м. Тернопіль)]. *0352.ua: сайт міста Тернополя*. 2019. 24 лют. URL: <https://www.0352.ua/news/2314517/mikola-lazarovic-prezident-viznaciv-dva-osnovnih-voroga-ukraini-rosia-i-bidnist> : фот. (дата звернення: 24.02.2019).
1771. **Микола Лазарович репрезентує видання про січових стрільців** : [стаття про презентацію книги проф. М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Компас-інфо*. 2016. 10 берез. URL: <http://www.kompasinfo.com/archives/10564> (дата звернення: 24.04.2016).
1772. **Микола Лазарович та Іван Монолатій презентують** : [інформація про репрезентацію монографії проф. М. Лазаровича «Розпочали стрільці українські з москалями тан...» (Тернопіль : Джура, 2019 р.), яка відбулася 8 жовтня 2019 р. у бібліотеці-музеї «Літературне Тернопілля»]. *Бібліотека-музей «Літературне Тернопілля»*. 2019. 8 жовт. URL: http://librarymuseum.blogspot.com/2019/10/blog-post_11.html : фот. (дата звернення: 17.10.2019).
1773. **Миколин Г. Тернопільщиною курсував «Потяг українських звитяг»** : [інформація про те, що в рамках основних урочистостей із відзначення 100-річчя боїв за г. Лисоня відбулася презентація книги М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Голос України*. 2016. 6 верес.
1774. **Міжнародна наукова конференція «Гуцульщина – слов'янська Атлантида: історія, етнокультура, персоналістика, туризм»** : [інформація про участь проф. М. Лазаровича у конференції]. *Факультет історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника*. 2019. 30 листоп. URL: <https://ipmv.pnu.edu.ua/2019/11/30/міжнародна-наукова-конференція-гуц/> : фот. (дата звернення: 26.06.2021).
1775. **МІП: У Тернополі презентували книгу про боротьбу України зі збройною агресією РФ** : [стаття про те, що 25 жовтня 2018 р. в приміщенні Тернопільської обласної ради відбулася презентація книжки проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»]. *Міністерство інформаційної політики України: офіційний сайт*. 2018. 26 жовт. URL: <https://mip.gov.ua/news/2706.html> : фот. (дата звернення: 26.10.2018).

1776. **Молинь В. Науково-практична конференція** : [інформація про участь проф. М. Лазаровича у конф. «Гуцульщина – слов'янська Атлантида: історія, етнокультура, персоналістика, туризм»]. *Гуцульський край*. 2019. № 40 (6 груд.).
1777. **Мороз В. Тернопільську кімнату Ющенко розширять** : [інформація про М. Лазаровича як завідувача каф. українознавства, яка створила кімнату Президента України]. *20 хвилин*. 2007. 21 лют. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/ternopilsku-kimnatu-yuschenka-rozshiryat-59527.html> (дата звернення: 30.03.2007).
1778. **На «Книжковій толоці» письменники проведуть майстер-класи** : [інформація про те, що ювілейну 10-ту «Книжкову толоку» у м. Миколаїв Львівської обл., яка розпочнеться 18 березня 2016 р., відвідає історик М. Лазарович]. *ZIK*. 2016. 15 берез. URL: http://zik.ua/news/2016/03/15/na_knyzhkoviy_tolotsi_pysmennyku_provedut_maysterklasy_681171 (дата звернення: 22.03.2016).
1779. **На Донеччині загинули троє українських бійців: подробиці і фото** : [подано інформацію М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських воїнів]. *РБК-Україна*. 2020. 11 берез. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/styler/donbasse-pogibli-troe-ukrainskih-boytsov-1583910258.html> : фот. (дата звернення: 12.07.2020).
1780. **На засіданні обласної видавничої ради підтримали 32 авторів Тернопільщини** : [інформація про те, що для розповсюдження у культурно-освітніх закладах Тернопільської області книги М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців» виділено 20 тис. грн.]. *Тернопільська обласна державна адміністрація: офіційний сайт*. 2017. 17 берез. URL: <http://oda.te.gov.ua/main/ua/news/detail/132937.htm> : фот. (дата звернення: 12.05.2017).
1781. **На захисті Вітчизни** : [інформація про лекцію проф. М. Лазаровича, присвячену російсько-українській війні, для читачів ТОУНБ]. *Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека: офіційний сайт*. 2022. 6 жовт. URL: <https://library.te.ua/2022/10/06/news22-257rh/> : фот. (дата звернення: 17.10.2022).
1782. **На зустріч із Лесею Романчук-Коковською до Тернопільської ОУНБ завігало багато прихильників її творчості** : [інформація про те, що під час презентації книг Лесі Романчук-Коковської, яка відбулася 4 березня 2020 р. в Тернопільській ОУНБ, виступив проф. ТНЕУ М. Лазарович]. *Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека: офіційний сайт*. 2020. 4 берез. URL:

<http://library.te.ua/2020/03/04/news20-024ams/> : фот. (дата звернення: 09.03.2020).

1783. **На Ічнянщині встановлено меморіальну дошку учаснику підпілля ОУН-УПА Василю Теребуну** : [інформація про те, що д. політ. н., проф. ТНЕУ, учасник бойових дій М. Лазарович спеціально приїхав із Тернополя для участі у відкритті меморіальної дошки в с. Гужівка Ічнянського р-ну Чернігівської обл. на честь місцевого діяча підпілля ОУН і УПА Василя Теребуна та доповіді, присвяченої життю та діяльності В. Теребуна, Другим визвольним змаганням та діяльності ОУН і УПА на Чернігівщині]. *Новини Чернігова*. 2018. 30 листоп. URL: <http://topnews.cn.ua/society/2018/11/30/111646.html> (дата звернення: 01.12.2018).
1784. **На Ічнянщині встановлено меморіальну дошку учаснику підпілля ОУН-УПА Василю Теребуну** : [інформація про те, що д. політ. н., проф. ТНЕУ, учасник бойових дій М. Лазарович спеціально приїхав із Тернополя для участі у відкритті меморіальної дошки в с. Гужівка Ічнянського р-ну Чернігівської обл. на честь місцевого діяча підпілля ОУН і УПА Василя Теребуна та доповіді, присвяченої життю та діяльності В. Теребуна, Другим визвольним змаганням та діяльності ОУН і УПА на Чернігівщині]. *Чернігівський формат*. 2018. 30 листоп. URL: http://format.cn.ua/news/na_ichnjanshhini_vstanovleno_memorialnu_doshku_uchasniku_pidpillja_oun_upa_vasilju_terebunu/2018-11-30-5555 : фот. (дата звернення: 01.12.2018).
1785. **На Косівщині презентували книгу Миколи Лазаровича** : [стаття про презентацію в Косівському районному будинку культури монографії проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)» та інших книг]. *Косівська районна державна адміністрація: офіційний сайт*. 2018. 8 листоп. URL: <http://kosivvrda.gov.ua/podii/11719-na-kosivshchyni-prezentuvaly-knyhu-mykoly-lazarovycha.html> : фот. (дата звернення: 10.11.2018).
1786. **На Прикарпатті триває VIII Всеукраїнська наукова конференція «Економічний націоналізм»** : [інформація про те, що за активну участь в процесах українського державотворення та вагомий внесок у дослідження і висвітлення особливостей формування державності періоду ЗУНР О. Сич нагородив Грамотою голови обласної ради та Ювілейною відзнакою обласної ради «100 років Західноукраїнської Народної Республіки» дослідника історії ЗУНР М. Лазаровича].

Івано-Франківська обласна рада: офіційний сайт. 2018. 12 жовт. URL: http://www.orada.if.ua/index.php?id=single_view_news&tx_ttnews%5Btt_news%5D=3274&cHash=056ec695b26de7b4e5f856a6c6db0b7d : фот. (дата звернення: 13.10.2018).

1787. **На семінарі в Ужгороді офіцери литовських збройних сил розповідали про досвід своєї країни по вступу у НАТО** : [стаття про міжнародний публічний семінар-практикум «Партнерство України та НАТО: від стратегічних декларацій до тактики практичних дій», що відбувся 15 квітня 2016 р. в Ужгородському національному університеті. Подано цитату з виступу на форумі проф. ТНЕУ М. Лазаровича про те, що «війну з Україною веде не Путін, а російський народ...»]. *Ужгородський національний університет: офіційний сайт*. 2016. 18 квіт. URL: <http://www.uhnu.edu.ua/uk/news/na-seminari-v-uzhgorodi-ofitseri-litovsk.htm> : фот. (дата звернення: 13.10.2016).
1788. **На території Хмельниччини жителі кількох областей відзначили День Соборності** : [інформація про те, що під час міжобласних урочистостей до 100-річчя проголошення Акта злуки УНР і ЗУНР на межі Хмельницької та Тернопільської областей голова Львівської обласної ради О. Ганущин вручив Почесну відзнаку Львівської обласної ради «100-річчя від дня проголошення ЗУНР» М. Лазаровичу, учаснику бойових дій, д. політ. н., проф. ТНЕУ, заслуж. працівнику освіти, автору книг про січове стрільцтво та події на сході]. *Тернопільська обласна рада: офіційний сайт*. 2019. 22 січ. URL: <http://terada.org/list/?type=view&id=9622> (дата звернення: 23.01.2019).
1789. **На Тернопіллі відбулися урочистості з нагоди 100-ліття боїв за гору Лисоня** : [інформація про те, що 4 вересня 2016 р. у рамках основних урочистостей із відзначення 100-річчя боїв за г. Лисоня діяв літературний майданчик, де також виступав М. Лазарович]. *КІРІОС: християнський портал*. 2016. 5 верес. URL: <http://kyrios.org.ua/news/world/23504-na-ternopilli-vidbulisja-urochistosti-z-nagodi-100-littja-boyiv-za-goru-lisonja.html> (дата звернення: 23.10.2016).
1790. **На Тернопіллі за підсумками 2013 року працівники культури отримують обласні премії** : [інформація про те, що М. Лазарович став лавреатом Премії ім. Петра Медведика в номінації «Краєзнавство» за книгу «Чин Українських січових стрільців на Тернопільщині»]. *Ukrzahid*. 2014. 16 груд. URL: <http://ukrzahid.com/news/2014/12/16/90590.html> (дата звернення: 30.01.2015).

1791. **На Тернопіллі зазвучить «Осіння стрілецька пісня»** : [інформація про мистецький проєкт «Осіння стрілецька пісня», що відбудеться за участі проф. М. Лазаровича 30 листопада 2017 р. в залі Тернопільської обласної філармонії]. *7 днів-Україна*. 2017. 27 листоп. URL: <http://7days-ua.com/news/na-ternopilli-zazvuchyt-osinnya-striletska-pisnya/> (дата звернення: 30.11.2017).
1792. **На Тернопільщині відбудеться грандіозне відзначення 100-річчя з часу боїв на горі Лисоня** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович виступатиме у м. Бережани з нагоди сторіччя бою Українських січових стрільців на г. Лисоня]. *Вільне життя*. 2016. 2 верес. URL: <https://vilne.org.ua/2016/09/na-ternopilshhyni-vidbudetsya-grandii/> (дата звернення: 30.10.2016).
1793. **На Тернопільщині відбулися урочистості з нагоди 100-ліття боїв за гору Лисоня** : [інформація про те, що 4 вересня 2016 р. у рамках основних урочистостей із відзначення 100-річчя боїв за г. Лисоню діяв літературний майданчик, де також виступав М. Лазарович]. *Католицький оглядач*. 2016. 5 верес. URL: <http://catholicnews.org.ua/na-ternopilshchyni-vidbulisya-urochistosti-z-nagodi-100-littya-boyiv-za-goru-lisonya> (дата звернення: 30.10.2016).
1794. **На Тернопільщині відзначають 100-річчя з часу боїв на горі Лисоня: програма заходу** : [інформація про те, що д. політ. н., проф. ТНЕУ М. Лазарович 3 вересня 2016 р. виступатиме з доповіддю на Урочистій академії у конференц-залі ВП НУБіП «Бережанський агротехнічний інститут» з нагоди 100-річчя з часу боїв на г. Лисоня]. *Інформаційний простір Тернопілля*. 2016. 3 верес. URL: <http://infoprostir.te.ua/?p=138071> (дата звернення: 30.10.2016).
1795. **На Тернопільщині відзначили столітню річницю бою Українських січових стрільців під Конюхами** : [інтерв'ю проф. ТНЕУ М. Лазаровича про бої УСС поблизу с. Конюхи, їхнє значення та уроки]. *Дзеркало тижня*. 2017. 3 лип. URL: https://dt.ua/UKRAINE/na-ternopilschyni-vidznachili-stolitnyu-richnicyu-boyu-ukrayinskih-sichovih-strilciv-pid-konyuhami-247286_.html (дата звернення: 20.10.2017).
1796. **На Тернопільщині відкрили монумент Українських січових стрільців під Конюхами** : [інтерв'ю проф. ТНЕУ М. Лазаровича про бої УСС поблизу с. Конюхи, їхнє значення та уроки]. *Erve.ua*. 2017. 3 лип. URL: <http://erve.ua/news/ukraine/na-ternopilshchyni-vidkrili-monument-ukranskim-sichovim-striltsyam-.html> (дата звернення: 20.10.2017).

1797. **На Тернопільщині знову лунатимуть вибухи** : [інформація про те, що науковець М. Лазарович виступатиме у м. Бережани з нагоди сторіччя бою Українських січових стрільців на г. Лисоня]. *BezTaby*. 2016. 2 верес. URL: <http://beztaby.te.ua/novini-ternopilshchini/na-ternopilshchini-znovu-lunatimut-vibuhi> (дата звернення: 30.10.2016).
1798. **На Тернопільщині нагородили «Людей року–2015»** : [інформація про те, що 31 січня 2016 р. у Тернополі в приміщенні Старого замку відбулася урочиста церемонія нагородження лавреатів обласного конкурсу «Людина року–2015», у т. ч. М. Лазаровича. Кожному з них вручили статуетку «Ніка», пам'ятну медаль та свідоцтво, що засвідчує нагороду]. *Тернопільська обласна державна телерадіокомпанія: офіційний сайт*. 2016. 31 січ. URL: <http://todtrk.com.ua/news/3026-na-ternoplschin-nagorodili-lyudey-roku-2015.html> (дата звернення: 30.02.2016).
1799. **На Тернопільщині під час відзначення 100-річчя боїв за Лисоню діятимуть літературні локації** : [інформація про те, що о 17.00–18.00 год. 4 вересня 2016 р. у рамках основних урочистостей із відзначення 100-річчя боїв за г. Лисоню відбудеться презентація книги М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *ЗУНР.info*. 2016. 4 верес. URL: <http://zunr.info/news/2016/09/04/526932-na-ternopilshchyni-pid-chas-vidznachennya-100-richchya-boyiv-za-lysonyu-diyatymut-literaturni-lokaciyi.html> (дата звернення: 30.09.2016).
1800. **На Тернопільщині створено Громадську раду з питань реалізації виборчих прав громадян на виборах-2006** : [інформація про те, що в. о. зав. каф. українознавства ТДЕУ М. Лазаровича обрали членом Громадської ради з питань забезпечення реалізації виборчих прав громадян при Тернопільській облдержадміністрації]. *ЗІК*. 2006. 10 берез. URL: <http://zik.ua/ua/gubric/politics/2006/07/09/> (дата звернення: 24.08.2006).
1801. **На Чернігівщині було встановлено меморіальну дошку на честь учасника підпілля ОУН-УПА** : [інформація про те, що М. Лазарович виступив із доповіддю в Ічнянській центральній районній бібліотеці ім. С. Васильченка, присвяченій життю та діяльності В. Теребуна, Другим визвольним змаганням та діяльності ОУН-УПА на Чернігівщині]. *Високий вал*. 2018. 3 груд. URL: <http://val.ua/uk/106923.html> : фот. (дата звернення: 04.12.2018).

1802. **На Чортківщині відбулась презентація книги Миколи Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»** : [стаття про зустріч з автором книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», д. політ. н., проф., учасником АТО М. Лазаровичем, яка відбулася 19 березня 2018 р. в приміщенні Чортківської міської бібліотеки для дорослих]. *Тернопільська обласна державна адміністрація: офіційний сайт*. 2018. 20 берез. URL: <http://www.oda.te.gov.ua/tchortkivska/ua/event/detail/11128.htm> : фот. (дата звернення: 23.03.2018).
1803. **Назвали імена загиблих на Сході Героїв** : [подано інформацію М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *Волинь UA*. 2020. 11 берез. URL: <https://volynua.com/posts/nazvali-imena-zagiblih-na-shdi-geroiv-foto> : фот. (дата звернення: 12.03.2020).
1804. **Названі імена загиблих воїнів ЗСУ на Донбасі** : [подано інформацію М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *Народна правда*. 2020. 11 берез. URL: <https://narodna-pravda.ua/2020/03/11/nazvani-imena-zagublyh-voyniv-zsu-na-donbasi/> : фот. (дата звернення: 12.03.2020).
1805. **Названі імена загиблих воїнів ЗСУ на Донбасі** : [подано інформацію М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *UaZMI*. 2020. 11 берез. URL: <https://uazmi.org/news/post/buCXxX4QfQcICkezVXDAu> : фот. (дата звернення: 12.03.2020).
1806. **Названі імена загиблих воїнів ЗСУ на Донбасі** : [подано інформацію М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *UaPort*. 2020. 11 берез. URL: <http://uaport.net/uk/news/ua/t/2003/11/25468191> : фот. (дата звернення: 12.03.2020).
1807. **Найкраща контрпропаганда – це правда: звіт про роботу МІП за 2018 рік** : [інформація про те, що 25 жовтня 2018 р. у Тернопільській обласній державній адміністрації відбулася презентація книги М. Лазаровича про боротьбу України проти збройної агресії РФ у 2014–2018 рр. за назвою «Душу й тіло ми положим за нашу свободу», виданої за підтримки Міністерства інформаційної політики України, а також про те, що наприкінці жовтня того самого року Міністерство в межах презентації документальної стрічки «Бранці Кремля» розповсюджувало цю книгу в

- м. Запоріжжя] / Міністерство інформаційної політики України. Київ, 2018. URL: [https://mip.gov.ua/files/pdf/Zvit_2018_web%20\(1\).pdf](https://mip.gov.ua/files/pdf/Zvit_2018_web%20(1).pdf) : фот. (дата звернення: 30.08.2019).
1808. **Наказ про відзначення науковців університету з нагоди Дня науки України** : [інформація про оголошення подяки та нагородження цінним подарунком М. Лазаровича за забезпечення високої якості видання наукового збірника]. *Тернопільський національний економічний університет: офіційна сторінка*. 2011. 17 трав. URL: <http://www.tneu.edu.ua/news.html> (дата звернення: 08.09.2011).
1809. **Науковець року** : [інформація про участь проф. М. Лазаровича у рейтинговому голосуванні телевізійної премії «Гордість Тернопілля» у номінації «Науковець року»]. *Телепремія «Гордість Тернопілля»*. 2021. URL: <https://www.gordist.tv/nomination/15/> (дата звернення: 08.01.2022).
1810. **Науковці ТНЕУ висловили свою позицію стосовно діяльності Президента України** : [інформація про те, що науковець ТНЕУ М. Лазарович увійшов до складу ініціативної групи на підтримку діючого Президента України Петра Порошенка]. *Тернопільський національний економічний університет: офіційна сторінка*. 2019. 7 лют. URL: <http://www.tneu.edu.ua/news/14964-naukovc-tneu-vislovili-svoju-pozicju-stosovno-djalnost-prezidenta-ukrayini.html> : фот. (дата звернення: 08.02.2019).
1811. **Наші янголи-охоронці: названо імена загиблих на Донбасі Героїв** : [подано інформацію М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *Вголос*. 2020. 11 берез. URL: https://vgolos.com.ua/news/nashi-yangoly-ohorontsi-nazvano-imena-zagyblyh-na-donbasi-geroyiv-foto_1188738.html : фот. (дата звернення: 12.03.2020).
1812. **«Не випробовуйте волю вільних людей»: звернення майданівців проти реваншу** : [інформація про те, що серед підписантів під Зверненням є підпис М. Лазаровича під № 132]. *Новинарня*. 2020. 6 трав. URL: <https://novynarnia.com/2020/05/06/ne-vuprovovuyete/> (дата звернення: 07.05.2020).
1813. **Не так тії воріженьки** : [інформація про те, що М. Лазарович є одним із авторів «Буковинського журналу»]. *Буковинський журнал*. 2020. № 4 (118). С. 5.
1814. **Небесна І. Січові стрільці – хороший приклад для наслідування, вважає тернопільський історик та письменник** : [стаття про репрезентацію книги проф. М. Лазаровича «Легіон Українських

- січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *20 хвилин*. 2016. 4 берез. URL: <http://m.20minut.ua/Novyny-Ternopolya/kultura/sichovi-striltsi---horoshiy-priklad-dlya-nasliduvannya-vvazhae-ternopilskiy-istorik-ta-pismennik-10485459.html>: фот., відео (дата звернення: 22.04.2016).
1815. **Небесна сотня. На сторожі гідності** : [інформація про те, що історик, політолог, проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ М. Лазарович 22 лютого 2018 р. виступив на заході, організованому Тернопільською центральною міською бібліотекою для дітей на честь Героїв Майдану та подарував бібліотеці свою книжку «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»]. *Центральна дитяча бібліотека м. Тернополя: офіційний сайт*. 2018. 22 лют. URL: <https://cdbter.blogspot.com/> (дата звернення: 14.03.2018).
1816. **Невже дійсно організатори рейтингу «100 кращих тернополян» не робили проєкт під когось?** : [інформація про те, що за результатами праймеріз-рейтингу «ТОП-100» жителів м. Тернополя, котрі користуються найбільшою підтримкою громади, проф. М. Лазарович посів 45-те місце]. *Місто*. 2015. 15 трав. URL: <https://gazeta-misto.te.ua/nevzhe-dijsno-orhanizatory-rejtynhu-100-kraschyh-ternopolyan-ne-robyly-proekt-pid-kohos/> (дата звернення: 08.01.2016).
1817. **Негасима свіча пам'яті: вшанування жертв Голодомору в Україні 1932–1933 років у культурно-мистецьких заходах (оглядова довідка за матеріалами преси)** : [інформація про те, що про факти допомоги Західної України братам-українцям під час Голодомору можна прочитати і в книзі тернопільського науковця М. Лазаровича, який досліджує тему Голодомору вже 10 років]. *Міністерство культури України: офіційний сайт*. 2013. URL: <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/183763> (дата звернення: 29.10.2018).
1818. **Нова книжка Миколи Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)» вже у Тернопільській ОУНБ** : [замітка про те, що бібліотекарі Тернопільської ОУНБ 25 жовтня 2018 р. побували на презентації книжки проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)», що відбулася в приміщенні Тернопільської обласної ради, та

що для користувачів бібліотеки автор подарував п'ять примірників презентованої книжки з автографом]. *Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека: офіційний сайт*. 2018. 25 жовт. URL: <http://library.te.ua/2018/10/25/news145-abon/> : фот. (дата звернення: 29.10.2018).

1819. **Новак Н. Влада хоче чесних виборів** : [інформація про те, що в. о. завідувача кафедри українознавства ТДЕУ М. Лазарович є членом громадської ради з питань забезпечення реалізації виборчих прав громадян при Тернопільській облдержадміністрації]. *RIA-плюс*. 2006. 22 берез.
1820. **Нові лавреати Премії імені Братів Лепких** : [інформація про те, що відомий історик М. Лазарович став лавреатом Всеукр. літературно-мистецької премії ім. Братів Богдана та Левка Лепких за серію публікацій з історії України]. *Голос України*. 2011. 27 січ.
1821. **Нові лавреати Премії імені Братів Лепких** : [інформація про те, що історик М. Лазарович став лавреатом Всеукр. літературно-мистецької премії ім. Братів Богдана та Левка Лепких за серію публікацій з історії України]. *Свобода*. 2011. 28 січ. URL: <http://svoboda.te.ua/mistetstvo/novi-laureati-premiyi-imeni-brativ-bogdana-ta-levka-lepkih.html> (дата звернення: 24.02.2011).
1822. **Нові надходження** : [інформація про передачу проф. М. Лазаровичем у фонди Тернопільського обласного краєзнавчого музею особистого військового спорядження, яким користувався в зоні бойових дій у 2015–2016 рр.]. *Тернопільський обласний краєзнавчий музей: офіційний сайт*. 2021. 13 лип. URL: <https://tokm.com.ua/novyny/novi-nahhodzhennya.html> : фот. (дата звернення: 24.07.2021).
1823. **Ноженко І. Нагородили чотирьох** : [матеріали про лавреатів Всеукр. літературно-мистецької премії ім. Братів Богдана та Левка Лепких, у т. ч. доцента ТНЕУ М. Лазаровича за серію публікацій з історії України; короткий аналіз його наукових праць]. *20 хвилин*. 2011. 26 січ.
1824. **Ноженко І. У Тернополі нагородили чотирьох лавреатів Премії Братів Лепких** : [матеріали про лавреатів Всеукр. літературно-мистецької премії ім. Братів Богдана та Левка Лепких, у т. ч. доц. ТНЕУ М. Лазаровича за серію публікацій з історії України; короткий аналіз його наукових праць]. *20 хвилин*. 2011. 25 січ. URL: <http://20minut.ua/news/10190920> (дата звернення: 12.02.2011).

1825. **Ноженко І. У Тернополі – чотири нових лавреатів Премії Братів Лепких** : [матеріали про лавреатів Всеукр. літературно-мистецької премії ім. Братів Богдана та Левка Лепких, у т. ч. доц. ТНЕУ М. Лазаровича – за серію публікацій з історії України; короткий аналіз його наукових праць]. *20 хвилин*. 2011. 24 січ. URL: <https://te.20minut.ua/Kult-podii/u-ternopoli---chotiri-novih-laureativ-premiyi-brativ-lepkih-10190791.html> (дата звернення: 12.02.2011).
1826. **Оберегівці на радіо!** : [інформація про виступ М. Лазаровича 5 лютого 2009 р. у програмі «Маю що сказати», присвяченій 80-й річниці створення Організації українських націоналістів]. *МНТІ «Обереги»*. 2009. 6 лют. URL: <http://obereg.at.ua/news/2009-02-06> (дата звернення: 12.03.2009).
1827. **Обласний музей запрошує на презентацію книги про російсько-українську війну** : [замітка про презентацію книги дослідника історії українського війська, учасника АТО М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбудеться 27 лютого 2018 р. в приміщенні Волинського краєзнавчого музею]. *Музейний простір Волині*. 2018. 21 лют. URL: http://volyn-museum.com.ua/news/oblasnij_muzej_zaproshue_na_prezentaciju_knigi_pro_rosijsko_ukrajinsku_vijnu/2018-02-21-3781 : фот. (дата звернення: 27.03.2018).
1828. **Оголошено лавреатів Премії імені Братів Лепких: Всеукраїнську літературно-мистецьку премію імені Братів Лепких вручили у Тернополі** : [інформація про те, що науковець М. Лазарович у 2011 р. за серію публікацій з історії України став лавреатом Всеукр. літературно-мистецької премії ім. Братів Богдана та Левка Лепких]. *Українська літературна газета*. 2011. 24 січ. URL: <https://litgazeta.com.ua/news/ogolosheno-lavreativ-premiyi-imeni-brativ-lepkih/> (дата звернення: 12.03.2011).
1829. **Оголошення воєнного стану: що думають прикорпатці** : [інформація про ставлення проф. М. Лазаровича до запровадження в Україні воєнного стану]. *Блиц-інфо*. 2018. 26 листоп. URL: <http://www.blitz.if.ua/Новина/ogoloshennya-voennogo-stanu-scho-dumayut-prikarpatci.html> (дата звернення: 27.11.2018).
1830. **Оголошення воєнного стану: що думають прикорпатці** : [інформація про ставлення проф. М. Лазаровича до запровадження в Україні воєнного стану]. *Версії*. 2018. 26 листоп. URL: <http://versii.if.ua/novunu/ogoloshennya-voennogo-stanu-shho-dumayut-prikarpatci/> (дата звернення: 04.12.2018).

1831. **Огородник М. Війна очима науковця і воїна** : [замітка про репрезентацію книги проф. М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», що відбулася 19 березня 2018 р. в приміщенні Чортківської міської бібліотеки]. *Вільне життя*. 2018. 12 квіт. URL: <http://vilne.org.ua/2018/04/viina-ochuma-naukovtsia-i-voina/> (дата звернення: 01.11.2019).
1832. **Огородник М. У Чорткові презентували книгу про справжню війну** : [стаття про презентацію книги М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбулася 19 березня 2018 р. в приміщенні Чортківської міської бібліотеки]. *Чортків Life*. 2018. 20 берез. URL: <http://www.chortkiv.life/uchortkovi-prezentovali-knigu-pro-spravzhnyu-viynu-fotoreportazh/> : фот. (дата звернення: 01.04.2018).
1833. **Ой, на гору, на Маківку зійшли наші добровольці** : [інформація про організацію М. Лазаровичем поїздки викладачів ТАНГУ на г. Маківка та про його книгу «Машерують наші добровольці...»]. *Академія*. 2005. 18 черв.
1834. **Олійник Д. Bravo! Тернополяни своїм прикладом показують, як захищати країну: підбірка із соцмереж** : [інформація про те, що М. Лазарович пішов добровольцем в Збройні сили України]. *20 хвилин*. 2022. 26 лют. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/ternopolyani-svoyim-prikladom-pokazuyut-yak-zahischati-krayinu-11525501.html> : фот. (дата звернення: 27.02.2022).
1835. **Олійник Д. До 120-річчя Кременецької кафедри в Тернополі презентували галерею портретів православних архієреїв** : [інформація про участь у заході проф. М. Лазаровича]. *20 хвилин*. 2022. 21 груд. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/do-120-richchya-kremenetskoji-kafedri-v-ternopoli-prezentovali-galerey-11751524.html> (дата звернення: 22.12.2022).
1836. **Олійник Д. Професор історії з університету пішов добровольцем аж із п'ятої спроби** : [інформація про те, що М. Лазарович пішов добровольцем на російсько-українську війну]. *PIA*. 2015. № 13 (25 берез.). С. 10 : фот.
1837. **Олійник Д. Професор історії з університету пішов добровольцем з п'ятої спроби** : [інформація про те, що М. Лазарович пішов добровольцем на російсько-українську війну]. *20 хвилин*. 2015. 29 берез. URL: <http://te.20minut.ua/lyudi> : фот. (дата звернення: 27.09.2015).

1838. **Олійник Д. Тернополяни у соцмережах діляться фотографіями у вишиванках і вітають зі святом** : [подано інформацію про допис М. Лазаровича у Фейсбуці з нагоди Всесвітнього дня вишиванки]. *20 хвилин.* 2020. 21 трав. URL: <https://te.20minut.ua/lyudi/ternopolyani-u-sotsmerezah-dilyatsya-fotografiyami-u-vishivankah-i-vi-11060774.html>.
1839. **Олійник М. 25-й Форум видавців у Львові: минуле, майбутнє і... корисні поради** : [інформація про цікаву презентацію навч. посіб. «Ілюстрована історія України: короткий курс лекцій» відомого історика, д. політ. н., проф. ТНЕУ, учасника АТО з позивним «Професор» М. Лазаровича, яка відбулася 23 вересня 2018 р. у Науковій бібліотеці Львівського національного університету ім. І. Франка]. *Час і події* (США). 2018. 27 верес. URL: <https://www.chasipodii.net/article/21515/> (дата звернення: 30.09.2018).
1840. **Олійник М. Вартість угод з РФ: невивчений урок, сьомий рік повторення...** : [подано інформацію ветерана російсько-української війни, проф. М. Лазаровича про варварське ставлення російських солдат до українських військових медиків]. *Час і події* (США). 2020. 15 лип. URL: <https://www.chasipodii.net/article/24987/> (дата звернення: 16.07.2020).
1841. **Ониськів В. «Ворожі кулі падали, наче дощ»** : [подано спогад М. Лазаровича про його стрія – Миколу Лазаровича («Недолю»), який воював в УПА]. *20 хвилин.* 2017. 14 жовт. URL: <https://m.20minut.ua/Novyny-Ternopolya/Podii/vorozhi-kuli-padali-nache-dosch-10644974.html> (дата звернення: 16.07.2020).
1842. **Ониськів М. Четверо із Лепківської сотні** : [інформація про те, що доц. ТНЕУ М. Лазарович став лавреатом Всеукр. літературно-мистецької премії ім. Братів Богдана та Левка Лепких за серію публікацій з історії України]. *Вільне життя.* 2011. 26 січ. – 1 лют.
1843. **Онлайн-конференція «Вшанування пам'яті жертв Голодомору в Україні 1932–1933 рр.: Україна пам'ятає – світ визнає»** : [подано інформацію про те, що д. політ. н., проф. ЗУНУ М. Лазарович буде спікером означеної онлайн-конференції]. *Посольство України у Федеративній Республіці Німеччина: офіційний сайт.* 2020. 24 листоп. URL: <https://germany.mfa.gov.ua/news/onlajn-konferenciya-vshanuvannya-pamyati-zhertv-golodomoru-v-ukrayini-1932-1933-rr-ukrayina-pamyataye-svit-viznaeye> (дата звернення: 24.11.2020).

1844. **Опубліковано програму зустрічей із 20-ма письменниками, які відвідають Калуш** : [інформація про те, що М. Лазарович буде гостем книжкового ярмарку, який відбудеться 2 жовтня 2016 р. в м. Калуші, матиме там репрезентації своїх книг та зустріч із читачами]. *Вікна*. 2016. 30 верес. URL: <https://vikna.if.ua/news/category/kl/2016/09/29/61378/view> (дата звернення: 24.11.2016).
1845. **Організації ветеранів області взяли участь в «телемості» з нагоди 25-річчя Конституції України** : [інформація про участь проф. М. Лазаровича у телемості між ветеранами та волонтерами України, організованій Міністерством у справах ветеранів України з нагоди 25-ї річниці з Дня прийняття Конституції України, що відбулася 29 червня 2021 р. в приміщенні Інформаційного агентства «Укрінформ»]. *Вінницька обласна державна адміністрація*: офіційний сайт. 2021. 29 черв. URL: <http://vin.gov.ua/departament-informatsiinoi-diiialnosti-ta-komunikatsii-z-hromadskistiu/37778-orhanizatsii-veteraniv-oblasti-vzialy-uchast-v-telemosti-z-nahody-25-richchia-konstytutsii-ukrainy-2> (дата звернення: 30.06.2021).
1846. **Організації українських націоналістів ганьба за те, що роздає грамоти політичним перевертням Тернополя** : [інформація про те, що М. Лазаровича заслужено нагороджено грамотою Організації українських націоналістів та Світового ювілейного комітету з відзначення 100-річчя Бандери «За активний внесок у відзначення 100-річчя від дня народження та 50-річчя загибелі видатного державника, провідника ОУН Степана Бандери»]. *Провсе*. 2009. URL: <http://www.provse.te.ua/?page=news&newsid=9830> (дата звернення: 16.03.2009).
1847. **Осадчук Л. Арт-буки тернопільських бібліотек передадуть бійцям в зону АТО** : [інформація про те, що арт-бук «З героїчного коріння забуяли сходи», більша частина якого присвячена учаснику АТО, проф. ТНЕУ, експерту «Дня» М. Лазаровичу, передадуть бійцям в зону АТО] / фот. М. Урбанського. *День*. 2017. 1 жовт. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/news/011017-art-buky-ternopilskiyh-bibliotek-peredadut-biycyam-v-zonu-ato>. фот. (дата звернення: 16.11.2017).
1848. **Осадчук Л. У Тернополі відкрили документальну фотовиставку, присвячену загиблим в АТО** : [інформація про те, що в ході відкриття документальної фотовиставки взяв участь д. політ. н., проф. ТНЕУ, заслуж. працівник освіти України, учасник АТО М. Лазарович; подано основні тези його виступу]. *День*. 2016. 26 лют. : фот.

1849. **Освітяни з Тернопільщини стали лавреатами конкурсу «Людина року – 2015»** : [інформація про проф. ТНЕУ М. Лазаровича як лавреата конкурсу «Людина року – 2015»]. *Тернопільська обласна державна адміністрація: офіційний сайт*. 2016. URL: <http://www.oda.te.gov.ua/main/ua/news/detail/111268.htm> (дата звернення: 14.02.2016).
1850. **Осіньна стрілецька пісня втішила душі тернополян** : [інформація про мистецький проєкт «Осіньна стрілецька пісня», що відбувся 30 листопада 2017 р. в залі Тернопільської обласної філармонії; короткий аналіз виступів проф. М. Лазаровича]. *Провсе*. 2017. 30 листоп. URL: <https://provse.te.ua/2017/11/osinnyastriletska-pisnya-vtishyla-dushi-ternopolyan/> : відео (дата звернення: 14.12.2017).
1851. **Очільники міста взяли участь у врученні Всеукраїнської премії Братів Лепких** : [інформація про те, що науковець М. Лазарович у 2011 р. за серію публікацій з історії України став лавреатом Всеукр. літературно-мистецької премії ім. братів Богдана та Левка Лепких]. *Тернопільська міська рада: офіційний сайт*. 2011. 21 січ. URL: <https://ternopilcity.gov.ua/> (дата звернення: 12.04.2011).
1852. **Палій А. В. Тернопільська журналістка Лариса Миргородська презентувала свою поетичну збірку** : [інформація про те, що серед запрошених на презентацію поезій Л. Миргородської був і д. політ. н., проф. ТНЕУ, учасник АТО М. Лазарович; подано основні тези його виступу]. *Тернопіль вечірній*. 2016. 15 лют.
1853. **Панафідін В. У Луцьку презентували книжку «Російсько-українська війна»** : [стаття про презентацію книги проф., добровольця АТО М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», що відбулася 27 лютого 2018 р. в приміщенні Волинського краєзнавчого музею]. *Волинські новини*. 2018. 27 лют. URL: <https://www.volynnews.com/news/all/viynunprotyu-ukrayiny-vede-ne-putni-i-ne-rosiia-prezentatsiia-knyhy-v-lutsku/> : фот. (дата звернення: 24.03.2018).
1854. **Пасович Т. Перемагає кожен, хто любить поезії Шевченка** : [інформація про те, що студента 3-го курсу НУ «Львівська політехніка» А Шпіцера за участь у конкурсі на найкраще декламування творів Тараса Шевченка відзначено книгою М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Аудиторія*. 2007. № 7. С. 8–9.

1855. **Пастухевич О. Б. На історичному факультеті репрезентували монографію М. В. Лазаровича** : [стаття про репрезентацію монографії проф. М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» в Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В. Гнатюка]. *Тернопільський національний педагогічний університет: офіційний сайт*. 2016. 8 квіт. URL: <http://tnpu.edu.ua/news/439/> (дата звернення: 24.04.2016).
1856. **Пахомська О. У Тернополі презентували політичну монографію, аналогів якій немає** : [стаття про те, що 25 жовтня 2018 р. в приміщенні Тернопільської обласної ради відбулася презентація книжки проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»]. *Тернополяни*. 2018. 25 жовт. URL: <http://ternopoliany.te.ua/zhittya/30580-u-ternopoli-prezentuvaly-politychnu-monohrafiyu-analohiv-iyakii-nemaie> : фот. (дата звернення: 25.10.2018).
1857. **Перебудова і ти** : [інформація про М. Лазаровича як депутата [Кам'янець-Подільської] міської ради народних депутатів, старости академгрупи, відмінника навчання]. *Корчагінець*. 1988. № 15 (10–16 квіт.). С. 5 : фото С. Стояновського.
1858. **Петренко О. Тернопільський професор та учасник АТО Микола Лазарович передав в обласний краєзнавчий музей особисті речі з війни** : [замітка про передачу проф. М. Лазаровичем у фонди Тернопільського обласного краєзнавчого музею особистого військового спорядження, яким користувався в зоні бойових дій у 2015–2016 рр.]. *Ровесник-news*. 2021. 28 лип. URL: <https://rovesnyknews.te.ua/ternopil-skuu-profesor-ta-uchasnyk-ato-mykola-lazarovych-peredav-v-oblasnyu-kraieznavchyyu-muzeu-osobysti-rechi-z-viyny> : фот. (дата звернення: 29.07.2021).
1859. **П'єнтак Г. Книги з реальними історіями про війну на сході** : [інформація про репрезентацію книги проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу», яка відбулася 19 лютого 2019 р. у Бережанському агротехнічному коледжі]. *Бережанський агротехнічний коледж: офіційний сайт*. 2019. 19 лют. URL: <http://www.batk.pnubip.edu.ua/index.php/ua/usi-novyny/27-виховання/1072-knyhy-z-realnyimi-istoriiamy-pro-viynu-na-skhodi.html> : фот. (дата звернення: 21.02.2019).

1860. **Пиняк Л. 100 років по тому або чому історія потребує дискусії та навіщо фестивалі на історичну тематику :** [інформація про доповідь проф., д. політ. н., заслуж. прац. освіти України М. Лазаровича під час наук. конф. «Чортківська офензива: звитяжна сторінка українського народу», яка відбулася 9 червня 2019 р. у м. Чортків Тернопільської обл.; подано короткий виклад доповіді]. *Чортків.City*. 2019. 10 черв. URL: <https://chortkiv.city/read/longread/34252/100-rokiv-po-tomu-abo-chomu-istoriya-potrebue-diskusii-ta-navischo-festivali-na-istorichnu-tematiku> : фот. (дата звернення: 12.06.2019).
1861. **Писанська Н. «Відплату грішників побачиш...» :** [інформація про те, що український історик проф. М. Лазарович 25 листопада 2016 р. був модератором дискусії до Дня пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. в Україні, організованої в Ратуші Шарлоттенбурга в м. Берлін Центральною спілкою українців у Німеччині]. *Голос України*. 2016. 29 листоп. URL: <http://www.golos.com.ua/article/280043>.
1862. **Писанська Н. Спільна молитва в Берліні на спомин про жертв Голодомору в Україні :** [інформація про те, що День пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. в Україні 25 листопада 2016 р. вшанували у столиці Німеччини двома заходами: спільною панахидою в центральному католицькому соборі Берліна – Святої Ядвіги та дискусією з українським істориком проф. М. Лазаровичем у Ратуші Шарлоттенбурга, яку організувала Центральна спілка українців у Німеччині]. *Радіо «Свобода»*. 2016. 26 листоп. URL: <http://www.radiosvoboda.org/a/28141267.html> (дата звернення: 12.03.2017).
1863. **Підемо на все: Зеленський пригрозив ударом на Донбасі :** [подано інформацію М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *UaZMI*. 2020. 11 берез. URL: <https://uazmi.org/news/post/AV5MFkr5SrTYfzJKTqiZG> : фот. (дата звернення: 12.03.2020).
1864. **Підсумки діяльності університету за 2018–2019 навчальний рік і завдання на майбутнє :** [інформація про те, що в 2018–2019 навч. році в бібліотеці Тернопільського національного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського відбулася творча зустріч з науковцем і письменником М. Лазаровичем та презентація його книги «Душу й тіло ми положим»]. *Медична академія: вебсайт*. 2019. 27 серп. URL: <http://medychna-akademia.tdmu.edu.ua/підсумки-діяльності-університету-за-2018/> (дата звернення: 25.10.2019).

1865. **Підтримку Президенту України висловили місцеві лідери громадської думки** : [інформація про те, що лідери громадської думки Тернопільщини, в т. ч. проф. М. Лазарович, об'єдналися в ініціативну групу на підтримку діючого Президента України П. Порошенка; подано цитати з виступу М. Лазаровича]. *Нова тернопільська газета*. 2019. 7 лют. URL: <http://nova.te.ua/statti/pidtrymku-prezydentu-vyslovyly-mistsevi-lidery-gromadskoyi-dumky/> (дата звернення: 07.02.2019).
1866. **Підтримку Президенту України висловили місцеві лідери громадської думки** : [інформація про те, що лідери громадської думки Тернопільщини, в т. ч. проф. М. Лазарович, об'єдналися в ініціативну групу на підтримку діючого Президента України П. Порошенка; подано цитати з виступу М. Лазаровича]. *Номер один*. 2019. 6 лют. URL: <http://www.gazeta1.com/statti/pidtrymku-prezydentu-ukrayiny-vyslovyly-mistsevi-lidery-gromadskoyi-dumky/> : фот. (дата звернення: 06.02.2019).
1867. **Підтримку Президенту України висловили місцеві лідери громадської думки** : [інформація про те, що лідери громадської думки Тернопільщини, в т. ч. проф. М. Лазарович, об'єдналися в ініціативну групу на підтримку діючого Президента України П. Порошенка; подано цитати з виступу М. Лазаровича]. *TeNews: тернопільські новини*. 2019. 5 лют. URL: <https://www.tenews.org.ua/post/view/1549388613-pidtrimku-prezidentu-ukraini-vislovili-miscevi-lideri-gromadskoi-dumki> (дата звернення: 06.02.2019).
1868. **Після Львова скандал із обласними преміями в Тернополі** : [інформація про те, що книга М. Лазаровича та В. Уніята «Нації незгасний смолоскип. Постать Степана Бандери на тлі національно-визвольних змагань у Західній Україні в 20–50-х роках ХХ століття» претендувала на премію Я. Стецька]. *Провсе*. 2010. Лют. URL: <http://provse.te.ua/2010/02/pislya-lvova-skandal-iz-oblasnimi-premiyami-v-ternopoli/> (дата звернення: 07.05.2010).
1869. **Після тривалої хвороби помер відомий професор** : [інформація про те, що М. Лазарович на своїй сторінці у соцмережі «Фейсбук» повідомив про смерть проф. Б. Лановика]. *20 хвилин*. 2017. 25 груд. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/pislya-trivaloyi-hvorobipomer-vidomiy-profesor-10662525.html> (дата звернення: 30.12.2017).
1870. **Плачинда С. Сила українського духу** : [інформація про те, що в книгах М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців...»

- та «І було пекло на землі...» присутні українська національна ідея, біль за долю України, її славних синів і дочок]. *Українознавство*. 2010. № 2. С. 274–275.
1871. **Побували на конгресі істориків** : [інформація про те, що М. Лазарович виступав на III Міжнар. наук. конгресі українських істориків у м. Луцьк]. *Університетська думка*. 2006. 23 верес.
1872. **Повідомлення здобувачів наукового ступеня кандидата наук** : [інформація про те, що М. В. Лазарович, д. політ. н., проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства Тернопільський національний економічний університет, призначений офіційним опонентом під час захисту дисертації Ю. М. Твердохліб «Інформаційно-психологічні операції у російсько-українській гібридній війні», поданої на здобуття наукового ступеня к. політ. н.]. *Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт*. 2020. 1 черв.. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/atestatsiya-kadriv-vyshchoi-kvalifikatsii/2020/06/kandidativ-nauk-01062020.docx> (дата звернення: 28.11.2020).
1873. **Повідомлення в номер** : [інформація про успішний захист М. Лазаровичем кандидатської дисертації]. *Академія*. 1996. 27 берез.
1874. **Повідомлення про захист дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук** : [інформація про те, що М. В. Лазарович, д. політ. н., проф., проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства Тернопільський національний економічний університет був офіційним опонентом під час захисту дисертації Романа Ігоровича Коцана «Формування та функціонування радянсько-польського кордону у 1921–1939 роках», поданої на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук]. *Освіта України: спецвипуск газети*. 2019. Серп. С. 35.
1875. **Покликані Батьківщиною й власною совістю** : [про добровільну мобілізацію М. Лазаровича до Збройних сил України]. *Рідне місто*. 2015. 24 квіт. URL: <https://www.ridnemistov.in.ua/images/stories/2015/17/541> : фот. (дата звернення: 29.01.2016).
1876. **Полухіна Я. «Осінь стрілецька пісня» до 103 річниці Січового стрілецтва прозвучить у Тернополі** : [інформація про мистецький проект «Осінь стрілецька пісня», який відбудеться за участі проф. М. Лазаровича 30 листопада 2017 р. в залі Тернопільської обласної філармонії]. *Голос: Тернопільська агенція новин*. 2017. 28 листоп. URL: <http://www.golos.te.ua/osinnya-striletska-pisnya>

103-richnytsi-sichovoho-striletstva-prozvuchyt-u-ternopoli/ (дата звернення: 29.11.2017).

1877. **Полухіна Я. У Тернополі репрезентували монографію Миколи Лазаровича** : [стаття про те, що 25 жовтня 2018 р. в приміщенні Тернопільської обласної ради відбулася презентація книжки проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»]. *Голос: Тернопільська агенція новин*. 2018. 25 жовт. URL: <http://www.golos.te.ua/u-ternopoli-reprezentuvaly-monohrafiyu-mykoly-lazarovycha/> : фот. (дата звернення: 25.10.2018).
1878. **Понад 2 тонни допомоги відправили працівники ТНЕУ бійцям АТО** : [інформація про те, що допомогу відправили у той підрозділ, де служить проф. М. Лазарович]. *Тернополяни*. 2015. 25 берез. URL: <http://ternopoliany.te.ua/zhittya/6693-ponad-2-tonny-dopomohy-vidpravlyu-pratsivnyky-tneu-biitsiam-ato> : фот. (дата звернення: 28.03.2015).
1879. **Попова О. Відбулася урочиста Академія до 70-ї річниці створення УПА** : [інформація про доповідь М. Лазаровича про передумови виникнення УПА та її діяльність]. *Тернопільська липа*. 2012. 14 жовт. URL: <http://lypa.te.ua/2012/10/14/vidbulasya-urochysta-akademi-do-70-toji-richnytsi-stvorennya-upa/> (дата звернення: 28.10.2012).
1880. **Порепа П. У Києві пройдуть Шості чорноволівські читання** : [інформація про те, що 14 березня 2020 р. в Інформаційно-виставковому центрі Музею Майдану (м. Київ) відбудуться Шості чорноволівські читання, в яких із доповіддю «Спекотне літо 2014 року: масове вторгнення регулярних військ Російської Федерації в Україну» виступить проф. ТНЕУ М. Лазарович]. *West news*. 2020. 7 берез. URL: <https://westnews.com.ua/u-kiyevi-proyduyt-shosti-chornovolivski-chitannya/> : фот. (дата звернення: 09.03.2020).
1881. **Правдива Д. В оркестрі дня** : [інформація про те, що серед гостей, запрошених на презентацію поезій Лариси Миргородської, був і д. політ. н., проф., учасник АТО М. Лазарович]. *Вільне життя*. 2016. 24 лют. URL: <https://vilne.org.ua/2016/02/v-orkestri-dnya/> (дата звернення: 28.02.2016).
1882. **Працівники культури отримають обласні премії** : [інформація про те, що за підсумками 2013 р. автору книги «Чин Українських січових стрільців на Тернопільщині» М. Лазаровичу буде вручено

- Обласну премію в галузі культури в номінації «Краєзнавство – ім. Петра Медведика»]. *Ternopilinfo.com*. 2014. URL: <http://ternopilinfo.com/pratsivniki-kulturi-otrimayut-oblasni-premiyi/> (дата звернення: 28.03.2015).
1883. **Представництво Науково-дослідного інституту українознавства на Форумі книговидавців у Львові** : [інформація про те, що 15 вересня 2016 р. під час круглого столу «Україна і перші визвольні змагання» в Науковій бібліотеці Львівського національного університету ім. І. Франка М. Лазарович брав участь в обговоренні нових видань з історії перших визвольних змагань 1917–1921 рр.]. *Науково-дослідний інститут українознавства: офіційний сайт*. 2016. URL: <http://nndiuv.org.ua/index.php/component/content/article/102-2009-08-31-13-55-49/2308-2016-09-27-14-49-13> (дата звернення: 28.12.2016).
1884. **Презентація книги «Бандерівська скриня: архів УПА з криївки в Кордишеві на Шумщині»** : [інформація про те, що під час презентації книги «Бандерівська скриня: архів УПА з криївки в Кордишеві на Шумщині», яка відбулася 13 лютого 2020 р. в Тернопільській ОУНБ, виступив проф. ТНЕУ М. Лазарович]. *Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека: офіційний сайт*. 2020. 13 лют. URL: <http://library.te.ua/2020/02/13/news20-009kg/> : фот. (дата звернення: 09.03.2020).
1885. **Презентація книги від Миколи Лазаровича** : [замітка про презентацію книги д. політ. н., проф., учасника АТО М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбулася 19 березня 2018 р. в приміщенні Чортківської гімназії ім. М. Шашкевича]. *Чортківська гімназія імені Маркіяна Шашкевича: офіційний сайт*. 2018. 24 берез. URL: <http://gymnasium1911.te.ua/?p=10744> (дата звернення: 09.04.2018).
1886. **Презентація книги** : [інформація про презентацію книги М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», яка відбулася 20 квітня 2016 р. у Бережанському агротехнічному інституті]. *Бережанський агротехнічний інститут: офіційний сайт*. 2016. 21 квіт. URL: <http://www.bati.ber.te.ua/index.php/ua/novyny/27-novyny-instytutu/301-prezentatsiia-knyhu> (дата звернення: 09.05.2016).
1887. **Презентація книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** : [інформація про презентацію однойменної книги М. Лазаровича, яка відбулася 22 квітня 2016 р. у головній читальній залі Наукової бібліотеки Львівського

національного університету ім. І. Франка за участю автора; подано коротку біографічну довідку про М. Лазаровича та анотацію монографії]. *Наукова бібліотека Львівського національного університету ім. Івана Франка: офіційний сайт*. 2016. 22 квіт. URL: <http://clio.lnu.edu.ua/news/prezentatsiya-knyzhky-lehion-ukrajinskyh-sichovyh-striltsiv-formuvannya-ideya-borotba-22-kvitnya> : фот. (дата звернення: 12.05.2016).

1888. **Презентація книги Миколи Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»** : [інформація про те, що 12 жовтня о 17 год. в Обласній універсальній науковій бібліотеці ім. І. Франка (вул. В. Чорновола, 22) відбудеться означена презентація]. *Блиц-інфо*. 2018. 12 жовт. URL: <http://www.blitz.if.ua/news/prezentaciya-knygy-mykoly-lazarovycha-dushu-y-tilo-my-polozhym-za-nashu-svobodu.html> (дата звернення: 13.10.2018).
1889. **Презентація книги Миколи Лазаровича на 25 Book Forum** : [інформація про 4-те видання книги «Люстрована історія України» проф. М. Лазаровича, яке тернопільське вид-во «Джура» 23 вересня 2018 р. представить на Форумі видавців у Львові – в Науковій бібліотеці Львівського національного університету ім. І. Франка]. *Carpe Diem*. 2018. 23 верес. URL: <https://lviv.carpediem.events/calendar/8000179-presentaciya-knigi-mikoli-lazarovicha-na-25-book-forum-at-naukova-biblioteka-lvivskogo-nacionalnogo-universitetu-imeni-i-franka/> : фот. (дата звернення: 25.09.2018).
1890. **Презентація книги Миколи Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** : [підбір фото з репрезентації однойменної книги, яка відбулася 4 березня 2016 р. у Тернопільському пресклубі]. *Тернопільський прес-клуб*. 2016. 9 берез. URL: <http://pressclub.te.ua/фото/презентація-книги-миколи-лазаровича/#more-17760> (дата звернення: 28.03.2016).
1891. **Презентація книги Миколи Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** : [стаття про репрезентацію 27 липня 2016 р. в читальній залі Центральної міської бібліотеки м. Борислав однойменної книги]. *Бориславська міська рада: офіційний сайт*. 2016. 2 серп. URL: <http://www.boryslavmvk.gov.ua/3792-presentatsiya-knigi-mikoli-lazarovicha-legion-ukrajinskikh-sichovikh-striltsiv-formuvannya-ideya-borotba> (дата звернення: 08.08.2016).
1892. **Презентація книги Миколи Лазаровича на Форумі видавців у місті Львів** : [інформація про репрезентацію 23 вересня 2018 р. в

- Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені І. Франка 4-го вид. книги проф. М. Лазаровича «Ілюстрована історія України»; подано коротку анотацію книги]. *Львівська афіша*. 2018. URL: <https://list.in.ua/Львів/afisha/62867-Презентація-книги-Миколи-Лазаровича-на-Форумі-видавців> : фот. (дата звернення: 08.12.2018).
1893. **Презентація книги Миколи Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»** : [замітка про репрезентацію однойменної книги, яка відбудеться 23 квітня 2018 р. в актовій залі Вінницького навчально-наукового інституту економіки ТНЕУ]. *Моя Вінниця*. 2018. 23 квіт. URL: <http://www.myvin.com.ua/ua/poster/2018-04-23/rizne/9612.html> : фот. (дата звернення: 08.05.2018).
1894. **Презентація книги Миколи Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»** : [стаття про репрезентацію однойменної книги, яка відбулася 20 лютого 2018 р. в Чернівецькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. М. Івасюка]. *Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. Івасюка: офіційний сайт*. 2018. 21 лют. URL: <http://www.library.cv.ua/prezentatsiya-knygy-mykoly-lazarovycha-rosijsko-ukrayinska-vijna-2014-2017-roky-korotkij-narys.html> : фот. (дата звернення: 08.04.2018).
1895. **Презентація книги про російсько-українську війну** : [замітка про репрезентацію книги дослідника історії українського війська, учасника АТО М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбудеться 27 лютого 2018 р. в приміщенні Волинського краєзнавчого музею]. *Музейний простір*. 2018. 26 лют. URL: <http://prostir.museum.ua/event/6123> : фот. (дата звернення: 06.03.2018).
1896. **Презентація книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»** : [стаття про репрезентацію однойменної книги історика, учасника АТО М. Лазаровича, яка відбулася 19 березня 2018 р. в приміщенні Чортківської ЗОШ № 2]. *Чортківська ЗОШ I–III ст. № 2*. 2018. 21 берез. URL: http://shkola2chortkiv.ucoz.ua/news/prezentacija_knigi_rosijsko_ukrajinska_vijna_2014_2017_roki_korotkij_naris/2018-03-21-337 : фот. (дата звернення: 06.03.2018).
1897. **Презентація книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»** : [інформація про репрезентацію однойменної

- книги, яка відбудеться 20 лютого 2018 р. в Чернівецькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. М. Івасюка]. *Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. Івасюка: офіційний сайт*. 2018. 19 лют. URL: <http://www.library.cv.ua/prezentatsiya-knygy-mykoly-lazarovycha-rosijsko-ukrayinska-vijna-2014-2017-roky-korotkuj-narys.html> : фот. (дата звернення: 08.04.2018).
1898. **Презентація книжки Миколи Лазаровича** : [інформація про репрезентацію монографії «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» за участю автора, яка відбудеться 22 квітня 2016 р. у головному читальному залі Наукової бібліотеки Львівського національного університету ім. І. Франка; подано коротку біографічну довідку про М. Лазаровича та анотацію монографії]. *Наукова бібліотека Львівського національного університету ім. Івана Франка: офіційний сайт*. 2016. 22 квіт. URL: http://library.lnu.edu.ua/bibl/index.php?option=com_content&view=article&id=1008:prezentacija-knyzhky-mykoly-lazarovycha&catid=1:latest-news&Itemid=1 (дата звернення: 06.03.2018).
1899. **Презентація книжки Миколи Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» за участю автора** : [інформація про репрезентацію однойменної книги у Головній читальній залі Наукової бібліотеки ЛНУ ім. І. Франка (м. Львів)]. *Zaxid.net*. 2016. 21 квіт. URL: https://zaxid.net/prezentatsiya_knizhki_mikoli_lazarovicha_legion_ukrayinskih_sichovih_striltsiv_formuvannya_ideya_borotba_za_uchastyu_avtora_n1389578 (дата звернення: 28.11.2016).
1900. **Презентація книжки «Станіславів і Український легіон»** : [інформація про репрезентацію монографії за співавторства проф. М. Лазаровича, яка відбудеться 18 червня 2015 р. в Обласній універсальній науковій бібліотеці ім. І. Франка м. Івано-Франківськ]. *Фіртка*. 2015. 17 черв. URL: <http://www.firtka.if.ua/> (дата звернення: 02.11.2015).
1901. **Презентація монографії Миколи Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** : [стаття про репрезентацію однойменної монографії, яка відбулася 12 березня 2016 р. в Тернопільській обласній філармонії; подано короткі виступи науковців]. *Науково-дослідний інститут українознавства: офіційний сайт*. 2016. URL: <http://ndiu.org.ua/index.php/component/content/article/102-2009-08-31-13-55-49/2240>: фот. (дата звернення: 28.11.2016).

1902. **Презентація посібника** : [інформація про репрезентацію книги М. Лазаровича і Н. Лазарович «Коротка історія України» та про громадську і наукову діяльність проф. М. Лазаровича, котрий добровольцем пішов воювати]. *Бібліотека THEU: офіційний сайт*. 2015. 24 квіт. URL: <http://library.tneu.edu.ua/index.php/probiblioteku/novyny-anonsy-podii/3147-prezentatsiia-posibnyka> : фот. (дата звернення: 28.11.2016).
1903. **Презентуємо книгу Миколи Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** : [стаття про однойменну монографію]. *Освітній портал «Академія»*. 2016. 8 квіт. URL: <http://academia.in.ua/?q=node/2996> (дата звернення: 28.04.2016).
1904. **Премію Братів Лепких вручили лавреатам** : [інформація про те, що науковець М. Лазарович у 2011 р. за серію публікацій з історії України став лавреатом Всеукр. літературно-мистецької премії ім. Братів Богдана та Левка Лепких]. *Українська справа*. 2011. 21 січ. URL: <http://usprava.org.ua/> (дата звернення: 12.03.2011).
1905. **При Мінветеранів створено Експертну раду з числа науковців-ветеранів** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович увійшов до складу Експертної ради при Міністерстві у справах ветеранів]. *Урядовий портал: офіційний сайт*. 2022. 17 лют. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/pri-minveteraniv-stvoreno-ekspertnu-radu-z-chisla-naukovciv-veteraniv> (дата звернення: 17.02.2022).
1906. **При Мінветеранів створено Експертну раду з числа науковців-ветеранів** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович увійшов до складу Експертної ради при Міністерстві у справах ветеранів]. *Міністерство у справах ветеранів України: офіційний сайт*. 2022. 17 лют. URL: <https://mva.gov.ua/ua/news/pri-minveteraniv-stvoreno-ekspertnu-radu-z-chisla-naukovciv-veteraniv> (дата звернення: 18.02.2022).
1907. **При Мінветеранів створили експертну раду з числа науковців** : [інформація про те, що М. Лазарович увійшов до складу Експертної ради при Міністерстві у справах ветеранів]. *Укрінформ*. 2022. 17 лют. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3406277-pri-minveteraniv-stvorili-ekspertnu-radu-z-cisla-naukovciv.html> (дата звернення: 17.02.2022).
1908. **Приклад подає кафедра українознавства** : [інформація про М. Лазаровича як викладача каф. українознавства ТАНГУ]. *Академія*. 1996. 28 лют.

1909. **Пришляк В.** **III Міжнародний науковий конгрес українських істориків «Українська історична наука на шляху творчого поступу»** : [інформація про те, що виступ на однойменному форумі у м. Луцьку М. Лазаровича щодо становища курсу «Історія України» у ЗВО викликав жваве обговорення]. *Український історичний журнал*. 2007. № 1. С. 225–227.
1910. **Про бійців волинської 14 ОМБр видали книгу** : [стаття про презентацію книги д. політ. н., добровольця АТО з позивним «Професор» М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбулася 27 лютого 2018 р. в приміщенні Волинського краєзнавчого музею]. *Волинь-нова*. 2018. 1 берез. URL: <https://www.volyn.com.ua/news/98214-pro-biitsiv-volynskoi-14-ombr-vydaly-knyhu> : фот. (дата звернення: 28.03.2018).
1911. **Про гібридну війну на сході України говорили в обласній бібліотеці** : [стаття про презентацію книги проф. М. Лазаровича з Тернополя «Російсько-українська війна (2014–2017 роки)», яка відбулася 14 лютого 2018 р. в ОУНБ ім. І. Франка]. *Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка: офіційний сайт*. 2018. 15 лют. URL: <https://lib.if.ua/news/1518691831.html> : фот. (дата звернення: 18.04.2018).
1912. **Про затвердження рішень Атестаційної колегії Міністерства щодо присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань від 26 червня 2014 року** : [інформація про затвердження рішення Атестаційної колегії МОН щодо присудження М. Лазаровичу наукового ступеня д. політ. н.]. *Освіта України : спецвипуск газети*. 2014. № 9. С. 17.
1913. **Про інформаційну війну розкажуть у Тернополі** : [інформація про те, що 5 серпня 2014 р. в Державному архіві Тернопільської області відбудеться круглий стіл «1914, 2014 роки. Перша світова війна, українське питання, уроки історії», серед учасників якого буде д. політ. н. М. Лазарович]. *Погляд: новинний портал*. 2014. 4 серп. URL: <http://poglyad.te.ua/> (дата звернення: 09.08.2014).
1914. **Про нагородження грамотами Тернопільської обласної державної адміністрації та Тернопільської обласної ради з нагоди Дня науки** : [інформація про нагородження науковців та викладачів вищих навчальних закладів області, у т. ч. М. Лазаровича, грамотами Тернопільської обласної державної адміністрації та

- Тернопільської обласної ради з нагоди Дня науки]. *Тернопільська обласна рада: офіційний сайт*. 2014. Серп. URL: <http://www.oblrada.te.ua/wp-content/uploads/oblradate/2014/08/75.doc> (дата звернення: 18.09.2014).
1915. **Про політклуб «Планета»** : [про діяльність політклубу «Планета», в т. ч. про одного з його членів – М. Лазаровича]. *Радянський студент*. 1988. № 6 (23 лют.) С. 2 : фото Б. Шевченка.
1916. **Проблема не в Путіні, а в російському народі: історик-атовець презентував франківцям книгу про війну на сході** : [стаття про презентацію книги М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)», яка відбулася 12 жовтня 2018 р. в Івано-Франківській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. І. Франка]. *Блиц-інфо*. 2018. 12 жовт. URL: <http://www.blitz.if.ua/news/problema-ne-v-putini-a-v-rosiyskomu-narodi-istoryk-atovec-prezentuvav-frankivcyam-knygu-pro-viynu-na-shodi.html> : фот. (дата звернення: 13.10.2018).
1917. **Продукти, колеса, інструменти для ремонту автомобілів: тернопільський професор збирає допомогу для бійців 14-ї бригади**: [інформація про збір М. Лазаровичем допомоги для Збройних сил України]. *0352.com.ua: сайт міста Тернополя*. 2015. 26 квіт. URL: <http://www.0352.ua/news/798210> : фот. (дата звернення: 13.12.2015).
1918. **«Просвіта» в історії України** : [інформація про те, що 21 травня 2016 р., під час міжнар. наук.-практ. конф. «Просвіта» і розвиток громадсько-культурного життя в Україні: історія і сучасність», відбулася репрезентація монографії д. політ. н. М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка: офіційний сайт*. 2016. URL: http://www.kogpi.edu.te.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1389%3A2016-06-07-07-25-50&catid=6%3A2008-04-02-18-56-34&Itemid=293 : фот. (дата звернення: 25.12.2016).
1919. **Професор в АТО відмовляється від дострокової демобілізації**: [стаття про те, що проф. М. Лазарович, котрий пішов на війну добровольцем, відмовився від дострокової демобілізації; подано роздуми М. Лазаровича про війну]. *NewsJoin*. 2015. 11 серп. URL: <http://www.partner.join.com.ua/xml/source/49951320/> (дата звернення: 29.09.2015).

1920. **Професор в АТО Микола Лазарович відмовляється від дострокової демобілізації** : [стаття про те, що проф. М. Лазарович, котрий пішов на війну добровольцем, відмовився від дострокової демобілізації; подано роздуми М. Лазаровича про війну]. *Погляд: новинний портал*. 2015. 10 серп. URL: <http://poglyad.te.ua/osobystosti-2/profesor-v-ato-mykola-lazarovych-vidmovlyajetsya-vid-dostrokovoji-demobilizatsiji/> : фот. (дата звернення: 25.08.2015).
1921. **Професор з Тернопільщини змайстрував еко-криївку в зоні АТО** : [замітка про те, що «боєць з Тернополя Микола Лазарович разом зі своїми побратимами збудували в зоні АТО еко-криївку»]. *Vision-Тернопіль*. 2015. 6 жовт. URL: <https://vision.ternopil.ua/2014-03-08-15-47-49/zhyttia-mista/item/4690-profesor-z-ternopilshchyny-zmaistruvav-eko-kryivku-v-zoni-ato-fotofakt#top> : фот. (дата звернення: 08.12.2015).
1922. **Професор з Тернопільщини не хоче повертатися з АТО до повної перемоги** : [замітка про те, що проф. М. Лазарович, котрий пішов на війну добровольцем, відмовився від дострокової демобілізації]. *Vision-Тернопіль*. 2015. 11 серп. URL: https://vision.ternopil.ua/media/k2/items/cache/b13bf04dccb3ea7c78d5db180bd38657_XL.jpg (дата звернення: 08.12.2015).
1923. **Професор з Тернопільщини передав у музей особисті речі з правом забрати їх у разі потреби** : [замітка про передачу проф. М. Лазаровичем у фонди Тернопільського обласного краєзнавчого музею особистого військового спорядження, яким користувався в зоні бойових дій у 2015–2016 рр.]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2021. 25 лип. URL: <https://teren.in.ua/2021/07/25/profesor-z-ternopilshchyny-peredav-u-muzej-osobysti-rechi-z-pravom-zabraty-yih-u-razi-potreby-foto/> : фот. (дата звернення: 26.07.2021).
1924. **Професор з Тернополя пішов добровольцем на війну** : [замітка про те, що до місця дислокації вирушив доброволець – відомий історик, д. політ. н., проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства Тернопільського національного економічного університету М. Лазарович. Разом із ним працівники та студенти ТНЕУ відправили бійцям 14-ї Володимир-Волинської механізованої бригади бус із гуманітарною допомогою вагою понад 2 т]. *Інформаційний простір Тернопілля*. 2015. 1 квіт. URL: <http://infoprostir.te.ua/?p=84480> (дата звернення: 17.12.2015).

1925. **Професор з Тернополя поїхав на війну** : [інтерв'ю з д. політ. н., проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ М. Лазаровичем про мотивацію його походу на війну]. *Інформаційний простір Тернопілля*. 2015. 24 берез. URL: <http://infoprostir.tev.ua/?p=84162> (дата звернення: 17.04.2015).
1926. **Професор ЗУНУ вступив до лав захисників України!** : [інформація про проф. М. Лазаровича, котрий вдруге пішов добровольцем на російсько-українську війну; подано коротку довідку про М. Лазаровича]. *Університетська думка*. 2022. 9 квіт. (№ 3–4). С. 7 : фот. URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/21510-profesor-zunu-vstupiv-do-lavi-zahisnikov-ukrayini.html> (дата звернення: 27.04.2022).
1927. **Професор із Тернополя, який добровольцем пішов на фронт, презентував книгу про війну** : [стаття про те, що 25 жовтня 2018 р. в приміщенні Тернопільської обласної ради відбулася презентація книжки проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»]. *ZIK*. 2018. 26 жовт. URL: https://zik.ua/news/2018/10/26/profesor_iz_ternopolya_yakyy_dobrovoltsem_pishov_na_front_prezentuvav_knygu_1434901 : фот. (дата звернення: 26.10.2018).
1928. **Професор із Тернополя, який добровольцем пішов на фронт, презентував книгу про війну** : [стаття про те, що 25 жовтня 2018 р. в приміщенні Тернопільської обласної ради відбулася презентація книжки проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»]. *The World News*. 2018. 26 жовт. URL: <https://theworldnews.net/ua-news/profesor-iz-ternopolia-iakii-dobrovoltsem-pishov-na-front-prezentuvav-knygu-pro-viynu> : фот. (дата звернення: 26.10.2018).
1929. **Професор Микола Лазарович вступив до лав захисників України!** *Кафедра інформаційної та соціокультурної діяльності Західноукраїнського національного університету*. 2022. 2 лют. URL: <http://didu.wunu.edu.ua/profesor-mikola-lazarovich-vstupiv-do/> (дата звернення: 03.07.2022).
1930. **Професор Микола Лазарович презентував у читальному залі бібліотеки ТНЕУ книгу «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»**. *Університетська думка*. 2016. 29 квіт. (№ 3–4). С. 2 : фот.

1931. **Професор Микола Лазарович презентував унікальну книгу «Леґіон Українських січових стрільців»** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович разом із директором вид-ва «Джура» В. Ванчурою репрезентували у Тернопільському пресклубі авторську книгу М. Лазаровича «Леґіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»; подано основні тези виступу М. Лазаровича]. *Провсе*. 2016. 4 берез. URL: <http://provse.te.ua/2016/03/profesor-mykola-lazarovych-prezentuvav-unikalnu-knyhu-lehion-ukrajinskyh-sichovyh-striltsiv/>: фот., відео. (дата звернення: 26.10.2016).
1932. **Професор-воїн Микола Лазарович репрезентує у Тербовлі книгу, написану на передовій** : [інформація про репрезентацію авторської книги М. Лазаровича «Леґіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Тербовля – твоє місто*. 2016. 16 черв. URL: <http://terebovlya.org.ua/news/profesor-vojin-mykola-lazarovych-reprezentuje-u-terebovli-knyhu-napysanu-na-perehovij/> : фот. (дата звернення: 26.11.2016).
1933. **Професор П. П. Брицький – педагог, учений, громадянин: науково-документальне та бібліографічне видання** : [інформація про проф. Петра Брицького як рецензента низки наукових і навчальних видань М. В. Лазаровича] / Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка, Наукова бібліотека ; уклад. і автор вступ. статті В. С. Прокопчук. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2011. Вип. 14. С. 76. (Серія «Постаті в освіті і науці»).
1934. **Професор тернопільського вишу розповів про будні в зоні АТО** : [роздуми проф. М. Лазаровича про війну]. *Vision-Тернопіль*. 2016. URL: <https://vision.ternopil.ua/2014-03-08-15-47-49/zhyttia-mista/item/4351-profesor-ternopilskoho-vyshu-rozpoviv-pro-budni-v-zoni-ato#> (дата звернення: 07.12.2016).
1935. **Професор ТНЕУ Микола Лазарович презентував тернопільським артилеристам книгу «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»** : [стаття про презентацію монографії «Душу й тіло ми положим за нашу свободу» українського історика, д. політ. н., професора, заслуж. працівника освіти М. Лазаровича, яка відбулася 22 січня 2020 р. у Будинку культури 44-ї окремої артилерійської бригади]. *Наш день*. 2020. 23 січ. URL: <https://nday.te.ua/profesor-tneu-mykola-lazarovych-prezentuvav-ternopilskym-artylerystam->

- knyhu-dushu-j-tilo-my-polozhym-za-nashu-svobodu-foto/ (дата звернення: 25.01.2020).
1936. **Професор тернопільського вузу пішов добровольцем на війну** : [стаття про проф. М. Лазаровича]. *Місто*. 2015. 20 лют. URL: <https://gazeta-misto.te.ua/profesor-ternopilskoho-vuzu-pishov-dobrovoltsem-na-vijnu/> (дата звернення: 22.02.2016).
1937. **Проців М. Конверт пам'яті Українських січових стрільців** : [інформація про те, що під час відзначення сторіччя бою Українських січових стрільців проти російських військ на г. Лисоня проф. М. Лазарович брав участь у спецпогашенні конверта пам'яті УСС]. *Поштовий вісник*. 2016. 16 верес. С. 5.
1938. **Пуківський Ю. Вага гонору: незникомий світ березівської шляхти** : [згадка про М. Лазаровича як учасника російсько-української війни]. *Локальна історія*. 2020. 2 жовт. URL: <http://spetsproekty.berezuny.localhistory.org.ua> (дата звернення: 03.10.2020).
1939. **Р. Л. [Роман Лаврентій]. Презентація книжки Миколи Лазаровича** : [стаття про презентацію 22 квітня 2016 р. книги М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» у м. Львові]. *Наукова бібліотека Львівського національного університету ім. Івана Франка: офіційний сайт*. 2016. 22 квіт. URL: http://library.lnu.edu.ua/bibl/index.php?option=com_content&view=article&id=1008:prezentacija-knyzhky-mykoly-lazarovycha&catid=1:latest-news&Itemid=1 : фот. (дата звернення: 30.04.2016).
1940. **Револуція Гідності розпочалася із Віче Гідності, яке провели у Тернополі** : [інформація про те, що у доповіді М. Лазаровича на загальнообласному «круглому столі» «Український відлік», який відбувся в Тернополі 21 листопада 2014 р., здійснено історичний аналіз пам'ятних подій Револуції гідності; подано основні тези доповіді]. *7 днів-Україна*. 2014. 21 листоп. URL: <http://7days-ua.com/news/revolyutsiya-hidnosti-rozpochalasya-iz-viche-hidnosti-yake-provely-u-ternopoli-video-foto/> (дата звернення: 30.11.2014).
1941. **Річницю одного з найзапекліших боїв відзначили на Тернопільщині** : [опубліковано фрагмент інтерв'ю проф. М. Лазаровича про бої УСС поблизу с. Конюхи на Тернопільщині, їхнє значення та уроки]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2017. 4 лип. URL: <http://teren.in.ua/2017/07/04/richnytsyu-odnogo-z-najzapeklishyh-boyiv-vidznachyly-na-ternopilshhyni-foto/> : фот. (дата звернення: 30.10.2017).

1942. **Родим'юк П. Історія – це поле бою: у Франківську відбулась сесія обласної ради, присвячена ЗУНР** : [інформація про доповідь проф. М. Лазаровича з нагоди 100-річчя Західноукраїнської Народної Республіки на урочистій 25-й сесії Івано-Франківської обласної ради, яка відбулася 1 листопада 2018 р.]. *Галицький кореспондент*. 2018. 1 листоп. URL: <http://gk-press.if.ua/istoriya-tse-pole-boyu-u-frankivsku-vidbulas-sesiya-oblasnoyi-rady-prysvyachena-zunr/> : фот. (дата звернення: 02.11.2018).
1943. **Романова М. Організації ветеранів області взяли участь в «телемості» з нагоди 25-річчя Конституції України** : [інформація про участь проф. М. Лазаровича у телемості між ветеранами та волонтерами України, організованій Міністерством у справах ветеранів України з нагоди 25-ї річниці з Дня прийняття Конституції України, яка відбулася 29 червня 2021 р. в приміщенні Інформаційного агентства «Укрінформ»]. *33-й «Новини»*. 2021. 29 черв. URL: <https://33kanal.com/news/139152.html> (дата звернення: 30.06.2021).
1944. **Романська О. Привітання та медалі – франківська облрада відзначила століття ЗУНР** : [інформація про доповідь проф. М. Лазаровича з нагоди 100-річчя Західноукраїнської Народної Республіки на урочистій 25-й сесії Івано-Франківської обласної ради, яка відбулася 1 листопада 2018 р.]. *Репортер*. 2018. 1 листоп. URL: <http://report.if.ua/polityka/pryvitannya-ta-medali-frankivska-oblrada-vidznachyla-stolittya-zunr-foto/> : фот. (дата звернення: 02.11.2018).
1945. **Романська С. Тернопільський професор – ветеран АТО презентував книжку про війну** : [стаття про те, що 25 жовтня 2018 р. в приміщенні Тернопільської обласної ради відбулася презентація книжки проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»]. *За Збручем*. 2018. 25 жовт. URL: <https://zz.te.ua/ternopilskij-profesor-veteran-ato-prezentuvav-knyzhku-pro-vijnu/> : фот. (дата звернення: 26.10.2018).
1946. **Романчук Л. «Легіон січових стрільців» Миколи Лазаровича – війна після війни** : [стаття про репрезентацію книги проф. М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», яка відбулася 12 березня в Тернопільській обласній філармонії]. *Леся Романчук: блог*. 2016. 14 берез. URL: <http://lesiaromanchuk.com/lehion-sichovykh-strilciv-mykoly-lazarovycha-viina-pislia-viiny/> : фот. (дата звернення: 08.01.2022).

1947. **Романчук Л. Привітання Миколі Лазаровичу від нашого дуету** : [стаття про репрезентацію книги проф. М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», яка відбулася 12 березня в Тернопільській обласній філармонії; подано текст пісні Лесі Романчук «О мій друже на війні», присвяченої М. Лазаровичу]. *Леся Романчук: блог*. 2016. 14 берез. URL: http://lesiaromanchuk.com/pryvittannia-mykoli-lazarovychu-vid-nashoho-duetu/?_utl_t=fb : фот. (дата звернення: 08.01.2022).
1948. **Романюк Н. Вибори на Тернопіллі: «джинса», ветерани й інші персоналії** : [інформація про те, що М. Лазарович, відомий історик, боєць АТО, балотується до Тернопільської обласної ради]. *Zbruc*. 2015. 12 жовт. URL: <http://zbruc.eu/node/42436> (дата звернення: 04.01.2019).
1949. **Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис** : [замітка про презентацію однойменної книги відомого дослідника історії українського війська, учасника АТО М. Лазаровича, яка відбудеться 27 лютого 2018 р. в приміщенні Волинського краєзнавчого музею]. *Музеї України*. 2018. 27 лют. URL: <http://www.museum-ukraine.info/?p=3419> (дата звернення: 04.04.2018).
1950. **Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис** : [замітка про презентацію однойменної книги відомого дослідника історії українського війська, учасника АТО М. Лазаровича, яка відбудеться 27 лютого 2018 р. в приміщенні Волинського краєзнавчого музею]. *0332.ua: сайт міста Луцька*. 2018. 26 лют. URL: <https://www.0332.ua/afisha/full/5763> : фот. (дата звернення: 04.04.2018).
1951. **Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис** : [інформація про однойменну монографію М. Лазаровича (Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2017. 240 с.: іл.)]. *Українська історична книга*. 2022. URL: https://historybooks.com.ua/prosmotr_podrobnuy.php?id=5073 (дата звернення: 08.02.2022).
1952. **Росія вбиває воїнів ЗСУ, щоб «відрізати» три ділянки: названа мета Пугіна** : [подано інформацію М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *UaZMI*. 2020. 12 берез. URL: <https://uazmi.org/news/post/heF7fgHuLG5ya7qCvuA2LK> : фот. (дата звернення: 12.09.2020).
1953. **Савчук Т. Тернопільські студенти підтримують свого викладача, який служить у зоні АТО** : [про проф. М. Лазаровича]. *За*

Збручем. 2015. 26 берез. URL: <http://zz.te.ua/ternopilskyj-vuz-peredav-bijtsyam-ato-2-tonny-dopomohy/> (дата звернення: 25.12.2015).

1954. **Савчук Ю. Закон про референдум: чи готові українці до народовладдя** : [інформація про ставлення проф. М. Лазаровича до Закону «Про народовладдя через всеукраїнський референдум»]. *Телеканал «Тернопіль1»*. 2021. 2 лют. URL: <https://t1news.tv/zakon-pro-referendum-chy-gotovi-ukrayinczi-do-narodovladdya/> (дата звернення: 04.02.2021).
1955. **Садова В. Історик Микола Лазарович у «Тюрмі на Лонцького» розповідь про Голодомор** : [подано короткі дані про М. Лазаровича та інформацію про те, що 15 липня 2012 р. він приїде на зустріч із глядачами кінолекторію Національного музею-меморіалу жертв окупаційних режимів «Тюрма на Лонцького», щоб репрезентувати вітчизняні дослідження в царині вивчення геноциду щодо українців, а також щоб прокоментувати запланований до перегляду й обговорення резонансний історичний документальний фільм «Голодомор. Окупація», знятий грузинськими кінематографістами в 2011 р.]. *Центр досліджень визвольного руху*. URL: <http://www.cdvr.org.ua/content/історик-микола-лазарович-у-тюрмі-на-лонцького-розповідь-про-голодомор> (дата звернення: 04.09.2012).
1956. **Садова В. Історик Микола Лазарович у «Тюрмі на Лонцького» розповідь про Голодомор** : [подано короткі дані про М. Лазаровича та інформацію про те, що 15 липня 2012 р. він приїде на зустріч із глядачами кінолекторію Національного музею-меморіалу жертв окупаційних режимів «Тюрма на Лонцького», щоб репрезентувати вітчизняні дослідження в царині вивчення геноциду щодо українців, а також щоб прокоментувати запланований до перегляду й обговорення резонансний історичний документальний фільм «Голодомор. Окупація», знятий грузинськими кінематографістами в 2011 р.]. *Відкриті студії*. URL: <http://openstudy.org.ua/events/istoryk-mykola-lazarovych-u-tjurm-na-lonckoho-rozpovist-pro-holodomor/> (дата звернення: 04.09.2012).
1957. **Садовська Г. Є таке слово: «Треба!»** : [інформація про виступ проф. М. Лазаровича під час репрезентації книги Л. Орляк «Ти зробив усе, що зміг»]. *Вільне життя*. 2017. 8 листоп. URL: <https://vilne.org.ua/2017/11/ye-take-slovo-treba/> (дата звернення: 04.12.2017).

1958. **Садовська Г. Ушанування лавреатів конкурсу «Людина року–2020». Такого Збаразький замок ще не бачив** : [інформація про участь проф. ЗУНУ М. Лазаровича в урочистій церемонії нагородження лавреатів премії «Людина року–2020», яка відбулася 21 лютого 2021 р. в Збаразькому замку]. *Вільне життя*. 2021. 6 квіт. URL: <https://vilne.org.ua/2021/04/ushanuvannya-laureativ-konkursu-lyudyna-roku-2020-takogo-zbarazkyj-zamok-shhe-ne-bachyv/> : фот. (дата звернення: 14.04.2021).
1959. **Сайти адміністрацій Тернопільщини: висвітлення соціально-політичних процесів чи порушення принципу неупередженого ставлення до кандидатів?** : [інформація про виступ М. Лазаровича під час «Форуму єдності» команди П. Порошенка, тези якого опублікували Обласна державна та районні державні адміністрації Тернопільської області на своїх офіційних інтернет-сайтах і сторінках у соціальній мережі «Facebook»]. *Politerno*. 2019. 11 берез. URL: <https://politerno.com.ua/2019/03/11/sajty-administratsij-ternopilshhynny-vysvitlennya-sotsialno-politychnyh-protsesiv-chy-porushennya-pryntsypu-neuperedzhenogo-stavlennya-do-kandydativ/> : фот. (дата звернення: 07.04.2019).
1960. **Сайти адміністрацій Тернопільщини: висвітлення соціально-політичних процесів чи порушення принципу неупередженого ставлення до кандидатів?** : [інформація про виступ М. Лазаровича під час «Форуму єдності» команди П. Порошенка, тези якого опублікували Обласна державна та районні державні адміністрації Тернопільської області на своїх офіційних інтернет-сайтах і сторінках у соціальній мережі «Facebook»]. *Провсе*. 2019. 11 берез. URL: <https://provse.te.ua/2019/03/sayty-administratsiy-ternopil-shchynny-vysvitlennia-sotsial-no-politychnykh-protsesiv-chy-porushennia-pryntsypu-neuperedzhenoho-stavlennia-do-kandydativ/> : фот. (дата звернення: 11.03.2019).
1961. **Сарматський О. На Тернопільщині назвали імена лавреатів конкурсу «Людина року–2015»** : [стаття про те, що в презентаційній залі Тернопільського замку 31 січня 2016 р. вручено нагороди лавреатам конкурсу «Людина року–2015», в т. ч. проф., учасникові АТО М. Лазаровичу]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2016. 2 лют. URL: http://teren.in.ua/article/na_ternopilshchyni_nazvaly_imena_laureativ_konkursu_lyudyna_roku2015 : фот. (дата звернення: 17.05.2016).
1962. **Сарматський О. Професор з Тернополя вдруге став добровольцем російсько-української війни** : [інформація про те, що

відомий науковець, проф. тернопільського ЗВО знову пішов захищати Україну]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2022. 25 лют. URL: https://teren.in.ua/news/profesor-z-ternopolya-vdruge-stav-dobrovolcem-rosiysko-ukrayinskoji-viyni_389390.html : фот. (дата звернення: 25.02.2022).

1963. **Сарматський О. Тернопільщина вже має перший в Україні мілітарний комплекс січовим стрільцям** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович виступатиме в м. Бережани на урочистій академії з нагоди сторіччя бою Українських січових стрільців на г. Лисоня]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2016. 2 верес. URL: <http://teren.in.ua/2016/09/02/ternopilshhyna-vzhe-maye-pershij-v-ukrayini-militaryj-kompleks-sichovym-striltsyam-fotoreportazh/> (дата звернення: 23.02.2017).
1964. **Сарматський О. Тернопільщина отримала нових лавреатів конкурсу «Людина року–2015»** : [стаття про те, що номінантами конкурсу «Людина року–2015» стали на Тернопіллі 15 мешканців краю, в т. ч. проф., учасник АТО М. Лазарович]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2016. 2 лют. URL: http://teren.in.ua/article/ternopilshchyna_otrymala_novykh_laureativ_konkursu_lyudyna_roku2015 (дата звернення: 03.01.2016).
1965. **Сарматський О. У бронезилеті, переданому у музей в Тернополі, виявили обереги** : [стаття про передане проф. М. Лазаровичем у фонди Тернопільського обласного краєзнавчого музею особисте військове спорядження, яким користувався в зоні бойових дій у 2015–2016 рр.]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2021. 6 груд. URL: <http://teren.in.ua/2021/12/06/u-bronezhyleti-peredanomu-u-muzej-v-ternopoli-vyuvyly-oberegy-foto/> : фот. (дата звернення: 08.12.2021).
1966. **Світла Я. На Микулинецькому кладовищі віддали шану загиблим військовим** : [інформація про коментар учасника АТО та науковця М. Лазаровича щодо необхідності суспільної підтримки Збройних сил України]. *Телеканал ІНТБ*. 2021. 14 жовт. URL: <https://intb.te.ua/2021/10/na-mykulynieczkomu-kladovyshhi-viddaly-shanu-zagyblim-vijskovym/> : відео (дата звернення: 15.10.2021).
1967. **Семеняк В. Олександр Орляк зробив на землі усе, що зміг** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович був серед гостей репрезентації книги Лесі Орляк «Ти зробив усе, що зміг»]. *TeNews: тернопільські новини*. 2017. 3 листоп. URL:

- <http://www.tenews.org.ua/post/view/1509696784-oleksandr-orlyak-zrobiv-na-zemli-use-scho-zmig> (дата звернення: 12.03.2028).
1968. **Семеняк В. Професор Микола Лазарович прочитав в одній із шкіл Донбасу лекцію** : [стаття про лекцію, присвячену Дню захисника України, яку проф. М. Лазарович прочитав для учнів старших класів однієї із ЗОШ Донбасу, розташованої поблизу військового підрозділу, де він служить]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2015. 13 жовт. URL: <http://teren.in.ua/article/profesor-mykola-lazarovych-prochytav-v-odniy-iz-shkil-donbasu-lektsiyu> : фот. (дата звернення: 12.12.2015).
1969. **Семеняк В. Тернопільський доцент вирішив засмагати не на морському узбережжі, а в окопах Донбасу** : [стаття про перебування проф. М. Лазаровича на війні]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2015. 10 серп. URL: <http://teren.in.ua/society> (дата звернення: 26.12.2015).
1970. **Сергієнко Ю. Названі імена загиблих воїнів ЗСУ на Донбасі** : [подано інформацію М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *Obozrevatel*. 2020. 10 берез. URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/society/nazvani-imena-zagiblih-voyniv-zsu-na-donbasi-foto.htm> : фот. (дата звернення: 12.03.2020).
1971. **Сивирин М. Реалії незалежної України: вища освіта без історії України** : [інформація про виступ доцента М. Лазаровича на захист історії України у ВНЗ на III Міжнр. наук. конгресі українських істориків у м. Луцьку]. *Номер один*. 2006. 14 черв.
1972. **Сикотюк Т. Інформаційно-комунікативна діяльність виконавчих органів місцевих рад в Україні** : [інформація про М. Лазаровича як наукового керівника авторки статті]. *Правова система України в умовах європейської інтеграції: погляд студентської молоді* : зб. тез доп. IV Міжнр. студ. наук. конф.. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. С. 370.
1973. **Симон Петлюра і Тернопільщина** : [про виступ М. Лазаровича в актовій залі Тернопільського обласного краєзнавчого музею під час презентації науково-популярного видання тернопільських авторів Б. Мельничука та В. Уніята «Симон Петлюра і Тернопільщина»]. *Націоналістичний портал*. 2009. 16 груд. URL: <http://ukrnationalism.com/news/> (дата звернення: 07.02.2010).
1974. **Сіренко С. Зберегти державу: в Івано-Франківську розпочала-ся урочиста сесія обласної ради, присвячена ЗУНР** : [стаття про

доповідь проф. Миколи Лазаровича з нагоди 100-річчя Західно-української Народної Республіки на урочистій 25-й сесії Івано-Франківської обласної ради, яка відбулася 1 листопада 2018 р.]. *Місто*. 2018. 1 листоп. URL: <http://mi100.info/2018/11/01/narykarpatti-rozpochalasya-urochysta-sesiya-oblasnoyi-rady/> : фот. (дата звернення: 02.11.2018).

1975. Скакальська І. **«Ірина Скакальська – доктор наук, що любить куховарити та рятувати зайченят** : [інформація про те, що М. Лазарович – викладач, який зацікавив І. Скакальську вивчати історію] / записала Олена Ілинич. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2017. 9 жовт. URL: <http://teren.in.ua/2017/10/09/iryna-skakalska-doktor-nauk-shho-lyubyt-kuhovaryty-ta-ryatuvaty-zajchenyat-foto/> (дата звернення: 02.11.2017).
1976. Слота А. **Самовіддано присвячувати студентам свій вільний час може лише відданий куратор** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович проводив першу лекцію про Україну для першокурсників ЗУНУ]. *Університетська думка*. 2021. 30 верес. (№ 5–9). С. 28.
1977. Солдатська правда – під «ковпаком» парадної фальші. **Про дві лінії ставлення до Другої світової в українському суспільстві** : [коментар М. Лазаровича газеті «День» щодо того, як змінюється ставлення суспільства до Другої світової війни]. *День*. 2012. 11 трав.
1978. Солтисьяк А. **Книгу «Душу й тіло ми положим за нашу свободу» презентував історик Микола Лазарович** : [замітка про те, що 25 жовтня 2018 р. в приміщенні Тернопільської обласної ради відбулася презентація книжки проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»]. *Телекомпанія TV4*. 2018. 26 жовт. URL: <https://tv4.te.ua/knyhu-dushu-j-tilo-my-polozhym-za-nashu-svobodu-prezentuvav-istoryk-mykola-lazarovych/> : фот., відео (дата звернення: 26.10.2018).
1979. Сорока Т. **В'ячеслав Чорновіл навіть у таборах мріяв видавати газету** : [інформація про виступ М. Лазаровича на репрезентації книги В. Деревінського про В. Чорновола]. *Тернопільська липа*. 2011. 1 листоп. URL: <http://lypa.te.ua/archives/34034#/archives/34034> (дата звернення: 22.12.2011).
1980. Сохацька Є. **«Порятунок України»** : [інформація про те, що в газеті «День» від 13 вересня 2011 р. історик М. Лазарович влучно підмітив, що на сьогодні «День» за своє 15-річчя значно випередив

- 20-річчя Незалежності. «Сміливо і влучно сказано! Я б теж хотіла приєднатися до такого твердження»]. *День*. 2011. 28 жовт.
1981. **«Сподвижників поля духовного» увіковічили у книзі** : [інформація про презентацію 2-го, допов. видання «Сподвижники поля духовного», в якому вміщено біографії лавреатів Всеукраїнської літературно-мистецької та громадсько-політичної премії ім. Братів Богдана та Левка Лепких, в т. ч. М. Лазаровича]. *Свобода*. 2014. 7 черв.
1982. **Спокійна Н. Микола Лазарович: Президент визначив два основних ворога України – Росія і бідність** : [стаття про виступ проф. М. Лазаровича на «Форумі єдності», який відбувся 24 лютого 2019 р. у Палаці культури «Березіль» ім. Леся Курбаса (м. Тернопіль)]. *Місто*. 2019. 24 лют. URL: <http://www.gazeta-misto.te.ua/mykola-lazarovych-prezydent-vyznachyv/> : фот. (дата звернення: 24.02.2019).
1983. **Спокійна Н. Як ставляться відомі люди Тернопільщини до надання автокефалії Українській православної церкві** : [інформація про ставлення проф. М. Лазаровича до надання автокефалії Українській православної церкві]. *Місто*. 2018. 1 листоп. URL: <http://www.gazeta-misto.te.ua/yak-stavlyatsya-vidomizhyteli/> : фот. (дата звернення: 03.11.2018).
1984. **Стало відомо, хто очолив рейтинг «100 кращих тернополян»** : [інформація про те, що в Списку переможців громадського проєкту Перший народний праймеріз «100 кращих тернополян 2015» Микола Лазарович посів 45 місце]. *Інформаційний простір Тернопілля*. 2015. 15 трав. URL: <http://infoprostir.te.ua/?p=91451> (дата звернення: 03.06.2015).
1985. **Степан Барна: ТНЕУ – альма-матер для представників економічної еліти України** : [інформація про те, що голова ОДА С. Барна за сумлінну працю, високий професіоналізм, вагомий особистий внесок у підготовку і виховання висококваліфікованих кадрів та з нагоди 50-річчя Тернопільського національного економічного університету нагородив грамотою обласної державної адміністрації проф. ТНЕУ М. Лазаровича]. *Тернопільська обласна державна адміністрація*. 2016. 20 жовт. URL: <http://oda.te.gov.ua/main/ua/news/detail/124763.htm> (дата звернення: 19.11.2016).
1986. **Сторінками історії: в Івано-Франківську триває урочиста сесія ОДА з нагоди 100-річчя ЗУНР** : [інформація про доповідь

- проф. М. Лазаровича з нагоди 100-річчя Західноукраїнської Народної Республіки на урочистій 25-й сесії Івано-Франківської обласної ради, яка відбулася 1 листопада 2018 р.]. *Версії.if.ua*. 2018. 1 листоп. URL: <http://versii.if.ua/novunu/storinkami-istoriyi-ivano-frankivsku-trivaye-urochista-sesiya-oda-z-nagodi-100-richchya-zunr-foto/> : фот. (дата звернення: 12.11.2018).
1987. **Стражник Л. Лік Української незалежної держави починається з 1918-го** : [інформація про доповідь проф. М. Лазаровича з нагоди 100-річчя Західноукраїнської Народної Республіки на урочистій 25-й сесії Івано-Франківської обласної ради, яка відбулася 1 листопада 2018 р.]. *Голос України*. 2018. 1 листоп. URL: <http://www.golos.com.ua/news/85448> : фот., відео (дата звернення: 02.11.2018).
1988. **Стражник Л. Прикарпаття святкує День захисника України** : [інформація про те, що за активну участь в процесах українського державотворення та вагомий внесок у дослідження і висвітлення особливостей формування державності періоду ЗУНР О. Сич нагородив Грамотою голови Івано-Франківської обласної ради та Ювілейною відзнакою Івано-Франківської обласної ради «100 років Західноукраїнської Народної Республіки» дослідника історії ЗУНР М. Лазаровича]. *Голос України*. 2018. 14 жовт. URL: <http://www.golos.com.ua/news/84436> : фот. (дата звернення: 14.10.2018).
1989. **Студенти і викладачі коледжу на презентації книги про російсько-українську війну** : [стаття про репрезентацію книги проф. М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбулася 27 лютого 2018 р. в приміщенні Волинського краєзнавчого музею]. *КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради : офіційний сайт*. 2018. 1 берез. URL: <http://lpc.org.ua/2018/02/28/студенти-і-викладачі-коледжу-на-презе/> : фот. (дата звернення: 23.09.2022).
1990. **Тамта Гугушвілі: «Знання історії – це один з головних інструментів перемоги!»** : [подано уривок із виступу історика М. Лазаровича під час презентації проекту головної редакторки грузинсько-українського сайту «UAGE-NEWS» Тамти Гугушвілі «Абхазія – це Грузія. Крим – це Україна», яка відбулася в Тернопільському пресклубі 26 травня 2020 р.]. *Тернопільський прес-клуб*. 2020. 28 трав. URL: <https://pressclub.te.ua/novyny/tamta-gugushvili-znannya-istoriyi-cze-odyn-z-golovnyh-instrumentiv-peremogy/> (дата звернення: 20.06.2020).

1991. **Телеміст між ветеранами та волонтерами України «Від Конституції Пилипа Орлика до Конституції України»** : [анонс про участь проф. М. Лазаровича у телемості між ветеранами та волонтерами України, організованому Міністерством у справах ветеранів України з нагоди 25-ї річниці з Дня прийняття Конституції України, що відбудеться 29 червня 2021 р. в приміщенні Інформаційного агентства «Укрінформ»]. *Міністерство у справах ветеранів України: офіційний сайт*. 2021. 25 черв. URL: <https://mva.gov.ua/ua/news/anons-telemist-mizh-veteranami-ta-volonterami-ukrayini-vid-konstituciyi-pilipa-orlika-do-konstituciyi-ukrayini> (дата звернення: 26.06.2021).
1992. **Конституції України** : [анонс про участь проф. М. Лазаровича у телемості між ветеранами та волонтерами України, організованому Міністерством у справах ветеранів України з нагоди 25-ї річниці з Дня прийняття Конституції України, що відбудеться 29 червня 2021 р. в приміщенні Інформаційного агентства «Укрінформ»]. *Міністерство у справах ветеранів України: офіційний сайт*. 2021. 30 черв. URL: <https://mva.gov.ua/ua/galleries/telemist-mizh-veteranami-ta-volonterami-ukrayini-vid-konstituciyi-pilipa-orlika-do-konstituciyi-ukrayini> : відео (дата звернення: 30.06.2021).
1993. **Тернопіль: Круглий стіл «Переосмислення національної історії як основний чинник національної ідеї»** : [інформація про те, що учасником круглого стола був М. Лазарович]. *Bm.org.ua*. 2014. URL: http://bm.org.ua/article/show/alias/news/article_id/1914 (дата звернення: 30.11.2014).
1994. **Тернопільська «Свобода» відзначила чверть століття з часу створення партії** : [інформація про те, що з нагоди 25-річчя партії «Свобода» учасник російсько-української війни, д. політ. н. М. Лазарович звернувся до націоналістів з вітальним словом]. *Тернопільяни*. 2016. 5 груд. URL: <http://ternopoliany.te.ua/fotonovunu/17567-ternopilska-svoboda-vidznachyla-chvert-stolittia-z-chasu-stvorennia-partii-fotoreportazh> : фот. (дата звернення: 30.12.2016).
1995. **Тернопільський вуз передав бійцям АТО 2 тонни допомоги: бус вагою понад 2 тонни відправили працівники та студенти ТНЕУ бійцям 14-ї Володимир-Волинської механізованої бригади**. *За Збручем*. 2015. URL: <http://zz.te.ua/ternopilskyj-vuz-peredav-bijtsyam-ato-2-tonny-dopomohy/> (дата звернення: 30.12.2015).

1996. **Тернопільський губернатор отримав нагороду за спорудження пам'ятника Степану Бандері** : [інформація про те, що М. Лазаровича нагороджено грамотою Організації українських націоналістів та Світового ювілейного комітету з відзначення 100-річчя Бандери «За активний внесок у відзначення 100-річчя від дня народження та 50-річчя загибелі видатного державника, провідника ОУН Степана Бандери»]. *Тернопільська правда*. 2009. URL: <http://t-pravda.te.ua/news/3159> (дата звернення: 30.12.2016).
1997. **Тернопільський історик на війні: лекція з перших вуст** : [інформація про перебування проф. М. Лазаровича на війні та про його лекцію для студентів ТНЕУ]. *Місто*. 2015. 4 верес. URL: <http://www.gazeta-misto.te.ua/news/ternopilskyj-istoryk-na-vijni-lektsiya-z-pershyh-vust-video/>. (дата звернення: 30.01.2016).
1998. **Тернопільський історик-боєць просить допомогти побратиму** : [замітка про те, що тернопільський історик М. Лазарович, котрий добровільно пішов захищати країну на сході, просить допомогти коштами на лікування для бойового колеги Юрка Курпилянського (позивний «Мессі»), що потрапив у автокатастрофу]. *Доба*. 2016. 7 лип. URL: <http://doba.te.ua/novyny/ternopilskyy-istoryk-boyets-prosyt-dopomohy-pobratymu> (дата звернення: 22.12.2016).
1999. **Тернопільський національний економічний університет – Збройним силам України** : [стаття про те, що Тернопільський національний економічний університет передав для підрозділу Збройних сил України, де служить проф. ТНЕУ М. Лазарович, го-стинці]. *Університетська думка*. 2015. № 3. С. 8: фот.
2000. **Тернопільський національний економічний університет хочуть назвати ім'ям Героя України** : [замітка про те, що проф. ТНЕУ М. Лазарович виступив з ініціативою присвоїти ім'я Героя України Володимира Гарматія Тернопільському національному економічному університету]. *0352.com.ua: сайт міста Тернополя*. 2016. 23 груд. URL: <http://www.0352.ua/news/1488280> (дата звернення: 29.12.2016).
2001. **Тернопільський національний економічний університет (2006–2016)** : [інформація про зустріч адміністрації ТНЕУ з бійцем АТО, проф. університету М. Лазаровичем (2015 р.)]. *Університетська думка*. 2016. 20 жовт. С. 15 : фот.
2002. **Тернопільський боєць збудував в зоні АТО еко-криївку** : [замітка про те, що Микола Лазарович разом зі своїми побратимами збудували в зоні АТО еко-криївку». *0352.com.ua: сайт міста*

- Тернополя*. 2015. 6 жовт. URL: <http://www.0352.ua/article/985731> : фот. (дата звернення: 08.12.2015).
2003. **Тернопільський боєць-професор прочитав лекцію студентам** : [замітка про перебування проф. М. Лазаровича на війні та про його лекцію для студентів ТНЕУ]. *Компас-інфо*. 2015. 16 верес. URL: <http://www.kompasinfo.com/archives/4763> : відео (дата звернення: 06.10.2015).
2004. **Тернопільський професор-атовець опублікував відповідь на закиди польського міністра** : [інформація про відповідь проф. М. Лазаровича на резонансну заяву міністра закордонних справ Польщі В. Вашиковського про можливе накладення вето на вступ України до ЄС]. *Експрес*. 2017. 9 лип. URL: <http://expres.ua/news/2017/07/09/251451-ternopilskyu-profesor-atovec-opublikuvav-vidpovid-zakydy-polskogo-ministra> : фот. (дата звернення: 29.11.2017).
2005. **Тернопільський професор-АТОшник про Росію: прогнозувати дії шизофреніків неможливо** : [стаття про висновок «знаного тернопільського науковця» проф. М. Лазаровича щодо політичного устрою сучасної Росії]. *Діло. Хмельницький*. 2016. 16 берез. URL: <http://khn.depo.ua/ukr/ternovpol/ternopilskiy-profesor-atoshnik-pro-rosiyu-prognozuvati-16032016094700> : фот. (дата звернення: 29.05.2016).
2006. **Тернопільський професор: коли московіти знову пішли на українські землі, сумнівів як діяти не було** : [стаття про проф. М. Лазаровича як вояка ЗСУ]. *0352.com.ua: сайт міста Тернополя*. 2015. 8 лип. URL: <http://www.0352.ua/news/741907> (дата звернення: 08.11.2015).
2007. **Тернопільський професор пішов на війну добровольцем** : [стаття про те, що проф. М. Лазарович пішов на війну добровольцем; подано коротку довідку про його життєвий шлях]. *Тернопільські гарячі новини*. 2015. 17 лют. URL: <http://tgn.in.ua/2015/02/17/ternopilskiy-profesor-pishov-na-vijnu-dobrovoltsem/> (дата звернення: 17.09.2015).
2008. **Тернопільський професор поїхав на передову** : [стаття про те, що проф. М. Лазарович пішов на війну добровольцем]. *Beztaby*. 2015. 24 берез. URL: <http://beztaby.te.ua/novini-ternopilshchini/ternopilskii-profesor-poyihav-na-peredovu>. фот. М. Лазаровича (дата звернення: 29.09.2015).

2009. **Тернопільський професор розповів про будні мобілізованого солдата** : [роздуми проф. М. Лазаровича про війну]. *ПроТернопіль*. 2015. 30 берез. URL: <http://proternopil.te.ua/index.php?option=com> (дата звернення: 07.09.2016).
2010. **Тернопільський професор та учасник АТО передав музею власне військове екіпірування** : [замітка про передачу проф. М. Лазаровичем у фонди Тернопільського обласного краєзнавчого музею особистого військового спорядження, яким користувався в зоні бойових дій у 2015–2016 рр.]. *Galinfo*. 2021. 28 лип. URL: https://galinfo.com.ua/news/ternopilskyy_profesor_ta_uchasnyk_ato_p_eredav_muzeyu_vlasne_viyskove_ekipiruvannya_368859.html : фот. (дата звернення: 29.07.2021).
2011. **Тернопільський професор читає лекції про День захисника на Донбасі** : [інформація про те, що тернопільський проф. М. Лазарович, котрий добровольцем уже тривалий час перебуває в зоні АТО, напередодні Дня захисника України прочитав лекції про суть свята у донбаській школі]. *20 хвилин*. 2015. 14 жовт. URL: <https://te.20minut.ua/kryza-v-ukrayini/ternopil-s-kij-profesor-chitaye-lekciyi-pro-den-zahisnika-na-donbasi-10465972.html> : фот. (дата звернення: 07.11.2016).
2012. **Тернопільський професор, який повернувся із зони АТО, незабаром знову поїде на фронт** : [замітка про М. Лазаровича]. *0352.com.ua: сайт міста Тернополя*. 2015. 4 верес. URL: <http://www.0352.ua/article/949192> : відео (дата звернення: 07.11.2015).
2013. **Тернопільський професор, який служить добровольцем, відмовляється від дострокової демобілізації** : [стаття про проф. М. Лазаровича]. *Місто*. 2015. 12 серп. URL: <http://www.gazeta-misto.te.ua/wp-content/uploads/2015/08/EeMxjRIbI5s.jpg> : фот. (дата звернення: 08.11.2015).
2014. **Тернопільським науковцям вручено професорські та доцентські атестати** : [інформація про те, що під час засідання Вченої ради ТНЕУ 22 червня 2016 р. М. Лазаровичу вручено атестат професора кафедри]. *Тернополяни*. 2016. 26 черв. URL: <http://ternopoliany.te.ua/zhittya/15135-ternopilskym-naukovtsiam-vrucheno-profesorski-ta-dotsenski-atestaty> (дата звернення: 07.07.2016).
2015. **Тернопільські вояки АТО просять тернополян проголосувати гідно** : [інформація про те, що тернопільський професор-історик

- М. Лазарович, який захищає Україну на її східних теренах, у своєму ФБ закликав тернополян гідно проголосувати на місцевих виборах]. *20 хвилин*. 2015. 25 жовт. URL: <https://te.20minut.ua/Polityka/ternopil-s-ki-voayaki-ato-prosyat-ternopolyan-progholosuvati-ghidno-10467649.html> (дата звернення: 29.11.2015).
2016. **Тернопільські «свободівці» відзначили чверть століття з часу створення партії** : [інформація про те, що з нагоди 25-річчя партії «Свобода» учасник російсько-української війни, д. політ. н. М. Лазарович звернувся до націоналістів з вітальним словом]. *Нова тернопільська газета*. 2016. 7 груд.
2017. **Тернопільські студенти підтримують свого викладача, який служить у зоні АТО** : [про проф. М. Лазаровича]. *TeNews: тернопільські новини*. 2015. 7 квіт. URL: http://tenews.te.ua/news_all.php?id=4285 (дата звернення: 25.12.2015).
2018. **Тернопільські чиновники знають найкращих?** : [інформація про те, що, відповідно до пункту 12 Положення про обласні премії в галузі культури та Протоколу засідання комітету з присудження обласних премій в галузі культури № 2, від 3 грудня 2014 р. М. Лазаровичу присуджено Обласну премію в галузі культури за підсумками 2013 р. в номінації «Краєзнавство – ім. Петра Медведика» за книгу «Чин Українських січових стрільців на Тернопільщині»]. *Погляд: новинний портал*. 2014. 3 груд. URL: <http://poglyad.te.ua/podii/ternopilski-chynovnyky-znayut-najkraschyh/> (дата звернення: 27.12.2014).
2019. **Тернопільського викладача, який пішов добровольцем на фронт, занесли до списку «карателів»** : [замітка про те, що інформацію про добровольця з Тернопільщини, д. політ. н., проф. ТНЕУ, старшого сержанта і командира взводу М. Лазаровича розмістили на одному з російських сайтів у розділі «Карателі»]. *Vision-Тернопіль*. 2016. 28 квіт. URL: <http://vision.ternopil.ua/index.php/2016-04-28-05-28-09/sotsium/item/4951-ternopilskogo-vikladacha-yakij-pishov-dobrovoltsem-na-front-zanesli-do-spisku-karateliv-video> (дата звернення: 11.01.2019).
2020. **Тернопільському професору, який пішов на війну, амуніцію купив університет** : [про проф. ТНЕУ, старшого сержанта і командира взводу М. Лазаровича]. *0352.com.ua: сайт міста Тернополя*. 2015. 20 лют. URL: <https://www.0352.ua/news/746860/ternopilskomu-profesoru-akij-pisov-na-vijnu-amuniciu-kupiv-universitet> (дата звернення: 11.11.2015).
2021. **Тернопільському викладачеві, котрий пішов на війну, рідний вуз купив каску і бронезилет** : [про проф. ТНЕУ, старшого

- сержанта і командира взводу М. Лазаровича]. *За Збручем*. 2015. 21 лют. URL: <http://zz.te.ua/category/news/> (дата звернення: 11.11.2015).
2022. **Тернопільському вузу можуть присвоїти ім'я загиблого бійця АТО** : [замітка про те, що викладач ТНЕУ та экс-боєць АТО М. Лазарович виступив з ініціативою присвоїти ім'я Героя України Володимира Гарматія Тернопільському національному економічному університету]. *Інформаційний простір Тернопілля*. 2017. 10 січ. URL: <http://infoprostir.te.ua/?p=145577> (дата звернення: 11.03.2017).
2023. **Тернопільському економічному університету хочуть присвоїти ім'я загиблого в АТО студента** : [замітка про те, що проф. ТНЕУ М. Лазарович виступив з ініціативою присвоїти ім'я Героя України Володимира Гарматія Тернопільському національному економічному університету]. *Тернополяни*. 2016. 26 груд. URL: <http://ternopoliyani.te.ua/zhittya/17887-ternopilskom-ekonomichnomu-universytetu-khochut-prysvoity-im-ia-zahybloho-v-ato-studenta> (дата звернення: 11.03.2017).
2024. **Тернопільщина має перший в Україні мілітарний комплекс Січовим стрільцям** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович виступатиме в м. Бережани на урочистій академії з нагоди сторіччя бою Українських січових стрільців на г. Лисоня]. *Тернопільська обласна рада: офіційний сайт*. 2016. 2 верес. URL: <http://terrada.org/list/?type=view&id=3235> (дата звернення: 23.09.2022).
2025. **Тернопільщина розпочала відзначати 100-річницю бою УСС під Конюхами** : [опубліковано фрагмент інтерв'ю проф. М. Лазаровича про бої УСС поблизу с. Конюхи, їхнє значення та уроки]. *УкрЗахідІнформ*. 2017. 3 лип. URL: <http://uzinform.com.ua/news/2017/07/03/146347.html> (дата звернення: 11.09.2017).
2026. **Тернопільщина розпочала відзначати 100-річницю бою УСС під Конюхами** : [опубліковано фрагмент інтерв'ю проф. М. Лазаровича про бої УСС поблизу с. Конюхи, їхнє значення та уроки]. *Тернопільська обласна державна адміністрація: офіційний сайт*. 2017. 4 лип. URL: <http://www.oda.te.gov.ua/main/ua/news/print/138859.htm> : фот. (дата звернення: 04.09.2017).
2027. **Тернополяни запрошують на концерт стрілецької пісні** : [інформація про мистецький проект «Осілля стрілецька пісня», який відбудеться за участі проф. М. Лазаровича 30 листопада 2017 р. в залі Тернопільської обласної філармонії]. *Тернопіль-Live*. 2017.

- 27 листоп. URL: <http://ternopillive.com.ua/ternopolyan-zapros Huyut-na-kontsert-striletskoj-i-pisni/> (дата звернення: 11.12.2017).
2028. **Тернополяни та гостей міста запрошують на концерт «Осіньна стрілецька пісня»** : [інформація про мистецький проєкт «Осіньна стрілецька пісня», який відбудеться за участі проф. М. Лазаровича 30 листопада 2017 р. в залі Тернопільської обласної філармонії]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2017. 30 листоп. URL: <http://teren.in.ua/2017/11/30/ternopolyan-ta-gostej-mista-zapros Huyut-na-kontsert-osinnya-striletska-pisnya/> (дата звернення: 09.12.2017).
2029. **Тернополянам радять не пропустити цей захід** : [замітка про те, що проф. М. Лазарович, повернувшись з війни, 12 березня 2016 р. о 18.00 год. в Тернопільській обласній філармонії репрезентуватиме книжку «Леґіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *За Збручем*. 2016. 9 бер : фот. URL: <http://zz.te.ua/ternopolyanam-radyat-ne-propustyty-tsej-zahid/> (дата звернення: 09.09.2016).
2030. **Тернополянин на Сході збудував еко-криївку** : [замітка про те, що М. Лазарович разом зі своїми побратимами збудували в зоні АТО еко-криївку]. *Тернопіль-Live*. 2015. 25 верес. URL: <http://ternopillive.com.ua/ternopolyanin-na-shodi-zbuduvav-eko-kriyivku/> : фот. (дата звернення: 08.12.2015).
2031. **Тимчишин О. Вперше на Чернігівщині встановлено меморіальну дошку на честь члена ОУН** : [д. політ. н., проф. Тернопільського національного економічного університету, учасник бойових дій (АТО) М. Лазарович спеціально приїхав із Тернополя для участі у відкритті меморіальної дошки в с. Гужівка Ічнянського р-ну Чернігівської обл. на честь місцевого діяча підпілля ОУН і УПА Василя Теребуна та доповіді, присвяченої життю та діяльності В. Теребуна, Другим визвольним змаганням та діяльності ОУН і УПА на Чернігівщині]. *Чернігівський монітор*. 2018. 1 груд. URL: <https://monitor.cn.ua/ua/style/67945> (дата звернення: 01.12.2018).
2032. **Тимчишин О. На Чернігівщині встановили меморіальну дошку на честь члена ОУН** : [д. політ. н., проф. Тернопільського національного економічного університету, учасник бойових дій (АТО) М. Лазарович спеціально приїхав із Тернополя для участі у відкритті меморіальної дошки в с. Гужівка Ічнянського р-ну Чернігівської обл. на честь місцевого діяча підпілля ОУН і УПА Василя Теребуна та доповіді, присвяченої життю та діяльності В. Теребуна, Другим визвольним змаганням та діяльності ОУН і

- УПА на Чернігівщині]. *Біла хата: інтернет-газета*. 2018. 1 груд. URL: <http://bilahata.net/na-chernihivshchyni-vstanovyly-memorial-nu-doshku-na-chest-chlena-oun/> : фот., від. (дата звернення: 01.12.2018).
2033. **Тимчишин О. Пам'ять члена ОУН вшанували на Чернігівщині :** [д. політ. н., проф. Тернопільського національного економічного університету, учасник бойових дій (АТО) М. Лазарович спеціально приїхав із Тернополя для участі у відкритті меморіальної дошки в с. Гужівка Ічнянського р-ну Чернігівської обл. на честь місцевого діяча підпілля ОУН і УПА Василя Теребуна та доповіді, присвяченої життю та діяльності В. Теребуна, Другим визвольним змаганням та діяльності ОУН і УПА на Чернігівщині]. *Speckor*. 2018. 30 листоп. URL: <http://speckor.net/pamyat-chlena-oun-vshanuvaly-na-chernihivschyni/> : фот., від. (дата звернення: 06.12.2018).
2034. **Тимчишин О. Так вперше на Чернігівщині вшанували пам'ять члена ОУН :** [д. політ. н., проф. Тернопільського національного економічного університету, учасник бойових дій (АТО) М. Лазарович спеціально приїхав із Тернополя для участі у відкритті меморіальної дошки в с. Гужівка Ічнянського р-ну Чернігівської обл. на честь місцевого діяча підпілля ОУН і УПА Василя Теребуна та доповіді, присвяченої життю та діяльності В. Теребуна, Другим визвольним змаганням та діяльності ОУН і УПА на Чернігівщині]. *Суспільний кореспондент*. 2018. 30 листоп. URL: <http://www.sknews.net/tak-vpershe-na-chernihivschyni-vshanuvaly-pamyat-chlena-oun/> : фот., від. (дата звернення: 01.12.2018).
2035. **Тиркало Р. Українознавці – на пульсі життя :** [інформація про М. Лазаровича як викладача каф. українознавства]. *Академія*. 1996. 30 верес.
2036. **Тільки вступ нашої держави до НАТО зможе зупинити агресію Кремля – Ірина Фріз :** [інформація про виступ проф. М. Лазаровича 3 листопада 2017 р. на регіональному семінарі «Україна–НАТО: формула безпеки»]. *Солідарність*. 2017. 4 листоп. URL: <http://solydarnist.org/?p=146397> (дата звернення: 11.12.2017).
2037. **Ткачик Н. У Калуші відбувся перший Книжковий ярмарок :** [інформація про те, що М. Лазарович був гостем книжкового ярмарку, який відбувся 2 жовтня 2016 р. в Калуші]. *Галицький кореспондент*. 2016. 3 жовт. URL: <http://gk-press.if.ua/u-kalushi-vidbuvsya-pershij-knyzhkovyj-yarmarok/> (дата звернення: 11.01.2017).

2038. **Ткачук Н. Наші янголи-охоронці: названо імена загиблих на Донбасі Героїв** : [подано інформацію М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *Facenews*. 2020. 11 берез. URL: <https://www.facenews.ua/news/2020/475076/> : фот. (дата звернення: 12.03.2020).
2039. **ТНЕУ мають намір присвоїти ім'я Героя України Володимира Гарматія** : [замітка про те, що проф. ТНЕУ М. Лазарович виступив з ініціативою присвоїти ім'я Героя України Володимира Гарматія Тернопільському національному економічному університету]. *Погляд: новинний портал*. 2016. 23 груд. URL: <http://poglyad.te.ua/podii/tneu-mayut-namir-prysvoyity-imya-geroia-ukrayiny-volodymyra-garmatiya.html> (дата звернення: 12.03.2017).
2040. **Томащук О. Ю. Історія закладу** : [інформація про М. Лазаровича як випускника Бая-Березівської школи]. *Бая-Березівська гімназія: офіційний сайт*. 2021. URL: http://bbereziv-zosh.if.sch.in.ua/informaciya_pro_zaklad/istoriya_shkoli/ (дата звернення: 08.01.2022).
2041. **ТОП-100 Тернополян** : [інформація про те, що за результатами праймеріз-рейтингу «ТОП-100» жителів м. Тернополя, котрі користуються найбільшою підтримкою громади, проф. М. Лазарович посів 45-те місце]. 2015. URL: <http://top100.te.ua/> (дата звернення: 08.01.2016).
2042. **Трач О. На Тернопільщині запустили «Потяг українських звитяг»** : [інформація про те, що 4 вересня 2016 р. у рамках основних урочистостей із відзначення 100-річчя боїв за г. Лисоню діятиме літературний майданчик, де також виступатиме М. Лазарович]. *За Збручем*. 2016. 4 верес. URL: <http://zz.te.ua/natarnopilschyni-zapustily-potyah-ukrajinskyh-zvytyah/> (дата звернення: 08.09.2016).
2043. **Третій вебінар ОУОН: Українська незалежність – минуле, сучасне й майбутнє** : [інформація про заплановану на 5 листопада 2021 р. участь проф. М. Лазаровича у Третньому вебінарі Об'єднання українських організацій у Німеччині «Українська незалежність: минуле, сучасне й майбутнє»]. *Dachverband der ukrainischen Organisationen in Deutschland*. 2015. 18 чер. URL: <https://www.dach-ukraine.de/uk/новини/306-tretij-webinar-ouon-ukrajinska-nesaleschnist-mynule-sutschasne-j-majbutnje.html> (дата звернення: 30.10.2021).

2044. **Третяченко О. Книжки для українських дітей у Грузії** : [інформація про те, що надзвичайному і повноважному послу України у Грузії М. Спису передадуть книжку тернопільського науковця М. Лазаровича «І було пекло на землі»]. *Вільне життя*. 2009. 15 квіт. (№ 29).
2045. **Туристично-мистецький і агропромисловий потенціал Тернопільщини представлять сьогодні у столиці** : [інформація про те, що на виставці можна буде придбати книги із автографами М. Лазаровича та інших авторів]. *Рідна країна: світоглядний портал*. 2017. 14 лют. URL: <http://te.ridna.ua/2017/02/14/turystychno-mystetskyj-i-aharno-promyslovyj-potentsial-ternopilschynu-predstavlyat-sohodni-u-stolytsi/> (дата звернення: 25.10.2017).
2046. **Турчак О. Живемо в нових реаліях. Єдині зі своєю країною: 20 фото з воєнного Тернопілля** : [інформація про те, що проф. ЗУНУ М. Лазарович пішов добровольцем у Збройні сили України захищати Батьківщину]. *20 хвилин*. 2022. 2 берез. URL: <https://te.20minut.ua/Foto-dnya/zhivemo-v-novih-realiyah-edini-zi-svoeju-krayinoyu-20-foto-z-voennogo--11528669.html> : фот. (дата звернення: 19.06.2022).
2047. **Турчак О. «Мама пекла палянички з лободи і листя»: тернополяни діляться спогадами родичів про Голодомор** : [інформація про те, що історик М. Лазарович у День пам'яті жертв голодоморів писав на своїй сторінці у соцмережі «Фейсбук» про Голодомор]. *20 хвилин*. 2020. 28 листоп. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/mama-pekla-palyanichki-z-lobodi-i-listya-ternopolyani-dilyatsya-spogad-11172107.html> (дата звернення: 29.11.2020).
2048. **Турчак О. Хто вони, наші добровольці? Тернопільські герої діляться побажаннями для побратимів** : [інформація про те, що проф. ЗУНУ М. Лазарович пішов добровольцем на російсько-українську війну]. *20 хвилин*. 2022. 14 берез. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/hto-voni-nashi-dobrovoltsi-ternopilskigeroyi-dilyatsya-pobazhannyami--11538528.html> : фот. (дата звернення: 29.04.2022).
2049. **У Бережанах відбулися урочистості з нагоди 100-ліття боїв за гору Лисоня** : [інформація про те, що 4 вересня 2016 р. у рамках основних урочистостей із відзначення 100-річчя боїв за г. Лисоню діяв літературний майданчик, де також виступав М. Лазарович]. *Бережани і Бережанщина : інформаційний портал бережанської*

- громади. 2016. 4 верес. URL: <http://berezghany.in.ua/index.php/novyny/1940-u-bereghanakh-vidbulysia-urochystosti-z-nahody-100-littia-boiv-za-horu> (дата звернення: 23.11.2016).
2050. **У Володимирі-Волинському експресофіцер 14-ї бригади презентували роман «Каратели»** : [інформація про те, що колишній командир взводу 14-ї ОМБр проф. М. Лазарович написав книгу про російсько-українську війну]. *Княжий град: новини Володимир-Волинського*. 2020. 18 лют. URL: <http://kniazyhigrad.com.ua/2020/02/18/u-volodymyri-volynskomu-ekspresoficz-14-yi-brygady-prezentuvaly-roman-karately/> (дата звернення: 23.02.2020).
2051. **У Донецькому обласному інституті післядипломної педагогічної освіти відзначили Міжнародний день рідної мови** : [інформація про те, що 21 лютого, в Міжнародний день рідної мови, проф. ТНЕУ, учасник бойових дій М. Лазарович виступив із доповіддю у Донецькому обласному інституті післядипломної педагогічної освіти]. *Донецька обласна державна адміністрація: офіційний сайт*. 2020. 24 лют. URL: <https://dn.gov.ua/ua/news/u-donesckomu-oblasnomu-institutu-pislyadiplomnoyi-pedagogichnoyi-osviti-vidznachili-mizhnarodnij-den-ridnoyi-movi> : фот. (дата звернення: 24.02.2020).
2052. **У кандидати на «100 кращих тернополян» пропонують людей, народжених революцією та війною!** : [інформація про М. Лазаровича, як одного з найвпливовіших тернополян]. *Новости Тернополя*. 2022. 29 верес. URL: <https://lenta.te.ua/society/2022/09/27/178711.html> (дата звернення: 30.09.2022).
2053. **У Львові відбудеться зустріч із істориком Миколою Лазаровичем** : [подано короткі дані про історика М. Лазаровича та інформація про те, що 15 липня 2012 р. він приїде на зустріч із глядачами кінолекторію Національного музею-меморіалу жертв окупаційних режимів «Тюрма на Лонцького», щоб репрезентувати вітчизняні дослідження в царині вивчення геноциду щодо українців, а також щоб прокоментувати запланований до перегляду й обговорення резонансний історичний документальний фільм «Голодомор. Окупація», знятий грузинськими кінематографістами в 2011 р.]. *ЗІК*. 2012. 9 лип. URL: <http://zik.ua/ua/news/2012/07/09/357774> (дата звернення: 24.08.2012).
2054. **У Львові «позолотили» тернопільську письменницю** : [інформація про проф. М. Лазаровича, котрий привітав тернопільську письменницю Лесю Коковську-Романчук з отриманням відзнаки

- «Золотий письменник України»]. *Новини Тернополя*. 2015. 14 верес. URL: <https://uanews.te.ua/society/2015/09/14/41538.html> : фот. (дата звернення: 08.12.2015).
2055. **У Львові покажуть грузинський фільм про Голодомор: історик Микола Лазарович у «Тюрмі на Лонцького» розповість про Голодомор після перегляду грузинської документальної стрічки** : [подано короткі дані про історика М. Лазаровича та інформація про те, що 15 липня 2012 р. він приїде на зустріч із глядачами кінолекторію Національного музею-меморіалу жертв окупаційних режимів «Тюрма на Лонцького», щоб репрезентувати вітчизняні дослідження в царині вивчення геноциду щодо українців, а також щоб прокоментувати запланований до перегляду й обговорення резонансний історичний документальний фільм «Голодомор. Окупація», знятий грузинськими кінематографістами в 2011 р.]. *Історична правда*. URL: <http://www.istpravda.com.ua/short/2012/07/12/89812/> (дата звернення: 24.08.2012).
2056. **У неділю в Калуші вперше відбудеться книжковий ярмарок за участі 17-ти письменників** : [інформація про те, що Микола Лазарович буде гостем книжкового ярмарку, який відбудеться 2 жовтня 2016 р. в Калуші]. *Вікна*. 2016. 27 верес. URL: <http://vikna.if.ua/news/category/kl/2016/09/27/61205/view> (дата звернення: 29.11.2016).
2057. **У Німеччині діаспора запросила на дискусію «Українська незалежність. Минуле, сучасне, майбутнє»** : [інформація про те, що Об'єднання українських організацій у Німеччині запросило українську громаду Німеччини та поза її межами на віртуальну доповідь-дискусію «Українська незалежність. Минуле, сучасне, майбутнє» зі знаковими діячами українського простору, серед яких проф. Микола Лазарович]. *Укрінформ*. 2021. 4 листоп. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3344798-u-nimeccini-diaspora-zaprosila-na-diskusiu-z-znakovimi-diacami-ukrainskogo-prostoru.html> : фот. (дата звернення: 05.11.2021).
2058. **У ПНУ провели міжнародну конференцію щодо проблем документування російських воєнних злочинів** : [інформація про те, що проф. ЗУНУ М. Лазарович 2 грудня 2022 р. виступив із доповіддю на пленарному засіданні науково-практичної конференції з міжнародною участю «Російські воєнні злочини – від документування до покарання» (тема доповіді «Росія у контексті української Революції гідності як геополітичної загрози»)]. *Галичина*. 2022.

- 5 листоп. URL: <https://galychyna.if.ua/2022/12/05/u-pnu-provelim-izhnarodnu-konferentsiyu-shhodo-problem-dokumentuvannya-rosiyskih-voennyih-zlochiv/> (дата звернення: 06.12.2022).
2059. **У приміщенні обласної ради запрезентовано монографію Миколи Лазаровича** : [стаття про те, що 25 жовтня 2018 р. в приміщенні Тернопільської обласної ради відбулася презентація книжки проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»]. *Тернопільська обласна рада: офіційний сайт*. 2018. 25 жовт. URL: <http://www.terrada.org/list/?type=view&id=8779> : фот. (дата звернення: 29.10.2018).
2060. **У світ вийшла книга добровольця АТО про війну на Донбасі** : [стаття про монографію проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)», яку видали трьома мовами: українською, російською та англійською]. *UATV*. 2018. 6 груд. URL: <https://uatv.ua/u-svit-vyishla-knyga-dobrovoltsya-ato-pro-vijnu-na-donbasi/> : фот. (дата звернення: 10.12.2018).
2061. **У Тербовлі презентували книгу, написану на передовій** : [стаття про репрезентацію книги проф. М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», яка відбулася 16 червня 2016 р. у Тербовлянській центральній районній бібліотеці]. *Твоє місто Тербовля: інформаційний портал*. 2016. 17 черв. URL: <http://terbovlya.org.ua/news/u-terbovli-prezentuvaly-knyhu-napisanu-na-peredovij/> : фот. (дата звернення: 19.02.2017).
2062. **У тернопільській бібліотеці Свято книги відзначатиметься онлайн** : [інформація про те, що у Всесвітній день книги та авторського права користувачі Тернопільської ОУНБ матимуть змогу, не виходячи з дому, читати електронні видання науковців, істориків, краєзнавців, літераторів Тернопілля, серед яких твори М. Лазаровича]. *Погляд: новинний портал*. 2020. 23 квіт. URL: <https://poglyad.te.ua/podii/u-ternopilskij-bibliotetsi-svyato-knygy-vidznachatymetsya-onlajn.html> (дата звернення: 30.04.2020).
2063. **У Тернопільській бібліотеці-філії № 8 відбувся захід до Дня вшанування пам'яті Героїв Небесної сотні** : [інформація про доповідь проф. М. Лазаровича з нагоди Дня гідності та свободи, проголошену 14 лютого 2019 р. в Тернопільській бібліотеці-філії

- № 8 для дорослих перед студентами Галицького коледжу ім. В. Чорновола]. *Ternopiltravel*. 2019. 20 лют. URL: <http://www.ternopiltravel.te.ua/2019/02/20/y-тернопільській-бібліотеці-філії-№-8/> : фот. (дата звернення: 23.02.2019).
2064. **У Тернопільській ОУНБ підготували виставку «Голод-геноцид в Україні»** : [інформація про монографію проф. ЗУНУ М. Лазаровича «І було пекло на землі... Голодомор 1932–1933 років в Україні: передумови, механізми здійснення, наслідки»]. *Тернопільська обласна рада: офіційний сайт*. 2021. 25 листоп. URL: <http://terrada.org/list/?type=view&id=16450> : фот. (дата звернення: 27.11.2021).
2065. **У Тернопільській філармонії гостей зустрічатимуть... січові стрільці** : [інформація про мистецький проект «Осіньна стрілецька пісня», що відбудеться 30 листопада 2017 р. в залі Тернопільської обласної філармонії за участі проф. М. Лазаровича, який розповість про діяльність січових стрільців на теренах Тернопілля, простежить, як переплітаються минушина й сучасність в історії України]. *Народна правда*. 2017. 28 листоп. URL: <https://narodna-pravda.te.ua/2017/11/28/u-ternopilskij-filarmoniyi-gostej-zustrichatymut-sichovi-striltsi/> (дата звернення: 19.12.2017).
2066. **У тернопільському музеї з'явилися нові експонати** : [інформація про передачу проф. М. Лазаровичем у фонди Тернопільського обласного краєзнавчого музею особистого військового спорядження, яким користувався в зоні бойових дій у 2015–2016 рр.]. *Тернопільська мережева газета*. 2021. 17 лип. URL: <http://gazeta.te.ua/u-ternopilskomu-muzeyi-z-yavylysyia-novi-eksponaty/> : фот. (дата звернення: 24.07.2021).
2067. **У Тернопільському національному економічному університеті відбулась наукова конференція «Освітній простір XXI століття: реалії, новації, перспективи»** : [інформація про змістовний виступ на конф., яка відбулася 23 лютого 2017 р., проф. М. Лазаровича про Українських січових стрільців та їхнє значення у розбудові державності]. *Наш день*. 2017. 24 лют. URL: <http://nday.te.ua/u-ternopilskomu-natsionalnomu-ekonomichnomu-universyteti-vidbulas-naukova-konferentsiya-osvitnij-prostir-hhi-stolittya-realiji-novatsiji-perspektyvy-foto/> : фот. (дата звернення: 19.08.2017).
2068. **У Тернополі визначили лавреатів обласних премій в галузі культури за підсумками 2013 року** : [інформація про те, що автору книги «Чин Українських січових стрільців на Тернопільщині» М. Лазаровичу присуджено Обласну премію в галузі

- культури за підсумками 2013 р. в номінації «Краєзнавство – ім. Петра Медведика». *Мисто*. 2014. 11 груд. URL: <http://gazeta-misto.te.ua/news/y-ternopoli-viznachili-lavreativ-obl/> (дата звернення: 19.12.2014).
2069. **У Тернополі відбудеться презентація книги поезій журналістки, автора «Дня» Лариси Миргородської** : [інформація про те, що серед гостей, запрошених на презентацію, герої поезій Лариси Миргородської, в т. ч. д. політ. н., проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ, заслуж. працівник освіти України, лавреат конкурсу «Людина року – 2015» М. Лазарович, який нещодавно повернувся із зони антитерористичної операції, куди рік тому пішов добровольцем]. *День*. 2016. 12 лют.
2070. **У Тернополі відзначили лавреатів конкурсу «Людина року – 2015»** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович, котрий менше тижня як повернувся з АТО, коли його нагороджували, все ж залишався думками із побратимами]. *Телекомпанія TV4*. 2016. 2 лют. URL: <http://tv4.te.ua/u-ternopoli-vidznachyly-laureativ-konkursulyudyna-roku-2015/> : відео (дата звернення: 19.03.2016).
2071. **У Тернополі відкрилась фотовиставка «Українська повстанська армія: Історія нескорених»** : [інформація про участь у фотовиставці М. Лазаровича]. *Служба безпеки України: офіційний сайт*. 2009. 1 квіт. URL: http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/category?cat_id=39574 : фот. (дата звернення: 08.05.2009).
2072. **У Тернополі відкрили презентовану в Європі виставку про Голодомор** : [інформація про те, що на виставці «Страчені голодом: невідомий геноцид українців», відкритій 15 листопада 2013 р. в м. Тернополі біля пам'ятника Іванові Франку, український історик Микола Лазарович розповів про історію Голодоморів в Україні]. *7 днів-Україна*. 2013. 15 листоп. URL: <http://7days-ua.com/news/u-ternopoli-vidkryly-prezentovanu-v-evropi-vystavku-pro-holodomor-foto/> (дата звернення: 12.11.2018).
2073. **У Тернополі – унікальні вибори** : [інформація про те, що до другого туру громадського проекту Перший народний праймеріз «100 кращих тернополян 2015» допущено 185 кандидатур із 2222, у т. ч. Миколу Лазаровича]. *Погляд: новинний портал*. 2015. 25 берез. URL: <http://poglyad.te.ua/podii/u-ternopoli-unikalni-vybory/> (дата звернення: 03.06.2015).

2074. **У Тернополі вручили Премію імені Братів Лепких** : [матеріали про лавреатів Всеукр. літературно-мистецької премії ім. Братів Богдана та Левка Лепких, у т. ч. доц. ТНЕУ М. Лазаровича за серію публікацій з історії України, зокрема праць про Українське січове стрілецтво та Голодомор 1932–1933 рр.]. *Zaxid.net*. 2011. 21 січ. URL: https://zaxid.net/u_ternopoli_vruchili_premiyu_imeni_brativ_lepkih_n1121173 (дата звернення: 04.11.2011).
2075. **У Тернополі вручили Премію імені Братів Лепких** : [матеріали про лавреатів Всеукр. літературно-мистецької премії ім. Братів Богдана та Левка Лепких, у т. ч. доц. ТНЕУ М. Лазаровича за серію публікацій з історії України, зокрема праць про Українське січове стрілецтво та Голодомор 1932–1933 рр.]. *Вікно*. 2011. 21 січ. URL: <http://vikno.eu/novini/novini/u-ternopoli-vruchili-premiyu-imeni-brativ-lepkih.html> (дата звернення: 04.11.2011).
2076. **У Тернополі вшанували Коновальця** : [інформація про те, що д. політ. н., проф. М. Лазарович виступив із доповіддю про життєвий шлях Євгена Коновальця під час вшанування його пам'яті з нагоди 125-річчя від дня народження, яке відбулося 14 червня 2016 р. в Українському домі «Перемога» м. Тернопіль]. *20 хвилин*. 2016. 15 черв. URL: <http://m.20minut.ua/Novyny-Ternopolya/Vid-Chytachiv/u-ternopoli-vshanovuvali-konovaltsya-10515718.html> : фот. (дата звернення: 12.07.2016).
2077. **У Тернополі звучатимуть стрілецькі пісні** : [інформація про мистецький проєкт «Осінь стрілецька пісня», який відбудеться за участі проф. М. Лазаровича 30 листопада 2017 р. в залі Тернопільської обласної філармонії]. *Тернопільська мережева газета*. 2017. 29 листоп. URL: <http://gazeta.te.ua/u-ternopoli-zvuchaty-mut-striletski-pisni/> : фот. (дата звернення: 29.10.2018).
2078. **У Тернополі нагородили лавреатів конкурсу «Людина року – 2015»** : [інформація про те, що проф. ТНЕУ, учасник АТО М. Лазарович став лавреатом конкурсу «Людина року – 2015»]. *0352.com.ua: сайт міста Тернополя*. 2016. 1 лют. URL: <http://www.0352.ua/news/1106810> (дата звернення: 19.07.2016).
2079. **У Тернополі обрали чотирьох лавреатів премії ім. Братів Лепких** : [замітка про лавреатів Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Братів Богдана та Левка Лепких, у т. ч. доц. ТНЕУ М. Лазаровича – за серію публікацій з історії України]. *3IK*. 2011. 25 січ. URL: <http://zik.ua/ua/news/2011/01/21/268038> (дата звернення: 12.02.2011).

2080. **У Тернополі презентували виставку «Україна крізь віки. 22 січня – День Соборності України»** : [стаття про виступ проф. М. Лазаровича 20 січня 2017 р. перед колективом Тернопільського обласного управління СБУ з нагоди річниці Дня соборності України]. *Наш день*. 2017. 20 січ. URL: <http://nday.te.ua/u-ternopoli-prezentuvaly-vystavku-ukrajina-kriz-viky-22-sichnya-den-sobornosti-ukrajiny/>; фот. (дата звернення: 19.01.2017).
2081. **У Тернополі презентували «Книгу пам'яті жертв Голодомору», створену за матеріалами, зібраними на території області** : [інформація про презентацію книги М. Лазаровича «І було пекло на землі...» у Тернопільському обласному краєзнавчому музеї]. *ЗІК*. 2008. 19 листоп. URL: <http://zik.ua/ua/news/2008/11/19/> (дата звернення: 12.02.2009).
2082. **У Тернополі презентували книгу про Голодомор** : [інформація про репрезентацію книги М. Лазаровича «І було пекло на землі...»]. *Главед*. 2008. 19 листоп. URL: <http://ua.glavred.info/archive/2008/11/19/181422-11.html> (дата звернення: 22.11.2008).
2083. **У Тернополі презентували книгу про Голодомор зі свідченнями очевидців** : [інформація про репрезентацію книги М. Лазаровича «І було пекло на землі...»]. *Zaxid.net*. 2008. 19 листоп. URL: http://zaxid.net/home/showSingleNews.do?u_ternopoli_prezentuvali_knigu_pro_golodomor_zi_svidchennyami_ochevidsiv&objectId=1065557 (дата звернення: 23.11.2008).
2084. **У Тернополі презентували книгу про Голодомор «І було пекло на землі»** : [інформація про репрезентацію книги М. Лазаровича]. *UA: Перший*. 2018. 22 січ. URL: <http://1tv.com.ua/news/hot/08/11/19/17/50.html> (дата звернення: 23.02.2018).
2085. **У Тернополі презентували книгу про російсько-українську війну** : [стаття про те, що 25 жовтня 2018 р. в приміщенні Тернопільської обласної ради відбулася презентація книжки професора Миколи Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»]. *Тернопільська мережева газета*. 2018. 26 жовт. URL: <http://gazeta.te.ua/u-ternopoli-prezentuvaly-knygu-pro-rosijsko-ukrayinsku-vijnu/>; фот. (дата звернення: 29.10.2018).
2086. **У Тернополі презентували книгу, дописану в окопах** : [замітка про презентацію в Тернополі книги М. Лазаровича про УСС, яка відбулась 12 березня 2016 р. в обласній філармонії]. *TeNews*:

- тернопільські новини*. 2016. 13 берез. URL: https://www.tenews.org.ua/post/view/u_ternopoli_prezentuvali_knigu_dopisanu_v_okopah# (дата звернення: 19.06.2016).
2087. **У Тернополі презентували книгу, дописану в окопах** : [замітка про презентацію в Тернополі книги М. Лазаровича про УСС, яка відбулась 12 березня 2016 р. в обласній філармонії]. *BezTabu*. 2016. 13 берез. URL: <http://beztabyu.te.ua/novini-ternopilshchini/u-ternopoli-prezentuiut-knigu-dopisanu-v-okopah> (дата звернення: 17.04.2016).
2088. **У Тернополі презентують книгу про російсько-українську війну** : [замітка про репрезентацію книги відомого українського історика, д. політ. н., проф. М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбудеться 16 березня 2018 р. в залі засідань вченої ради ТНЕУ]. *Поліс*. 2018. 13 берез. URL: <http://www.polis.te.ua/u-ternopoli-prezentuiut-knyhu-pro-rosiisko-ukrainsku-viynu/> : фот. (дата звернення: 13.04.2018).
2089. **У ТНЕУ відбудеться презентація книги Миколи Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»** : [замітка про репрезентацію книги проф. М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбудеться 16 березня 2018 р. в залі засідань вченої ради ТНЕУ]. *Наш день*. 2018. 6 берез. URL: <http://nday.te.ua/u-tneu-vidbudetsya-prezentatsiya-knyhy-mykoly-lazarovycha-rosijsko-ukrajinska-vijna-2014-2017-roky-kоротkyj-narys-foto/> : фот. (дата звернення: 23.03.2018).
2090. **У ТНЕУ побував посол Європейського Союзу в Україні** : [інформація про те, що проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ М. Лазарович подарував авторську книгу пану послу Європейського Союзу в Україні Хюгу Мінгареллі, котрий перебував у ТНЕУ 24 травня 2019 р.]. *Наш день*. 2019. 29 трав.–4 черв. (№ 21). С. 7.
2091. **У ТНПУ ім. В. Гнатюка відбулась презентація книги відомого історика** : [стаття про презентацію монографії «Українські січові стрільці в боротьбі за волю України» відомого українського історика, д. політ. н., учасника бойових дій, проф. М. Лазаровича, яка відбулася 10 квітня 2019 р. в Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В. Гнатюка]. *Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка: офіційний сайт*. 2019. 11 квіт. URL: <http://tnpu.edu.ua/news/3525/> : фот. (дата звернення: 12.04.2019).

2092. **У Трускавці презентують книгу про УСС** : [заметка про репрезентацію книги М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», яка відбудеться 27 липня 2016 р. в Трускавецькій міській бібліотеці-філії № 1]. *Трускавецький вісник*. 2016. № 125 (25 лип.). URL: <http://protruskavets.org.ua/u-truskavtsi-prezentuyut-knyhu-pro-uss/af-14/> (дата звернення: 03.08.2016).
2093. **У Чернігівській області вшанували меморіальною дошкою керівника місцевої ОУН** : [інформація про те, що проф. ТНЕУ М. Лазарович 29 листопада 2018 р. взяв участь у відкритті меморіальної дошки в с. Гужівка Ічнянського р-ну Чернігівської обл. на честь місцевого діяча підпілля ОУН і УПА Василя Теребуна]. *Історична правда*. 2018. 4 груд. URL: <http://www.istpravda.com.ua/short/2018/12/4/153364/> : фот. (дата звернення: 05.12.2018).
2094. **У Чернігівській області вшанували меморіальною дошкою керівника місцевої ОУН** : [інформація про те, що проф. ТНЕУ М. Лазарович 29 листопада 2018 р. взяв участь у відкритті меморіальної дошки в с. Гужівка Ічнянського р-ну Чернігівської обл. на честь місцевого діяча підпілля ОУН і УПА Василя Теребуна]. *Galinfo*. 2018. 4 груд. URL: https://galinfo.com.ua/news/u_chernigivskiy_oblasti_vshanuvaly_memorial_noyu_doshkoju_kerivnyka_mistsevoi_oun_302356.html : фот. (дата звернення: 05.12.2018).
2095. **У Чорткові відбудеться презентація книжки про російсько-українську війну** : [заметка про запрошення Чортківської міської ради на зустріч з автором книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», д. політ. н., проф., учасником АТО Миколою Лазаровичем, яка відбудеться 19 березня 2018 р. в приміщенні Чортківської міської бібліотеки для дорослих]. *Чортків.онлайн*. 2018. 15 берез. URL: <http://chortkiv.online/tag/mykola-lazarovych/> : фот. (дата звернення: 04.01.2022).
2096. **Україна вперше вшановує пам'ять загиблих в АТО. Що пишуть у соцмережах** : [інформація про ставлення проф. ТНЕУ, учасника АТО М. Лазаровича до Дня пам'яті захисників України]. *Терміново*. 2019. 29 серп. URL: <https://terminovo.te.ua/news/14600/> : фот. (дата звернення: 30.08.2019).
2097. **«Україна – єдина країна»** : [стаття про відкриту лекцію для першокурсників ТНЕУ, заплановану на 2 вересня 1915 р., яку прочитає д. політ. н., проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ, боєць АТО М. Лазарович]. *Університетська*

- думка*. 2015. 31 серп. URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/6060-ukrayina-yedina-krayina.html> : фот. (дата звернення: 31.09.2015).
2098. **Україна – єдина країна** : [стаття про відкриту лекцію для першокурсників ТНЕУ, яку 2 вересня 1915 р. прочитав д. політ. н., проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ, боєць АТО М. Лазарович]. *Університетська думка*. 2015. 30 верес. С. 2 : фот.
2099. **Україна і світ у концептуальних засадах Патріарха Йосифа Сліпого** : міжнар. наук.-практ. конф., програма м. Тернопіль : Західноукраїнський національний університет, 11–12 листоп. 2022 р. Тернопіль, 2022. С. 31.
2100. **Український легіон. Презентація** : [інформація про те, що 22 квітня 2016 р. у головній чит. залі Наукової бібліотеки Львівського національного університету ім. І. Франка (вул. М. Драгоманова, 5) відбудеться презентація книжки М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» за участю автора. Подано біографічну коротку довідку про М. Лазаровича та анотацію монографії]. *Український погляд*. 2016. 20 квіт URL: <http://ukrohliad.org/news/ukrayinskyj-legion-prezentatsiya.html> : фот. (дата звернення: 31.09.2016).
2101. **Уніят В. Репрезентували 49-й том «Літопису УПА»** : [інформація про виступ проф. М. Лазаровича на репрезентації 49-го тому «Літопису УПА»]. *Ukrnationalism.org*. 2016. 6 листоп. URL: <http://www.ukrnationalism.org.ua/news/?n=4204&calendar=201007> (дата звернення: 22.01.2017).
2102. **Уперше в Тернополі виставка «Князі Галицькі-Острозькі – будівничі держави»**. *Місто*. 2017. 24 лют. URL: <http://www.gazeta-misto.te.ua/budivn/> : фот. (дата звернення: 03.09.2017).
2103. **Уривок з антирашистського мітингу в Південній Кореї** : [інформація про патріотичну діяльність та науковий доробок проф. М. Лазаровича, оприлюднена на площі в м. Сеул]. *Facebook*. 2022. 26 черв. URL: <https://www.facebook.com/ihor.vasyltsov/videos/1172874816910225> : відео (дата звернення: 03.09.2022).
2104. **Урок історичної правди «Невмируща слава Лисоні»** : [інформація про те, що 26 жовтня 2016 р. в Тернопільській ОУНБ відбувся урок історичної правди «Невмируща слава Лисоні», присвячений 100-річчю боїв за г. Лисоню між російською армією та полком УСС і австро-угорськими бойовими загонами. Під час

- заходу М. Лазарович – історик, д. політ. наук, учасник АТО розповів про історичні обставини виникнення стрілецтва, його діяльність та значення для пробудження національної свідомості українства]. *Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека: офіційний сайт*. 2016. 26 жовт. URL: http://www.library.te.ua/library_news/2016_rik/news2016_112/ (дата звернення: 12.12.2016).
2105. **Урочиста академія до 80-річчя ОУН** : [інформація про доповідь М. Лазаровича на урочистій академії «Герої української нації», присвяченій 80-річчю утворення ОУН, яка відбулася 9 лютого 2009 р. в ПК «Березіль»]. *Тернопільська обласна державна адміністрація: офіційний сайт*. 2009. 10 лют. URL: <http://www.oda.te.gov.ua/main/ua/news.htm> (дата звернення: 17.02.2009).
2106. **Урочиста конференція до 91-річчя ОУН** : [інформація про те, що 2 лютого 2020 р. о 14.00 у Львівському палаці мистецтв (вул. Коперника, 17) відбудеться Урочиста конференція до 91-річчя ОУН «Націоналізм: традиції і модерн», де виступатиме д. політ. н., проф. М. Лазарович]. *Вголос*. 2020. 31 січ. URL: https://vgolos.com.ua/news/urochysta-konferentsiya-do-91-richchya-oun_1160118.html (дата звернення: 03.02.2020).
2107. **Учасник АТО презентує у Чернівцях книгу про російсько-українську війну** : [про презентацію книги М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбудеться 20 лютого 2018 р. в приміщенні Чернівецької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. М. Івасюка]. *Чернівецький промінь*. 2018. 16 лют. URL: <http://promin.cv.ua/2018/02/16/uchasnyk-ato-prezentuie-u-chernivtsiakh-knyhu-pro-rosiisko-ukrainsku-viinu.html> : фот. (дата звернення: 23.05.2021).
2108. **Учасники Революції Гідності написали звернення до Зеленського проти реваншу** : [інформація про те, що серед підписантів під Зверненням є підпис М. Лазаровича (№ 132)]. *Українська правда*. 2020. 7 трав. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2020/05/7/7250740/> (дата звернення: 07.05.2020).
2109. **Федорців Н. Найкращих тернополян уже не 100, а 99. Чи кого не забули?..** [інформація про те, що 45-й у рейтингу сотні найкращих тернополян проф. М. Лазарович, котрий після участі в АТО повернувся до викладацької роботи в ТНЕУ]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2018. 22 квіт. URL: <http://teren.in.ua/2018/04/22/najkrashhyh-ternopolyan-uzhe-ne-100-a-99-chy-kogo-ne-zabuly/> (дата звернення: 12.08.2018).

2110. **Федорців Н. «Язык» довів наших до Донецька** : [інформація про те, що завідувач кафедри українознавства ТНЕУ М. Лазарович виступав у прямому ефірі Першого муніципального телеканалу Донецька, де відстоював права української мови]. *Місто*. 2007. 14 берез.
2111. **Федчишин А. Професор Тернопільського університету Микола Лазарович виступив з лекцією про Голодомор в Україні 1932/1933-х років** : [стаття про лекцію проф. М. Лазаровича, присвячену трагедії Голодомору 1932–1933 рр. в Україні, перед представниками Української громади м. Ганновер (Німеччина)]. *Сайт Свято-Володимирської громади Української православної церкви Київського патріархату міста Ганновера*. 2016. 27 листоп. URL: <http://www.st-wolodymir-hannover.de/ukr/info/35-contact> (дата звернення: 12.12.2016).
2112. **Федьков О. Людина і громадянин** : [інформація про М. Лазаровича як про лідера акції збору підписів за надання українській мові статусу державної]. *Наукова звітня у щоденному вимірі*. До 60-річчя від дня народження та 40-річчя науково-педагогічної діяльності д-ра іст. наук, проф., акад. Валерія Степановича Степанкова / укл. О. М. Завальнюк. Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2007. С. 218–219.
2113. **Фільм, дискусії та виставка: у Львові відбудеться Урочиста конференція до 91-річчя ОУН** : [інформація про те, що 2 лютого 2020 р. о 14.00 у Львівському палаці мистецтв (вул. Коперника, 17) відбудеться Урочиста конференція до 91-річчя ОУН «Націоналізм: традиції і модерн», де виступатиме д. політ. н., проф. М. Лазарович]. *Правдиві новини*. 2020. 30 січ. URL: <http://pravdalviv.com/2020/01/30/film-konferentsiya-ta-vystavka-u-lvovi-vidbudetsya-urochysta-akademiya-do-91-richchya-oun/> (дата звернення: 03.02.2020).
2114. **Фільм тернопільських телевізійників мусить переглянути кожен** : [посилання на відгук проф. М. Лазаровича на своїй сторінці у соцмережі «Фейсбук» на фільм про Героїв Майдану з *Тернопільщини*]. *Фактор Тернопільщини*. 2016. 16 берез. URL: <http://faktor.te.ua/2016/03/film-ternopilskyh-televizijnykiv-musyt-perehlyanuty-kozhen/> (дата звернення: 03.05.2016).
2115. **Флешбук «Прочитай – і запали іншого»** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович пропонує прочитати книгу П. Голубенка «Україна і Росія у світлі культурних взаємин»]. *Тернопільський національний економічний університет: офіційний сайт*. 2018.

- 23 квіт. URL: <http://www.tneu.edu.ua/news/13239-fleshbuk-prochytai-i-zapaly-inshogo.html> : фот. (дата звернення: 03.04.2018).
2116. **Хміляр Л. Іван Стойко**: «Тест на демократію влада склала успішно» : [інформація про виступ члена громадської ради з питань забезпечення реалізації виборчих прав громадян М. Лазаровича в Тернопільській облдержадміністрації]. *Свобода*. 2006. 8 квіт.
2117. **Хованець А. Пронизували серце стрілецькі статті** : [про організацію доц. М. Лазаровичем святкування 90-річчя УСС у ТАН-Гу]. *Академія*. 2004. 23 листоп.
2118. **Хомчин Т. Теоретичні аспекти інформаційної культури** : [інформація про М. Лазаровича як наукового керівника авторки статті]. *Правова система України в умовах європейської інтеграції: погляд студентської молоді* : зб. тез доп. IV Міжнар. студ. наук. конф. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. С. 384.
2119. **Хто може отримати обласні премії в галузі культури?** : [інформація про те, що члени комісії з присудження обласних премій у галузі культури допустили М. Лазаровича до другого туру конкурсу в номінації «Краєзнавство» – Премія ім. Петра Медведика]. *Інформаційний простір Тернопілля*. 2012. 10 квіт. URL: <http://infoprostir.te.ua/?p=6928> (дата звернення: 12.07.2012).
2120. **Хто на Тернопільщині гідний отримати нагороду?** : [інформація про те, що за підсумками 2013 р. автору книги «Чин Українських січових стрільців на Тернопільщині» М. Лазаровичу буде вручено Обласну премію в галузі культури в номінації «Краєзнавство – ім. Петра Медведика»]. *Погляд: новинний портал*. 2014. URL: <http://poglyad.te.ua/podii/hto-na-ternopilschyni-hidnyj-otrymaty-nahorodu/> (дата звернення: 12.12.2014).
2121. **Хто отримає обласні премії в галузі культури?** : [інформація про оприлюднення прес-службою Тернопільської обласної ради списку претендентів на отримання обласних премій в галузі культури, серед яких і М. Лазарович у номінації «Краєзнавство» – Премія ім. Петра Медведика]. *Інформаційний простір Тернопілля*. 2012. 2 берез. URL: <http://infoprostir.te.ua/?p=5894> (дата звернення: 02.12.2012).
2122. **Худобá І. Монографію, присвячену Українським січовим стрільцям, представили студентам ТНПУ** : [стаття про репрезентацію монографії проф. М. Лазаровича «Легион Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» в Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В. Гнатюка]. *Телеканал ІНТБ*.

2016. 8 квіт. URL: <http://intb.te.ua/2016/04/монографію-присвячену-українським-с/>: відео (дата звернення: 02.05.2016).
2123. **Худоба І. Сторіччя боїв за Лисоню відзначили історичною реконструкцією поєдинку** : [інформація проф. М. Лазаровича про історичне значення боїв за г. Лисоня]. *Телеканал ІНТБ*. 2016. 5 верес. URL: <http://intb.te.ua/2016/09/сторіччя-боїв-за-лисоню-відзначили-іс/>: відео (дата звернення: 02.11.2016).
2124. **Цвик О. На Тернопільщині попрощалися із двома військово-службовцями** : [подано цитати з ФБ-допису проф. М. Лазаровича про загиблих українських Героїв]. *Суспільне*. 2022. 11 верес. URL: <https://suspilne.media/280664-na-ternopilsini-poprosalisa-iz-dvoma-vijskovosluzbovcami/> (дата звернення: 12.09.2022).
2125. **Цебрій Є. На Лисоні «воювали», як 100 років тому** : [інформація про те, що під час урочистостей із відзначення 100-річчя боїв за г. Лисоню відбулася презентація книги М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *20 хвилин*. 2016. 8 верес. URL: <http://m.20minut.ua/Novyny-Ternopolya/Kult-podii/na-lisoni-voyuvali-yak-100-rokiv-tomu-10541909.html> (дата звернення: 12.10.2016).
2126. **Цимбровська О. «Літературний Тернопіль»—2015: що прочитаєте в журналі?** : [інформація про те, що М. Лазарович плідно працює у царині краєзнавства]. *Вільне життя плюс*. 2014. 5 листоп.
2127. **Цікава зустріч** : [стаття про репрезентацію в Трускавецькій міській бібліотеці-філії № 1 книги М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Офіційний сайт Трускавецької міської ради*. 2016. 28 лип. URL: <http://www.tmr.gov.ua/press-center/news-offices/65-infpol/2426-tsikava-zustrich> : фот. (дата звернення: 17.11.2016).
2128. **Чайківська Я. Відбулася звітно-виборна конференція профспілкового комітету ТАНГ** : [інформація про обрання М. Лазаровича членом профспілкового комітету ТАНГУ]. *Академія*. 2005. 15 лют. URL: <http://www.tane.edu.ua/view.php?id=2000> (дата звернення: 17.04.2005).
2129. **Чепурний В. Ворог цілить у наше майбутнє** : [стаття з аналізом доповіді проф. ЗУНУ М. Лазаровича «Людські втрати України в контексті російсько-української війни (2014–2021 років)», виголошеної на VII Чорноволівських читаннях]. *Сіверицина*. 2021. 8 квіт. URL: https://siver.com.ua/news/vorog_cilit_u_nashe_majbutne/2021-04-08-28100 : фот. (дата звернення: 09.04.2021).

2130. **Чепурний В. Гужівка вшанувала Василя Теребуна!** : [інформація про те, що проф. Тернопільського національного економічного університету, учасник бойових дій М. Лазарович виступив у Центральній районній бібліотеці ім. С. Васильченка в м. Ічня на Чернігівщині про місцевого діяча підпілля ОУН і УПА Василя Теребуна]. *Голос України*. 2018. 3 груд. URL: <http://www.golos.com.ua/news/87183> : фот. (дата звернення: 03.12.2018).
2131. **Чепурний В. Перша шана націоналісту** : [інформація про те, що проф. Тернопільського національного економічного університету, учасник бойових дій М. Лазарович виступив у Центральній районній бібліотеці ім. С. Васильченка в м. Ічня на Чернігівщині про місцевого діяча підпілля ОУН і УПА Василя Теребуна]. *Сіверщина*. 2018. 4 груд. URL: https://siver.com.ua/news/persha_shana_nacionalistu/2018-12-04-23052 : фот. (дата звернення: 04.12.2018).
2132. **Чепурний В. Шана учаснику підпілля** : [інформація про те, що проф. Тернопільського національного економічного університету, учасник бойових дій М. Лазарович виступив у Центральній районній бібліотеці ім. С. Васильченка в м. Ічня на Чернігівщині про місцевого діяча підпілля ОУН і УПА Василя Теребуна]. *Голос України*. 2018. 4 груд.: фот.
2133. **Чергові поступки Росії посилять кризу під час пандемії коронавірусу – українська еліта звернулась до Зеленського** : [інформація про те, що проф. Тернопільського національного економічного університету, учасник бойових дій М. Лазарович – підписант відкритого листа до Президента України Володимира Зеленського з вимогою не йти на поступки Росії під час пандемії коронавірусу у світі]. *Прямий*. 2020. 23 берез. URL: <https://prm.ua/cherгови-postupki-rosiyi-posilyat-krizu-pid-chas-pandemiyi-koronavirus-ukrayinska-elita-zvernulas-do-zelenskogo/> (дата звернення: 24.03.2020).
2134. **Чернецька С. В Тернополі провели круглий стіл на тему «Переосмислення національної історії як основний чинник національної ідеї»** : [інформація про те, що учасником круглого стола був М. Лазарович]. *Провсе*. 2010. URL: <http://www.provse.te.ua/?page=news&newsid=9529> (дата звернення: 24.11.2010).
2135. **Чернецька С. Латентні методики та засоби вербування новобранців в ДА, або Національна ідея forever** : [інформація про те, що М. Лазарович був учасником круглого стола «Переосмислення

- національної історії як основний чинник національної ідеї»]. *Блог ДемАльянсу*. 2010. URL: <http://blog.dem-alliance.org/2010/02/08/> (дата звернення: 24.11.2010).
2136. **Чернецька С. На круглий стіл – в 11-ту школу.** У п'ятницю у ТЗОШ № 11 відбувся круглий стіл «Переосмислення вітчизняної історії як основа формування національної ідеї» [інформація про те, що учасником круглого стола був М. Лазарович]. *20 хвилин*. 2010. 12 лют.
2137. **Чернівецька Н. Чернівчанам презентували книгу «Українсько-російська війна [2014–2017 роки]: короткі нариси» :** [стаття про презентацію книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» проф. М. Лазаровича, яка відбулася 20 лютого 2018 р. в Чернівецькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. М. Івасюка]. *CvNews*. 2018. 20 лют. URL: <http://cvnews.cv.ua/post/view/1519161392-chemnivchanam-prezentovali-knigu-ukrainsko-rosiyska-viyna-2014-2017-roki-korotki-narisi> : фот. (дата звернення: 24.10.2018).
2138. **Чернов В. Відчинили двері до волі: сьогодні виповнюється 30 років Референдуму за Незалежність :** [інформація про те, що 25 жовтня 1991 р. сумська незалежна газета «Добрий день» опублікувала статтю викладача Кременецького педагогічного коледжу Тернопільської області М. Лазаровича, де йшлося про економічну спроможність України]. *Голос України*. 2021. 1 груд. URL: <http://www.golos.com.ua/article/353884> (дата звернення: 04.12.2021).
2139. **Чуйко І. Сотниківна :** [інформація про виступ М. Лазаровича на репрезентації повісті Б. Лепкого «Сотниківна» в прес-клубі «Вільного життя плюс»]. *20 хвилин*. 2012. 15 черв.
2140. **Чундак А. В Ужгороді обговорили проблему входження України до НАТО :** [стаття про міжнародний публічний семінар-практикум «Партнерство України та НАТО: від стратегічних декларацій до тактики практичних дій», що відбувся 15 квітня 2016 р. в Ужгородському національному університеті. Подано думку з виступу на форумі проф. М. Лазаровича]. *Дзеркало Закарпаття*. 2016. 18 квіт.
2141. **Чундак А. В Ужгороді обговорили проблему входження України до НАТО :** [стаття про міжнародний публічний семінар-практикум «Партнерство України та НАТО: від стратегічних декларацій до тактики практичних дій», що відбувся 15 квітня 2016 р. в Ужгородському національному університеті. Подано думку з виступу на форумі проф. М. Лазаровича]. *Медіацентр УжНУ*. 2016. 18 квіт. URL:

- http://mediacenter.uzhnu.edu.ua/news/v_uzhnu_obgovorjuvali_temu_vkhodzhennja_ukrajini_do_nato/2016-04-18-3513 : фот. (дата звернення: 08.06.2016).
2142. **Чундак А. В Ужгороді обговорили проблему входження України до НАТО** : [стаття про міжнародний публічний семінар-практикум «Партнерство України та НАТО: від стратегічних декларацій до тактики практичних дій», що відбувся 15 квітня 2016 р. в Ужгородському національному університеті. Подано думку з виступу на форумі проф. М. Лазаровича]. *ClipNews.info*. 2016. 19 квіт. URL: <http://clipnews.info/newstopic.htm?id=102461> (дата звернення: 08.06.2016).
2143. **Чундак А. В Ужгороді обговорили проблему входження України до НАТО** : [стаття про міжнародний публічний семінар-практикум «Партнерство України та НАТО: від стратегічних декларацій до тактики практичних дій», що відбувся 15 квітня 2016 р. в Ужгородському національному університеті. Подано думку з виступу на форумі проф. М. Лазаровича]. *Голос Карпат*. 2016. 18 квіт.
2144. **Шак В. Воїни 37-го батальйону ЗСУ продовжують славу історію захисників рідної землі** : [інформація про те, що до філії бібліотеки 37-го батальйону ЗСУ передано книги, в т. ч. монографію «Українські січові стрільці» за авторства М. Лазаровича]. *МИГ*. 2020. 27 трав. URL: <https://mig.com.ua/voini-37-go-bataljonu-zsu-prodovzhujut-slavnu-istoriju-zahisnikiv-ridnoi-zemli/> (дата звернення: 27.05.2020).
2145. **Шалай С. В Тернопільському економічному університеті вшанували Героїв** : [подано фото виступу на заході учасника АТО М. Лазаровича]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2016. 28 лют. URL: http://teren.in.ua/article/v_ternopilskomu_ekonomichnomu_universyteti_vshanovuvaly_heroyiv (дата звернення: 14.03.2016).
2146. **Шалай С. «Любіть Україну не як щось ефемерне, а як місце, де ви живете», – Микола Лазарович** : [стаття про відкриту лекцію «Україна – єдина країна», яку д. політ. н., проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ, боєць АТО М. Лазарович провів для студентів-першокурсників]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2015. 2 верес. URL: http://teren.in.ua/article/lyubit_ukrayinu_ne_yak_shchos_efemerne_a_yak_mistse_de_vy_zhyvete_mykola_lazarovych : фот. (дата звернення: 14.09.2015).
2147. **Швець Н. Година пам'яті: Небесну Сотню маємо пам'ятати постійно** : [інформація про те, що учасник АТО, історик, політолог,

- проф. ТНЕУ М. Лазарович 22 лютого 2018 р. виступив на заході, організованому Тернопільською центральною міською бібліотекою для дітей на честь Героїв Майдану, та подарував бібліотеці свою книжку «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис». *Вільне життя*. 2018. 22 лют. URL: <https://vilne.org.ua/2018/02/hodyna-pamyati-nebesnu-sotnyu-mayemo-pamyataty-postiyno/> (дата звернення: 14.07.2019).
2148. **Швец Н. Година пам'яті: Небесну Сотню маємо пам'ятати постійно** : [інформація про те, що учасник АТО, історик, політолог, проф. ТНЕУ М. Лазарович 22 лютого 2018 р. виступив на заході, організованому Тернопільською центральною міською бібліотекою для дітей на честь Героїв Майдану, та подарував бібліотеці свою книжку «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»]. *Погляд: новинний портал*. 2018. 22 лют. URL: <https://poglyad.te.ua/podii/godyna-pamyati-nebesnu-sotnyu-mayemo-pamyataty-postijno.html> (дата звернення: 12.11.2020).
2149. **Швец Н. Історія про Героїв, яка вразила тернополян** : [інформація про те, що учасник АТО, історик, політолог, проф. ТНЕУ М. Лазарович 22 лютого 2018 р. виступив на заході, організованому Тернопільською центральною міською бібліотекою для дітей на честь Героїв Майдану, та подарував бібліотеці свою книжку «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»]. *Файне місто*. 2018. 25 лют. URL: <http://ternopil.te.ua/istoriya-pro-herojiv-yaka-vrazylya-ternopolyan/> (дата звернення: 27.02.2019).
2150. **Швец Н. Небесна Сотня: герої, які змінили хід історії** : [інформація про те, що учасник АТО, історик, політолог, проф. каф. документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ М. Лазарович 22 лютого 2018 р. виступив на заході, організованому Тернопільською центральною міською бібліотекою для дітей на честь Героїв Майдану, та подарував бібліотеці свою книжку «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»]. *Вільне життя*. 2018. 23 лют. URL: <http://vilne.org.ua/2018/02/nebesna-sotnia-heroi-i-aki-zminyly-khid-is/> (дата звернення: 14.03.2018).
2151. **Швец Ю. У Тернополі видали книжку, дописану під кулями** : [стаття про репрезентацію книги проф. М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»; подано інформацію про книгу]. *BezTabu*. 2016. 14 берез. URL:

- <http://beztaby.te.ua/novini-ternopilshchhini/u-ternopoli-vidali-knizhku-dopisanu-pid-kuliami> : фот. (дата звернення: 14.04.2016).
2152. **Швець Ю. Хто увійшов до сотні кращих тернополян** : [інформація про те, що за результатами праймеріз-рейтингу «ТОП-100» жителів м. Тернополя, котрі користуються найбільшою підтримкою громади, проф. М. Лазарович посів 45-те місце]. *Портал «Тернопіль»*. 2015. 15 трав. URL: <http://ternopil.te.ua/hto-uvijshov-do-sotni-kraschyh-ternopolyan/> : фот. (дата звернення: 14.04.2016).
2153. **Шелестовська М. Вчена рада Університету** : [інформація про обрання 19 квітня 2006 р. доц. М. Лазаровича на посаду зав. каф. українознавства]. *Університетська думка*. 2006. Квіт.-трав.
2154. **Школа професора Лановика** : [інформація про М. Лазаровича як доц. кафедри українознавства та автора низки книг]. *Академія*. 2003. 17 верес.
2155. **Шот М. 100 перемог України** : [інформація про те, що в урочистому відкритті виставки «100 перемог України» в Українському домі «Перемога» в Тернополі 23 травня 2019 р. брав участь проф. М. Лазарович, доброволець російсько-української війни, який там само отримав у подарунок від першого віце-прем'єр-міністра України С. Кубіва фоліант про УПА, передарований Тернопільському історико-меморіальному музею політичних в'язнів]. *Урядовий кур'єр*. 2019. 28 трав. (№ 98).
2156. **Шот М. «А ми тую стрілецькую славу збережемо»: Країна відзначила 100-річчя боїв на Лисоні** : [інформація про те, що дослідник УСС проф. ТНЕУ М. Лазарович пішов у зону АТО добровольцем, а після повернення у 2016 р. видав ґрунтовну книгу-дослідження «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба». Подано аналіз М. Лазаровича щодо стрілецької ідеології]. *Урядовий кур'єр*. 2016. 8 верес. С. 1, 5.
2157. **Шот М. І стали усуси з ворогом на герць. На Тернопіллі відзначили 100 років бою Українських січових стрільців під с. Конюхи** : [опубліковано інформацію проф. М. Лазаровича про бої УСС поблизу с. Конюхи та їхні наслідки; згадано, що М. Лазарович – доброволець новітньої російсько-української війни]. *Урядовий кур'єр*. 2017. 7 лип.
2158. **Шот М. Мати написала синові: Художньо-документальну повість тернополянка Леся Орляк назвала «Ти зробив усе, що зміг»** : [інформація про виступ проф. М. Лазаровича під час репрезентації книги Лесі Орляк «Ти зробив усе, що зміг» та про

- підготовлену ним книжку «Російсько-українська війна: короткий нарис». *Урядовий кур'єр*. 2017. 23 листоп.
2159. **Шот М. Микола Лазарович отримав відзнаку «Людини року»** : [інформація про те, що «професор-воїн» М. Лазарович отримав відзнаку «Людина року» на Тернопіллі 2015 року». *Погляд: новинний портал*. 2015. URL: <http://poglyad.te.ua/podii/mykola-lazarovych-otrymav-vidznaku-lyudynu-roku/> (дата звернення: 23.12.2015).
2160. **Шот М. Покликані** : [стаття про кафедру українознавства ТДЕУ, очолювану доц. М. Лазаровичем]. *Урядовий кур'єр*. 2006. 5 жовт.
2161. **Шот М. Спробуйте хрустку свіжу запашну книжку до кави. У Тернополі всьоме організували єдиний у країні «Бібліофест»** : [інформація про те, що 29 вересня 2017 р. у рамках Сьомого «Бібліофесту» в Тернопільській центральній міській бібліотеці презентували нову колекцію арт-буків, у т. ч. патріотичну книгу «З героїчного коріння проростають сходи», яка розповідає про тернопільського науковця, громадського діяча, проф. М. Лазаровича, який воював в АТО]. *Урядовий кур'єр*. 2017. 18 жовт. : фот.
2162. **Шот М. Читати не тільки цікаво, а й модно** : [інформація про те, що арт-бук «З героїчного коріння забували сходи», присвячений тернопільському науковцю й громадському діячеві, учаснику АТО М. Лазаровичу, передадуть бійцям у зону АТО]. *Вільне життя*. 2017. 13 жовт. : фот.
2163. **Шпуляр У. У Львові презентуватимуть книгу Миколи Лазаровича про Українських січових стрільців** : [про те, що 22 квітня у головному читальному залі Наукової бібліотеки Львівського національного університету ім. І. Франка (вул. М. Драгоманова, 5) відбудеться презентація книжки воїна-добровольця М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» за участю автора. Подано біографічну довідку про автора та анотацію монографії]. *Львівська міська рада: офіційний сайт*. 2016. 20 квіт. URL: <http://city-adm.lviv.ua/news/science-and-health/science/231672-u-lvovi-prezentuvatymut-knyhu-mykoly-lazarovycha-pro-ukrainskykh-sichovykh-striltsiv> : фот. (дата звернення: 23.05.2021).
2164. **Шульга О. Чи вчимося так, як треба?** : [стаття про підтримку відкритого листа М. Лазаровича «Вигнання історії України з ВНЗ країни» до міністра освіти і науки України І. Вакарчука в інших засобах масової інформації]. *Слова «Просвіти»*. 2009. Ч. 23 (11–17 черв.).

2165. **Щербатих О. 60 – тільки початок!** : [інформація про те, що 11 лютого 2022 р. проф. М. Лазарович мав доповідь на Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю «Олександр Федьков – авторитетний дослідник, провідний учений, рушій історичної освіти»]. *Подоланин*. 2022. 18 лют. URL: <http://podolyanin.com.ua/suspilstvo/56755/> (дата звернення: 22.02.2022).
2166. **Що прикарпатці думають про анонсований телеміст з РФ** : [інформація про ставлення М. Лазаровича до анонсованого на 12 липня 2019 р. російсько-українського телемосту «Треба поговорити»]. *Блиц-інфо*. 2019. 8 лип. URL: <http://blitz.if.ua/news/schorykarpatici-dumayut-pro-anonsovanyu-telemist-z-rf.html> (дата звернення: 22.07.2019).
2167. **Юрій С. Наш університет – духовна і академічна Мекка у Тернопільському краї** : [інформація про М. Лазаровича як про представника наукової історичної школи ТДЕУ]. *Університетська думка*. 2006. 31 жовт.
2168. **Юхно-Лучка М. «Більш морального і патріотичного війська в Україні не було ніколи»**. У Тернополі репрезентують видання про січових стрільців : [стаття про те, що 12 березня 2016 р. о 18.00 в Тернопільській обласній філармонії відбудеться репрезентація книжки проф. М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»; наведено коментар автора про Легіон УСС]. *Нова тернопільська газета*. 2016. 9–15 берез. (№ 9). : фот.
2169. **Ядуха Й. Їжак в цукерковій обгортці : памфлет** : [пасквіль про акцію на захист української мови, організовану М. Лазаровичем 27 листопада 1988 р. в м. Кам'янець-Подільський Хмельницької обл., та реакцію на неї радіостанції «Свобода» і Української гелісінської спілки]. *Радянський студент*. 1989. 26 квіт. (№ 13). С. 2.
2170. **Як ставляться відомі жителі Тернопільщини до надання автокефалії Українській православної церкві** : [інформація про ставлення проф. М. Лазаровича до надання автокефалії УПЦ]. *Наш день*. 2018. 17–23 жовт. С. 3.
2171. **Як ставляться відомі жителі Тернопільщини до надання автокефалії Українській православної церкві** : [інформація про ставлення проф. М. Лазаровича до надання автокефалії УПЦ]. *Доба*. 2018. 19 жовт. URL: <https://doba.te.ua/post/45329> : фот. (дата звернення: 20.10.2018).

2172. **Як ставляться відомі жителі Тернопільщини до надання автокефалії Українській православної церкві** : [інформація про ставлення проф. М. Лазаровича до надання автокефалії УПЦ]. *0352.com.ua: сайт міста Тернополя*. 2018. 18 жовт. URL: <https://www.0352.ua/news/2189737/ak-stavlatsa-vidomi-ziteli-ternopilsini-do-nadanna-avtokefalii-ukrainskij-pravoslavnij-cerkvi> : фот. (дата звернення: 19.10.2018).
2173. **Якщо підтримуєш – поширюй. «Не випробовуйте волю вільних людей»: звернення майданівців проти реваншу...** : [інформація про те, що серед підписантів під Зверненням є підпис М. Лазаровича (№ 132)]. *Ukrainian-news: головні новини України та світу*. 2020. 8 трав. URL: <https://ukrainian-news.pp.ua/?p=958> (дата звернення: 10.05.2020).
2174. **Яновська А. У Чорткові відбудеться презентація книжки про російсько-українську війну** : [замітка про запрошення Чортківської міської ради на зустріч з автором книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», д. політ. н., проф., учасником АТО М. Лазаровичем, яка відбудеться 19 березня 2018 р. в приміщенні Чортківської міської бібліотеки для дорослих]. *Чортків.онлайн*. 2018. 15 берез. URL: <http://chortkiv.online/2018/03/15/u-chortkovi-vidbudetsya-prezentatsiya-knyzhky-pro-rosijsko-ukrajinsku-vijnu/> : фот. (дата звернення: 04.01.2022).
2175. **Яремко А. Календар подій Львівської міської ради на 22.04.2016** : [інформація про те, що у календар подій Львівської міської ради на 22 квітня 2016 р. внесено презентацію книги М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Львівська міська рада: офіційний сайт*. 2016. 21 квіт. URL: <http://city-adm.lviv.ua/events/231727-kalendar-podii-lvivskoi-miskoi-rady-na-22042016> (дата звернення: 04.08.2016).
2176. **Яценко А. Чи потрібен інститутам курс української культури?** : [інформація про М. Лазаровича як про автора відкритого листа на захист історії України у ВНЗ до міністра освіти і науки України]. *УНІАН*. 2009. 24 черв. URL: <http://www.unian.net/ukr/news/news-322790.html> (дата звернення: 04.08.2009).
2177. **MIP: Book about Ukraine’s Fight against Russian Military Aggression Presented in Ternopil** : [стаття про те, що 25 жовтня 2018 р. в приміщенні Тернопільської обласної ради відбулася презентація книжки проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської

- Федерації (2014–2018 роки)»]. *Ministry of Information Policy of Ukraine*. 2018. 26 Octob. URL: <https://mip.gov.ua/news/2706.html> (Last accessed: 26.10.2018).
2178. **Бодницький С. Достигли наміченого** : [інформація про те, що сержант М. Лазарович і його підлеглі бійці під час підсумкових занять діяли з випередженням нормативів]. *Боевое знамя*. 1984. 28 апр. (№ 53). С. 2.
2179. **В действии** : [про те, що проф. із м. Тернополя, учасник АТО М. Лазарович презентував книгу про війну]. *Все о саде и огороде*. 2018. 5 декаб. URL: <http://sadbio.ru/alfavit-ogorodnyh-kultur> (дата обращения: 10.12.2018).
2180. **Доктор политических наук из Тернополя пошел добровольцем на войну** : [інформація про М. Лазаровича як добровольця АТО]. *Новости Тернополя*. 2015. 17 февр. URL: <http://lenta.te.ua/society> (дата звернення: 03.01.2016).
2181. **Дружить с чистого листа. «Будут предлагать «дружить с чистого листа»: известный историк объяснил, почему нельзя верить россиянам** : [стаття про ставлення історика, вченого, учасника бойових дій на Донбасі Миколи Лазаровича до росіян]. *Syur.info*. 2018. 30 март. URL: <https://syur.info/druzhit-s-chistogolista.html> : фот. (дата звернення: 16.03.2016).
2182. **Жители Донбасса хуже собак – тернопольский профессор** : [спотворена інформація з інтерв'ю проф. М. Лазаровича «На Донбасі легше знайти спільну мову із собаками, ніж із їхніми господарями», опублікованого 22 берез. 2018 р. в журн. «Країна»]. *123ru.net*. 2018. 26 март. URL: <https://123ru.net/various/141114716/> : фот. (дата звернення: 26.05.2018).
2183. **Жители Донбасса хуже собак – тернопольский профессор** : [спотворена інформація з інтерв'ю проф. М. Лазаровича «На Донбасі легше знайти спільну мову із собаками, ніж із їхніми господарями», опублікованого 22 берез. 2018 р. в журн. «Країна»]. *Новороссия: информационное агентство*. 2018. 26 март. URL: <https://novorossia.su/news/zhiteli-donbassa-huzhe-sobak-ternopolskiy-professor> : фот. (дата звернення: 26.05.2018).
2184. **За день Украина потеряла трех бойцов: фото и фамилии героев** : [подано інформацію М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *Антикор*. 2020. 11 берез. URL: <https://antikor.com.ua/articles/364160->

- za_denj_ukraina_poterjala_treh_bojtsov_foto_i_familii_geroev : фот. (дата звернення: 12.03.2020).
2185. **За день Україна потеряла трех бойцов: фото и фамилии героев** : [подано інформацію М. Лазаровича про те, що 10 берез. 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *Новости без границ*. 2020. 11 березня URL: <http://kordon.org.ua/za-deny-ukrainapoteryala-treh-boytsov-foto-i-familii-geroev.html> : фот. (дата звернення: 12.03.2020).
2186. **«Казалі, што лепш бы мы дзесяць чалавек забілі».** **Як у СССР змагаліся з вывешваннем нацыянальных сцягоў** : [подано цитату історика М. Лазаровича з його виступу під час зустрічі з учасниками Росохацької групи, котрі в 1970-х рр. протистояли радянському режимові, у Тернопільській міській центральній бібліотеці]. *Белсат*. 2022. 3 лют. URL: <https://belsat.eu/news/02-02-2022-kazali-shto-lepsh-by-my-dzesyats-chalavek-zabili-yak-u-sssr-zmagalisya-z-vyveshvanнем-natsyyanalnyh-stsyagou/> (дата звернення: 03.02.2022).
2187. **Курылюк Ю. Б. Зарождение уголовной ответственности пограничников на украинском Причерноморье.** *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки»*. 2012. Т. 25 (64), № 2. С. 64, 66.
2188. **Кущенко А. Названы имена погибших воинов ВСУ на Донбассе** : [подано інформацію М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *Ukr.Life*. 2020. 10 берез. URL: <http://www.ukr.life/hot-news-ru/nazvany-imena-pogibshih-voinov-vsu-na-donbasse-foto/> : фот. (дата звернення: 12.03.2020).
2189. **Москаленко В. Тернопольский профессор призвал воспитывать из украинцев оголтелых русофобов** : [пропагандистська стаття в російському виданні про виступ М. Лазаровича на заході ветеранів та волонтерів України «Від Конституції Пилипа Орлика до Конституції України» з нагоди 25-ї річниці з Дня прийняття Конституції України, організованому Міністерством у справах ветеранів України]. *Политнавигатор*. 2021. 29 июн. URL: <https://www.politnavigator.net/ternopolskijj-professor-prizval-vospityvat-iz-ukraincev-ogoltelykh-rusofobov.html> : фот., відео (дата звернення: 30.06.2021).
2190. **На Донбассе погибли трое украинских бойцов: подробности и фото** : [подано інформацію М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *Вої*. 2020.

- 11 берез. URL: <https://voi.com.ua/news/1366773/> : фот. (дата звернення: 12.03.2020).
2191. **На Донбассе погибли трое украинских бойцов: подробности и фото** : [подано інформацію М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *TopFacts*. 2020. 11 берез. URL: <https://topfacts.com.ua/obshchestvo/110320/nazvany-imena-pogibshih-voinov-vsua-na-donbasse-foto> : фот. (дата звернення: 12.03.2020).
2192. **Не испытывай наше терпение! Участники Революции Достоинства жестко предупредили Зеленского** : [інформація про те, що серед підписантів під Зверненням є підпис М. Лазаровича під № 132]. *Антикор: национальный антикоррупционный портал*. 2020. 7 мая. URL: https://antikor.com.ua/articles/378604-ne_ispytvaj_nashe_terpenie_uchastniki_revolyutsii_dostoinstva_hestko_predupredili_zelenskogo (дата звернення: 22.05.2020).
2193. **«Плевали в спину и проклинали»: ветераны АТО признали – жители Донбасса их ненавидят** : [стаття з перекрученою інформацією про інтерв'ю проф. М. Лазаровича, опублікованого в журн. «Країна» («На Донбасі легше знайти спільну мову із собаками, ніж із їхніми господарями», 22 березня 2018 р.)]. *Новостное агентство Харькова*. 2018. 26 март. URL: <https://nahnews.org/1002378-plevali-v-spinu-i-proklinali-veterany-ato-priznali-zhiteli-donbassa-ikh-nenavidyat> (дата звернення: 28.11.2020).
2194. **Президент Украины пригрозил Путину ответным ударом на Донбассе** : [подано інформацію М. Лазаровича про те, що 10 березня 2020 р. на Донбасі загинули троє українських вояків]. *NewsProua*. 2020. 11 берез. URL: <https://proua.com.ua/prezident-ukrainy-prigrozil-putinu-otvetnym-udarem-na-donbasse.html> : фот. (дата звернення: 12.03.2020).
2195. **Презентована книга о Голодоморе «І було пекло на землі»** : [інформація про репрезентацію однойменної книги М. Лазаровича]. *Mignews.com*. 2008. URL: http://archive.mignews.com.ua/articles_print/328001.html (дата звернення: 28.12.2009).
2196. **При Минветеранов был создан экспертный совет из числа ученых** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович увійшов до складу Експертної ради при Міністерстві у справах ветеранів]. *Новости-онлайн 24*. 2022. 17 лют. URL: <https://newsonline24.com.ua/pri-minveteranov-byl-sozdan-ekspertnyj-sovet-iz-chisla-uchenyx/> (дата звернення: 18.02.2022).

2197. **При Минветеранов был создан экспертный совет из числа ученых** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович увійшов до складу Експертної ради при Міністерстві у справах ветеранів]. *МУ.ua*. 2022. 17 лют. URL: <https://my.ua/news/cluster/2022-02-17-pri-minveteranov-byi-sozdan-ekspertnyi-sovet-iz-chisla-uchenykh> (дата звернення: 18.02.2022).
2198. **Профессор из Тернополя во второй раз стал добровольцем российско-украинской войны** : [стаття про проф. М. Лазаровича]. *МУ.ua*. 2022. 25 февр. URL: <https://my.ua/news/cluster/2022-02-25-professor-iz-ternopolia-vo-vtoroi-raz-stal-dobrovoltsem-rossiisko-ukrainskoi-voiny> : фот. (дата звернення: 25.02.2022).
2199. **Тернопольский боец построил в зоне АТО эко-убежище** : [замітка про те, що «боєць з Тернополя Микола Лазарович разом зі своїми побратимами збудували в зоні АТО еко-кривку»]. *Новости Украины и мира*. 2015. 8 жовт. URL: <http://strag.com.ua/ternopol-skij-boets-postroil-v-zone-ato-e-ko-ubezhishhe.html> (дата звернення: 08.12.2015).
2200. **Тернопольский доцент решил загорать не на морском побережье, а в окопах Донбасса** : [стаття про перебування проф. М. Лазаровича на війні]. *Важные новости*. 2015. 10 серп. URL: <http://www.vazhnews.com/ternopolskij-docent-reshil-zagorat-na-morskom-poberezhe-a-v-okopax-donbassa/20196>: фот. (дата звернення: 26.10.2015).
2201. **Тернопольский национальный экономический университет хотят назвать именем Героя Украины** : [замітка про те, що проф. ТНЕУ М. Лазарович виступив з ініціативою присвоїти ім'я Героя України Володимира Гарматія Тернопільському національному економічному університету]. *Lenta.te.ua*. 2016. 23 дек. URL: <http://lenta.te.ua/society/2016/12/23/62693.html> (дата звернення: 09.04.2018).
2202. **Тернопольский профессор возвращается с войны** : [замітка про те, що відомий історик проф. М. Лазарович повертається з війни з Донбасу додому; подано коротку довідку про його життєвий шлях]. *Новости Тернополя*. 2016. 18 січ. URL: <http://newsgid.net/ternopolskiy-professor-vozvrashhaetsya-s-voynyi/> : фот. М. Лазаровича (дата звернення: 29.01.2016).
2203. **«У вятровичей сегодня траур». Как в сети отмечают День освобождения Украины** : [інформація про те, що проф. ТНЕУ М. Лазарович, котрий воював в АТО, згадує 28 жовтня 2018 р.

про День вигнання німецьких нацистів з України, нешанобливо відгукнувся про РФ]. *Страна.ua*. 2018. 28 окт. URL: <https://strana.ua/news/168517-den-osvobozhdenija-ukrainy-2018-reaktsija-sotssetej.html> (дата обрашення: 28.10.2018).

2204. **Ярошенко А. «Ватникам» привет. В сети бурно обсуждают курс на вступление Украины в НАТО** : [інформація про те, що український історик М. Лазарович запропонував дослідити настрої щодо Північноатлантичного альянсу, і якщо вони будуть позитивними, то провести референдум щодо вступу України в НАТО]. *В час тик*. 2017. 8 юн. URL: <http://vchasplik.ua/ukraina/427626-vatnikam-privet-v-seti-burno-obsuzhdayut-vstuplenie-ukrainy-v-nato> (дата звернення: 04.01.2018).

11.3. Аналіз, цитування та покликання на опубліковані праці професора Миколи Лазаровича:

2205. **30 років Незалежності України: наукове осмислення. Бібліографія** / М-во культури та інформ. політики України, Нац. іст. б-ка України, Ін-т історії України НАН України, Укр. ін-т книги ; упоряд. Д. Г. Стегній ; ред. З. Х. Мусіна ; наук. ред., вступ. ст. : Г. В. Боряк, В. В. Головка ; дизайн і верстка К. Г. Русанівський ; відп. за вип. А. В. Скорохатова. Київ : Вид. дім «Вінченко», 2021. С. 192, 196, 222, 260, 323, 535, 606.
2206. **Анатомія російсько-українського конфлікту (2014–2022 рр.) в епоху гібрид-них війн** : [інформація про книги М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)» та «Російсько-українська війна (2014–2017 роки) : корот. нарис»]. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/5937> (дата звернення: 23.01.2023).
2207. **Антропологічний код української культури і цивілізації** : у 2 кн. : [інформація про те, що історія УСС широко висвітлена в працях М. Лазаровича] / О. Рафальський (кер. авт. кол.), Я. Калакура, В. Коцур, М. Юрій (наук. ред.). Київ : ППІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. Кн. 2. С. 187.
2208. **Арабаджієв Д. Ю., Сергієнко Т. І. Основні напрями розвитку і становлення політичної системи України в умовах сучасної гібридної війни. Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів** : матеріали П'ятої Всеукр.

- наук.-практ. конф., м. Одеса, 3 квіт. 2020 р. / ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського». Одеса : Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2020. С. 14.
2209. **Атаманчук А.** **«Не погасне біль Голодомору»** : [про книгу «Не погасне біль Голодомору» за співавторства М. Лазаровича та її презентацію в ТОДА]. *Нова ера*. 2007. 28 листоп.–4 груд.: фот.
2210. **Бабій Є.** **Шляхами стрілецької слави** : [інформація про М. Лазаровича як про автора книг зі стрілецької тематики]. *Академія*. 2002. Груд.
2211. **Багрій М.** **Освітньо-культурна та просвітницька діяльність Українського січового стрілецтва у Західній Україні** : [про М. Лазаровича як дослідника історії Українських січових стрільців]. *Social work and education*. 2018. Vol. 5, №. 3. S. 50, 54.
2212. **Баран Є. М.** **«І осквернили й обплювали...» Буквоїд**. 2010. 8 квіт. Рец. на кн. : Українська поетична Мазепіяна від Сосюри до наших днів / ідея, упорядкування Уляни Скальської. Івано-Франківськ : Грань, 2009. 408 с. : [твердження про те, що Додатки до рец. книги, в т. ч. стаття М. Лазаровича «Зародження стрілецького руху в Галичині як вияв прагнення української молоді до національної державності», «мають свою самодостатню цінність. Вони розширюють, доповнюють, конкретизують всі творчі й історичні «переливи і перегиби» цієї складної історичної теми»]. URL: <http://www.bukvoid.com.ua/reviews/books/2010/04/08/153500.html> (дата звернення: 28.12.2010)
2213. **Баран І. В.** **Воснні дії та руйнування на території Східної Галичини (серпень 1914 – червень 1915 рр.)** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 20.02.22 : [інформація про те, що М. Лазарович у своїх працях показав роль УСС у вирішенні долі багатьох битв між австро-угорською і російською арміями]. Львів, 2010. 20 с. URL: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:m3QrZthIWVYJ:ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/7022/1/avt_01339013.doc+&cd=88&hl=uk&ct=clnk&gl=ua (дата звернення: 28.12.2010).
2214. **Баран І.** **Взаємовідносини між українським та німецьким населенням Галичини напередодні Першої світової війни (1900–1914)** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника німецької колонізації Галичини]. *Літопис Волині: всеукраїнський науковий часопис*. 2022. Ч. 26. С. 188, 192.

2215. **Барандій А.** Шляхи збереження національної ідентичності в епоху становлення модерну у Європі: на прикладі мистецького процесу на Галичині кін. XIX – поч. XX ст. : [інформація про те, що М. Лазарович у своїх працях досліджував проблему розвитку української культури в умовах Австро-Угорської імперії]. *Наукові записки Національно-го університету «Острозька академія». Серія «Культурологія»*. 2014. Вип. 15, ч. 2. С. 277.
2216. **Барандій А. Ю.** Генезис культурної глобалізації в контексті розвитку національної ідентичності в Австро-Угорщині кінця XIX початку XX ст. : [інформація про те, що М. Лазарович у своїх працях досліджував проблеми розвитку української культури в умовах Австро-Угорщини]. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*. 2014. № 33. С. 57.
2217. **Басара-Тилішак Г.** Розвиток української національної ідентичності на Наддніпрянщині у 1917 – на початку 1919 років: галицький чинник : [інформація про те, що М. Лазарович досліджував проблему просвітницької діяльності УСС на Наддніпрянщині у 1918 р.]. *Проблеми вивчення історії Української революції 1917–1921 років*. 2010. Вип. 5. С. 63.
2218. **Батько української артилерії – Роман Дашкевич** / ЗК «Бориславська публічна бібліотека». Методико-інформаційний та краєзнавчо-бібліографічний відділ. Відомі постаті, книгознавці, краєзнавці, бібліофіли нашого краю. Борислав : Персональна пам'ятка, 2022. С. 14.
2219. **Баца В.** Вперше – «Економічна історія України» : [про вихід із друку підручника «Економічна історія України» за співавторства М. Лазаровича]. *Вільне життя*. 2004. 3 лип.
2220. **Башняк Л. І.** Місце та роль творчості Українських Січових Стрільців у розвитку національної культури України першої половини XX ст. : автореф. дис. ... канд. мистецтвозн. : спец. 26.00.01 – теорія та історія культури : [проаналізовано праці М. Лазаровича про культурно-мистецьку діяльність УСС] / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ, 2010. С. 5, 6.
2221. **Башняк Л. І.** Образотворче мистецтво українського стрілецтва доби Визвольних змагань першої чверті XX ст. *Традиційна культура українського народу в XXI столітті: стан та перспективи розвитку* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. URL: <https://archive.li/j4h3G#selection-171.0-173.30> (дата звернення: 15.05.2022).

2222. **Бенчук В., Трофимович В.** Загальна оперативна обстановка в зоні проведення АТО (серпень 2014 р.). *Військово-науковий вісник*. 2022. № 38. С. 150.
2223. **Бернадський Б.** Незвичайний розвідник доби Першої світової війни: до 125-річчя Дмитра Вітовського : [інформація про М. Лазаровича як сучасного дослідника легіону/полку УСС]. *Воєнна історія*. 2012. № 4–6 (64–66). С. 94.
2224. **Бібліографічний покажчик наукових праць викладачів ТАНГ (1990–1997)** / відп. за вип. К. З. Возний. Тернопіль : Екон. думка, 1999. С. 32, 36, 37
2225. **Бій за гору Маківка: важливий спогад про мужність УСС** : [у статті подано пряму мову д. політ. н., проф. М. Лазаровича про участь легіону УСС у боях за г. Маківка в Карпатах]. *Експрес*. 2020. 14 трав. URL: <https://expres.online/history/biy-za-goru-makivka-vazhliyiv-spogad-pro-muzhnist-uss> (дата звернення: 15.05.2020).
2226. **Білобровець О. М.** **Поляки в Україні: суспільно-політичний та культурний аспекти. 1914–1918 рр.** : дис. ... д-ра іст. наук : спец. 07.00.01 : [інформація про М. Лазаровича як дослідника забезпечення прав національних меншин] / Київ. нац. лінгвіст. ун-т ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2019. С. 68, 452.
2227. **Бобрівець М.** **Місце зустрічі змінити не можна** : [інформація про те, що М. Лазарович – співавтор збірника історичних нарисів «Тернопіль», що вийшов із друку у вид-ві «Джура» в 2017 р.]. *Вільне життя*. 2017. 22 верес. URL: <https://vilne.org.ua/2017/09/mistse-zustrichi-zminyty-ne-mozhna-2/> (дата звернення: 28.08.2019).
2228. **Бобрівець М.** **Тернополянка відверто про Форум видавців у Львові** : [інформація про те, що М. Лазарович – співавтор збірника історичних нарисів «Тернопіль», який вийшов із друку у вид-ві «Джура» в 2017 р.]. *Файне місто*. 2017. 23 верес. URL: <http://ternopil.te.ua/ternopolyanka-vidverto-pro-forum-vydavtsiv-ulvovi/> (дата звернення: 28.09.2017).
2229. **Богдан Лепкий: відомий і невідомий (1872–1941)** : бібліогр. покажч. / Терноп. обл. універс. наук. б-ка, Обл. музей Богдана Лепкого в м. Бережанах, Держ. архів Терноп. обл., Терноп. обл. краєзн. музей, Бережан. музей книги ; уклад. М. Пайонк [та ін.] ; авт. нарисів : Н. Білик, Н. Дирда ; ред. Г. Жовтко ; кер. проекту та

- наук. ред. В. Вітенко. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2012. С. 103, 104, 106, 183, 185. (Родом з України ; вип. 8).
2230. **Бойко М. Як Тернопіль на початку ХХ століття протягом місяця і семи днів був столицею ЗУНР** : [інформація про М. Лазаровича як українського історика, вченого, заслуж. працівника освіти України, котрий досліджував період, коли Тернопіль був столицею ЗУНР]. *Тернопільська літа*. 2013. 1 листоп. URL: <http://lyra.com.ua/2013/11/01/yak-ternopil-na-pochatku-hh-stolittya-misyats-i-sim-dniv-buv-stolytseyu-zunr-foto/> (дата звернення: 05.11.2013).
2231. **Бондаренко С. Народний Рух України та його роль у національно-політичному житті наприкінці 80-х – на початку 90-х років ХХ століття** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : [інформація про М. Лазаровича як одного з авторів теоретично-узагальнюючих праць з історії НРУ]. Чернівці, 2006. С. 5–6.
2232. **Боряк Г. Публікація джерел з історії Голодомору 1932–1933 років: історія, сучасний стан та перспективи** : [подано інформацію про книгу за співавторства М. Лазаровича «Чорна тінь Голодомору 1932–1933 років над Тернопіллям»]. *University of Alberta*. 2003. URL: [https://www.ualberta.ca/canadian-institute-of-ukrainian-studies/announce/media/Media%202003/2003-11-21_Boriak%20Presentation%20\(ukr\).pdf](https://www.ualberta.ca/canadian-institute-of-ukrainian-studies/announce/media/Media%202003/2003-11-21_Boriak%20Presentation%20(ukr).pdf) (да-та звернення: 08.09.2004).
2233. **Бридун Є. Голодомор – ненависть Сталіна до України** : [про книгу за співавторства М. Лазаровича «Чорна тінь голодомору 1932–1933 років над Тернопіллям»]. *Тернопіль вечірній*. 2003. 27 листоп.
2234. **Бучко О. Книга тернопільського викладача-атовця увійшла в рейтинг «Лідери літа»** : [про книгу М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка, згідно з даними літературного ресурсу «Буквоїд», посіла третє місце в рейтингу найкращих книг 2018 р. «Лідери літа»]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2018. 3 серп. URL: <http://teren.in.ua/2018/08/03/knyga-ternopilskogo-vykladacha-atovtysya-uvijshla-v-rejtyng-lidery-lita/> : фот. (да-та звернення: 08.08.2018).
2235. **Бучко О. Книга тернопільського викладача-атовця увійшла в рейтинг «Лідери літа»** : [про книгу М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка, згідно з даними літературного ресурсу «Буквоїд», посіла третє місце в рейтингу

- найкращих книг 2018 р. «Лідери літа»]. *Zaxid Media*. 2018. 3 серп. URL: <http://zaxid.media/news/7069067> : фот. (дата звернення: 08.09.2018).
2236. **В Галичині до цих пір існує великий попит на книжки про Степана Бандеру** : [про перевидання на численні побажання читачів книги В. Уніята та М. Лазаровича «Нації незгасний смолоскип. Постать Степана Бандери на тлі національно-визвольних змагань у Західній Україні в 20–50-х роках ХХ століття»]. *Muza.in.ua*. 2009. URL: http://muza.in.ua/kurier_muz/373-v-galichini-do-cikh-pir-isnuye-velikijj-popit-na.html (дата звернення: 08.12.2009).
2237. **Василик І. Громадська та політична діяльність Костя Левицького (остання чверть ХІХ ст. – 1918 р.)** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 : [інформація про те, що М. Лазарович досліджував проблематику державотворчої діяльності К. Левицького періоду ЗУНР]. Львів, 2007. С. 6.
2238. **Васюк О. В. Українізація освіти України за часів Центральної Ради** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника розвитку вітчизняних закладів освіти початку ХХ ст.] : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 100-річчю проголошення Акта злуки УНР і ЗУНР м. Київ, 21–22 лют. 2019 р. Київ : Міленіум, 2019. С. 119.
2239. **Великочий В. Велика Східноєвропейська революція, Перша світова війна і Галичина (Українська історіографія суспільно-політичних процесів. Бібліографія)**. Івано-Франківськ : Вид. Кушнір Г. М., 2014. С. 49, 57, 65, 68, 105, 154.
2240. **Великочий В. С. Українська зарубіжна історіографія УСС: парадигми, тенденції, досягнення (до 100-річчя першої української національної військової формації)** : [інформація про те, що «в одному з найґрунтовніших на даний час монографічному дослідженні М. Лазаровича зафіксовано понад 900 праць з історії УСС»]. *Карпатський край*. 2014. № 2 (5). С. 7.
2241. **Великочий В. С. Українська історіографія суспільно-політичних процесів у Галичині 1914–1919 рр.: умови становлення, етапи розвитку, особливості** : автореф. дис. ... д-ра іст. наук : спец. 07.00.06 – історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни : [інформація про те, що М. Лазарович має найбільше здобутків у дослідженні історії УСС] / Інститут історії України НАН України. Київ, 2010. 42 с.
2242. **Великочий В. С. Українське січове стрілецтво у воєнно-революційну добу 1914–1919 рр. як об'єкт досліджень**

- національної історіографії: штрихи до загальної характеристики** : [висновок автора про те, що найгрунтовнішим дослідженням з історії УСС є монографія М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» (Тернопіль, 2005)]. *Карпатський край*. 2012. № 2. С. 20, 22, 23, 24.
2243. **Вертігчук А. Чи рухнув комуністичний Карфаген?** : [використано матеріали з навч. посіб. «Історія України» за співавторства М. Лазаровича]. *День*. 2014. 5 груд. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/poshtadnya/chy-ruhnuv-komunistychnyy-karfagen> (дата звернення: 17.12.2014).
2244. **Ви бачили ці 5 книг про Тернопіль?** [інформація про те, що М. Лазарович – співавтор книги «Тернопіль, Ternopil, Tarnopol» (Тернопіль : Джура, 2017)]. *Погляд: новинний портал*. 2017. 29 серп. URL: <https://poglyad.te.ua/podii/vy-bachyly-tsi-5-knyg-pro-ternopil.html> (дата звернення: 30.07.2017).
2245. **Видавництва тижня** : [інформація про те, що книга М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» (Тернопіль, 2005) посіла 12 місце в рейтингу номінації «Минувшина»]. *Тернопільська газета*. 2006. 22 берез.
2246. **Вийшла в світ книга добровольця АТО про події у Східній Україні** : [стаття про книжку проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)», яка вийшла у світ укр. та рос. мовами]. *День*. 2018. 7 груд. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/news/071218-vuyshla-v-svit-knyga-dobrovolcsya-ato-pro-podiyi-u-shidniy-ukrayini> : фот. (дата звернення: 10.12.2018).
2247. **Вийшла в світ книга добровольця АТО про події у Східній Україні** : [стаття про книжку проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)», яка вийшла у світ укр. та рос. мовами]. *Культурний против*. 2018. 7 груд. URL: <http://cultsprotyv.org.ua/vyjshla-v-svit-knyga-dobrovolcsya-ato-pro-podiyi-u-shidnij-ukrayini/> : фот. (дата звернення: 13.12.2018).
2248. **Вийшла друком ілюстрована історія Західно-Української Народної Республіки** : [про книгу за співавторства М. Лазаровича]. *УНІАН*. 2008. 2 листоп. URL: <https://www.unian.ua/politics/158493-viyshla-drukom-ilyustrovana-istoriya-zahidno-ukrajinskoji-narodnoji-respubliki.html> (дата звернення: 26.12.2008).
2249. **Викладач ТНЕУ Микола Лазарович написав книжку про сучасну війну** : [замітка про книгу проф. М. Лазаровича «Російсько-

- українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»]. *Телекомпанія TV4*. 2018. 19 берез. URL: <http://tv4.te.ua/vykladach-tneumykola-lazarovych-narysav-knyzhku-pro-suchasnu-vijnu/> : відео (дата звернення: 29.03.2018).
2250. **Вівсяна І. А.** «Український П'ємонт» у висвітленні вітчизняної історичної науки : [інформація про те, що М. Лазарович у праці «П'ємонт» українського національного відродження (Східна Галичина у другій половині XIX – на початку XX століття)» дослідив націєтворчі процеси в Галичині]. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2012. Вип. XXXII. С. 79.
2251. **Відомий тернопільський науковець-учасник АТО написав книгу про російсько-українську війну** : [стаття про те, що проф. М. Лазарович підготував до друку книгу «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»]. *Тернопіль вечірній*. 2017. 14 жовт. URL: <http://t-v.te.ua/ato/vidomij-ternopilskij-naukovec-uchasnik-ato-napisav-knigu-pro-rosijsko-ukrayinsku-vijnu/> : фот.
2252. **Вільчинський О.** **Переосмислення Голодомору** : [стаття про книжку М. Лазаровича «І було пекло на землі»]. *20 хвилин*. 2009. 27 лют. : фот.
2253. **Волинська О., Ониськів М.** **Історія очима науковців** : [стаття про навч. посіб. «Економічна історія: курс лекцій» (Тернопіль : Екон. думка, 1999) за співавторства М. Лазаровича]. *Академія*. 1999. 28 жовт.
2254. **Вони знали, на що йдуть: Як січові стрільці зупинили російську армію** : [у статті подано цитату з виступу історика, автора багатьох праць з історії легіону УСС М. Лазаровича про значення битви на г. Лисоня у вересні 2016 р.]. *Міст*. 2016. 29 вер URL: <http://meest-online.com/history/action/vony-znaly-na-scho-jdut-yak-sichovi-striltsi-zupyuly-rosijsku-armiyu/> (дата звернення: 02.10.2016).
2255. **Галамай О.** **Вони пробуджували національну свідомість** : [про книгу «Від Маківки до Стрипи» за співавторства М. Лазаровича]. *Тернопіль вечірній*. 2010. 20 жовт. (№ 46). С. 8.
2256. **Галів М., Ярушак М.** **Репресований освітянин Федір Вишиваний (1890–1951): за матеріалами архівно-кримінальної справи** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника культурно-освітньої діяльності УСС]. *Проблеми гуманітарних наук. Серія : «Історія»*. 2020. № 3 (45). С. 221, 223, 237.

2257. **Галушак М. М. Військово-політична думка ЗУНР/ЗОУНР (листопад 1918 р. – липень 1919 р.)** : дис. ...канд. іст. наук : спец. 07.00.01 – історія України : [інформація про М. Лазаровича як дослідника періоду ЗУНР/ЗОУНР] / Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Ін-т народознавства НАН України Львів, 2019. С. 15, 208.
2258. **Гарбарук А., Казмірчук О. Науково-популярні видання – складова вивчення курсу «Історія України» у закладі вищої освіти** : [інформація про книгу проф. М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» як значиме для вищої школи видання]. *Педагогічний часопис Волині*. 2018. № 2(9). С. 55–56. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/14371> (дата звернення: 08.08.2019).
2259. **Гарбарук А., Ковальчук І. Книга «Російсько-українська війна (2014–2017 роки)» М. Лазаровича – важлива платформа у викладанні суспільних дисциплін у вищій школі** : [стаття про ключові положення книги М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» з точки зору викладача суспільних дисциплін вищої школи]. *Педагогічний часопис Волині*. 2018. № 2(9). С. 57–62. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/14372> (дата звернення: 08.12.2018).
2260. **Гелей С., Томашик Л. Економіка Галичини в кінці XVIII – в першій половині XIX ст. Праці наукового товариства ім. Шевченка**. Т. LI. *Серія «Економічний збірник»*. / ред. кол.: Г. Башнянин, С. Вовканич, С. Гелей. Львів : Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2017. Т. 1. С. 88.
2261. **Геник Я. Л. Листопадова революція 1918 року в Галичині як військова операція** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника історії Західно-Української Народної Республіки]. *Прикарпатський вісник НТШ*. Думка. 2019. № 4 (56). С. 33.
2262. **Гогунська Т. О. Деякі питання вивчення історії українських болгар** : [інформація про навч. посіб. М. Лазаровича «Ілюстрована історія України: короткий курс лекцій (Тернопіль : Джура, 2007), в якому, на думку авторки статті, «зміни у національному складі і процеси заселення Новоросії наприкінці XVIII – на початку XIX ст. не відображені»]. *Вісник СевНТУ*. 2010. Вип. 105. С. 137–139.
2263. **Голова Тернопільської облради подарував представнику Єврокомісії книгу про Степана Бандеру** : [інформація про те, що на пам'ять про відвідини Тернопільської обласної ради її

- голова М. Миколенко подарував представнику Єврокомісії Дірку Шюбелю книгу В. Уніята та М. Лазаровича «Нації незгасний смо- лоскип» про Степана Бандеру]. *ЗІК*. 2009. 30 січ. URL: <http://zik.ua/ua/news> (дата звернення: 28.04.2009).
2264. **Голодомор в Україні 1932–1933 рр.** : бібліогр. покажч. : [подано ін- формацію про друковані праці М. Лазаровича] / упоряд. : Л. М. Бур'ян, І. Е. Рікун ; Одес. держ. наук. б-ка ім. М. Горького ; Ін-т історії України НАН України. Одеса, 2007. Вип. 2. С. 84, 96, 132, 142, 220.
2265. **Голодомор в Україні 1932–1933 рр.** : бібліогр. покажч. / упоряд. : Л. М. Бур'ян, І. Е. Рікун ; редкол.: С. В. Кульчицький (наук. ред.), О. Ф. Ботушанська (відп. ред.), В. Мотика ; ред. І. С. Шелестович ; ОНБ ім. М. Горького, Ін-т історії України НАН України. Одеса, 2014. С. 81, 113, 186, 218, 598.
2266. **Голубка С. М. Типологія досліджень національних фінансів** : [інформація про те, що М. Лазарович є представником тих нау- ковців, котрі розглядають національні фінанси з позицій інте- грального підходу, але за просторово-часовою ознакою]. *Актуаль- ні проблеми економіки*. 2012. № 7. С. 11.
2267. **Горішна Г. М. Поезія Майдану у дискурсі української револю- ційної поезії ХХ–ХХІ століття** : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.01.01 : [інформація про М. Лазаровича як про дослідника пое- тичної творчості січових стрільців] / Терноп. нац. пед. ун-т. Тер- нопіль, 2018. С. 19, 51, 59, 73, 74, 189.
2268. **Грещук Г. Чорна тінь голодомору** : [про книгу «Чорна тінь Го- лодомору 1932–1933 років над Тернопіллям» за співавторства М. Лазаровича]. *Свобода*. 2003. 11 груд.
2269. **Гришина Т. Актуальні питання етнонаціональної політики в Україні (за фондами Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, 2012–2017 рр.)**. *Україна: події, факти, ко- ментарі : інформаційно-аналітичний журнал*. 2018. № 5. С. 103.
2270. **Гуйванюк М. Р. Січовий рух у Галичині й на Буковині (1900– 1914 рр.)** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 : [ін- формація про те, що М. Лазарович працював над тематикою УСС] / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2002. 21 с.
2271. **Гук М. С. Жінки України у Першій світовій війні: історіографія** : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.06 – історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни : [інформація про те, що М. Лазарович досліджував історію УСС] / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2020. С. 172.

2272. **Гурик М. Внесок Богдана Лепкого у справу перевидання «Історії України-Русі» М. Аркаса** : [інформація про те, як сучасні історики, зокрема М. Лазарович, трактують українсько-московську угоду 1654 р.]. *Проблеми інтерпретації творчої спадщини Богдана Лепкого* : матеріали Міжнар. наук. конф., м. Тернопіль, 2–3 листоп. 2007 р. / за ред. М. Ткачука, Н. Білик. Тернопіль : Рада, 2007. С. 80.
2273. **Гуцалюк І. Організація Українською Центральною Радою власних збройних одиниць у Західній Волині** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника українського війська]. *Питання історії України*. 2011. Т. 14. С. 230.
2274. **Давидович С. Соціально-економічний розвиток Івано-Франківщини (1965–1980-ті рр.) в історіографії** : [інформація про те, що в дослідженнях М. Лазаровича охарактеризовано суспільно-політичні та соціально-економічні процеси, які відбувалися на західноукраїнських землях у другій половині ХХ ст. у контексті загальнореспубліканських процесів]. *Схід*. 2011. № 4 (111). С. 92.
2275. **Дайджест літературних новин Тернопільщини** : [інформація про книгу М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2020 року)» (Київ, 2020)]. *Культурно*. 2020. Вип. № 4 (груд.) URL: <http://www.culturno.te.ua/biography/dajdzhest-literaturnix-novinternopilshhini-vipusk-4.html> : фот. (дата звернення: 25.12.2020).
2276. **Даниленко В. М., Новохатько Л. М. Економіка України в добу десталінізації (1956–1965)** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника історії України ХХ ст.]. *Економічна історія України: історико-економічне дослідження* : у 2 т. / голова ред. ради В. М. Литвин. Київ : Ніка-Центр, 2011. Т. 2. С. 418.
2277. **Данина стрілецькій славі** : [стаття про 3-те, допов. вид. нарисів з історії Українського січового стрілецтва та Української галицької армії «За волю й славу України» за співавторства М. Лазаровича]. *Колос*. 2016. 15 квіт. С. 5 : фот.
2278. **Данник К. О. Етнокультурні аспекти діяльності вірменської меншини в незалежній Україні (на матеріалах національно-культурних товариств)** : дис. ... канд. культуролог. : спец. 26.00.01 : [інформація про проф. М. Лазаровича як про вченого, котрий досліджує проблеми етнонаціональної політики] / Київський нац. ун-т к-ри і мистец. Київ, 2019. С. 38, 65, 70. URL:

http://knukim.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/dan_dis.pdf (дата звернення: 26.03.2019).

2279. **Даньків Й. Я., Остап'юк М. Я.** **Історичні аспекти розвитку товарно-грошових відносин та бухгалтерського обліку в Західній Україні на початку і до середини ХХ століття** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника економічної історії західноукраїнських земель]. *Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: проблеми теорії та практики* : Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Полтава, 20–23 жовт. 2014 р. / Полтавський університет економіки і торгівлі. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/9385> (дата звернення: 16.10.2015).
2280. **Даньків Й. Я., Остап'юк М. Я., Шинкар І. П.** **Господарство і облік в Західній Україні від княжої доби до советської окупації (короткий історичний екскурс)** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника економічної історії західноукраїнських земель]. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2014. № 2. С. 33.
2281. **Два тернопільські видавництва відзначені** : [інформація про те, що книгу М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» (Тернопіль : Джура, 2005. 592 с.) було відзначено у номінації «Минувшина»]. *У кожен дім*. 2006. 23 берез.
2282. **Дем'янюк О. Й.** **Військово-підготовча діяльність українських молодіжних ор-ганізацій Галичини напередодні і в роки Першої світової війни** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 20.02.22. – військова історія : [інформація про те, що М. Лазарович працював над тематикою розвитку та функціонування українських молодіжних організацій Галичини] / Ін-т гуманітарних і соціальних наук Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Львів, 2003. С. 7
2283. **Дем'янюк О. Й.** **Перша світова війна на Волині: історіографія проблеми** : [інформація про те, що М. Лазарович досліджує проблематику січового стрілецтва]. *Перша світова війна у військово-історичному вимірі (до 100-річчя події)* : зб. матеріалів Міжнар. наук. форуму, м. Львів, 26–28 черв. 2014 р. Львів : АСВ, 2014. С. 7.
2284. **Дем'янюк О.** **Формування бойового складу легіону УСС вихованнями молодіжних товариств Галичини** : [інформація про те, що М. Лазарович працював над проблематикою діяльності УСС]. *Військово-науковий вісник*. 2005. Вип. 7. С. 56–65.
2285. **День Незалежності** : [інформація про те, що до Дня Незалежності у Чернівецькій муніципальній бібліотеці ім. А. Добрянського відкрито виставку книг, серед яких навчальний посібник

- М. Лазаровича «Історія України». *Муниципальна бібліотека ім. А. Добрянського*. 2011. URL: <http://www.dobrabilbioteka.cv.ua/ua> : фот. (дата звернення: 27.09.2011).
2286. **Опис документа** : [інформація про книгу М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014-2017 роки)»]. *Державна бібліотека України для юнацтва*. 2017. URL: <http://library-service.com.ua:8080/kvdbuy/DocumentDescription?docid=KvDBUY>. BibRecord.200622 : фот. (дата звернення: 23.10.2022).
2287. **Дзісяк Я. Нашадки шляхти – керівники українських збройних формувань Галичини першої чверті ХХ століття** : [інформація про книгу М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців» як про історичну працю, яка представляє не лише перебіг подій та прізвиська учасників Української революції, а й більш ґрунтовну характеристику останніх]. *Новітня доба*. 2018. Вип. 6. С. 21–22.
2288. **Дзісяк Я. Чортківщина у 1917–1919 рр.** : [інформація про те, що при розкритті теми статті значну частину матеріалу взято з монографії М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Тернопіль і Тернопілля в історії та культурі України і світу (від найдавніших часів до сьогодення)* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. : у 2-х ч. / за заг. ред. проф. І. С. Зуляка. Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2012. Ч. 1. С. 153.
2289. **До 90-річчя ЗУНР на Прикарпатті видано книгу «Західно-Українська Народна Республіка 1918–1923. Ілюстрована історія»** : [інформація про названу книгу за співавторства М. Лазаровича]. *Майдан*. 2008. 2 листоп. URL: <https://maidan.org.ua/static/news/2007/1225605947.html> (дата звернення: 26.12.2008).
2290. **Довбня В. Організаційно-правові засади діяльності військового формування січових стрільців у визвольних змаганнях в Україні 1917–1920 років** : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 : [інформація про те, що М. Лазарович досліджував проблему організації та діяльності військових формувань УСС] / Нац. акад. внутр. справ України. Київ, 2003. С. 2.
2291. **Долженкова О. В., Данцев Д. В. Вдосконалення психофізичних умов праці. Актуальні наукові проблеми. Розгляд, рішення, практика** : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 27–28 трав. 2016 р. / ГО «Інститут освітньої та молодіжної політики»; Науково-навчальний центр прикладної інформатики НАН України. Одеса : ГО «ІОМП», 2016. С. 197.

2292. **Дорогань Л. О., Литвин О. Ю. Житлово-будівельні кооперативи як основа радянської моделі житлової кооперації в 60–80-х рр. 20 ст.** : [використання матеріалів із книги «Історія економіки та економічної думки» (Київ, 2008) за співавторства М. Лазаровича]. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства. Серія «Економічні науки»*. 2010. Вип. 105. С. 136–137.
2293. **Древницький Ю. Громадсько-політична та наукова діяльність В. Старосольського: історіографія проблеми** у 2 ч. : [про те, що М. Лазарович досліджував історію легіону УСС]. *Україна–Європа–Світ. Серія «Історія, міжнародні відносини»*. 2010. Ч. 1. С. 287.
2294. **Дроботенко Н. А. Історіографія розвитку державотворення незалежної України (90-ті роки ХХ – початок ХХІ ст.)** : [про те, що М. Лазарович працював над тематикою, присвяченою питанням Помаранчевої революції]. *Сумська старовина*. 2009. № XXVIII–XXIX. С. 92.
2295. **Друге видання книги про Степана Бандеру** : [про перевидання на численні побажання читачів книги В. Уніята та М. Лазаровича «Нації незгасний смолоскип. Постать Степана Бандери на тлі національно-визвольних змагань у Західній Україні в 20–50-х роках ХХ століття»]. *Майдан-Інформ*. 2010. 21 січ. <http://maidan.org.ua/static/news/2010/1264067446.html> (дата звернення: 16.03.2016).
2296. **Друге видання книги про Степана Бандеру зробили на Тернопільщині** : [про перевидання на численні побажання читачів книги В. Уніята та М. Лазаровича «Нації незгасний смолоскип. Постать Степана Бандери на тлі національно-визвольних змагань у Західній Україні в 20–50-х роках ХХ століття»]. *Провсе*. 2010. 22 січ. URL: <http://provse.te.ua/?page=news&newsid=8959> (дата звернення: 16.03.2014).
2297. **Думка В. Степан Бандера та Тернопільщина** : [про книгу М. Лазаровича та В. Уніята «Нації незгасний смолоскип. Постать Степана Бандери на тлі національно-визвольних змагань у Західній Україні в 20–50-х роках ХХ століття»]. *ХайВей*. 2008. 27 груд. URL: <http://h.ua/rubric/41/1/> (дата звернення: 17.03.2009).
2298. **Економічна історія України** : [зім'ятка про підручник «Економічна історія України», що вийшов із друку в м. Києві за співавторства М. Лазаровича]. *Академія*. 2004. 25 трав.

2299. **Жерноклеєв О.** [Рецензія] *Схід*. 2010. № 1 (101). С. 115. Рец. на монографію : **Великочий В. Українська історіографія суспільно-політичних процесів у Галичині 1914–1919 рр.** Івано-Франківськ : Вид.-дизайн. відділ ЦІТ Прикарп. нац. ун-ту ім. В. Стефаника. 2009. 812 с. : [автор пов'язав найбільші здобутки у вивченні історії УСС із напрацюваннями М. Лазаровича, котрий, доповнивши доробок попередників арсеналом документів, висвітлив передумови формування й бойовий шлях з акцентом на національно-просвітницьку діяльність серед народу, що подається як стрижень його історичної місії].
2300. **Жмака В., Турков В.** **Заходи Української Центральної Ради у сфері освіти (березень 1917 р. – квітень 1918 р.)** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника освітньої політики доби Центральної Ради]. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2019. № 1 (85). С. 206, 211.
2301. **Задорожний О. В.** **Гене́за міжнародної правосуб'єктності України** : монографія : [посилання на працю М. Лазаровича «Історія України» (Київ : Знання, 2008. 683 с.)] / Укр. асоц. міжнар. права, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. Київ : К.І.С., 2014. С. 18, 49, 50, 54, 138, 140, 207, 322, 359.
2302. **Збірник рефератів фахових видань МОН України** / укладачі : Н. Богатель, Г. Бодяковська, Н. Іваницька, М. Попов. Київ : УкрІНТЕІ, 2019. № 4 (160). С. 128, 896.
2303. **Зборовський А.** **Поховали козака з «Кобзарем» Народна армія.** 2012. 5 трав. С. 6. Рец. на монографію М. Лазаровича «Чин легіону Українських січових стрільців на Тернопіллі (друга половина 1915 – початок 1918 рр.)».
2304. **Зварич Р. В.** **Суд і судочинство в національній політиці Другої Речі Посполи-тої (на прикладі Станиславівського воєводства)** : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.02 : [інформація про М. Лазаровича як дослідника Голодомору 1932–1933 рр.] / ДВНЗ «Прикарп. нац. ун-т ім. В. Стефаника» ; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2019. С. 30, 138, 218.
2305. **Зек Б.** [Коментар щодо книги проф. М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»]. *День*. 2018. 22 лют. URL: <https://m.day.kyiv.ua/uk/article/poshtadnya/polityka-zamist-roboty-na-koryst-gromady> (дата звернення: 26.01.2018).

2306. **Зігунов В. Ю., Михайліченко М. А., Калюжна С. В.** «Єврейське питання» в політиці Західноукраїнської Народної Республіки : [інформація про М. Лазаровича як дослідника етнонаціональної політики українських урядів періоду революції 1917–1921 рр.]. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 6. С. 20, 23.
2307. **Зозуляк Є.** **Повік не забути Голодомору** : [інформація про книгу за співавторства М. Лазаровича «Чорна тінь Голодомору 1932–1933 років над Тернопіллям»]. *Вільне життя*. 2003. 6 груд.
2308. **Іванов М. С.** **Політична освіта в контексті політичних трансформацій суспільства** : монографія : [висновок про статтю М. Лазаровича «Просвітницька діяльність Січового стрілецтва серед українського народу в роки Першої світової війни» як про певний внесок у вивчення питань просвітництва в українській історії]. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2004. С. 94.
2309. **Ідіть на Лисоню, синочки і доні...** : збірник / Терноп. обл. краєзнав. музей, Терноп. обл. універс. наук. б-ка ; упоряд. С. Костюк ; уклад. бібліогр. покажч. В. Миськів ; відп. ред. : В. Вітенко, С. Костюк ; ред. Н. Костюк (Дячок). Тернопіль : Підруч. і посіб., 2019. С. 88, 91, 95, 96, 103, 104, 113.
2310. **Ілюстрована історія України** : [інформація про книгу «Ілюстрована історія України» за співавторства М. Лазаровича]. *Академія*. 2003. 28 листоп.
2311. **Історія економіки та економічної думки** : підручник / В. В. Козюк та ін. ; за ред. В. В. Козюка, Л. А. Родіонової. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. С. 146, 191, 250
2312. **Історія та культура України** : навчально-методичний посібник (у схемах і таб-лицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів : ПП «Арал», 2018. С. 62, 89, 113, 178, 209, 297.
2313. **Історія України** : [про видання посібника «Історія України» за авторства М. Лазаровича]. *Університетська думка*. 2008. № 1–3.
2314. **Історія України** : [про третє видання посібника «Історія України» за співав-торства М. Лазаровича]. *Академія*. 2006. 30 груд.
2315. **Історія України від найдавніших часів до сьогодні** : навч. посіб. для семінарських занять студентів-іноземних громадян 1-го курсу медичних та фармацевтичних факультетів спеціальностей «Медицина», «Педіатрія», «Стоматологія», «Фармація, промислова фармація» / упоряд. : П. О. Бідзіля, С. С. Дідик. Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. С. 122.

2316. «**І**» присвятили Тернополю : [інформація про те, що М. Лазарович – автор статті про Тернопіль в часи ЗУНР, опублікованої в часописі «І»]. *20 хвилин*. 2010. 20 серп.
2317. **Лазарович М. В. Історія України** : навч. посіб. : [про третє видання посібника «Історія України» за авторства М. Лазаровича]. *Book24.ua*. 2005. 30 груд. URL: <https://book24.ua/ua/product/istoriya-ukraini-navch-posib-3-vidan-/>: фот. (дата звернення: 04.01.2022).
2318. **Каліщук О. Ґрунтове дослідження історії українського війська** : [рецензія на книгу Миколи Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія «Історичні науки»*. 2016. № 3 (328). С. 184–186.
2319. **Каліщук О. Українсько-польські взаємини в роки Другої світової війни в підручниках та посібниках для вищої школи** : [про аналіз М. Лазаровичем діяльності польської Армії крайової на західноукраїнських землях]. *Збірник навчально-методичних матеріалів і наукових статей історичного факультету Волинського державного університету ім. Лесі Українки*. 2008. Вип. 15. С. 140, 142.
2320. **Капелюшний В. П. Українська національна державність доби визвольних змагань (1917–1921 рр.): історіографія** : автореф. дис. ... д-ра іст. наук : спец. 07.00.06 – історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни : [автор виснував, що серед сучасних істориків чи не найбільший внесок у дослідження легіону УСС зробили А. Каляєв та М. Лазарович]. Київ, 2004. 46 с. URL: <http://www.lib.ua-gu.net/inode/p-2/29284.html> (дата звернення: 26.07.2005).
2321. **Карбан А. Учасники «Експертного корпусу» рекомендують придбати на Форумі видавців-2017** : [інформація про те, що учасники «Експертного корпусу» рекомендували придбати на Форумі видавців–2017 книгу М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Експертний корпус*. 2017. 13 верес. URL: <http://expcorp.org.ua/publ/top-26-knyzhok-shcho-mozhna-prydbaty-na-forumi-vydavtsiv-2017-vid-ekspertnoho-korpusu/> (дата звернення: 12.04.2018).
2322. **Кармелюк М. Доробок наших видавців визнали** : [інформація про те, що книгу М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» (Тернопіль : Джура, 2005. 592 с.) було відзначено у Всеукр. рейтингу «Книжка року–2005» у номінації «Минувшина»]. *20 хвилин*. 2006. 5 квіт. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/dorobok-nashih-vidavtsiv-viznali-39004.html> (дата звернення: 12.04.2006).

2323. **Кармелюк М. Тернопільські книги – одні з кращих** : [інформація про те, що книгу М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» (Тернопіль : Джура, 2005. 592 с.) було відзначено у Всеукр. рейтингу «Книжка року–2005» у номінації «Минувшина»]. *20 хвилин*. 2006. 28 берез. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/ternopilski-knigi--odni-z-kraschih-38500.html> (дата звернення: 12.04.2006).
2324. **Карповець М. Петро Гуцал, Микола Лазарович, Іван Боберський** : [коротка характеристика статей М. Лазаровича в часописі «Ї» (2010, № 63)]. *Критика*. 2011. листоп. URL: <https://krytyka.com/ua/reviews/yi-2010-no-63> (дата звернення: 11.04.2006).
2325. **Касьянов Г. Danse macabre: голод 1932–1933 років у політиці, масовій свідомості та історіографії (1980-ті – початок 2000-х)** : [короткий аналіз книги М. Лазаровича «І було пекло на землі. Голодомор 1932–1933 років в Україні: передумови, механізми здійснення, наслідки»] / НАН України, Ін-т історії України. Київ : Наш час, 2010. С. 208.
2326. **Каталог праць викладачів ТНЕУ за 2011 рік** : бібліогр. посіб. / уклад. В. В. Гриськів, С. В. Івасев, Н. П. Ліжанська ; відп. за вип. К. З. Вольний. Тернопіль : Екон. думка, 2012. С. 18, 24. (Видання науковців ТНЕУ).
2327. **Каталог праць викладачів ТНЕУ за 2012 рік** : бібліогр. посіб. / уклад. В. В. Гриськів, Н. П. Ліжанська. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. С. 9, 16. (Видання науковців ТНЕУ).
2328. **Каталог праць викладачів ТНЕУ за 2013 рік** : бібліогр. посіб. / уклад. В. В. Гриськів, Н. П. Ліжанська. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. С. 7, 14. (Видання науковців ТНЕУ).
2329. **Каталог праць викладачів ТНЕУ за 2014 рік** : бібліогр. посіб. / уклад. В. В. Гриськів, Н. П. Ліжанська. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. С. 26. (Видання науковців ТНЕУ).
2330. **Каталог праць викладачів ТНЕУ за 2016 рік** : бібліогр. посіб. / уклад. : В. В. Гриськів, Г. О. Кругляк. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. С. 46. (Видання науковців ТНЕУ).
2331. **Каталог праць викладачів ТНЕУ за 2018 рік** : бібліогр. посіб. / уклад. Г. О. Кругляк. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. С. 30, 52, 66, 74. (Видання науковців ТНЕУ).

2332. **Каталог праць викладачів ЗУНУ за 2019 рік** : бібліогр. посіб. / уклад. Г. О. Кругляк, Н. І. Пісоцька, Г. А. Філіповська. Тернопіль : ЗУНУ, 2020. С. 22, 23, 27, 54. (Видання науковців ЗУНУ).
2333. **Каталог праць викладачів ЗУНУ за 2020 рік** : бібліогр. посіб. / уклад. Г. О. Кругляк, Н. І. Пісоцька, Г. А. Філіповська. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. С. 16, 19. (Видання науковців ЗУНУ).
2334. **Качмар В. М. Про роль неукраїнського населення Галичини в реалізації функцій публічного управління в Західноукраїнській Народній Республіці.** *Сучасна парадигма публічного управління* : зб. тез III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів–м. Івано-Франківськ, 19–22 жовт. 2021 р. / за наук. ред. к. е. н., доц. А. В. Стасишина. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2021. С. 86.
2335. **Кіндратюк Б. Музична культура Західноукраїнської Народної Республіки.** *Галичина*. 2019. № 32. С. 127, 128, 129, 130, 131, 135.
2336. **Клименко В. С. Збройні сили України у політичній системі суспільства: політологічний аналіз морально-етичних основ військового будівництва** : автореф. дис. ... канд. політ. наук : [інформація про М. Лазаровича як дослідника проблеми історико-філософського аналізу виховної роботи у Збройних силах]. Київ, 1998. URL: http://library.nuft.edu.ua/ebook/file/23.00.02_klumenC.pdf (дата звернення: 30.12.1998).
2337. **Клименко Н. П. Культурно-просвітницька діяльність Івана Крип'якевича (1886–1967 рр.)** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 : [інформація про М. Лазаровича як дослідника проблеми культурно-просвітницької діяльності І. Крип'якевича під час Першої світової війни]. Київ, 2009. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe (дата звернення: 30.12.1998).
2338. **Климчук Г. СБУ відкрила залу з вільним доступом до розсекречених матеріалів** : [інформація про те, що М. Лазарович – один із тих, хто активно працював з документами, розміщеними на сайті СБУ; подано фрагмент його виступу]. *Номер один*. 2009. 3 черв. (№ 22).
2339. **Книга добровольця АТО вийшла двома мовами** : [стаття про книжку проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)», яка вийшла у світ українською та російською мовами, готується також англomовний варіант]. *Укрінформ*. 2018. 6 груд. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2595740-kniga-dobrovolca-ato-vijsla-troma-movami.html> : фот. (дата звернення: 10.12.2018).

2340. **Книга добровольця АТО вийшла двома мовами** : [стаття про книжку проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)», яка вийшла у світ українською та російською мовами, готується також англomовний варіант]. *Файне місто*. 2018. 7 груд. URL: <http://ternopil.te.ua/knyha-dobrovoltsgya-ato-z-ternopolya-vyjshla-dvoma-movamy/> : фот. (дата звернення: 10.12.2018).
2341. **Книга добровольця АТО вийшла двома мовами** : [стаття про книжку проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)», яка вийшла у світ українською та російською мовами, готується також англomовний варіант]. *Тернопільська лiпа*. 2018. 13 груд. URL: <https://lypa.com.ua/2018/12/13/knyha-dobrovoltsgya-ato-z-ternopilschynu-vyjshla-rosijskoju-movoyu/> : фот. (дата звернення: 13.12.2018).
2342. **Книга івано-франківського краєзнавця – у лідерах рейтингу «Книжка року–2015»** : [інформація про те, що книга М. Лазаровича й І. Монолатія «Станиславів і Український легіон» бере участь у рейтингу «Книжка року–2015» у номінації «Краєзнавча і туристична література»]. *Фіртка*. 2015. 1 жовт. URL: <http://www.firtka.if.ua/> (дата звернення: 02.11.2017).
2343. **Книга франківського краєзнавця Івана Бондарева у лідерах рейтингу «Книжка року–2015»** : [інформація про те, що книга М. Лазаровича й І. Монолатія «Станиславів і Український легіон» бере участь у рейтингу «Книжка року–2015» у номінації «Краєзнавча і туристична література»]. *Репортер*. 2015. 1 жовт. URL: <http://report.if.ua/istoriya/knyga-frankivskogo-kraeznavcya-ivana-bondareva-u-liderah-rejtyngu-knyzhka-roku-2015/> (дата звернення: 02.11.2017).
2344. **Книга пам'яті «Чорна тінь Голодомору 1932–1933 років над Тернопіллям» вийшла в світ у видавництві «Джура»** : [інформація про книгу за співавторства М. Лазаровича]. *Академія*. 2003. 28 листоп.
2345. **Книга тернопільського викладача-атовця увійшла в рейтинг «Лідери літа»** : [інформація про те, що книга «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» тернопільського викладача економічного університету, який тривалий час перебував в зоні АТО, Миколи Лазаровича посіла третє місце в

- рейтингу найкращих книг 2018 р. «Лідери літа», опублікованому літературним ресурсом «Буквоїд»]. *TeNews: тернопільські новини*. 2018. 6 серп. URL: <https://www.tenews.org.ua/post/view/1533537822-kniga-ternopilskogo-vikladacha-atovcsya-uviyshla-v-reyting--lideri-lita> : фот. (дата звернення: 13.08.2018).
2346. **Книга тернопільського викладача-атовця увійшла в рейтинг «Лідери літа»** : [інформація про те, що книга «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» тернопільського викладача економічного університету, який тривалий час перебував в зоні АТО, Миколи Лазаровича посіла третє місце в рейтингу найкращих книг 2018 р. «Лідери літа», опублікованому літературним ресурсом «Буквоїд»]. *UaNews*. 2018. 6 серп. URL: <https://uanews.org.ua/post/view/1533537822-kniga-ternopilskogo-vikladacha-atovcsya-uviyshla-v-reyting--lideri-lita> : фот. (дата звернення: 13.08.2018).
2347. **Книга «Чин легіону Українських січових стрільців на Тернопіллі (друга половина 1915 – початок 1918 р.)»** : [інформація про однойменну книгу проф. М. Лазаровича]. *Yakaboo.ua*. 2021. URL: <https://www.yakaboo.ua/chin-legionu-ukrains-kih-sichovih-strilciv-na-ternopilli-druga-polovina-1915-pochatok-1918-r.html> : фот. (дата звернення: 08.01.2022).
2348. **Книги Миколи Лазаровича** : [коротка характеристика монографій]. *Наш формат*. 2022. URL: <https://nashformat.ua/authors/mykola-lazarovych-books> : фот. (дата звернення: 31.06.2022).
2349. **Книги поїхали в Грузію** : [інформація про те, що послу України у Грузії М. Спису передадуть видану до річниці Голодомору в Україні книжку тернопільського науковця М. Лазаровича «І було пекло на землі»]. *День*. 2009. 11 квіт.
2350. **Книгу про війну на сході тернопільського професора видали трьома мовами** : [стаття про те, що монографію проф. ТНЕУ М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)» видали трьома мовами: українською, англійською та російською]. *Реально*. 2019. 4 січ. URL: <https://realno.te.ua/novyny/knigu-pro-viynu-na-sxodi-ternopilskiy/> : фот. (дата звернення: 04.01.2019).
2351. **Книгу про Тернопільський економічний університет видадуть у вересні** : [інформація про те, що «Історію Тернопільського державного економічного університету» пише група науковців під

керівництвом зав. каф. українознавства доц. М. Лазаровича]. *20 хвилин*. 2006. 13 черв. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/knigu-pro-ternopilskiy-ekonomichniy-universitet-vidadut-u-veresni-43127.html> (дата звернення: 04.07.2006).

2352. **«Книжка року'2015»: Лідери літа. Номінація «Візитівка»** : [інформація про те, що згідно експертного оцінювання піврічного видавничого репертуару в номінації «Візитівка» – списки «Лідерів літа» за версією Всеукраїнського рейтингу «Книжка року'2015», у підномінації «Краєзнавча і туристична література» книга «Станіславів і Український легіон» (Івано-Франківськ, 2015) за співавторства М. Лазаровича ввійшла до семи найцікавіших]. *Буквоїд*. 2015. 6 серп. URL: <http://bukvoid.com.ua/events/raityng/2015/08/06/130304.html> (дата звернення: 17.09.2015).
2353. **«Книжка року'2016»: Лідери літа. Номінація «Минувшина»** : [інформація про те, що експерти Всеукраїнського рейтингу «Книжка року'2016» оцінили піврічний видавничий репертуар і визначили «Лідерів літа», серед яких у номінації «Дослідження / документи» є книга Миколи Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Буквоїд*. 2016. 26 лип. URL: <http://bukvoid.com.ua/events/raityng/2016/07/26/231411.html> (дата звернення: 17.09.2016).
2354. **«Книжка року'2016»: офіційні результати** : [інформація про те, що у номінації «Дослідження / документи» XVIII Всеукраїнського рейтингу «Книжка року'2016» монографія М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» посіла 8-ме місце серед 43 видань]. *Буквоїд*. 2017. 20 лют. URL: <http://bukvoid.com.ua/events/raityng/2017/02/20/162012.html> (дата звернення: 17.06.2018).
2355. **«Книжка року'2016»: повні результати** : [інформація про те, що у номінації «Дослідження / документи» XVIII Всеукраїнського рейтингу «Книжка року'2016» монографія М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» посіла 8-ме місце серед 43 видань]. *ЛітАкцент*. 2017. 21 лют. URL: <http://litakcent.com/2017/02/21/knyzhka-roku-2016-povni-rezultaty/> (дата звернення: 17.03.2017).
2356. **«Книжка року'2018». Лідери літа: ОБРІЇ / публіцистика / сучасні мемуари** : [інформація про те, що згідно з результатами дистанційної експертної сесії Всеукраїнського рейтингу «Книжка року'2018» у номінації «Публіцистика / сучасні мемуари» до «Лідерів літа»

- потрапила книга Миколи Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис». *Буквоїд*. 2018. 1 серп. URL: <http://bukvoid.com.ua/events/raityng/2018/08/01/162833.html> (дата звернення: 17.10.2018).
2357. **Книжкова виставка «У їхніх серцях жила Україна» (до дня героїв України – 23 травня)** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович у своїй книжці «Душу й тіло ми положимо за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)» здійснив короткий огляд російсько-української війни]. *Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека*. 2021. 22 трав. URL: <https://library.te.ua/2021/05/22/news21-125ams/> (дата звернення: 23.05.2021).
2358. **Книжковий арсенал–2018: підсумки видавництва «Джура»** : [інформація про те, що серед книг, які користувалися особливим попитом на Міжнародному фестивалі «Книжковий арсенал–2018» у м. Києві, була монографія М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» та краєзнавче видання за його співавторством «Тернопіль, Ternopil, Ternopol...»]. Вид-во : «Джура». 2018. 5 черв. URL: <http://dzhura.net/features/item/154-книжковий-арсенал-2018-підсумки-видавництва-джура.html> : фот. (дата звернення: 23.07.2018).
2359. **Кобалія А. Між «білими» і «червоними». Хто вчиняв єврейські погроми під час Громадянської війни?** : [інформація про те, що історик М. Лазарович вважає єврейські погроми характерними і для більшовиків; подано цитати з його монографії]. *Громадське радіо*. 2017. 27 серп. URL: <https://hromadskeradio.org/programs/zustrichi/mizh-bilymy-i-chervonymy-hto-vchynuav-yevreyski-pogromy-pid-chas-gromadyanskoyivinyu> (дата звернення: 23.09.2017).
2360. **Кобута С. Професійна і громадсько-політична діяльність адвокатів Станіславівщини (кінець XIX – перша половина XX ст.): історіографічний огляд** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника стрілецького руху]. *Галичина*. 2016. Ч. 28. С. 168, 174.
2361. **Ковалькова Т. Відділ міського абонементу Тернопільської ОУНБ** : [інформація про те, що працівники відділу міського абонементу Тернопільської ОУНБ популяризують твори Миколи Лазаровича шляхом організації переглядів літератури, книжкових виставок із циклу «Літературний календар», презентацій, зустрічей, автограф-сесій. Там само йдеться про те, що монографія науковця і громадського діяча М. Лазаровича «І було пекло на

землі...: Голодомор 1932–1933 років в Україні: передумови, механізми здійснення, наслідки» (Тернопіль : Джура, 2008) викликала інтерес у читачів, зокрема в науковців і красназців; фото обкладинки згаданої книги) / Терноп. обл. універс. наук. б-ка, наук.-метод. від. ; підгот. С. П. Юрчик ; ред. Г. Й. Жовтко. Тернопіль : [б. в.]. *Кризь призму соціології : інформ.-аналіт. бюл.* 2012. № 2 (16) С. 4, 7.

2362. **Ковальчук В. Б., Бучин А. В. Володимир Старосольський як вчений юрист і один із основоположників науки державного права в Україні** : [інформація про те, що М. Лазарович досліджував діяльність В. Старосольського]. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки».* 2014. № 810. С. 241.
2363. **Колибаб'юк О. Молодіжний рух Галичини кінця XIX – 30-х років XX ст. у сучасних наукових дослідженнях України** : [інформація про те, що дослідник УСС М. Лазарович зображав молодіжні товариства як «провісників» і «соціальну основу» формування бойової формації УСС]. *Схід.* 2011. № 2 (109). С. 99.
2364. **Колибаб'юк С. Українська історіографія діяльності громадських організацій Галичини у другій половині XIX – 30-х роках XX ст.** : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.06 – історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни : [інформація про М. Лазаровича як дослідника УСС] / ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника». Івано-Франківськ, 2017. С. 152, 246 URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kolybabiuk_Svitlana/Ukrainska_istoriohrafiiia_diiialnosti_hromadskykh_orhanizatsii_Halychyny_u_druhii_polovyni_XIX_30-kh.pdf? (дата звернення: 08.09.2021).
2365. **Колич О. І. Особливості господарсько-правових відносин у період Київської Русі** : [інформація про те, що М. Лазарович досліджував економічну історію України]. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки».* 2014. № 810. С. 137, 139.
2366. **Колінець В. Століття звитяг і падінь. Чи засвоїмо історичні уроки?** : [інформація про те, що історик М. Лазарович – автор низки праць про УСС]. *Нова тернопільська газета.* 2018. 27 листопа. URL: <http://nova.te.ua/statti/stolittya-zvytyag-i-padin-chy-zasvoyimo-istorychni-uroky/> (дата звернення: 28.11.2018).
2367. **Кондратенко М. Найтрагічніший гетьман України** : [інформація про те, що авторка статті систематизувала реформи гетьмана

- України Петра Дорошенка за книгою М. Лазаровича «Історія України»]. *Український інтерес*. 2021. 14 трав. URL: <https://uain.press/blogs/maryna-kondratenko-najtragichnishuj-getman-ukrayiny-817625> (дата звернення: 20.05.2021).
2368. **Кондратюк К.** **Дискусійні питання історії ЗУНР** : [інформація про те, що тернопільські історики Б. Лановик і М. Лазарович події 1 листопада 1918 р. у м. Львові називають військовим переворотом]. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. 2009. Ч. 18. С. 710.
2369. **Конопельський З. В.** **Діяльність українських фінансових інституцій Галичини (1921–1939 роки)** : [інформація про те, що М. Лазарович досліджував систему українських банків Галичини 1921–1939 рр.]. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України*. 2015. Вип. 25.2. С. 385.
2370. **Конопельський З. В.** **Українське приватництво і кооперація Галичини (1921–1939 рр.)** : [інформація про те, що М. Лазарович досліджував діяльність українського приватництва й кооперації]. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2015. Вип. 1 (111). С. 151.
2371. **Королько А. З.** **Козацькі традиції і символіка у січовому русі Покуття початку ХХ ст.** : [інформація про те, що М. Лазарович, поряд з іншими науковцями, здійснив вагомий внесок у дослідження окремих аспектів січового руху на Покутті]. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2011. Вип. XXXI. С. 112.
2372. **Коростіль Н.** **Економічна та соціокультурна сфера села східної Галичини (1919 – 1939 рр.) в історіографії** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника суспільно-політичних та соціально-економічних процесів, які відбувалися у 20 – 30-х рр. ХХ ст. у Східній Галичині]. *Всеукраїнська експертна мережа*. 2010. URL: http://experts.in.ua/baza/analytic/index.php?ELEMENT_ID=27595 (дата звернення: 20.02.2011).
2373. **Костишева С. О.** **Образи Європи у наративах підручників з історії України для вищої школи** : [аналіз навчальних посібників М. Лазаровича з історії України]. *Сторінки історії*. 2018. № 46. С. 234, 236, 241.
2374. **Костюк Л.** **Україна святкує День Незалежності** : [схвальна інформація про книгу М. Лазаровича «Історія України»]. *Муниципальна бібліотека ім. Анатолія Добрянського*. 2016. 22 серп. URL:

<http://dobrabiblioteka.cv.ua/ua/news?id=776847> (дата звернення: 28.12.2016).

2375. **Коцур В. Національні меншини в національно-визвольних змаганнях на теренах України 1917–1921 рр.: сучасний вітчизняний науковий дискурс і уроки минулого** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника етнополітики періоду Українських національно-визвольних змагань 1917–1921 рр.]. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2019. № 3–4 (99–100). С. 68, 73–74, 80.
2376. **Кравчук Л. В. Суспільно-політичні та соціально-економічні трансформації на Тернопільщині (вересень 1939 – червень 1941 р.)** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника проблематики початкового періоду Другої світової війни] : дис. ... д-ра іст. наук : спец. 07.00.01/ Тернопіль. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Тернопіль ; Львів, 2019. С. 72.
2377. **Кравчук М. В. Організаційно-правові засади державного будівництва в період ЗУНР** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника державного будівництва ЗУНР]. *Актуальні питання права та правової держави: наукова дискусія* : Міжнар. юрид. наук.-практ. інтернет-конф. 2013. 1 груд. URL: http://legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=765%3A170214-22&catid (дата звернення: 28.12.2013).
2378. **Кравчук М. Військовий фактор у розбудові Західноукраїнської Народної Республіки** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника українського парамілітарного руху початку ХХ ст.]. *Феномен національної держави і права: український та світовий досвід і перспективи* : матеріали Дванадцятої Всеукр. наук. конф. / уклад. І. Я. Терлюк ; ШПО НУ «Львівська політехніка». Львів : Ліга-Прес, 2020. Вип. 12. С. 38, 39, 40.
2379. **Кравчук М. Ю. Історичний досвід регулювання відносин в галузі сільського господарства України** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника проблеми здійснення російською владою контролю над українськими сільськогосподарськими землями]. *Університетські наукові записки*. 2011. Вип. 2. С. 56.
2380. **Кривошина Б. Воєнні дії на українських землях у 1914–1916 роках у сучасній вітчизняній історіографії** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника проблеми організації та діяльності військових формувань Українських січових стрільців]. *Військово-науковий вісник*. 2005. Вип. 7. С. 103–143.

2381. **Кривошина Б. М. Україна в Першій світовій війні: вітчизняна історіографія** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : [інформація про те, що серед найпомітніших і об'єктивних досліджень про діяльність Українських січових стрільців у роки Першої світової війни є наукові праці М. Лазаровича]. Львів, 2004. URL: <http://reftrend.ru/932186.html> (дата звернення: 28.12.2005).
2382. **Кузьменко О. Українська словесність про січове стрілецтво: деякі аспекти історичної дійсності та фольклорної естетики** : [інформація про те, що серед досліджень нового часу про УСС варта уваги монографія М. Лазаровича «Легион Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» (Тернопіль, 2005)]. *Схід-Захід*. 2008. Вип. 11–12. С. 148.
2383. **Кузьменко Т. Г. Мистецько-театральна творчість Українських січових стрільців у контексті національного руху першої чверті ХХ ст.** : [інформація про те, що М. Лазарович у своїх наукових працях описав основні напрями стрілецької творчості, розглянув громадсько-освітню, літературно-видавничу, просвітницьку роботу УСС, проаналізував її як окреме явище в історії України]. *Питання культурології*. 2015. Вип. 31. С. 72, 73.
2384. **Кузьменко Т. Г. Мистецько-художня творчість Українських січових стрільців у контексті розвитку національної культури першої чверті ХХ століття** : [інформація про те, що в наукових працях М. Лазаровича розкрито особливості культурної спадщини УСС]. *Питання культурології*. 2016. Вип. 32. С. 89–110. URL: <http://issues-culture-knukim.pp.ua/article/view/155721> (дата звернення: 30.12.2016).
2385. **Кузьменко Т. Г. Військова ідеологія Українських січових стрільців як складова національної духовної культури** : [інформація про те, що М. Лазарович присвятив свою кандидатську дисертацію проблемі дослідження історії стрілецького руху]. *Питання культурології*. 2013. Вип. 29. С. 95.
2386. **Кузьменко Т. Г. Духовна культура українських січових стрільців в контексті національно-культурного руху** : автореф. дис. ... канд. культурології : спец. 26.00.01 : [інформація про те, що М. Лазарович присвятив свою кандидатську дисертацію проблемі дослідження історії стрілецького руху]. Київ, 2009. 19 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&Image_file_name=DOC/2009/09ktgnkr.zip&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1 (дата звернення: 30.12.2010).

2387. **Культура Тернопільщини: 2016 рік (сторінками періодичних видань)** : анот. бібліогр. покажч. : [подано інформацію про друковані праці М. Лазаровича] / Терноп. обл. універс. наук. б-ка ; від. інформації ; уклад. О. Денчик ; ред. С. Воробель ; кер. проекту В. Вітенко. Тернопіль, 2017. С. 53, 72, 114, 115, 116, 206.
2388. **Кульчицький Б. В. Конфігурація сучасної економіки України у контексті порівняння економічних систем** : [подано позитивний аналіз навч. посіб. «Економічна історія» за співавторства М. Лазаровича]. *Науковий вісник*. 2003. Вип. 13.1. С. 179.
2389. **Кучерук М. С. Що потрібно змінити українцям: політичну систему, еко-номічний лад чи власну свідомість?** : [судження про те, що історик М. Лазарович поділяє думку С. Кульчицького щодо причин Помаранчевої революції]. *Інтелегенція і влада*. 2012. Вип. 25. С. 163.
2390. **Лаврова І., Крилова Н. Відносини держави та церкви в період Української національно-демократичної революції 1917–1920 рр.** *Історія релігій в Україні: науковий щорічник /* упоряд. О. Киричук, М. Омельчук, І. Орлевич. Львів : Інститут релігієзнавства – філія Львівського музею історії релігії. Вид-во «Логос», 2015. Кн. І. С. 328.
2391. **Ладний Ю. Зв'язки Михайла Грушевського з національними меншинами: перші кроки у формуванні української політичної нації в ХХ столітті** : [інформація про М. Лазаровича як про відомого дослідника, що здійснював компаративний аналіз ставлення різних політичних сил Росії періоду революції 1917–1921 рр. до національного питання; подано фрагмент тексту з його монографії]. *Українознавство*. 2016. № 1. С. 48.
2392. **Лазарович Микола** : [коротка біографія та інформація про монографію М. Лазаровича «Як з Бережан до кадри січовики манджали...»: Збройна боротьба Українських січових стрільців проти російських загарбників на Бережанщині (друга половина 1916 – середина 1917 р.)»]. *Тернопільська обласна бібліотека для дітей*. 2021. URL: <https://odb.te.ua/writers/lazarovych-mykola/> : фот. (дата звернення: 12.09.2021).
2393. **Левицька Л. Тінь голодомору** : [інформація про книгу «Чорна тінь Голодомору 1932–1933 років над Тернопіллям» за співавторства М. Лазаровича]. *Голос України*. 2004. 12 лют.
2394. **Левітас Ф. Л., Салата О. О., Ладний Ю. А. Українсько-російські відносини в історико-етнополітичному контексті Національної революції 1917–1921 рр.** : [інформація про те, що монографія М. Лазаровича «Етнополітика української влади доби

- національно-визвольних змагань 1917–1921 рр.: компаративний аналіз» (Тернопіль, 2013. 760 с.) відрізняється панорамністю й оригінальністю. У ній уперше в Україні здійснено компаративний аналіз етнополітики української влади доби національно-визвольних змагань, залучено великий корпус історичних джерел та літератури]. *Сторінки історії*. 2019. Вип. 48. С. 38.
2395. **«Легенди і бувальщини Івано-Франківська» увійшли до рейтингу «Книжка року–2015»** : [інформація про те, що книга «Станіславів і Український легіон» (Івано-Франківськ, 2015) за співавторства М. Лазаровича увійшла до семи найцікавіших у підномінації «Краєзнавча і туристична література»]. *Блиц-інфо*. 2015. 1 жовт. URL: <https://blitz.if.ua/news/legendy-i-buvalschny-ivano-frankivska-uviyshly-do-reytyngu-knyzhka-roku-20151.html> (дата звернення: 17.10.2015).
2396. **Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба** : [інформація про однойменну монографію М. Лазаровича (Тернопіль : Джура, 2005. 592 с.: іл.)]. *Академія*. 2005. 30 груд.
2397. **Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба** : [інформація про 2-ге вид. підготовленої до друку у видавництві «Джура» однойменної книги проф. М. Лазаровича]. *БукVOID*. 2016. 8 лют. URL: <http://bukvoid.com.ua/news/books/2016/02/08/095456.html> (дата звернення: 17.04.2016).
2398. **Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба** : [інформація про 2-ге вид. однойменної монографії М. Лазаровича (Тернопіль : Джура, 2016. 628 с.: іл.)]. *Українська історична книга*. 2022. URL: https://historybooks.com.ua/prosmotr_podrobnuy.php?id=3476 (дата звернення: 08.02.2022).
2399. **Лепісевич П. М. Загальна Українська Рада: проблема консолідації національно-демократичних сил (1914–1916 рр.)** : дис. ... канд. іст. наук : [інформація про М. Лазаровича як дослідника проблематики Українських січових стрільців] / Львівський національний університет ім. Івана Франка. Львів, 2005. С. 21.
2400. **Лизанчук В. В. Національно-громадянська позиція журналіста** : [наведено цитату М. Лазаровича з засудженням ксенофобії]. *Держава та регіони. Серія «Соціальні комунікації»*. 2013. № 2 (14). С. 91.
2401. **Лизанчук В. В. Національно-гуманістична сутність професії журналіста** : [наведено цитату М. Лазаровича з засудженням ксенофобії]. *Науково-інформаційний вісник*. 2012. № 3 (80). С. 49.

2402. **Лизень Н. О. Використання праці біженців і переселенців у 50-х роках ХХ ст. як чинник повоєнного піднесення західнонімецької економіки (історіографія питання)** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника економічної історії]. «*Каразінські читання*»: тези 58-ї Міжнар. конф. молод. вчених, м. Харків, 22 квіт. 2005 р. URL: http://www-history.univer.kharkov.ua/sno/sno_konf_files/sno_konf_58/lisen.htm (дата звернення: 17.10.2005).
2403. **Лизень Н. О. Діяльність архітектора німецького «економічного дива»: сучасні вітчизняні наукові пошуки** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника економічної історії]. «*Наука і освіта–2005*» : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2005. Т. 19 : Загальна історія. С. 29–30. URL: <http://www.rusnauka.com/Article/History/50.html> (дата звернення: 17.12.2005).
2404. **Лисенко С. І. Навала Батія на Київ і її наслідки для міста в сучасних підручниках та посібниках з історії України для вищої школи** : [досліджено проблему навали військ Батія на Київ та її наслідки для міста в підручниках і навчальних посібниках для вищої школи України, виданих у період незалежності, в т. ч. за авторства М. Лазаровича]. *Гілея*. 2014. Вип. 84. С. 13, 14, 15.
2405. **Лисенко С. І. Природа литовсько-руської державності в сучасних підручниках та посібниках з історії України для вищої школи** : [досліджено природу литовсько-руської державності у період існування Великого Князівства Литовського, Руського і Жемайтійського в підручниках і навчальних посібниках для вищої школи України, виданих у період незалежності, в т. ч. за авторства М. Лазаровича]. *Сторінки історії*. 2013. Вип. 36–176. С. 169, 171, 172, 173, 175.
2406. **Литвин М. Р. Українсько-польська війна 1918–1919 рр.** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника діяльності парамілітарних громадських товариств «Січ», «Сокіл», «Пласт», «Січові стрільці», бойового шляху легіону Українських січових стрільців у 1914–1918 рр. як зав'язки майбутніх Збройних сил ЗУНР]. Львів : Ін-т українознавства НАНУ; Ін-т Центрально-Східної Європи, 1998. С. 19.
2407. **Литвин О. Ю. Економічні ідеї християнства як основа можливої посткризової економічної стратегії України** : [інформація про те, що відомі науковці, у т. ч. М. Лазарович, розглядають економічні ідеї християнства стисло, в контексті розвитку самого

- християнства та економічної думки, не пов'язуючи їх із можливою національною посткризовою економічною стратегією України]. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2014. № 2. С. 144, 146.
2408. **Ліберний О. Новий успіх кафедри українознавства ТАНГУ** : [про вихід з друку підручника «Економічна історія України» за співавторства М. Лазаровича]. *Свобода*. 2004. 8 трав.
2409. **Ліберний О. Правда в історії одна** : [терноп. науковці Б. Лановик та М. Лазарович видали навч. посіб. «Історія України»]. *Свобода*. 2006. 21 січ. (Нові книги).
2410. **Ліберний О. Січові стрільці – прапороносці національної революції** : [про книгу М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба». Тернопіль : Джура, 2005. 592 с.]. *Свобода*. 2005. 29 жовт.
2411. **Ліберний О., Матейко Р. А хто знав, що Ющенко стане Президентом?** : [інформація про окремих параграф М. Лазаровича «Реформи заради добробуту», присвячений діяльності колишнього уряду В. Ющенко у книзі «Економічна історія» Київ : Вікар, 2005. 405 с.]. *Свобода*. 2005. 14 трав.
2412. **Лідери літа: короткі списки** : [інформація про те, що книга Миколи Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» була одним із семи лідерів продажів у номінації «Дослідження / документи»]. *Україна молода*. 2016. 13 лип.
2413. **Лідери літа: Обрії** : [інформація про те, що згідно з результатами дистанційної експертної сесії Всеукраїнського рейтингу «Книжка року'2018» у номінації «Публіцистика / сучасні мемуари» до «Лідерів літа» потрапила книга М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис». Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2017. 240 с.]. *Україна молода*. 2018. 1 серп. URL: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/3340/164/125241/> (дата звернення: 12.10.2018).
2414. **Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2001 рік** : бібліогр. список / Упр. культури Терноп. облдержадмін., Терноп. обл. універс. наук. б-ка ; уклад. М. Друневич ; відпов. за вип. В. Вітенко ; ред. Г. Моліцька. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2000. URL: <https://library.te.ua/wp-content/uploads/2009/03/kalendar2001.pdf>.
2415. **Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2001 рік** : бібліогр. список / Упр. культури Терноп. облдержадмін., Терноп. обл. універс. наук. б-ка ; уклад. М. Друневич ; відпов. за вип.

- В. Вітенко ; ред. Г. Молицька. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2002. URL: <https://library.te.ua/wp-content/uploads/2009/03/literature2003.pdf>.
2416. **Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2004 рік** : бібліогр. список / Упр. культури Терноп. облдержадмін., Терноп. обл. універс. наук. б-ка ; уклад. М. Пайонк ; кер. проекту та наук. ред. В. Вітенко ; ред. О. Раскіна. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2003. Вип. 24. С. 80.
2417. **Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2006 рік** : бібліогр. покажч. / Упр. культури Терноп. облдержадмін., Терноп. обл. універс. наук. б-ка ; уклад. М. Друневич ; відпов. за вип. В. Вітенко ; ред. О. Раскіна. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2005. С. 31, 77, 78.
2418. **Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2007 рік** : бібліогр. покажч. / уклад. М. Друневич ; ред. Г. Жовтко. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2006. С. 142.
2419. **Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2008 рік** : бібліогр. покажч. / уклад. М. Друневич ; ред. Г. Жовтко. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2008. С. 57.
2420. **Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2012 рік** : бібліогр. покажч. / Упр. культури Терноп. облдержадмін., Терноп. обл. універс. наук. б-ка ; уклад. М. Друневич ; ред. О. Раскіна. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2011. Вип. 22. С. 49, 50, 82.
2421. **Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2013 рік** : бібліогр. покажч. / Упр. культури Терноп. облдержадмін., Терноп. обл. універс. наук. б-ка ; уклад. М. Пайонк ; кер. проекту та наук. ред. В. Вітенко ; ред. О. Раскіна. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2012. Вип. 23. С. 97.
2422. **Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2014 рік** : бібліогр. покажч. / Департамент культури, релігій та національностей Терноп. облдержадмін., Терноп. обл. універс. наук. б-ка ; уклад. М. Друневич ; відпов. за вип. В. Вітенко ; ред. Г. Молицька. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2013. Вип. 24. URL: <https://library.te.ua/wp-content/uploads/2009/03/literature2004.pdf>.
2423. **Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2016 рік** : бібліогр. покажч. / Департамент культури, релігій та національностей Терноп. облдержадмін., Терноп. обл. універс. наук. б-ка ; уклад. М. Пайонк ; кер. проекту та наук. ред. В. Вітенко ; ред. О. Раскіна. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2015. Вип. 26. С. 118.

2424. **Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2018 рік** : бібліогр. покажч. / Упр. культури Терноп. облдержадмін., Терноп. обл. універс. наук. б-ка ; уклад. М. Пайонк ; кер. проекту і наук. ред. В. Вітенко ; ред. : Б. Мельничук, Г. Жовтко. Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2017. Вип. 28. С. 111.
2425. **Література про Тернопільську область за 2010–2014 роки** : бібліогр. покажч. : [подано інформацію про друковані праці
2426. М. Лазаровича] / Упр. культури Терноп. облдержадмін., Терноп. обл. універс. наук. б-ка ; уклад. В. Я. Миськів ; ред. : Г. Й. Жовтко, О. М. Раскіна ; кер. проекту та наук. ред. В. І. Вітенко. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2016. Вип. 24. С. 321, 394, 1312, 3719, 5199, 5213, 5221, 5240, 6066, 6964, 7388, 7389, 9515, 10327.
2427. **Луговий Б., Лугова О. Велич і трагедія Лисоні** : [інформація про те, що М. Лазарович досліджував проблему участі легіону УСС у боях на г. Лисоня в серпні – жовтні 1916 р.]. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія «Історія»*. 2016. Вип. 2., ч. 3. С. 178, 182.
2428. **Луговий М. Бережанські гімназисти та викладачі у лавах УСС та УГА** : [інформація про те, що М. Лазарович досліджував проблему участі учнів та викладачів Бережанської гімназії в лавах легіону УСС]. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія «Історія»*. 2016. Вип. 2, ч. 3. С. 174, 177.
2429. **Луговий М. Українське січове стрілецтво і Бережанщина** : [інформація про те, що науковець М. Лазарович досліджував певні аспекти перебування легіону УСС на території Бережанського пов.]. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія «Історія»*. 2014. Вип. 2, ч. 3. С. 36.
2430. **Людина енергетики добра, любові, мудрості (доктор історичних наук, професор Микола Миронович Алексієвець)** : біобібліогр. покажч. : [інформація про те, що Микола Алексієвець та Леся Костюк – автори рецензії на книгу М. Лазаровича «Етнополітика української влади доби національно-визвольних змагань 1917–1921 років: компаративний аналіз». Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 760 с.] / НБ ТНПУ ім. В. Гнатюка ; уклад. С. Ю. Загородна ; бібліогр. ред. О. Я. Кульчицька. Тернопіль : Вектор, 2017. С. 33. (Бібліографія вчених ТНПУ ім. В. Гнатюка).
2431. **Макар Ю., Мельничук Л., Павлюк М. Нове свідчення професора Миколи Лазаровича про нинішню російсько-українську**

- війну. Історико-політичні проблеми сучасного світу.** 2018. Т. 37–38. С. 324–327. Рец. на монографію М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)».
2432. **Макаренко Л. П. Музична культура січових стрільців як чинник українсько-го державотворення** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника музичної культури січових стрільців]. *Актуальні питання сьогодення* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. м. Вінниця 20 берез. 2018 р. / відп. за вип. М. А. Голденблат ; ГО «Європейська наукова платформа». Обухів : Друкарник, 2018. Т. 8. С. 18, 20.
2433. **Макаренко Т. П. Єврейські погроми в добу Української революції** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника єврейських погромів доби Української революції]. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету.* 2013. Вип. XXXV. С. 116, 118.
2434. **Макаренко Т. П. Представництво національних меншин в органах державної влади: історичний аспект** : [відзначено наукові праці М. Лазаровича, в яких досліджено механізм забезпечення прав національних меншин у період Української революції 1917–1921 рр. урядами УНР і ЗУНР та безпосереднього залучення неукраїнців до діяльності в органах влади]. *Сіверянський літопис.* 2014. № 1–3. С. 188.
2435. **Малімон Н. Політика замість роботи на користь громади. Волиняни – про децентралізацію, захист гідності й стандарти журналістики** : [в статті подано відгук провідного наукового співробітника Волинського краєзнавчого музею Богдана Зека на книжку проф. М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»]. *День.* 2018. № 33–34. 23 лют.
2436. **Мамонтова Е. В.** [Рецензія]. *Грані.* 2013. № 10 (102). С. 171–172. Рец на кн. Лазарович М. В. Етнополітика української влади доби національно-визвольних змагань 1917–1921 років: компаративний аналіз. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 760 с.
2437. **Марків А. Борці за волю України** : [інформація про М. Лазаровича як автора книг зі стрілецької тематики]. *Академія.* 2004. 23 листоп.
2438. **Маркова С. Соціальні наслідки сталінської індустріалізації для українського села: тенденції й характер сучасних наукових дискусій та оцінок** : [інформація про М. Лазаровича як

- дослідника індустріалізації України]. З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ. 2012. № 2 (39). С. 353.
2439. **Матеріали до біобібліографії Богдана Якимовича (2001–2011)** : [інформація про М. Лазаровича як офіційного опонента під час захисту Оксаною Калішук канд. дис. «Роль галицької інтелігенції в національно-культурному відродженні українців Волині (1914–1918 роки)» у Спеціалізованій вченій раді Д 35.222.01 для захисту дисертацій Інституту українознавства ім. Івана Крип'якевича НАН України та Інституту народознавства НАН України за спеціальністю 07.00.01 – історія України.] / укладач Л. Панів. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. 2012. Вип. 21. С. 46.
2440. **Мельничук Б. За Україну, за її волю... Літературний Тернопіль**. 2012. Ч. 2. С. 127–128. Рец. на монографію М. Лазаровича «Чин легіону Українських січових стрільців на Тернопіллі (друга половина 1915 – початок 1918 р.)».
2441. **Мельничук Б. За Україну, за її волю... Вільне життя**. 2012. 2 берез. Рец. на монографію М. Лазаровича «Чин легіону Українських січових стрільців на Тернопіллі (друга половина 1915 – початок 1918 р.)».
2442. **Мельничук Б. Лисоня очима Миколи Лазаровича** [інформація про те, що у видавництві «Джура» побачило світ дослідження М. Лазаровича «Як з Бережан до Кадри січовики манджали...»: Збройна боротьба Українських січових стрільців проти російських загарбників на Бережанщині (друга половина 1916 – середина 1917 р.)»]. *Вільне життя плюс*. 2016. 23 верес. С. 6.
2443. **Мельничук Б. Озорені славою, оспівані в піснях. Тернопіль вечірній**. 2000. 23 лют. Рец. на монографію М. Лазаровича «Українські січові стрільці: національно-політична та культурно-просвітницька діяльність». Тернопіль : Екон. думка, 2000. 202 с.
2444. **Мельничук Б. Провідник ОУН і Тернопільщина** : [про перевидання на численні побажання читачів книги М. Лазаровича і В. Уніята «Нації незгасний смолоскип: постать Степана Бандери на тлі національно-визвольних змагань у Західній Україні в 20–50-х роках ХХ століття». 2-ге вид., допов. Тернопіль : ТзОВ «Терно-граф», 2009. 96 с.: іл.]. *Вільне життя*. 2010. 22 січ.
2445. **Мельничук Б. Тернополяни на Буковині, Поліссі та Львівщині** : [інформація про те, що кварталник «Буковинський журнал» (м. Чернівці) розпочав чергове число (2018, № 3) розлогим інтерв'ю свого гол. ред., письменника М. Лазарука з проф. ТНЕУ М. Лазаровичем –

- у недавньому минулому командиром взводу в зоні АТО]. *Свобода*. 2018. 6 груд. URL: <http://svoboda.te.ua/ternopolyany-na-bukovyni-polissi-ta-lyvivshhyni/>; фот. (дата звернення: 10.12.2018).
2446. **Мельничук Б. Третій випуск щорічника** : [інформація про М. Лазаровича як про автора статті]. *Тернопіль вечірній*. 1999. 12 берез.
2447. **Мельничук Б. Що прочитати про Тернопіль? Радить краєзнавець Богдан Мельничук** / записала А. Золотнюк : [інформація про М. Лазаровича як про дослідника діяльності Українських січових стрільців та Української галицької армії на Тернопільщині]. *Погляд: новинний портал*. 2017. 18 серп. URL: <https://poglyad.te.ua/blogs/strongshho-prochytaty-pro-ternopil-radyt-krayeznavets-bogdan-melnychukstrong.html> (дата звернення: 10.02.2018).
2448. **Мельничук Т. Ф. Сутність культурно-просвітницької роботи у вищих навчальних закладах природничого спрямування** : [інформація про те, що культурно-просвітницькій діяльності Українських січових стрільців присвячені праці М. Лазаровича]. *Педагогічний альманах*. 2013. Вип. 19. С. 164.
2449. **Микола Лазарович** : [доступні для скачування електронні книги проф. М. В. Лазаровича]. *Знайди книгу*. 2022. URL: <https://findbook.in.ua/authors/nikolai-lazarovich> (дата звернення: 29.07.2022).
2450. **Микола Лазарович. «Ілюстрована історія України»** : [замітка про 4-те видання книги М. Лазаровича «Ілюстрована історія України»]. *Буквоїд*. 2018. 18 квіт. URL: <http://bukvoid.com.ua/news/history/2018/04/18/095041.html> : фот. (дата звернення: 04.01.2019).
2451. **Михалевич В. Графічне оформлення журналів УСС і таборних видань ЗУНР та УНР сатиричного спрямування** (на прикладах часописів «Самохотник» і «Лязароні»). *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2020. № 3 (31), vol. 2. S. 38, 41
2452. **Михальчук Я. І було пекло на землі** : [про презентацію книги пам'яті жертв Голодомору «І було пекло на землі. Голодомор 1932–1933 років в Україні: передумови, механізми здійснення, наслідки» за авторства М. Лазаровича]. *Нова ера*. 2008. 26 листоп. – 2 груд. С. 9 : фотокол.
2453. **Михайленко Н. «Ілюстрована історія України»** : [схвальна стаття про книгу за співавторства М. Лазаровича «Ілюстрована історія України»]. *Тернопіль вечірній*. 2003. 30 жовт.

2454. Михайліченко М. А., Зігунов В. Ю. «Єврейське питання» у внутрішній політиці Центральної Ради. *Актуальні питання юриспруденції: теоретичний та практичний виміри*: матеріали Четвертої Міжнар. наук.-практ. конф., м.Суми, 23 квіт. 2020 р. Суми, 2021. С. 116.
2455. Михлик З. До суверенності стелилася дорога : [опубліковано фрагменти з праць проф. М. Лазаровича про встановлення української влади в м. Тернопіль]. *Сільські вісті*. 2018 р. 2 листоп. № 84.
2456. Між «білими» і «червоними». Хто вчиняв єврейські погроми під час Громадянської війни? : [інформація про М. Лазаровича як дослідника єврейських погромів]. *Громадське радіо*. 2018. 26 листоп. URL: <http://bukvoid.com.ua/news/history/2018/04/18/095041.html> : фот. (дата звернення: 04.01.2022).
2457. Місцевим авторам виділили кошти : [інформація про виділення з обласного бюджету на видання книги «За волю і славу України», присвяченої 100-річчю боротьби УСС з російським окупантом, за співаторства М. Лазаровича 4 тис. грн]. *Тернопільська обласна державна адміністрація: офіційний сайт*. 2015. 10 квіт. URL: <http://www.oda.te.gov.ua/main/ua/news.htm> (дата звернення: 17.11.2019).
2458. Молінський Ю. Проблеми та перспективи наукового дослідження «Військова та громадська діяльність Мирона Тарнавського» на сучасному етапі історичної науки : [інформація про М. Лазаровича як дослідника Українського січового стрілецтва]. *Проблеми і перспективи наук в умовах глобалізації* : матеріали Всеукр. наук. конф. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2005. С. 28–34.
2459. Монолатій І. «Ким був той піаніст?» Гауденові застереження – українські ремінісценції (Гауден, Гжегож. Львів: кінець ілюзій. Оповідь про Листопадовий погром 1918 року / пер. з пол. А. Павлишина. Львів : Човен, 2020. 528 с. : [інформація про М. Лазаровича як дослідника етнополітики Галичини]. *Historians*. 2020. 15 листоп. URL: <http://www.historians.in.ua/index.php/en/dyskusiya/2810-ivan-monolatiy-kim-buv-toj-pianist-gaudenovi-zasterezhennya-ukrajinski-reministsentsiji-gauden-gzhegozh-lviv-kinets-ilyuzij-opovid-pro-listopadovij-pogrom-1918-roku-pereklad-z-polskoji-andriya-pavlishina-lviv-choven-2020-528-s> (дата звернення: 17.11.2020).
2460. Монолатій І. Образ власного війська у становленні українського національного руху : [апелювання до тези М. Лазаровича про те, що визвольна ідея передвоєнного стрілецтва зі створенням та початком діяльності УСС перейшла в стадію реалізації, а тому

- потребувала нового осмислення й оцінки]. *Українські січові стрільці – лицарі рідного краю*. Коломия : Вік, 2007. С. 30.
2461. **Мороз В. Діти, молодь та історія або що продають тернополяни на Форумі видавців** : [інформація про те, що на Форумі видавців 2014 р. у м. Львові в особливому попиті були історичні праці М. Лазаровича]. *20 хвилин*. 2014. 12 верес. URL: <https://te.20minut.ua/Kult-podii/diti-molod-ta-istoriya-abo-scho-prodayut-ternopolyani-na-forumi-vidavt-10414971.html> (дата звернення: 30.10.2014).
2462. **Мороз В. Міцкевич – біля ратуші, Текля – біля криниці** : [інформація про М. Лазаровича як автора статті «Друга столиця ЗУНР»]. *20 хвилин*. 2011. 25 листоп.
2463. **Мороз В. Початки ЗУНР у Тернополі** : [переказ статті М. Лазаровича «Друга столиця ЗУНР»]. *20 хвилин*. 2010. 27 жовт. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/pochatki-zunr-u-ternopoli-10185598.html> (дата звернення: 30.10.2010).
2464. **Мороз В. Про Тернопільську область – три томи** : [інформація про М. Лазаровича як одного з авторів тритомної «Історії міст і сіл Тернопільської області»]. *20 хвилин*. 2015. 15 трав. URL: <https://te.20minut.ua/kul-tura/pro-ternopilsku-oblast---tri-tomi-10446947.html> (дата звернення: 30.06.2015).
2465. **На Форумі видавців у Львові тернопільські видавництва користувались великою популярністю** : [інформація про те, що на Форумі видавців 2014 р. у Львові в особливому попиті були історичні праці М. Лазаровича]. *Свобода*. 2014. 16 верес.
2466. **На яку мізерну суму коштів Тернопільщина цінує культуру** : [інформація про те, що для розповсюдження у культурно-освітніх закладах Тернопільської області книги М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців» виділено 20 тис. грн.]. *Український медіа-центр*. 2017. 17 берез. URL: http://ukrmedia.center/articles/na_yaku_mizernu_sumu_koshtiv_ternopilshina_cinuye_kulturu-167721.html (дата звернення: 22.03.2017).
2467. **Нагірняк А. Я. Парамілітарний рух Галичини кінця XIX – початку XX ст.: історіографія дослідження** : [інформація про те, що М. Лазарович доклав значних зусиль у дослідженні проблем розвитку та функціонування молодіжних організацій Галичини, їхнього напрямку діяльності та структури]. *Держава та армія*. 2012. № 724. С. 83.

2468. **Нагірняк А. Я. Формування історичної спадщини парамілітарного руху у Галичині (наприкінці XIX – на початку XX ст.)** : [інформація про те, що М. Лазарович доклав значних зусиль у дослідженні проблем розвитку та функціонування молодіжних організацій Галичини, їхнього напрямку діяльності та структури]. *Historical and Cultural Studies*. 2014. Vol. 1, №. 1. P. 53–56.
2469. **Назаревич Л., Назаревич О., Панькевич О. Мистецька спадщина Якова Струхманчука в контексті суспільно-історичних подій початку XX століття.** *Конюхи у Першій світовій війні* : матеріали Регіон. наук. конф. [с. Конюхи Козівського р-ну Тернопільської обл., 1 лип. 2017 р.] / Козівський районний краєзнавчий музей ; упоряд. А. Улішак. Тернопіль, 2017. С. 33, 37.
2470. **Народжені революцією: українські держави 1917–1921 рр.** : бібліогр. покажч. : [подано короткий аналіз двох праць М. Лазаровича: «Історичні детермінанти політичної мобілізації російської національної меншини України на початку Української революції 1917–1921 рр.» та «Легіон Українських січових стрільців : формування, ідея, боротьба»] / уклад. А. Мазур ; КЗ «Львівська обласна бібліотека для юнацтва». Львів, 2017. С. 11–12, 47.
2471. **Нас багато...** : [про монографію М. Лазаровича «Разом нас багато... Тернопільський державний економічний університет у контексті Української помаранчевої революції». Тернопіль : Екон. думка, 2005. 528 с.: іл.]. *Академія*. 2005. 30 груд.
2472. **Наукові праці викладачів кафедри документознавства, інформаційної діяльності та українознавства** : бібліогр. покажч. : [подано інформацію про М. Лазаровича та його друковані праці] / уклад. В. Гриськів, Н. Пісоцька, Л. Олійник, Л. Смакоус, Г. Філіповська. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. С. 6, 29, 30, 38, 39, 55, 57, 61, 62, 70, 82-138, 169, 172- 174, 332, 336, 356, 366, 545, 546, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600,601, 602, 603, 604, 605,606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 730, 737, 745, 748, 774.
2473. **Національні меншини України в політичних процесах XX – XXI століть: стан і проблеми дослідження** : [інформація про

М. Лазаровича як одного з провідних дослідників національних меншин України] / авт. кол. : В. О. Котигоренко (кер.), О. Я. Калакура, Л. Л. Ковач та ін. Київ : ІТІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. С. 97, 107, 108, 109, 133, 134, 135, 138, 141, 147, 148, 153–154.

2474. **Національно-патріотичне виховання в Україні** : наук.-допом. бібліогр. покажч. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; упоряд. : Л. І. Страйгородська, Л. О. Пономаренко, С. В. Тарнавська та ін. ; наук. ред. Л. Д. Березівська ; бібліогр. ред. Л. О. Пономаренко. Київ : [б. в.], 2019. С. 61, 350.
2475. **Не згасне біль про страшні роки** : [замітка про книгу «Не погасне біль Голодомору» за співавторства М. Лазаровича та її презентацію в Тернопільській ОДА]. *Свобода*. 2007. 28 листоп.
2476. **«Не погасне біль Голодомору»** : [заклик до читачів прочитати книгу доц. ТНЕУ М. Лазаровича «І було пекло на землі...», в якій розкрито історичну правду про передумови, механізми здійснення та наслідки Голодомору 1932–1933 рр. в Україні]. *Університетська думка*. 2009. 30 листоп.
2477. **«Не погасне біль Голодомору»** : [замітка про книгу «Не погасне біль Голодомору» за співавторства М. Лазаровича та її презентацію в Тернопільській ОДА]. *Четверта влада*. 2007. 28 листоп.
2478. **«Не погасне біль Голодомору»** : [замітка про книгу «Не погасне біль Голодомору» за співавторства М. Лазаровича та її презентацію в Тернопільській ОДА]. *Номер один*. 2007. 28 листоп.
2479. **«Не погасне біль Голодомору»** : [замітка про книгу «Не погасне біль Голодомору» за співавторства М. Лазаровича та її презентацію в Тернопільській ОДА]. *Університетська думка*. 2007. № 12–13. С. 11.
2480. **Небесна І. Січові стрільці і сьогодення** : [стаття про книгу проф. ТНЕУ М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців»]. *RIA-плюс*. 2016. 23 берез. № 12. С. 20 : фот. (Арт-куток).
2481. **Нестеренко В. Соціально-політичні та економічні аспекти етнонаціональної політики в Україні на початку ХХ ст.** : [рецензія на монографію М. В. Лазаровича «Етнополітика української влади доби національно-визвольних змагань 1917–1921 років: компаративний аналіз». Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 760 с.]. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє : щорічн.* 2013. Вип. 18. С. 201–207.

2482. **Нечитайло П. Перипетії підручника** [критична стаття про книгу за співавторства М. Лазаровича «Ілюстрована історія України» (2003)]. *Книжник-Review*. 2004. № 7. 6–7 квіт.
2483. **Нікітіна Ю. Науковці створили унікальне видання про історію Тернопільщини: у тернопільському драмтеатрі презентували тритомне енциклопедичне видання «Тернопільщина. Історія міст і сіл»** : [інформація про те, що М. Лазарович – один із авторів енциклопедичного видання]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2015. 15 трав. URL: <http://teren.in.ua/society> (дата звернення: 26.09.2015).
2484. **Ніколасць Ю. Дисидентство в Україні в роки хрущовської відлиги у працях вітчизняних науковців** : [відзначено тезу М. Лазаровича про те, що на зміну українському шістдесятництву прийшов дисидентський рух]. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія «Історія»*. 2006. № 87–88. С. 37.
2485. **Новинки видавництва «Джура» до «Книжкового арсеналу»** : [інформація про 4-те вид. книги проф. М. Лазаровича «Ілюстрована історія України», яке тернопільське видавництво «Джура» представить на Міжнародному фестивалі «Книжковий арсенал» 2018 р. у Києві]. *Буквоїд*. 2018. 17 трав. URL: <http://bukvoid.com.ua/events/ukraine/2018/05/17/093501.html> : фот. (дата звернення: 29.07.2018).
2486. **Нові надходження до бібліотеки** : [інформація про проф. М. Лазаровича та його книгу «Душу й тіло ми положим за нашу свободу» : Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2020 роки). Київ : ПП АВІАЗ, 2020. 452 с.; іл.]. *Музей «Пам'ять єврейського народу та Голокост в Україні»* : офіційний сайт. 2021. 4 берез. URL: <https://jmhum.org/uk/library-news/937-nov-nadkhodzhennya-do-b-bl-oteki> : фот. (дата звернення: 14.08.2021).
2487. **Ноженко І. Тернопільські книги йдуть до Львова** : [інформація про те, що книги тернопільського науковця М. Лазаровича будуть представлені на книжковому форумі у м. Львові]. *20 хвилин*. 2009. 11 верес.
2488. **Номер часопису «І» присвятили Тернополью** : [інформація про те, що в № 63 незалежного культурологічного часопису «І» розміщено статті М. Лазаровича]. *20 хвилин*. 2010. 19 серп. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/nomer-chasopisu-yi-prisvyatili-ternopolyu-10182043.html> (дата звернення: 14.10.2010).

2489. **Обласна рада виділила кошти для 32 авторів Тернопільщини** : [інформація про те, що для розповсюдження у культурно-освітніх закладах Тернопільської області книги М. Лазаровича «Леґіон Українських січових стрільців» виділено 20 тис. грн.]. *Погляд: новинний портал*. 2017. 22 берез. URL: <http://poglyad.te.ua/podii/oblasna-rada-vydilyla-koshty-dlya-32-avtoriv-ternopilshhyny-spysok.html> (дата звернення: 14.05.2017).
2490. **Обласні премії працівникам культури** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович став лавреатом премії ім. Петра Медведика в номінації «Краєзнавство» за книгу «Чин Українських січових стрільців на Тернопільщині»]. *Місто*. 2014. 23 груд. URL: <https://gazeta-misto.te.ua/oblasni-premiji-pratsivnykam-kultury/> (дата звернення: 29.12.2014).
2491. **Огородник Т. М. Соціально-комунікаційні аспекти громадсько-політичної та фахової діяльності В. Старосольського (1899–1942 рр.)** : автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : спец. 27.00.01 : [інформація про те, що М. Лазарович досліджував події української історії кінця XIX – початку XX ст.] / Класичний приватний університет. Запоріжжя, 2021. С. 2.
2492. **Огородник Т. М. Соціально-комунікаційні аспекти громадсько-політичної та фахової діяльності В. Старосольського (1899–1942 рр.)** : дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : спец. 27.00.01 : [інформація про те, що М. Лазарович досліджував події української історії кінця XIX – початку XX ст.] / Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника; Класичний приватний університет. Запоріжжя, 2021. С. 19, 31, 211.
2493. **Органи державної безпеки. Тернопільська область: у фотографіях і документах (1939–2010)** : [подано фото та інформацію про виступи зав. каф. українознавства ТНЕУ, доц. М. Лазаровича щодо проблем УПА та Голодомору 1932–1933 рр. в Україні] / авт.-упоряд. Д. І. Зварич. Тернопіль : Джура, 2010. С. 226, 230, 239, 239, 270, 291.
2494. **Осадчук Л. «На вихідні – у Тернопіль!»** : [у статті використано цитати з праці доц. ТНЕУ М. Лазаровича]. *День*. 2010. 27 серп.
2495. **Осадчук Л. Книжки для українських дітей у Грузії** : [інформація про те, що послу України у Грузії М. Спису передадуть видану до річниці Голодомору в Україні книжку тернопільського науковця М. Лазаровича «І було пекло на землі»]. *День*. 2009. 11 квіт.
2496. **Осадчук Л. Тернопільщина не залишилась осторонь ні в 1933-му, ні в 2008-му...** : [інформація про монографію

- тернопільського науковця М. Лазаровича «І було пекло на землі»]. *День*. 2008. 25 листоп. (№ 215).
2497. **Осадчук Л. У Тернополі представили нову книжку Лазаровича про Українських січових стрільців** : [про книгу «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»; подано тези виступу М. Лазаровича]. *День*. 2016. 5 бер : фот.
2498. **Островська Л. Більшість людей читають тільки заголовки. Не дочитують новини, дезінформують самі себе** : [інформація про те, що у Харкові під час 5-го «Донбас-медіа-форуму», організованого громадською організацією «Донецький інститут інформації» спільно з Міністерством інформаційної політики України за підтримки Посольства США в Україні та представництва USAID, безкоштовно поширювали надруковане на замовлення Міністерства інформаційної політики України фундаментальне дослідження проф. ТНЕУ, д. політ. н., заслуж. працівника освіти України М. Лазаровича «Українські січові стрільці у боротьбі за волю України», присвячене всім борцям за волю України]. *PRO.te.ua*. 2019. 23 верес. URL: <https://pro.te.ua/2019/09/23/bilshist-lyudej-chytayut-tilky-zagolovky-ne-dochytuyut-novyny-dezinformuyut-sami-sebe/> (дата звернення: 24.09.2019).
2499. **Павлик Т. Ровесниця незалежності** : [інформація про М. Лазаровича як автора низки книг]. *Вільне життя*. 2005. 19 листоп.
2500. **Папенко Є. Українські січові стрільці: присяга на вірність Австро-Угорщини чи боротьба за українські державні інтереси** : [інформація про М. Лазаровича як про дослідника стрілецького руху]. *Етнічна історія народів Європи*. 2013. Вип. 39. С. 104, 106.
2501. **Папуга Я. Ставлення Заходу до Голодомору 1932–1933 років (за матеріалами львівської преси)** : [інформація про книги М. Лазаровича, присвячені проблемі Голодомору 1932–1933 рр., в яких висвітлено ставлення до нього Заходу]. *Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість : зб. наук. праць*. Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2010–2011. Вип. 3–4. С. 58, 59.
2502. **Пасічник В. М. Козацьке самоврядування на Запорозькій Січі як складова державницької традиції України. Демократичне врядування**. 2022. Вип. 1 (29). С. 27, 38.
2503. **Паустовська Т. І. Історичний шлях нового суспільства** : [інформація про те, що М. Лазарович у своїх працях приділив значну увагу питанням історичного розвитку суспільства]. *Актуальні*

економіко-правові, соціальні та екологічні аспекти розвитку промисловості та суспільства : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. 1–31 берез. 2020 р. Кривий Ріг, 2020. С. 6.

2504. **Пелюшенко О. «Книжковий арсенал – 2018»: на що чекати? (частина 4)** : [інформація про 4-те вид. книги проф. М. Лазаровича «Ілюстрована історія України», яке тернопільське видавництво «Джура» представить на Міжнародному фестивалі «Книжковий арсенал» у 2018 р. у м. Києві]. *Читай.ua*. 2018. 20 трав. : URL: <http://chytay-ua.com/blog.php?id=699> : фот. (дата звернення: 24.06.2018).
2505. **Пелюшенко О. Форум видавців 2018: на що чекати? (частина 2)** : [інформація про 4-те вид. книги проф. М. Лазаровича «Ілюстрована історія України», яке тернопільське видавництво «Джура» представить на Міжнародному фестивалі «Книжковий Арсенал» 2018 р. у Києві]. *Читай.ua*. 2018. 5 верес. URL: <http://chytay-ua.com/blog.php?id=746> : фот. (дата звернення: 24.10.2018).
2506. **Петрів М. Й. Українські адвокати: державні, громадські, політичні та культурно-освітні діячі кінця XIX – першої половини XX ст. Кн. 1 = Ukrainian advocates: state, sociopolitical, cultural and educational activists of the late XIX first half of the XX century. Vol. 1** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника окресленого періоду]. Київ : Юстініан, 2014. Т. 1. С. 95, 98, 193, 408, 409, 443. (Серія «Б-ка Адвокатури України»).
2507. **Петрій І. «Україна і Перші визвольні змагання»** : [інформація про те, що 15 вересня 2016 р. під час круглого столу «Україна і перші визвольні змагання» в Науковій бібліотеці Львівського національного університету ім. Івана Франка представили монографію М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»; подано основні тези з виступу її автора]. *Наукова бібліотека Львівського національного університету ім. Івана Франка*. 2016. 15 верес. URL: http://library.lnu.edu.ua/bibl/index.php?option=com_content&view=article&id=1097:qukrajina-i-pershi-vyzvolni-zmagannjaq&catid=1:latest-news&Itemid=1 : фот. (дата звернення: 30.09.2016).
2508. **Петрій І. Щоденник Володимира Стефанишина як джерело до історії Легіону УСС у 1914–1915 рр.** : [інформація про М. Лазаровича як автора ґрунтовного монографічного дослідження історії Українських січових стрільців]. *Вісник Львівського університету. Серія «Книгозн. бібліот. та інф. технол.»*. 2011. Вип. 6. С. 260.

2509. **Петрій І. Я. Пам'ятки мемуарної літератури як джерело до історії Східної Галичини періоду Першої світової війни** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.06 – історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни : [інформація про те, що М. Лазарович серед дослідників історії Українських січових стрільців чи не найповніше використав комплекс мемуарних пам'яток]. Львів, 2010. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&Image_file_name=DOC/2010/10piypsv.zip&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1 (дата звернення: 28.12.2010).
2510. **Петрухін С. В. Теорія «неповного суспільства» фундатора української соціології Микити Шаповала**. *Габітус*. Вип. 24, т. 1. С. 8, 12.
2511. **Печерний націоналізм – потужна російська колона проти України** : [опубліковано фрагмент зі статті М. Лазаровича «Антиєврейський погромний рух в Україні у 1919 році» (Актуальні проблеми політики. 2012. Вип. 45. С. 367–377) про національну політику Російської імперії]. *Рада громадської безпеки*. 2018. 4 трав.
2512. **Пілат О. Тернопільським авторам виділили 96 тис. гривень за їхні творчі роботи** : [інформація про виділення з обласного бюджету на видання книги «За волю і славу України», присвяченої 100-річчю боротьби УСС з російським окупантом, за співавторства М. Лазаровича 4 тис. грн]. *Доба*. 2015. 10 квіт. URL: http://doba.te.ua/wp-content/uploads/2015/04/10957010_768395179904596_9173068212900856950_n2.jpg (дата звернення: 17.11.2015).
2513. **Погорецький В. «Буковинський журнал» – ювілей** : [анонс статті М. Лазаровича «Чи можливо домовитися з пальцем не стріляти з автомата...» у «Буковинському журналі» (2019. № 2)]. *Золота пектораль*. 2019. 28 трав. URL: <https://zolotapektoral.te.ua/буковинський-журнал-ювілей/> (дата звернення: 28.06.2019).
2514. **Погорецький В. Вчений світового рівня Юліан Гірняк родом зі Струсова** : [інформація про те, що тернопільський науковець М. Лазарович багато уваги приділяє вивченню життя та діяльності Никифора Гірняка і його братів Юліана та Йосипа]. *Золота пектораль*. 2018. 17 квіт. URL: <http://zolotapektoral.te.ua/вчений-світового-рівня-юліан-гірняк-р/> (дата звернення: 28.07.2018).
2515. **Полич М. І. Громадсько-політична та державотворча діяльність Лонгіна Цегельського (1875–1950 рр.)** : дис. ... канд. іст. наук :

- спец. 07.00.01 [інформація про М. Лазаровича як дослідника Українських січових стрільців] / Тернопіль. нац. економ. ун-т, Тернопіль. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2018. С. 30, 58, 227.
2516. **Поліщук Т. Книжка тижня: «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** : [Інформація про вихід книжки проф. М. Лазаровича та анотація до неї]. *День*. 2016. 18 лют. : фот. обклад.
2517. **Пометун О. І., Гупан Н. М., Смагін І. І. Історія України** : підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. : [у книзі подано тексти з наукових праць історика М. Лазаровича]. Київ : УОВЦ «Оріон», 2017. С. 179, 181.
2518. **Попович О. А. ОУН і УПА в політиці пам'яті та свідомості населення України (2005–2014)** : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 : [інформація про М. Лазаровича як дослідника українського національно-визвольного руху періоду Другої світової війни] / Ін-т українозн-ва ім. І. Крип'якевича НАН України. Львів, 2018. С. 157–158, 178–179, 217.
2519. **Премію від УГП на Форумі видавців отримав Микола Лазарович** : [стаття про те, що на 23-му Форумі видавців Премію ім. С. Федака від Української галицької партії отримав тернопільський історик М. Лазарович за книгу «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *БРІЗ: івано-франківські новини*. 2016. 22 верес. URL: <http://briz.if.ua/38501.htm> : фот. (дата звернення: 28.04.2016).
2520. **Премія імені Братів Богдана й Левка Лепких** : [інформація про те, що науковець М. Лазарович у 2011 р. за серію публікацій з історії України став лавреатом Всеукраїнської літературно-мистецької премії ім. Братів Богдана та Левка Лепких]. *Дніпро*. 2012. URL: http://www.dnipro-ukr.com.ua/premii_view-52.htm (дата звернення: 28.04.2016).
2521. **Прес-реліз: Степан Бандера та Тернопільщина** : [про книгу М. Лазаровича та В. Уніята «Нації незгасний смолоскип. Постать Степана Бандери на тлі національно-визвольних змагань у Західній Україні в 20–50-х роках ХХ століття»]. *Майдан*. 2008. 27 груд. URL: <http://maidan.org.ua/static/narnewslviv/1230373249.html> (дата звернення: 17.03.2009).
2522. **Про що книга «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»** автора Миколи Лазаровича : [коротка характеристика монографії]. *Наш формат*. 2022. URL: <https://nashformat>.

- ua/products/rosijsko-ukrainska-vijna-2014-2017-roky-korotkyj-narys-927357 : фот. (дата звернення: 24.10.2022).
2523. **Про що книга «Чин легіону Українських січових стрільців на Тернопіллі» автора Миколи Лазаровича** : [коротка характеристика монографії]. *Наш формат*. 2022. URL: <https://nashformat.ua/products/chyn-legionu-ukrainskyh-sichovyh-striltstv-na-ternopilli-703800> : фот. (дата звернення: 31.03.2022).
2524. **Прочитані книги @prochitani** : [позитивна рецензія на монографію проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»]. *PicoMico*. 2018. Груд. URL: https://www.picomico.com/p/1920454741412788754_5883204233 : фот. (дата звернення: 31.12.2018).
2525. **Разметаєв А. С. Окупаційні режими у сучасному політичному процесі: політико-інституційний вимір** : дис. ... д-ра філософ. : 052 Політологія / Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2021. С. 66, 227.
2526. **Рева І. По той бік себе: соціально-психологічні та культурні наслідки Голодомору і сталінських репресій** : наук.-попул. вид. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : К.І.С., 2019. С. 228, 263.
2527. **Решетилова О. Як викладати і як вивчати історію. Чому Міністерство освіти ніяк не може зрозуміти українську специфіку?** : [аналіз відкритого листа М. Лазаровича на захист історії України у ВНЗ до міністра освіти і науки України]. *День*. 2009. 16 лип.
2528. **Рибіцька А. В. «Капітал» та «позиковий капітал»: економічна суть, еволюція понять** : [інформація про те, що М. Лазарович досліджував питання сутності поняття «капітал» та його основних характеристик]. *Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету. Серія «Економічні науки»*. 2013. Вип. 1. С. 440.
2529. **Родик К. Сонце як персонаж: Медитації Василя Пилип'юка** : [інформація про те, що книга М. Лазаровича й І. Монолатія «Станиславів і Український легіон» входить до семи найцікавіших книжок у номінації «Красзнавча і туристична література»]. *Україна молода*. 2015. 28 лип.
2530. **Росенко В. І. Досвід реформ Людвіга фон Ерхарда для української економіки** : [інформація про те, що український вчений М. Лазарович, досліджуючи економічну історію України,

- звертався до досвіду Німеччини]. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. № 2. С. 249.
2531. **Рожак-Литвиненко К. Б.** Мистецьке угруповання Українських січових стрільців: художники, традиції, жанрові та стильові особливості творів : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.05 – образотворче мистецтво / Львівська національна академія мистецтв, Львів, 2017. С. 23, 200.
2532. **Рожак-Литвиненко К. Б.** **Пейзажні та побутові мотиви у творчості художників – Українських Січових Стрільців.** *Українська академія мистецтва : Дослідницькі та науково-методичні праці*. 2016. Вип. 25. С. 212.
2533. **Рожак-Литвиненко К. Б.** **Стрілецькі походи Лева Геца.** *Образотворче мистецтво*. 2018. № 1. С. 43.
2534. **Роздольська І. В.** **Журнал «Світ» як літературна платформа УСС :** [інформація про те, що історик М. Лазарович першим згадав про журнал «Світ» у стрілецькому контексті як про такий, що прагнув бути у ролі стрілецького органу, та ін.]. *Наукові записки ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Літературознавство*. 2020. Вип. 1 (95). С. 163–164.
2535. **Роздольська І.** **Літературний феномен Українських Січових Стрільців: функціонування та структура покоління :** монографія. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2020. С. 60, 61, 62, 63, 79, 88, 89, 90, 95, 115, 116, 117, 119, 121, 132, 141, 142, 251, 312.
2536. **«Розпочали стрільці українські з москалями тан...» :** [інформація про однойменну книгу проф. М. Лазаровича, представлену на Львівському книжковому ярмарку «Форум видавців»]. *Львівський книжковий ярмарок «Форум видавців»*. 2021. URL: <https://bookforumlviv.com.ua/uk/books/9588> : фот. (дата звернення: 08.01.2022).
2537. **«Розпочали стрільці українські з москалями тан...». Збройна боротьба легіону УСС проти російських загарбників на Тернопільщині під час Першої світової війни :** [інформація про однойменну книгу проф. М. Лазаровича]. *Rozetka.com*. 2021. URL: <https://rozetka.com.ua/ua/304795998/p304795998/> : фот. (дата звернення: 08.01.2022).
2538. **Романчук Л.** **Гей ви, стрільці січовії... :** [стаття про книгу «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» (Тернопіль : Джура), яку проф. М. Лазарович репрезентував 12 березня 2016 р. в Тернопільській обласній філармонії].

- TeNews: тернопільські новини*. 2016. 11 берез. URL: http://tenews.te.ua/news_all.php?id=15716 (дата звернення: 08.01.2022).
2539. **Романько І. І. Воєнна історія України** : навч. посіб. : у 2-х ч. Кропивницький : Вид-во ЛА НАУ, 2021. Ч. 2 : Воєнна історія України ХХ – початку ХХІ століть. С. 14, 99, 484.
2540. **Російсько-українська війна. Ч. 1: Неоголошена війна (20 лютого 2014 – 24 лютого 2022)** : рекомендаційний покажчик [Електронне видання] / уклад. Ю. І. Левченко ; Міністерство освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Наукова бібліотека. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2022. С. 49, 50, 133.
2541. **Ротман М. Богдан Лановик: «Лише за згадку про Голодомор давали 10 років, а то й розстрілювали»** : [інформація про М. Лазаровича як про співавтора книги «Чорна тінь Голодомору 1932–1933 років над Тернопіллям»]. *Четверта влада*. 2007. 28 листоп.
2542. **Ротман С. Сергій Юрій: «Брехня та фальш не сплять правди поступ»** : [інформація про монографію М. Лазаровича «Разом нас багато... Тернопільський державний економічний університет у контексті Української помаранчевої революції». Тернопіль : Економ. думка, 2005. 528 с.: іл.]. *Четверта влада*. 2006. 11 січ.
2543. **Руккас А., Гуменний С. Становлення структур Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР) на Тернопіллі у 1918 р.** : [інформація про те, що М. Лазарович досліджував історію ЗУНР у контексті історії Тернопільщини]. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка*. 2020. № 1 (144). С. 49, 52.
2544. **Саблук С. Контроль за злочинністю в Україні на початку 1930-х років** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника боротьби радянської влади проти української національної інтелігенції наприкінці 1920 – на початку 1930-х рр.]. *Кримінальне право*. 2020. № 8. С. 237–238.
2545. **Савчук В. Нарис історика про війну – у сімці кращих книг літа** : [книга тернопільського проф. Миколи Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» потрапила в ТОП найпопулярніших із розділу «Публіцистика/сучасні мемуари»]. *RIA-плюс*. 2018. 13 серп. С. 14.
2546. **Савчук Г. Славне стрілецтво України** : [стаття про книгу «За волю й славу України» за співавторства М. Лазаровича,

- Б. Мельничука, Р. Матейка, що вийшла у видавництві «Тернограф»]. *Свобода*. 2016. 26 лют. С. 4 : іл. (Нова книга).
2547. **Савчук Г. «За волю й славу України»** : [стаття про книгу «За волю й славу України» за співавторства М. Лазаровича, Б. Мельничука, Р. Матейка, що вийшла у видавництві «Тернограф»]. *Свобода*. 2016. 3 берез.
2548. **Савчук Т. Тернопільський професор-воїн Микола Лазарович репрезентує книгу, написану на передовій** : [інформація про презентацію монографії М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»; подано коротку довідку про книгу]. *TeNews: тернопільські новини*. 2016. 4 берез. URL: http://tenews.te.ua/news_all.php?id=15432 : фот. (дата звернення: 04.12.2016).
2549. **Савчук Ю. Нарис тернопільського історика про російсько-українську війну – у сімці кращих книг літа** : [інформація про те, що книга тернопільського проф. М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» потрапила в ТОП найпопулярніших у номінації «Публіцистика / сучасні мемуари»]. *20 хвилин*. 2018. 7 серп. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/naris-pro-rosiysko-ukrayinsku-viynu--lider-lita-2018-abo-zabuttya-priv-10711532.html> : фот. (дата звернення: 04.02.2021).
2550. **Сагаль О. Відзнаки до Дня Злуки. Нагородили лавреатів премії імені Братів Лепких** : [інформація про те, що доц. ТНЕУ М. Лазарович став лавреатом Всеукр. літературно-мистецької премії ім. Братів Богдана та Левка Лепких – за серію публікацій з історії України]. *Нова тернопільська газета*. 2011. 26 січ. – 1 лют.
2551. **Садовська Г. «Трисвятий день Першого падолисту»** : [у статті подано цитати з монографії проф. М. Лазаровича про легіон УСС]. *Вільне життя*. 2017. 3 листоп. URL: <https://vilne.org.ua/2017/11/trysviaty-den-pershoho-padolystu/> : фот. (дата звернення: 17.04.2020).
2552. **Садовська Г. Микола Лазарович: «Наш найбільший ворог – байдужість. Спробуймо прорватися!»** : [рецензія на книгу проф. М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»]. *Вільне життя*. 2018. № 37 (11 трав.). С. 5 : фот. URL: <https://vilne.org.ua/2018/05/mykola-lazarovych-nash-naibilshiy-vorog/> (дата звернення: 04.12.2018).
2553. **Садовська Г. На Тернопільщині присуджено премії працівникам культури** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович став

- лауреатом Премії ім Петра Медведика в номінації «Краєзнавство» за книгу «Чин Українських січових стрільців на Тернопільщині». *Zaxid.te.ua*. 2014. 19 груд. URL: <http://zaxid.te.ua/novini/689-na-ternoplschin-prisudzheno-premyi-pracvnikam-kulturi.html> (дата звернення: 17.04.2015).
2554. **Садовська Г. Обласні премії працівникам культури** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович став лауреатом Премії ім. Петра Медведика в номінації «Краєзнавство» за книгу «Чин Українських січових стрільців на Тернопільщині»]. *Вільне життя*. 2014. 19 груд.
2555. **Салко М. Данина стрілецькій славі** : [стаття про вихід із друку нарисів з історії Українського січового стрілецтва та Української галицької армії за співавторства М. Лазаровича]. *Вільне життя плюс*. 2016. 26 лют. С. 6. (На книжкову полицю).
2556. **Салко М. Данина стрілецькій славі** : [стаття про книгу «За волю й славу України» за співавторства М. Лазаровича, що вийшла у видавництві «Терно-граф»]. *Вільне життя*. 2016. 3 берез. URL: <https://vilne.org.ua/2016/03/danyna-striletskij-slavi/> (дата звернення: 17.12.2016).
2557. **Сарматський О. Книгу про січових стрільців видано у Тернополі** : [стаття про репрезентацію книги проф. М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», яка відбулася 12 березня в Тернопільській обласній філармонії]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2016. 13 берез. URL: http://teren.in.ua/article/knyhu_pro_sichovykh_striltsiv_vydano_u_ternopoli : фот. (дата звернення: 17.10.2016).
2558. **Сарматський О. Книгу про січових стрільців видано у Тернополі** : [стаття про репрезентацію книги проф. М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», яка відбулася 12 березня в Тернопільській обласній філармонії]. *Культура і життя*. 2016. 1–7 квіт. С. 3 : фот.
2559. **Сарматський О. Книгу про січових стрільців презентували на Тернопільщині** : [стаття про репрезентацію книги проф. М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба», яка відбулася 20 квітня 2016 р. у м. Бережанах]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2016. 3 трав. URL: http://teren.in.ua/article/knyhu_pro_sichovykh_striltsiv_prezentuvaly_na_ternopilshchyni : фот. (дата звернення: 17.05.2016).

2560. **Свинаренко Н. О. Західнонімецьке «економічне диво»: погляд зі Сходу Європи (історіографія проблеми)** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.06 – історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни : [інформація про М. Лазаровича як дослідника історії та економіки] / Дніпропетровський національний університет ім. Олесея Гончара. Дніпропетровськ, 2011. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/16103> (дата звернення: 15.10.2012).
2561. **Свободівці взяли участь у презентації книги Миколи Лазаровича про січових стрільців** : [стаття про репрезентацію 19 травня 2016 р. в Київському міському будинку вчителя книги Миколи Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Голос свободи*. 2016. 19 трав. URL: <http://svoboda.org.ua/news/events/00020347/> : фот. (дата звернення: 15.06.2016).
2562. **Святкуємо День народження України з книгою!** : [інформація про те, що Городенківська центральна районна бібліотека вчоргове влаштувала під відкритим небом мобільну виставку літератури, присвячену Дню незалежності України та Дню Державного прапора, серед якої книга М. Лазаровича «Російсько-українсько війна (2014–2017): короткий нарис»; подано фото книги]. *Городенківська районна державна адміністрація: офіційний сайт*. 2019. 21 серп. URL: <http://horodenkarda.gov.ua/svyatkuyemo-den-parodzhennya-ukrayini-z-knigoyu/> : фот. (дата звернення: 23.08.2019).
2563. **Семеняк В. Два відомих видавництва презентували книги у тернопільській бібліотеці** : [інформація про репрезентацію книг проф. М. Лазаровича, зокрема, монографії «Розпочали стрільці українські з москалями тан...» (Тернопіль : Джура, 2019 р.), яка відбулася 8 жовтня 2019 р. у бібліотеці-музеї «Літературне Тернопілля»; подано фрагменти виступу М. Лазаровича]. *UaNews*. 2019. 11 жовт. URL: <https://uanews.org.ua/post/show/1570778003-dva-vidomih-vidavnictva-prezentovali-knigi-u-ternopilskiy-biblioteci-foto> : фот. (дата звернення: 17.10.2019).
2564. **Семеняк В. Маємо унікальний шанс – зберегти державу раз і назавжди** : [інформація про репрезентацію книг проф. М. Лазаровича, зокрема, монографії «Розпочали стрільці українські з москалями тан...» (Тернопіль : Джура, 2019 р.), яка відбулася 8 жовтня 2019 р. у бібліотеці-музеї «Літературне Тернопілля»; подано

- фрагменти виступу М. Лазаровича]. *Свобода*. 2019. 11 жовт. (№ 81). С. 2 : фот.
2565. **Семеняк В. Серед учасників Міжнародного фестивалю «Книжковий арсенал» – тернопільське видавництво «Джура» з новими книгами** : [інформація про 4-те вид. книги проф. М. Лазаровича «Ілюстрована історія України», яке тернопільське видавництво «Джура» представить на Міжнародному фестивалі «Книжковий арсенал» у 2018 р. у м. Києві]. *TeNews: тернопільські новини*. 2018. 17 трав. URL: <https://www.tenews.org.ua/post/view/1526472831-sered-uchasnikiv-mizhnarodnogo-festivalyu--knizhkoviy-arsenal--ternopilske-vidavnictvo--dzhura--z-novimi-knigami> : фот. (дата звернення: 12.10.2018).
2566. **Семеняк В. Тернопільський професор-воїн презентував нову книгу про російсько-українську війну** : [стаття про діяльність проф. М. Лазаровича та про презентацію його книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбулася 16 березня 2018 р. в залі засідань вченої ради ТНЕУ]. *TeNews: тернопільські новини*. 2018. 18 берез. URL: <https://www.tenews.org.ua/post/view/1521360785-ternopilskiy-profesor-vojin-presentuvav-novu-knigu-pro-rosiysko-ukrainsku-viynu> : фот. (дата звернення: 12.04.2018).
2567. **Семеняк В. Тернопільський професор-воїн презентував нову книгу про російсько-українську війну** : [стаття про діяльність проф. М. Лазаровича та про презентацію його книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбулася 16 березня 2018 р. в залі засідань вченої ради ТНЕУ]. *Тернопільська лита*. 2018. 25 берез. URL: <http://lyra.com.ua/2018/03/25/ternopilskiy-profesor-vojin-presentuvav-novu-knyhu-pro-rosijsko-ukrajinsku-vijnu/> (дата звернення: 12.04.2018).
2568. **Семеняк В. У «Бастіоні» читали українське. Читали українською** : [інформація про те, що історик М. Лазарович – популярний автор тернопільського видавництва «Джура»]. *TeNews: тернопільські новини*. 2017. 11 листоп. URL: <http://www.tenews.org.ua/post/view/1510416837-u-bastioni--chitali-ukrainske-foto> (дата звернення: 12.01.2018).
2569. **Семергей Н. В. Новітня історіографія українського національно-культурного відродження другої половини ХІХ – першої третини ХХ століття** : дис. ... д-ра іст. наук : 07.00.06 – історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни : [інформація про М. Лазаровича як дослідника суспільно-політичного життя

західноукраїнських земель другої пол. XIX – першої трет. XX ст.] / Укр. мед. стомат. акад. МОЗ України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка МОН України. Київ, 2020. С. 87, 457.

2570. **Сіницький А. Генерал Української галицької армії В. Курманович** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника військової історії]. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку»* : зб. наук. праць. Переяслав-Хмельницький, 2019. Вип. 50. С. 81.
2571. **Січові стрільці – провісники незалежності** : [інформація про публікацію в австралійській газеті «Вільна думка» рецензії на книгу М. В. Лазаровича «Легион Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба». Тернопіль : Джура, 2005. 592 с.: іл.]. *Свобода*. 2006. 30 серп.
2572. **Скорейко Г. «Людина зі зброєю» в Австрійській імперії: еволюція сприйняття війни і армії у західноукраїнському суспільстві XIX ст.** : [інформація про те, що М. Лазарович досліджував проблему участі українського народу у війнах Австрійської імперії]. *Питання історії України*. 2018. Т. 15. С. 13.
2573. **Скоріна Г. Книжки, написані військовими про війну, життя і любов** : [інформація про монографії М. Лазаровича]. *Історична правда*. 2023. 10 січ. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2023/01/10/162274/> (дата звернення: 12. 01.2023).
2574. **Слободянюк М. В. Передумови появи та становлення наукової емблематики Сухопутних військ Збройних сил України (1992–2012)** : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.06 – історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни : [інформація про М. Лазаровича як дослідника символіки українських військових формувань початку XX ст.] / Ін-т укр. археогр. та джерелозн. ім. М. С. Грушевського НАН України. Київ, 2017. С. 36, 201.
2575. **Слободянюк М. В. Сухопутні війська України: Наукова емблематика (1992–2012)** : [посилання на працю М. Лазаровича та Н. Лазарович «Національні риси в атрибутиці УСС. Четверта наукова геральдична конференція : зб. тез повідомл. та допов. Львів, 1994. С. 48–50]. 2-ге вид. Львів : Астролябія, 2018. С. 186. (Серія : Бібліотека «Цитаделі»).
2576. **Сльозкін М. Зустріч-презентація книги М. Лазаровича «Українсько-російська війна»** : [стаття про презентацію книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»

- проф. М. Лазаровича, яка відбулася 7 червня 2018 р. у Залі засідань вченої ради Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка]. *Студент. меридіан*. 2018. 8 черв. URL: <http://meridian.kpnu.edu.ua/2018/06/08/zustrich-prezentatsiya-knyhu-m-lazarovycha-ukrajinsko-rosijska-vijna/> : фот. (дата звернення: 02.12.2018).
2577. **Смирнов А. Збройна боротьба Українських січових стрільців** : [інформація про М. Лазаровича як одного з дослідників формації Українських січових стрільців]. *Нариси воєнно-політичної історії України : навч. посіб.* / В. Атаманенко, М. Близняк, Д. Веденєєв та ін. Острого : Видавництво Нац. ун-ту «Острозька академія», 2014. С. 190, 205.
2578. **Сова А. Символіка українських організацій «Сокіл», «Січ», «Пласт» та «Луг» у Галичині (кінець ХІХ століття – 1939 р.) у сучасній українській історіографії** : [інформація про те, що дослідження М. Лазаровичем символіки українських молодіжних організацій Галичини мають значну наукову вартість]. *Гуманітарні та соціальні науки : матеріали І Міжнар. конф. молод. вчен. НСС-2009* (Львів, 14–16 трав. 2009 р.) / Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2009. С. 54.
2579. **Сова А. Символіка українського пожежно-спортивного товариства «Січ»: генеза та історія** : [інформація про те, що М. Лазарович працював над тематикою, присвяченою історії молодіжних товариств та організацій]. *Український визвольний рух* / Центр досліджень визвольного руху, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Львів, 2005. Зб. 5. С. 216.
2580. **Соловйова Р. П., Соловйова Ю. М. Україна в роки Другої світової війни** : [інформація про те, що М. Лазарович досліджував проблему Другої світової війни]. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі*. URL: <http://www.stationline.org.ua/pravo/62/8577-ukra%D1%97na-v-roki-drugo%D1%97-svitovo%D1%97-vijni.html> (дата звернення: 02.11.2017).
2581. **Соловйова Р. П., Соловйова Ю. М. Дисидентський рух в Україні** : [інформація про те, що М. Лазарович досліджував проблему дисидентського руху в Україні]. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі*. 2006. № 2 (30). URL: [http://www.donduet.edu.ua/docs/vestnik/2006/Vest_gum_2\(30\)_2006/vid_ukr/soloveva.doc](http://www.donduet.edu.ua/docs/vestnik/2006/Vest_gum_2(30)_2006/vid_ukr/soloveva.doc) (дата звернення: 02.11.2007).

2582. **Спогади свідків та жертв Голодомору, які після трагедії переселилися на Тернопільщину** : [інформація про книгу М. Лазаровича «І було пекло на землі...»]. *Державний комітет телебачення і радіомовлення України*. 2008. 21 листоп. URL: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=67333&cat_id=63128 (дата звернення: 11.04.2009).
2583. **Стали відомі номінанти на отримання обласних премій у галузі культури** : [інформація про те, що на засіданні Комітету з присудження обласних премій в галузі культури в результаті обговорення та шляхом відкритого голосування до другого туру конкурсу з присудження обласних премій в галузі культури за підсумками 2013 р. в номінації «Краєзнавство – ім. Петра Медведика» допущено книгу М. Лазаровича «Чин Українських січових стрільців на Тернопільщині»]. *Свобода*. 2014. 31 жовт. (№ 9).
2584. **Станиславів і Український легіон** : [18 червня в ОУНБ ім. І. Франка відбулася презентація книги відомих істориків і політологів І. Монолатія та М. Лазаровича «Станиславів і Український легіон»]. *Івано-Франківська обласна організація Національної спілки краєзнавців України*. 2015. 19 черв. URL: http://ifoonsku.ucoz.ua/news/stanislaviv_i_ukrajinskij_legion/2015-06-19-3988 (дата звернення: 19.02.2021).
2585. **Старі пам'ятники Тернополя** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника Національно-визвольних змагань 1917–1921 рр.]. *20 хвилин*. 2011. 23 листоп. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/stari-ram039yatniki-ternopolya-10211879.html> (дата звернення: 19.02.2021).
2586. **Стебельська О. С. Сучасний стан галузі культури в Тернопільській області** : [інформація про те, що громадська рада з присудження Всеукраїнської літературно-мистецької премії ім. Братів Богдана та Левка Лепких відзначила працю доцента Тернопільського національного економічного університету М. Лазаровича за серію публікацій з історії України, зокрема Українського січового стрілецтва та Голодомору 1932–1933 рр.]. *Концептуальні проблеми розвитку української культури у світлі підготовки і проведення 2012 року як року культури та відродження музеїв в Україні* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «ІХ Культурологічні читання пам'яті Володимира Подкопаєва», 2–3 черв. 2011 р. Т. 1. URL: http://culturalstudies.in.ua/knigi_12_47.php (дата звернення: 19.12.2011).

2587. **Степан Бандера та Тернопільщина** : [про видання книги М. Лазаровича та В. Уніята «Нації незгасний смолоскип. Постать Степана Бандери на тлі національно-визвольних змагань у Західній Україні в 20–50-х роках ХХ століття»]. *Мистецька сторінка*. 2008. 27 груд. URL: https://storinka-m.kiev.ua/user_page.php?u_id=1655 (дата звернення: 17.03.2009).
2588. **Стопчак М. Військове протистояння ЗУНР і Польщі (листопад 1918 – червень 1919 р.): українська історіографія проблеми життя** : [інформація про те, що новітня українська історіографія збагатилася науковими дослідженнями бойового шляху військових формацій Галицької України, серед яких слід виділити і праці М. Лазаровича, присвячені Українським січовим стрільцям і їхній участі в українсько-польській війні]. *Ucrainica Polonica*. Київ ; Житомир, 2008. Т. 2. С. 195.
2589. **Стрілецька слава не вмере, не загине...** : [опубліковано фрагмент інтерв'ю проф. Миколи Лазаровича журналістам про бої УСС поблизу с. Конюхи, їхнє значення та уроки]. *Яблучко*. 2017. 3 лип. URL: <http://yabluchko.com.ua/news/2489/60/str-letska-slava-ne-vmrene-zagine> (дата звернення: 19.11.2017).
2590. **Стрільчук-Притулюк Л. Два в одному: конференція і презентація книг** : [інформація про те, що 21 травня 2016 р. під час Міжнар. наук.-практ. конф. «Просвіта» і розвиток громадсько-культурного життя в Україні: історія і сучасність» відбулася репрезентація монографії д. політ. н. М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Волинський національний університет ім. Лесі Українки*. 2016. 24 трав. URL: <http://eenu.edu.ua/uk/articles/dva-v-odnomu-konferenciya-i-prezentaciya-knig> : фот. (дата звернення: 19.09.2016).
2591. **Табачук А. Я. Інституційні засади екологізації економічних систем в умовах посилення глобалізації** : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.01 : [інформація про М. Лазаровича як дослідника економічної політики України] / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2019. С. 157, 184, 185.
2592. **Твердохліб Ю. М. Інформаційно-психологічні операції у російсько-українській гібридній війні** : дис.... канд. політ. наук : спец. 23.00.04 : [інформація про те, що М. Лазарович досліджував методи здійснення інформаційно-психологічних операцій] / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2020. С. 27.

2593. **Твори яких авторів з Тернопільщини видадуть за бюджетні кошти?** : [інформація про виділення з обласного бюджету на видання книги «За волю і славу України», присвяченої 100-річчю боротьби УСС з російським окупантом, за співавторства М. Лазаровича 4 тис. грн]. *Vision-Тернопіль*. 2015. URL: <http://vision.ternopil.ua/index.php/2014-03-08-15-47-49/zhyttia-mista/item/3438-tvory-iakykh-avtoriv-z-ternopilshchynu-vydadut-za-biudzhetni-koshty-spysok?tmpl=component&print=1> (дата звернення: 17.11.2019).
2594. **Тобешевська О. «Курились заметілями дороги...»** : [використання текстів із праць М. Лазаровича, присвячених Українським січовим стрільцям]. «*За Україну, за її волю, за честь і славу, за народ!*» : матеріали до навч.-вих. занять. Івано-Франківськ : ІФОШПО, 2014. С. 53–62.
2595. **Тобешевська О. Чота крилатих і безсмертних** : [використання текстів із праць М. Лазаровича, присвячених Українським січовим стрільцям]. «*За Україну, за її волю, за честь і славу, за народ!*» : матеріали до навч.-вих. занять. Івано-Франківськ : ІФОШПО, 2014. С. 183.
2596. **Тепер про Героїв волинської 14 ОМБр знатимуть усі** : [стаття про презентацію книги д. політ. н., добровольця АТО з позивним «Професор» М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбулася 27 лютого 2018 р. в приміщенні Волинського краєзнавчого музею]. *Нововолинськ.com.ua*. 2018. 2 берез. URL: <http://xn--b1aasidjedbb0byj.com.ua/2018/03/02/teper-pro-herojiv-volynskoj-14-ombr-znatymut-usi/> : фот. (дата звернення: 30.06.2018).
2597. **Терлюк І. Російський етнонаціональний чинник у правовій політиці українських державних формацій Наддніпрянщини (1917–1921 роки)** : [інформація про те, що М. Лазарович проаналізував основні тенденції зростання чисельності й розселення росіян в Україні за станом на початок ХХ століття, їхній станово-майновий рівень, виробничу зайнятість, суспільний поділ праці]. *Вісник Львівського університету. Серія «Юридична»*. 2016. Вип. 62. С. 55.
2598. **Терлюк І. Я. Українська національна державність: формування державно-правової традиції (друга половина ХVІ – початок ХХ ст.)** : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень :

- [інформація про те, що наукові праці М. Лазаровича становлять теоретичну основу дисертації] / Національний університет «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України. Львів, 2021. С. 2.
2599. **«Тернопіль, Ternopil, Tarnopol» – найновіша книга про історію міста** : [стаття про нову книгу, що вийшла з друку у видавництві «Джура», у т. ч. про розділи, написані істориком М. Лазаровичем]. *Погляд: новинний портал*. 2017. 14 берез. URL: <http://poglyad.te.ua/podii/strongternopil-ternopil-tarnopol-najnovisha-knyga-pro-istoriyu-ternopolyastrong.html> (дата звернення: 29.05.2017).
2600. **«Тернопіль, Ternopil, Tarnopol» – найновіша книга про історію міста** : [стаття про нову книгу, що вийшла з друку у видавництві «Джура», у т. ч. про розділи, написані істориком М. Лазаровичем]. *Galinfo*. 2017. 14 берез. URL: http://galinfo.com.ua/news/ternopil_ternopil_tarnopol_naunovisha_knyga_pro_istoriyu_mista_254610.html (дата звернення: 30.05.2017).
2601. **Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека: 1939–2009 рр.** : анот. бібліогр. покажч. / Терноп. обл. універс. наук. б-ка ; уклад. В. Я. Миськів та ін. ; авт. вступ. ст. В. І. Вітенко ; наук. ред. В. І. Вітенко ; ред. Г. Й. Жовтко. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2009. С. 60, 80, 83, 86.
2602. **Тернопільський обласний краєзнавчий музей: 100 років** : бібліогр. покажч. / Департамент культури, релігій та національностей Терноп. облдержадмін., Терноп. обл. універс. наук. б-ка, Терноп. обл. краєзн. музей ; уклад. Л. Оленич ; авт. вступ. ст. : Я. Гайдукевич, С. Костюк ; кер. проекту та наук. ред. В. Вітенко ; ред. О. Раскіна. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2013. С. 130.
2603. **Тернопільські книги повезли до Львова** : [інформація про те, що на XVI Форумі видавців у м. Львові представлятимуть книги М. Лазаровича]. *20 хвилин*. 2009. 10 верес. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/ternopilski-knigi-povezli-do-lvova-157483.html> (дата звернення: 14.09.2009).
2604. **Тернопільські книжки на форумі презентували щогодини** : [інформація про те, що на XVI Форумі видавців у м. Львові 10 вересня 2009 р. представляли книгу М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *20 хвилин*. 2009. 13 верес. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/ternopilski-knizhki-na-forumi-prezentovali-schogodini-157601.html> (дата звернення: 14.09.2009).

2605. **Тернополянин Микола Лазарович видав книгу про російсько-українську війну** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович підготував до друку книгу «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»]. *Від Тарнополя до Тернополя*. 2017. 14 жовт. URL: https://1540.com.ua/news/terнопolianin-mikolalazarovich-vidav-knigu-pro-rosiisko-ukrayinsku-viynu_491/ : фот. (дата звернення: 09.11.2017).
2606. **Тернополянин написав книжку про сучасну війну** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович підготував до друку книгу «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»]. *20 хвилин*. 2017. 15 жовт. URL: <https://m.20minut.ua/Novyny-Ternopolya/Podii/terнопolyanin-napisav-knizhku-pro-suchasnu-viynu-10645034.html> : фот. (дата звернення: 19.12.2017).
2607. **Тернополянин презентував книгу «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»** : [стаття про монографію проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)», яка вийшла українською та російською мовами, готується також англomовний варіант]. *Файне місто*. 2018. 11 груд. URL: <http://ternopil.te.ua/terнопolyanyn-prezentuvav-knyhu-dushu-j-tilo-polozhym-za-nashu-svobodu/> : фот. (дата звернення: 11.12.2018).
2608. **Тернополянка відверто розповіла про Форум видавців у Львові** : [інформація про те, що М. Лазарович – співавтор збірника історичних нарисів «Тернопіль», що вийшов із друку у видавництві «Джура» в 2017 р.]. *0352.com.ua: сайт міста Тернополя*. 2017. 23 верес. URL: <https://www.0352.ua/news/1804240> (дата звернення: 05.01.2018).
2609. **Тетера Т. «Ілюстрована історія України»** : [замітка про книгу проф. ТНЕУ М. Лазаровича «Ілюстрована історія України» та обставини підготовки її перевидання]. *Вільне життя*. 2018. 11 трав. (№ 37). С. 1.
2610. **Тетера Т. «Ілюстровану історію України» перевидадуть учетверте** : [стаття про книгу проф. ТНЕУ М. Лазаровича «Ілюстрована історія України» та обставини підготовки її перевидання]. *Вільне життя*. 2018. 9 трав. URL: <http://vilne.org.ua/2018/05/iliustrovanu-istorii-ukrainy-perevydadut-uchetverte/> : фот. (дата звернення: 01.01.2019).
2611. **Тихий В. Історія, яка повторюється: кола від московських «каменів»**. *Україна молода*. 2016. 13 лип. С. 13.

2612. **Ткаченко І. Помаранчева революція та Революція Гідності в контексті новітньої історії України** : [інформація про те, що праця науковця М. Лазаровича «Разом нас багато...» є одною з тих, що становлять історіографічну базу дослідження подій 2004 р.]. *Освітній портал «Академія»*. 2015. 24 квіт. URL: <http://academia.in.ua/?q=node/2559> (дата звернення: 11.06.2016).
2613. **Томюк І. М., Опельбаум Ю. Ш. Добровольці єврейського походження у галицьких військових формаціях доби українських визвольних змагань (1914–1920 рр.)** : [інформація про те, що в монографії М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» містяться дані про добровольців єврейського походження, що служили в легіоні УСС]. *Військово-науковий вісник*. 2011. Вип. 16. С. 199.
2614. **Трофимович В., Каляєв А. На захисті ЗУНР: Галицька армія в українсько-польській війні (листопад 1918 – липень 1919 рр.)** : [інформація про М. Лазаровича як одного з дослідників формації Української галицької армії]. *Нариси воєнно-політичної історії України : навч. посіб.* / В. Атаманенко, М. Близняк, Д. Веденєв та ін. Острог : Вид. Нац. ун-ту «Острозька академія», 2014. С. 239.
2615. **Турій Р. «Станіславів і Український легіон»: вийшла книга про Франківськ в період Першої світової війни** : [у вид-ві «Лілея-НВ» вийшла нова книга І. Монолатія та М. Лазаровича «Станіславів і Український легіон»]. *Galka.if.ua*. 2015. 18 чер. URL: <https://galka.if.ua/stanislaviv-i-ukrayinskiy-legion-viyshla-kniga-pro-frankivsk-v-period-pershoyi-svitovoyi-viyni/> (дата звернення: 19.02.2021).
2616. **Тут наша історія, наша честь і слава** : бібліогр. покажч. літ. (До 55-річчя з дня народження Романа Михайловича Матейка – історика, вченого, краєзнавця). Тернопіль : Екон. думка. С. 25.
2617. **У Бережанах відбулася презентація книги Миколи Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»** : [замітка про репрезентацію в музеї Б. Лепкого у Бережанах книги Миколи Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. 2016. 21 квіт. URL: http://www.rrada.ber.te.ua/index.php?option=com_content&view=frontpage&Itemid=1&limitstart=11 : фот. (дата звернення: 17.11.2016).
2618. **У видавництві «Джура» вийде друком нова книга Миколи Лазаровича** : [інформація про те, що видавництво «Джура» завершує підготовку до друку нової книги історика М. Лазаровича

- «Розпочали стрільці українські з москалями тан...: Збройна боротьба легіону УСС проти російських загарбників на Тернопільщині під час Першої світової війни». *Буквоїд*. 2019. 15 квіт. URL: <http://bukvoid.com.ua/events/science/2019/04/15/174928.html> : фот. (дата звернення: 16.04.2019).
2619. **У видавництві «Джура» побачила світ книга** : [інформація про книгу М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»; біографія автора]. *Місто*. 2005. 2 листоп.
2620. **У Волинському краєзнавчому музеї презентували книгу про бійців 14 ОМБр** : [стаття про репрезентацію книги проф. М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбулася 27 лютого 2018 р. в приміщенні Волинського краєзнавчого музею]. *Оперативне командування «Захід»: офіційний сайт*. 2018. 1 берез. URL: 13armia.com.ua/u-volinskому-kraeznavchomu-muzei-prezentovali-knigu-pro-bijciv-14-ombr/ : фот. (дата звернення: 23.06.2018).
2621. **У Волинському краєзнавчому музеї презентують книги про 51 та 14 бригади** : [стаття про те, що 12 березня о 14 год. у приміщенні Волинського краєзнавчого музею відбудеться зустріч із українськими вояками, авторами книг, присвячених 51-й і 14-й бригадам, у т. ч. Миколою Лазаровичем, котрий написав монографії «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», «Душу й тіло ми положим за нашу свободу: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»]. *Волинська газета*. 2020. 11 берез. URL: <http://volga.lutsk.ua/view/31337/> : фот. (дата звернення: 14.03.2020).
2622. **У Волинському краєзнавчому музеї презентують книги про 51 та 14 бригади** : [стаття про те, що 12 березня о 14 год. у приміщенні Волинського краєзнавчого музею відбудеться зустріч із українськими вояками, авторами книг, присвячених 51-й і 14-й бригадам, у т. ч. Миколою Лазаровичем, котрий написав монографії «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», «Душу й тіло ми положим за нашу свободу: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»]. *Волинський краєзнавчий музей: офіційний сайт*. 2020. 11 берез. URL: http://volyn-kray-mus.at.ua/news/u_volinskому_kraeznavchomu_muzeji_prezentujut_knigi_pro_51_ta_14_brigadi/2020-03-10-2194 : фот. (дата звернення: 14.03.2020).

2623. **У Волинському краєзнавчому музеї презентують книги про 51 та 14 бригади** : [стаття про те, що 12 березня о 14 год. у приміщенні Волинського краєзнавчого музею відбудеться зустріч із українськими вояками, авторами книг, присвячених 51-й і 14-й бригадам, у т. ч. Миколою Лазаровичем, котрий написав монографії «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», «Душу й тіло ми положим за нашу свободу: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»]. *Музейний простір*. 2020. 11 берез. URL: <http://prostir.museum.ua/post/42694> : фот. (дата звернення: 14.03.2020).
2624. **У Волинському краєзнавчому музеї презентують книги про 51 та 14 бригади** : [стаття про те, що 12 березня о 14 год. у приміщенні Волинського краєзнавчого музею відбудеться зустріч із українськими вояками, авторами книг, присвячених 51-й і 14-й бригадам, у т. ч. Миколою Лазаровичем, котрий написав монографії «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», «Душу й тіло ми положим за нашу свободу: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)»]. *Хроніки Любарта*. 2020. 12 берез. URL: <https://www.hroniky.com/news/view/18621-u-volynskomu-kraieznavchomu-muzei-prezentuiut-knyhy-pro-51-ta-14-bryhady> : фот. (дата звернення: 18.03.2020).
2625. **У Волинському краєзнавчому музеї розповіли про російсько-українську війну** : [стаття про презентацію книги проф. М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбулася 27 лютого 2018 р. в приміщенні Волинського краєзнавчого музею]. *Музейний простір*. 2018. 28 лют. URL: <http://prostir.museum.ua/post/40418> : фот. (дата звернення: 18.03.2020).
2626. **У день пам'яті Героїв Небесної Сотні на Буковині відбулась презентація книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткі нариси»** : [стаття про презентацію книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» проф. Миколи Лазаровича, яка відбулася 20 лютого 2018 р. в Чернівецькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. М. Івасюка]. *Чернівецька обласна державна адміністрація: офіційний сайт*. 2018. 20 лют. URL: <http://bukoda.gov.ua/news/u-den-pamyati-geroiv-nebesnoi-sotni-na-bukovini-vidbulas-prezentatsii-knigi-rosiisko-ukrainska-> : фот. (дата звернення: 23.06.2018).

2627. **У Калуші відбувся книжковий ярмарок** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович був гостем книжкового ярмарку, який відбувся 2 жовтня 2016 р. в Калуші, та презентував там книгу «Легіон Українських січових стрільців»]. *Паралелі*. 2016. 5 жовт. URL: <http://paralleli.if.ua/news/68260.html> (дата звернення: 24.02.2017).
2628. **У КПНУ ім. І. Огієнка відбулася зустріч-презентація книги Миколи Лазаровича «Українсько-російська війна»** : [стаття про презентацію книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» проф. М. Лазаровича, яка відбулася 7 червня 2018 р. у Залі засідань вченої ради Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка]. *Вечірній Кам'янець*. 2018. 13 черв. URL: <http://vk-kp.info/novyny-mista-ta-rehionu/3284-u-kpnu-imi-ohiiienka-vidbulasia-zustrich-prezentatsiia-knyhu-mykoly-lazarovycha-ukrainsko-rosiiska-viina> : фот. (дата звернення: 24.07.2018).
2629. **У Луцьку презентували книгу про війну на Донбасі** : [замітка про презентацію книги проф., учасника АТО М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбулася 27 лютого 2018 р. в приміщенні Волинського краєзнавчого музею]. *ВолиньPost*. 2018. 28 лют. URL: <http://www.volynpost.com/news/108136-u-lucku-prezentuvaly-knygu-pro-vijnu-na-donbasi> : фот. (дата звернення: 24.03.2018).
2630. **У Луцьку презентували книгу про російсько-українську війну** : [замітка про презентацію книги тернопільського науковця М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбулася 27 лютого 2018 р. в приміщенні Волинського краєзнавчого музею]. *Вісник + К*. 2018. 28 лют. URL: <http://visnyk.lutsk.ua/news/ukraine/regions/volyn/u-lutsku-prezentuvaly-knygu-pro-rosiisko-ukrayinsku-viinu/> : фот. (дата звернення: 24.03.2018).
2631. **У Луцьку презентували книгу про російсько-українську війну** : [замітка про презентацію книги проф., учасника АТО М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбулася 27 лютого 2018 р. в приміщенні Волинського краєзнавчого музею]. *Національна суспільна телерадіокомпанія України: Волинська регіональна редакція*. 2018. 28 лют. URL: <http://voltv.com.ua/u-lutsku-prezentuvaly-knyhu-pro-rosijsko-ukrajinsku-vijnu/> : фот. (дата звернення: 23.06.2018).
2632. **У Луцьку презентують книгу про російсько-українську війну** : [замітка про презентацію книги відомого дослідника історії

- українського війська, учасника АТО М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис», яка відбудеться 27 лютого 2018 р. в приміщенні Волинського краєзнавчого музею]. *Волинська правда*. 2018. 26 лют. URL: <https://pravda.lutsk.ua/> у-луцьку-презентують-книгу-про-російсь/ : фот. (дата звернення: 23.05.2018).
2633. **У Львові презентуватимуть книгу Миколи Лазаровича про Українських січових стрільців** : [подано біографічну довідку про М. Лазаровича та анотацію монографії]. *Львівська газета*. 2016. 20 квіт. URL: http://www.times.lviv.ua/news/society-lviv/u_lvov_prezentuvatimut_knigu_mikoli_lazarovicha_pro_ukra_nsk_ikh_s_chovikh_str_its_v/144672/ (дата звернення: 24.08.2016).
2634. **У Львові презентуватимуть книгу Миколи Лазаровича про Українських січових стрільців** : [подано біографічну довідку про М. Лазаровича та анотацію монографії]. *MediaStar*. 2016. 21 квіт. URL: <http://www.mediasar.net.ua/58031-u-lvov-prezentuvatimut-knigu-mikoli-lazarovicha-pro-ukrayinskih-schovih-strlcv.html> (дата звернення: 24.08.2016).
2635. **У муніципальній бібліотеці розгорнуто виставку-роздум, присвячену Дню Незалежності України** : [інформація про те, що до Дня Незалежності у Чернівецькій муніципальній бібліотеці імені А. Добрянського відкрилася виставка книг «Свято, вимріяне поколіннями». Серед них цінні дослідження з історії України М. Лазаровича]. *Чернівецька міська рада: офіційний сайт*. 2013. 22 серп. URL: <http://chernivtsy.eu/portal/4/u-munitsipal-nij-bibliotetsi-rozgor-nuto-vistavku-rozdum-prisvyachenu-dnyu-nezalezhnosti-ukrayini-40790.html> (дата звернення: 24.08.2013).
2636. **У неділю в Калуші вперше відбувся книжковий ярмарок** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович був гостем книжкового ярмарку, який відбувся 2 жовтня 2016 р. в Калуші, та репрезентував там книгу «Легіон Українських січових стрільців»]. *Вісті Калущини*. 2016. 5 жовт. URL: <http://visti-kalush.com.ua/news/2016/10/05/17372/view> (дата звернення: 24.11.2016).
2637. **У світ вийшла книжка «Станіславів і Український легіон»** : [про вихід з друку у видавництві «Лілея-НВ» нової книжки за співавторства М. Лазаровича]. *Kurs.if.ua*. 2015. 27 квіт. URL: https://kurs.if.ua/news/u_svit_vyyshla_knyzhka_stanyslaviv_i_ukrains_kyy_legion_18138.html (дата звернення: 19.02.2016).

2638. **У світ вийшла книжка «Станиславів і Український легіон» :** [про вихід з друку у видавництві «Лілея-НВ» нової книжки за співавторства М. Лазаровича]. *Коломийські вісти*. 2015. 28 квіт. URL: <http://visty.in.ua/news/culture/> (дата звернення: 02.11.2015).
2639. **У світ вийшла книжка «Станиславів і Український легіон» :** [про вихід з друку у видавництві «Лілея-НВ» нової книжки за співавторства М. Лазаровича]. *Фіртка*. 2015. 28 квіт. URL: <http://www.firtka.if.ua/> (дата звернення: 02.11.2015).
2640. **У Тернополі видали книжку, яку ще будуть дописувати :** [інформація про те, що 14 квітня 2017 р. у Тернопільській міській раді презентували науково-популярну книгу «Тернопіль: історичні нариси» за співавторства тернопільського вченого, історика, заслуж. прац. освіти України проф. М. Лазаровича; подано короткі тези його виступу]. *Pro.te.ua*. 2017. 14 квіт. URL: <http://pro.te.ua/2017/04/14/u-ternopoli-vydaly-knyzhku-yaku-shhe-budut-dopysuvaty/> : фот. (дата звернення: 19.07.2017).
2641. **У Тернополі завершилася акція «33 хвилини» :** [інформація про те, що основна мета книги М. Лазаровича «І було пекло на землі...» – не допустити повторення тих страшних часів]. *Державний комітет телебачення і радіомовлення України*. 2008. 21 листоп. URL: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=67333 (дата звернення: 23.05.2021).
2642. **У Тернополі вийде книга «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» :** [стаття про те, що проф. з Тернополя М. Лазарович підготував до друку чергову історичну працю – книгу «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»]. *Провсе*. 2017. 14 жовт. URL: <https://provse.te.ua/2017/10/u-ternopoli-vyjde-knyha-rosijsko-ukrajinska-vijna-2014–2017-roky-korotkuj-narys/> : фот. (дата звернення: 09.11.2017).
2643. **Удовенко І. О. Наймана праця в умовах трансформації економічних відносин в постсоціалістичних країнах :** автореф. дис. ... канд. ек. наук : спец. 08.00.01 : [інформація про вагомий внесок М. Лазаровича у розвиток теорії соціально-економічних відносин]. Київ : ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана», 2013. С. 1.
2644. **Удовенко І. О. Робоча сила як товар ринку праці: основні специфічні риси :** [інформація про те, що М. Лазарович – один із тих науковців, які своїми досягненнями викликали глибокий інтерес

- до проблеми інституту найманої праці]. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 8, ч. 6. С. 18.
2645. **Українець С. І.** «**Передвісники і творці Листопадового зриву**» : [інформація про те, що під час розповіді про Українську революцію вихованці дитячо-юнацького клубу «Сучасник» цитували історичне видання І. Монолатія та М. Лазаровича «Станиславів і Український легіон»]. *Івано-Франківська міська централізована бібліотечна система*. 2017. 2 листоп. URL: <http://mcbs.if.ua/2017/11/02/передvisniki-i-tvorci-listopadovog/> (дата звернення: 04.01.2018).
2646. **Українська революція і державність (1917–1921 рр.)** : наук.-бібліогр. вид. / НАН України ; редкол.: Л. А. Дубровіна (голова) та ін. ; наук. ред.: С. С. Кіраль ; наук. консультант В. Ю. Омельчук ; вступ. ст. В. Капелюшного ; авт. кол.: В. С. Гоїнець, Л. М. Ковітченко, Л. В. Лісовська ; бібліогр. ред. Л. С. Новосьолової. Київ : НБУВ, 2018. С. 127–128.
2647. **Українським січовим стрільцям у Тернополі присвятили книгу** : [замітка про вихід з друку в м. Тернополі книги М. Лазаровича про УСС]. *Укрінформ*. 2016. 13 берез. URL: <http://www.ukrinform.ua/rubric-culture/1981333-ukrainskim-sicovim-strilcam-u-ternopoli-prisvatili-knigu.html> : фот. (дата звернення: 12.07.2016).
2648. **Умрілов О. Тернопольянин Микола Лазарович видав книгу про російсько-українську війну** : [інформація про те, що проф. М. Лазарович підготував до друку книгу «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»]. *Ternopil.online*. 2017. 14 жовт. URL: <http://ternopil.online/ternopolyanin-mikola-lazarovich-vidav.html> : фот. (дата звернення: 12.11.2017).
2649. **Уніят В. Никифор Гірняк. Життєвий шлях Отамана** : [інформація про те, що найбільше до вивчення історії УСС доклався тернопільський науковець М. Лазарович, який є автором низки монографій та статей з окресленої проблематики]. Тернопіль : Астон, 2010. С. 12, 190.
2650. **Уніят В. Никифор Гірняк. Життєвий шлях Отамана** : у 2 ч. Тернопіль : Астон, 2010. 232 с. : [інформація про те, що найбільше до вивчення історії УСС доклався тернопільський науковець Микола Лазарович – автор низки монографій та статей з цієї проблематики]. *Україна–Європа–Світ. Серія «Історія, міжнародні відносини»* 2010. Ч. 1. С. 367.

2651. **Феофанов Л. К. Економічний розвиток кольорової металургії України (1970-ті рр.)** : дис. ... канд. економ. наук : спец. 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки : [інформація про М. Лазаровича як про науковця, що досліджував історію економіки України]. Запоріжжя : Класичний приват. ун-т, 2011. URL: <http://mydisser.com/ru/catalog/view/45/366/8916.html> (дата звернення: 03.12.2011).
2652. **Фольварочний В. Животворчі імпульси** : [інформація про книгу М. Лазаровича «І було пекло на землі...»]. *Слово «Просвіти»*. 2009. 30 квіт. – 6 трав.
2653. **Фук Р. «Ніхто, крім нас»: презентація книжки військового капелана** : [інформація про презентацію у Тернопільській обласній філармонії книжки «Ніхто, крім нас», яку впорядкував військовий капелан В'ячеслав Кізілов ; одну зі статей, уміщених у книжці, написав проф. М. Лазарович]. *Суспільне*. 2021. 6 груд. URL: <https://suspilne.media/187003-u-ternopoli-bila-budinku-viavili-tilo-zinki/> : фот. (дата звернення: 06.12.2021).
2654. **Фуртес О. О. Військово-історична проблематика у працях української еміграції 1920–1939 рр.** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : [інформація про те, що з точки зору теорії і методології дослідження особливо цінними стали праці сучасних авторів, у т. ч. М. Лазаровича]. Львів, 2009. – URL: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:HdHiN7YWEckJ:ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/3122/1/avt_01337241.rtf+%&cd=226&hl=uk&ct=cInk&gl=ua. (дата звернення: 12.12.2009).
2655. **Футулійчук В. Українська галицька армія: військово-патріотичне виховання та вишкіл (1918–1920 рр.)** : [інформація про М. Лазаровича як дослідника стрілецької тематики]. Донецьк : Східний видавничий дім, УКЦентр, 2000. 152 с. URL: <https://ukrlit.net/lib/futuliyuchuk/2.html> (дата звернення: 12.07.2001).
2656. **Хаварівський Б. Діяльність державних архівів західних областей України з виявлення документів, що містять інформацію про трагедію українського народу 1932–1933 років** : [інформація про те, що тернопільські архівісти, надавши архівні документи, допомогли дослідникові М. Лазаровичу в підготовці книги «Чорна тьма голодомору над Тернопіллям», яка вийшла у світ за сприяння Державного архіву Тернопільської області]. *Архіви України*. 2008. № 5–6 (262). С. 31.

2657. **Хома І. Військове формування Січових Стрільців Наддніпрянщини в боротьбі за державність України в 1917–1919 рр.** : автореф. дис. ... канд. іст. наук : [інформація про М. Лазаровича як дослідника взаємин УСС і СС]. Львів, 2007. С. 5–6.
2658. **Хоменко О. Тернопільський тан з москалями** : [рец. на кн. М. Лазаровича «Розпочали стрільці українські з москалями тан...»: Збройна боротьба легіону УСС проти російських загарбників на Тернопільщині під час Першої світової війни» (2019)]. *Українська літературна газета*. 2021. 29 січ. (№ 2). С. 4–5.
2659. **Цвікла Г. С. Підволочиська центральна бібліотека** : [інформація про те, що твори М. Лазаровича серед найбільш читаних]. *Крізь призму соціології : інформ.-аналіт. бюл. /* Терноп. обл. універс. наук. б-ка, наук.-метод. від. ; підгот. С. П. Юрчик ; ред. Г. Й. Жовтко. Тернопіль : [б. в.], 2012. № 2 (16). С. 15.
2660. **Целуйко В. О. Деєтатизація воєнної сфери недержавними збройними формуваннями в сучасному світі** : автореф. дис.... канд. політ. наук : [інформація про те, що дослідження деєтатизації воєнної сфери в Україні базоване на роботах сучасних і зарубіжних авторів, у т. ч. М. Лазаровича]. Харків, 2007. URL: <http://uk.orgsun.com/abstracts/1/16622-1.php> (дата звернення: 22.12.2007).
2661. **Чайківська Я. Микола Лазарович розповів про свою нову книгу** : [стаття про книгу проф. М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Тернопіль-Live*. 2016. 10 квіт. URL: <http://ternopillive.com.ua/lazarovich-sichovi-striltsi-naymoralnishe-naupatriotichnishe-vijsko-uprodovzh-vsiyeyi-istoriyi-ukrayini/> (дата звернення: 19.04.2016).
2662. **Чайківська Я. Микола Лазарович: «Січові стрільці – найморальніше і найпатріотичніше військо упродовж всієї історії України»** : [стаття про перебування проф. М. Лазаровича в Зоні АТО та його нову книгу «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Тернопіль вечірній*. 2016. 16 берез. С. 7 : фот. URL: <http://t-v.te.ua/osobistosti/mikola-lazarovich-sichovi-striltci-najmoralnishe-i-najpatriotichnishe-vijsko-uprodovzh-vsiyeyi-istoriyi-ukrayini/> (дата звернення: 30.03.2016).
2663. **Чайківська Я. Нововидання – «Чорна тінь Голодомору 1932–1933 років над Тернопіллям»** : [інформація про вихід з друку нової книги за співавторства М. Лазаровича]. *Академія*. 2003. URL:

http://www.tane.edu.ua/view.php?is_conf=1&id=1486 (дата звернення: 17.02.2004).

2664. **Чепіль О.** «Не знаючи минулого, не буде майбутнього»: у Тернополі презентували книгу на військову тематику : [інформація про презентацію у Тернопільській обласній філармонії книжки «Ніхто, крім нас», яку впорядкував військовий капелан В'ячеслав Кізілов; одну зі статей, розміщених у книжці, написав проф. М. Лазарович]. *Терен: тернопільські експрес-новини*. 2021. 6 груд. URL: <http://teren.in.ua/2021/12/06/ne-znauychy-mynulogo-ne-bude-majbutnogo-u-ternopoli-prezentuvaly-knygu-na-vijskovu-tematyku-foto-video/> : фот., відео (дата звернення: 06.12.2021).
2665. **Черемшинська Р.** Прапор національно-визвольної боротьби: До 110-річчя від дня народження Степана Бандери : [про книгу М. Лазаровича та В. Уніята «Нації незгасний смолоскип. Постать Степана Бандери на тлі національно-визвольних змагань у Західній Україні в 20–50-х роках ХХ століття»]. *Слово «Просвіти»*. 2019. 10 січ. URL: <http://slovoprosvity.org/2019/01/10/prapor-natsionalno-vyzvolnoji-borotby/> (дата звернення: 17.11.2019).
2666. **Черешня Г. А., Цвігун Т. В.** Інфляційні процеси в Україні: еволюція, сучасний стан : [інформація про те, що М. Лазарович досліджував розвиток інфляційних процесів в Україні в еволюційному аспекті]. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. № 2, т. 2. С. 249.
2667. **Чорна пляма в історії України : бібліогр. список** : [подано інформацію про друк. праці М. Лазаровича] / Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека ; уклад. : Н. Маскова, В. Чупрова, Л. Оленич. Тернопіль, 2008. С. 7.
2668. **Чубата І.** На львівському форумі 16–19 вересня книги тернопільських видавництв розходились на «ура» : [інформація про те, що на книжковому форумі покупці запитували за книгою М. Лазаровича «Гей, ви, стрільці січовії»]. *20 хвилин*. 2010. 21 верес. URL: <https://te.20minut.ua/Podii/na-lvivskomu-forumi-16-19-veresnya-knigi-ternopilskih-vidavnistv-rozh-10183720.html> (дата звернення: 24.03.2020).
2669. **Чуйко І., Матейко Р.** Літопис стрілецької слави : [рецензія на монографію М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» (Тернопіль : Джура, 2005. 592 с.: іл.)]. *Свобода*. 2006. 1 лип. (№ 53). С. 4.

2670. **Чуйко І., Матейко Р. УСС: данина пам'яті, науковий погляд з висоти ХХІ ст.** : [рецензія на книгу М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» (Тернопіль : Джура, 2005. 592 с.: іл.)]. *Вільна думка* (Австралія). 2006. 25 лип. – 7 серп. : фот.
2671. **Шарін О. В. Соціально-економічний стан Півдня України в 60-х рр. ХХ ст. (історіографія проблеми)** : [інформація про те, що М. Лазарович зробив внесок у вивчення та аналіз окремих аспектів проблеми економічних реформ 60-х рр. ХХ ст.]. *Історичний архів: наукові студії*. 2014. Вип. 13. С. 174.
2672. **Шот М. Лисоня, Лисоня. Тут юність лежить під травою** : [інформація про монографію М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» (Тернопіль : Джура, 2005. 592 с.: іл.) та матеріали, використані з неї]. *Шот М. На пагорбі долі*. Тернопіль : ТДМУ, 2013. С. 117–120.
2673. **Шот М. Лисоня, Лисоня. Тут юність лежить під травою** : [інформація про монографію М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба» (Тернопіль : Джура, 2005. 592 с.: іл.) та матеріали, використані з неї]. *Урядовий кур'єр*. 2006. 23 серп.
2674. **Шумінська Н. В. Становлення Галицької армії, особливості комплектування та підготовки особового складу (листопад 1918 – листопад 1919 р.)** : дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.01 : [інформація про те, що М. Лазарович досліджував суспільно-політичні процеси у Східній Галичині другої пол. ХІХ – поч. ХХ ст., проблематику формування там стрілецького руху, основні засади створення та організації Легіону УСС] / Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2016. С. 19, 49, 50, 52, 53, 217.
2675. **Щоб у серці жила Україна!** : [інформація про те, що в Запорізькому державному медичному університеті до послуг студентства – фундаментальні навчальні посібники М. Лазаровича та інших авторів, кожен з яких зробив свій науковий внесок в розкриття історичного шляху нашої держави для нинішніх та прийдешніх поколінь; подано фото книги М. Лазаровича «Історія України»]. *Запорізький державний медичний університет*. 2019. 20 серп. URL: http://zsmu.edu.ua/new_2120.html : фот. (дата звернення: 23.08.2019).
2676. **Ядловська О. С., Грицай І. О. Практикум з історії держави та права України** : навч. посіб. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2019. С. 24, 41, 120

2677. **Якель Р.** **Історія, яка дихає сьогоднішнім** : [стаття про навч. посіб. М. Лазаровича «Ілюстрована історія України», який вийшов у вид-ві «Джура»]. *Дзеркало тижня*. 2007. 8–14 груд. С. 23.
2678. **Якель Р.** **Тінь Голодомору над західними українцями** : [інформація про М. Лазаровича як про одного з авторів історичної праці «Чорна тінь голодомору 1932– 1933 років над Тернопіллям»; подано цитати з книги]. *Дзеркало тижня*. 2009. 28 листоп. – 4 груд.
2679. **Якель Р.** **Як січові стрільці зупинили російську армію** : [у статті подано цитату з виступу історика, автора багатьох праць з історії легіону УСС проф. М. Лазаровича про значення битви на г. Лисоня у вересні 2016 р.]. *Дзеркало тижня*. 2016. 10 верес.
2680. **Які новинки з'явилися у книгарнях міста?** : [про книгу І. Монолатія і М. Лазаровича «Станиславів і Український легіон»]. *Правда.if.ua*. 2015. 24 квіт. URL: <https://pravda.if.ua/дописи/news-76064.html> (дата звернення: 17.11.2015).
2681. **Янко К.** **«Україна і Перші визвольні змагання». Приклад на століття** : [інформація про те, що 15 вересня 2016 р. під час круглого столу «Україна і перші визвольні змагання» в Науковій бібліотеці Львівського національного університету ім. Івана Франка представили монографію М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»; подано коротку довідку про книгу та основні тези з виступу її автора]. *Фотографії старого Львова*. 2016. 16 верес. URL: <http://photo.lviv.in.ua/ukrajina-i-pershi-vyzvolni-zmahannya-pryklad-na-stolittya/> : фот. (дата звернення: 10.11.2016).
2682. **Bimo Aria Fundrika.** **«We Will Give Our Souls and Bodies for Freedom»: Cerita Perjuangan Masyarakat Ukraina di Tengah Agresi Rusia** : [рец. на кн. : Lazarovych M. «We will give our souls and bodies for our freedom»: Ukraine in the struggle against the armed aggression of the Russian Federation (2014–2020) : monograf / of the Ministry of Information Policy of Ukraine ; Translators T. Vratsuba, A. Vasilenko. Kyiv : PE AVIAZ, 2020. 452 p.: ill.]. *Suara.com*. 2022. 5 Maret. URL: <https://www.suara.com/lifestyle/2022/03/05/075500/we-will-give-our-souls-and-bodies-for-freedom-cerita-perjuangan-masyarakat-ukraina-di-tengah-agresi-rusia>.
2683. **Ieteicoša grāmatu izlase par Ukrainu – nozaru literatūra.** *Literatūras ceļvedis*. 2022. № 3. S. 22.
2684. **Kolb N., Orlevych I.** **A Prosopographic Portrait of the Ukrainian Greek Catholic Chaplains during the First World War. З історії західноукраїнських земель** / наук. ред. і упоряд. Ірина Орлевич ;

- НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2020. Вип. 16. С. 163.
2685. **Mocherniuk O. Interpretation of the Mythology «Native Land» in One of the Texts of Singer of «The Red Viburnum» (We are Going into Battle by Roman Kupchynskyi).** *Spheres of Culture. Journal of Philological, Historical, Social and Media Communication, Political Science and Cultural Studies* / Maria Curie-Sklodovska. University in Lublin, Faculty of Humanities, Branch of Ukrainian Studies. Lublin (Poland), 2019. Vol. XX. S. 157 (Last accessed: 26.12.2019).
2686. **«We will give our souls and bodies for our freedom»** : [інформація про книгу М. Лазаровича «We will give our souls and bodies for our freedom»: Ukraine in the struggle against the armed aggression of the Russian Federation (2014–2018) : monogr.]. *Kamunikat.org*. 2023. URL: https://kamunikat.org/usie_knihi.html?pubid=57686&lang=EN (дата звернення: 05.02.2023).
2687. **Wóycicki K. Przygody w księgarni w Stanisławowie** : [короткий аналіз книг М. Лазаровича «Історія України» та «Історія України: відповіді на питання екзаменаційних білетів» (у співавторстві)]. *Wordpress.com*. 2013. 10 Octob. URL: <http://kazwoy.wordpress.com/2013/10/10/przygody-w-ksiegarni-w-stanislawowie/> (Last accessed: 16.05.2014).
2688. **Бабенко В. Н. Образ России на Украине: От «братского народа» до «государства-агрессора»** : [аналіз тексту про міжнародне становище України, вміщеного в навч. посіб. «Історія України» (2006) за співавторства М. Лазаровича]. *Россия и современный мир = Russia and the contemporary world*: научн. журнал / РАН. ИНИОН, Институт экономики ; редкол. : Ю. И. Игрицкий (гл. ред.) и др. Москва, 2015. № 3 (88). С. 189, 194.
2689. **Бахурин Ю. Принудительные миграции еврейского населения России в годы Первой мировой войны: причины и последствия.** *Журнал российских и восточноевропейских исторических исследований*. 2011. № 1 (3). С. 53, 55.
2690. **Доленко А. Н. Как фальсифицируют историю Великой Отечественной войны** : [критика прихильником російського наративу концепції Другої світової війни, викладеної в навчальному посібнику «Історія України» (Київ, 2001) за співавторства М. Лазаровича]. *Народ.ру*. URL: http://rnan.narod.ru/vov.htm#_ftnref13 (дата звернення: 16.03.2016).
2691. **Кабанов Н. Язык до Киева довел** : [критика навчального посібника М. Лазаровича «Історія України». Київ : Знання, 2011р. за висвітлення української минувшини з національних позицій].

- Вести сегодня: ежедневная общественно-политическая русская газета Латвии*. 2012. 28 сентяб. URL: <http://www.vesti.lv/article/225402> (дата звернення: 26.12.2012).
2692. **Книга добровольца АТО вышла на двух языках** : [стаття про книжку проф. М. Лазаровича «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)», яка вийшла українською та російською мовами, готується також англomовний варіант]. *TVi*. 2018. 6 груд. URL: <https://tvi.ua/news/kniga-dobrovol-cza-ato-vy-shla.html> : фот. (дата звернення: 28.12.2018).
2693. **Козаченко О. Жители Донбасса хуже собак – тернопольский профессор** : [перекручена інформація щодо інтерв'ю проф. М. Лазаровича, опублікованого в журн. «Країна» («На Донбасі легше знайти спільну мову із собаками, ніж із їхніми господарями», 22 березня 2018 р.)]. *ПолитНавигатор*. 2018. 26 март. URL: <https://www.politnavigator.net/zhiteli-donbassa-khuzhe-sobak-ternopolskijj-professor.html> : фот. (дата звернення: 30.04.2018).
2694. **Липес Н. Погромы: неудобная правда. 1917–1921: документальная повесть** : [згадано працю М. Лазаровича, присвячену проблемі національних меншин на території України]. Одеса : Астропринт, 2021. С. 314 с.
2695. **Луговцова С. Освещение личности и деятельности князя Василия-Константина Острожского в контексте преподавания исторических дисциплин в учебных заведениях Республики Беларусь** : [інформація про те, що в підручнику за авторства М. Лазаровича досліджено природу особистості та діяльності князя Василя-Костянтина Острозького]. *Наукові записки. Серія «Історичні науки»*. Острог : Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2008. Вип. 13. С. 91.
2696. **Мельник В. Д. Галицкий фашизм** : [інформація про М. Лазаровича як про «необандерівського історика», котрий у підручнику «іменує галицьких фашистів повстанцями, а ватажка катів Шухевича – талановитим командиром»]. *РК*. 2014. 29 черв. URL: <http://rk.org.ua/445-galiciyskiy-fashizm-chast-5.html> (дата звернення: 30.11.2021).
2697. **Мошенский С. З. Финансовые центры Украины и рынок ценных бумаг индустриальной эпохи** : [посилання на працю М. Лазаровича «П'ємонт» українського національного відродження (Східна Галичина у другій половині XIX – на початку

- XX століття)». Тернопіль : Екон. думка, 2003. 35 с.]. London : Xlibris, 2014. С. 242, 243, 247, 479.
2698. **Парфирьев Д. С. От лоялизма к сепаратизму: трансформация украинского движения в Цислейтании (1914–1918 гг.)** : дис. ... канд. ист. наук : 07.00.03 – всеобщая история (новое и новейшее время) : [інформація про проф. М. Лазаровича як дослідника історії Українських січових стрільців] / Московский государственный университет им. М. В. Ломоносова. Москва, 2021. С. 15, 116, 117, 118, 121, 122, 123, 153, 154, 155, 156, 173, 214, 255.
2699. **Поздняков В. О лживости русофобов: продолжение 3** : [безпідставна критика «Люстрованої історії України» (Тернопіль, 2007 р.) за авторства М. Лазаровича]. *Проза.ру*. 2014. 2 нояб. URL: <http://www.proza.ru/2014/11/02/1916> (дата обращения: 28.11.2014).
2700. **Поздняков В. Почему Запад не замечает фашизма?** : [безпідставна критика «Люстрованої історії України» (Тернопіль, 2007 р.) за авторства М. Лазаровича]. *Проза.ру*. 2022. 3 июня. URL: <https://proza.ru/2022/03/06/1143> (дата обращения: 25.01.2023).
2701. **Раскин Ю. Бесплатные борщи в честь смерти Сталина: одержали ли бандеровские партизаны моральную победу?** : [стаття, базована на тенденційному поданні фактів із навч. посіб. М. Лазаровича і Б. Лановика «Історія України». Київ : Знання-прес, 2001. 698 с.]. *News-Front: інформаційне агентство*. 2018. 8 мая. URL: https://news-front.info/2018/05/08/besplatnye-borshhi-v-chest-smerti-stalina-oderzhali-li-banderovskie-partizany-moralnuyu-pobedu/#_ftnref3 (дата звернення: 30.09.2018).
2702. **Сергеев Д. Формула раскола: князь Даниил Галицкий как исток украинского предательства** : [пропагандистська критика російським автором поглядів М. Лазаровича щодо постаті короля Данила Галицького]. *Звезда* (РФ). 2017. 10 июня. URL: https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201706100954-10nr.htm (дата звернення: 12.01.2018).
2703. **Федонин А. Подсказка гитлеровца украинскому студенту** : [безпідставна критика навч. посіб. «Історія України» (Київ, 2008 р.) за авторства М. Лазаровича]. *Газета 2000*. 2009. 3 апр.
2704. **Филатова О. Украинским сечевым стрельцам в Тернополе посвятили книгу** : [стаття про монографію проф. М. Лазаровича «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»]. *Український незалежний восточной портал*. 2016. 14 марг. URL: http://headwayauto.ru/obshestvo/ukrainskim_secheyvm_strelcam_v_ternopole_posvyatili_knigu (дата звернення: 03.06.2016).

ХІІ. ВИБРАНІ ПУБЛІКАЦІЇ ПРО ЮВІЛЯРА

**МИКОЛА ЛАЗАРОВИЧ:
«ТРАДИЦІЇ РАНКОВОГО КАВУВАННЯ З КОМПОМ
НА КОЛІНАХ СТАРАЮСЯ ДОТРИМУВАТИСЯ НАВІТЬ НА
ВІЙНІ»**

4 вересня 2015 р.

Доктор політичних наук, професор кафедри документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ і боєць АТО Микола Лазарович – у відпустці. У Збройних силах України він 6,5 місяців, в зоні АТО – третій місяць. Донедавна його 14-та окрема механізована бригада перебувала під Маріуполем. Кілька днів тому перемістилася під Донецьк. Як відпочиває у рідному Тернополі командир взводу? Як використовує відпустку? З якими людьми зустрічається і чи має можливість побути на самоті? Про це – в інтерв'ю.

– Хочу донести інформацію про життя-буття побратимів на війні. Тому багато зустрічаюся з журналістами. Намагаюся також зробити щось корисне для свого підрозділу. Ходжу з простягнутою рукою до волонтерів. Зокрема, нам украй потрібна цистерна для води, оскільки до джерела треба їхати 30 кілометрів. Воду змушені набирати в 5-літрові бутлі, що є тривалим процесом та й небезпечним. Всі ці клопоти відображаються на рідних, бо з ними практично спілкуюся лише ввечері, тобто про якусь самотність не йдеться.

– Пане Миколо, що було основним поштовхом поїхати на схід?

– Прагнення спричинитися до визвольної боротьби українського народу проти нашого віковичного ворога – Московії. Вважаю себе щасливою людиною, оскільки, як і свого часу козаки, Українські січові стрільці, вояки Української Народної Республіки, Української галицької армії та Української повстанської армії, зі зброєю в руках захищаю свою Батьківщину.

– Одні їдуть добровольцями, інші – ухиляються від мобілізації. Це явище можна сприймати по-філософськи?

– По-філософськи можна сприймати будь-які події чи явища. Однак упродовж тисячоліть у всіх народів захист батьківщини вважався почесним обов'язком чоловіків. Тому відхиленням від норми є не прагнення обороняти свою країну від ворога, а ухилення від такої місії.

– Українські чоловіки в більшості сильні? Чи їх не так багато?

– Справжня сила чоловіка – це сила його духу. Сумні результати воєнної мобілізації свідчать про певні проблеми в чоловічому середовищі нашої країни. Виявляти власний патріотизм скандуванням речівок, носінням вишитої сорочки, лайканням у соцмережі «Фейсбук» – для чоловіка трохи замало.

– Як вважаєте, чому нині не всі беруться захищати країну?

– Причин безліч: боягузтво, корупція. Нерозпорядливість чиновників, які своїми діями лише шкодять. Непрозорий принцип мобілізації. Безвідповідальна комплектація підрозділів, коли спеціалістів беруть не за воєнним фахом. Хвороби, особисті проблеми, коли, скажімо, в родині хтось потребує догляду, тощо.

– Як перебування на сході впливає на Ваше світосприйняття, характер? Ви змінилися?

– Та система координат, яку я вибудовував для себе впродовж життя, виявилася правильною. Хоча обраний шлях створює чимало незручностей для родини. Але проблеми гартують волю й організм людини. Перебування в зоні АТО лише зміцнило мої переконання. Тому що тільки на війні усвідомлюєш, що Батьківщина, як дитина. Для того, щоб вона була щасливою, її треба любити, оберігати і захищати.

– Як в АТО сприймається реальність? По-іншому, ніж тут?

– «Тут» і «там» – це різні реалії та різні форми буття. Багато речей, які в повсякденному житті є важливими, наприклад, цивільний статус, на війні не мають ніякого значення. Головне те, якою людиною ти є.

– Поза політикою і війною дозволяєте собі про це не думати? Чи це, можливо, важко.

– Політику сприймаю як об'єкт своїх досліджень. А війна – це реальність, в якій живу. Єдиний спосіб абстрагуватися від дійсності – це

мрії. Мрію про перемогу, про внуків, про те, щоб усе було добре в родині й Україні.

– Вам цікаво досліджувати політику?

– Звичайно. Бо, як казав мудрий чоловік, якщо Ви не цікавитесь політикою, то вона зацікавиться вами. «Політична кухня» – це завжди цікаво. Оскільки можна дізнатися, хто стоїть за тим чи іншим політиком, спрогнозувати його поведінку тощо. Зрештою, якби ми активніше цікавилися політикою й політиками, то на виборах робили б осмислений вибір.

– Багато хто каже, що політика – це «брудна» справа. Але ж її творять люди й історія. Це теж суцільна політика. Як Ви її сприймаєте через свої дослідження? Можливо, не так категорично?

– Дослідник часто бачить те, що недоступне для пересічного громадянина, і може зрозуміти логіку дій того чи іншого діяча. Наприклад, гетьмана Богдана Хмельницького деякі трохи не проклинають за те, що «завів Україну в московське ярмо». Насправді ж ситуація була значно складнішою, ніж це нам здається сьогодні. Трагедія цього величного державця полягала в тому, що він не встиг завершити державне будівництво, зокрема позбавитися московського «союзника», оскільки передчасно помер.

– Крім науки і війни, чим ще заповнюєте життя?

– Молитви, мрії, проекти. Сподіваюся, що у тернопільському видавництві «Джура» вийдуть доповнена «Ілюстрована історія України», де йтиметься й про Революцію гідності, і про теперішню російсько-українську війну, та монографія про легіон УСС.

– Кому у житті варто довіряти, на Вашу думку?

– Це філософське питання. В житті намагаюся керуватися принципом «хочеш зробити добре – зроби сам».

– Чи боїтеся чогось?

– На війні – малодушності й каліцтва. Загалом – за своїх рідних. Переживаю, щоб Україна зрештою стала справжньою європейською демократією.

– Що любите читати і які улюблені книжки?

– Переважно це наукова література. З відпустки на війну візьму з собою книжку Лесі Романчук «Лицарі любові і надії». Вона її мені подарувала.

– На війні є час почитати?

– Мало, але є. Стараюся.

– Який Микола Лазарович вдома? Тихий і домашній чи лідер і воїн?

– Само- і наукозаглиблений...

– Коли ви само- і наукозаглиблені, домашнім до Вас достукатися не важко?

– Трапляється, що нікого не чую й не бачу. Поки що терплять (*сміється*).

– Можливо, є якісь улюблені домашні справи або звички: пиття кави вранці, сидіння в улюбленому кріслі за книжкою тощо?

– Кава. Чим більше роботи – тим більше кави. Традиції ранкового кавування з компом на колінах стараюся дотримуватися навіть на війні. Каву вранці готую сам. В обід і ввечері наш земляк із Тернополя Андрій Глемба частує нас своїм фірмовим узваром.

– Де себе почувате найбільш комфортно?

– В собі.

– Чому?

– Цікаво поговорити з розумною людиною (*сміється*).

– Загалом з якими людьми потребуєте спілкування? З якими за характером, освітою тощо.

– Я противник сегрегації людей за якимось принципом – расовим, фаховим, віковим, релігійним. Люди бувають цікавими або ні. Зазвичай спілкуюся й з одними, й з іншими. З нецікавими, щоправда, менше.

– Чи маєте якийсь улюблений вислів?

– Ще ніколи так не було, щоб ніяк не було. А буде – як Бог дасть!

Лазарович М. «Традиції ранкового кавування з компом на колінах стараюся дотримуватися навіть на війні» : інтерв'ю з доктором політичних наук, професором кафедри документознавства, інформаційної діяльності та українознавства ТНЕУ і бійцем АТО Миколою Лазаровичем провела Н. Петрів. *Погляд*: новинний портал. 2015. 4 верес. URL:

<https://poglyad.te.ua/personaliyi/osobystosti-2/mykola-lazarovych-tradytsijirankovoho-kavuvannya-z-kompom-na-kolinah-starayusya-dotrymuvatysyanavit-na-vijni.html> : фот. (дата звернення: 23.10.2019).

НА ДОНБАСІ ЛЕГШЕ ЗНАЙТИ СПІЛЬНУ МОВУ ІЗ СОБАКАМИ, НІЖ ІЗ ЇХНІМИ ГОСПОДАРЯМИ

22 березня 2018 р.

Микола Лазарович, 55 років, професор кафедри документознавства, інформаційної діяльності та українознавства Тернопільського національного економічного університету. Народився 17 березня 1963-го в селі Баня-Березів Косівського району Івано-Франківської області. Закінчив історичний факультет Кам'янець-Подільського педінституту. Працював викладачем Кременецького педагогічного коледжу, очолював кафедру українознавства Тернопільського національного економічного університету. Головний редактор наукового збірника «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє». Лавреат Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Братів Богдана і Левка Лепких. У лютому 2015 р. пішов добровольцем на фронт. Служив під Маріуполем і Донецьком. Був командиром взводу в 14-й окремії механізованій бригаді. Отримав позивний «Професор». Повернувся на початку 2016-го. Написав книжку «Російсько-українська війна (2014–2017 роки)», яка торік восени вийшла в івано-франківському видавництві «Лілея-НВ». 2015-го визнали «Людиною року» на Тернопільщині. Досліджує діяльність легіону Українських січових стрільців, вивчає етнополітику української влади доби національно-визвольних змагань 1917–1921 рр., Голодомор 1932–1933 рр. Одружений, має сина.

ЗА СТАВЛЕННЯМ ДО УКРАЇНИ ВСІ РОСІЯНИ – ОДНАКОВІ

У 1991 р. під час підготовки референдуму два місяці працював в організаційно-ідеологічному відділі Всеукраїнського штабу «Референдум» у Києві. Потім – акція «Україна без Кучми», Помаранчева революція, Революція гідності. Легкий на підйом, коли справа стосується нашої державності.

Моя справа у військкоматі була списана в архів. Упросив відновити її. Зі скрипом, а все ж пройшов медичну комісію. 13 лютого 2015 р. пішов до військкомату, а ввечері отримав повідомлення, що наступного ранку маю бути на призовному пункті. З Тернополя на Рівненський полігон нас поїхало п'ятеро. Взяли одного, а решті кажуть: «Вертайтеся

додому». Умовляв, щоб мене залишили. Пані, яка відбирала, побачивши мій розпач, сказала: «Бог із тобою, іди!».

Із сім'єю старався здзвонюватися щоденно. Говорив на позитиві. Мамі не казав, що пішов воювати. Вона дізналася про це після демобілізації.

ЗАЛИШИВ РІДНИМ ЛИСТА: «ЯКЩО ВИ ЧИТАЄТЕ ЦІ РЯДКИ, ЗНАЧИТЬ – ЩОСЬ ПІШЛО НЕ ТАК...»

На війні боявся слабкодухості й каліцтва. Думав і про те, що можу не повернутися. Залишив рідним листа: «Якщо Ви читаете ці рядки, значить – щось пішло не так...».

Окрім воєнних дій, найбільше дошкуляв пісок. Він був усюди, на спальниках, під ногами, в повітрі. А ще – спека: в наметі понад 40 градусів. Не було місця, де можна сховатися. А ми весь день копали окопи – не знаю, звідки бралися сили.

Бачив хлопців, які не мали за плечима навіть військової кафедри. Коротка підготовка на полігоні мало що давала – навчали всього потроху й не надто якісно. Воювати повинні ті, хто має хоч якийсь досвід.

Середовище було строкате. Переважали хлопці із сіл. Із вищою освітою – відсотків 20.

Українська армія – це значною мірою вояцький ентузіазм. Бувало, скидалися грішми, щоб купити запчастину до бойової машини.

Голодними не лишалися. Куховарили самі, субпродукти отримували від тилових служб. Мій університет направив до підрозділу, де я служив, доверху завантажений необхідними речами й продуктами автобус. На моє ім'я часто відправляли посилки з Тернополя, Києва, Харкова – смаколики, берці, літню форму, кобуру для мого ПМ, тактичні окуляри, а найголовніше – довгий офіцерський, ще радянський дощовик без рукавів. Боже, яка то була необхідна річ! Хто йшов у караул, брав його. І не промокав, і від вітру захищав.

У зону бойових дій потрапив у середині 2015 р., коли вже тривала позиційна війна. Моє прагнення бути на «передку» обмежувалося регулярними поїздками туди – конвоювали відремонтовану техніку й забирали пошкоджену. Страху не відчував. Морально налаштовувався на це з перших днів. Для себе вирішив, що в полон не здамся, бо мої наукові праці русофільством не вирізнялися.

Кількох побратимів війна наздогнала після демобілізації – померли від серцевих нападів. Смерть незнайомих вояків сприймаю гостріше, ніж цивільних.

КІЛЬКОХ ПОБРАТИМІВ ВІЙНА НАЗДОГНАЛА ПІСЛЯ ДЕМОБІЛІЗАЦІЇ

Коли наша бригада їхала через Запорізьку область, люди селами виходили назустріч – дідугани, бабусі, матері з дітьми. Махали нам руками, хрестили. Це було зворушливо. Та, коли перетнули адміністративну межу Донеччини, ситуація змінилася. За нами їхали незрозумілі машини і жести вже були не ті. Пізніше я написав у соцмережі, що на Донбасі легше знайти спільну мову із собаками, ніж із їхніми господарями.

Одного разу облаштовували фортифікаційні позиції табору. Близько 2 годин дискутував із місцевим українофобом. Чув образи, але стримувався, оскільки був зі зброєю. У селі неподалік табору побратим майже весь день допомагав старшій жінці пиляти дрова. Коли закінчив роботу, вона сказала, що не любить Україну. Мати двох малих дітей, вагітна третьою, охоче брала гостинці – цукерки, згущене молоко, консерви. Згодом виявилось, що передавала дані про нас ворогу.

ВІЙНА – ЦЕ ВАЖКА РОБОТА

Коли вийшла постанова уряду про звільнення з війська викладачів вишів, я написав рапорт, що залишаюся на передовій як доброволець. Через пів року перевели далі від фронту. На нас чекала передислокація на полігон. Уже не бачив сенсу там бути. Все, що міг, зробив. Не щось особливе. Але не так просто, наприклад, розвантажувати снаряди для реактивних систем залпового вогню. Важать, трапляється, до 100 кілограмів. Півдня попрацюєш – не чуєш ні ніг, ні рук. А ще накопався окопів і нарубався дров, напевно, на решту життя. Війна – це важка робота.

Зростав у національно свідомій родині. Стрий (брат батька. – *Країна*) Микола Лазарович на псевдо «Недоля» був кулеметником сотні «Мороза» в Українській повстанській армії. 20-річним під час бою поблизу Яремчі, нині Івано-Франківської області, пораненим потрапив у полон і 1946-го був засуджений на 25 років таборів. Сидів в одиночній камері. Йому заборонили повертатися до рідного краю. Усі, хто знав його, кажуть, що я схожий на стрія. Назвали на його честь.

Батько знав напам'ять багато колядок й українських пісень, більшість творів із «Кобзаря» Тараса Шевченка та «Співомовок» Степана Руданського. Мав велику бібліотеку, зокрема книжки, за які можна було потрапити до в'язниці. Тож якоїсь ночі заборонену літературу запакував у скриню і закопав. Через багато років сховок відкрили, але все вкладене перетрухлявіло.

Був на Майдані в Києві. На місяць переніс захист докторської дисертації, бо мав упевненість, що народ переможе на початку 2014 р. А захист випав якраз на час, коли полилася кров героїв Небесної сотні. Гнітило, що у вирішальну мить не мав змоги стояти поруч із ними.

Воснні сні досі бачу. Вони хаотичні. Після війни став терпиміший до людей та їхніх поглядів. Допомогає досвід співжиття у великому колективі протягом року.

Не покидає бажання повернутися на війну, де відчував себе потрібним.

Удома доводилося чути: навіщо Ви йшли захищати цю корумповану владу? Як можна не розуміти: агресор захопив українські землі не по Дніпру тільки тому, що на Донбасі борються і гинуть наші хлопці.

КОЛИ ЗАКІНЧИТЬСЯ ВІЙНА, ПРЕДСТАВНИКИ «РУССКОГО МИРА» ЗМІНЯТЬ ТАКТИКУ

Теперішню владу немає за що хвалити. Але якби 100 років тому Україну не захопили більшовики, то 1932–1933-го не було б Голодомору. Своя держава такого не допустила б.

На початку російсько-української війни звернув увагу на такий допис у соцмережі «Facebook»: «Яка неймовірна конструкція: українець, убитий росіянином». Це неймовірно лише для тих, хто погано знає минувшину. Українська історія з кожного свого рядка волає про ворожість до нас московитів. Нинішня війна Росії проти України є продовженням їхньої звичної політики. Це той самий ворог, що і кількатороків тому.

Часто кажуть, що проблема в Путіні. Але ми не можемо повестися на підміну понять. Проблема в російському народі – спільноті, яка сформувалася з нацистською ментальністю й ненавидить усе, що в її розумінні має ознаки інакшості. Усюди, куди приходять росіяни, – там біль, страждання, смерть. Не шукайте серед росіян кращих і гірших – за ставленням до України вони однакові.

Коли закінчиться війна, представники «русского мира» змінять тактику. В Україну потягнуться діячі культури, вчені, письменники. Падатимуть на коліна, пропонуватимуть «дружити з чистого аркуша». Ще один висновок із нашої історії: росіянам не можна вірити за жодних обставин.

Україна переможе. Питання лише в тому, скільки ще жертв забере московський молох.

Лазарович М. В. На Донбасі легше знайти спільну мову із собаками, ніж із їхніми господарями / розмову вів П. Парипа. *Країна*. 2018. № 11 (414). 22 берез. С. 34–36 : фот.

МИКОЛА ЛАЗАРОВИЧ: «ЛЮБОВ ДО БАТЬКІВЩИНИ Є ПОЗА-ЧАСОВОЮ КАТЕГОРІЄЮ»: ІСТОРИК ПРО ВІЙНИ МИНУЛІ Й ВІЙНУ ТЕПЕРІШНЮ

2018 р.

Микола Лазарович – історик та доктор політичних наук із Тернополя. А ще екскомандир взводу 14-ї окремої механізованої бригади Збройних сил України. У 52 роки він добровольцем пішов воювати з Росією на сході України. Мав позивний «Професор» і став першим українським науковцем, який взяв активну участь у цій війні. Науковими інтересами пана Миколи є український національно-визвольний рух 1914–1921 рр. Як ніхто інший, він може порівнювати політичні та військові обставини того часу з сьогоденням. Ми поспілкувалися з Миколою Лазаровичем про мотивацію українських добровольців у минулих війнах, історичні паралелі і які висновки з них наразі варто зробити.

ПРО ОСОБИСТИЙ ДОСВІД ВІЙНИ:

– Пане Миколо, розкажіть про Вашу мотивацію їхати на схід і брати участь у бойових діях.

У мене низка мотивацій. По-перше, я – історик і добре знаю, чим займалася Московія/Російська імперія/СРСР/РФ на українських землях щонайменше від середини XVII ст. За це потрібно було відплатити.

По-друге, я досліджував історію легіону/полку УСС – своєрідного згустка совісті, енергії та національної честі. Хіба мав би я моральне право й далі вивчати стрілецьку тематику, не спробувавши стрілецької долі.

По-третє, моїм родинним героєм є мій стрий – Микола Лазарович, який воював кулеметником в УПА. Двадцятирічним під час бою поблизу м. Яремче, нині Івано-Франківської області, він пораненим потрапив у полон і в 1946 р. був засуджений на 25 років таборів. Його псевдо «Недоля», у мене – позивний «Професор».

По-четверте, як науковець стараюся шукати в усьому причинно-наслідковий зв'язок. Аналізуючи комуністичні голодомори 1921–1923 та 1932–1933 рр., репресії 1930-х рр., дійшов висновку, що було дві головні

причини цих трагедій українського народу. Перша, безпосередня, полягала в цілеспрямованій злочинній політиці більшовицького керівництва, яке прагнуло покарати українців за опір так званому соціалістичному будівництву. Друга, глибинна, була віддалена в часі й коренилася в Українській революції 1917–1921 рр., коли українці загалом байдуже поставилися до необхідності збройно захищати державну незалежність. Більшість їх, а це були селяни, передусім турбувалася проблемою земельних наділів. Як наслідок, Україну окупували російські більшовики, що сповідували політику терору.

– Чи був якийсь бар'єр, котрий Вам довелося переступати, коли почали розуміти, що підете у військкомат із наміром служити, зокрема відповідальність за сім'ю, страх смерті тощо?

Як тільки РФ здійснила агресію щодо України – не мав сумніву, що піду воювати. Бар'єрів не було, хіба – «перелази» (*сміється*) на кшталт недописаної книги (до речі, на її доопрацювання командир бригади відправив мене в дводенну відпустку). Щодо страху, то побоювався каліцтва та слабкодухості в критичних ситуаціях. Пригадую, як на Рівненському полігоні не міг вночі заснути – все моделював як поводитимуся за тих чи інших обставин.

Відповідальність за сім'ю? На мій погляд, похід на війну й був виявом цієї відповідальності.

– Де Ви воювали на сході, як довго?

Спочатку перебували на полігонах: на Рівненському, потім на Новомосковському, що в Дніпропетровській області, на «Широкому лані» Миколаївської області. А 2 липня 2015 р. моя 14-та бригада ввійшла на Донбас. Спочатку перебували в секторі «М» (поблизу Маріуполя), потім у секторі «Б» під Донецьком. 22 січня 2016 р. мене звільнено в запас. До речі, я був єдиним військовослужбовцем серед особового складу батальйону, який мав право на дострокову демобілізацію. 9 серпня 2015 р. на вечірній перевірці керівництво мого підрозділу довело інформацію про те, що, відповідно до Закону України № 2620 від 1 липня 2015 р., педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники підлягають звільненню, якщо вони не висловили бажання продовжувати військову службу. Оскільки на війну я пішов добровольцем, то відмовився від пільг, передбачених Законом, і продовжив службу разом зі своїми побратимами.

– На війні Ви отримали позивний «Професор». Розкажіть, хто першим Вас так назвав і чому?

Позивний «Професор» я отримав фактично від початку перебування в бригаді завдяки своєму командирові батальйону підполковникові «Китові». Він довідався, що в цивільному житті я – професор університету, і почав мене так називати. А оскільки мені частенько доводилося виступати з лекціями різної тематики перед особовим складом батальйону, то й серед хлопців цей позивний прижився.

– Ви насправді певний період були єдиним професором у ЗСУ?

Не цікавився цим питанням, тому не можу відповісти. Знаю лише, що пізніше, під час п'ятої чи шостої хвилі мобілізації, добровольцем також пішов професор Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка Іван Зуляк.

– Чи є стереотипи, які у Вас зникли після того, як пробули на тому боці країни стільки часу і спілкувалися з місцевими людьми?

На жаль, я не так багато, якби хотілося, спілкувався з мешканцями Донеччини. Досі не можу збагнути, чому УСС вдавалося ефективно працювати серед населення, а мені – ні. Фактично єдине, що зміг зробити – це виступити з лекцією, присвяченою Дню захисника України, для учнів старших класів середньої школи одного з сіл, розташованого поблизу мого військового підрозділу. Перед початком лекції подарував школі Державний прапор із підписами побратимів по зброї, а також свій навчальний посібник «Ілюстрована історія України», котрий вісім місяців возив у вояцькому наплічнику. У відповідь учні передали моїм побратимам варення, яке зібрали їхні батьки, та прекрасні аплікації на військову тематику, підготовлені дітлахами.

– І навпаки, які знання про східняків підтвердилися? Маю на увазі світоглядні речі.

Не можу узагальнювати, оскільки це запитання потребує окремого дослідження. Від поверхового аналізу буде більше шкоди, ніж користі.

– У чому відмінність між нами й ними, між західняками й східняками?

По-перше, я б не хотів вести мову про «нас» і «них». По-друге, акцентував би увагу не стільки на відмінностях між нами, як на тому, чому так сталося. Ситуацію слід розглядати об'єктивно. Адже україно-

фобські настрої на Донбасі цілеспрямовано формували понад сотню років. Лишень тривалою просвітницькою діяльністю зможемо виправити це непросте становище.

– Як змінила Вас війна? У чому найпомітніші ці зміни?

Наскільки можемо оцінювати ці зміни, то вони є протилежними за суттю. З одного боку, став більш терпимим до інших людей та їхніх поглядів, адже співжиття у великому колективі протягом року не минуло даремно. З іншого – є спокуса до більш радикальних рішень. Але, на щастя, раціо продовжує домінувати над емоцією (*сміється*).

– Які, наприклад, радикальні рішення?

Сьогодні в Україні є два найбільших дефіцити: справедливості й часу. Побояюся, що нинішня антисоціальна політика влади може призвести, образно кажучи, до повернення в 2010 р., тобто до реваншу антиукраїнських сил. Враховуючи, що часу, відпущеного теперішній владі, залишається дедалі менше, суспільство має негайно реагувати і змушувати чиновників діяти відповідно до закону та в інтересах людей. Я готовий брати участь у таких заходах, та й зараз намагаюся доносити свої думки під час численних зустрічей, презентацій, лекцій тощо. При цьому маємо пам'ятати, що ці дії не можуть відбуватися на шкоду українській державності та національним інтересам.

– В одному з інтерв'ю Ви сказали, що на сході багато хто ще «...живе вірою в повернення Радянського Союзу». Чому те радянське минуле тримає так довготривало? Тут більше «плюсів» для СРСР чи «мінусів» для незалежної України?

Проблема вибору не така проста, як видається на перший погляд. Особливо це стосується людей, що звикли до державного патерналізму. Проілюструю думку кріпосницькою системою, яка в Україні панувала до середини – другої половини XIX ст. Допоки зберігалася залежність від пана, кріпак особливо не переймався своєю долею: що скажуть – те й робитиме. Після скасування кріпацтва люди стали вільними й мусіли самі дбати про себе, виявляти ініціативу. Такі зміни подобалися далеко не всім, свідченням чого є численні «чолобитні» прохання повернути попередню систему. Подібною була ситуація й за радянських часів, особливо в промислових регіонах. Зрозуміло, що говорити про «плюси» кріпосницької чи радянської систем, що за багатьма параметрами були подібними, не доводиться. Вони були нежиттєздатними і, як наслідок,

знали невдачі. Тому, на жаль, мусимо обговорювати «мінуси» державного менеджменту незалежної України, який не особливо переймається стратегією розвитку нашої країни.

ПРО ІСТОРИЧНІ ПАРАЛЕЛІ:

– Який саме період і які процеси української історії Ви вивчаєте?

Мої наукові інтереси – це передусім політична історія українсько-го національно-визвольного руху 1914–1921 рр. Досліджував також Голodomор 1932–1933 рр., Помаранчеву революцію 2004 р., Революцію гідності 2013–2014 рр., теперішню російсько-українську війну. В трьох останніх подіях брав участь.

– Російсько-українська війна для українців – це насамперед феномен добровольців. Наведіть кілька прикладів з історії України таких добровольчих ініціатив.

Поминаючи княжий період нашої історії, де була своя специфіка, впродовж століть українське військо формувалося здебільшого на добровільних засадах: козацтво, легіон/полк Українських січових стрільців, військові формування 1917–1921 рр., Українська галицька армія, Українська повстанська армія, Збройні сили України.

– Як це відбувалося тоді? У чому найбільша подібність?

Україна завжди славилася патріотами, котрі вважали за честь боронити свою Батьківщину від зовнішньої агресії. Вони добували зброю й били нею ворога. Подібність убачаю передусім серед трьох військових формацій: легіон/полк УСС, УПА, Збройні сили України – значною мірою вони формувалися й діяли завдяки волонтерській допомозі.

– Наприклад, у цій війні значна частина інтелігенції взяла в руки автомати, керуючись відомим гаслом «хто, як не ми». Як ішли на про в минулому?

Загалом любов до Батьківщини – це позачасова категорія. Так само, як тепер, щоб захистити Україну, українці йшли до княжих дружин, козацьких полків, легіону УСС, Армії Української Народної Республіки, УГА, Карпатської січі, УПА, інших формувань Другої світової війни, добровольчих загонів усіх часів!

Прикладів можна наводити безліч. Зокрема, нам і сьогодні важко осягнути подвиг молоді, яка зголосилася до лав Українських січових стрільців. Близько 30 тис. добровольців мали повне право перечекати

воєнну негоду вдома, зберігши при цьому життя і здоров'я, оскільки вони не були військовозобов'язаними. Коли їх питали: «Куди Ви йдете?», відповідали: «Боротися за волю України!». Їм заперечували: «Але що Ви зможете зробити, коли триває світова війна, а Вас зі всіх добровольців відібрали лише 2500?». «Навіть якщо загинемо, – відповідали вони, – на наших могилах будуть хрести, а на них написи «Упав за волю України». Ця молодь хотіла відновити традицію збройної боротьби за волю України, запровадити ідеали, до яких мало стреміти українське суспільство. Остання битва за Україну до них була в 1709 р. за гетьмана Івана Мазепи, під Полтавою. Поляки мали у кожному поколінні борців за національну незалежність. У нас таких людей тривалий час не було. І Українські січові стрільці зуміли відновити призабуту ідею визвольної збройної боротьби.

– На початку розмови однією з причин найбільших наших трагедій Ви назвали байдуже ставлення українців до необхідності збройно захищати державну незалежність у 1917–1921 рр. Але відомо, що тоді більшовики активно агітували серед населення, обіцяючи те, що виконати було неможливо, але що люди хотіли почути: повний розподіл власності, земельні наділи тощо. Натомість пропаганда Центральної Ради була неконкурентоздатною. Те саме спостерігаємо й сьогодні – на значній частині східних територій домінують російські пропагандисти, а українська влада мало що робить, аби мінімізувати шкоду від них. Чи можна це вважати однією з ключових паралелей із тим часом? І висновувати про «знову ті самі граблі»?

Мушу визнати, що, на відміну від керівництва українських державних утворень 1917–1921 рр., яке насправді не мало змоги ефективно використовувати пропагандистські засоби, теперішня влада їх або недооцінює, або ігнорує. Тодішнім українським лідерам було в стократ складніше. Проти України, крім росіян – як «білих», так і «червоних», воєнно-дипломатичними засобами боролися також поляки, румуни, Антанта. Фактично не було союзників. Українські пропагандистські зусилля, які хибували відсутністю досвіду в цій сфері, нестачею коштів та інформаційних каналів, розбивалися об вікові традиції російських фейків та байдужість Західного світу.

Якщо використати теперішню російсько-українську війну (2014–2018) як оптику для української історії, можемо, зокрема, спроектувати сучасних «розпнутого хлопчика» чи «згвалтовану укропами паралізовану

бабусю» на тодішні приписувані українському національно-визвольному рухові антиєврейські погроми, часто інспіровані російськими більшовиками та білогвардійцями. Але тоді гібридних дій Росії проти України не помітили. Та й Захід особливо не переймався деталями погромного руху. Раз такі ганебні явища, як міркували західні політики, відбуваються в Україні, – значить відповідальним за них є українське керівництво. Дійшло до того, що американські власті заборонили вивезти з Франції, зі складів резерву армії США, куплені урядом УНР медикаменти для українських вояків, які знемагали від тифу. Найбільше ситуація ускладнилася, коли стало відомо про Проскурівський погром. Після цього всі банки Європи, крім німецьких, заморозили фінансові рахунки УНР і відмовилися мати справу з її торговою місією. Країни Антанти перестали продавати українській армії необхідні їй матеріали. Впливова єврейська громада США звернулася до президента Вудро Вільсона з категоричними вимогами – ніякої підтримки Українській Народній Республіці. На Армію УНР було навішено ярлик «погромницької». Внаслідок цього український грошовий запас скоротився, як мінімум, наполовину, зброю, боєприпаси і медикаменти Армія УНР могла лише або захоплювати у супротивника, або купувати в населення. Спровокований антиукраїнськими силами Проскурівський погром, на думку дослідників, фактично став початком краху Української Народної Республіки та її збройних сил.

Теперішня гібридна війна РФ проти України є продовженням тих воєн, які росіяни впродовж століть вели в Україні, зокрема в 1917–1921 рр. Але ефективної відповіді з нашого боку як не було, так і немає. Навіть сьогодні, на п'ятому році російсько-української війни, на будь-якому українському телевізійному каналі, радіо чи в друкованих ЗМІ чуємо, читаємо: «АТО», «ООС», «українська криза», «український конфлікт», «конфлікт на Сході України», «сепаратисти»... Якщо в Україні досі не визначилися з поняттями, то що вже казати про іноземців. До речі, зосередження уваги високопосадовців України передусім на власних проблемах нівелює не лише державні інтереси, а й владу як таку. Наприклад, попри згадані антиукраїнські за суттю визначення, у побут входять поняття на кшталт кремлівських новотворів «київська влада», «державний переворот». Останніми, зокрема, активно послуговуються адвокати колишнього президента Віктора Януковича.

Делікатно кажучи, досі не можу зрозуміти, чому Міністерство інформаційної політики, яке функціонує в Україні кілька років, не може визначити і впровадити в інформаційний простір хоча б такі прості істини:

– не АТО чи ООС, а російсько-українська війна;

– в Україні сьогодні не «українська криза», не «український конфлікт», а російська окупація, агресія РФ;

– проти української армії на сході України, крім військових ЗС Росії, воюють не сепаратисти, не повстанці, а колаборанти, позаяк служать зовнішньому агресорові;

– не збройні формування «ДНР/ЛНР», а гібридні війська РФ, оскільки підпорядковуються російському командуванню і складаються з двох частин: регулярних підрозділів РФ та терористичних формувань (російські нацисти й військові ветерани, кримінальні елементи, колаборанти);

– не російські шовіністи чи націоналісти, а російські нацисти, позаяк заперечують окремішність української нації та право України на власну державність;

– влада в Україні не «київська», а українська;

– завдяки Революції гідності 2013–2014 рр. відбувся не державний переворот, а було зупинено процес формування диктатури «сім'ї» Януковича та «сповзання» України в «лабети» РФ...

Важливим маркером у боротьбі з ідеєю «руського міра», яка за визначенням академіка Володимира Горбуліна є нацистською за сутністю, може бути український правопис. Російські імена, прізвища тощо слід транскрибувати, наприклад: Ніколай, а не Микола; Горбачьов, а не Горбачов. Також слід розуміти відмінності між термінами «руський» та «руській». Термін «руСЬкий» є синонімом до терміна «український», а термін «руССкій» – «російський», «московитський», «кацапський». Тому правильно записати: «РуСЬка правда», «руССкій мір».

До речі, цьогоріч вчетверте перевидав свою «Ілюстровану історію України». В ній усі російські імена й прізвища виправлено на російський манер.

Вважаю також, що доти, поки триває війна, постійно на всіх державних установах поряд із синьо-жовтим прапором – символом нашої державності має майорити й червоно-чорний – символ нашої боротьби.

Повертаючись до російських фейкових новин, зазначу, що в березні 2018 р. я й сам став їхнім об'єктом. Тоді український журнал «Країна» опублікував моє інтерв'ю про участь у російсько-українській війні. У його назву редакція часопису винесла дещо змінену мою фразу – «На Донбасі легше знайти спільну мову із собаками, ніж із їхніми господарями». Через кілька днів у російських та «новоросійських» ЗМІ появилися фейки про згадане інтерв'ю з відповідним змістом та промовистою назвою – «Жители Донбасса хуже собак – тернопольский профессор».

Підсумовуючи відповідь на запитання, погоджуся з Вашою думкою про те, що слабку інформаційну політику можна вважати однією з ключових паралелей між українськими владами: теперішньою та тою, що діяла 100 років тому. Що ж до «граблів», то, якщо вдатися до сарказму, вся наша історія – це «національні танці на граблях». Тому слід не лише проводити аналогії, а й брати з історії уроки та не повторювати помилок.

– Наскільки доцільно порівнювати несвідоме населення того часу, яке часто асоціювало себе з віршовіданням, а не національністю, з теперішнім?

Нагадаю, що в Російській імперії терміни «Україна», «українець», «український», як і українська мова, тривалий час перебували під забороною. Тому не дивно, що національна свідомість населення Наддніпрянщини було низькою. Українські січові стрільці, побувавши у 1916–1917 рр. із просвітницькою місією на Волині, були прикро вражені тамтешнім становищем. Дмитро Вітовський скаржився з цього приводу Никифорові Гірняку в своєму листі з Ковеля від 10 лютого 1916 р.: «Щоб хтось назвав себе вже не українцем, але хохлом, то була би рідкість, яка досі ще не лучилася». Зрозуміло, що під час революції ситуація, хоч і змінилася, але не кардинально. Характерним для того часу був лист, що надійшов із Волині до редакції «Вістей Центральної Ради» в 1917 р.: «Прийшов до нас якийсь чоловік, який каже, що він українець. Що це таке? Ми його тим часом замкнули...». Отже, маємо усвідомлювати, що між умовами функціонування тодішньої і теперішньої влад – істотна відмінність. Тому слід дивуватися низькій ефективності діяльності не стільки першої, як другої.

– Також чергова паралель: поведінка українських керівників того часу, зокрема загравання Володимира Винниченка з російськими соціалістами вже під час війни, і сьогоднішнього.

У мене немає підстав звинувачувати Володимира Винниченка в прагненні нашкодити Україні. Перебуваючи в полоні популярних на той час соціалістичних гасел, він вірив у «...шляхетність російської демократії, котра нарешті сама зніме налігач з української шиї». Тому, зокрема, сприймав регулярну армію як віджилий суспільний організм, властивий тільки «експлуаторському суспільству». Але що казати про Винниченка, якщо й тепер, на п'ятому році російсько-української війни, деякі «українські» політики «моляться» на РФ.

– Михайло Грушевський назвав свою найвідомішу працю – «Історія України-Руси», тобто бачив і розумів усю тяглість українсько-російських відносин і їхні наслідки. І після цього, у 1917 р., він довіряв російським соціалістам і не чекав небезпеки з північного боку. Як таке можливо? Як ми можемо оцінювати керівників того часу?

Те, що Михайло Грушевський зробив для української історичної науки, неможливо переоцінити. Щодо його довіри соціалістам маємо усвідомити, що вони в Росії поділялися на дві умовні групи: тоталітаристів (більшовиків) та відносних демократів (меншовиків і есерів). Першим М. Грушевський не довіряв. Тому вже наступного дня після повалення Тимчасового уряду Мала Рада ухвалила відозву про повстання більшовиків. У ній зазначалося: «Признаючи, що влада як в цілій державі, так і в кожному окремому краю повинна перейти до рук революційної демократії, і вважаючи недопустимим перехід усїєї влади до рук рад робітницьких та солдатських депутатів, які складають тільки частину організованої революційної демократії, Українська Центральна Рада висловлюється проти повстання в Петрограді і буде завзято боротися зі всякими спробами піддержки цього повстання на Україні». З таким формулюванням погодилися всі члени Малої Ради, крім більшовиків, котрі залишили її засідання. А далі сталося те, що сталося. Через низку проблем, частину з яких я вже окреслив у попередніх відповідях, демократична влада Української Центральної Ради зазнала поразки від тоталітарної, цинічної й відверто брехливої влади більшовиків. Що ж до оцінки тодішніх українських керівників із позицій нинішнього часу, то це можливо зробити лише в ґрунтовній науковій статті, але не кількома реченнями в інтерв'ю. На мою думку, вони не заслужили огульного ставлення до себе. Особливо на фоні дій теперішньої влади України.

ОЦІНКА ВІЙНИ. СПРОБА ЗАСВОЇТИ УРОКИ:

– Пане Миколо, відомий журналіст Остап Дроздов висловив думку про те, що непідконтрольні зараз українським військовим території Донецької та Луганської областей разом з їхнім населенням повертати не потрібно, адже вони будуть вічним баластом. Як Ви відреагуєте на таке твердження?

Я вже не раз зазначав із цього приводу, що складні запитання не мають простих відповідей. Ситуацію потрібно розглядати системно й об'єктивно. Насамперед хочу звернути увагу на те, що практично впродовж усього періоду незалежності наші політики нічого не зробили, щоб шукати в Україні шляхи порозуміння, єднати українські регіони

спільною ідеєю. Швидше навпаки, – діяли за давньоримським принципом «розділяй і володарюй!». Особливо це виявлялося під час виборів, коли людей «розганяли по кутах». Зі сходу лунало: «Там бандерівці!..», із заходу: «Там москалі!..». Відповідно політики отримували дивіденди. Донбас було віддано на поталу місцевим князькам, їхньому оточенню та кримінальним угрупованням. Традиційно вагомо там представлені російські спецслужби та їхні агенти. Навіть після Помаранчевої революції незначно що змінилося. Крім того, Президент України Віктор Ющенко, якого донецькі верховоди під час виборчої кампанії 2004 р. обзивали нацистом і зображали на бігбордах у нацистському однострої, всім все вибачив, пояснюючи таку смиренність перед злочинцями своїми християнськими чеснотами.

Нинішня проблема не стільки Донбасу, як ОРДЛО, полягає в тому, що окуповані території не потрібні нікому. РФ потребує їх лише як «рану», якою можна понукати Україною. Ми вбачаємо в ОРДЛО територію не лише окуповану, а й істотно знівечену, пограбовану та, образно висловлюючись, зачумлену «русским міром». При цьому зрозуміло, що місцеве населення самостійно вижити не зможе. Враховуючи сказане та міжнародний контекст, ризикну спрогнозувати, що Україна нікуди не подінеться від Донбасу, а Донбас від України. Тому наша основна місія – стримати російську заразу на окупованих територіях та за можливістю видалити її за межі України.

– З одного боку, немає таких прецедентів в історії, щоб держава відмовлялася від територій, та з іншого – може, замість замороженого конфлікту і вічного джерела «всемоżliвих бенгег», смертей українських солдатів варто провести лінію східного кордону західніше? Тим більше, що не видно помітних рухів, аби наша влада пробувала якось вирішувати цей конфлікт.

Можна погодитися з такою пропозицією як тимчасовою, але слід говорити не про лінію східного кордону, а про лінію розмежування протидіючих сил.

– Обговорюючи окремі райони Донецької й Луганської областей, важливо пам'ятати й про Крим. Скажіть, чи відомі історії випадки, коли території вдавалося повернути не силою, а через лояльність населення? Адже дехто стверджує, що, якщо Україна стане успішною і заможною, те населення захоче повернутися.

Передусім маємо розуміти, що проблема не в Донбасі чи Кримі, а в Росії, яка силами власних спецпідрозділів спочатку збурила південно-східні терени України, а потім ввела туди регулярні підрозділи своїх Збройних сил. Якби свого часу українська влада на Донбасі діяла так само рішуче, як, скажімо, в Харкові чи Одесі, проблем можна було б уникнути. Важливо також пам'ятати, що значною мірою на Донбасі проживають українці, котрі або залишаються весь цей час на проукраїнських позиціях, або зрозуміли своє помилкове захоплення «руським міром» згодом. Не маю сумніву, що з надією українську владу очікує більшість населення окупованих територій. Особливо, якщо в Україні домінуватимуть принципи справедливості, законності, демократії та, як результат, заможності.

Що ж до історичних прикладів, то, зокрема, під час Другої світової війни населення практично всіх окупованих країн сприймало вигнання зі своїх земель нацистських загарбників позитивно.

– Які уроки з російсько-української війни можна робити вже зараз?

Найперше – це те, що росіянам не можна довіряти за жодних обставин. Майбутні українсько-російські відносини мають базуватися лише на міжнародних договорах і відповідно оснащеному кордоні. Україна зобов'язана скористатися історичним шансом і назавжди розірвати будь-яку залежність від Росії.

Протягом своєї історії Україна не мала надійних союзників, що нерідко призводило до її болісних поразок. Відповідно сьогодні таких союзників потрібно шукати – якнайбільше поглибити євроатлантичну інтеграцію нашої країни.

Ну, і найголовніше – громадянське суспільство має жорстко тиснути на владу, змушувати її реформувати державу, боротися проти корупції, але при цьому не допустити хаосу та не дати проросійським силам жодного шансу на реванш.

Лазарович М. В. «Любов до Батьківщини є позачасовою категорією»: історик про війни минулі і війну теперішню : інтерв'ю провів В. Молодій. «*Душу й тіло ми положим за нашу свободу*»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки) : моногр. / Міністерство інформаційної політики України. Ічня : ПП «Формат», 2018. С. 248–264.

ЛОРА ЧЕРНЕЙЧУК: [ПРО ІСТОРІЮ УКРАЇНИ]

(перекл. з рос.)

2015 р.

Був у нас розумний і грізний викладач з історії України. Кожна його пара починалася з психологічного тиску на особистість типового студента в Україні: «щоб мені здати, треба справді ідеально знати». Часто педагоги відпускали заочників з лекцій, тому що нас мало прийшло, ми втомилися, зголодніли та з інших «важливих» причин. Але тільки не Микола Л. На лекціях він викладався по максимуму. А моє уявлення про людей, які працюють за спасибі (це синонім зарплати вчителя), на ті часи було дуже скупим.

Вузькодумство полягало в тому, що якщо хтось щось робить, то ніяк не просто так. А лише у своїх корисливих цілях. Моя віра в людей була на позначці круглого нуля, мені було важко уявити, що людина справді хоче вкласти у нас якісь знання. Якщо середньостатистичний викладач побачить не чистий аркуш паперу екзаменованого, то може відзначити його потуги народити думку задовільною відміткою. Але тут професор вивів унікальну формулу оцінки знань. На чимало питань відводилося мінімум часу, шпаргалки ненавиділися по-особливому. Бали обчислювалися лише за розгорнуті відповіді з датами та історичними фактами вкрай уважно. І просвітитель не брав хабарів.

Тому я двічі прочитала єдину книгу українською мовою – історію України. З Гугл перекладачем та вголос. До того моменту в моїх мізках була совкова «освіченість», що полягає в уявленні про Західну Україну, як про жорстоких бандерівців, які проживають у Львові, та про темних неотесаних західняків. Звичайно, книга перевернула мені свідомість. Історія зовсім інша! І у нас є своя історія, а не історія «есесерів».

Дізналася більше про викладача. Він – доктор політичних наук, кандидат історичних наук, професор кафедри документознавства, інформаційної діяльності та українознавства, заслужений працівник освіти України та автор історичних книг. Сьогодні у зоні АТО. Ця принциповість і відображення свого світогляду насправді захоплює, і водночас засмучує [...]. Так склалося, що в українських «карателів» у середньому по дві освіти, а у російських «визволителів» по дві судимості.

Чому сепаратизм став можливим? Якби мені, наприклад, не зустрівся відповідальний викладач, я б продовжувала жити на Донбасі. Якби я не пожила в Європі, якби мені не відкрився Бог, і Його прості заповіді щодо поведінки людини щодо Нього і людей, я б теж могла

зараз бути затятою сепаркою. Просто тому, що в житті не почула б іншу інформацію.

КОМЕНТАРІ:

Микола Лазарович: Дякую, пані Лоро, за добрі слова!

Yuliya Oranasyuk: Гарно. Чіпляє.

Lora Cherneychuk: Це Вам, Микола Лазарович, дякую! За особистий приклад, за світогляд і наполегливість у свій час.

Жанна Карангел: Лора, ты заставила меня вспомнить как я ре-вела над этой книгой – «Історія України» (там в Тернополі) – это един-ственный учебник, над которым я рыдала, смотрела фотки и было про-сто жуть как обидно за Украину и за народ (((. Читала и прозревала, как информация, дошедшая до нашего мозга, может на нас влиять. А что касается Миколи Л., то я просто галопом бежала на его лекции и слушала с открытым ртом. Да, и с гордостью могу сказать, что на его экзамене не было ни шпор ни каких либо подсказок ...И помню его фразу на парах: «Я ніколи не був розчарований Юценком, бо ніколи не був ним зачарований». Интересно, что он сейчас говорил бы про Порошенко и Украину?

Ihor Pylypchuk: Це точно, всі знали, що в Миколи Л. хабарі й халя-ва не пройдуть, приходилось вчити історію України.

Христина Коціра: Таких викладачів як Ви – одиниці. Після школи в історії була нуляча. Всі до Вас бігли на лекції, не тому, що боялися, бо знали, що хабар не пройде, а тому, що було дуже цікаво.

Микола Лазарович: Дякую, пані Христино, за добрі слова! Дописи колишніх моїх студентів важливі для мене тим, що підтверджують думку про доцільність вивчення історії України у вишах. Адже і в двадцять років можна переосмислити свої погляди.

Христина Коціра: У 20 навіть можна багато чого сформувати в собі. І заповнити прогалини. І це той вік, коли багато чого розумієш і читаєш не для галочки, бо треба вивчити урок. Тому однозначно, що історія у вишах має бути!

Serhij Chernyshov: На превеликий жаль таких вчителів одиниці! Саме тому іноді стає страшно за майбутнє України, яка має шанс перетворитись на країну невігласів і нероб!

Sofiya Kernychna: ...Я сама намагалась ввіймати й запам'ятати кожне сказане Вами слово на лекціях. Ви по-новому відкрили для мене історію України і прищепили до неї любов! А за завдання написати свій Родовід як історію власної родини Вам особлива подяка і низький уклін!

Пане Професоре – Ви неповторний! Дякую, що Ви є, дякую за Ваш приклад героїзму і патріотизму і в теорії і на практиці! Кріпиться, бережіться і повертайтеся живим!

П.С. Вашим побратимам дуже пощастило, думаю, коли трапляється така нагода і є час, Ви «частуєте» їх цікавими лекціями з історії.

Ірина Варанова: *И я историю Украины только благодаря Вам выучила!..*

Лідія Скиба: *Клас!!!*

Микола Лазарович: *Друзі, щиро вам усім дякую за добрі слова. Це називається – нарватися на компліменти)). Але я лише прагну довести, що у вищій можливо отримати концептуальні знання з історії. Ви мені в цьому допомогли!*

Lora Cherneychuk: *Не могу сказать, что помню исключительно историю, особенно даты. Меня больше всего поразило Ваше отношение к качеству преподавания, образования, не коррумпированность. И то, что Вы сейчас в АТО. Спасибо!*

Также результат прочитанной книги – полная трансформация мировоззрения. Она перевернула мое мышление. Я перестала Украину считать бывшей Россией.

Наталія Яковенко: *Все життя я прожила в Ужгороді. Звідси сумнівна патріотична позиція: «власть меняется – шапка.....». Так колись було... Недавно, мій син в 6-му класі писав твір про національну свідомість, мене трохи не розірвало від емоцій!..*

Коли я навчалась в ліцеї, то не надто вникала в історію України, абстрагувалась, бо якось підсвідомо відчувала фізичний(!) біль від страждань її народу... Коли слухала Ваші лекції, вже трохи подорослішала і навчилася тримати емоції. Ваші історії з захопленням слухали всі! Надзвичайно вдалих та доступний виклад матеріалу.

Для прикладу, дуже заохотило задане Вами написання родоводу. Для себе виявила двоюрідного дідуся провідника УПА – Тура, прабабусю – громадську діячку, письменницю – Іванну Блажкевич. Цей предмет залишився і в пам'яті і в серці.

Боляче, коли відкрито переписують підручники нівелюючи російське втручання. Я вважаю, що обов'язок кожної людини знати свою історію! Росіян – свою, і не пхатись в чужу; українців – свою! Кожен повинен берегти своє коріння та традиції. Ми маємо поважати зусилля предків збудувати самодостатню державу на надзвичайно багатій СВОЇЙ землі. Обов'язок кожного українця ВЧИТИ і НАВЧАТИ

ДИТЕЙ! Історія у вишах – один з найголовніших предметів на всіх факультетах, а такі викладачі, як Микола Васильович – на ціну золота! Бережи Вас Господь!

Kristina Vovk: Завдячуючи Вам я дізналась історію свого роду аж до козаків... ОУН-УПА, вивезені на Сибір письменники, юристи. Написаний родовід і досі зберігаю – буде, що діточкам своїм показати і розказати.

*Чернейчук Л. [Про історію України]. Facebook.com. 2015. 28 трав. URL: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1165702396789194&set=a.210988308927279> ;
<https://www.facebook.com/LazarovychMykola/posts/pfbid02PjFyPSDH2Aw75U9x7945AENsjdSMahoEL1ZfX3Tzgw7wPAnGLFdrYB1dYuFPZsbcl>
(дата звернення: 29.05.2021).*

ХРИСТИНА КОЦІРА: [ПРО ВРАЖЕННЯ]

2017 р.

Я досі під враженням від «Кіборгів». Головний герой там – вчитель історії. А я згадую свого викладача з історії України. Перший курс. Ми молоді і зелені, але всі в курсі, що кожен залік-екзамен має свою ціну, в у. о. Якщо не хочеш вчитися, звісно. І тільки в Лазаровича це не проходить. На заняття ходять всі. Він цікавезно з блиском в очах викладає предмет. На практичних ми робимо творчі заняття. Байдужими мало хто лишається. Я крім всього отримую естетичну насолоду. Високий, красивий, галантний. З усіма на «ви». І це так контрастує після школи, де дехто з учителів відверто не добирав слів.

І от починається війна і я в ФБ бачу: мій викладач – доктор наук, професор, завкафедрою – йде на фронт. Добровольцем. Бо просто поіншому не може і не вміє...

Дякую Вам, Миколо Лазаровичу. Лише такі Люди, як Ви вселяють надію, що все в нашої країні вдасться.

Коціра Х. [Про враження]. Facebook.com. 2017. 15 груд. URL: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1643183742391365&id=100000992648961 (дата звернення: 02.02.2023).

ПРОФЕСОР ОЛЕКСАНДР ФЕДЬКОВ: [ПРО М. ЛАЗАРОВИЧА І ЙОГО КНИГУ]

2018 р.

Микола Лазарович належить до яскравої плеяди студентства межі 1980 – 1990-х років. Він був із тих, про кого кажуть «неформальний лідер»: один із кращих студентів історичного факультету, ініціатор дискусій у студентських аудиторіях і поза ними про маловідомі сторінки минулого та про шляхи суспільного розвитку країни; активний захисник української мови; представник університетського колективу у складі міської ради...

Микола Васильович не загубився на звивистих життєвих і суспільних шляхах, став відомим в Україні вченим. Він також не втратив національно-патріотичного запалу і надівши військові однострої ступив на боротьбу з підступним ворогом у сучасній російсько-українській війні...

Презентована книга [«Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис»] цінна зокрема тим, що її автор не пасивний спостерігач, а активний український патріот. Зустріч із Миколою Васильовичем стала емоційно та інформаційно насиченою і пам'ятною для професорсько-викладацького та студентського колективів університету. Дякую!

Федьков О. [Про М. Лазаровича і його книгу]. *Facebook.com*. 2018. 7 черв. URL: <https://www.facebook.com/san.fedkov> (дата звернення: 02.02.2023).

ХІІІ. ВІДОМОСТІ ПРО НАГОРОДИ МИКОЛИ ЛАЗАРОВИЧА

13.1. Державні нагороди, почесні звання та відзнаки:

2007

1. **Подяка міського голови Тернополя** за високий професіоналізм, активну життєву позицію та вагомий внесок у формування і зміцнення наукового потенціалу України. Тернопіль, березень 2007 р.

2009

2. **Заслужений працівник освіти України** / Указ Президента України № 26 від 16 січня 2009 р. АВ № 029492.

2011

3. **Всеукраїнська літературно-мистецька премія ім. братів Богдана і Левка Лепких.** Тернопіль, 22 січня 2011 р.

2014

4. **Обласна премія в галузі культури за підсумками 2013 р. в номінації «Краєзнавство – імені Петра Медведика»** за вагомий особистий внесок у розвиток краєзнавства / Тернопільська обласна державна адміністрація, Тернопільська обласна рада. Тернопіль, № 618-од/225а від 10 грудня 2014 р.

5. **Грамота Тернопільської обласної державної адміністрації і Тернопільської обласної ради** за сумлінну творчу працю, високий професіоналізм, вагомий особистий внесок у підготовку і виховання висококваліфікованих кадрів... Тернопіль, травень 2014 р.

2015

6. **Грамота Тернопільської обласної ради** за сумлінну працю, вагомий особистий внесок у підготовку енциклопедичного видання «Тернопільщина. Історія міст і сіл». Тернопіль, 2015 р.

2016

7. **Відзнака Президента України «За участь в антитерористичній операції»** / Указ Президента України № 53/2016 від 17 лютого 2016 р. Серія АТ № 276513.

8. **Відзнака начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних сил України – нагрудний знак «Учасник АТО».** Тернопіль, жовтень 2016 р.

9. **Грамота Тернопільської обласної державної адміністрації** за сумлінну працю, високий професіоналізм, вагомий особистий внесок у підготовку і виховання висококваліфікованих кадрів... Тернопіль, жовтень 2016 р.
10. **Подяка Бережанської районної державної адміністрації та Бережанської районної ради** за написання і видання книг стрілецької тематики... Бережани, 3–4 вересня 2016 р.
2017
11. **Подяка голови Постійної делегації України у Парламентській асамблеї НАТО, народної депутатки України Ірини Фріз** за активну участь в роботі регіонального семінару «Україна-НАТО: формула безпеки», що відбувся в Тернополі 3 листопада 1917 р. Київ, 4 листопада 2017 р.
2018
12. **Подяка голови Чернівецької обласної державної адміністрації** за значний особистий внесок у розвиток національної освіти..., високий професіоналізм, вагомий особистий внесок у справу консолідації українського суспільства та розбудову... держави. Чернівці, 2018 р.
13. **Подяка голови Постійної делегації України у Парламентській асамблеї НАТО, народної депутатки України Ірини Фріз** за активну участь в роботі регіонального семінару «Україна-НАТО: формула безпеки», що відбувся в м.Чернівці 20 лютого 2018 р. Київ, 23 лютого 2018 р.
14. **Ювілейна відзнака Івано-Франківської обласної ради «100 років Західноукраїнської Народної Республіки»** за вагомий внесок у дослідження та висвітлення особливостей формування державності періоду ЗУНР..., активну участь у процесах українського державотворення. Івано-Франківськ, № 719 від 11 жовтня 2018 р.
15. **Відзначення цінним подарунком (годинником) голови Тернопільської обласної ради / Розпорядження голови Тернопільської обласної ради № 46 від 15 березня 2018 р.**
16. **Грамота Івано-Франківської обласної ради** за вагомий внесок у дослідження та висвітлення особливостей формування державності періоду ЗУНР..., активну участь у процесах українського державотворення. Жовтень 2018 р.
17. **Подяка Тернопільської обласної державної адміністрації** за багаторічну сумлінну працю, високий професіоналізм, вагомі наукові досягнення, активну громадянську позицію... Тернопіль, № 51-з від 12 березня 2018 р.

18. **Подяка міського голови Тернополя** за сумлінну працю, особистий внесок у розвиток освітньої галузі, вагомі досягнення на науковій ниві... Тернопіль, березень 2018 р.
2019
19. **Почесна відзнака Львівської обласної ради «100-річчя від дня проголошення Західно-Української Народної Республіки»** за утвердження незалежної України та активну громадську діяльність. Львів, № 098 від 22 січня 2018 р.
2022
20. **Відзнака Тернопільської обласної ради «За заслуги перед Тернопільщиною» імені Ярослава Стецька.** Тернопіль, № 15 від 19 серпня 2022 р.
21. **Грамота Верховної Ради України** за заслуги перед Українським народом. Київ, № 973-К від 30 верес. 2022 р.

13.2. Галузеві нагороди, почесні звання та відзнаки:

- 2006
22. **Почесна грамота Міністерства освіти і науки України** за багаторічну сумлінну працю, значний особистий внесок у підготовку висококваліфікованих спеціалістів, плідну науково-педагогічну діяльність. Київ, № 115520 від 2006 р.
2007
23. **Подяка Бібліотеки Тернопільського національного економічного університету** за поповнення бібліотечного фонду. Тернопіль, 2007 р.
24. **Подяка ректорату та кафедри спорту Тернопільського національного економічного університету** за співпрацю та сприяння розвиткові спорту в університеті. Тернопіль, 2007 р.
2008
25. **Оголошено Подяку ректора Тернопільського національного економічного університету** за багаторічну працю у вищому навчальному закладі... Тернопіль, № 102-К від 17 березня 2008 р.
2009
26. **З нагоди Дня науки оголошено Подяку ректора Тернопільського національного економічного університету та нагороджено цінним подарунком.** Тернопіль, 6 травня 2009 р.
2010
27. **Почесна грамота Президії Ради Тернопільської обласної організації профспілки працівників освіти і науки України** за активну роботу в профспілках... Тернопіль, листопад 2010 р.

2011

28. **З нагоди Дня науки оголошено Подяку ректора Тернопільського національного економічного університету та нагороджено цінним подарунком.** Тернопіль, 13 травня 2011 р.
29. **Подяка голови профспілкового комітету Тернопільського національного економічного університету з нагоди Дня працівників освіти.** Тернопіль, 2 жовтня 2011 р.

2016

30. **Подяка ректора Тернопільського національного економічного університету за вагомий внесок у національно-патріотичне виховання студентської молоді ТНЕУ та презентацію книги «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба».** Тернопіль, 2016 р.
31. **Подяка ректора Тернопільського національного економічного університету за вагомий особистий внесок у національно-патріотичне виховання студентської молоді університету та участь у документальній фотовиставці «Лицарі землі української».** Тернопіль, 2016 р.

2017

32. **Грамота Тернопільського національного економічного університету за забезпечення високої якості видання журналу...** Тернопіль, 2017 р.

2018

33. **Подяка Волинського краєзнавчого музею за значний героїчний внесок у захисті територіальної цілісності і незалежності України...** Луцьк, 27 лютого 2018 р.
34. **Почесний професор Університету за багаторічну сумлінну працю, високий професіоналізм, значний внесок у розвиток науки.** Тернопіль, 13 березня 2018 р. № 54-К/тр.
35. **Подяка Українського інституту національної пам'яті за надіслані примірники книги «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис».** Київ, 1 березня 2018 р. № 01/399.

2019

36. **Подяка Відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Бережанський агротехнічний коледж» до Дня Героїв Небесної сотні та з нагоди презентації в Бережанах книги «Душу й тіло ми положим за нашу свободу», за активну громадянську позицію.** Бережани, 2019 р.

2020

37. **Сувенірний шеврон 44-ї окремої артилерійської бригади імені гетьмана Данила Апостола.** Тернопіль, 22 січня 2020 р.
38. **Подяка голови Професійної спілки працівників Тернопільського національного економічного університету** за невтомну працю, спрямовану на розвиток профспілкового руху ТНЕУ... 3 березня 2020 р.
39. **Грамота Західноукраїнського національного університету** за багаторічну сумлінну, самовіддану та плідну працю, принципову життєву позицію, високу професійну майстерність, вагомі досягнення... Тернопіль, 2020 р.

2021

40. **Грамота Західноукраїнського національного університету** за вагомий публікаційний внесок в популяризації наукових здобутків університету... Тернопіль, 7 травня 2021 р. № 187.
41. **Оголошено Подяку Західноукраїнського національного університету** за вагомий публікаційний внесок в популяризації наукових здобутків університету... Тернопіль, 7 травня 2021 р. № 187.
42. **Грамота Західноукраїнського національного університету** за сумлінну, самовіддану та плідну працю, принципову життєву позицію, високу професійну майстерність, вагомі досягнення... Тернопіль, 25 жовтня 2021 р. Наказ № 330-К/тр.
43. **Грамота Західноукраїнського національного університету** з нагоди святкування Дня кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності... Тернопіль, 2021 р.

2022

44. **Відзнака «Ветеран війни».** Тернопіль, 8 листопада 2022 р.

13.3. Нагороди, почесні звання та відзнаки від громадських установ:

2010

45. **Подяка Організації українських націоналістів** за активний внесок у відзначення 100-річчя від дня народження та 50-річчя загибелі... провідника ОУН Степана Бандери. Київ, 1 січня 2010 р.

2015

46. **Лавреат Першого народного праймерізу «100 кращих тернополян – 2015»** (45 позиція: <http://top100.te.ua/profile/492>). Тернопіль, 13 лютого – 15 квітня 2015 р.

2016

47. **Лавреат конкурсу «Людина року – 2015».** Тернопіль, 31 січня 2016 р.
48. **Премія імені Стефана Федака** за книгу «Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба»... / Українська галицька партія. Львів, 15 вересня 2016 р.

2017

49. **Подяка голови ініціативної групи «Альтернатива – Чортків»** за участь у науковій конференції «Чортківська офензива: відгомін призабутого тріумфу...». Чортків, 6 грудня 2017 р.

2018

50. **Подяка голови ініціативної групи «Альтернатива – Чортків»** за вагомий внесок у розвиток історико-патріотичного та просвітницького напрямку у навчанні та виховання підростаючого покоління... Чортків, 19 березня 2018 р.

2019

51. **Подяка Молодіжного націоналістичного конгресу** за особистий внесок в організацію конкурсу «Viribus unitis» з нагоди 100-річчя Соборності. 3 лютого 2019 р.

XIV. ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ПРОФЕСОРА МИКОЛИ ЛАЗАРОВИЧА У СВІТЛИНАХ

Разом із мамою, татом
і сестрою Ганною.
Баня-Березів, бл. 1980 р.

З дружиною Наталкою
і внуком Тимурчиком.
Тернопіль,
16 жовтня 2022 р.

Син Олег і невістка Катруся
з первітком.
Тернопіль, 30 жовтня 2020 р.

Родина
на маминому 75-річчі.
Коломия, 6 січня 2017 р.

Студент
Коломийського технікуму МОД.
Коломия, 1981 р.

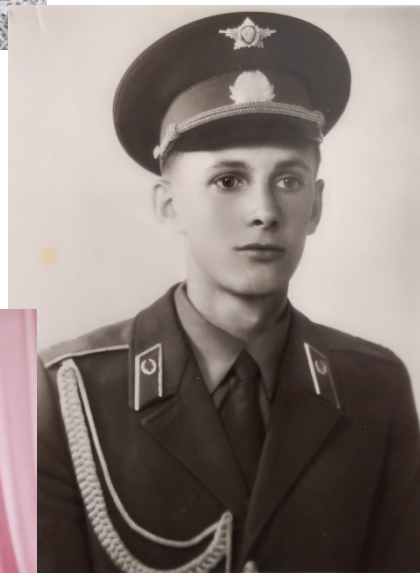
Перший іспит
в інституті
«з Археології Укра-
їни» у професора
І. Винокура.
Кам'янець-
Подільський,
зима 1984 р.

Академічна
група історично-
го факультету.
Кам'янець-
Подільський,
весна 1985 р.

Під час строковї
військової служби

Кафедра
українознавства
THEU,
2006 р.

Ректор THEU проф.
А. Крисоватий вру-
чає
проф. Миколі Лаза-
ровичу посвідчення
і нагрудний знак
«Почесний профе-
сор Університету».
THEU,
16 березня 2018 р.

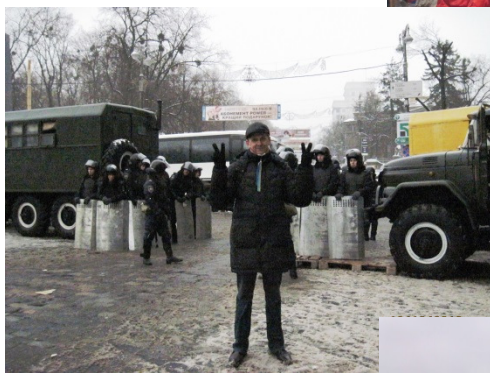

З колегами соціально-гуманітарного факультету ЗНУ.
Тернопіль, 25 червня 2021 р.

На Помаранчевій революції
разом із побратимом
В. Томахівим.
Київ, грудень 2004 р.

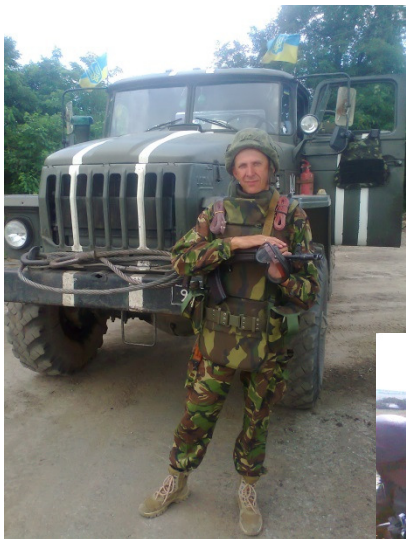
Біля вогню
під час Революції гідності.
Київ, 12 грудня 2013 р.

На «Груші». Київ,
12 грудня 2013 р.

Разом із колегами
на революційному Майдані.
Київ, 5 грудня 2013 р.

На завданні.
Донецька обл., сектор «М»,
13 липня 2015 р.

Повернення з завдання.
Донецька обл., сектор «М»,
1 серпня 2015 р.

Біля укриття.
Донецька обл., сектор «Б»,
осінь 2015 р.

Життя на «нулі».
Завгороднє на Ізюмщині,
11 травня 2022 р.

Доповідь на семінарі «Україна–НАТО: формула безпеки» у Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 3 листопада 2017 р.

Організація екскурсійної поїздки викладачів і студентів ТНЕУ на г. Лисоня. Бережанський р-н, 22 жовтня 2006 р.

Лавреат конкурсу «Людина року-2015». Тернопіль, 31 січня 2016 р. Фото М. Шота.

Участь у дискусійній платформі «Україна vs Росія: чи можливий діалог». Тернопіль, 24 вересня 2021 р.

ЧОРТКІВСЬКА МІСЬКА БІБЛІОТЕКА

19
БЕРЕЗНЯ
2018 РОКУ
ПОЧАТОК 14:00

ПРЕЗЕНТАЦІЯ КНИГИ

ДОКТОРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА, УЧАСНИКА АТО
Миколи Васильовича Лазаровича

РОСІЙСЬКО - УКРАЇНСЬКА ВІЙНА (2014-2017 роки): КОРОТКИЙ НАРИС

ЗАПРОШУЄМО НА ЗУСТРІЧ ІЗ АВТОРОМ
УЧАСНИКІВ АТО, ВОЛОНТЕРІВ, УЧНІВСЬКУ ТА СТУДЕНТСЬКУ МОЛОДЬ. УСІХ НЕЗАЙДУЩИХ ДО МАЙБУТНЬОГО УКРАЇНИ

УКРАЇНА
ПОКАЄ УСІ!

Оголошення про репрезентацію книги проф. М. Лазаровича «Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис» (Чортківська міська бібліотека для дорослих).
Чортків, 19 березня 2018 р.

Репрезентація книг «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки)» та «Українські січові стрільці в боротьбі за волю України» у Донецькому обласному інституті післядипломної педагогічної освіти Департаменту освіти і науки Донецької ОДА.
Краматорськ, 21 лютого 2020 р.

TAG DES ANDENKENS AN HOLODOMOR

1932–1933

PROGRAMM
18:30 Einlass
19:00 Vortrag und Diskussion mit ukrainischen Geschichtswissenschaftler und Schriftsteller Professor Doktor Mykola Lazarevych (Лазарович Микола Васильович)

20:00 - 20:15 Filmpresentation
21:00 Ausklang mit Wein

EINTRITT:
Freiwillige Spende, wird natürlich ergrüßlicht

ZUGUNSTEN:
Der ukrainischen Soldaten, die in Charlottenburg wohnen

WANN
25. November 2016
18:30 - 21:00 Uhr

WO
Rathaus Charlottenburg
Hans-Sachs-Allee 100, 10565 Berlin-Garten-Süd (Südliche Seite)

ORGANISATOREN: Zentralverband der Ukrainer in Deutschland e.V. in Kooperation mit: Verein der Integrationsbeauftragten von Charlottenburg-Altmarkt und Fitzowischen Botschaft, in Berlin

Інформація про виступ українського історика проф. М. Лазаровича у ратуші Шарлоттенбург'га з нагоди заходів до Дня пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. в Україні, котрий відбудеться у м. Берлін (Німеччина). 25 листопада 2016 р.

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

№ 210

21 листопада 1991 р.

ПОСВІДЧЕННЯ

п. Микола Мазаревич
є представником Тимчасової комісії з питань Всеукраїнського референдуму.

Посвідчення дійсне разом з документом, який засвідчує особу.

Голова Тимчасової комісії І. ПЛКЗ

Посвідчення представника
Тимчасової комісії з питань Всеукраїнського референдуму
Верховної Ради України
№ 210 від 21 листопада 1991 р.

Управління персоналу штабу
військової частини А0796

ПОСВІДЧЕННЯ (копія вказано) серія УБД № 10

Прізвище Мазаревич
Ім'я Микола
По батькові Мазаревич

М.П. М.П.

Особистий ідентифікатор М. Маз

Пред'явник цього посвідчення має право на пільги, встановлені законодавством України для ветеранів війни – учасників бойових дій

ПОСВІДЧЕННЯ БЕЗТЕРМІНОВЕ І ДІЙСНЕ НА ВСІЙ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Дата видачі «15» квітня 2016р.

Начальник управління
М.Персоналу заступник начальника штабу військової частини А0796
полковник В.І. Горобець

(Підпис, ствердження, посада, військового комісара) ДП 079-00000, Тел. 011 201614

Посвідчення учасника бойових дій. 15 квітня 2016 р.

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ВІЙСЬКОВА ЧАСТИНА

- В0259 -

"23" травня 2016 року

№ 4759

м. Володимир-Волинський
Волинської області

ДОВІДКА

**про безпосередню участь особи в антитерористичній операції,
забезпеченні її проведення і захисті незалежності, суверенітету
та територіальної цілісності України**

Видана **старшому сержанту ЛАЗАРОВИЧУ Миколі Васильовичу**
(військове (спеціальне) звання, прізвище, ім'я, по батькові)

про те, що він (вона) дійсно в період з 02.07.2015 року по 18.11.2015 року та з 13.12.2015 року по 22.01.2016 року безпосередньо брав участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення і захисті незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України в районі/районах проведення антитерористичної операції (м.Маріуполь, с.Успенівка Донецької області)

Підстава:

Витяг з наказу командира військової частини пп В0259 від 01 липня 2015 року №139;
Витяг з наказу керівника сектору «М» від 02 липня 2015 року №183;
Витяг з наказу керівника сектору «Б» від 19 листопада 2015 року №331;
Витяг з наказу командира військової частини пп В0259 від 18 листопада 2015 року №254.

Витяг з наказу командира військової частини пп В0259 від 14 грудня 2015 року №273;
Витяг з наказу керівника сектору «Б» від 14 грудня 2015 року №356;
Витяг з наказу командира ОТУ «Маріуполь» від 23 січня 2016 року № 23;
Витяг з наказу командира військової частини пп В0259 від 22 січня 2016 року №16.

Довідка видана для пред'явлення по місцю вимоги.

ТВО Командира військової частини – польова пошта В0259
підполковник М.О.АНДРОЩУК

Довідка про безпосередню участь в АТО
№ 4759 від 23 травня 2016 р.

XV. АБЕТКОВИЙ ПОКАЖЧИК НАЗВ ПРАЦЬ ПРОФЕСОРА МИКОЛИ ЛАЗАРОВИЧА

А

- Активні діячі ЗУНР на Тернопільщині 167
Актуальні проблеми українсько-російських відносин 102, 105
Аліман (Алиман) Степан 274
Аналіз документного забезпечення боротьби Директорії
УНР проти єврейських погромів 242
Андрій Васильович Музичка: основні віхи діяльності 395
Антиєврейський погромний рух в Україні у 1919 році. 200
Артимович Антін 337

Б

- Баб'юк Андрій Дмитрович 275
Баб'як Павло 276
Бабуняк Володимир Сильвестрович 277
Бабуняк Ілярій 278
Базилевич Анатоль 279
Байрак Григорій (Гриць) 339
Баландюк Антін 280
Баран Фелікс Іванович 379
Баричко Василь 374
Бастюк Петро Іванович 340
Батюк Антін 281
Бачинський Михайло 282
Бенцаль Микола Гнатович 283
Біланюк Петро Якович 341
Білозор Володимир 272
Біографії вояків, яких згадує Михайло Горбовий 166
Бобинський Василь Петрович 284
Боднарук Євген 342
Бої легіону УСС проти російських військ поблизу с. Конюхи на Тернопільщині (1917) у контексті революційних подій в Наддніпрянщині 268
Бойків Олександр (Олекса) Миколайович 285

Болгарська національна меншина України напередодні Національної революції 1917–1921 рр. 220
Болюх Василь Петрович 343
Бонн Франс Ксаверій 344
Борецький Павло 345
Бородієвич Євген Омелянович 286
Боротися, щоб вижити і жити 537
Боротьба Легіону УСС проти російських загарбників на Тернопільщині під час Першої світової війни 236
Босий Володимир 287
Брикович Володимир Лукич 288
Брикович Роман Іванович 346
Брилинський Максим-Володимир 289
Бріль Степан 290
Будз Петро Якович 292
Будівничі рідної школи: освітня діяльність Українських січових стрільців у роки Першої світової війни 172
«Будучина» 291
Булак Степан (Стефан) 381
Буній Йосиф 293
Буцманюк Ірина 294

В

В Україні дефіцит «вати»? 684
Варивода Антін 298
Василишин Євстахій (Остап) 380
Васьків Микола Миколайович 299
Вахнюк Михайло 347
Вахнянин Остап Іванович 300
Велигорський Іван Миколайович 336
Вербицький Юліан 348
Вигнання історії України з ВНЗ країни 597
Видавничі проекти Українських січових стрільців під час Першої світової війни 243
Винниченко Іван Данилович 301
Вишкіл Українських січових стрільців та Української галицької армії 302
Від Маківки до Стрипи. Нариси історії Українського січового стрілецтва та Української галицької армії 23

- Від Маківки до Стрипи: нариси історії Українського січового стрілецтва 22
- «Від Реформи заради добробуту» до Помаранчевої революції 145
- Видацький Станіслав 271
- Відголосся тожсамостей: західноукраїнські сюжети міжетнічної комунікації, історичної політики та культури пам'яті у дослідженнях Івана Монолатія 256
- Відомий тернопільський історик розповів про невітні зміни суспільної думки 644
- Відсипати їй у кульок крихт 676
- Візнора Микола 349
- «Війна – не прикрий випадок, а закономірність» – Лазарович про державність і війну в Україні 703
- «Він відображатиме наші інтереси у Верховній Раді», – вчений-історик про Степана Барну 696, 697
- Віндик Северин 303
- Владо, зроби щось морально-вольове! 677
- Власна держава чи об'їдки з чужого столу? 581
- Воевідка Ярослав Корнелійович 304
- Волошин Михайло Іванович 305
- Волошин Теофіл Іванович 350
- Вони народились на визвольній хвилі 584
- Воскресителі рідного слова і будівничі рідної школи 134
- Вояковський Микола 351
- Враження 692
- Врублевський Іларій 375
- «Всі громадяни України – рівноправні...» (до питання про засади етнополітики Другого Гетьманату) 201
- Вузам загрожує ліквідація предмета «Історія України» 598
- Вчергове постала проблема ліквідації навчальної дисципліни «Історія України» 599

Г

- Гаврилко Михайло Омелянович 306
- Гаврилюк Андрій 352
- Гайда Пилип 307
- Галицькі гуцули у боротьбі за волю України 396
- Галій Микола 353
- Галушинський Михайло Миколайович 308

Гамерський Володимир Олександрович 309
Гарасимів Петро-Богдан 162
«Гей, ви, стрільці січовії...» (Формування українського стрілецького руху в Галичині: причини, передумови, наслідки) 12
Гетьман Михайло 354
Гірняк Володимир Йосипович 355
Гірняк Йосип Йосипович 356
Гірняк Никифор Йосипович 357
Гірняк Юліан Йосипович 358
Гладчук Андрій 310
Гладчук Тимофій Якович 359
Глушко Степан 311
Гнатевич Богдан 184
Гнатевич Богдан Петрович 312
Гнатюк Михайло 313
Голинський Василь Михайлович 314
Голинський-Гурбич Гриць (Григорій) Васильович 315
Голодомор 1932–1933 140
Голодомор 1932–1933 років: причини і наслідки 138
Голодомор обов'язково повториться, якщо українці забудуть про цю трагедію 612
Голубець Микола 316
Гомотюк Евстахій 317
Горбачевський Іван Якович 360
Грималюк Данило Дмитрович 318
Гринішак Лесь (Олекса) Матвійович 319
Гринкевич Осип 361
Грицина Єронім Степанович 362
Громадські діячі Тернопільщини періоду Українських національно-визвольних змагань 1914–1921 років 247
Громницький Володимир Петрович 320
Громницький Ізидор (Ісидор) Володимирович 363
Гузар Ярослав Левович 321
Гуманітарна та просвітницька діяльність Українських січових стрільців на Волині (1916 – початок 1918 р.) 257
Габа Іван 322
Гадзінський Володимир Антонович 323
Гец Лев Львович 324
Гігейчук Василь 364

Гінчицький Карло Йосипович 376
Гонсьоровський Генрік-Еразм Леонардович 373
Горецький Іван Степанович 372
Горук Семен (Сень) Васильович 325
Господин Андрій Дмитрович 382
Гудзяк Олександр 365

Д

21 людина загинула у бійці за жуйку 675
Дацик Іван 366
Девоссер (Вітошинська) Степанія 326
Девоссер Михайло 327
«Декларація прав нації»: Закон про національно-персональну автономію в контексті Української революції 1917–1921 років 202
Демчук Осип 328
Демчук Теофіль Семенович 367
Державна етнополітика доби Західноукраїнської Народної Республіки 329
Державна етнополітика доби Української Центральної Ради (на прикладі польської національної меншини) 221
Державна етнополітика між асиміляторством та мультикультуралізмом 244
Деякі аспекти боротьби влади Другої УНР проти єврейських погромів 203
Деякі аспекти етнополітики Директорії УНР та її урядів наприкінці 1918 – першій половині 1919 р. 204
Деякі аспекти політико-правового забезпечення освітнього розвитку українського та іноетнічного населення України за доби Центральної Ради (1917 р.) 205
Джерела дослідження етнополітики української влади доби національно-визвольних змагань 1917–1921 років 295
Джиджора Василь 368
Дзіковський Василь 330
Дмитерко-Ратич Ганна (Анна, Гандзя) Петрівна 331
До питання про вироблення та реалізацію механізму національного представництва в органах української влади середини 1917 р. 206
До питання про методологію наукового аналізу державної етнополітики 230

- До питання про предметне поле етнополітики як наукової дисципліни 231
- До питання про причини й передумови єврейських погромів в Україні під час Національно-визвольних змагань 1917–1921 рр. 193
- До питання про роль Легіону УСС у поширенні серед світової громадськості ідеї української державності 120
- До питання про стан і перспективи дослідження проблеми антиєврейського погромного руху на території України у 1917–1921 роках 538
- Доки не буде дотримано букви закону в парламенті, не можна вимагати цього в суспільстві? 629
- Документ у контексті дослідження становища національних меншин в Українській Державі (квітень–грудень 1918 року) 531
- Документне забезпечення боротьби влади Другої УНР проти єврейських погромів 266
- Домбчевська Ірена (Ірина) Григорівна 369
- Дорош Лев 332
- Друга російська окупація Тернопілля (1916–1917 рр.) 232
- Друга російська окупація Тернопілля періоду Першої світової війни (1916–1917 рр.): етнополітичний аспект 260
- Друга столиця ЗУНР 173
- Дудинський Роман Васильович 333
- Дурбак Іван Савич 370
- «Душу и тело мы положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти вооруженої агресії Російської Федерації (2014–2018 гг.) 35
- «Душу и тело мы положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти вооруженої агресії Російської Федерації (2014–2020 гг.) 43
- «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2018 роки) 33
- «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2020 роки) 41
- Дякунчак Юрій 273

Е

- Економіка України на зламі тисячоліть 137
- Економічна історія 48, 49, 51, 55, 59, 60, 65, 76, 89, 92, 93, 94, 95
- Економічна історія світу і України 80, 81
- Економічна історія у вищій школі XXI століття 131
- Економічна історія України 44
- Економічна історія України і світу 53, 56

Економічна та гуманітарна допомога легіону УСС населенню України в роки Першої світової війни 139
Ерле Альфонс 334
Етнічний чинник станово-майнової диференціації населення України напередодні Національно-визвольних змагань 1917–1921 рр. 194
Етнодемографічна специфіка та соціально-професійна стратифікація національних меншин України напередодні національної революції 1917–1921 років 217
Етнополітика України 103, 106
Етнополітика української влади доби Національно-визвольних змагань 1917–1921 років: компаративний аналіз 25
Етнополітичні процеси в Західно-Українській Народній Республіці 207
Етнополітичні процеси в Україні 107
Етносоціальна структура населення України напередодні Першої світової війни 245

Є

Єврейська національна меншина в контексті етнополітики Української Центральної Ради 208

Ж

Жан Йосафат 335
Жуковський Андрій Кіндратович 371

З

За волю й славу України: Нариси з історії Українського січового стрілецтва та Української галицької армії 26
Забезпечення прав іноетнічного населення в Українській Державі гетьмана Павла Скоропадського 195
Заваликут Іван Якимович 422
Задекларовані статки українських чиновників коментують громадські діячі Тернопілля 645
Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923 : ілюстрована історія 17
Заклинський Богдан Романович 399
Заклинський Мирон Романович 400
Заклинський Ростислав Романович 401
Залеський Микола 437
Залеський Тадей Степанович 423

- Зарицький Мирон-Людомир 388
- Зародження стрілецького руху в Галичині як вияв прагнення українського молоді до національної державності 136, 174
- Зародження українського стрілецького руху в Галичині: причини і наслідки 121
- Зародження української кредитної кооперації у Східній Галичині (1860-ті–1880-ті рр.) 149
- Захарчук Василь Тимофійович 424
- Заходи мешканців Західної України щодо допомоги підрадянським українцям під час Голодомору 1932–1933 років як вияв українського економічного націоналізму 296
- Заяць Матвій 402
- «Збірник декретів, декларацій і постанов Галицького революційного комітету» 397
- Збройна боротьба Українських січових стрільців проти російських загарбників на Бережанщині в другій половині 1916 року 258
- Зварун Іван Григорович 438
- Зелений Зенон Іванович 403
- Земельне питання як основа економічної адаптації українського населення, депортованого з території Польщі і розселеного на Тернопіллі у 1944–1946 рр. 148
- Зінь Олекса Остапович 404
- ЗУНР і Тернопільщина 233

I

- I було пекло на землі... Голодомор 1932–1933 років в Україні: передумови, механізми здійснення, наслідки = And there was hell on earth... : Holodomor of 1932–1933 in Ukraine: preconditions, mechanisms of realization, consequences 18
- Іванчук Володимир Михайлович 405
- Іванчук Олекса Михайлович 406
- Ідеологія Українських січових стрільців крізь призму їхньої атрибутики 267
- Ідея соборності України в контексті діяльності Українських січових стрільців 539
- Ідея українського конституціоналізму 168
- Їжак Микола Іванович 409
- Ілюстрована історія та культура України 45
- Ілюстрована історія України 57, 61, 63, 77

Ім'я Героя України пропонують присвоїти тернопільському вузу 646
Інституційні та нормотворчі заходи Директорії й Уряду УНР щодо забезпечення права громадян на життя (на прикладі єврейської національної меншини) 259
Історик Микола Лазарович: «Я просто не міг підвести героїв моїх книжок...» 643
Історичні детермінанти політичної мобілізації російської національної меншини України на початку Української революції 1917–1921 рр. 209
Історичні уроки і шлях до миру 407
Історія економіки 64, 67
Історія економіки та економічної думки 66
Історія України 46, 47, 50, 52, 54, 58, 62, 68, 69, 70, 72, 73, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 91, 96, 98, 100, 101
Ішак Андрій 408
Изгнание истории Украины из вузов страны 637

Й

Його полотна написані з любов'ю до рідної країни 706

К

К вопросу о политико-правовом обеспечении прав национальных меньшинств 228
Кадлубицький Григорій Антонович 182
Калапаца Адам 439
Камінський Лев 175
Камінський Роман 176
«Кара на смерть мусить упасти на голову погромників і провокаторів!».
До питання про документне забезпечення боротьби влади Другої Української Народної Республіки проти єврейських погромів 246
Каратницький Роман 177
Кардаш Адольф Андрійович 165
Каровець Михайло 410
Карп'як Павло 440
Касіян Петро 441
Катамай Дмитро Теодорович 411
Катамай Олекса Семенович 412
Кирило Трильовський у контексті українського січово-стрілецького руху 234

- Кисілевський Володимир Юліанович 413
Кисіль Осип 178
Кметь Микола 442
Кметь Осип 443
Ковалик Тадей 383
Коваль Теодозій Трохимович 163
Козак Едвард Теодорович 414
Коковський Степан 415
Колодій Франц 444
Колянківський Степан Іванович 461
Коментар газеті «RIA плюс» щодо власних рефлексій із приводу демобілізації зі Збройних сил України 647
Коментар газеті «День» на злобу дня 600
Коментар газеті «День» стосовно взаємопоборювання опозиційних сил під час парламентських виборів 2012 р. 613, 614
Коментар газеті «День» стосовно ксенофобської статті «Араби з неграми билися за наших курвів» у «Новій тернопільській газеті» від 25 січня 2012 р. 615
Коментар газеті «День» стосовно першого українського праймеризу на Тернопільщині 616
Коментар газеті «День» стосовно того, що принижує Україну й її громадян? 617
Коментар газеті «День» стосовно того, що хотілось би запитати в народі 618
Коментар газеті «День» щодо впливу РФ на політику України 603
Коментар газеті «День» щодо дострокових виборів до Тернопільської облради 601
Коментар газеті «День» щодо зростання російського шовінізму 606
Коментар газеті «День» щодо її ювілею 607
Коментар газеті «День» щодо нового сайту «Україна Incognita» 608
Коментар газеті «День» щодо позбавлення Степана Бандери звання Героя України 609
Коментар газеті «День» щодо позиціонування політичних партій на політичній мапі України 604
Коментар газеті «День» щодо політичних домовленостей у Верховній Раді України 596
Коментар газеті «День» щодо потреби ставити пам'ятник Сталіну та Гітлеру 610
Коментар газеті «День» щодо стану державної самореалізації України 605

Коментар щодо відзначення «свята 23-го лютого» 630
Комітет народної праці (КНП) 416
Комунікації в освіті: історія, теорія, практика 40
Кондзьолка Петро 459
Конференції: міжнародна і міжрегіональна 582
Коп'яківський Микола 445
Кордуба Мирон Пилипович 392
Король Антін 446
Король Іван-Омелян 389
Коротка історія України 71, 75
Косс Олександр Степанович 447
Коссак Василь Йосипович 417
Коссак Григорій (Гриць) Йосипович 418
Коцик Роман Іванович 448
Крамарчук Тадей 449
Кренжаловський Дмитро 419
Кривоус Василь 420
«Крути – наша слава, наша історія» 591
Крути – символ патріотизму і жертвності 19
Кузьма Василь Степанович 421
Кузьма Зиновій Володимирович 426
Культурницька та просвітня праця Легіону Українських січових стрільців під час Першої світової війни 150, 151
Культурно-просвітницька діяльність Українських січових стрільців у роки Першої світової війни 6
Курис Максим 450
Кухаришин Микола Володимирович 460
Кучерішка Омелян 179

Л

Левицький Юліан-Сергій Йосипович 451
Легіон Українських січових стрільців у контексті діяльності Української Центральної Ради (березень 1917 – квітень 1918 р.) 338
Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба 13, 29
Легіон УСС як школа формування національної свідомості юнацтва 146
Легіон/полк Українських січових стрільців 429
Лепкий Лев-Ростислав Богданович 452
Лепкий Микола Сильвестрович 458
Лесик Роман 430

Лесняк Омелян Іванович 431
Лисий Володимир Данилович 453
Літературно-видавнича діяльність Українських січових стрільців 135
Лопушанський Микола 457
Лотоцький Антін Львович 432
Луців Лука Юрійович 433
Луцький Микола Іванович 434
Лучанко Григорій Андрійович 425
Людина з великим серцем: штрихи до портрета доцента кафедри україн-
нознавства ТНЕУ Романа Матейка 152
Людина мимоволі починає ставитися до державної влади як до чогось
ворожого 619
Людські втрати України в контексті російсько-української війни (2014–
2021 років) 544

М

Маємо владу, яка подібні ювілеї не шанує 611
Маленькі кроки 685
Малицький Микола Лукич 398
Мальований Василь 180
Мартюк Іван 428
Маруневич Михайло Михайлович 435
Мацьків Володимир Васильович 478
«Машерують наші добровольці...» 7
Методичні вказівки для вивчення навчальної дисципліни «Політичний
менеджмент» 109
Методичні вказівки для дистанційного вивчення дисципліни «Україна в
сучасних геополітичних процесах» 110
Методичні рекомендації щодо проведення практичних занять з дисцип-
ліни «Україна в сучасних геополітичних процесах» 111
Мешканці Західної України в контексті допомоги підрадянським україн-
цям під час Голодомору 1932–1933 рр. 377
Ми звикаємо до всюдозволеності 620
Ми йдемо за Україну воювати!» (Підхорунжий УСС Левко Лепкий у роки
Першої світової війни: штрихи до портрета) 153
«Ми сьогодні маємо ще не завершену, але вже власну домівку» 649
Микитка Осип Миколайович 463
Микитюк Дмитро Теодорович 391
«Микола Лазарович: «Слово 2020 року – боротьба!» 704

Микола Лазарович: «Я просто не міг підвести героїв моїх книжок» 673
Мицик Василь Данилович 464
Між війною і політикою: Легіон Українських січових стрільців у 1917 –
на початку 1918 р. 144
Міжнародний чинник боротьби влади Другої Української Народної Рес-
публіки проти єврейських погромів 237
Мінчак Михайло 465
Місце стрілецької ідеології в Листопадовій національно-демократичній
революції 113
Москалюк Теодор 454
Музичка Андрій Васильович 466
Мурович Володимир 390

Н

На Донбасі легше знайти спільну мову із собаками, ніж із їхніми госпо-
дарями 686
На скрижалях історії 648
На смерть стояла юнь за Україну 592
Навроцький Степан 467
Навчально-методичні матеріали з організації та проведення тренінгу з
дисципліни «Україна в сучасних геополітичних процесах» 112
Нагайло Василь 468
Нагайло Іван Данилович 384
Найменше, що можемо зробити, – це не подавати руки... 621
Налагодження міжнаціональної співпраці в Україні в період між Пер-
шим і Другим універсалами Центральної Ради 222
«Нам пора для України жити!..»: Українські січові стрільці в контексті
суспільно-політичних ідей Івана Франка 158
Населення Росії в контексті російсько-української війни (2014–
2019 рр.) 394
Наукове розроблення проблеми єврейських погромів періоду Українсь-
ких національно-визвольних змагань 1917–1921 рр. 252
Нації незгасний смолоскип : постать Степана Бандери на тлі національ-
но-визвольних змагань у Західній Україні в 20-50-х роках ХХ сто-
ліття 20, 21
Національне піднесення України другої половини 1980-х років як перед-
день Руху 238
Національні аспекти російської окупації Тернопілля у 1914–1915 ро-
ках 210

Національні меншини в контексті державної етнополітики доби
ЗУНР 469

Національні меншини України в призмі політики Центральної Ради,
Другого Гетьманату та Директорії УНР 211

Національні меншини України наприкінці XIX – на початку XX ст.:
освітній контекст 393

Національні риси в атрибутиці УСС 117

Національно-політична діяльність Українських січових стрільців у
1914 – на початку 1917 р. 125

Національно-політична думка західних українців в кінці XIX – на початку
XX століття 124

«Наша земля» 436

Не мовчіть, бо топчуть нашу гідність 595

Не поважав би себе, якби не став на захист України 638

Не погасне біль Голодомору 16

«Не так тії вороги...» 678

Никифоряк Сава 470

Німчук Іван 427

Новаковський Михайло Антонович 385

Новаковський Роман Михайлович 471

Новорічно-різдвяне вітання від бійця АТО 639

Нормативно-інституційні аспекти боротьби влади Другої УНР проти
єврейських погромів 223

Нормативно-правове забезпечення боротьби Української Центральної
Ради та Другого Гетьманату проти єврейських погромів (1917–
1918 рр.) 253

Носик Іван 455

Носковський Володислав Михайлович 462

Носковський Євген Володиславович 386

Носковський Зенон Володиславович 472

О

Овіяні славою 631

Огоновський Володимир Петрович 473

«Однині воєдино...» 650

Олексин Жигмонт-Богдан 474

Олексин Жигмонт-Богдан 575

Олесницький Ярослав Іванович 387

Олійник Олекса Юрійович 456

- Опока Микола Іванович 475
 Опока Микола Іванович 576
 Організація Українських січових стрільців 119
 Освітній розвиток національних меншин України напередодні Української революції 1917–1921 рр. 212
 Освітня та громадська діяльність Українського січового стрілецтва в контексті Національно-визвольних змагань українського народу 123
 Осінчук Михайло Іванович 476
 Особенности образовательного развития этнических меньшинств украинских губерний Российской империи накануне Национальной революции 1917–1921 гг. 229
 Остання каденція Президента Кучми (1999–2004 рр.): соціально-економічний та політичний аспекти 142
 Остерверха Михайло 477

П

- Павлишин Осип-Лев Іванович 494
 Палащук Федь (Федір) Михайлович 495
 Палідвор Василь Григорович 528
 Палінка Олекса 481
 Панас Іван 482
 Паньків Осип Миколайович 496
 Парибус Микола Степанович 497
 Парфанович Костянтин Миколайович 483
 Патріотичний, оптимістичний і, головне, потрібний кожному українцеві 622
 Певна вдячність буде, але особливих преференцій – ні 632
 Первісна доба і перші цивілізації на території України 8
 Перша російська окупація Тернопілля під час світової війни 1914–1918 років 248
 Петришин Іван 484
 Петро Сіреджук [Біографія]. Сіреджук П. Галицька Гуцульщина у Великій війні 1914–1918 рр. 261
 «П'ємонт» українського національного відродження (Східна Галичина у другій половині XIX – на початку XX століття) 11
 Пласконіс Василь Франкович 499
 Побережний Йосип 187
 Побережний Йосип Якович 500

- Повернення до «Їжака» 578
- Погорецький Михайло Степанович 485
- Позиція влади касательно евроінтеграції вимушує багатьох переглянути свої погляди на Президента 633
- Поіменний список стрільців з Коломийщини, військової старшини краю, випускників Коломийської гімназії у Легіоні Українських січових стрільців 154
- Поіменний список уродженців Тернопільщини, які в роки Першої світової війни служили в легіоні Українських січових стрільців 249, 262
- Політико-правове положення національних меншин України в умовах Першої світової війни 213
- Політика українських урядів періоду визвольних змагань 1917–1921 років щодо національних меншин 3, 4
- Політика українських урядів періоду Національно-визвольних змагань 1917–1921 років у сфері міжетнічних відносин: порівняльний аналіз 38, 39
- Політика Української Центральної Ради та Другого Гетьманату щодо національних меншин (1917–1918 рр.): компаративний аналіз 214
- Політика Української Центральної Ради та Другого Гетьманату щодо національних меншин : компаративний аналіз 215
- Політики промовчали, коли почалося розтоптування української мови, політики змовчали і тепер 623
- Політико-правове забезпечення прав національних меншин: генеза світової традиції у XVI – першій половині XX ст. 224
- Політична активізація Українських січових стрільців у контексті революційних подій в Наддніпрянщині (1917 – початок 1918) р. 254
- Політичний менеджмент 74, 78, 79, 97, 99, 104
- Поритко Іван 503
- Постолюк Петро 504
- «Похищення України» буде коштувати Євросоюзу декількох сотень мільярдів євро 634
- Почали кампанію 579
- Предмет «Історія України» ліквідується 169, 170
- Примножмо славу української історичної думки 583
- Присташ Іван 486
- Про «терпил» 679
- Про звичке 687
- Про непотріб 688

- Про пильність, або про цінність власної держави 698
Про проблему «сексотства» 580
Про соборність 705
Про строкову військову службу або Українська держава між національними інтересами та приватними забаганками 680
Про токсичність РФ 689
Про тривогу, або чиї ви, хлопці? 699
Проблема забезпечення прав національних меншин України на Всеукраїнському національному конгресі 1917 р. 225
Проблема україноцентризму вітчизняної журналістики актуалізована 651
Прогноз розвитку ситуації в Україні від тернопільського історика 635
Просвітницька діяльність Січового стрілецтва серед українського народу в роки Першої світової війни 132
Просвітницька праця Українських січових стрільців серед українства Галичини в роки Першої світової війни 122
Просвітні та культурно-мистецькі структури легіону/полку Українських січових стрільців 505
Професійна стратифікація етнічних меншин України наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. 196
Професор з Тернополя розказав, як 25 років тому готував Сумщину до референдуму 652, 653
Професор Микола Лазарович: не піти захищати Україну я просто не міг 695
Професор на фронті 693, 694
Путін мені нагадує гостя на весіллі 640

Р

- Рабій Володимир-Роман Францович 506
Рабій Михайло-Костянтин Францович 507
Рабій Франц Валентійович 508
Рабій Юліан-Євген Францович 509
Разом нас багато: Тернопільський державний економічний університет у контексті Української помаранчевої революції 14
Ратич Василь Пилипович 510
Редкевич Корнило 511
Редчук Микола Титович 512
Редчук Яким Титович 513

- Реформи заради добробуту уряду Віктора Ющенка: передумови, хід, наслідки 143
- Рецензія на кн.: Палаб'юк Б. Володимир Дідик: спомин про пережити... 219
- Рецензія на монографію : М. В. Деревінський В. В'ячеслав Чорновіл. Нарис портрета політика 192
- Рибак Емануїл Миколайович 480
- Рибак Євген-Володимир Миколайович 501
- Рибак Норберт Миколайович 514
- Рожанковський Теодор Лонгинович 515
- «Розпочали стрільці українські з москалями тан...»: Збройна боротьба Легіону УСС проти російських загарбників на Тернопільщині під час Першої світової війни 37
- Російська національна меншина України у XIX – на початку XX століття: соціально-економічний вимір 239
- Російсько-українська війна (2014–2017 роки): короткий нарис 32
- Русь-Україна в княжу добу 9

С

- 100 років тому загинув командант Гуцульської сотні Омелян Левицький 674
- «Савченко може претендувати на високу посаду» – тернопільський історик 654
- Савчин Михайло 516
- Савчук Іван 487
- Савчук Петро 517
- Сасвич Микола-Амвросій Михайлович 498
- Самак Василь Іванович 518
- Сапливий Дмитро 492
- Свідерський Володимир Гнатович 519
- Світогляд та культурно-просвітницька діяльність Українських січових стрільців 114
- «Сезон приниження України і здорового глузду» 624
- Секретарство/Міністерство єврейських справ та Єврейська національна рада в контексті розбудови національно-персональної автономії (липень 1917 – квітень 1918 р.) 216
- Сенчина Ярослав 520
- Сеньківський Теодозій Якович 521
- Сергійчук Володимир Іванович 181

- Серед своїх 577
- Сидоряк Семен Дмитрович 522
- Символ національної честі 593
- Символ національної честі: Українська повстанська армія в боротьбі за самостійну соборну державу 626
- Синенький Олексій 493
- Скасків Осип 188
- Славута Гриць (Григор) Васильович 502
- Сліпий Родіон-Пилип Васильович 523
- Слота Павло Йосипович 164
- Смакула Олександр (Олекса) Теодорович 529
- Соболяк Михайло 488
- Соборницька ідея Українських січових стрільців: до 80-річчя Акта Злуки УНР і ЗУНР 128
- Сокольський Петро Федорович 530
- Соціальні аспекти діяльності Українських січових стрільців серед населення України під час Першої світової війни 269
- Соціально-економічна специфіка життєдіяльності чеської національної меншини Наддніпрянської України напередодні революції 1917–1921 років 378
- Соціально-економічні аспекти життєдіяльності болгарської національної меншини України напередодні Національної революції 1917–1921 рр. 226
- Соціально-економічні аспекти життєдіяльності німецької національної меншини Наддніпрянської України напередодні революції 1917–1921 рр. 240
- Соціокультурний феномен міжетнічної взаємодії на західноукраїнських землях 189
- Спекотне літо 2014 року: масове вторгнення регулярних військ Російської Федерації в Україну 524
- Специфіка розміщення іноетнічного населення України на межі XIX–XX ст. 197
- Стадник Петро 190
- Стангрет Василь 489
- Станиславів і Український легіон 27
- Створення УВО та ОУН і Тернопільщина 241
- Стельмащук Олекса Васильович 490
- «Степан Барна зуміє відстоювати державницькі інтереси у парламенті», – Микола Лазарович 700

«Степан Барна зуміє захистити незалежність України», – Микола Лазарович 701
Степанів Олена Іванівна 525
Стеткевич Осип 191
Стецюк Григорій Йосипович 526
Столиці ЗУНР – Тернопіль 159
Стриєк Дмитро 491
Стрілецьке шкільництво 133
Стрілецьке шкільництво 160
Струхманчук Яків Михайлович 527
Студентство історичного факультету Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту в контексті Горбачовської перебудови: суб'єктивні рефлексії 263

Т

Так нівечили долі науковців: ветерани Тернопільського національного економічного університету у часи комуністичної системи 585
Теліжин Йосиф 547
Теліщак Осип Іванович 534
Теоретичні засади політико-правового забезпечення прав національних меншин 255
Теребуш Степан 561
Терлецький Степан 562
Тернопілля в умовах другої російської окупації під час Першої світової війни (1916–1917 роки) 250
Тернопілля в умовах першої російської окупації під час світової війни 1914–1918 років 636
Тернопіль – столиця ЗУНР 251
Тернопіль у контексті російської окупації під час Першої світової війни (1914–1917) 264
Тернопіль: від минулого до сьогодення 265
Тернопіль: історичні нариси 31
Тернопільський державний економічний університет у контексті українського національного відродження 586
Тернопільський національний економічний університет. Історія. Звершення. Особистості 15
Тернопільський національний економічний університет : професіоналізм, престиж, поступ 30
Тернопільський період діяльності уряду ЗУНР 171

Тернопільський професор Микола Лазарович розповів про свою участь в АТО 671

Тернопільський професор, який воює в зоні АТО, має непрості питання з приводу вчорашніх подій під ВР 641

Тернопільський університет хочуть перейменувати в честь загиблого на війні студента 655

Тернополяни згадують відомого науковця, громадського діяча, професора Богдана Лановика 690

Тиктор Іван Микитович 563

Тисяк Василь 564

Тихий Спиридон 548

Ткачук Василь 560

Топорович Михайло 549

Торговельно-економічні відносини між Україною та Чеською Республікою (1993–2004 рр.) 157

Точка зору... 656–668, 681

Три постаті науковців на тлі жорстокої доби 147

Трух Григорій (Гриць) Васильович 565

У

У контексті сумних роковин Іловайської трагедії 669

У нас і досі сталінське трактування війни 625

Українська помаранчева революція: визначення, рушійні сили, соціальна база 155

Угрин-Безгрішний Микола Іванович 566

Україна буде українською 691

«Україна в передсмертних судорогах!...». Рецепція трагедії Голодомору 1932–1933 років серед українства Другої Речі Посполитої 227

Україна в умовах більшовицького штурму економіки (кінець 1920-х – початок 1930-х років) 161

Україна і Перші визвольні змагання 670

Українознавство: історичні та культурологічні аспекти 108

Українська греко-католицька церква в контексті російської окупації Галичини (1914–1915 рр.) 540

Українська Повстанська Армія як символ збройної боротьби за самостійну соборну державу (до 70-річчя створення УПА) 218

Українське державотворення 1917–1921 рр. крізь іноетнічну призму: на прикладі російської національної меншини 270

- Українське село в кривавих жорнах комунізму: прелюдія до геноциду 198
- Українське січове стрілецтво: формування, ідея, чин 1, 2
- Українське студентство історичного факультету Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту в контексті горбачовської перебудови 297
- Українські Вісти 567
- Українські землі у фокусі нацистсько-комуністичного гендлю 627, 628
- Українські січові стрільці в Закарпатті: перші кроки на шляху просвітництва (друга половина 1914 – середина 1915 р.) 129
- Українські січові стрільці в період розгортання національної революції в Наддніпрянщині: 1917–1918 роки 130
- Українські січові стрільці в революційних подіях у листопаді 1918 р. в Східній Галичині 126
- Українські січові стрільці на Волині в 1916 – на початку 1918 р. 115
- Українські січові стрільці у боротьбі за волю України 36
- Українські січові стрільці у Наддніпрянщині 156
- Українські січові стрільці у Першій світовій війні: джерела та історіографія 141
- Українські січові стрільці у фронтових умовах другої половини 1914 – початку 1915 року 235
- Українські січові стрільці як «перші воскресителі рідного слова і будівничі рідної школи на волинській Україні» 118
- Українські січові стрільці: національно-політична та культурно-просвітницька діяльність 5
- Участь міщан у Національно-визвольному русі України в 1648–1657 рр. 116

Ф

- Фабіян Петро 550
- Фалендиш Дмитро Дмитрович 551
- Фіголь Степан 552
- Фіцалович Юліан Ромуальдович 553
- Формування національно-державницької ідеології легіону Українських січових стрільців (1914 – початок 1917 р.) 127

Х

- Хабурський Степан 546
- Хмільовський Микола Іванович 541

Хомин Олександр 554
Хронов'ят Михайло 533

Ц

Цепко Іван Григорович 558
Цьокан Ілля Іларіонович 535
Цяпка Іван Михайлович 568

Ч

Чайковський Богдан Андрійович 545
Чвартацький Григорій 532
Чи варто вивчати історію? Відкритий лист до міністра освіти і науки України проф. Вакарчука Івана Олександровича 602
Чи можливо домовитися з пальцем не стріляти з автомата, або Донбас у контексті гібридної політики РФ щодо України 479
Чин легіону Українських січових стрільців на Тернопіллі (друга половина 1915 – початок 1918 р.) 24
Чисельність і розселення національних меншин України напередодні Національної революції 1917–1921 рр.: історико-політична ретроспектива 199
Чому дехто з політичних лідерів замість того, щоб піти добровольцем на війну й тим рятувати рейтинг своєї партії, обмежився лише селфі? 642
Чопей Василь Йосифович 556
Чорна тінь Голодомору 1932–1933 років над Тернопіллям : книга пам'яті 10
Чубатий Микола Дмитрович 557
Чумак Степан Васильович 569
Чупрей Іван Петрович 536
Чучман Юліан Васильович 570

Ш

Широкі наукові інтереси 587
Шкварок Осип 555
Шлемкевич Михайло Васильович 542
Шпитковський Іван-Юліян Володиславович 571
Штрихи до портрета Р. Матейка 594

Ш

Щасливі миті революції: 22 листопада – День Свободи, друга річниця Помаранчевої революції 588

Щасливі миті революції: Майдан-2004 589

Щасливі миті революції: спогади про Помаранчеву революцію 2004 р. 590

Що останнім часом вас схвилювало найбільше? 682, 683

Щуровський Володимир 183

Я

«Я просто не міг підвести героїв моїх книжок...»: тернопільський науковець, автор досліджень про Українських січових стрільців – про свою участь в АТО та історичні паралелі 672

Яворський Олекса Якович 572

«Як з Бережан до Кадри січовики манджали...»: Збройна боротьба Українських січових стрільців проти російських загарбників на Бережанщині (друга половина 1916 – середина 1917 р.) 28

Як не дожену, то хоч загірюся 702

Якимів Григорій (Гриць) 573

Ярема Яким Якимович 543

Яремкевич Северин 185

Яримович Осип 186

Ясеньовський Євстахій Васильович 559

М

Massive invasion of Russia's regular troops into Ukraine in the summer of 2014 574

W

We will give our souls and bodies for our freedom»: Ukraine in the struggle against the armed aggression of the Russian Federation (2014–2018) 34

«We will give our souls and bodies for our freedom»: Ukraine in the struggle against the armed aggression of the Russian Federation (2014–2020) 42

XVII. ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

- Адамик Б. П. 30
Адамович С. В. 1439
Алексенко Л. М. 30
Алексівець М. 25.1, 1441, 2429
Андрейчин М. 245
Андріішин І. 712
Андрушко Н. 1350
Анушкевич В. 17
Арабаджиев Д. Ю. 2208
Арсак М. 256
Атаманенко В. 2576, 2613
Атаманчук А. 16.1, 2209
Бабенко В. Н. 2687
Бабій Є. 2210
Бабій С. 1448
Багрій М. 2211
Баженов Л. В. 263, 338, 923
Балагуда Т. 1449
Баліцька М. 739, 744, 750, 757,
760, 1351, 1450–1456
Балуцький С. 1352, 1457
Баран Є. М. 2212
Баран І. В. 2213, 2214
Баран Л. 1458
Барандій А. Ю. 2215, 2216
Барна С. 1067, 1099, 1108, 1985
Баров Є. 1088–1098, 1100–1107,
1109–1112
Басара-Тиліщак Г. 2217
Бахурин Ю. 2688
Баца В. 1461, 2219
Башняк Л. І. 888, 2220, 2221
Башнянин Г. 2260
Бенцал І. 1014–1020, 1027, 1029,
1031–1038
Бенчук В. 2222
Березівська Л. Д. 2473
Березюк Н. 1054, 1462
Бернадський Б. 2223
Бідзіля П. О. 2315
Бідзіля Т. 1463–1468
Білецька А. 630
Білик Н. 153, 2229, 2272
Білобровець О. М. 2226
Біловус Л. І. 531, 1470
Блажків О. 1472
Блажко В. 1353
Близняк М. 2576, 2615
Бліхар В. С. 2312
Бобривець М. 2227, 2228
Богатель Н. 2302
Богданюк Т. 1473
Богуславська К. 1354, 1474–
1476
Боденчук Б. 1356, 1477
Боднар О. 1478, 1479
Боднарчук Ю. Ю. 148, 860, 914
Бодницький С. 2178
Бодяковська Г. 2302
Бойко М. 2230
Бойко Н. 258, 1484
Бондаренко С. В. 866, 2231
Бондарчук С. 1121
Бородіца С. 1485
Боряк Г. В. 2205, 2232
Ботушанська О. Ф. 2265
Братішко С. 1086
Бридун Є. 10.1, 2233
Брик А. 729, 738, 1486, 1487
Брич В. Я. 30
Брода О. 963
Будзей О. 1355

Бур'ян Л. М. 2264, 2265
Бурлаку Н. 1491
Бучин А. В. 2362
Бучко О. 2234, 2235
Вакарчук І. 2164
Ванчура В. 1931
Вардинець І. 711
Вармінський В. 1448
Вархов Г. В. 905
Василик І. Б. 883, 930, 2237
Васюк О. В. 2238
Ващиковський В. 1562, 2004
Ващишин Л. 152
Вегеш М. 17
Великочий В. 2239–2242
Вергійчук А. 2243
Верхолук П. 1479
Веденєєв Д. 2576, 2613
Винар Л. 156
Винокур Ю. 1065
Вихрущ А. В. 956
Вівсяна І. А. 11.1, 2250
Вільчинський О. 18.1, 711, 2252
Вітенко В. 2229, 2309, 2387,
2414–2417, 2421–2425, 2600,
2601
Вітко Д. О. 46
Вовканич С. 2260
Возний К. З. 2224, 2326
Волинець Н. 532, 1584
Волинська О. 48.1, 2253
Воробель С. 2387
Ворон О. П. 884
Восінський Ф. 1544, 1611
Гавдида І. 1553
Гавдида Н. 1554
Гавліч І. Б. 149, 862
Гаврилович І. 1555
Гаджиєва Д. В. 892
Гай М. В. 1557
Гайдукевич Я. 2601
Гайсенюк В. В. 898
Галамай О. 22.1, 2255
Галів М. 2256
Галушко М. 397
Галушак М. М. 906, 1559, 2257
Ганущин О. 1586, 1587, 1752,
1753, 1788
Гарбарук А. 32.3, 2258, 2259
Гарматій В. 646, 655, 1541, 1651,
2000, 2022, 2023, 2039, 2201
Гелей С. 533, 2260
Геник Я. Л. 2261
Герасименко О. 966
Гогунська Т. О. 2262
Гоїнець В. С. 2645
Голденблат М. А. 2431
Головин Б. 162
Головко В. В. 2205
Голод Н. 258, 271
Голубка С. М. 2266
Гомотюк О. Є. 40, 90, 96, 245,
531, 540, 1565
Гопко Г. 1566
Горішна Г. М. 2267
Гошій І. 756
Грабовецький В. 114
Грещук Г. 10.2, 1567–1569, 2268
Григоренко Т. 1570
Гриневич Л. 1457, 1734
Гринечко М. 1571, 1572
Гриськів В. В. 2326–2330, 2471
Грицай І. О. 2675
Грицишин А. 1573, 1574
Гришина Т. 2269
Гудима П. 163, 164
Гуйванюк М. Р. 2270
Гук М. С. 2271

- Гуменний С. 2542
Гупан Н. М. 2516
Гурик М. 2272
Гуцал П. 165, 383–388, 398, 480,
534, 535, 1410
Гуцалюк І. 2273
Гугушвілі Т. 638, 706, 711, 713,
714, 726, 1179, 1578–1580,
1990
Давидович С. 2274
Даниленко В. М. 2276
Данилюк-Цвик О. 1119
Данник К. О. 2278
Данцев Д. В. 2291
Даньків Й. Я. 2279, 2280
Дем'янова І. 389
Дем'янюк О. Й. 2282–2284
Денчик О. 2387
Деревінський В. Ф. 192, 238,
524, 544, 926, 928, 938,
941, 1024, 1703, 1979
Дерех В. 1591
Дерій В. 245
Деркач С. 1589
Дзісяк Я. 1590, 2287, 2288
Дзюба І. М. 575, 576, 1371
Дзюбенко Ю. М. 899
Дигал Я. В. 879
Дирда Н. 2229
Дишлюк О. 1592
Дідик С. С. 2315
Довбня В. 2290
Докаш О. Ю. 931
Доленко А. Н. 52.1, 2689
Долженкова О. В. 2291
Дорогань Л. О. 2292
Древницький Ю. Р. 871, 2293
Дригуш (Крем'янчанка) Н. 1360
Дроботенко Н. А. 2294
Друневич М. 2414, 2415, 2417–
2420, 2422
Дубінський В. А. 338, 923
Дубровіна Л. А. 2645
Дуда І. 1369
Думка В. 2297
Дяченко О. В. 907
Єднак Н. 972, 1048, 1052
Єспур В. 1610, 1611
Железняк М. Г. 575, 576, 1371
Жерноклеєв О. 2299
Жибак Г. 1612
Жмака В. 2300
Жовтко Г. Й. 2229, 2361, 2418,
2419, 2424, 2425, 2600, 2658
Жукевич І. 1615
Жуковський А. І. 575, 576, 1371
Журавель Г. П. 15
Забеліна І. О. 893
Завальнюк О. М. 156, 263, 297,
813, 2112
Загородна С. Ю. 2429
Загоруйко В. 1086, 1087
Задорожний З.-М. В. 30
Задорожний О. В. 2301
Заморська Л. 31.1, 1624–1628
Заремба О. О. 338, 932
Застава М. 1630, 1631
Захарченко О. 1632
Зашкільняк Л. 17
Зборовський А. 24.1, 2303
Зварич Д. І. 2492
Зварич Р. В. 908, 2304
Зварич Ю. 1364
Зек Б. 1636, 2305, 2434
Зеленський В. 1509, 1637–
1639, 1652, 1653, 2133
Зігунов В. Ю. 2306, 2453
Зозуляк Є. 10.3, 2307

Золотнюк А. 1640, 2446
Зуляк І. С. 210, 232, 2288
Игрицкий Ю. И. 2687
Іваницька Н. 2302
Іванов М. С. 2308
Івасев С. В. 2326
Ілинич О. 1975
Ілларіонов А. 1220, 1524, 1591
Ільків-Свидницький М. 935
Ільницький В. 1650
Ісаченко О. М. 1708
Кабанов Н. 70.1, 2690
Каденюк О. М. 82
Казмірчук О. 2258
Калакура О. Я. 2472,
Калакура Я. 2207,
Каліщук О. М. 29.1, 863, 2318,
2319, 2438
Калюжна С. В. 2306
Каляев А. 2320, 2613
Капелюшний В. П. 2320, 2645
Капроцький А. 1208–1212
Капсамун І. 632, 649
Караванський О. 1663
Карбан А. 2321
Кармелюк М. 1664–1667, 2322,
2323
Карповець М. 2324
Касян В. 1668
Касьянов Г. 2325
Катвалюк А. 1669
Качмар В. М. 2334
Квасневська С. 1671
Кирилюк О. 1672
Киричук О. 2390
Кізілов В. 537, 2652, 2663
Кікоть Г. О. 1673
Кіндратюк Б. 2335
Кіраль С. С. 2645
Кісіль З. Р. 880
Клименко В. С. 2336
Клименко Н. П. 2337
Климчук Г. 2338
Кліш А. Б. 869
Ключак В. 1677
Кметь В. 1736
Кобалія А. 2359
Кобута С. 390, 391, 536, 2360
Коваль І. М. 885
Коваль Р. 166, 674
Ковалькова Т. 1678, 1679, 2361
Ковальова С. 1680
Ковальчук В. Б. 2362
Ковальчук В. М. 66
Ковальчук І. 32.3, 2259
Ковач Л. Л. 2472
Коверко О. 1681
Ковінченко Л. М. 2645
Когут Т. 1363, 1365
Козаченко О. 2692
Козачук О. О. 876
Козловський П. І. 19
Козюк В. В. 2311
Коковська-Романчук Л. 640,
1722, 1782, 2054
Колибаб'юк О. 2363
Колибаб'юк С. 2364
Колич О. І. 2365
Колінець В. 2366
Колтун Н. 1116, 1126, 1688
Комарніцький О. Б. 263, 865,
1364, 1689
Компаніченко Т. 1427
Кондратенко М. 2367
Кондратюк К. 2368
Конопельський З. В. 2369, 2370
Копилов С. 297
Королько А. З. 2371

Коропецька У. 1691, 1692
Коростіль Н. 2372
Корпан Н. 1693
Костилова С. О. 2373
Костюк Л. 25.1, 1441, 2374, 2429
Костюк Н. (Дячок) 2309
Костюк С. 2309, 2601
Котенко З. 1694
Котигоренко В. О. 2472
Коцан Р. І. 873, 1874
Коцур В. 2207, 2375
Коцюба Л. 1695
Коч С. В. 874
Кошкарлова Я. 1479
Кравчук Л. В. 2376
Кравчук М. 2378
Кравчук М. В. 2377
Кравчук М. Ю. 2379
Крамар Р. 227
Крем'янчанка Н. І. 1697
Кривошина Б. М. 2380, 2381
Крилова Н. 2390
Крисак І. 1471, 1648, 1684, 1669,
1713, 1756
Кругляк Г. О. 33.2, 2330–2333
Кугутяк М. 17
Куземко В. 1479
Кузик М. 1701
Кузьменко О. 2382
Кузьменко Т. Г. 2383–2386
Кукуленко Я. І. 1702
Куленич Л. 1703
Куліков П. М. 937
Кульчицька О. Я. 2429
Кульчицький Б. В. 2388
Кульчицький С. В. 2265, 2389
Курпилянський Ю. 1998
Курылюк Ю. Б. 2187
Кучерук М. С. 2389
Кушнірук З. 1704
Кущенко А. 2188
Лаврентій Р. 1736, 1939
Лаврова І. 2390
Ладний Ю. А. 2391, 2394
Лазарович В. 1041
Лазарович М. В. 1–25, 25.2, 26–
32, 32.1, 33–2703
Лазарович Н. А. 7, 69, 71, 72,
117, 125, 128, 129, 161, 172,
217, 235, 258–260, 268, 273,
336, 393, 422–428, 540–543,
1902, 2574
Лазарович О. М. 139, 142
Лазарук М. 748, 1705, 2444
Лановик Б. Д. 8, 9, 10, 44, 48–62,
80–83, 87, 118, 123–125, 128,
131, 137–140, 143, 690, 1710,
1711, 1869, 2368, 2409, 2700
Лановик З. Б. 945
Лановик М. Б. 945
Лапугіна Ю. 1219
Лахманюк Т. В. 867
Левицька Г. 1448
Левицька Л. 10.4, 1712, 2393
Левицька С. 1713–1716
Левицький В. 1717–1719
Левітас Ф. Л. 2394
Левченко Ю. І. 2539
Лепісевич П. М. 2399
Лизанчук. В. В. 714, 2400, 2401
Лизень Н. О. 2402, 2403
Липес Н. 2693
Лисенко С. І. 2404, 2405
Лисий Ю. 935
Литвин В. М. 2276
Литвин М. Р. 2406
Литвин О. Ю. 2292, 2407

- Ліберний О. 13.1, 44.1, 62.1,
1478, 1724–1732, 2408–2411
- Лівінський О. 1733
- Ліжанська Н. П. 2326–2329
- Лісовська Л. В. 2645
- Лоштин Н. 1736
- Лубчак В. 651
- Лугова О. С. 930, 932, 2426
- Луговий Б. В. 930, 932, 2426
- Луговий М. 2427, 2428
- Луговий Ю. 1119, 1122
- Луговцова С. 2694
- Лучка Д. 1739
- Ляска В. 754, 755, 1075
- Магась-Демидас Ю. І. 886
- Мадзій І. 1744
- Мазур А. 2469
- Макар Ю. 33.4, 1371, 2430
- Макаренко Л. П. 2431
- Макаренко Т. П. 2432, 2433
- Макарчук С. 17
- Максимлюк О. 761, 1059, 1064,
1076, 1082, 1356
- Малик О. 1745
- Малімон Н. 2434
- Мамонтова Е. В. 25.2, 2435
- Маргаритка К. 707
- Марків А. 2436
- Маркова Д. 1746
- Маркова С. 2437
- Марчевський А. 1747
- Маскова Н. 2666
- Матейко Р. М. 10, 13.3, 13.4, 22,
23, 26, 44, 89, 92, 138, 146,
147, 181, 247–251, 585, 587,
595, 1553, 1748–1750, 2411,
2545, 2546, 2615, 2668, 2669
- Матисякевич З. М. 44
- Матюхіна Н. 1751
- Мащишина І. В. 909
- Мельник А. 1754
- Мельник В. Д. 2695
- Мельничук Б. І. 5.1, 22, 23, 24.2,
24.3, 26, 28.1, 29.2, 182, 183,
236, 247–251, 271, 276, 339–
376, 379, 380, 382, 389, 390,
392, 397, 426, 427, 436–462,
481–493, 530, 532, 545–557,
648, 1372, 1585, 1711, 1755,
1973, 2424, 2439–2446, 2545,
2546
- Мельничук Л. 33.4, 2430
- Мельничук Т. Ф. 2447
- Миколенко М. 2263
- Миколин Г. 1773
- Миргородська Л. А. 1113, 1115,
1117, 1118, 1120, 1123, 1125,
1127, 1378, 1452, 1723, 1852,
1881, 2069
- Миськів В. Я. 2309, 2425, 2600
- Михайленко Н. 57.2, 2452
- Михайліченко М. А. 2306, 2453
- Михалевич В. 2450
- Михальська Л. 958, 964, 973,
983, 1053
- Михальчук Я. 18.2, 2451
- Михлик З. 2454
- Мінгареллі Х. 1597–1599, 2090
- Молинь В. 1776
- Молінський Ю. 2457
- Молицька Г. 2414, 2415, 2422
- Молодій В. 746
- Монолатій І. С. 27, 151, 154,
189, 256, 927, 936, 942, 946,
2342, 2343, 2458, 2459, 2528,
2583, 2614, 2644, 2679
- Мороз В. 733, 740, 741, 743,
1777, 2460–2463

Москаленко В. 2189
Мотика В. 2265
Мошенский С. З. 2696
Муквич М. 982
Мусіна З. Х. 2205
Нагірняк А. Я. 2466, 2467
Назаревич Л. 2468
Назаревич О. 2468
Наконечна Л. 650
Науменко К. 184
Небесна І. 29.3, 1814, 2479
Нестеренко В. 25.3, 2480
Нечитайло П. 57.3, 2481
Николин М. М. 16, 714
Нікітіна Ю. 2482
Ніколаєць Ю. 2483
Новосьолова Л. С. 2645
Новохатько Л. М. 2276
Ноженко І. 1823–1825, 2486
Обухова О. Ю. 890
Огородник М. 1831, 1832
Огородник Т. М. 2490, 2491
Окаринський В. 185, 186
Оленич Л. 2601, 2666
Олещук І. 218, 626, 627, 628
Олійник Д. 724, 1390, 1834–1838
Олійник Л. 2471
Олійник М. 1839, 1840
Олійник С. В. 864
Омельчук В. Ю. 2645
Омельчук М. 2390
Ониськів В. 1841
Ониськів М. М. 48.1, 1379, 1711,
1842, 2253
Опельбаум Ю. Ш. 2612
Орлевич І. 2390, 2683
Орляк Л. 1957, 1967, 2158
Осадчук Л. 643, 671, 672, 1847,
1848, 2493–2496
Осмолодич В. 580
Остап'юк М. Я. 2279, 2280
Островська Л. 2497
П'єнтак Г. 1859
Павленко Д. 1380
Павлик Т. 2498
Павлишин О. 545
Павлишина А. 2458
Павлюк М. 33.4, 2430
Пайонк М. 2229, 2416, 2421,
2423, 2424
Палаб'юк Б. 929
Палій О. В. 1852
Панафідін В. 1853
Панів Л. 2438
Панькевич О. 2468
Панько О. Д. 881
Папенко Є. 2499
Папуга Я. 2500
Парипа П. 686, 693, 694, 747
Парфирьев Д. С. 2697
Пасічник В. М. 2501
Пасович Т. 1854
Пастухевич О. Б. 1855
Патер І. 498
Паустовська Т. І. 2502
Пахомська О. 1856
Пелюшенко О. 2503, 2504
Петренко О. 1858
Петришин Л. Й. 956
Петрів М. Й. 2505
Петрів Н. 730
Петрій І. 2506–2508
Петрухін С. В. 2509
Пиндус Б. 184
Пиняк Л. 1860
Писанська Н. 1861, 1862
Півторак С. 22, 23
Пілат О. 2511

Пісоцька Н. І. 2332, 2333, 2471
Пласконіс В. 1369
Погорецький В. 2512, 2513
Поздняков В. 2698, 2699
Полатайчук Я. 372, 376, 457
Полич М. І. 2514
Поліщук Т. 2515
Полухіна А. В. 894
Полухіна Я. 1876, 1877
Полянський Ф. 501, 502, 558,
559
Пометун О. І. 2516
Пономаренко Л. О. 2473
Попов М. 2302
Попова О. 1879
Попович О. А. 2517
Порепа П. 1880
Порошенко П. 1810, 1865–1867,
1959, 1960
Пришляк В. 1909
Прокопчук В. С. 1933
Проскурняк В. П. 891
Проців М. 1937
Пуківський Ю. 1938
Путькалець Л. 1074, 1083
Пухонська О. 947
Разметаєв А. С. 2524
Раскин Ю. 2700
Раскіна О. М. 2416, 2417, 2420,
2421, 2423, 2425, 2601
Рафальський О. 2207
Рахліс В. 1220, 1521, 1591
Рева І. 2525
Решетилова О. 2526
Рибіцька А. В. 2527
Рікун І. Е. 2264, 2265
Родик Г. Ю. 895
Родик К. 2528
Родим'юк П. 1942
Родіонова Л. А. 89, 92, 2311
Роєнко В. І. 2529
Рожак-Литвиненко К. Б. 901,
2530–2532
Роздольська І. В. 910, 2533, 2534
Романова М. 1943
Романська О. 1944
Романська С. 1945
Романчук Л. 1394, 1946, 1947,
2537
Романько І. І. 2538
Романюк Н. 1948
Ротман М. 2540
Ротман С. 2541
Рубльов О. 17
Рудакевич О. М. 943
Руккас А. 2542
Русанівський К. Г. 2205
Руснак О. В. 889
Рущенко І. П. 407, 939
Саблук С. 2543
Савчук В. 2544
Савчук Г. 26.2, 26.3, 2545, 2546
Савчук М. 373
Савчук Т. 1395, 1953, 2547
Савчук Ю. 1954, 2548
Сагаль О. 2549
Садова В. 1955, 1956
Садовська Г. 32.4, 734, 736, 737,
749, 758, 759, 761, 1396,
1957, 1958, 2550–2553
Салата О. О. 2394
Салко М. 26.4, 26.5, 2554, 2555
Сарай М. І. 66
Сарматський О. 753, 1961–1965,
2556–2558
Свинаренко Н. О. 2559
Світла Я. 1397, 1966
Седляр О. В. 882

- Семеняк В. 1967–1969, 2562–2567
Семергей Н. В. 2568
Семчишин М. 374
Сеник А. 546
Сергеев Д. 2701
Сергієнко Т. І. 2208
Сергієнко Ю. 1970
Середюк Н. П. 877
Сивирин М. А. 93–95, 1971
Сикотюк Т. 1972
Сич О. М. 269, 296, 539, 1786, 1988
Сініцький А. 2569
Сіреджук П. 396, 560, 933
Сіренко С. 1974
Скакальська І. 1975
Скиба Т. 974, 980
Скорейко Г. 2571
Скоріна Г. 2572
Скорохватова А. В. 2205
Слободянюк М. В. 2573, 2574
Слота А. 1976
Сльозкін М. 745, 2575
Смагін І. І. 2516
Смакоус Л. 2471
Смирнов А. 2576
Сова А. 2577, 2578
Сокальський В. 982
Соловйова Р. П. 2579, 2580
Соловйова Ю. М. 2579, 2580
Солтисьяк А. 1978
Сорока Т. 1979
Сохацька Є. 1980
Спис М. 2044, 2349, 2494
Спокійна Н. 1982, 1983
Стаднійчук О. В. 90, 96
Стаднійчук Т. 161
Старко В. 711
Сташишина А. В. 2334
Стебельська О. С. 2585
Стеблина Н. О. 878, 944
Стегній Д. Г. 2205
Степанков В. С. 2112
Стецюк В. Б. 887
Стопчак М. 2587
Страйгородська Л. І. 2473
Стрільчук-Притулюк Л. 2589
Сукенник Р. 1208–1212
Табаха Г. 1220, 1524, 1591
Табачук А. Я. 2590
Тарнавська С. В. 2473
Твердохліб Ю. М. 875, 1872, 2591
Тебешевська О. 2593, 2594
Терлюк І. Я. 2373, 2596, 2597
Тетера Т. 2608, 2609
Тимчишин О. 2031–2034
Тиркало Р. 2035
Тихий В. 2610
Ткач Т. Я. 902
Ткаченко І. 2611
Ткачик Н. 2037
Ткачук М. 153, 2272
Ткачук Н. 2038
Томашик Л. 2260
Томашук О. Ю. 2040
Томенчук Х. Б. 896
Томин В. 703, 704, 1124
Томюк І. М. 2612
Трач О. 1406, 2042
Третьяченко О. 2044
Трофимович В. 2222, 2613
Троханяк В. 940
Троханяк О. С. 872, 940
Турій Р. 2614
Турков В. 2300
Турчак О. 751, 752, 2046–2048

- Турченко Ф. 17
Удовенко І. О. 2642, 2643
Узун Ю. В. 911
Українець С. І. 2644
Улішак А. 268, 934, 2468
Умрілов О. 2647
Уніят В. Б. 20, 21, 241, 478,
1379, 1868, 1973, 2101, 2236,
2263, 2295–2297, 2443, 2520,
2586, 2648, 2649, 2664
Ухман І. 458
Федечко М. 164
Федонин А. 2702
Федорищак Х. І. 903
Федорців Н. 2109, 2110
Федчишин А. 2111
Федчишин Н. О. 956
Федьков О. М. 814, 1411, 2112
Феофанов Л. К. 2650
Филатова О. 2703
Філіповська А. А. 2332, 2333,
2471
Філь Є. 1732
Фольварочний В. 2651
Фріз І. 840, 841, 1190, 1191
Фук Р. 2652
Фуртес О. О. 2653
Футулуйчук В. 2654
Хаварівський Б. 2655
Халілова Г. 1077, 1080, 1081
Хміляр Л. 2116
Хованець А. 2117
Хома І. Я. 868, 2656
Хоменко О. 37.1, 2657
Хомінець В. 1471, 1648, 1684,
1696, 1713, 1756
Хомчин Т. 2118
Худоба І. 2122, 2123
Цвик О. 2124
Цвігун Т. В. 2665
Цвікла Г. С. 2658
Цебрій Є. 2125
Целуйко В. О. 2659
Циганюк М. А. 904
Цимбровська О. 2126
Цуп О. В. 157, 861
Чайківська Я. 2128, 2660–2662
Чайковський В. Ф. 48, 80–83
Чепіль О. 2663
Чепурний В. 2129–2132
Черемшинська Р. 2664
Черешня Г. А. 2665
Чернецька С. 635, 2134–2136
Чернівецька Н. 2137
Чернов В. 1413, 2138
Чубата І. 2667
Чуйко І. 13.3, 13.4, 2139, 2668,
2669
Чундак А. 2140–2143
Чупрова В. 2666
Шак В. 2144
Шалай С. 2145, 2146
Шарін О. В. 2670
Швець Н. 2147–2150
Швець Ю. 735, 2151, 2152
Шевченко Б. 1915
Шелестович І. С. 2265
Шелестовська М. 2153
Шендрикова С. 1670
Шилюк О. І. 897
Шинкар І. П. 2280
Шинкарик М. І. 30
Шиян Б. 1414
Шостак Й. 1415
Шот М. 13.5, 692, 708–710, 717–
723, 725, 727, 1416, 2155–
2162, 2671, 2672
Шпіцер А. 1854

Шпуляр У. 2163
Шульга О. 2164
Шумінська Н. В. 900, 2673
Шюбель Д. 2263
Щербак Л. 336, 375, 428, 478,
528, 529, 543, 556, 557, 571,
1417
Щербатих О. 2165
Юзич Ю. 166, 674
Юрик О. 962, 967
Юрій М. 2207
Юрій С. І. 15, 2167
Юрків Ю. В. 870
Юрчик С. П. 2361, 2658
Юхно-Лучка М. 2168
Ющенко В. 1155, 1748, 2411
Ядловська О. С. 2675
Ядуха Й. 1419, 2169
Якель Р. 63.1, 2676–2678
Янко К. 2680
Яновська А. 2174
Янукович В. 632–634, 1751
Яремко А. 2175
Ярошенко А. 2204
Ярушак М. 2256
Яценюк А. 1457, 1734
Яцульчак В. 742
Ященко А. 2176
Vimo Aria Fundrika 42.1, 2681
Curie-Sklodovska M. 205, 2684
Kolb N. 2683
Mocherniuk O. 2684
Orlevych . A. 2683
Woysicki K. 2686

Довідкове видання

ПРОФЕСОР-ВОЇН :
*до 60-річчя від дня народження
та 30-річчя наукової діяльності
українського вченого, педагога,
красзнавця, громадського діяча,
вояка*
Миколи Лазаровича

Біобібліографічний покажчик

<i>Редактор</i>	Оксана Бойчук
<i>Комп'ютерна верстка</i>	Ольги Слимак
<i>Дизайн обкладинки</i>	Марії Юрків

Підписано до друку 24.02.2023 р.
Формат 60х90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублюванні.
Умов. друк. арк. 33,2. Обл.-вид. арк. 40,3.
Тираж 50 прим.

Видавець та виготовлювач
Західноукраїнський національний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль 46009

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 7284 від 18.03.2021 р.*

Видавничо-поліграфічний центр «Університетська думка»
вул. Бережанська, 2, м. Тернопіль 46009
тел. (0352) 51-75-72
E-mail: edition@wunu.edu.ua

Микола ЛАЗАРОВИЧ – професор, доктор політичних наук, кандидат історичних наук, професор кафедр інформаційної та соціокультурної діяльності й філософії та політології Західноукраїнського національного університету (ЗУНУ), член Експертної ради при Міністерстві у справах ветеранів України, Заслужений працівник освіти України, громадський діяч, учасник бойових дій.

Сфера наукових інтересів – політична історія українського національно-визвольного руху 1914–1921 рр., Голодомор 1932–1933 рр., українсько-російські відносини. Автор і співавтор 759 наукових і навчально-методичних праць, зокрема 39 монографій, 465 наукових статей, 69 видань підручників, навчальних і навчально-методичних посібників з історії та культури України, економічної історії, політичного менеджменту та ін., 186 публіцистичних статей і дописів. Брав участь у 95 наукових конференціях. У 2007–2017 рр. – головний редактор наукового збірника «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє». Як науковий керівник підготував 3 кандидати історичних наук за напрямками «історія України» та «всесвітня історія».

Учасник українського національного відродження 1980–1990-х рр. У жовтні-листопаді 1991 р. працював у Всеукраїнському штабі «Реферendum». Активіст Помаранчевої революції та Революції гідності. В 2015–2016 та 2022 р. – доброволець російсько-української війни; старший сержант, командир взводу 14-ї ОМБр та розвідник-кулеметник загону спеціального призначення 71-ї окремої єгерської бригади Десантно-штурмових військ Збройних сил України (позивні «Професор» і «Васильович»).

Відзначений званням «Почесний професор Університету», Лавреат Всеукраїнської літературно-мистецької премії ім. Братів Богдана і Левка Лепких, Обласної премії ім. П. Медведика, Премії ім. С. Федака, конкурсів «Людина року – 2015» та «100 кращих тернополян – 2015». Нагороджений Грамотою Верховної Ради України «За заслуги перед Українським народом», відзнаками Президента України «За участь в Антитерористичній операції», головнокомандувача Збройних сил України «Учасник АТО», Тернопільської обласної ради «За заслуги перед Тернопільщиною» ім. Я. Стецька, нагрудним знаком «Ветеран війни», почесними відзнаками Івано-Франківської, Львівської та Тернопільської обласних рад, голови Тернопільської обласної ради, почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, Івано-Франківської й Тернопільської обласних рад, Тернопільської та Чернівецької обласних державних адміністрацій, міського голови Тернополя, ЗУНУ й ін.